عثماني امپراطوري او پر خلاف يې د صليبيانو سازشونه (۱)

يادونه :
د لراوبر ويبپاڼې اداره د افغانستان د سياسي چارو کارپوه او څېړونکي ښاغلي قريب الرحمن سعيد څخه د زړه له کومې مننه کوي چې د جلاوطنۍ په سختو شرايطو کې يې بياهم په پرله پسې ډول دخپل هيواد د ښه راتلونکي د پاره د خپل ولس پوهاوي او هغه ته د خدمت ملا تړلې ده .
د لراوبر ويبپاڼه وياړي چې د ښاغلي سعيدپه لاس په خوږه او روانه پښتو ژبه ژباړل سوي تاريخي ناولونه خپل لراوبرافغان ولس ته وړاندي کوي .
له ښاغلي سعيد صاحب څخه د زړه له کومې مننه کوو چې د خپلي نوي ژباړي (عثماني امپراطوري‌او د هغې پر خلاف د صليبيانو سازشونه : «يو تاريخي ناول ») د خپراوي وياړ يې لراوبر ته ورکړ .
لراوبر ويبپاڼه د ژبې د بډايني په برخه کې د ژباړي پلوۍ ده او پر ټولو هغو ليکوالو چې په بهرنيو ژبو پوهيږي ږغ کوي چې د خپلي ژبې د بډايني لپاره له بهرنيو ژبو مهيم او ارزښتناک اثار پښتو ژبې ته راوژباړي .

په درناوي
دلراوبر ويبپاڼې اداره

دمخلوقاتو دپالونکې ذات په نامه :

عثماني امپراطوري‌او د هغې پر خلاف د صليبيانو سازشونه : «يو تاريخي ناول »۱
لمر خپله وروستۍ ساه اخسته او د پريوتواخري پړاو ته رسيدلې و، د ماښام تورې لوخړې په راپورته کيدووې او سوکه سوکه يې هرشي په خپلو وزرونو کې را نغاړه. دخانقاګانو او عبادتځايو څخه پورته کيدونکې تور دود،د فضا په لوړو کې په خپلو فکرونو کې ورک ، دهجر د تورې شپې په څير خپريده . په همدې وخت کې يو زوړ سړې په يوې تورې تنومندې کچرې باندې سپور د بروصې د ښار څخه را ووت ، هغه د بروصې د ښار څخه لږ څه اخوا د يوه سراې تر مخ تيريده او د ښارڅخه لږ څه واټن لرې دېرتو غرنيو سيمو په لور روان و.
يوه ماښام دغه زوړ سپين ږيرې، د بروصې دښار تر څنګ د پروت سراې او د غرونود لړيو په منځنۍ برخه کې روان و چې دمخالف لورې څخه يې يو پوخ عمرې سړې په خپل آس سپور په ګړندۍ توګه راروان و ، هغه دغه زوړ سړې ته په را ورسيدو سره تم شو . زاړه چې کله د مخالف لورې په وګړي سترګې ولږيدې نو دخپلې تورې کچرې واګې يې را ښکودې او ودريد . د مخالف لورې را غلي کس د دغه زاړه ږيره ور په لور وکتل او ورته يې وويل :
« درونده برهان الدين صيب ! ته هره ورځ زما ددې سراې تر مخه تېرېږې او زه هره ورځ غواړم چې له تاسره څه ووايم ، خو چپ پاته کيږم » .
Ketabton.com
د مخالف لورې راتلونکې همدومره پوهيده چې په تورې کچرې سپور دغه سپينږې ته برهان الدين ووايې، هغه سمدستي ددې خبرې غوڅې کړې او ورته يې وويل :
«ساروانه ! ستا د سراې کاروانه څه ډول پر مخ ځي ؟ ايا ته غواړې د خپل سراې په اړه زما څخه څه ګيله او شکوه وکړې؟»
د برهان الدين ددې خبرې په ځواب کې ، هغه راغلي سپور چې ساروان نوميده ، په خبرو پيل وکړ .
« درونده برهان الدينه ! زما د سراې کاروانه ډير ښه روان دې ، الحمد لله د سراې په برخه کې زه د ډيرې ښې برخې او ښه بخت خاوند يم . ډيره ښه ګټه لرم ، زه له تا څخه د خپل سراې په هکله کومه پوښتنه کول نه غواړم. بلکه زه چې له تا څخه کومه پوښتنه کول غواړم ، هغه دا چې، ته هره ورځ د بروصې له ښاره را وځې او زما د سراې تر مخ په تيريدو سره دغه غرنۍ سيمې ته ورځې ، نو ايا ستا هلته تګ کوم علت لرې ؟ کوم راز په کې پټ دې ؟
د سراې د خاوند «ساروان» ددغې پوښتنې په اوريدو سره زاړه برهان الدين يو ځل بيا هغه ته په ژوره توګه وکتل بيا يې د خپلې کچرې په غاړه لاس و واهه او ويې ويل :
ساروانه ! هره ورځ ستا دسراې د مخه په تيريدو او د غرونو دغو لمنو ته زما ورتګ د علت پرته نه دې ، زه به تاته ددې تفصيل ووايم . نو واوره ساروانه ! زما يو دوست و چې ماته له ورور نه هم ډير نژدې او خوږ و. دهغه نوم

(c) ketabton.com: The Digital Library

خیرالدین و. هغه د اسلام ددین ډیر ستر عالم و او په نیکۍ او خیر کې یو بې سارې انسان و. دغه اوسني سلطان مراد چې کله د روميليا ولايت ونيوه او هغه يې د خپل سلطنت په پولو کې را ننويست ، نو زما دغه دوست ، خيرالدين ، د روميليا دغه نوي سوبه شوي ولايت ته د اسلام ددين د تبليغ له پاره ولاړ . زه تاته دا هم بايد روښانه کړم چې د روميليا ولايت د يونان د تهريس او مقدونيه د رايوځاې کيدو څخه جوړ شوې دې . خيرالدين دخپلو څو نورو مسلمانو مبليغينو سره يو ځاې د تبليغ کار پيل کړې و ، خو يواځې څو مياشتې کيدې چې هغه د تبليغ ددغه ستركار د ترسره کولو له پاره هلته ولاړ خو يو شمير نامعلومو نصراني صليبيانو په هغه او دهغه په ملګرو يرغل وکړ او ټول يي له منځه يوړل .
دهغه وخته راهيسې چې د خيرالدين د شهادت خبر د هغه کورنۍ ته را رسيدلې، نو ښځې يې سوګند کړې او ويلي يي دي چې: « تر څومې چې د خپل ميړه د قاتلينو څخه بدله نه وي اخستې او دخپل خاوند قاتلين مې له منځه نه وى وړې تر هغې به هيڅ په پښو نه کړم»
ساروانه ! زما د شهيد شوې دغه دوست ، خيرالدين ، درې زامن وو ، دهغو څخه تر ټولو ستر يې د خپل پلار د بدل د اخستلو په خاطر د وژنکو پسې ووت. هغه لمړۍ د سلطان مراد په لښکر کې عسکر شو او بيا يې د روميليا د ولايت په لور مخه کړه ، په دغه وخت کې د سلطان مراد د لښکر يو سالار چې شاهين نوميده د روميليا څخه په تيريدو سره يي غوښتل په نورو ولايتونو هم حمله وکړي . ددې يرغل علت داو چې د بوسنيا ، بلغاريه اويو شمير نورو صليبي ولسونو د مسلمانانو پر خلاف يو اتحاد جوړ کړې و او د مسلمانانو په سيمو يې يرغل ور وړې و. هغوې غوښتل چې په ترکانو باندې حمله وکړي او دهغوې څخه سوبه شوې ولايتونه بيرته ونيسي . د صليبيانو په دغه لښکر کې د البانيې ، ګرې ، مکيار او پولينډ جنګيالي هم شامل شوی و. ددغې متحده لښکر د مقابلې له پاره سلطان مراد خپل سالار ، لاله شاهين ، تر قوماندې لاندې يو لښکر ور وليږه . لا له شاهين په ډيره هوښيارۍ سره دصليبيانو ددې لښکر مقابله وکړه . لاله شاهين په دې پوهيده چې ددې د لښکر په مقابل کې د نصرانيانو د لښکر شميره څو څو ځله ډيره ده. په دې اساس ، کله چې ددواړو لښکرو تر منځ جنګ په عروج کې و ، نو لاله شاهين په ناځاپي توګه خپلې لښکرې شاته کړې او وروسته ولاړ . نصرانيانو فکر وکړ چې د ترکانو لښکر ته يې ماته ورکړې نو په دې خاطر يې هڅه کوله چې نور هم را مخته شي او فکر يې کاوه چې په دې تر تيب به وتوانيږي دترکانو څخه ټولې ولکه شوې سيمې بيرته تر خپلې ولکې لاندې راوړي . هغوې ددې سوبې په خاطر يو ستر جشن جوړ کړ ، ښه ډير شراب يې و څښل او دشرابو په همدې بدمستۍ کې د سوبې د خوشحاليو په اوج کې شول ، او دا داسې وخت و چې لاله شاهين ورته د ډيره پخوا څخه منتظر و . لاله شاهين د نصرانيانو له دې بدمستۍ څخه ډيره زياته ګټه پورته کړه . هغه وخت چې هغوې په نشې کې مست او ډوب وو، نو هغه پرې ناځاپه ورپريوت . کله چې نصرانيانو د ترکانو د عسکرى ډول او بيم باجې ويرونکې اواز واوريد نو اوسان يې ورخطا شول ، خو دا داسې وخت و چې تر څو چې هغوې د ځانونو د سنبالولو له پاره ځان خوځاوه ، نو لاله شاهين د هغې عام وژنه پيل کړې وه . هغه په دې جنګ کې داروپايانو متحد ځواک ته ډيره شرمناکه ماته ورکړې وه . د خيرالدين مشر زوې هم په دې جنګ کې ورګډ و. هغه ددې جنګ د پاې ته رسيدو وروسته په روميليا کې دخپل پلار د وژونکو په پلټنې پسې ولاړ . خو دهغه برخه هم ډير بده وه ، ځکه د هغه د پلار وژونکو هغه هم په خپل جال کې را ګير کړ او شهيد يې کړ . خو بيا هم معلوم نه شول چې وژونکى يې څوک دي ؟ »
برهان الدين د خبرو په جريان کې لږ. څه ځنډن شو، دهغه پرمخ باندې د ټولې نړۍ اندېښنې او وراني ويجاړې را خپرې شوې . ترڅه وخته پورې يې خپل ځان کلک کړ، او بيا يې د خپلو خبرو لړۍ جاري وساتله او ويې ويل:
«ساروانه ! لکه څنګه مې چې درته وويل چې دخيرالدين د شهادت وروسته دهغې ښځې سوګند ياد کړ چې تر هغې چې دخپل ميړه د وژونکو څخه يې بدل نه وي اخستې نو هغه به پښې پښوته را نه وړى ، نو دخپلې مور د همدې سوګند د پوره کولو په خاطر ، او دخپل مشر ورور د وژل کيدو وروسته د خيرالدين بل ځوې د خپل پلار او ورور د وژونکو د پيدا کيدو او د هغوې د له منځه وړلو په خاطر ووت ، هغه هم د روميليا دولايت په لور مخه کړه، خو تر اوسه پورې د هغه په هکله څه معلومات نه شته ، چې هغه به د خپل پلار او ورور د وژنکو په پيداکولو او دهغوې څخه د بدلې په اخستلو باندې بريالې شوې وې او که نه . خو د هغې مور دخپل دغه ځوې د بيرته راستيدو له پاره سترګې په لاره ده .
ساروانه ! ، زما دوست درې ځامن درلودل ، يو وژل شوې ، بل د وژونکو د پيدا کيدو پسې د روميليا ولايت ته ورغلې ، او دريم يې همدلته دې . ددغه دريم ځوې نوم يې علي دې . ته په دې خبر يې چې زما يو ځوې و چې نوم يې علي و او ما ور ته ډيره ښه عسکري روزنه ورکړې وه ، هغه په لښکر کې شامل شو تر څو د قوم او ولس خدمت وکړي ، او بيا هغه دعلي څخه علي پاشا و ګرځي او د ترکيي په افق باندې و ځليږي . خو زما بدقسمتۍ ته ګوره چې کله چې زما ځوې خپل عسکري روزنه پاې ته ورسوله او سلطان مراد دهغه په هکله په لښکر کې د داخليدو احکام ورکړل ، هغه د آسپه

(c) ketabton.com: The Digital Library

را پریوت او وفات شو . څرنګه چي زما ښځه لا تر مخه وفات شوې وه ، نو د ځوې د وفات نه وروسته زما په نړۍ کي هیڅ څوک پاته نه شو . نو دخپلي دغه بې څوکه والي نه د په څنګ کیدو په خاطر مي د خپل دغه دوست خیرالدین د زوې په لورتوجه وکړه . دخوښۍ ځاې داو چي ددې هلک نوم هم علي دې . دعلي کورنۍ د یوه کوچنۍ رمي خاونده ده ،د دې رمۍ پالنه د غرمي تر وخته پورې پخپله علي کوی ، بیا دعلي مور او خور ددې رمې د پالنۍ له پاره د غرو لمنې ته ځي اوعلي د عسکري روزنې له پاره دمدرسي په لور ور ځي .
زه تاته دا هم باید ووایم چي ما په خپل خرڅ علي ته د بروصي په مدرسه کي ددیني اوعسکري زده کړو له پاره داخله اخستي ده . نژدې یوه اونۍ کیږۍ چي هغه خپلي عسکري او دیني روزنې سر ته رسولي او زه په دې ویاړم چي په دې مدرسه کي علي نه یواځي خپلي روزنې سر ته رسولي بلکه په ټولو کي اول نمره هم راغلي دې .
نن هغه وخت چي ما سلطان مراد ته د علي د دې لاسته راوړنو په هکله وویل نو سلطان د خپلي ځانګړې مهرباني څخه کار واخست او یواځي دا نه چي علي یې په خپل لښکر کي سالار و ټاکه بلکه په عسکرې روزنې کي دهغه په لمړي درجه را خلاصیدو یې هغه ته د«پاشا» نوم هم ورکړ. اوس هغه یواځي علي نه دې بلکه د نن وروسته هغه علي پاشا دې او دهغې دپاشا کیدو نوم هم د سلطان مراد لخوا ورکړل شوې او سلطان خپل لښکرته دا حکم هم کړې چي څرنګه چي علي همدا اوس اوس سالار ټاکل شوې نو په دې خاطر ورته ددې وروسته علي پاشا ووایاست . زه همدا اوس د غرود لمنو په لور رهي یم او هلته د علي د مور اوخور سره وینم او په هغوې دا زیرې کوم چي علي نه یواځي دا چي په لښکر د سالار په توګه و ټاکل شو بلکه د سلطان له اړخه ورته د پاشا لقب هم ورکړل شو تر څنګ یې هغه ته ویل شوې چي نن ماښام د سلطان په دربار کي حاضر شي . شونې ده چي هغه دسلطان له اړخه د پاشا د لقب په اخستو سره په کوم ازمیښت کي واچول شي . خو زما په فکر که هغه په کوم ازمیښت کي هم ور واچول شی نو هغه به ترې بریمند را ووځي ،په دې خاطر اوس نو د علي پاشا له پاره د راتلونکي پرمختګ او پر مختللو لارې پرانستل کیږۍ .
درونده دوسته ! زه ستا د سراې تر مخه هره ورځ د غرونو د لمنو په لور تیریږم او هلته د علي ، دهغه د مور او خور سره وینم . علي ما خپل زوې ، دهغه مور ما خپله خور او دهغه خور ما خپله لور ګڼلي . نن زه ډیر خوښ یم چي د علي د روزنې کوم کار چي ما پیل کړې و هغه په ډیره ښه توګه پاې ته ورسید . په دې ډیر خوښ یم چي نه یواځي دا چي علي ته د پاشا لقب ورکړل شو بلکه دسلطان مراد په لښکر کي د یوه تکړه سالار په څیر په دنده هم و ګمارل شو . اوس زه ځم چي د علي ددغه بریاوو په هکله علي ، دهغې مور او خور هم خبر کړم او زما په خیال چي ته به د خپل سراې په لور ورځې .
دبرهان الدین دې خبرو ساروان تر ډیر اغیز لاندې راوست . تر یوه وخته پورې خو چپ چاپ پاته شو بیا یې د برهان الدین په لور وکتل او په ډیره عاجزۍ سره یې وویل :
«درونډ برهان الدینه ! که ته یې بده و نه ګڼې او ماته اجازه راکړې چي زه هم ستا سره ملتیا وکړم نو ایا زه ستا سره هلته تللاې شم ؟ زه غواړم چي ددغه میرنۍ ښځي سره ، چي زوې یې علي پاشا او د سلطان په لښکر کي سالار ټاکل شوې ، او سوګند یې یاد کړې چي «تر هغې چي د خپل میره د وژونکو څخه بدله وانخلي پنې به پښو ته را نه وړي »، یوځل ووینم. درونده برهان الدینه ! دداسي میرنۍ ښځي سره کتل هم یوستر ویاړ دې او اوس خو هغه ستا خور ده ، نو سر له ننه هغه زما خور هم ده . ایا زه له تاسره یوځاې ددې ستري ویاړلي ښځي سره د کتلو ویاړ تر لاسه کولی شم ؟
د ساروان د خبرو په اوریدو سره د برهان الدین پر مخ باندې د خوښۍ نښي را ښکاره شوې ، او په خوږه ژبه یې وویل . « ساروانه ! بې له ویرې ته زما سره تللاې شې ، را ځه ددغه مختته غرو لمنې لورې ته ځو . فکر کوم چي علي پاشا به لا تر اوسه پورې هلته نه وې رارسیدلې ، د خپلي روزنې د تر سره کیدو نه وروسته اوس هم هغه هره ورځ خپل ښوونځی ته ځي او خپل عسکرۍ تمرینات کوي ، خو زما زړه وایي چي زمونږ تر ورتلو پورې به هغه هم هلته راشي، ځکه چي د ماښام د رارسیدو تر مخه درې واړه مور، لور او زوې خپله رمه دکور په لور راوړي ، کور یې د بروصي د ښار په شمالي څنډه کي پروت دې . را ځه چي وخت له لاسه ورنکړو او د غرنو دلمنو په لور وخوزیږو .»
ددې خبرې سره سم برهان الدین خپلي کچر ته او ساروان خپل آس ته لښته ورکړه او د غرونو د لمنې په لور و خوزیدل .
کله چي د واړه د غره لمنې ته ورسیدل نو ویې کتل چي له یوه اړخه یو آس سپور په ځعاسته را روان دې ، دبرهان الدین مخې ته د را رسیدو سره سم هغه و درید د خپله اسه را ښکته شو ، احترام یې په ځاې کړ، برهان الدین دهغه په کتلو سره خندونې شو او ساروان ته یې وکتل او ورته یې وویل : «دا هغه علي دې چي په هکله یې ما له تاسره خبرې کړې وې .»

(c) ketabton.com: The Digital Library

ددې خبرې وروسته برهان الدين د علي او ساروان تر منځ پيژندنه وکړه او بيا يې دعلي په لور په کتلو سره وويل :
«علي زويه ! نن مې تاته يو ډير ښه او خوشحالونکي خبر راوړی دی ، خو دا خبر به زه تاته ستا د مور او خور په موجوديت کې اوروم ، را ځه چې هلته د غره په لمن کې ستا دمور اوخور خوا ته ولاړ شو ، بيا به زه دا زيری تا ته واورم ، دا يو زيری نه دی بلکه ډير زيری دي چې ستاسې د ټولو له پاره خوشحالونکي دي . را ځه ، زما سره راځه . »
ددې خبرې په اوريدو سره علي په خپل آس سپور شو او چپ چاپ دهغو سره يوځای روان شو . په دې وخت کې ساروان په ډيره ژوره توګه په علي کې خپلې سترګې ور ننويستې وې . هغه کتل چې علي د لوړ قد خاوند او نوی زلمی دی ، دهغه ږيره لا تراوسه پورې پوره نه وه راوتلې ، بريت يې هم لا تر اوسه تور شوی نه و . ساروان دا هم وکتل چې علی د خپل وجود له اړخه دفکرونو په سمندر کې يو توپان دی ، هغه د خپل جسماني جوړښت له اړخه هم د عظمت يو ستره نمونه وه . دزغم ، صبر ، استقامت ، جرت ، ميراني او همت ښې نښانې په کې ځليدلې . دهغه د خبرو ، دهغه د اواز او ځيرې څخه هم دا اندازه کيده چې هغه په خپل دغه کم عمر کې د وختونو دګرميو او يخنيو ، تنګيو او پراخيو ، ناهيلو او هيلو ، ترخو او خوږو څخه په پوره صبر سره را وتلې او د خپل کرچار پاکوالی يې سر ته رسولې . ساروان به کله کله علي ته په ډير شوق او ذوق سره کتل ، ان تردې چې دوی ټول يو ځای د غرو لمنې ته ورسيدل ، هلته د يوې ستری غونډۍ د پاسه يوه ښځه د يوې لس يا دولس کلنې نجلۍ سره يوځای ولاړه وه . هلته په ور رسيدو سره لمړۍ برهان الدين دخپلې کچرې څخه را ښکته شو ، همدا راز علي هم د خپل آس څخه لاندې را ټوپ کړ، دې دواړو ته په کتو سره ساروان هم د خپل آس څخه لاندې راغی ، برهان الدين د ساروان په لور و کتل او ورته يې وويل : « ساروانه ! دغه مخامخ چې کومه ښځه ولاړه ده دا د علي مور ده چې قيرات نوميږي ، اوکومه نجلۍ چې ته ويني هغه د علي خور ده او سريان نوميږي . ددې وروسته برهان الدين هغوی ته ساروان ور وپيژاند، اوس نو برهان الدين غوښتل چې خپلې اصلي خبرې ته راشي چې په همدې وخت کې درې سپاره د غرو په لمنه کې را ښکاره شول ، کله چې را نژدې شول نو ټولو کتل چې په دوی کې يوه نجلۍ هم ده او دا پاته دواړه سپاره په وسله سنبال دي ، د رانژدې کيدو سره سم دواړه ځوانان د خپلو آسونو څخه را ښکته شول خو هغه نجلۍ په خپل آس سپره پاتې شوه . علي دهغوی دواړو د ليدلو سره سم دهغوی په لور په چټکۍ سره ورغی او دهغوی سره يې بيا بيا غاړه ورکوله او تود روغبړ يی ور سره وکړ .
دغه دواړه ځوانانو په داسې حال کې چې د احترام او درنښت په خاطر يی خپل سرونه ښکته نيولي و د برهان الدين سره هم تود روغبړ وکړ او بيا يې د ساروان سره لاس ورکړ .
علي او برهان الدين دهغوی دواړ و سره داسې روغبړ وکړ لکه چې د هغوی دواړو سر يې د پخوا څخه پيژندګلوی درلوده ، په دې وخت کې نه يواځې د علي بلکه د هغه د مور قيرات او خور سريان او برهان الدين سترګې هم په دغه نجلۍ چې لا تراوسه په خپل آس سپره وه و نښتې . ټولو وکتل چې د هغې په مخ په طلسمي غارونو کې د خوښيو د غږيدونکو نغمو او د سهار د ځوانۍ دښايست د جادو زړه وړونکې راښکود پروت دی . دهغې په سترګو کې لکه د ګل په غيږ کې منتظره د سهرا لاله ، د وصل ګلابي شونډو......او... د افسانوي ارايش او ښايست په ځير و .
ټولو دغه نجلۍ ته په ډير غور او جذبې سره وکتل ، ټول يې د ښايست تر اغيز لاندې راغلي و. خو دغه نجلۍ پټه خوله ددوی تر مخه په خپل آس سپره ناسته وه. په دې وخت کې برهان الدين دغه نجلۍ ته ورغږ کړ او ورته يې وويل :
«اې لورې ! زه نه پوهيږم چې ته څوک يې ؟ او نوم دې څه دی ؟ که چيرې ددغو راتلونکو سره ستا کوم اړيکی يا کومه خپلوی وي ، نو لورې ! راښکته شه ، ولې د پردیو په ځير په آس باندې سپره ناسته يې ؟»
د برهان الدين دشفقت نه په ډکو خبرو سره ...هغه نجلۍ وخوزيده ، له آسه را ښکته شوه ، او کراره کراره د برهان الدين په لور ورغله ، کله چې ور نژدې شوه نو برهان الدين ته يې مخ واړاوه او ورته يې وويل :
«درونده مشره ! زه هم نه پوهيږم چې ته څوک يې ، اوته ددغه خلکو سره چې دلته ولاړ دې څه ډول اړيکي لرې ، خو ستا خبرو ماته حوصله او جرأت راکړ ، تاچې ماته کله د لور په نامه غږ وکړ نو دغه غږ د ټولو هغه انديښنو په اړه چې تر اوسه پورې زما په ذهن کې را ټوکيدلي وې تر يوه ځايه پورې کمښت راووست او زه به اوس په دې هکله لږ څه ډاډ منه يم چې ووايم ،چې زه به په دې سيمه کې د بدبختۍ او ذلت په مرګ نه مرم .»
ټولو واريدل چې ددې نجلۍ اواز داسې و لکه چې په دغه دشتو او غرونو کې د بابل جادو ، سِحر...او دسهار د هيلو عناصر خپاره شوي وي ، دهغې په اواز کې دومره خوږلنې او دومره خوند و لکه د بحر د څپو په طلاطم کې چې دکوم خوږ غږ غزل څپې اوريدل کيږي او يا لکه په بې خوبه شپو کې چې د ستورو د نغمو په ځواب کې د زمکې طلايي او نقرئي ګنګرې په يوه وار اواز راپورته کړی .

(c) ketabton.com: The Digital Library

دغه تازه پیغله شوې نجلۍ ، ډښایست او جمال نمونه چې کله چپ شوه نو برهان الدین ورته وویل چې :
« ګوره لورې! زه خو ستا له نامه سره اشنا نه یم ، خو تا ته دا وایم چې دلته په شک او شبه کې پرې نه وځې . که ته په دې زمکو او سیمه کې پردۍ یې ، نو داپه خپل زړه کې ولیکه چې ته هسې په ناکاره روحونو ، وحشتونو او وهمونو کې نه یې را ښکیل شوې ، بلکه د انسانانو تر منځ یې . دوې به ستا درنښت کوي او ستا سره به د انسانانو په څیر سلوک کوي . زما لورې : زه په دې هم نه پو هیږم چې ته د کومه ځایه راغلې یې ، کوم ځاې پیژنې ، د کومو قافلو سره اړیکې لرې ، د کومو کاروانونو سره ستا رابطه شته ، خو ددې ټولو سره سره بیا هم زه تاته ضمانت درکوم چې ته دلته خپل ځان د اوبو د راپیدا شوو پوکنیو او یا د هوا د لمحاتو په ټال کې مه ګڼه ، دلته به ستا عزت ، وقار ، او درنښت کیږی . او دا ولیکه چې لونې د پرېښتو د زړونو څخه هم ډیرې د زړه ډاډ او د خوبو نو دحقیقتونو سره نزدې والې لرې . او س ته مونږ ته دخپل ځان په هکله ووایه چې ته څه ویل غواړې ؟ ستا په زړه کې څه ډول اندیښنې ، او څه ډول فکرونه اوړې را اوړی ؟ اې لورې ! ته څوک یې ؟ او دغه دواړه ځوانانو چې زما پیژندګلوې دې، ته ددوې سره ددغو سیمو لورې ته د څه دتر لاسه کولو له پاره راغلې یې؟
د برهان الدین ددې خبرو په اوریدو سره د نجلۍ په مخ کې د ځوانۍ زغم نور هم ډیریده ، هغه د پخوا څخه نوره هم په ډیره ډاډمنه توګه په خبرو پیل وکړ او ویې ویل چې لمړۍ تاسې ووایاست چې تاسې څوک یاستۍ؟ دهغې وروسته به زه به خپلو خبرو پیل وکړم »
پخوا له دې چې برهان الدین د خپل ځان په هکله په څه ویلو پیل وکړي دهغو دوو کسو وسله والو څخه چې دغه نجلۍ یې تر دې ځایه راوړې وه یوه په خبرو پیل وکړ او ویې ویل :
«واوره ریونا ! دا برهان الدین صیب دې چې د ترکانو د اوسنې سلطان ، سلطان مراد د زوې بایزید استاد او مربې دې ، بایزید ولیعهد دهغه همدومره درنښت اوعزت کوی لکه څومره چې دخپل پلار ، د ترکانودسلطنت د سلطان عزت کوي »
کله چې دې ځوان خپلې خبرې بندی کړې نو هغه نجلۍ چې دلته د ریونا په نامه یاده شوې وه برهان الدین ته مخ واړاو ه او ورته یې وویلې ،« درند برهان الدین صیب ! تر هغې چې ما پورې اړه لرې نو زه باید تاته دا روښانه کړم چې زما نوم ریونا دې ، زه د یونان د رومیلیا د ولایت د تهریس د سیمې اوسیدونکې یم ، دا چې زه څوک یم ، ددوې سره ولې تر دې ځایه راغلې یم نو دا به دهمدې دواړو څخه کوم یو په تفصیل سره تاسې ته ووایي . زه به چپه خوله اوسم ، ګورم به او اورم به ، چې دوې زما به اړوند څه وایی . »
د ریونا ددې خبرو وروسته برهان الدین د هغو دواړو ځوانانو په لور په پوښتونکو سترګو وکتل ، بیا یې دپوښتونکې په توګه هغو دواړو ته په خبرو کې وویل . « ووایی چې دغه نجلۍ مو له کومه ځایه راوستې ؟ دا څوک ده اودې سیمې ته مو دهغې د راوړو څخه موخې څه دي ؟ ددې نجلۍ شکل وصورت ، کالي، د هغې مخ او جسماني جوړښت په ډاګه کوی چې هغه یوه نصرانی مذهبه ده .»
برهان الدین تر دې ځایه په خبروکې و چې دهغو دواړو ځوانانو څخه یوه یې په خبرو پیل وکړ .
« درونډ برهان الدین صیب ! ته پوهیږی چې زه او زما دی ملګري د لښکر په هغې برخې کې دندې تر سره کولې چې د علي ورور هم په کې و . د جنګ نه د فارغیدو وروسته د علي ورور د خپل پلار او ورور د وژونکو د لټې له پاره ووت ، مونږ دواړه هم ورسره و . د تهریس په سیمه کې مونږه او د علی د مشر ورور د همغو قاتلینو سره مخ شو ، دهغوې سره دغه نجلۍ ، چې اوس ستاسې تر مخ ولاړه ده او ریونا نومیږي ، هم ملګرې وه . کله چې مونږ د هغو وژنکو سره ټکر وکړ نو څرنګه چې د هغوې شمیره له مونږ ډیره وه نو دهغوې څخه مو یو څو له منځه یوړل او پاته یې و تښتیدل . خو دغه نجلۍ زمونږ لاسوته راغله . د وژونکو سره د ټکر په وخت کې د علی مشر ورور سخت زخمې شو ، هغه ته دخپل ځان د پاته کیدو په هکله هیڅ هیله نه وه ، نو مونږ ته یې دا مشوره راکړه چې مونږ دغه نجلۍ دهغې مور او ورور ته ور ورسوو ، او هغوې ددې څخه و پوښتې چې قاتلین څوک او څومره کسان دي ، هغه فکر کاوه چې دا نجلۍ به قاتلین پیژني. نو دعلي د مشر ورور د وینا په اساس مو دغه نجلۍ له ځانه سره تر دې ځایه راوسته ، خو مونږ په ډیر خفګان سره دا خبره کوو چې د علي مشر ورور د زخمونو له لاسه و مړ او مونږ همډلته په تهریس کې خاورو ته وسپاره .»
ددې خبرې په اوریدو سره د علي مور ، قیرات ، په زمکه را پریوته او په خپلو پښو یې لاس را ښکوده او واویلا یې پیل کړه . د علي کوچنۍ خور سریان ورمنده کړه اوخپله مور یې په غیږ کې و نیوله ، علي هم ورمنده کړه خپله مور یې په غیږ کې را واخسته او د هغې د ارامولو هڅه یې کوله ، خو قیرات په خپلو ورنونو باندې لاسونه وهل او دغم نه په ډک

(c) ketabton.com: The Digital Library

اواز سره يې ويل چې : «اې زما زويه ! .... زما زويه !... هغه خو زما د زړه د زخمونو ملهم ، زما د زړه د ورانو ويجاړو د ابادۍ له پاره تللې و ، زه څه پوهيدم چې هغه به د خپل مشر ورور په څير دمرګ په پراخه سمندر کې غوټې خوري ، زه څه پوهيدم چې زما د رڼا هغه مينار به هم په تيارو توپانو اود سهرا په پراخه خړوبه کې ورکيږي .»
ددې خبرو تر څنګ به قيرات خپل دواړه لاسونه د پخوا څخه نورهم په کلکه په خپلو دواړو ورنونووهل او شور اوفرياد به يې کاوه. دخپلې مور دغه حالت علي ته د کتلو او زغم نه و نو سمدستي يې خپله مور ددواړو لاسو څخه ونيوله بيا يې هغه دخپلې سينې سره را يو ځاې کړه او په زړه ډکې اواز يې په ژړا ژړا کې ورته وويل:
«اې زما مورجانې ! مه ژاړه ، تر اوسه خو ستا زوې علي ژوندې دې ، زه له تاسره ژمنه کوم چې ستا د زخمونو مرهم به زه لټوم ، زه به کوڅه په کوڅه ، کلي په کلي ګرزيږم او تاته دا ډاډ درکوم چې زه به لکه په سمندر کې د راپورته شوو توپانونو، د خت د لامبو وهونکو سيورو ، او د اوربلونکې لاوې د سيلاب په څير په خپلو دښمنانو باندې را پريوزم او د هغوې سرونه به پرې او ستا تر مخ به يې کيږدم. مورې ! که هغه وژونکى او قاتلان د زندان د اوسپنو د سيخانو تر شا هم پاته شي ، په يخو خوبونو او ګرمو سرابونو کې ورک هم شي ... نو بيا به هم ، اې زما مورې !زه به د مرګ د ګډيدونکي څپې ....د پړکيدونکې ، کړکيدونکې بريښنا د لمحو ...د وړو سترګو په څير پر هغوې ورپرېوځم او په هر صورت به دهغوې په وژلو دخپلې بدلې اخستو خوب رېښتيا کړم .»
غملړلې قيرات دخپل غم په فرياد او اه و زارۍ کې ډوبه وه ، سريان ته يې غاړه ورکړې وه او په کوکو کوکو يې ژړل . خو علي خپلې مور او خور دواړو ته تسلي او ډاډ ورکاوه ، په دې وخت کې هغه دوه کسه وسله والو ځوانانو څخه يوه يې دهغې نجلۍ په لور مخ واړاوه او ورته يې وويل :
ريونا ! دغه زړه ښخه چې وينې دهغې نوم قيرات دې ، او دا د هغې، مجدالدين، مور ده چې ستا د خپلوانو سره د ټکر په وخت کې ووژل شو. هغه نجلۍ چې د قيرات سره غاړه ده هغه د قيرات لور او د مجدالدين خور ده او هغه ځوان چې قيرات او دغه ځواني نجلۍ ته ډاډ ورکوی هغه د مجدالدين کوچنې ورور دې ،مونږ دواړه اوس تا دغې درې واړو ته سپارو اوس نو دغه درې واړه چې له تا سره څنګه معامله کول غواړې همغسې به وکړې. خو تاته په کار دی چې هغوې ته د مجدالدين د قاتلينو په اړه معلومات ورکړې ، زمونږ له آنده په همدې کې تاته خير دې.
قيرات ، سريان او علي درې واړو دا خبرې اوريدې ، تردې وخته پورې قيرات تر ډيره ځايه خپل ځان سنبال کړې و او را پورته شوه او په ورو ورو يې ريونا ته ځان ور نژدې کړ. ريونا چې کله هغه د خپل ځان په لورى را نژدې کيدونکې وکتله نوپه ټول وجود يې لړزه و لګيده ، شونډې يې په رپيدو شوې . د قيرات شاته سريان او علي هم را روان و ، هغې ته په را نژدې کيدو سره قيرات غوښتل څه ووايي خو دهغې څخه د مخه ريونا په ژړغوني او لړزيدونکي اواز وويل :
« زما د وژلو تر مخه زما يوه خبره واورئ ، دهغې وروسته چې بيا تاسې څه ډول غواړئ همغسې مې ووژنئ، خو زه تاسې ته ډاډ درکوم چې هغه څه چې زه وايم هغه رښتيا دی ، زه به هيڅکله هم ستاسې ددرې واړو تر مخه درواغ و نه وايم . زه ډيره خواشيني يم چې په هغې ټکر کې مجدالدين ووژل شو . مجدالدين ما ډير ښه پيژانده ، دا چې څه ډول مې پيژانده دهغې په هکله به زه تاسې ته تفصيلې خبره وکړم ، دهغې وروسته تاسې پورې اړونده ده چې زما په خبرو باورکوئ او که نه . که ما ووژنئ او يا نه ، دا به ستاسې واک او اختيار وی خو هغه څه چې زه يې وايم تاسې يې په غور سره واورئ.»
قيرات، علي او سريان ريونا ته په رانږدې کيدو سره تم شول ، دهغوې په تم کيدو ريونا کې څه حوصله را پيدا شوه او يوځل بيا يې په خبرو پيل وکړ او ويې ويل :
«تاسې پوهيږئ چې څوکاله مخته مسلمانانو د يونان د تهريس ولايت سوبه کړ . زه دهمدې ولايت دتهريس اوسيدونکې يم ، د قاتلانو د لټون له پاره به ډير وخت مجدالدين زمونږ دکلي لورې ته را ته . هغه شکمن و چې قاتلان زمونږ دکلي سره اړيکې لري . يا دا چې وژونکی زمونږ کلي ته تګ را تګ لري ، زه په خپله نه پوهيږم چې قاتلين او وژونکې څوک دي ؟ او دا چې هغوې دمجدالدين سره څه دښمني لري ؟ نو اې درنې ښځې ! په همدې وخت کې ستا د زوې ، مجدالدين ، ليدنه کتنه د زمونږ د کلي د يوې نجلۍ سره وشوه ، هغه نجلۍ پخپله نصراني وه او د يوې کونډې ښځې لور ده ، ستا زوې ، مجدالدين ، د همدغې نجلۍ سره ليدنه کتنه پيل کړه ، اخر دا ليدنې کتنې په نژدې اړيکو باندې تبديلې شوې ، دغه نجلۍ هم مجدالدين سره مينه پيدا کړه او دهغې په خاطر يې نصرانيت پريښود او مسلمانه شوه او دهغې مور هم په اسلام باندې مؤمنه شوه . د واده کولو وروسته به ډير وخت مجدالدين همدلته زمونږ کلي کې اوسيده .اوبيا به د همغه ځايه څخه د خپلو دښمنانو د لټون پسې بيرون ووت . دغه نجلۍ چې اوس ددې ښځه وه هم دهغه سره د هغه ددښمنانو په لټون کې بسپنه کوله .

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا څه چې زه تاسي ته وايم د څوکالو پخوانی پېښه ده ، په دې وخت کې ددې ښځې د ګېډې څخه ستا د زوې دوه کسه زامن پيدا شول ، بيا څور ورځې مخته زه د خپله کوره اوکلي څخه ووتم او نژدې يوه بل کلي ته چې زما د کاکا کور په کې دې ولاړم ، زما کاکا درې زامن لرې ، دهغوې له ډلې څخه د تر ټولو کشر سره زما کوژدن شوې ده ، او شوني وه چې په ډيرو نژدې ورځو کې ورسره زما واده هم وشي . زه د خپل کاکا په کور کې څو ورځې تم شوم ، بيا هغه ځوان چې زما واده ورسره کيدونکې و دخپلو دوه نورو مشرانو ورونو سره يو ځاې غوښتل له ماسره زما د خپله کوره پورې راشي ، هغه وخت چې زه دهغوې سره د خپل کور په لورې را روانه وم نو ستا زوې مجد الدين او دهغې سره دغه دواړه ځوانانو پر مونږ حمله وکړه ، او په دې ترتيب وسلوال ټکر منځته راغي ، ددې ټکراو په پايلو کې هغه ځوان چې زما واده ورسره کيدونکې و له منځه ولاړ او ستا زوې هم ووژل شو ، خو زما د کاکا دوه زامنو ځانونه څنګ کړل او و تښتيدل ، زما کاکا هم په دغه ټکر کې له منځه ولاړ دهغې وروسته ستا د زوې په وينا دغه دواړو وسله والو کسانو زه و نيولم اودلته يې را ورسولم. په حقيقت کې دوې شکمن دي چې شوني ده چې زه قاتلين و پيژنم ، خو زه واحد او لاشريک خداې حاضر او ناظر ګڼم چې زه پخپله قاتلين نه پيژنم او نه ماته دا معلومات شته چې د مجدالدين ورور او پلار چا وژلی و . خو که چيرې مجدالدين ته شک وايې چې دهغه دپلار او مشر ورور په وژلوکې زما د کاکا او يا د هغې د زامنو لاس دې نو بيازه تاسي سره دا ژمنه کوم چې که چيرې زه ستاسي له خوا د وژلو څخه خوندی پاته شوم اوبيرته خپل کلی ته په تللو باندې بريالی شوم ،نو زه به حتما د قاتلانو پلټنه وکړم، دهغوې ځاې ځيګي به معلوم کړم او بيا به تاسي ته ووايم چې قاتل څوک دې ؟چيرې اوسيږي او ولي يې ستا ميړه او دوه زامن وژلي دي ؟
تر دې ځايه د خبرو وروسته ،ريونا تم شوه ، ساه يې واخسته ، تر لږ څه ځنډه يې په ډيره ژوره توګه د قيرات په لور کتل او بيا يې په خبرو پيل وکړ.
«درنې مشرې ! که چيرې ته زما په خبرو باندې باور کوې نو بيا له تاڅخه غواړم چې ما ته ښنه وکړې ،زه به تاسې ته په دې اړه د څه معلوماتو د ترلاسه کولوپه خاطر خپلې هڅې پيل کړم . او تاته ډاډ درکوم چې زه به خامخا د قاتلانود ځاې ځيګې د معلومولو له پاره هاند و کړم او که چيرې تاسې دا سې فکر کوئ چې زه مجرمه يم او ستا د زوې په وژلو کې شريکه يم، نو بيا ته خپل زوې ته حکم وکړه چې خپله توره د تيکې را وکاږې او زما څټ ته يې را خلاصه کړی .»
ددې خبرې سره سم ريونا د زنګونو په سر پر زمکه کښيناسته او خپل څټ يې را ټيټ کړ.
په دغه وخت کې نه يوازې قيرات او دهغې لور سريان بلکه ټول ولاړ خلک حيران دريان ولاړ و او د ريونا په لور يې کتل . قيرات مخته راغله او په خپلو دواړو لاسونو يې ريونا له شا څخه ونيوله ، پورته يې کړه ، او بيا يې د ډيرې مينې ، او محبت نه په ډک اواز ورته وويل :
«ګوره لورې ! ستا د وجود رګ رګ ددې ګواهي ورکوې چې ته درواغ نه وايې ، ته ريښتيا وايې ، ته بې ګناه يې. خو ګوره لورې ! ته دلته زمونږ په سيمه کې زمونږ تر مخه د ځانتوالي ، زوال ،بيلتون او هجر ښکار شوې نه يې ، ته خپل ځان ته د يوې بې وطنې او بې کوره نجلی خيال مه کوه . واوره لورې ! که چيرې ته وعده وکړې چې ته به زما د زامنو او ميړه د قاتلانو نښې نښانې را پيدا کوې نو زه تاته ډاډ درکوم چې زه به ستا دغه کړچار ته سلام وکړم ، ګوره لورې! که چيرې ته زمو نږ له پاره دا زحمت وګالې او زمونږ سره په دې هکله بسپنه وکړې نو دا به ستا پر مونږ هغه احسان وی چې مونږ به يې په خپل ژوند کې هم بدله پوره نه کړاې شو. واوره لورې ! تر هغې چې ستا زړه غواړې له مونږه سره اوسيدې شې دلته به ستا پالنه د يوې ډيرې ستري او دروندې ميلمنې لور په څير و شي. دهغې وروسته به په پوره خوندېتوب سره تا ستا تر کوره پورې د ورسولو انتظام زه وکړم . »
دقيرات ددې خبرو په اوريدو سره ريونا بلکل بدله غوندې شوه ، لږ څه مخته د هغې حال د ونو د زيړو پاڼو په څير و خو اوس يې په مخ او څيرې باندې د خوښی نښې نښانې را څرګندې شوې وې . نو هغه سمدستې مخته ورغله د قيرات سره غاړې غړی شوه او په خپل ژړغوني غږ سره يې هغه ته په وينا کولو پيل وکړ .
«ته يوه ډيره مهربانه او درنده مور يې ، زه ستا دغه شفقت او مهربانی ته سلام کوم .که چيرې ته ما د يوې لور په څير دخپله ځانه سره ساتې نو زه به دا کار د خپل ځان له پاره يوه نيک بختې و ګڼم اوکله چې تاسې ما په پوره خونديتوب سره خپل کور ته ورسوئ نو دا به ستاسې پر ما باندې ډير زيات احسان وې چې دهغې بدله به زه په خپل ژوند کې پوره نه کړاې شم . اوس زه ډاډه يم ، ستا دخبرو د اوريدو څخه ماته دا ډاډينه را پيدا شوه چې زه دغه سيمې ته د مرګ له پاره نه ، بلکه د ژوندئ اوسيدو له پاره راغلې يم .
د ريونا په دې خبرو سره تر هغې ځايه چې د قيرات اوسريان په څيرو کې خوښې را ښکاره شوې وه نو هلته د علي ، برهان الدين ، ساروان خولې هم له خندا نه را ټوليدې ، په دې وخت کې برهان الدين څو قدمه را مخته شو د قيرات تر

(c) ketabton.com: The Digital Library

مخه ودريد او ورته يې وويل :
« قيرات ! زما درنې خورې ! د ريونا نومې دغه نجلۍ سره خو ستا معامله جوړه شوه ، خواوس چې زه د کوم زيرې کولو له پاره تاسې ته راغلي وم نو غواړم هغه تاسې ته ووايم. خو دهر څه د مخه ، درنې خورې ! زه ستا د زوې په اړه ، چې اوس کوم معلومات ډاګيزه شو، د زړه له کومې خواشينې وړاندې کوم . هغه ډېر پوه او بيدار هلک و ، خو هغه زيرې چې زه تاسې ته در کول غواړم هغه دادې چې تر سلطان مراد پورې دا خبر ور رسيدلې چې ستا زوې علي د جنګ او حرب ، اوهمدا راز په ديني درسونو کې په مدرسه کې تر ټولو په لمړۍ درجه بريالي شوې ، کله چې د سلطان مراد تر مخه ستا د زوې ، علي ، يادونه وشوه نو په هغه وخت کې يوائې زه نه ، بلکه ولي عهد بايزيد ، د هغه زوې ، د بروصې ټول رئيسان ،علماء او سالاران هم ناست وو ، دهغوې ټولو په شتون کې سلطان مراد يوه قاصد ته حکم وکړ چې نن ماښام علی د هغه دربار ته راولي ، بيا زما درنې خورې ! په دې وخت کې ما په خبرو پيل وکړ او سلطان ته مې وويل چې علي به زه پخپله د خپله ځانه سره يو ځاې دلته را ولم . زه تا ته دا زيرې هم درکوم چې علي ته د کوم مهم کار د ورسپارلو دمخه سلطان هغه ته د «پاشا» لقب ورکړې دې ، همدا راز سلطان په بروصه کې او هم په خپل لښکر کې دا حکم کړې چې علی به ددې وروسته يوائې علي نه وی بلکه هغه ته به «علي پاشا» ويل کيږي . زه به تا ته دا هم ډاګيزه کړم چې کله چې نن علي د سلطان مراد دربار کې دهغه تر مخ وړاندې شی نوسلطان به هغه ته يوه درنده دنده سپاري تر څو د هغې کړچار ، مهارت ، حربي پوهه ، جرءت ،د توری وهلو او جنګی وړتياو اندازه ځان ته معلومه کړي . که چيرې علي په دې دنده کې بريالې شو نو ستا دزوې ارزښت او شان به د سلطان مراد په آند کې د خپل زوې بايزيد نه وروسته دويم کس ته ورسيږی .
دخبرو تر دې ځايه پورې برهان الدين لږ څه ځنډنې شو او بيا يې دوباره خپله وينا پيل کړه او ويې ويل :
زما خورې ، قيرات ! زه غواړم چې ته دخپلې لور سريان او د دغې بلې لور ريونا سره يوځاې خپله رمه حويلۍ ته يوسې ، زه به علي پاشا له ځانه سره محل ته يوسم ، تر څو يې هلته د سلطان مراد تر مخ وړاندې کړم ، زه په دې هم و پوهيږم چې سلطان مراد به علي پاشا ته کومه درنه دنده و سپاري .
د علي پاشا مور قيرات د برهان الدين ددې وړانديز سره همغږې شوه ، په دې وخت کې دهغو دوو ځوانانوڅخه ، چې ريونا يې تر دې ځايه راوړې وه ، يوه وويل چې :
برهان الدين صيب ! او زمونږ په اړه څه فکر کوې؟
برهان الدين د دې خبرې په اوريدو سره هغوې ته وويل:
« تاسې دواړه اوس خپلو کورو ته ولاړ شئ او ارام وکړئ ، ستاسې څخه ډيره مننه چې دغه نجلۍ ريونا مو په خوندې توګه تر دې ځايه را ورسوله ، اوس دهغې په هکله پريکړه زمونږ کار دې ، تاسې دواړه رخصت ياست ، تللاې شئ .»
ددې خبرې په اوريدو سره هغه دواړه په خپلو آسونو سپاره شول او دهغې ځايه څخه وکوچيدل .
دهغوې د تللو وروسته برهان الدين د سراې دخاوند ساروان په لور وکتل او ورته يې وويل :
« ساروانه ! ته هم دخپل سراې په لور ولاړ شه ، تاسره خوبه ليدنې کتنې کيږې راکيږی .» ددې خبرې په اوريدو سره ساروان هم په خپل آس سپور شو او ولاړ.
ددې درې واړو د تللو وروسته قيرات ريونا ته وکتل او دمورنې شفقت نه په ډک اواز يې ورته وويل :
«ريونا لورې ! ته هم په خپل آس سپره شه ، زه او سريان به خپله رمه سره را ټوله کړو او بيا به له دې ځايه کوچ وکړو .
ريونا ورته سمدستې په ځواب کې وويل چې :
« اې زما مينه ناکې مورې ! دا ته څه ډول خبرې کوې ، که چيرې ته رمه را ټولوې او زه په آس سپره اوسم نو زما څخه به ډيره بدبخته نجلۍ بله نه وي ، زه په خپله د رمې په راټولو کې له تاسره لاس کوم، ته دلته ودريږه، زه به دخپلې خور سريان سره يو ځاې د رمې حيوانات را ټول کړم ، بيا به ټول يو ځاې له دې ځايه وکوچيږو .
په دې وخت کې علي پاشا په خبرو کې راټوپ کړ او ويې ويل : له تاسې درې واړو څخه يو هم و نه خوځيږئ ، زه به رمه را ټوله کړم او تاسې ته به يې در وسپارم . تاسې درې واړه بيا هغه سنبال کړئ او تر کوره يې ورسوئ .»
بيا نو علي پاشا په منډه منډه ولاړ ، د رمې ټول ځناور يې سره را ټول کړل او قيرات ، ريونا اوسريان ته يې ورحواله کړل ، هغوې هم خپله رمه د بروصې د ښار په لور روانه کړه . ريونا په يوه لاس کې دخپل آس قيضه نيولې وه او بل لاس يې پورته پورته کاوه او رمه يې پرې کنترولوله . تر څنګ يې برهان الدين په خپله کچر او علي پاشا په خپل آس سپور شو او دوې هم د بروصې دښار په لورې روان شول .

(c) ketabton.com: The Digital Library

قریب الرحمن سعید

عثماني امپراطوري او پر خلاف يې د صليبيانو سازشونه (۲)

مکمل غیر سیاسي : یوتاریخي په زړه پورې ناول (۲)

دعثماني امپراطورۍ او صلیبي متحدي اروپا ترمنځ کشمکش
په دې تاریخي ناول کې ډېرې داسي پېښي مخته راځی چې زمونږ دهیواد د اوسني کړکیچن حال سره سر خوري ، همداراز په دې ناول کې د یو شمیرکسانو نومونه یادشوي دي چې شوني به وي په تصادفي توګه دیو شمیر وګړو د نومونو سره یو شانته والي ولري . خو ټول کړچار مثبت دې او د لیکوال خپل آند څرګندوي .
اوس تاسې ددې تاريخي ناول دويمه برخه لولئ:

علي د برهان الدين سره يو ځاې د بروصې شاهي ماڼۍ ته ور ننوت ، په دغه وخت کې د محل په خونه کې سلطان مراد ، دهغه زوې بايزيد ، د بايزيد زوې ارطغرل ، سليمان ، عيسې ، موسې ،محمد او دځونورو غټو وړو سالارانو په ګډون د ښار څو اميرين او دعدليې د امورو مشران هم ناست وو . کله چې برهان الدين اوعلي خونې ته ورننوتل نو سلطان مراد دخپله ځايه را پورته شو او هغوې ته يې ښه راغلاست ووايه ، شوني ده چې دغه ښه راغلاست به د برهان الدين د تشويق له پاره و، په دې وخت کې برهان الدين دعلي په غوږ کې څه وويل ، نو علی ور مخته شو او دسلطان سره يې په لاس روغبړ وکړ . ددې وروسته يې د نورو ناستو خلکو سره دروغبړ کولو وروسته چې کله هغه د ولي عهد بايزيد لورې ته را ورسيد نو د روغبړ وروسته بايزيد هغه د خپل ځان تر څنګ کيناوه ، او هغه ته يې په غوږونو کې څه وويل :
په دې وخت کې سلطان مراد ډېر خوښ ښکاريده ، خپل زوې بايزيد ته يې مخ کړ او ورڅخه يې وپوښتل : زما قدرمنه زويه ! ايا ته دعلې سره د په وا ځخه پيژندګلوی لرې ؟»
بايزيد په ډېر ادب سره خپل پلار ته مخ را واړاو او ورته يې وويل :
« عاليقدره سلطانه! ما د علي سره څو ځلي د حرب و ضرب په مکتب کې ليدنه کتنه کړې وه ، زه لا د په وا څخه د هغه د جنګی او حربي فن اوپوهي څخه پوره پوره خبر يم »
وروسته له دې خبرې بايزيد علي د خپل ځان تر څنګ په يوه خالي ځاې کې کيناوه،تر لږه وخته پورې د ماڼۍ په دې خونه کې چپه چپتيا شوه ، يو ناڅاپه د سلطان اواز را پورته شو او علي ته يې په وينا کې وويل : «دخيرالدين زويه ! تر هر څه دمخه زه تاته په دې خاطر چې تا دحرب و ضرب په مکتب کې ديني او عسکرې روزنه په ډېره ښه او اعلي درجه تر سره کړې د زړه له خلاصه مبارکي وايم ، ددې تر مخه زما د زوې استاد ، دروند برهان الدين ، به ماته کله کله ستا د وړتياو په هکله معلومات راکاوه ، همدا اراز هغه ستا دکورنۍ د حالاتو څخه هم وخت په وخت خبرولم ،او زه ستاسې د ټول حال احوال نه پوره خبريم ، زما زوې بايزيد هم په دې پوه دې چې څه ډول ستا پلار او بيا دهغې پسې ستا ورور د دښمنانو په لاسو وژل شوي دی ، او اوس اوس خبر شوې يم چې ستا بل ورور هم د نوم ورکو دښمنانو په لټه کې دې .»
په دې وخت کې برهان الدين سمدستي وويل « دورنده سلطانه ! علي ته لږ څه د مخه دا بد خبر راغي چې د هغه بل ورور مجدالدين هم دهمدې نوم ورکو دښمنانو په لاس وژل شوې دې . اوس علي د خپلې کونډې مور اوخور يواځنۍ هيله ده . دورنده سلطانه ! ده هم اراده کړې چې په هر حال به د خپل پلار او دواړو وررونو ددښمنانو په لټې پسې وځي او هغوې ته به دخپلو کړو سزا ورکوي . دورنده سلطانه ! ددې مور سوګند کړې چې تر هغې به پني پښو ته رانه وړې تر څو يې چې د خپل ميره قاتلانو ته سزا نه وي ورکړې . په دې خاطر قدرمنه ! ديخنۍ په دې موسم کې د هغې پښې د يخ له لاسه پړکې شکيږي . دې خپلې مور ته زارې کوي چې هغه دې پنې په پښو کړي خو هغه په خپل سوګند کلکه ولاړه ده . د يخنۍ په دغسې موسم کې علي او دهغې خور سريان دخپلې مور د پښو د چاودنو او ټپونو د ډکولو له پاره د وازګې په ويلي کولو او دهغې په ټپونو کې د هغې د ور اچولو په واسطه علاج کوي ، قدرمنه سلطانه ! زه هيله من يم چې علي به د خپلو دښمنانو څخه د بدلې په اخستلو کې بريالي شي . »
د برهان الدين په دې خبرو د ماڼۍ په دې ستره خونه کې د لږ څه وخت له پاره يوځل بيا چپه چپتيا خپره شوه. بيا هر يوه په ډېره

(c) ketabton.com: The Digital Library

دردناکه ژبه دعلي سره د هغه د ورور د ښهادت په خاطر د زړه خواله وکړه ، په همدې وخت کې یو ځل بیا د سلطان اواز په خونه کې راغبرګ شو.
د خیرالدین زویه ! ته اوس یوازې علي نه یې بلکه علي پاشا یې . شوني ده چې محترم برهان الدین به تاته په دې هکله خبر درکړې وي ، ما تا ته د پاشا لقب درکړې ، او نه یواځې د ښار خلک په دې خبره خبر شوې بلکه مونږ په لښکر کې هم دا خبره ډاګیزه کړې ده . دنن ځخه وروسته به تاته علي نه بلکه د علي پاشا په نامه غږ کیږی . نو علي پاشا ! واوره : زه تاته یو کار درسپارم ، زه هیله من یم چې هغه کار به ستا د جنګي وړتیاو سبب وګرځي او هم به ستا له پاره د تجربې اساس ثابت شي . همدا راز دهمدې عسکري دندې په ترسره کولو کې به ته د خپل پلار او دواړو ورونو د قاتلانو په پیداکولو کې هم بریالي شې.
د خیرالدین زویه ! د بلغاریې حکمران سیسمان دخپلو دوو شهزاد ګانو ، سائرکن او ایکسلا، سره یو ځاې زمونږ په نوو سوبه شوو سیمو کې د شپیني برغلونو یوه لړۍ پیل کړې ، دوې کله په مقدونیه کې وینه تویونکي عملیات تر سره کوي او کله د تهریس په سیمه کې . دهغوې ددغې برغلونو په پایلو کې زمونږ لښکریانو ته زیان رسیدلې دې . زه به ستا په مشرۍ تا ته یو لښکر درکړم ، تاته د یوې اونۍ وخت هم درکوم په دې وخت کې خپل ځان تیار کړه ، په دې لړ کې به زما زوې بایزید تا ته پوره لارښوونه وکړي. ددې وروسته به ته د خپل لښکر سره یو ځاې هغې لورې ته کوچ کوې ، اود بلغاریې د حکمران سره به ټکر ته ورځې زه هیله لرم چې ته به هغې ته ماتې ورکړې ، داسې ماتې چې په راتلونکې کې هغه بیا زمونږ په سیمو باندې دشپیني برغلونو جوګه نه شي .
د خیرالدین زویه ! زه پوهیږم چې ته د هغو سیمو سره اشنا نه یې ، خو زه به ستا سره خپل ځوکسه نائبین او دهغوی تر څنګ د لارې لارښود هم و استوم . دوې به په هغو سیمو کې ستا لارښوونه کوی ، او په دې کارو کې به ستا ملاتړې وي . واوره ! که چیرې ته په دې عسکري دنده کې بریمند شوې نو زما د زوې بایزید وروسته به ته دویم کس یې چې زما په وړاندې به د عزت او وقار خاوند اوسی . ایا ته ددې کار له پاره تیار یې ؟
علي پاشا د ځواب نه مخته د سلطان په لور په ژوره توګه او غور سره وکتل ، اوبیا یې سلطان مراد ته وویل :
محترم سلطان ! که چیرې د سیسمان حکمران د اوسپنې یا کاڼي ځخه نه وي جوړ شوې نو زه به دهغه دغه سرکښې ، دهغه دغه ړوند غضب ، او دهغه ټوله بهادري ، اونارینتوب دهغه په سفالت ، رزالت او د هغې په حماقت باندې بدل کړم . دهغه ټوله تخریب کاري ، دهغه ټوله وران ویجاړ غوښتنه ، ظلم او تیرې به په تورو تیارو کې ډوب کړم . دروندە سلطانه ! زه تا ته ډاډ درکوم چې زه به د بلغاریه د حکمران سیسمان ، هره هنګامه او .....دهغه له پاره د مرګ په تحفه بدله کړم .
د علي پاشا ددې ځواب په اوریدو سره یواځې سلطان مراد نه ، بلکه هلته دناستو ټولو خلکو په څیرو باندې د خوښۍ نښې را ښکاره شوې ، په دې خاطر سلطان مراد یو ځل بیا علي ته مخ را واړاوه اوورته یې وویل :
«علي پاشا ! رښتیا چې ستا ځواب زما زړه خوشحاله کړ. زه ستا ددې جرأت ، وړتیا او اعلې فکر ډیره ستاینه کوم . ډاډه یم چې ته به دهمغه ځوانانو په څیر را مخته شې لکه څنګه چې دریاب اشنا ځاځکي په بحر باندې بدلیږي . زه هیله لرم چې ته به د بلغاریه د حکمران په لښکرو لکه د توپاني سیلیو په څیر یرغل وروړې او خپله بریا او لوړتیا به پرې ترلاسه کړې .
د سلطان مراد د چوپتیا وروست علي پاشا سلطان ته د ډاډ ورکولو په خاطر وویل :
دروندە سلطانه ! زه به هیڅکله هم تا ناهیلي نه کړم ، هغه هیلې چې تا زما له وجود سره تړلي ،زه به هڅه وکړم چې ستا دهغې هیلو په مطابق و خیژم .
سلطان په ډیرې مینې سره وویل چې :
دخیرالدین زویه ! ستا د راتلو تر مخه مې چې تاته دکوم لښکر د حواله کولو هوډ کړې نو دهغې په هکله مې د بایزید سره هم خبرې کړې دي ، اوس ته د بایزید سره ولاړ ښه ، هغه به تاته دهمدې لښکر په هکله نور معلومات هم درکړي هغه به تا دلښکر سره او لښکر به له تاسره معرفي کړي .
د سلطان مراد دې خبرو ته د ځواب ورکولو په ځاې علي پاشا دخپله ځایه پورته شو ځکه چې په همدې وخت کې د سلطان مراد زوې او ولي عهد بایزید هم دخپله ځایه پورته شوې و. خو د خوني ځخه د وتلو تر مخه سلطان مراد علي پاشا او بایزید ته په ولاړه ولاړه وویل چې :
علي پاشا ! زه پوهیږم چې ته په عمر کې زما د لمسو په ځاې یې ، ته د بایزید د زامنو هر یو ارطغرل ، سلیمان ، عیسي ، موسي او محمد په څیر یې . په دې ټولو کې محمد تر ټولو کشر دې او ته را ته دهمغې همزولې ښکارې . دعمر په دې وخت کې چې کوم عسکري دنده تا ته درسپارل کیږي که چیرې ته په هغې کې بریالي شې نو په سلطنت کې به ستا هماغه ځاې وي دکوم په هکله چې ته تر اوسه پورې فکر هم نه شې کولې .
علي پاشا سلطان ته ددې خبرو ځواب په خوله ورنکړ خو خپل سر یې د هغه تر مخه ښکته کړ او دهغې وروسته هغه د بایزید

(c) ketabton.com: The Digital Library

سره يو ځاى د خوني څخه ووت .
٣*****

قيرات او سريان دواړه مور اولور د ريونا په ګډون دخپلې رمې سره يوځاې د حويلي په لور روان و ، او حويلي ته ورننوتل ، ريونا وکتل چې د حويلى د اوسيدو برخه دومره پراخه نه ده ليکن ددې حويلى انګړ ډير پراخه دى . حويلى ته په ورننوتلو سره سم قيرات او سريان دواړو مور او لور خپلې وزي چې دشلويا پنځه ويشتو څخه ډيرې نه وي د انګړ په يوه برخه کې غوښتل و تړي ، په دې وخت کې ريونا يوه اړخ ته ولاړه وه ، تر يوه وخته پورې هغې هغوې ته کتل اوبيا په تيزى سره مخته ولاړه او د رمې د ځناورو په تړلو باندې يې پيل وکړ. قيرات ورته وويل :

« ريونا ! زما لورې ! پريږده ، ته خو دلته زمونږه سره يوه ډيره درنه ميلمنه يې او زمونږ سره نه ښايي چې مونږ د يوه ميلمه څخه دغه ډول کار واخلو » .

ريونا په ډير پراخه زړه او دخپلوى په توګه يې وويل :

« محترمې قيرات ! تا ماته خپله لور ويلي دي ، نو په دې خاطر ته زما مور يې ، نو ايا دا به ماته د شرم خبره نه وي چې زما مور دې د رمې ځناور تړي او زه دې د هغې سيل کوم. »

قيرات د ريونا ددې خبرې څه ځواب ورنه کړ . پټه خوله پاته شوه ، ريونا خندل او د رمې د ځناور و په تړلو يې پيل وکړ .

کله چې ټولې وزې و تړل شوې نو بيا قيرات وويل :

« زه غواړم چې تا هلته په ميلمستون کې کينوم ، بيا به زه او سريان دواړه د وزو څخه پى را واخلو ، بيا به ماښامې تيار کړو ، واوره لورې ! زه غواړم له تا څخه ډير څه و پوښتم، زما لورې !ځه چې تا په ميلمستون کې کينوم ، بيا به نو زه اوسريان د وزو څخه د شيدو د اخيستو له پاره راستنې شو او د ډوډى انتظام به هم وکړو .»

قيرات غوښتل ريونا ميلمستون ته يوسي ،خو ريونا په خپل ځاې باندې ولاړه پاته شوه . تر يوه وخته پورې مسکى وه ، او بيا يې قيرات ته وويل :

«واوره مورې ! ته دا بده مه ګڼه ، اوس خو تاماته خپله لور ويلي دي ، په دې اساس زه د سريان په څير تاته دمور غږ کولې شم ، که زه د لور په څير په ميلمستون کې کينم او ته کار وکړې دا به زما له پاره د زغم وړ نه وي ، نو په دې خاطر د يوې لور په څير له تانه غواړم چې ته ولاړه ښه او ماښامې تيار کړه ، زه او زما خور سريان به دواړه د وزو څخه شيده را واخلو . دهغې وروسته چې ته څه غواړې زما څخه و پوښتې بيا هغه و پوښته ، زه تاته ډاډ درکوم چې زه به ستا د هرې خبرې ، د هر سوال ځواب غلې درنه کړم . »

په دې وخت کې سريان هم په منډه د ريونا څنګ ته راغله ، په مينه يې دهغې لاس و نيو او پورته شول ، قيرات تر يوه وخته پورې مسکى او خندنى وه ، دا سې په ډاګه کيده چې هغې د ريونا مشوره منلې ده . په دې خاطر هغه د په لنځاې په لور ولاړه ، سريان ددې حال په کتلو سره منده کړه او د شيدو لوښې يې راوړل او د ريونا سره يو ځاې يې د وزو په لوشولو پيل وکړ .

د وزو د شيدو اخستلو وروسته ريونا او سريان دواړه د په لنځاې په لور ولاړې او د قيرات سره يې يو ځاې د ډوډى د په لې کار تر سره کړ .

د ډوډى د تيارولو وروسته درې واړه د په لنځاى څخه بهر را ووتې، ولاړې او په تشناب کې يې خپل لاسونه او مخونه پريمنځل ، په همدې وخت کې د بروصې د جوماتونو څخه د ماښام د لمانځه اذانونه هم پيل شول . د اذان د اوريدو سره سم قيرات او سريان دواړه ولاړې او اودسونه يې وکړل او بيا يې د ريونا تر مخه په ميلمستون کې لمونځونه اداءکړل . تر هغې چې سريان او قيرات لمونځونه ادا کول ريونا هغوې ته په ډير ذوق سره بلکه په حيرانونکې توګه کتل. د لمانځه د اداء کولو وروسته قيرات اوسريان دواړه د ريونا تر څنګ کيناستې او دعلي پاشا د راتلو په خاطر يې په خپلو منځو کې خبرې پيل کړې .

د لږ ځند وروسته علي پاشاهم حويلى ته را ننوت ، خپل آس يې د رمې د ځناورو تر څنګ و تړه . کله چې هغه د انګړ څخه داوسيدو د ځاې په لور را ته ، مور يې ورته ور غږ کړ او هغه يې د ميلمستون په لور را وباله . علي پاشا ميلمستون ته ور ننوت ، او دخپلې مور تر څنګ کيناست ، موريې ورته وکتل او ويې ويل :

« زويه علي پاشا ! ما په ډيره بې صبرى سره ستا انتظار کاوه ، حويلى ته د راننوتلو سره سم مونږ د وزو څخه پى اخستې او دغو دواړو يو ځاې د ماښام ډوډى تياره کړې ده . ټولو په ډيره بې قرارى سره ستا انتظار کاوه . حقيقت دادې چې ما غوښتل د ريونا څخه ډير څه وپوښتم . خو ما غوښتل چې هر څه ستا تر مخه وپو ښتم . په دې خاطر مو په ډيره بيړه ستا انتظار کاوه چې تر راشې او بيا دريونا سره خبرې وکړو.

قيرات تر همدې ځايه خبرې وکړې چې علي پاشا يې په خبرو کې را ننوت او ويې ويل :

« مورجانې ! تا خو ريونا دلته د راتلو سره سم په کار لږولې ده ، دا خو په دې کور کې يو درنه ميلمنه ده . دا چې بيرته ولاړه

(c) ketabton.com: The Digital Library

شي ، هلته به خپل پلار ، مور او نورو دوستانو ته څه وايي ؟ ورته به وايي چې کوم مسلمانان چې هلته په بروصه کې اوسيږي هغوی ددې څخه کار اخست . »
په وا له دې چې قيرات د علي پاشا ددې خبرې ځواب ورکړي ، نو ريونا په داسې حال کې چې لړزيده ،شرميده او ژبه يې نښته په خبرو پيل وکړ . هغه علي پاشا ته مخ واړاوه او ورته يې وويل :
محترم علي پاشا ! زه ستا د فکر سره موافقه نه يم .تا ته به معلومه وي چې هغو دوو ځوانانوچې زه تر دې ځايه راوستم او دبروصې دښار بيرون يې تاسو ته وسپارلم او بيا هلته دغرو په لمنو کې ستا مور زما سره خبرې پيل کړې نو ستا مور ماته د لور په نامه غږ وکړ ، نو دلته حويلۍ ته د راتګ نه وروسته کله چې ستا مور د وزو څخه د پيود اخستلو له پاره ولاړه ، نو ما به دا څه ډول زغملي واې چې هغه ښځه چې ماته يې لور ويلې هغه دې د وزو څخه شيده را لوشي او زه دې ورته سيلاني ولاړه اوسم . په دې خاطر ما د وزو څخه شيده په خپله خوښه را لوشلي دي . زه دې کار ته هيڅا نه يم مجبوره کړې ، داسې و ګڼه چې په دې کار کولو زه ډيره زياته خوشحالي احساسوم . او دا چې ما په ميلمستون کې کومه ډوډۍ تياره کړې هغه هم ما د خپلې يوې دندې په توګه تياره کړې . ته ډاډه اوسه چې زه به د بيرته تللو په وخت کې هيڅاته ګيله او شکايت و نه کړم چې تاسې زما څخه کار اخستي دې.»
د ريونا ددې خبرو سره د علي پاشا په مخ دخوښۍ نښې را ښکاره شوې ،ددې وروسته يې د خپلې مور په لور وکتل او ويې ويل :
« اې زما مورجانې ! ته چې څه غواړې د ريونا څخه و پوښتې نو هغه وپوښته ، زه به يې هم واورم ، ته دهغې څخه څه پوښتل غواړې ؟
قيرات په ډيره غور سره د ريونا په لور وکتل اوبيا يې وويل :
«ريونا جانې لورې ! تر هغې ورځې چې زما ځوې مجدالدين دکوره څخه وتلې تر نن پورې نژدې شپږ کاله کيږي ، هغه د خپل پلار او ورور د قاتلانو د لټون او هغوې ته د سزا ورکولو له پاره وتلې و .د کومې ورځې څخه چې هغه له دې ځايه رخصت اخستي و په هغه وخت کې علي پاشا نا بالغه و ، علي د هغه په نه موجوديت کې بلوغ ته رسيدلې . لورجانې ! هغه وخت چې هغه له دې ځايه رخصت شوې نو له ما څخه غلطي شوې وه ، ما هغه ته ويلي و چې تر هغې چې ته دخپل پلار او ورور وژونکې پيدا نه کړې او هغوې ته سزا ورنکړې بيرته به نه را ګرزيږې . افسوس زما په بدقسمتۍ باندې ، ما خپل دا زوې هم له لاسه ورکړ . ګوره لورې ! تا ويل چې مجدالدين په روميلياکې د کومې نجلۍ سره واده کړې ، نو که ماته د هغه نجلۍ او دهغې د زامنو نومونه ووايې چې زما د زوې څخه ترې پيدا شوي دي .
ريونا په ډيره نرمه او ټيټه ژبه وويل :
«اې زما مورجانې ! دکومې نجلۍ سره چې ستا زوې مجدالدين واده کړې و ، هغه ډيره زياته ښايسته ، ډيره د نيک خوی او ښه اخلاقو خاونده ، دډيرې درندې او شريفې کورنۍ پورې اړه لري . دهغې نوم «نريوس » دې . مجدالدين د نريوس سره نژدې پنځه کاله په وا واده کړې . ددې واده په پايلو کې د هغوې دوه زامن پيدا شول . دمشر نوم يې «کندان » دې چې اوس څلور کلن شوې دې . دکوچنی نوم يې «خيسار» دې او فکر کوم چې هغه به اوس د دوو کالو وي .
په حقيقت کې نريوس زمونږ د کلي د يوې ګُنډې لور ده ، ستا زوې مجدالدين ته شک پيدا شوې و چې دهغه د ورور او پلار وژونکې او قاتلان زمونږ د کلي اوسيدونکې دي ، په دې خاطر به هغه ډير وخت زمونږ دکلي په لور تګ را تګ کاوه ، دهمدې تګ را تګ په وخت کې هغه د نريوس او دهغې د مور سره ليدنه وشوه ، د نريوس د مور نوم « پربيسا» دې ، ډيره د نيکو اخلاقو خاونده ښځه ده . ددغو ليدنو کتنو پايلې دا شوې چې مجدالدين د نريوس د مور ډير خوښ شو . او په دې ترتيب يې ورسره د نريو س د واده پروګرام جوړ کړ.
دسلطان مراد تر څنګ د جنګيدو وروسته ، کله چې ستا زوې مجدالدين فارغ شو نو بيا هغه د خپلې ښځې سره يو ځاې هملته زمونږ په کلي اوسيده ، او ډير وخت به د قاتلانو په لټون پسې ووت ، هغه ته دا شک هم و چې زما کورنۍ هم د قاتلانو په ډله کې شامله ده . زه نه غواړم چې دلته خپل پاکوالي بيان کړم چې زما کورنۍ په دې قتل کې شامله ده او که نه . او ما له تاسره وعده کړې ده چې زه به بيرته د ستنيدو سره سم په دې هکله تحقيق کوم . که چيرې زما کورنۍ هم ستا د زوې او ميره په وژلو کې ګډون درلود نو زه به دهغې په هکله هم تاسې ته ووايم . بيا هم زه دا خبره منم چې ستا د زوې مجدالدين قاتلين زما د کاکا زامن دي . زه به دهغوې نومونه هم تاسې ته درکړم . او هڅه به وکړم چې کله چې علي پاشا دهغوې د لټون پسې وځي نو دهغوې د ځاې ځيګې په هکله به هم ورته پوره پوره معلومات ورکړم . که چيرې په دې لړ کې علي پاشا ته زما د نورې مرستې اړتيا وي نو هغه به هم ترې و نه سپموم . زه ستاسو د اخلاقو او کړچار څخه ډيره اغيزمنه شوې يم . زه په دې ډيره هم خفه يم چې ستا د ميره د ښهادت وروسته تا هوډ کړې چې ته به تر هغې پنې پينوته را نه وړې تر څو چې د هغې قاتلينو سزا نه وی ليدلې او په دې لاره کې دا دې ستا دوه زامن هم په ښهادت ور رسيدل .

(c) ketabton.com: The Digital Library

تر دې ځایه ریونا خبرې وکړې او نوره چپ پاته شوه ، څه فکر یې وکړ، اوبیا یې خپلې خبرې پیل کړې .
« اې مورجانې !تا دخپل زوې مجدالدین د ښځې نریوس او دهغې د زامنو په هکله و پوښتل . نو ما چې دهغوې په اړه څومره پوهه درلوده تاسې ته مې وویله ، اوس به زه تاته د خپل ځان په اړوند هم خبره وکړ م. تاسې ټول پوهیږئ چې زما نوم ریونا دې . زه د خپل مور اوپلار یواځنۍ لور یم . په کوم کلي کې چې موږ اوسیږو زما پلار دهمغې کلی سردار دې ، زما دپلار نوم رستاک دې ، او د مور نوم مې کیتهنا دې ، دواړه ژوندی دې او له ماسره ډیره زیاته مینه کوي ، کله چې هغوې ته ډاګیزه شي چې زه چا تښتولې یم ، نو په هغوې به ژوند کول ستونزمن شي ، په دې وخت کې ، اې مورجانې ! ، له تانه غواړم چې که چیرې ته ماته اجازه راکړې چې بیرته ولاړه شم نوهیله ده چې ما ژر تر ژره له چا سره یوځاې و لیږې تر څو زما د مور او پلار په غم کې کمښت راشي . خو یو څه باید ووایم چې ما له دې ځایه د کوم پردې سره مه استوه ، ما دخپل زوې علي پاشا سره یو ځاې ولیږه . زه ستا په زوې باندې باور کولې شم ، ځکه چې ما ستاسې اخلاق او کرچار له نژدې وکوت ، اوتر څنګ به یې زه د علي پاشا سره د هغه د پلار او دواړو ورونو د قاتلینو په لټون کې بسپنه وکړم . زه هیله لرم چې علي پاشا به په خپل دغه مقصد کې بریالې شي .»
د قیرات د ځواب دمخه علي پاشا په خبرو پیل وکړ . هغه ریونا ته مخ کړ او ورته یې وویل :
«ریونا واوره !ستا وړاندیز په پله عملي بنه نیسي ، زه همدا اوس د سلطان مراد ددرباره راغلې یم . هغه ماته یو عسکرې دنده راسپارلې ده ، خبره داده چې د بلغاریه حکمران سیسمان د خپلو دواړو شهزادګانو هریو سائرکن او ایکسلا سره یو ځاې د مسلمانانو په سیمو شپنې یرغل کوي . هغوې کله په رومیلیا باندې او کله هم په مقدونیه باندې را اوړي ، سلطان زما د قوماندې لاندې یو لښکر تیار کړې او ماته یې حکم کړې چې زه په یوه اونی کې دننه ددې ځایه څخه د بلغاریې د حکمران سیسمان د سرکوبۍ او ځپلو په خاطر ولاړ شم . زما سره به څه لاربښوونکې او مشران هم وي ، هغوې به له ماسره ددې فوځې دندې په تر سره کولو کې بسپنه کوي . زه نژدې یوه اونۍ وروسته له دې ځایه د خپل لښکر سره یو ځاې هغه لورې ته روانیږم . ته به هم زما سره په دې سفر کې ملګرې اوسې . زه به تا تر ستاسې تر کوره پورې و رسوم او دهغې وروسته به د خپلې دندې د اجرا په خاطر و خوزیږم .
دعلي پاشا په دې ځواب باندې ریونا خورا خوشحاله او ډاډمنه شوه . هغې غوښتل چې علي پاشا ته څه ووایې خو په همدې وخت کې قیرات په خبرو پیل وکړ .
علي پاشا زویه ! ددې نه دا په ډاګه شوه چې سلطان ته په خپل لښکر کې دتل له پاره شامل کړې یې . خو ګوره زما زویه ! زه ډیره زیاته خوشحاله یم چې سلطان مراد ته د خپل لښکر سالار ټاکلې یې او تر څنګ یې درته د پاشا لقب هم درکړې دې .
مورجانې ! ستا خبره سهي ده ، ما ته سلطان د پاشا لقب هم راکړې او تر څنګ یې زه د خپل لښکر سالار هم ټاکلې یم ، هغه ماته دا هم ډاګیزه کړې چې کومه دنده چې ماته را سپارل کیږي که چیرې زه د هغې دندې په اجرا کې بریالې شوم نو دهغه په وړاندې باندې زما حیثیت د ولي عهدبایزید نه وروسته تر ټولو ستر وي .
قیرات د علي پاشا ددې خبرو په اوریدو سره مسکۍ شوه ،هغه ددغې خبر په اوریدو سره ډیره زیاته خوښمنه وه . بیا هغه را پورته شوه او د ریونا په لور یې و کتل او ویې ویل :
« ریونا لورجانې !ته همدلته کینه ، زه او سریان به ډوډۍ را وړو ، او بیا به یې ټول په ګډه وخورو.» ریونا سمدستې له خپله ځایه پورته شوه د قیرات په اوږو یې لاس کیښود ، او بیرته یې په خپل ځاې کنیوله ، اوبیا یې په ډیره مینه قیرات ته وویل : اې مورجانې ! ته په خپل ځاې کینه ، اوس ستا یوه نه دوه لونې دې ، زه اوسریان ځو او دواړه به میلمستون ته ډوډۍ راوړو ، بیا به یې ټول په ګډه وخورو . » د ریونا ددې خبرې په اوریدو سره قیرات ډیره خوشحاله شوه ، بیا ریونا اوسریان دواړه را ووتلې ، په ډیره بیړه یې کار پیل کړ، دخوراک حښاک لوښې یې میلمستون ته راوړل او بیا څلور واړه کیناستل او یو ځاې یې ماښامې وخوړ .
پرلپسې لري....

دقریب الرحمن سعید ژباړه

عثماني امپراطوري او پر خلاف يې د صليبيانو سازشونه (۳)

مکمل غیر سیاسي : یوتاریخې په زړه پورې ناول . دعثماني امپراطورۍ او صلیبي متحدې اروپا ترمنځ کشمکش په دې تاریخې ناول ک

(c) ketabton.com: The Digital Library

سره یو شانته والې ولري . خو ټول کړچار مثبت دي او د لیکوال خپل آند څرګندوي . اوس تاسې ددې تاریخي ناول دریمه برخه لولئ:

(۳) *****۴

علي پاشا به اوس هره ورځ د فوځ مرکز ته ورته . هلته به یې ډېر وخت د بایزید سره او د خپل هغه لښکر په پیژندګلوۍ کې تیراوه چې
چې مور یې په بستر باندې پرته ده او د درد او تکلیف څخه یې شکایت کاوه ، د سختې یخنۍ او توفاني هواو د لړیدو په اساس دهغې لوڅ
کتل چې ریونا او سریان دواړه په لمڅي د پرتې قیرات په سر ولاړ ې دي ، د ریونا په لاسو کې د وازګې ډک لوښې و ، په داسې حال کې
د اور سکروټې را خیستې وې دهغې څخه واخست ، دواړه لوښې یې پر ځمکه کیښودل ، اوبیا یې د ریونا او سریان په لور وکتل او ویې
خویندو تیار کړیده ، اوس مونږ درې واړو ستا انتظار کاوه ،›› په دې خبره ریونا اوسریان دواړه تر څنګ پروت لمڅي باندې کیناستې .
، دخپلې مور په دغه حال باندې دعلي د سترګو څخه اوښکې را روانې شوې ، د ریونا تر څنګ ناستې سریان هم دخپلې مور او ورور پ
په سترګو کې دغه اوښکو زما زړه سوري کړ ، زویه ! په دغه ناوړه حالاتو کې الله ماته یواځې ته ستره پانګه ګرځولې یې .، زویه ! که
تر هغې چې دهغوې د قاتلینو څخه بدله وانه خستل شي ،نو زما په مخ کې ددرد نښې او په سترګو کې د اوښکو ګوهر به په نظر درځي .
سره دا وعده کوم چې زه به تا هسې بې اسرې پرینږدم ، درنې مورجانې ! زه به د خپلو دښمنانو د لټون پسې وځم ، دهغوې په سترګو کې
قاتلین ، دا دمنافقت وارثین که په غارونو او سوړو کې ور ننوځي او یا په دښتو اوسهرا و کې خپاره شي بیا به هم زه رښا په لاس دهغوې
کړی . دخپل زوې په خبرو او هوډ سره قیرات ډیره خوشحاله شوه ، هغې خپل تکلیف ، خفګان او اذیب ټول له یاده وویستل ، بیا یې په ډ
؟ دخپلې مور دخبرو په اوریدو سره علي پاشا لږ څه ځان سنبال کړ. او بیا یې د خندا نه په ډکه خوله خپلې مور قیرات ته وویل : « مورې
ډاډمنه او بې اندیښنې اوسی، زما په نه موجودیت کې نه یواځې برهان الدین بلکه په پله سلطان او دهغه زوې بایزید له اړخه به هم ستاسو
او دهغې د پوښتنو ځوابونه مې ورکول . هغې له ماڅخه پوښتل چې ایا زمونږ د کور مالې لاسته راوړنه یواځې همدا شل پنځه ویشت وز
زخمونه را پیدا شو چې له ما څخه یې د ریونا سره خبرې کول هیر کړل . په همدې وخت کې ته هم را ننو تې . ددې خبرو کولو وروست
ځان تیار کړه ، چې ته هم د هغه سره یوځاې هغه لورې ته وخوزیږې . خو ګوره لورې ! ما تاته تر اوسه پورې دا نه دي ویلې او یواځې
په دې خبره باندې ریونا سمدستې ځواب ورکړ او نیوکه یې پرې وکړه : « اې زما مورجانې! تا زه په خپل کور کې د یوې درنې میلمنې
هیڅکله هم له یاده و نه باسم . زه به تل په دې غه کور کې دغه څو شپې په خپلې سینې کې یادې ساتم. ددې خبرو وروسته قیرات همت و
پورته شول ، د ډوډۍ لوښې یې کیښوول ، په میلمستون کې یې ډوډۍ وخوړه ، او د ډوډۍ نه وروسته څلور واړو یو ځاې د ریونا او علي
موجود باندې خپلې وړانګې غوړولې وې اوکله چې ډوبیدو ته ور نژدې شو نو رڼا یې هم سوکه سوکه په کمیدو شوه . د شپې تورو تیارو
د علي پاشا تر شا دهغه معاونین، دهغه واړه سالاران ، او نور لاربښوونکې را روان وو، او د ټولو شا ته هغه ځواکمن لښکر را ته چې د
کلې تا ته ښکارې ، نوم یې «تولک » دی ، او دا زما پلرنې کلې دې . د ریونا په دې خبره علي پاشا د خپل آس واګې را ښکودې او بیا ی
دښخولو حکم وکړه ، او ته له ماسره زما تر کوره پورې ولاړ ښه ،›› د ریونا اواز د ډیرې مینې او جذبې څخه ډک و . خو علي پاشا دری
یې د ځوانۍ په دهلیز کې قدم ایښودې دې ، د نسوانیت نښې د هغې په مخ باندې راښکاریدې ، د ځنډ په دغه ګړیو کې ریونا هم د صبح ک
پورې نه ځې ؟ علي پاشا محسوس کړه چې د ریونا اواز ډېر متین ، او په خپل ځان د باور څخه ډک دې . ریونا تر لږ څه ځنډه پورې چې
چې مونږ به تا هیڅکله هم د ضرورت بندې نه کړو . ځکه چې مونږه د هوس او حرص بندګان نه یو ، او نه خلک ته ازار رسونکې یو
بیا مومې ، زه پوهیږم چې ته زما ددې غوښتنې په هکله په تذبذب کې پریوتې ، خو زه تا ته یقین درکوم چې که چیرې زما د کلي کوم کس
ریونا ! ته به زما څه ساتنه وکړې ، ته په خپله د ځوانۍ خوب او د ګلاب د شاخ په څیر نازکه یې . زه غواړم ته تنها خپلې خویلۍ ته ولاړ
هغوې ستا ساتنه وکړه او بیا یې ته بیرته په خوندې توګه تر دې ځایه را ورسولې ، ګوره ریونا ! زه د خپل لښکر سره مخته ځم ، او کوم
سامان چې زما مور تا ته زما د ورندار او دهغې دکوچنیانو له پاره درکړې هغه له ځانه سره یوسه ، هغه سامان او نقدو روپیو کڅوړه به
کلي په لور حتما را ګرځم. ریونا د علي پاشا د خبرو په منځ کې را و غورځیده او دهغې خبرې یې ورغوڅې کړې ، او په لړزیدلې اواز
غوښتونکې او دخپل ځان له پاره مخلص منې نو بیا به ته حتما له ما سره زما تر حویلۍ پورې زما د پاکوالې او بې ګناهۍ د ثبوت په خاط
زما دا غوښتنه به او زما دا ارزو به ټکر نه کړې . ریونا چپ شوه ، اوعلي پاشا تر یوه وخته پورې په فکر کې ډوب شو او سوچ یې کاو
میوه یې چې تخم و نه لرې ، زه ستا په وفا ، خلوص اونیت کې هیڅ شک نه لرم ، اوس نو که ته په خپله خبره اصرار کوې نو زه له تاس
ته یې وویل : « زما دوستانو ! خپل لښکر ته د لته د پړاو کولو حکم وکړئ ، د ریونا په نامه دغه نجلۍ چې د بروصې د ښاره له ما سره
به دهغوې سره هم یو ځل وینم ، په دې دوران کې د لښکر له پاره د غذا د تیارولو حکم هم ورکړئ ، له هغې وروسته به مونږ دوباره کو
ډیره خوشحالۍ سره په خپل آس سپره د علي پاشا د آس تر څنګ روانه وه ، خپل کلي ته ننوته او بیا د یوې ډیرې سترې حویلۍ تر
پاشا د ریونا ددې خبرې ځواب ورنکړ ، هغه هم د آسه ښکته شو او د دروازې تر شا و درید . کله چې په یوه وار ټک ټک سره دروازه

(c) ketabton.com: The Digital Library

کي نه ځايده ، مخته راغله او په ډېره بې صبرۍ سره يې ريونا په غېږ کې و نيوله ، بيا يې دهغې مخ ، تندې ، سترګي او ان تر شونډو پ
«کيتهنا »ده. زړې کيتهنا په پلټونکو سترګو سره دعلي پاشا په لور وکتل ، بيا يې مخ د حويلۍ دانګړ لورې ته کړ او په لوړ اواز يې غږ
نه پوهيده ، هغه هم را مخته شو او ريونا يې په غېږ کې و نيوله او ډېره مينه يې ورسره وکړه ، دهغه څخه د را جدا کيدو وروسته ريونا
څوک دې ؟ د کومه ځايه راغلي ؟ زه ولې ددې سره دلته راغلې يم ؟ زه به ستاسې ددې ټولو بوښتنو ځواب دلږ. څه ارام او کيناستو وروس
همستا ده ، او ته له مونږ. ه څخه ددا ډول اجازې اخستلو اړتيا نه لرې . ريونا په خندا سره دعلي پاشا سره يو ځاې حويلۍ ته ور ننوته ، ع
د علي پاشا د مور ،خور او په پله د علي پاشا د ښه سلوک او ښيګڼې اوبيا دهغه ځايه دبيرته د را تللو په اړه تفصيلي خبرې وکړې . رست
وروسته رستاک د خپله ځايه پورته شو او دخپلې لور ريونا او ښځې کيتهنا په لور په کتلو سره يې وويل : راځئ چې د علي پاشا څنګ ته
ددې غوښتنې په اساس ريونا او مور يې دواړه له ځايه را پورته شوې ، بيا درې واړه دهغې خونې څخه را وواتل او د ميلمستون په لور
حال کې چې ريونا د علي پاشا په دغه درنښت باندې په ډېر وياړ سره کله علي پاشا او کله هم خپل پلار او مور ته کتل . درې واړه مخته
نه لرم . ريونا زما يوازنې لور ده ، دا زما لور هم ده او زوې مې هم دې . ريونا ماته او زما ښځې ته زمونږ. له ځانه هم درنه او ګرانه دہ
په دې وخت کې زه تاته زوې ووايم ،نو تاته خو به کوم اعتراض نه وي ؟ په ځواب کې علي پاشا په پوره ممنونيت سره رستاک ته ور م
سره ريونا ، رستاک ، او کيتهنا درې واړه خوشحاله شو ل، لږه شيبه وروسته رستاک د لږ. څه ساه اخستلو سره سم بيا په خبرو پيل وکړ
زما کشر ورور دې ، او دهغې د ټولو کشر زوې سره د ريونا کوژده شوې وه ، خو کيداې شي چې هغه د کومې غلبې انګيرنې په واسط
پاکوالې د بيانولو څخه زه معذور يم ، که چيرې هغوې ستا د پلار او ورونو په وژلو کې شريک وي نو ياد ساته چې زه به د هغوې پر خ
کور کې د اوو ورځو د تيرولو وروسته زما لور د خپل ځان ، ابرو ، عزت او عصمت سره خوندي بيرته زما کورته را ورسيده ، نو زم
زما زويه ! که څه هم زه او زما ښځه په دې خبر شوې وو چې زما لور په داسې حال کې چې زما وريرونو له ځانه سره دلته کلي ته بير
مونږ. ته دا خبر هم را ورسيد چې ريونا چا له ځانه سره و تښتوله ، خو دا زمونږه قسمت ښه وه چې دلته په کلي کې هيڅا ته په دې هکله
ورځې په مونږ. تيريدې نو دهغې ويل خو شونې نه دي ، زه او ښځه به مې تل په دې غم کې ډوب ناست و ، شپه او ورځ په دغه سور او
چمن داستان دې ، زما د کفن دټوټه ټوټه کيدو او خپريدو څخه خوندی کړې دې . د ريونا په را تلو سره زه او زما ښځې ته چې څومره خ
. زما زويه ! تا زمونږ. د بدقسمتۍ زنځيرونه غوڅ کړل ، زمونږ. د زړه په کتاب کې دې د څيرو ښايسته ټکي وليکل. علي پاشا زما زويه
د ابرو او عصمت سره يوځاې دکوره تللې وه ، نو په هماغه توګه تا هغه بيرته را ورسوله ، تا په دې هکله پر مونږ. ډير احسان وکړ او م
دريونا په لور کتل ، کله چې د رستاک خبرې خلاصې شوې نوبيا علي پاشا هغه ته وکتل او ويې ويل : دروند رستاک صيب ! هغه څه چ
دروند رستاک صيب ! ته خو زما داسې ستاينه کوې لکه ما چې تا ته د کوم غره نه په ټوپ وهلو سره ستا د ژوند پانګه تا ته بيرته راستن
چې در يونا سره مونږ. د داسې سلوک په کولو سره مونږ. خپله يوه ستر ديني فريضه تر سره کړې ده ، په دې هکله مو کوم احسان په تاس
فرائضو په ترسره کولو کې شامل و ، بلکه زما دغه کار زما د مور د خوښۍ سبب هم و ، په دې خاطر ريونا شايد زما د مور ، زما د خ
اوعلي پاشا ته يې وويل: علي پاشا ! ته د کومې غلبې انګيرنې او يا کوم فريب ښکار کيږه مه . ما خپل پلار او خپلې مورته ستاسې کوم ب
کړي او بيا بيرته تر دې ځايه د سفر داستان ، ما پرته د کوم زيادت او کمښت دوې ته ويلي دې . په هر صورت هغه څه چې زما پلار وو
سهي او سلامته را ورسوي ، او بيا کور هم دومره لرې چې واټن يې دسلونو کيلومترو پورې رسيږي ، هغه څه چې زما پلار ستا په اړه
ريونا وويل چې ته د خپل لښکر سره دې لورې ته راغلې يې او ستا سلطان ، سلطان مراد، ته د بلغاريه دحکمران سيسمان او دهغې د زا
ددې دندې د تر سره کولو دمخه ، زه تا ته د خپل زوې په توګه ، دا وصيت کوم چې د سيسمان پر خلاف پر ډير احتياط ، ډيرې هوښيار
تر اوسه پورې دکوم لښکر قومنداني کړې ده ، هغې لورې ته د تللو څخه يواځې يوه اونۍ تر مخه سلطان مراد تاته دپاشا لقب درکړې ، ا
ته د زړه له کومې مبارکي وايم . دا يو داسې اعزاز دې چې هر څوک يې خاوند کيدې نه شي . ريونا ما ته دا هم ويلي چې تا خپل لښکرت
کړم . د رستاک په دې وړانديز علي پاشا ټکان وخوړ او ويې ويل : « نه ! دورندرستاک صيب ! زه دلته له تاسې سره ټوله شپه نه شم تي
دا خبر ورکول غواړم چې زه دداسې يوې دندې د ترسره کولو همت او جرأت لرم .» د ريونا مور کيتهنا تر اوسه پورې چپه خوله ناسته
صورت زمونږ. سره يو ځاې خورې .» د کيتهنا په دې وړانديز علي پاشا غوښتل څه ووايې چې ريونا پرې را مخته شوه ، او ويې ويل :
ستا مجبوريت وي ځکه چې ته د خپل لښکر سره کوچ کونکې يې ، خو دماښام ډوډۍ به دې په هر صورت زمونږ. سره يو ځاې وي . ګو
غواړم . په هر حال زه له تاسې سره وعده کوم چې د ماښام ډوډۍ به همدلته له تاسې سره خورم او بيا به خپل لښکر ته ورځم ، علي پاش
خورم نوبيا دهغې وروسته زه سمدستې خپل لښکر ته ورځم ځکه چې زه بايد د لښکر د کوچ کولو تيارې هم په پله وکړم . نو زه غواړ م
دکولو اړتيا هم نشته چې ووايې د نريوس تر کوره پورې زما لارښوونه کولې شې او که نه . زه په خپله تا د دنريوس تر کوره پورې رس
پاره څه سامان را استولې دې چې هغه هم له ځانه سره راوړم . بيا به د نريوس کره يو ځاې ولاړ شو . ددې خبرې سره سم ريونا د ميلم
څنګه مې چې درته په وا ويلي و چې د علي پاشا مور د خپلې نګور ،دعلي پاشا د مشر ورور مجدالدين د کونډې له پاره څه سامان را اس
را ښکاره نه شي . د ريونا د خبرو په اوريدو سره علي پاشا په ژوره وخندل او ريونا ته يې مخ کړ او ويې ويل : ګوره ريونا ! زه ستا دد
دلته راشو . ددې سره يو ځاې علي پاشا دخپله ځايه پورته شو او د ريونا سره يو ځاې دحويلۍ څخه ووت .

(c) ketabton.com: The Digital Library

دقریب الرحمن سعید ژباړه :

عثماني امپراطوري او پرخلاف يي د صليبيانوسازشونه (۴)

مکمل غير سياسي : يوتاريخي په زړه پورې ناول .
زمونږ دهيواد ګوډ يتمور څوک دې ؟

په دې تاريخي ناول کې ډيرې داسې پيښې مخته راځي چې زمونږ دهيواد د اوسني کړکيچن حال سره سر خوري ، همداراز په دې ناول کې د يو شميرکسانو نومونه يادشوي دي چې شوني به وي په تصادفي توګه ديو شمير وګړو د نومونو سره يو شانته والې ولري . خو ټول کړچار مثبت دې او د ليکوال خپل آند څرګندوي .
اوس تاسي ددې تاريخي ناول څلورمه برخه لولئ:

(۴)
پرلپسي *****۶

اوس نو لمر نور پريوتې و . ټوله فضاد تيارو تورو لوخړو را نغاړلې وه ، علي پاشاد ريونا په لار ښوونه ديوه کور تر مخه و دريد ، ريونا دهغې دروازه و ټکوله ، د لږځنډ وروسته دروازه پرانستل شوه . يوه ځوانه ښځه د دروازې ترڅنګ ودريده ، د ريونا په کتلو سره يي پر مخ خوشحالي راڅرنګنده شوه ، خو کله يې چې سترګې په علي پاشا و نښتې نو لږ څه شا کړې شوه ، خو بيا يې هم علي پاشا له نظره و غورزاوه . دا ښځه تر اوسه پورې د خپلې ځوانی په جوش کې وه ،را مخته شوه او ريونا يي په غيږ کې و نيوله او دهغې تندې پې ښکل کړ او ورته يې وويل :
ريونا! مونږ خو اوريدلې و چې ته دخپل کاکا کور ته تللې يې ، ته بيرته کله را ستنه شوې يې ؟
ريونا ورته په ځواب کې وويل : اول خو مونږ پريږده چې دننه را شو دهغې وروسته به بيا تاته به تفصيل سره خبره وکړم .
په دې خبره هغه ښځه يوې لورې ته و دريده ، کله چې ريونا دعلي پاشا سره يو ځاې انګړ ته ور ننوت ، نو هغه ښځې دخپل انګړ دروازه بنده کړه ، د حويلی انګړ پوره پراخه و، چې دوه رڼاوې په کې رڼی وې . دغو رڼاو انګړ روښانه کړې و .
دانګړ نه په تيريدو سره دوې يوې خونې ته ور ننوتل ، هلته دوه کوچنيان او يوه زړه ښځه ناست وو ، خونې ته د ور ننوتو څخه د مخه هغه ښځه چې دروازه يې پرانستې وه د ريونا په غوږ کې د هغې څخه و پوښتل چې :
له تاسره دغه ځوان هلک څوک دې ؟ ګوره که ته يې بده و نه ګڼې او په کوم فريب ،انديښني او دوکې کې و نه لويږې نو زه دا ويلې شم چې ددې ځوان شکل او څيره زما د مرحوم ميړه مجدالدين سره ورته ده . ګوره ريونا خورې ، ماته ژر ووايه چې دا ځوان څوک دې ؟
د نريوس په دغې بې صبرانه پوښتنو باندې ريونا تر يوه وخته پورې مسکی وه بيا يي په لوړ اواز وويلې ، چې اواز يې هلته په خونه کې ناستو کسانو ، دنريوس مور او دهغې دوه کوچنيانو ، هم واوريده . هغې وويلې :
نريوس خورې ! ستا ګمان سهي دې دغه ځوان چې له ماسره دلته راغلې دې دهغې شکل او څيره په رښتيا هم ستا د خاوند مجدالدين سره يو شان ده ، دا په دې خاطر چې نوموړې د مجدالدين کوچنې ورور ، علي پاشا ، دې .
ريونا ددې څخه اخوا نور څه و نه شو ويلې ، ځکه چې دهغې ددې خبرې سره سم نريوس منډه کړه او دعلی پاشا سره يې روغ بړ وکړ او دهغې تندې يې ښکل کړ . دهغې وروسته هيڅوک نه پوهيږی چې څه وشول چې دهغې زړه ډک شو اودعلي پاشا په ولې يې سر کيښود او دکوچنيانو په څير يې سلګی وهلې او په زار وقطار سره يې ژړل .
څنګه چې د ريونا خبرې هلته په خونې کې ناستوکسانو هريو پربيسا، کندام اوخيسار هم اوريدلې وې ،نو په دې اساس ، کله چې نريوس علي پاشا په خپله غيږ کې ونيواوپه سلګيو وهلو ي پيل وکړ نو دهغې مور پربيسا او د هغې کوچنيانو کندام او خيسار هم په ژړا پيل وکړ . ريونا هم ددې حال په کتلو سره د اغيز لاندې راغله او علي پاشا او نريوس يې يو له بله سره بيل کړل ، هغې وکتل چې لکه څنګه چې نريوس په ډکه خوله ژاړي په همدې توګه دعلي پاشا د سترګو څخه هم د اوښکو سيلاب روان دې .
نريوس اوعلي پاشا دواړه ورندار او ليور تر ډيره وخته پورې د يو بل مخته ولاړ و او سترګې يې وچولې ، بيا نريوس په ډيره مينه او محبت دعلي پاشا لاس و نيو او دهغې خونې په لور يې يوړ چيرې چې يې مور او کوچنيان ناست و، هلته يې

(c) ketabton.com: The Digital Library

دخپلي مور پربيسا تر مخ و دراوه ، خپل ځان يې سنبال کړ او مور ته يې وويل :
اې مور جانې ! دا ځوان ووينه ، دا هغه علي پاشا دې چې زما ميړه به يې زمونږ تر مخ تل ډيره ستاينه کوله . دهغې په دې خبره زړه پربيسا پورته شوه لمړۍ يې د علي پاشا په سر لاس راښکود دهغه تندې يې ښکل کړ او دخپله ځانه سره يې کيناوه .
خو علي پاشا هلته کينه ناست ، لمړۍ هغه د کندام په لور ورغې چې مشر وراره يې و . هغه ته يې غاړه ورکړه او ښه مينه يې ورسره وکړه . او وروسته يې خيسار سره هم همدا ډول مينه وکړه . بيا يې دواړه په غيږه کې کينول ، او د زړې پربيسا تر څنګ کيناست ، نريوس او ريونا دهغوې تر مخ کيناستل . بيا پربيسا په خبرو پيل وکړ ، هغې علي پاشا ته وويل :
« علي پاشا ! ستا ورور مجدالدين يو ډير عجيب او ځانګړې انسان و ، په هغو حالاتو کې چې هغه زما د لور سره ليدنه وکړه هغه اوږده قصه ده . کيداې شي ريونا تاسي ته دا خبره کړې وې او که نه يې ويلي نو زما لور نريوس به تاته په تفصيل سره ووايي . هغه به تل زمونږ سره ښپنه کوله ، په دې ترتيب زمونږ دهغه سره ليدنه کتنه کيدله ، په همدې جريان کې نريوس او مجدالدين يو بل سره خوښ کړل ، او ددوې تر منځ واده وشو . په جنګوو کې دبرخې اخيستو وروسته به هغه همدلته ډير ته را ته . ځکه چې هغه به ډير وخت د خپل پلار او ورور د وژونکو پسې ګرځيده ، بيا ډيره بده پيښه منځته راغله ، هغو وژونکو د مجدالدين کار هم پاې ته ورساوه ،زما د لور په ځولۍ کې کوندتون و او دهغې دکوچنيانو د سر سيورې له منځه ولاړ او هغه دواړه هم يتيمان شول .
د زړې پربيسا خبرو علي پاشا ويلې کړ. هغه به بيا بيا د کندام او خيسار دواړو په سر لاس راښکود او ښکلول به يې ، بيا يې پربيسا ته وکتل او ويې ويل :
محترمې مشرې ! داسې خبرې مه کوه ، کندام اوخيسار يتيمان شوې نه دي ، زه د هغوې کاکا دهغوې د خدمت له پاره ژوندي او سلامت يم . زما مور ، زما خور ستاسي له پاره څه شيان را استولي هغه به ريونا تاسي ته تسليم کړې .
ددې خبرې سره سم ريونا هغه کڅوړه پرانسته چې له ځانه سره يې راوړې وه . هغې هغه ټول کالي را وسپړل، څپاره يې کړل او هغوې ته يې ور وښوول ، بيا علي پاشا د خپل جيب نه د نغدو پيسو خلطه را وويسته ، دخپله ځايه را پورته شو ، کندام اوخيسار دواړه يې په لمڅي کينول ، د نغدو پيسو کڅوړه يې د نريوس په غيږ کې کيښوده اوبيا يې هغې ته وويل :
نريوس خورې ! دا دنغدو پيسو خلطه له ځانه سره و ساته ، زه پو هيږم چې زما دورورااو ستا دميړه مجدالدين د مړينې وروسته ستا سو د خوراک څښاک له پاره کومه ذريعه نه شته ، دا نغدې پيسې ما له کوره تاسي ته راوړې ، دا زما مور ستاسي له پاره راکړي . زه هيله لرم چې په راتلونکي وخت کې به زه د خپلې خور نريوس او دخپل ورور د دواړو زامنو په ښه ډول خدمت وکړاې شم .
علي پاشا د لږ څه ځنډ وروسته بيرته چپ پاته شو ، او بيا وروسته يې يو ځل بيا اواز واوريدل شو .
نريوس خورې ! ايا زه له تا دا پوښتلې شم چې په دې کلي کې ستاسي د خوراک څښاک بله کومه ذريعه هم شته ؟
دهغه ددې خبرې په ځواب کې دنريوس مور پربيسا وويل :
علي پاشا زويه ! په دې کلي کې زه او زما لور بلکل بې اسرې نه يو که څه هم ډير وخت و شو چې زما ميړه مړ شوې خو دلته په کلي کې زمونږ يو ټوټه زمکه شته چې هغه مونږ د نريوس د پلار يو پيژندګلوې ته په کښت ورکړې ، نيمايې فصل هغه اخلي او نيمايي مونږ ته راکوي ، دهغې څخه دومره څه تر لاسه کيږی چې د لږ څه کمښت زيادښت سره زمونږ دکال ګذاره پرې کيږي . ددې نه اخوا زه په دې هکله د شرم احساس نه کوم چې ووايم چې د ريونا پلار او دهغې مور ډير وخت زمونږ سره لاس کړې او اوس يې هم کوی .
کله چې پربيسا چپ شوه ، نو علي پاشا په خبرو پيل وکړ.
« زما درنې او محترمې خورې،نريوس ! دهغې وخته چې د ريونا له خولې زما مور او خور خبر شوې دې چې زما ورور مجدالدين دلته له تاسره واده کړې او له تا څخه يې دوه کوچنيان هم پيدا شوې دې نو د همغې وخته را هيسې هغه ستا او ستا د کوچنيانو د کتلو له پاره بې قراره دي . ايا دا شونې ده چې کله ته د دواړو کوچنيانو سره يو ځاې بروصې ته ولاړه شې او هملته زما د مور او خور سره و اوسې .
د علي پاشا په دې پوښتنې باندې نريوس د لږ څه ځنډ له پاره په فکر کې ډوبه شوه او بيا يې علي پاشا ته وويل :
زما دورنده وروره علي پاشا! زما هلته په تللو او هملته په اوسيدو باندې هيڅ ډول اعتراض نه شته . ځکه چې زما کوچنيان همستاسې دي ، خو زما د مور حالت ووينه ، دا اوس زړه ده ، دسترګو ديد يې کم دې ، ډير واټن سفر نه شي کولې ، خو بيا هم زما درونده وروره ! زه ژمنه کوم چې يوه نه يوه ورځ به زه خپله مور د ريونا په کور کې پرېږدم او د بروصې ښار ته به ستاسي د خلکو د ليدلو له پاره درشم خو هلته به زما دتللو يو شرط وي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځنګه شرط خورجانې ! علي پاشا ټکان وخوړ او د نریوس په لور یې وکتل ، په ځواب کې نریوس په ډیرمتانت سره وویل : زما درونده علي پاشا جانه ! شرط دادې چې کله چې زه بروصې ته ستاسې د خلکو د کتلو له پاره درځم نو تاسې به زما دواړه زامن له مانه نه ستنوئ .
په دې خبره علي پاشا په تیزو سترګو سره د نریوس په لور وکتل او ورته یې وویل .
مونږ به کندام اوخیسار ولې هلته له ځانه سره ایساروو ؟ دا دواړه خو ستا امانت دې ، دهغوې د پالنې او روزنې مسؤلیت زه له همدا اوسه په خپل سر اخلم . دوې به له هم تاسره اوسیږي ، تر څو چې ځوانان شي او بیا همستا خدمت وکړي . ما خو په دې خاطر دا خبره کړې وه چې ما غوښتل چې ستا په فکر کې را ونه ګرځي چې د بروصې دښار ، چې ستا میره د هغه ځاي اوسیدونکې و ، له تاسره کوم پیوند نه لرې .
نریوس خورې ! مونږ هلته ډیر ستر باغ لرو ، او دهغې څخه مونږ ته هر کال ډیر څه تر لاسه کیږي . مونږ د ښې ډیرې زمکې خاوندان هم یو او دهغې څخه دومره عاید مونږ ته لاس ته راځي چې د ټول کال د خرڅولو سره سره یې بیا هم نه شو تامولاې او ذخیره ترې کوو. ما هلته یوه وړه رمه هم ساتلې ده ، هغه مو د تجارت له پاره نه بلکه هغه وخت چې زما خور سریان پیدا شوې وه نو دهغې د شیدو له پاره زما مور دوه وزې اخیستې وې هغه وزې مونږ بیا و نه پلورلې ، دهمغوې څخه الله پاک نور بچیان پیدا کړل او دومره برکت یې په کې واچوو چې دهغوې کال په کال ډیرښت اوس دادې دهغوې شمیره پنځه ویشتو ته رسولې ده، زه هر سهار دا کوچنۍ رمه دځرلو له پاره د بروصې دغرو لمنې ته وړم، زما مور او خور ددې وزو سره ډیره زیاته مینه او محبت کوي ، ځکه چې هغه ټولې زمونږ په کور کې پیدا شوې دې . مونږ و پاللې او را لویې مو کړې ، بیا داسې وخت راغې چې ما به هر سهار دا رمه دغرو لمنې ته وړله او د ماسپښین په وخت کې به زما مور او خور دواړه دهغې د ساتنې له پاره هلته راتلې او زه به د حرب و ضرب د تعلیم له پاره مکتب ته تللم . د لته د راتلو څخه یوه اونۍ تر مخه ما خپل مکتب پاې ته ورسوو او په ډیره ښه درجه بریالې شوم . په همدې خاطر سلطان مراد را ته د پاشا لقب راکړ او زه یې د علي نه علي پاشا کړم . اوس نو سلطان مراد راته یو لښکر راکړ او د بلغاریه د حکمران سیسمان د ځپلو له پاره یې را و استولم ، هغه هره شپه د مسلمانانو په سیمو کې د ځپلو دوو زامنو ، ایکسلا او سائرکن سره یوځاې شپیني یرغلونه کوي ، او دبې ګناه انسانانو وینې تویوي ، دکوم لښکر سره چې زه دلته راغلې یم هغه همدلته ستاسې د کلي څخه لږ لرې پړاو کړې دې . او زه د لږ ځنډ وروسته ستاسې څخه رخصت اخلم او دخپل لښکر په لور ځم ځکه مونږ د شپې له خوا خپل منزل ته رسیدل غواړو .
د علي پاشا په دې خبرو باندې نریوس تر یوه وخته پورې ډیره غمجنه او په فکر کې ډوبه کیناسته ، اوبیا یې علي پاشا ته مخ کړ او ورته یې وویل :
«علي پاشا ، زما ډیر دروند وروره ! ایا دا شونې نه ده چې ته لږ تر لږه دا شپه زمونږ ه سره تیره کړې اوبیا سهار وختې خپل لښکر ته ور وخوزیږې .
د نریوس ددې مړاوې غوښتنې په مقابل کې علي پاشا په ډیره معذرت کونکې ژبه وویل چې :
« درنې خورې ، نریوس ! ستا وینا سهې ده ، خو دې کلي ته د راتلو تر مخه ما خپلو وړو سالارانو ته دا ویلي دي چې هغوې دې د لښکر د خوراک ښاک انتظام وکړي اوکله چې شپه په ښه شي نو دخپل منزل په لور به خوزیږو. په دې خاطر خورې! زه دلته تم کیدې نه شم . لښکر ته ورځم ، د لږ وخت وروسته به لښکر د خوراک ښاک وروسته څه ارام هم کړې وي ، بیا نو زه د خپل لښکر سره یو ځاې د خپل منزل په لور روانیږم . درنې خورې نریوس ! سلطان مراد ماته د پاشا لقب راکړې دې او ددې کار په سپارلو کې یې پر ما ډیر زیات باور او اعتماد کړې دې . زه به ددې دندې په تر سره کولو کې دخپل ټول توان په اندازه هڅه کوم . تر څو زه دا ثابته کړم چې د پاشا کوم لقب چې سلطان ماته راکړې زه دهغې په معیار باندې پوره پوره دکیوتو وړ یم . کوم کار چې سلطان ماته راسپارلې زه دهغې د ترسره کولو اهلیت او وړتیا په ځان کې وینم . بس ددې ځایه به زما دکوچ په وخت کې له تاسو څخه هیله دا وي ، چې زما څخه وروسته ، زما خورې ! ، ته او دغه دواړه کوچنیان او ستا مور زما له پاره لاس په دعا پورته کړئ .
او ګوره نریوس خورې ! که چیرې ته د ځینو مجبوریتونو له مخې له ماسره ژر د بروصې ښار ته نه شې تللاې نو کله چې هم ماته وخت په لاس راشي نو زه به خپله مور او خور دواړه دلته راوړم ځکه چې هغوې دواړه له تا او ستا د کوچنیانو سره د کتلو له پاره ډیرې زیاتې ناقراره دي .
علي پاشا ، زما وروره ! که چیرې ته مور او خور دواړه دلته راوړې نو داسې و ګڼه چې تا پر ما ډیر زیات احسان وکړ .داسې احسان چې زه به یې په ټول ژوند کې له یاده و نه باسم . زما وروره ! که چیرې دواړه دلته را تلاې شي نو زه به داسې وګنم چې د نړۍ ټولې خوشحالۍ ، ټول راحتونه ، زما په برخه شوي دي . نریوس دا جملې په ډیره زیاته خوښۍ سره

(c) ketabton.com: The Digital Library

د خولې را ویستلې .
بیا نو په وا تر دې چې علي پاشا د نریوس د خبرو په ځواب کې څه ووایي نریوس یوځل بیا په خبرو پیل وکړ .
علي پاشا ! زما درونده وروره ! که چیرې ته د لته زمونږ سره دشپې نه شي تم کیدې ، نو لږ ځنډ وکړه زه به تاته ماښامې تیار کړم . ډوډۍ وخوره بیا ولاړ ښه . ریونا به هم همدلته ډوډۍ وخوري . زه به تاته د لارې له پاره هم څه تیار کړم . خو ګوره وروره ! تر اوسه زما په ذهن کې یو ه پوښتنه اوړې را اوړی ، چې ستا له اړخه به دځواب وروسته ډاډمنه شم او په خپل کار پسې به ولاړه شم .
علي پاشا د نریوس په دې خبره باندې تر لږ څه وخته پورې هغې ته په ډېر غور سره وکتل او ورته یې وویل چې : خورې ! ووایه ته څه پوښتنه کول غواړې ؟
نریوس لمړۍ ریونا ته او بیا یې علي پاشا ته وکتل او بیا یې په ناست اواز باندې وپوښتل:
« تاسې دواړه یو بل د څه وخته او څه ډول پیژنئ ؟
دنریوس ددې پوښتنې سره سم د ریونا په څېرې کې د خوښۍ ګونځې را ښکاره شوې بیا یې په ډېره پټه ټوګه نریوس ته په وینا کې وویل :
نریوس خورې !که چیرې ته چاته و نه وایې نو زه به درته ووایم چې علي پاشا ما څه ډول پیژني ، زه دهغې سره څنګه مخامخ شوم ، دا یو راز دې ، ژمنه به کوې چې دا راز به همداسې راز پاته کیږی .
په ځواب کې نریوس هم په هماغسې ناست اواز او په رازلرونکې توګه وویل چې:
«ته ووایه زه تاته ډاډ درکوم چې دا راز به همداسې راز پاته شي ».
دنریوس د ډاډ وروسته ریونا په ډېره پټه توګه ، ددې ځایه دخپل ځان د پورته کولو ، دبروصې ښار ته د ور رسولو ، او هلته په بروصه کې دعلي پاشا په کور کې یوه اونۍ دپاته کیدو او بیا د علي پاشا سره یو ځاې دخپل کلي په لور تولو پیښنه په تفصیل سره وویله .
د ریونا په دې خبرو سره نریوس ډیره په فکر کې ډوبه شو او بیا یې وویل :
ریونا ! ستا ددې خبرو څخه داسې را په ډاګه کیږی چې زما خاوند مجد الدین ستا د کاکا په زامنو باندې دخپل پلار او ورور په وژلو کې د لاس د درلودلو په اړه شکمن و . خو هغه هیڅکله هم دا خبره زما تر مخه نه ده یاده کړې ، اوبیا په کومه ورځ چې نښته وشوه او دهغې په پایلو کې هغه ومړ . نو ماته دا څرګنده نه شوه چې دا نښته ستا د کاکا او دهغې د زامنو سره وه ، دهغې پیژندونکواو ملګرو چې دهغه لاش یې زمونږ ترکوره را وړستې و ، هم دا نه و ویلې چې هغوې ته نیولې یې او له ځانه سره بروصې ته وړې یې . بلې ! مونږ ته دا خبر ضرور را رسیدلې و چې ستا کاکا او هغه ځوان چې ستا کوژده ورسره شوې وه چا وژلې دې . بیا هم په دې کلی کی د چا غوږ ته هم دا خبره نه وه رسیدلې چې ته چا پورته کړې یې او د بروصې تر ښاره پورې یې رسولې یې . دکلي خلک همدومره پوهیدل چې ته دخپل کاکا کور ته تللي یې . ښه شو چې ددې راز څخه پرده پورته شو ه ، او هیڅا ته دا و نه رسیده چې ته تر بروصې پورې رسیدلې یې .
تر دې ځایه د خبرو وروسته نریوس چپ شوه . په ځواب کې یې ریونا په خبرو پیل وکړ .
نریوس خورجانې ! هغه وخت چې ستا د خاوند او زما د کاکا او دهغې د زامنو تر منځ نښته وشوه نو هغه وخت ستا د میړه مجدالدین سره دوه کسه نور ملګری هم و . او دا هماغه ځوانان و چې زه یې له دې ځایه تر بروصې پورې و رسولم . کله چې دا نښته پاې ته ورسیده ، نو ستا د خاوند څو نور ملګرې هم د پیښې ځاې ته را ورسیدل . خو تر دې وخته پوې زما د کاکا دوه زامن په تیښتې بریالي شوې و . بیا ستا د میړه مجدالدین څو ملګرو دهغه لاش ستاسې دکور لورې ته راوست . خو تر هغه وخته پورې چې مجدالدین ژوندې و نو هغه خپلو ملګرو ته ویلې و چې دهغه لاش ستاسې تر کوره پورې را ورسوې ، دهغه هغه دواړه ملګرې چې په نښته کې ورسره یو ځاې و همغوې زه د مجدالدین په حکم تر بروصې پورې ورسولم .
علي پاشا دغه ټولې خبرې په ډېره غمجنه توګه اوریدې . بیا هغه د خپله ځایه را پورته شو او ویې ویل : «نریوس خورې ! ایا داسې شوني نه ده چې ته همدا اوس ما دخپل ورور تر قبره پورې یوسې ؟ دهغې وروسته به زه د ریونا په کور کې د ماښامې د خوړلو وروسته د خپل لښکر په لورې ولاړ شم او بیا به د هغه ځایه کوچ وکړم .
نریوس سمدستې له خپله ځایه پورته شوه او دخپلې مور پربیسا په لور په کتلو سره یې په لوړ اواز وویل :
مورې ! زه علي پاشا تر هدیرې پورې وړم . ډیره ژر بیرته را ګرځم .
دهغې د خبرې په اوریدو سره کندام اوخیسار هم له خپلو ځایو څخه را پورته شول او دنریوس سره یو ځاې یې هدیرې ته د تللو ضد کاوه ، نریوس هغه دواړه هم له ځانه سره روان کړل ، بیا نو علي پاشا د نریوس دمورڅخه رخصت واخیست او د

(c) ketabton.com: The Digital Library

ریونا ، کندام ، خیسار او نریوس سره یو ځای د حویلۍ څخه ووت .
د هدیرې په لور د تللو په وخت کې نریوس یو ناڅاپه علي پاشا ته مخ را واړوه او ورته یې وویل :
علي پاشا ! کله چې د لمرې ځل له پاره ستا ورور مجدالدین زمونږ کلی ته راغی نو هغه وخت زه او زما مور دواړو په کښت کې کار کاوه ، مجدالدین په یوه آس سپور و ، داسې معلومیده چې یو شمیر خلکو هغه ته دا ویلي و چې ستا دپلار او مشر ورور وژنکي قاتلان د همدې کلي اوسیدونکي دي . په دې خاطر هغه زمونږ د کلی شاوخوا ته چکر واهه ، هغه وخت چې ما او زما مور په پټي کې کار کاوه ، نو هغه زمونږ څنګ ته راغی او زمونږ څخه یې اوبه و غوښتې او ویې څکلې ، دهغې وروسته یې د کوم نژدې سرای په هکله و پوښتل ، ما ورته د سرای لاره و ښوده او چپ چاپ ولاړ .
بل ځل بیا هغه زمونږ د کلي په لور راغی ، کیدای شي چې هغه د قاتلانو په لټه کې ګرځیده ، په دې وخت کې ما د په ښو جوارو یوه ګیډۍ په سر ایښودې روانه وم . په دې ورځ زما مور دلته په پټي کې دکار کولو له پاره له ما سره نه وه راغلې ، زه یواځې وم . په لاره کې مې د مجدالدین سره لیدنه وشوه ، زما په لیدلو سره هغه سمدستي خپل آس و دراوه ، هغه ګیډۍ چې ما په سر ایښودې وه هغه یې له ما څخه واخسته او په خپل آس یې کیښوده ، او بیا یې زه د خپل کور تر څنګ پریښووم دا د هغه زما او زما د مور سره دویمه لیدنه وه. دهغې عادات او کړچار زما د مور ډیر زیات خوښ شول .
بیا به هغه دلته زمونږ تر کوره کله کله ته راته . په دغه تګ راتګ کې یواځې مانه بلکه هغه هم زه خوښه کړم . کله چې زما مور د دې خوښې څخه خبره شوه نو هغې زمونږ ددواړو تر منځ واده وکړ . په دې ترتیب مونږ دواړه ،ستا ورور مجدالدین او زه ، یو دبل په ژوند کې سره ورګډ شو. بیا دې الله د هغو کور وران کړی چا چې مجدالدین له ماڅخه بیل کړې زما زړه ګواهي ورکوي چې هغوې به هیڅکله هم زمونږ د بدلې څخه خوندی پاته نه شي .
نریوس غلې شوه . علي پاشا د هغې د خبرو په وخت کې بلکل چپ چاپ لکه د بُت په څیر په لار روان و . بیا د زړه اواز د شپې په دغه تیاره کې واوریدل شو چې ویل یې :
نریوس خورجانې ! مونږ مسلمانان په جنګ کې لکه د غره په څیر کلک او په محبت کې لکه د وریښمو په څیر نرم یو . زه تاته ډاډ درکوم چې زه ستا ورور علي پاشا به د خپلو قاتلانو پسې ګرځم . دا قاتلان چې هر څومره زورور هم وي زه به د هغوې څخه د خپل پلار او ورونو بدله خامخا اخلم او دهغوې په وینو به زمکه لمده وم .
ددې خبرې په ویلو سره علي پاشا چپ شو ځکه چې هغوې اوس هدیرې ته ور ننوتي وو. بیا نریوس د شپې په تیاره کې د یوه قبر تر څنګ و دریده ، او په هغه لورې په اشارې کولو سره یې علي پاشا ته وویل چې :
« دا ستا د ورور مجدالدین قبر دې .»
تر لږ څه وخته پورې علي پاشا د قبر تر څنګ و درید ، نریوس ، ریونا ، او دواړه کوچنیان هم هلته ولاړ و د ټولو د سترګو څخه د اوښکو سیلاب را روان و . بیا علي پاشا د قبر تر څنګ کیناست، تر یوه وخته پورې یې د قبر په خاورو لاس را ښکوده ، او ژړل یې ، بیا یې د فاتحې د سورت په لوستلو سره دعاو کړه او په ډیره قهرجنه توګه را پورته شو ، داسمان په لور یې وکتل ، او ویې ویل :
اې لایزال ربه ! اې لازوال ربه ! ته جمیل او اجمل یې ، ته مکمل او اکمل یې ، زه مسلمان یم ، یواځې ستا بندګي او ستا عبادت کونکې یم ، د اړتیا و په وخت کې یواځې همستا څخه بسپنه اومدد غواړم ، اې زما الله ! ته د کن فیکون ، او د لوح و قلم مالک یې ، همدا ته وارث یې ، نو اې الله ! ما ته توفیق را کړه چې زه د مرګ د تیزو سیلیو په څیر د خپلو دښمنانو پسې ولاړ شم دهغوې د ژوند دروازې ور و ټکوم . اې زما الله! ماته حوصله او عزم را کړه تر څو زه د خپلو دښمنانو دروازې ا ودیوالونه ددیمک چینچې خوړلې لرګیو اوبامو په څیر کړم . اې الله ! زماسره کومک وکړه چې زه د هغوې د زړونو په لوحو باندې د مرګ حروف و لیکم ، او په هغوې باندې د قهر لاټې اود هغوې له پاره اغزی لرونکې غړوندۍ و ګرځم .
تر دې ځایه علي پاشا خبرې وکړې او د لږ څه وقفې وروسته هغه چپ شو ، بیا وروسته یې یوځل بیا په قبرستان کې اواز پورته شو او په لوړ اواز یې وویل :
اې زما ربه ! زما مالکه ، ته کریم او رحیم یې ، ټول صفت او صمدیت همتا لره دې ،تا د عربو په صحرا کې د انسانیت محسن ، دصفا اومروا د نوراني وادیو کې سعې کونکو ، د احد په ډیرو مبارکو غرونو کې د کفارو سره د ټکر کونکو او د بدر په مقدس میدان کې ستا د وحدانیت په خاطر دځان ځارونکو په طفیل ، ما ته د خپل دښمن په مقابل کې بریا او کامراني را په برخه کړه .
ددعا د غوښتلو وروسته علي پاشا غلې شو ، بیا یې نریوس ته بیا بیا وکتل اوریونا ته یې وویل چې « راځه چې ځو » .
هغه دواړه چپ چاپ ، دهغوې سره یو ځای روان و ، په لاره کې یې نریوس ته مخ واړاوه ، او ورته یې وویل:
نریوس خورې ! زه به همدا نن شپه د خپل لښکر سره یو ځای ددې ځایه کوچ کوم . ته بیا په دې هکله اندیښنه و نه کړې ،

(c) ketabton.com: The Digital Library

زه به دغه قاتلين هيڅکله هم خوندي پرې نه ږدم . ولو که هغوي د زمکې په تل کې هم پټ شوي وي . په دې لړ کې زه د ريونا ، د ريونا د پلار او مور هم ممنون يم ، ځکه چې هغوي هم د قاتلانو په لټون کې له ماسره د بسپنې کولو ژمنه کړې ، ګراني خورې ! که چيرې کله هم زما په راتګ کې دلته څه ځنډون راشي ، يا زه په جنګ کې و نښلم ، او يا د قاتلانو په لټون کې دلته را نه شم . اوتاته د پيسو اړتيا وی نو پرته له ځنډه د ريونا د پلار څخه يې و غواړه . دخپلو اړتيا و په مطابق دهغوې څخه رقم واخله ، څومره رقم چې تاسې ترې واخست هغه به زه ورته بيرته اداء کړم . په دې لړ کې تاسې ته د انديښنې کولو اړتيا نه شته .

د علي پاشا ددې خبرو په اوريدو سره نريوس ډيره خوشحاله شوه . بيا يې دهمدې خوشحالی په حال کې علي پاشا ته وکتل او ورته يې وويل :

« علي پاشا! داسې وخت ته به نوبت و نه رسيږي ، ګرانه وروره ! د پيسو هغه کڅوړه چې تا ماته راکړې په هغې کې دومره زياتې پيسې دې چې هغه تر ډيره وخته پورې زمونږ له پاره بسنه کوي . زما وروره ! او س خوتا کوچنيان او کوچنيانو ته د خپل کاکا په څير و کتلې ، اوس به دوې ډير وخت ستا په اړه زما څخه پوښتنه کوي ، په دې خاطر زما التماس دې چې کله هم ته وخت پيدا کوي نو دلته ضرور راښه .

ګراني خورې ! دا څنګه خبرې کوې ؟ که ته و نه وايې هم ، نو دا زما فرض دي چې دلته راشم . علي پاشا په ډير فرا خه زړه دا خبرې کړې وې . بيا په تلو تلو کې هغوې کلي ته ور ننوتي و ، علي پاشا نريوس او دواړه کوچنيان تر کوره پورې يوړل ، او بيا د ريونا سره يو ځاې د هغوې کور ته روان شو .

د ريونا په کور کې د ورننوتلو سره سم ، علي پاشا ريونا ته مخ را واړاوه او ورته يې وويل :

« ريونا ! زه په ميلمستون کې کينم ، ته به زما سره يوه مهرباني وکړې چې ماته به ډيره ژر ډوډۍ تياره کړ ، ترڅو چې زه د خپل لښکر په لور ولاړ شم او د تللو له پاره ځان تيار کړم .

په ځواب کې د ريونا په مخ باندې د خوښې ليکې راښکاره شوې ،بيا هغه د حويلی بلې برخې ته ولاړه .

د لږ څه ځنډ وورسته ريونا را ستنه شوه ، دهغې سره د هغې پلار رستاک اومور کيتهنا هم ملګری و. ټولو يو ځاې په ميلمستون کې د ډوډۍ خوړلو لوښې کيښوول ، څلورواړو يو ځاې ډوډۍ و خوړه ، دهغې نه وروسته يې د علي پاشا د وينا په اساس د هغه آس د اخور څخه را پرانيست ،

دشپې په تياره کې رستاک ، کيتهنا او ريونا علي پاشا ته الوداع ووايه ، بيا علي پاشا په خپل آس باندې سپور شو او په ډيره بيړه يې آس د لښکر په لور و ځغلاوه .

لښکر ته درسيدو سره سم هغه لږ څه ارام وکړ . لښکريانو ته يې هم د ارام کولو وخت او فرصت ورکړ . بيا يې د خپل لښکر سره يو ځاې د منزل په لور حرکت وکړ.

پرلپسې لري ......

دقريب الرحمن سعيد ژباړه

عثماني امپراطوري او پرخلاف يي د صليبيانوسازشونه (۵)

مکمل غير سياسي : يوتاريخي په زړه پورې ناول .

زمونږ دهيواد ګوډ يتمور څوک دې ؟

اوس تاسې ددې تاريخي ناول پنځمه برخه لولئ:

(۵)

پرلپسې *****۷...

علي پاشا لا تراوسه پورې د خپل لښکر سره يو ځاې د بلقان غرنيو سيمو ته رسيدونکې و چې ډير يو بد خبر ورته ورسيد .او هغه داچې سلطان مراد په يوګوسلاويه کې د بوسنيا يې سيمې د سوبه کولو او هلته د امن و امان د را وستلو په خاطر شل زره د ترکانو عسکرې لښکر ټاکلې و ،نو هغه وخت چې دغه لښکر هلته ځاې په ځاې شو نو هلته د بلغاريه له اړخه د پاڅون يا بغاوت کومه هيله نه تر سترګو کيده ، په دې خاطر سلطان مراد ډاډ من و چې شل زره لښکر به په هغو سيمو کې امن امان ټينګ کړاې شي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

خو په همدې وخت کې د بلغاريې حکمران سيسمان بغاوت او سرکشي وکړه او په ځای ځای يې د مسلمانانو د وينې ټويولو لړۍ پيل کړه . د بلغاريې حکمران سيسمان د بلغاريې نه اخوا بوسنيا ، البانيه ، دلاچيه ، هنګرى او پولينډ څخه هم صليبي رضا کار د خپله ځانه سره يو ځای کړل او ډير ستر لښکر يې تيار کړې و. هغه به د مسلمانانو په هر ځای او هرې سيمې دشپې يرغلونه کول او دمسلمانانو وينې به يې تويولې. هغه سيمې چې مسلمانانو سوبه کړې وې هلته د مسلمانانو لښکر ځای په ځای شوې و . نود سيسمان د حکم لاندې د صليبيانو يو ستر متحد لښکر په بوسنيا کې په دغو پرتو ترک توکمو لښکرو باندې يرغل ور وست .

دا يرغل د شپې له اړخه شوې و او دا ډيره وژونکې حمله وه ، د ترک توکمو لښکر هيڅکله هم دداسې يو بريد هيله نه شوه کولای . دصليبيانو په دغه ناڅاپي يرغل کې د ترکانو د لښکر نژدې څلورمه برخه له منځه ولاړل ، ژوندي پاته شوي عسکر دبوسنيا څخه په تيښته و تښتيدل خو هغوې په لاره کې بيرته د علي پاشا سره يو ځای شول.

کله چې علي پاشا ته د هغوې د راتلو خبر ورسيد او دا خبر هم ورته تر لاسه شو چې د بلغاريې حکمران سيسمان د ډيرو زياتو هيوادو څخه يو ستر صليبي لښکر تيار کړې دې او دهمغې لښکر په بسپنه هغه په بوسنيا کې په پرتو ترک توکمو لښکرو باندې شپينى وينه تويونکې يرغل کړې چې په دې يرغل کې نژدې پنځه زره مسلمانان شهيدان شول دهغې وروسته د هغه وينه تويونکې اود قهره او غضب نه ډک خوزښت نور هم ګړندى شوې .

هغه ترک لښکر چې د بوسنيا څخه ماتې خوړلې وه اود علي پاشا د لښکر خواته راغلي و دهغوې شميره نژدې پنځلس زره کسانو ته رسيده . هغوې هم د علي پاشا په لښکر کې د صليبيانو څخه د انتقام او بدلې اخستولو په خاطر رايو ځای شول. علي پاشا د بلقان څخه د درينې ددرې له لارې وا وخښت ، او په شوميلا نومې پراخه ډګر کې يې خپل لښکر ته د پړاو کولو حکم وکړ . اوس نود علي پاشا تر مخه د ترانوا په نوم د بلغاريه يو ستر ښار پروت و چې د ۱۱۸۶ څخه تر ۱۳۹۴ پورې د بلغاريه پايتخت هم و.

علي پاشا په دې خاطر کې د شوميلا په ډګر کې خپل لښکر ته پړاو ورکړ چې د بلغاريه د حکمران سيسمان دواړه زامنو سائرکن اوايکسلا کې د صليبيانو يوه ډير ستر لښکر دعلي پاشا د مخنيوې له پاره هلته ديره کړې و . هغوې د شوميلا په پراخو ميدانو کې پړاو کړې و او کله چې على پاشا دغه ميدانو ته ور ننوت ،نو سائرکن او ايکسلا دواړو په خپل لښکر کې د جنګ ډول و ډباوه ،

علي پاشا هم سمدستي دهغوې په مقابل کې جنګ ته تيار شو . د جنګ د حکم د ورکولو سره سم هغه خپل لښکر ته د پړاو امر کړې و . صليبيانو د علي پاشا د ماتې په خاطر خپل لښکر په دوو برخو وويشه ، يوه برخه يې د سائرکن په مشرۍ او بله برخه يې د ايکسلا په مشرۍ کې ورکړه . علي پاشا هم د خپل لښکر صفونه سهي کړل ، او د صليبيانو د مقابلې له پاره يې خپل فوځونه په دوو برخو وويشل، يوه برخه يې د خپل ځانه سره او بله برخه يې د خپل معاون تر مشرۍ لاندې ورکړه او هغه ته يې د جنګ ټوله لاره چاره و ښووله . د يرغل پيلامه تر هر څه دمخه د بلغاريې د حکمران سيسمان زامنو سائرکن او ايکسلا وکړه ، دا ځکه چې هغوې د څو مياشتو را هيسې د مسلمانانو د وينو په تويولو باندې مصروف و اوبيا يې په څو لنډو تيرو شو و ورځو کې په بوسنيا کې دمسلمانانو په لښکر يرغل کړې و او دهغوې پر خلاف يې پوره برې تر لاسه کړې و .
او نژدې پنځه زره ترک توکمه مسلمانان يې دشپې په تيارو کې له منځه وړې و . دهغو د همدغوکاميابيو په واسطه د سائرکن او ايکسلا دواړو حوصلې هم زياتې کلکې او لوړې شوې وې. اوکوم لښکر چې د هغوې تر امر لاندې يې جنګ کاوه هغوې هم د همدې حوصلو د لوړوالى په خاطر هر ډول ځان ځارنې ته تياروول .

خو دبله اړخه علي پاشا هم دښمن ته د نه زغميدونکې زخم ورکولو له پاره ځان تيار کړې و . که څه هم په وا له دې هغه ته د جنګ کولو تجربه هم نه وه وريه برخه شوې، خو هغه څه چې هغه د بروصې د ضرب و حرب په مکتب کې تر لاسه کړی و هغه د هغې له پاره تر ټولو لويه تجربه وه اوبيا د پاشا د لقب د اخستو نه وروسته هغه يوه اونى دخپل لښکر سره يو ځای د جنګى امورو په بحث او مباحثه کې مصروف و او خبرې يې پرې کولې او هغوې ته يې خپل نظر او خپله تجربه وړاندې کوله ، هغه هم د هغه له پاره يو تجربه حسابيده ، ددې نه اخو د بوسنيا څخه را تښتيدلي هغو پنځه لس زرو عسکرو ، چې د شپې له اړخه پرې نا څاپي يرغل شوې و، هغوې هم د سائرکن او ايکسلانه د بدلې اخستلو سوګند پورته کړې و او تر يوه ځايه يې دجنګ تجربه هم درلوده ، ور سره مل و.

د جنګ په پيل کې د بلغاريه شهزادګانو هر يو سائرکن او ايکسلا د جنګ د ډول د ډبولو په اساس خپل متحده لښکر د زمکې د حشراتو ا ويا د باران په شان د را وريدلو چينجيو په څير را مخته کړ ، او بيا دواړه ورونو د خپل متحده لښکر سره يو ځای د علي پاشا په لښکر باندې توپاني يرغل راوست .

علي پاشا هم په ځواب کې دخپل ځان په ښوولو کې ځنډ و نه کړ ، هغه پوهيده چې ددوېډ لښکر د شميرې په مقابل کې ددښمن

(c) ketabton.com: The Digital Library

د لښکر شمیره ډیره زیاته ده، او په ځای ځای کي یي دشپینیو یرغلونو او وینوتویولو په واسطه حوصلي هم ډیرې پورته دې ، په دې خاطر هغه د سمدستي ځوابي یرغل په واسطه ، لکه د خیرو شر په جګړه کي د باطل حال خرابونکي اجل د لاربنود په څیر ، سیلابي حمله وکړه ، دعلي پاشا تر مشرۍ لاندې د مرګ په سترګو کې سترګي ننویستونکي ترکانو هم د ځانګړو او بې مثله مجاهدینو په څیر په دښمن باندې په پوره مستۍ سره یرغل وروست .
د اروپا ددواړو شهزادګانو دا فکر کاوه چې دوی به د ترانوا د ښار په پراخه میدانو کې د مسلمانانو سالار علي پاشا ته په بدترینه ماته ورکولو باندې بریمنده را ووځي ، خو اوس برعکس د هغوی دکمبختۍ او بربادۍ پیلامه شوی وه . په دې خاطر چې په همهغه لمړنۍ حمله کي علي پاشا دخپل نائب سره یوځای د هغوی د لښکر لمړنۍ کرښي ماتي کړې او په ډیره چټکۍ سره دهغوی حالت د خرابیدو په لور روان شو او علي پاشا هره لمحه ددښمن مختنه لیکی یو په بل پسي له منځه وړلي . دهغې وروسته هغوی د دښمن وروستۍ کرښي هم یو په بل پسي په ډیره تیزۍ سره له منځه یوړې .
هغه وخت چې د جنګ پیلامه وشوه نو سائرکن او ورور یي ایکسلا دواړه به دویمه درجه لیکو کې ولاړ و . خو کله چې على پاشا د لمړیو صفونو بیخ وویست نو په دې لیکو کې دایکسلا او سائرکن نائبین له منځه ولاړ ل ، خو کله چې علي پاشا د دویمي درجي د لیکو صفا کول پیل کړل نو سائرکن اوایکسلا د ویرې او خوف په حال کي د خپل لښکر منځنیو لیکو ته په شا شول . دلمړیو لیکو څخه منځنیو لیکو ته د هغوی تیښتي د هغوی په فوځ کي هم بدګماني را پیدا کړه ، او هغوی هم اوس د علي پاشا او د هغه د لښکر سره د ټکر څخه په ویره کي راغلي و ، علي پاشا هم دهمدې فرصت څخه ګټه پورته کړه او ددښمن د شمیر دکمښت له پاره یي پر هغوی ډیرې تیزې حملي پیل کړې .
اوس نو هره ګړۍ د سائرکن اوایکسلا له پاره حالات د زغم نه وتل ، ددې حالت په کتلو سره سائرکن اوایکسلا دواړو مشوره وکړه او دې پایلو ته ورسیدل ، چې که چیرې دوی د شومیلا په پراخه میدانونو کې د مسلمانانو پرخلاف جنګ ته دوام ورکړی نو مسلمانان به دهغوی لښکر ټول له یوه مخي له منځه یوسي ، دهمدې پایلو په اساس دواړو ورونو ماتي و منله ، و تښتیدل او د ترانوا په ښار کي یي د ځانونو د محصورولو اراده وکړه .
ددې پریکړې سره سم دواړو ورونو پاته لښکر د جنګ څخه ستون کړ او دترانوا د ښار په لورې یي دتیښتي حکم ورکړ . خو د هغوی تیښته هم دهغوی له پاره دافتونو او مصیبتونو نه ډکه وه . ځکه چې علي پاشا د شاهین په څیر د هغوی پسي روان و او د شا له خوانه یي د تیښتي به حالت کي پر هغوی حملي کولي او دهغوی تښتیدلي عسکر یي لکه د توتانو دپاڼو په څیر په زمکه را پریستول .
هغه وخت چې سائرکن اوایکسلا دواړه و تښتیدل او د ترانوا په ښار کي ور ننوتل نو دهغوی پسي تلونکي علي پاشا هم د خپل لښکر سره هغه ښار ته ور ننوت . سائرکن اوایکسلا دواړو دا غلطي کړې وه چې په ښار کي یي دننه دخپل ځان پسي کوم ساتونکي او ملاتړي لښکر نه و پریښي ، هغوی ته دخپلي سوبي اوبرې دومره ډاډ و چې هغوی خپل ټول لښکر د شومیلا په میدانو کي صف ارا کړی و. په دې خاطر هغوی ته د ښار دننه تازه دم لښکر په لاس ور نغي ، نو په دې اساس علي پاشا دښار دننه کي د هغوی پر خلاف داسې وینه تویونکي جنګ وکړ چې دهغې په پایلو کي سائرکن اوایکسلا دواړه د یو څو ساتونکو سره د ښار د شا له لورې و تښتیدل .
علي پاشا د دې سوبې په خاطر الله ته په سجده شو او په ډیره عاجزۍ او انکسارۍ سره یي دا دعا ولوستله:
اې زما الله !د مشیت په دغه پیمانه کې ، دمکان نه تر لامکان پورې اعلي حاکمیت یواځې او یواځې ستا دې .اې زما الله ! همدا ته د ځواک او عظمت ، او لویې مالک او څښتن یې ، همدا ته ددې کائناتوواکمن او مطلق العنان یې ، اې الله ! یواځې ستا ذات د عزت او وقار خاوند دې .
زما مالکه ! همدا ته ځیني په بل کړل شوې اور کې ورا چوې او چاته بیا د طور په غره کې سکون اوامان ور پربرخه کوې . څوک پر صلیب باندې او بیا بل ته د حرا په غار کې پیغام نازلوې ، اې زما الله ! یوازې ته ددې ور یې چې د کلي او حرم په مسجدو کې ، په کلیساګانو او صومعو کې ، په هیکلونو او معبدونو کي یوازې ستا عبادت وشي . او یوازې له تا څخه بسپنه اوکومک و غوښتل شي ، زما الله ! زه علي پاشا د ژوندانه په دې طلسم کي د یوې نالوستي پاڼي په څیر نوم ورکي وم . زما الله ! د شومیلا په میدانو کي اوبیا د ترانوا به ښار کي تا ماته د ا بخت په برخه کړ ، اې زما الله ، دا ټول ستا له اړخه رحمت او اعجاز دې . نو ایې الله ! زه ستا شکر کونکې او ممنون یم چې تا ماته داسې ستره سوبه او فتحه را په برخه کړه .»
له دې وروسته علي پاشا را پورته شو ، د هر څه لمړۍ یې خپل لښکر ته د ترانوا په ښار کې د پړاو کولو حکم وکړ اوبیا یې دښارد نظم ونسق په جوړولو پیل وکړ.
لا تراوسه علي پاشا د ترانوا په ښار کې و چې د سلطان مراد جاسوس ، چې دهمدې له پاره یې دلته کار کاوه او هره ګړۍ او هره لممحه یې د دښمن په کړو وړو سترګې خښې کړې وې ، علي پاشا ته خبر ورکړ چې د بلغاریه حکمران سیسمان په خپله

(c) ketabton.com: The Digital Library

د يو لوی لښکر سره دترانوا د ښار په لور را روان دې ، په داسې حال کې چې خپل داواړه زامن يې د نائيکوپولس د ښار په لور استولي دي تر څو هغوې د هغه ځايه تازه دم لښکر دمسلمانانو پر خلاف را ټول کړي او په دې توګه مسلمانان د خپلود لاسه تللو سيمو څخه بيرته په ويستلو مجبور کړی .
ددې خبر د اوريدو سره سم علي پاشا د ترانواد ښار څخه د خپل لښکر سره يو ځاې کوچ وکړ . د خپل ځان ترمخه يې د جاسوسانو يو جال خپور کړ تر څو يې هغوې د بلغاريه دحکمران سيسمان د نقل وحرکت څخه خبر وساتي ، علي پاشا د خپل لښکر سره يو ځاې د ترانوا دښار څخه نژدې پنځه ميله لرې تللي و چې د سلطان مراد جاسوسانو هغه ته بيا خبر ورکړ چې د بلغاريه حکمران دخپل لښکر سره يو ځاې د توپان په څير مخته را روان دې او اوس نژدې پنځه ميله واټن ته را رسيدلي دې . هغو جاسوسانو علي پاشا ته دا هم وويل چې سيسمان به د خپل راتلو سره سم په پاشا باندې يرغل کوی تر څو علي پاشا ته دخپلو ليکو د جوړولو مهلت هم تر لاسه نه شی . او ددې پلان نه په ګټې اخستو سره علي پاشا او لښکر ته يې پوره پوره زيان ورسيږي . دغو جاسوسانو دا خبر هم راوړې و چې سيسمان دخپل لښکر صفونه لا د په وا څخه جوړ کړې او په سفر يې پيل کړې . د سلطان مراد د جاسوسانو دا خبر د پاشا له پاره ډير ګټور ثابت شو . کله چې هغه ته د سيسمان د دې وړاندې راتګ په هکله معلومات وشو نو هغه هم د خپل لښکر ليکي سره را جوړې کړې ، د مخته تللو رفتار يې کم کړ تر څودليکو تر تيب خراب نه شي .
علي پاشا به دخپل لښکر سره يواځې دوه ميله مخته تللي و چې مخکې ورته د سيسمان لښکر دتوپان د تورور تيارو په څير تر سترګو شو . ددښمن د لښکر د کتلو سره سم علي پاشا خپل لښکر ته ددريدو حکم وکړ ، دهغوې صفونه يې منظم کړل ، تر څو د بلغاريي دپاشاه د لښکر يرغل تم کړی او بيا په خپله کار روايي وکړي .
د بله اړخه د بلغاريه پادشاه سيمسان د راتګ سره سم د علي پاشا په لښکر د هوا د ملخانو په څير را پريوت ، خو څرنګه چې علي پاشا ددې ترخه دشوميلا په ميدانوکي دسيسمان دواړو زامنو ته نه هيريدونکي ماته ورکړې و ه او د هغوې څخه يې د بلغاريه ښار ترانوا هم نيولي و . نو په دې خاطر سيسمان د علي پاشا پرخلاف د په وا څخه ډير په غصه او قهر ډکر ته راوتلي و. په دې خاطر يې د راتللو سره سم په علي پاشا باندې حمله وکړه . په حقيقت کې دهغه ددې کار څخه مقصد داو چې که په ناڅاپي توګه په علي پاشا باندې حمله وکړل شي اودهغه په مقابل کې خپل برې ډاډمن کړي نو په دې توګه به د خپلو زامنو د ماتې بدله واخستله شي.
خو دا د بلغاريه د حکمران سيسمان ځان غولونه وه ، ځکه چې د هغه د حملې د تم کولو له پاره علي پاشا له مخه تيارو. علي پاشا په ډير جرأت او پوره تجربې او جنګي مهارت سره تر هر څه د مخه د سيسمان د لښکر حمله تم کړه او په دې تر تيب يې خپله دفاع ټينګه کړه ، او دهغې وروسته علي پاشا هم په خپل اصلي رنګ سره ډګر ته راغې .
هغه تر هر څه د مخه د برق په څير د زوال ورکوني او ټنا کونکې ذات نوم واخست او دهغه (د تکبير) غږ ئې پورته کړ . کله چې دهغه د تکبير غږ په فضا کې زمزمې پيل کړې نو د هغه لښکر هم دتکبير په اوازونو باندې ټوله دښته را ونغاړله او ددې غږ وروسته علي پاشا لکه د سمندر د ويرونوکو توپانو په څير په خپل دښمن باندې يرغل وروست .
ددواړو لښکرو د ټکر څخه دا سې احساسيده لکه کوم اتشفشان يا اورغورځوونکي غرونه چې دډيرجوش څخه دچاوديدو په حال کې وي .مرګ هرې لورې ته په نڅا و، د ژوند په قفس کې د مرګ سيورې چاودېدلي و . په تيارو او نوم ورکو واديو کې وينې بيونکو افسانو سر را پورته کړې و . د خپلوليو پيوندونه يو له بله سره شليدلي و ، او د جمود او سکوت دوره په يوې بحراني نوې دورې باندې بدله شوې وه.
دبلغاريه پادشاه سيسمان هم د علي پاشا په مقابل کې د ډيرو دريدو توان را نه وست ځکه علي پاشا په ډيره تيزئ سره د سيسمان او دهغه د لښکر حالت د خزان وهلي ونې د راتويدونکو پاڼو په څير کړې و. د سيسمان بدقسمتې وه چې هغه هم د علي پاشا په لاسو دخندونکي ماتې سره مخ شو او تښتيد. علي پاشا د نه تم کيدونکو توپانو په څير دهغوې پسې تر شاو لاړ او دهغې په لښکر يې د پرلپسې حملو په پايلو کې دهغوې شميره را و غورځوله .
په هغه وخت کې چې د علي پاشا دا تعاقب په پوره زور و شور سره مخته روان و او د بلغاريه پادشاه سيسمان د خپل لښکر سره په منډو و ، نو يو ناڅاپه د سلطان مراد جاسوسان د کومې لورې څخه را څرګند شول ، اوعلي پاشا ته يې ددريدو اشاره وکړه . د اشارې سره سم علي پاشا خپل لښکر ته ددريدو حکم وکړ ، کله چې سيسمان وکتل چې دښمن يې تعاقب پريښې دې نو د ارامئ ساه يې واخيسته ، او د مخکې په څير يې په منډه منډه خپلو پناه ځايو ته ځان ورساوه .
د بله اړخه کله چې هغه جاسوسان علي پاشا ته نژدې راغې نو علي پاشا ترې سمدستي وپوښتل . دوستانو ! تاسې چې زه ودرولم او سيسمان مو را څخه خلاص کړ نو ايا ستاسې په دې کار کې زما له پاره څه سلامتي او غوره والي شته ؟ دهغې په دې خبره د راغلو مخبرانو څخه يوه يې وويل :

(c) ketabton.com: The Digital Library

پاشا!مونږ ته پرته له کوم مقصده نه یې درولي ، په حقیقت کې د بلغاریه د پادشاه دواړه زامن سائرکن اوایکسلا چې له تا څخه یې هلته د شومیلا په میدانو کې ماته خوړلې وه هم ستاسو تر شا پر تاسو پسې را روان دی . دا دواړه ورونه په دې بریالي شوې چې د نائیکو پولس په ښار کې د خپل ځان له پاره ډېر ستر لښکر را ټول کړي ، او دهغوې کړنلاره او وړاندیز همدا دې چې کله چې د هغوې پلار سیسمان له تاسره ټکر شې نو دوې به د شا له خوا په تاسې یرغل راوړي تر څو ستاسې ماتې او خپل برې ډاډمن کړي .
خو دا د سائرکن اوایکسلا دواړو ورونو او دهغوې تر څنګ د هغوې د پلار سیسمان هم بدقسمتي وه چې دهغوې دا پلان د بریالیتوب نه تر مخه، د هغوې د پلار په لاسو له منځه ولاړ اودهغوې درا رسیدو تر مخه یې پلار د علي پاشا په لاسو د ډیرې خرابې ماتې سره مخ شو اود جنګ دمیدان څخه و تښتید. دهغوې د ماتې دخبر وروسته ، څرنګه چې دهغې زامن سائرکن اوایکسلا دلته ډیر نژدې رارسیدلې ونو هغوې ستاسو تر شا و لګیدل ، هغوې پلان لري چې د شپې له اړخه پر تاسې باندې یرغل راوړي ، او په دې تر تیب و توانیږي د خپل پلار د ماتې بدله واخستلاې شي .
د خپلو دغه مخبرانو د اطلاع په اساس دعلي پاشا په مخ باندې دخوښۍ نښې را وځلیدې ، بیا یې په توصیفي توګه هغه مخبرانو ته وکتل او ورته یې وویل :
زما دوستانو ، زما ورونو ! زه ستاسې ډېر زیات ممنون یم چې تاسې ما ته په ډېر ښه وخت کې اطلاع راکړه ، زه پوهیږم چې د اروپا دا دښمن په مکارۍ کې د ګیدړې ، په خباثبت کې د مار ، په ګندګۍ کې د خنزیر ، په حماقت کې د خره په څیر ، په بې زړه توب کې د خرګوش او په نحوست کې د کارغه په څیر . زه به دهغوې هیڅ تدبیر بریالیتوب ته پرې نږدم . لکه څنګه مې چې د بلغاریه پادشاه سیسمان ته ماتې ورکړې همداسې به دهغې زامنوهریو سائرکن اوایکسلا دواړو ته د شومیلا په میدانو کې د هغوې په ټندو باندې د بدترینې ماتې داغ کیږدم .
ددې خبرې دکولو وروسته علي پادشاه د لږڅه ځنډ وروسته بیا دخپلو خبرو لړۍ جاري وساتله او ویې ویل :
زماورورنو ! ایا تاسې دا ویلي شئ چې دسیسمان د زامنو سائرکن او ایکسلا لښکر به له دې ځایه څومره واټن لرې وي ؟ د هغې په دې خبره مخبر انو په خپلو منځو کې صلاح و مشوره وکړه او بیا د هغوی څخه یوه وویل :
پاشا ! که چیرې مونږ غلطي نه وي کړي نو دهغو لښکر به ددې ځاې څخه د پنځه یا اوو میلو په شاوخوا واټن کې را روان وي .
دهغوې ددې خبرې په اساس د علي پاشا په څیرې باندې خندا را پیدا شوه . په ډېر ستاینونکې انداز یې دمخبرونو په لور وکتل اوویې ویل :
« که چیرې داسې وي نو بیا تاسې ډاډمن اوسئ چې زما خدای ، زما الله که وغواړي نو زه به دسائرکن اوایکسلا حال هم د په زنځیر کې د را نښتو بندیانو ، د ذلت اوپستۍ د کفن په څیر وګرځوم او د هغوې ژوند به انشاء الله د ستونزو او مصائبو څخه ډک کړم .
ددې وروسته د علي پاشا سترګې دهغې ښې لورې ته په یوې غونډۍ باندې و نښتې، بیا یې خپل لښکر ته دهمغې غرنۍ اړخ په لور دکوچ کولو حکم ورکړ او د سترګو په رپ کې یې د غرنیو لړۍ تر شا سنګر و نیو .
له بله اړخه سائرکن اوایکسلا دواړو دخپلو لښکرو سره یو ځاې په ډیره ګړندۍ توګه دعلي پاشا تعاقب کاوه او هغه ځاې ته را ورسیدل چې علي پاشا او دهغې جاسوسانو یې په هکله دتعاقب خبر ورکړې و . نو علي پاشا د خپل لښکر سره یو ځاې د سنګرونو څخه را ووت اوبې له ځنډه د سائرکن اوایکسلا دواړو ورونو پر لښکرو باندې د سور توپان په څیر را پریوتل .
دا یرغل دومره ناڅاپي ، دومره ځواکمن و چې ایکسلا اوسائرکن دواړو هغه و نه شو زغملاې ، په هماغه لمړۍ حملې کې علي پاشا هغوې د انحطاط او زوال سره مخ کړل. ایکسلا او سائرکن دواړو تر ډیره وخته پورې د علي پاشا مقابله و نه شوه کولې ، هغوې د ډیر بدې ماتې سره مخامخ شول او بیرته د نائیکو پولس د ښار په لور و تښتیدل.
اوس نو علي پاشا یو توپاني شکل اختیار کړې و. دا هم نور ځنډیدونکې نه و . ایکسلا او سائرکن دواړو ته د ماتې ورکولو ورسته هغه د سیلۍ په څیر دهغوې په تعاقب پسې ولاړ .
ایکسلام او سائرکن دواړو ورونو لومړۍ غوښتل چې دعلي پاشا په لاسو د ماتې وروسته د خپل ښار نائیکو پولس لورې ته مخ کړي څکه هلته هغوې ډېر ښه زیرمه کړې لښکر ساتلي و . خو دا د هغوې دواړو بدقسمتي وه چې علي پاشا دهغوې تعاقب پرې نښود . کله چې هغوې فکر وکړ چې علي پاشا د هغوې پسې را روان دې او که چیرې هغوې د نائیکو پولس ښار ته دور ننوتلو کوشش وکړي نو علي پاشا به هم د خپل لښکر سره یو ځاې ددوې دواړو پسې د نائیکو پولس ښار ته ور ننوځي ، او لکه څنګه چې هغه د ترانوا په ښار کې ددوې دواړو حالت ډېر خراب کړې و نو د نائیکو پولس په ښار کې به یې هم حالت د هغې څخه بد تر کړي او دغه لښکر چې له دوې سره دې ددوې په شمیره کې به هم کمښت راشي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

دهمدې فکر په اساس ایکسلا او سائرکن دواړه نائیکو پولس ته ور ننه نه وتل ، بلکه د ښاره بیرون یې خپل لوري بدل کړ او بیا یې هغې لورې ته په تیښته پیل و کړ چې پلار یې سیسمان دعلي پاشا په لاسو د ماتې وروسته تښتیدلی و .
علي پاشا تر یو ځایه ددواړو ورونو پسې ولاړ او دهغوی د لښکر شمیره یې نوره هم را کمه کړه . بیا د خپل لښکر سره یو ځای د نائیکو پولس د ښار په لورې راوګرځید ، په دې وخت کې د نائیکو پولس په ښار کې کوم داسې ځواک او لښکر نه و چې دښاره دفاع وکړي په دې اساس دا ښار پرته له کومې ستونزې دمسلمانانو په لاسو سوبه شو. علي پاشا هملته په ښار کې پړاو وکړ . دښار خلک به ډلې ډلې علي پاشا ته راتلل او دخپل اطاعت څرګندونه به یې کوله . علي پاشا هم ټولو ښاریانو ته عمومي ښښنه اعلان کړه او په دې اړه یې حکم او فرمان خپور کړ.

دقریب الرحمن سعید ژباړه

عثماني امپراطوري او پرخلاف یې د صلیبیانوسازشونه (۶)

مکمل غیر سیاسي : یوتاریخي په زړه پورې ناول .
زمونږ دهیواد ګوډ یتمور څوک دې ؟

اوس تاسې ددې تاریخي ناول شپږمه برخه لولئ:
(۶)
*****۸

د بروصې په ښار کې سلطان مراد دخپل زوی بایزید نه علاوه د بایزید ځوان زامن دخپلو یو شمیر نورو سالارانو ، امرانو او د عدلیې د محکمې د مسؤلینو څخه علاوه د ښار د علماؤ سره یو ځای ناست و او په کومه ډیره مهمه موضوع یې خبرې اترې کولې . په دې وخت کې د سلطان مراد ساتونکې راغې او سلطان ته یې وویل :
«دروند سلطان! زمونږ څه مخبران را غلي دي هغوی غواړي ستا په خدمت کې حاضر شي . که چیرې تاسې اجازه راکړئ نو زه به هغوی له ځانه سره راړوم ؟
دخپل ساتونکې د اطلاع سره سم سلطان مراد او دهغې زوی بایزید دواړو ټکان وخوړ ، په دې وخت کې بایزید غوښتل چې څه ووایې خو سلطان مراد د هغه خبره غوڅه کړه او ویې ویل :
هغه مخبران چې له ماسره کتل غواړي هغوی سمدستي را حاضر کړئ ، کیدای شي چې هغوی کوم داسې عاجل خبر راوړې وي چې دسمدستي عمل کولو غوښتونکې وي .
ساتونکې بیرون راووت ، د لږڅه ځنډ وروسته بیرته راستون شو . دهغه سره یو څو مخبران هم و ، هغوی مخته راغلل او سلطان مراد ته یې تعظیم او احترام وکړ . بیا دهغوی څخه یوه یې سلطان ته وویل :
«دروندده سلطانه ! مونږ تا ته دوه ډیر مهم خبرونه راوړي دي ، یوه ته زیرې ویلې شي او بل لږڅه د اندیښنې وړ دې .
محترم سلطان ! زه لمړئ ښه خبر درکوم اود هغې وروسته به د اندیښنې وړ .
درونده سلطانه! لمړئ زیرې داد ي چې علي پاشا په خپله دنده کې پوره بریالې دې . ددې ځایه د تللو وروسته هغه د بلقان د غرونو په لورې مخه کړه ، ددربند ددرې څخه تیر شو او بلقان ته ورسید . هغه وخت چې هغه د هغه ځای د غرنود لړئ څخه تیر او د شومیلا میدانو ته ورسید نو د بلغاریه د حکمران سیسمان دواړو زامنو ایکسلا او سائرکن دهغه لاره و نیوله ، دهغوی سره یو ډیر ستر لښکر هم و . خو علي پاشا د شومیلا په میدان کې د سیسمان دواړو زامنو ته ډیر بده ماتې ورکړه او مخته ولاړ او د ترانوا ښار یې هم سوبه کړ .
د خپلو زامنو د ماتې د بدلې د اخستو له پاره د بلغاریه پادشاه سیسمان دیوه ډیر سترلښکر سره یو ځای د علي پاشا مقابلې ته راغې ، ددواړو فوځونو تر منځ ډیر سخت جنګ و نښت . په دې جنګ هم علي پاشا سیسمان ته ډیر خراب او خنده ونکی ماتې ورکړه او هغه په تیښته ووت ، بیا دهغه دواړو زامنو ایکسلا او سائرکن یو ډیر ستر لښکر تیار کړ هغوی غوښتل په علي پاشا باندې د شا لخوا غلچکې یرغل وکړي او هغه ته نه تلافي کیدونکې زیان ور ورسوې.
درونده سلطانه ! مونږ په وخت علي پاشا ته ددې تعاقب اطلاع ورکړه ، نو علي پاشا د سیسمان تعاقب پرې ښود او سنګر یې و نیو اوکله چې دهغوی مورچو ته د سیسمان د زامنو لښکر راورسید نو د علي پاشا لښکر د مورچو څخه بیرون راووت او

(c) ketabton.com: The Digital Library

پر هغوی یې یو توپانې حمله وکړه ، دواړ ته یې ډېره سخته ماتې ورکړه او اوهغوی دواړو نایکو پولس دښار په لور تیښته وکړه ، علي پاشا دهغوی پسې وروسته ولاړ ،کله چې هغوی وکتل چې علي پاشا د هغوی پسې را روان دی او که چیرې هغوی نائیکو پولس ښار ته و رننوځي نو علي پاشا به یې حالت د ترانوا د ښار د حال په څیر او یا د هغې څخه هم بدتر کړي ، په دې خاطر هغوی ښار ته د ننوتلو پر ځای په هماغه لاره و تښتیدل چې پلار یې پرې تښتیدلی و. علي پاشا د فاتح په څیر ښار ته ور ننوت . او په دې تر تیب د بلغاریې هغه برخه چې د شمالي برخو څخه یې د ډینیوب دریاب تیریږي ، دعلي پاشا په لاسو زمونږ د سلطنت برخه وګرځیده .
د راغلیو مخبرانو په دې خبرو باندې نه یواځې سلطان مراد بلکه د هغه زوی بایزید او هلته ناست ټول خلک د خوښۍ نه په کالیو کې نه ځایدل ،د هغوی ټولو په څیرو کې د خوښیو او ډاډ نښې را ښکاره شوي وې، سلطان تر ډېره وخته پورې ددې خبر څخه خوند اخیست او په خپل ځای یې ډډه وهلې وه او خوله یې له خندا نه راټولیده . په همدې وخت کې یې مخبرانو او هلته ټولو ناستو خلکو ته وینا وکړه او په ډېر نرم اواز سره یې وویل :
« کله چې ما علي پاشا ته دغه دنده ورسپارله او ددې څخه مې هغه لورې ته استوو نو هماغه وخت زما په زړه کې دا تیریده چې نوموړی به د حرب وفن یو ډېر ستر ښهسوار ثابتیږي ، په هماغه وخت کې زما په زړه کې دا تیریدل چې هغه به ددښمن په مقابل کې د تیارو شپو د اوو سمندرونو د توپان ، دصبر او استقامت د غره ، د تیرې او ظلم پرخلاف سیلۍ ،او د مرګ او اور یو پرانستي دریاب ثابتیږي . » تر دې ځایه دخبرو وروسته سلطان لږڅه ځنډ وکړ او بیا یې وویل:
« د خیرالدین زویه ! تا څومره په میړانه او همت سره د بلغاریه حکمران ته ماتې ورکړه اودخپل شجاعت او بهادرۍ په واسطه دې ذلت او سپکاوې دهغې د غاړې طوق و ګرځاوه . دخیرالدین زویه ! زه ستا په څیر ځان ځارونکې ، او د نور او ویاړ دقافلې د سالار عظمت ته سلام کوم .
ګرانه زویه ! ته څومره په ښه او ګړندۍ توګه په دښمن باندې ، په تیارو سمندرونو کې د تیزالوتونکي توپان په څیر نازل شوې یې او دهغوی حالت دې په خپل مخکې ټوټې ټوټې بلکه د تیرو وختو دتاریخ په کندو کې ور وغورزاوه. زما زړه غواړ ي چې ته زما ددښمنانو په مقابل کې د اور غورزونکي لاوې ، او خپلو ته دمینارنو د روانې روښنایی ... په څیر ثابت شې .
دخیرالدین زویه ! زما دعا درته داده چې چې په راتلونکو ورځو کې هم دددښمنانو په مقابل کې د ترکانو د پلرنې وقار د فطرت د زانګو په څیر محارب ثابت شې . زه یو ځل بیا ستا په دې سوبه تاته مبارکي وایم او ستا جنګي پوهې ته سلام کوم .
سلطان په خپلو خبر وکې لږځند وکړ او بیا یې دخپل زوی بایزید په لور په کتلو سره وویل :
بایزیده زویه ! ددغه مهم پسې د استولو نه وروسته به تا ډېر وخت زما تر مخه دهغه ستاینه او صفت کاوه، خو هغه وخت ما ستا دغه د،ل صفت او تعریف ته کوم اهمیت نه ورکاوه ، ځکه چې ما غوښتل چې د علي پاشا کرچار او مهارت په خپله ووینم . زما زویه ! نن علي پاشا دا ثابته کړه چې هغه صفت چې تا دهغه زما تر مخه کاوه هغه هسې نه و .
دسلطان مراد ددې خبرو په ځواب کې بایزید په خندا سره وویل :
محترم سلطان ! زه د ډېره وخته راهیسې علي پاشا پیژنم ، دهغه پلار دهغه مشر وروړ هم زما د پیژندګلویانو څخه وو. خو دا په خپله کورنۍ کې یواځې وګړې دې . د هغه وخته راهیسې چې هغه په مکتب کې تر روزنې لاندې و ما ته دا ډاګیزه شوې وه چې دا به یو ځانګړې حیثیت تر لاسه کوي ، په دې خاطر په مکتب کې د تعلیم په وخت کې هم د هغه سره چا د تیغ وهلو او حرب وضرب په فنونو کې مقابله نه شواې کولې ، کله چې تا هغه ته د پاشا لقب ورکړ نو تا ته به یاد وي چې ما تا ته هغه وخت هم ویلي و چې تا یو ډېر مناسب او وړ انسان ته دا لقب ورکړ. اې زما پلاره ! تا وکتل چې نن علي پاشا د خپل دغه منصب حق په ښه توګه ادا کړ .
بایزید ددې خبرو د ویلو نه ورسته چپ شو . په ځواب کې سلطان مراد هم تر ډېره پورې چپه خوله و او څه فکر یې کاوه ،خو تر څنګ مسکي مسکي کیده . کیداې شي چې هغه د علي پاشا په دغه کړنو باندې ډېر زیات خوښ شوې وي . دا ځل هغه یو ځل بیا مخبرانو ته مخ کړ او ورته یې وویل :
دوستانو ! کوم چې ډېر ښه خبر و هغه خو تاسي ووایه ، یقینا چې دعلي پاشا نه همداسې هیله کیدله . اوس راته هغه خبر هم ووا یاست چې ستاسي په ګمان زمونږ له پاره داندیښنې وړ دې .
د سلطان په دې خبره هغه دویم مخبر په خبرو پیل وکړ اوویې ویل :
هغه بل خبر چې لږ څه د اندیښنې وړ دې هغه دادې چې د علي پاشا په لاسو دبلغاریه د حکمران سیسمان او د هغې د زامنو د ماتې خبر ټوله اروپا زمونږ به خلاف را پاڅولې ده . او تر ټولو زیات اغیز یې د سرویه په پادشاه لازارشاه کړې دې او هغه یې د بدلې داخیستلو له پاره د اور په څیر لمبه کړې دې . زمونږ پر خلاف د جنګ د پیلامې له پاره د سرویه پادشاه لازار شاه د اروپا مختلو سیمو ته هیئتونه استولي دي ، په دې سیمو کې بوسنیا ، بلغاریه ، البانیه ، دلاچیه ، هنګرى ، پولینډ ، اسکپټار ،

(c) ketabton.com: The Digital Library

پولې او مګهيار خلک شامل دي ، دغه ټولو قومونو د قاصدانو په ذريعه د سرويه پادشاه لازار شاه ته د مسلمانانو په خلاف د صليبي جنګ د ملاتړ ترغيب ورکړې . او ترڅنګ يې د خپلو قاصدانو په واسطه هغه ته خبر ورليږلي دې چې هغه دې د مسلمانانو پر خلاف خپل لښکر د شينزا ددرياب په غاړه سترو ميدانونو ته و استوي ، زما په فکر د سرويه پادشاه لازار شاه غواړي زمونږ پر خلاف همدغه ځايونه د جنګ او جګړې ډګر و ګرځوي .
درونده سلطانه ! د اروپا مختلفو اقوامو اوقبايلو ته چې د سرويه پادشاه لازار شاه کوم خطوط استولي دي د هغو پايلې ډيرې مثبتې دي ، او د اروپا ټولو هيوادونو او قبايلو خپل خپل لښکر ، د خپلو ښو روزل شوو سالاروانو په مشرئ دشينزا ددرياب غاړې کې پرتو ميدانو ته را ليږلي . لکه څنګه چې همدا اوس په هغه ميدانو کې د اروپايانو لښکرې را ټوليږي نوکه چيرې دغه راټوليدل همداسې او په همدې تناسب دوام وکړي نو زه تا ته ډاډ درکوم چې په څو اونيو کې به د شينزا په ميدانو کې د صليبيانود را ټول کړل شوې لښکر شميره څو لکو کسانو ته ورسيږي .
درونده سلطانه ! ددغه حالت په کتلو سره مونږ ستا تر مخه وړانديز کوو چې پخوا له دې چې دښمن د خپل ټول توان او قهر سره د شينزا د درياب څخه را تير شي او هغو سيمو ته چې مونږ تازه تازه سوبه کړې را ننوځي نو مونږ بايد دهغوې لاره بنده کړو او هغوې ته دا ثابته کړو چې په هغو سيمو چې ترکانو ولکه کړې دهغوې نيول خو لا پريږده چې په هغو سيمو کې به صليبي سرتيري هم په هيڅ صورت د تباهئ او بربادئ د خپرولو له پاره پرې نه ږدي.
درونده سلطانه ! د بله اړخه علي پاشا ته هم ددې ټولو حالاتو په هکله خبر ورکړل شوي دې . مونږ دهغه سره د ليدلو وروسته ستا حضور ته را استول شوي يو. هغه تر اوسه پورې د خپل لښکر سره د نائيکو پولس په ښار کې ديره اچولي ده . او ستا له اړخه د حکم منتظر دې .
تر دې ځايه د خبرو کولو وروسته مخبر چپ پاته شو .نو سلطان مراد خپل زوې بايزيد خپل ځان ته نژدې راوغوښت ، بايزيد پورته شو او دسلطان په خوا کې کيناست. تر يوه وخته پورې پلار او زوې دواړو په ډير راز سره خبرې کولې ، شايد چې هغوې په اروپا کې د راټولو شوو صليبيانو د لښکر په اړه په خپلو منځو کې سلا مشوره کوله ، بيا هغوې کومې بايلې ته ورسيدل ، په دې خاطر چې بايزيد بيرته خپل ناست ځاې ته راغی او کيناست .د سلطان مراد په مخ باندې دخوښئ نښې را څرګندې وې ، بيا يې را غلي مخبرانو ته مخ را واړاوه او ورته يې وويل :
دوستانو ! تاسې نن شپه همدلته په بروصه کې تم شئ ، سبا سهر به له دې ځايه کوچ وکړئ او نيغ به علي پاشا ته ځانونه ور سوئ ، هغه ته وواياست چې د نائيکوپولس له ښاره خپل فوځونه را وکاږي او د روميل د ولايت په کوم خوندي او مناسب ځاې کې خپل لښکر ته پړاو ورکړی ، او همهلته زما او د بايزيد د لښکر انتظار وکړي .
علي پاشا ته هم وواياست ، چې الله دې په تا برکتونه نازل کړي ، ستاد بهادرئ او جرأت پولې دې نورې هم و غځوي ، په هغه ذات مې سوګند چې په خپل توان يې اسمان درولي ، او تر ټولو ځواکمن اوپوه ذات دې ، د قومونو په تاريخ کې داسې حالات او واقعات ډير ځله ځي راځي ، د قومونو څخه دا ډول حادثې او واقعات د اميدونو نه ډکو ساحلونو کې د رڼا غوښتنه کوي .
علي پاشا ته وواياست چې مونږ خو د وريښمو ، وړيو او يا موم په څير نرم نه يو چې دښمن چې څنګه وغواړی زمونږ جوړښت او زمونږ زينت اوښايست را خراب کړي .مونږ به د جنګ په ډګرونو کې که خداې مو وغواړي نو د اروپا په دغه متحده ځواک باندې دزماني د غم وريځې راو غوړو. که چيرې زما خداې ته منظور وې نو دا ځان ځارونکې سرتيري صليبيان چې کله د ترکانو د ځان ځارنې اواز واوري ، اوکله چې هغوې زمونږ وسايل او جنګي سامانونه ووينې ،کله چې هغوې په خپلو وينو کې لت پت شي او د ترکانو ځواک ته ووينې ...نو زما هر فوځې به د صليبيانو د لښکر بند بند ور مات او دهغې درياب په څير به وګرځي چې په خپل مخ کې هر خنډ د کچه ويالو په څير پاش پاش کوي .
سلطان تردې ځايه پورې خبرې وکړې او بيا ودريد او مخبرانو ته يې وويل:
اوس تاسې ولاړ شئ... ځئ ارام وکړئ ، سبا د سهار د لمانځه وروسته دعلي پاشا په لور وخوزيږئ . اوکوم پيغام مې چې درکړی تر هغه يې ورسوئ .
ددې خبرې سره سم هغو مخبرانو سلطان ته تعظيم وکړ او دهغې د خونې څخه ووتل ، دهغوې د تللو وروسته سلطان دخپل زوې بايزيد په لور وکتل او ورته يې وويل :
بايزيده ، زما زويه ! د همدا اوسه دخپل لښکر دکوچ کولو تيارې پيل کړه ، مونږ به په درې څلور ورځو کې د بروصې څخه د يوه باعزمه لښکر سره يوځاې د شينزا د درياب د غاړې ميدانو ته ځانونه رسوو. مونږ به د خپل منزل په لور د روميل د ولايت څخه تيريږو او دهغه ځايه به علي پاشا هم دخپله ځانه سره يو ځاې کوو ،
زما زويه ! ددې سره سم زه ننې غونډه پاې ته رسوم . ته ولاړ شه او دخپل لښکر د تيارولو کار پيل کړه .

(c) ketabton.com: The Digital Library

بیا نو سلطان مراد خپله غونډه ختم کړه ، او هر څوک دخپلو خپلو کارونو پسې دکوټې څخه وووتل .
۹*****

نریوس په خپل کور کې د لمر د پریوتو څخه لږ تر مخه هلته په پخلنځي کې د غذا په تیارولو بوخته وه چې په همدې وخت کې ریونا لکه د یوې د سکونه ډکې اوسۍ په څیر په منډو او ټوپونو راغله اوکور ته را ننوتله.
هغه نیغه د پخلنځي لورې ته ورغله. نریوس هم هغه د پخلنځي څخه کتلې وه ، نریوس د پخلنځي څخه راووتله او د انګړ په لور ورغله ، په منډه راتلونکې ریونا د هغې تر مخه ودریده . د ریونا په کتلوسره د نریوس مور پربیسا او دواړه کوچنیان کندام او خیسار هم دباندې راووتل . په دې وخت کې ریونا په ډیره خوشحالۍ سره نریوس او دهغې مور پر بیسا ته وکتل او ورته یې وویل :
ما تاسې ته یو ډیر ښه زیرې راوړې دې . زه یواځې د همدې خبرې له پاره دلته راغلې یم او ددې خبرې د اوریدو وروسته تاسې ته دا ډاډ درکوم چې ستاسې د خوشحالیو پاې به نه وې .
د ریونا ددې خبرې په اوریدو سره نریوس او دهغې د مور پربیسا دواړو په استفهامیه توګه یو بل ته وکتل او بیا نریوس ریونا ته وویل : ریونا خورې ! د کوم خبر د ویلو له پاره چې ته دلته راغلې یې هغه زمونږ سره اړه لري یا ستا د ذات سره ؟
په دې وخت کې ریونا د لږ څه فکر کولو وروسته ، په داسې حال کې چې دحیا د جذبې نښې یې په څیره کې را ښکاره شوې وې ، په نرم اواز سره وویل : ډیرې درنې خورې نریوس ! دکوم خبر له پاره چې زه دلته راغلې یم دهغه ډیره برخه ستاسې خلکو پورې اړه لري . خو بیا هم دا خبر زما پر ذات باندې هم خپل اغیز لري . ځکه دا خبر ستا د ورور علي پاشا په اړه دې
.
د علي پاشا د نوم د اوریدو سره سم نریوس ، دهغې مور پربیسا او دواړه کوچنیان ، کندام اوخیسار ، ټول متوجه شول . بیا نو په ډیره بې صبرۍ سره نریوس د ریونا څخه وپوښتل : ریونا خورې !تا زما د ورور علي پاشا په هکله څه خبر راوړې دې ؟
ریونا یو ځل بیا دحیا نه په ډکه ژبه وویل :
« خبر دادې چې علي پاشا اوس بلکل پوخ پاشا و ګرځید. هغه ته دددې ځایه د تللو وروسته ډیرې زیاتې بریاوې ور په برخه شوې دې . هغه لمړۍ د بلغاریه د پادشاه سیسمان دواړو زامنو ایکسلا او سائرکن چې د یوه ستر اوقوې لښکر سره د شومیلا میدانو ته د علي پاشا مقابلې ته راغلې و ، سخته ماتې ورکړې ، چې هغوې ددې ماتې وروسته د ترانوا ښار ته و تښیدل او هلته هم علي پاشا په هغوې پسې ولاړ او د ترانوا ښار یې هم ترې لاندې کړ . ددې وروسته ریونا د علي پاشا په لاسو د بلغاریه د پادشاه سیسمان په خلاف بریا او یو ځل بیا دهغه دواړو زامنو ته ماته ورکول او د نائیکوپولس د ښار نیولو په هکله پوره تفصیل ورکړ .
د ریونا په دې خبره نریوس او پربیسا دواړو دخوښۍ نه په خندا پیل وکړ . کندام اوخیسار دواړو هم د خپل کاکا په بریاو باندې خوښې ښوولې ، په دې وخت کې ریونا یو ځل بیا وویل :
نریوس خورې ! ددې خبر بل اړخ هم شته ، دعلي پاشا دغه بریاو ، داسې و ګڼه ، چې په ټوله اروپا کې اور بل کړې دې .نو د دې ماتو دبدلو د اخستلو له پاره د سرویه پادشاه لازار شاه غږ پورته کړې ، هغه د اروپا ټولو ځواکونو ته د مسلمانانو پر خلاف د راټولیدو غږ کړې دې . ددې بلنې په ځواب کې اوس د ټولې اروپا لښکرې د شینزا دریاب په میدانو کې سره ټولیږې . دمسلمانانو پادشاه سلطان مراد ته هم دا خبر ور رسیدلې دی. سلطان مراد علي پاشا ته حکم کړې دې چې هغه دې دخپل لښکر سره یو ځاې د نائیکوپولس د ښار څخه را ووځي او دروميليا په صوبه کې دې پړاو وکړي . ویل کیږي چې سلطان مراد هم د خپل لښکر سره یوځاې د بروصې څخه راوتلې او د همدې سیمو په لور را روان دې . تر څو د اروپا متحده لښکر ، چې د مسلمانانو د له منځه وړلو له پاره راټول شوې ، سره ټکر و کړي او هغوې له منځه یوسي .
دریونا په دغه خبرو باندې نریوس او دهغې مور پربیسا تر لږځنده پورې چپ خوله پاته شوې دهغې وروسته نریوس ریونا ته وکتل او ورته یې وویل :
ریونا خورجاني ! دا خبرونه چې تا وویل او په ځانګړې توګه هغه چې زما د ورور علي پاشا په اړه و هغه خو ماته د ډیرې زیاتې خوښۍ باعث شول ، اول دا چې دا خبرونه دعلي پاشاد سوبې او برۍ په اړه وو او بل داچې زه مسلمانه یم او دا سوبه ، د اروپا ب په زمکه دمسلمانانو سوبه ده نو د یوې مسلمانې په څیر په دې بریاو زما زړه ډیر زیات خوشحاله دې ، خو ریونا ! زما خو د علي پاشا سره یوه خپلولې شته نو زه به د هغوې په بریاو باندې خوشحالیږم . عام مسلمانان هم د یو مسلمان په څیر د علي پاشا په دغو بریاو باندې ډیر زیات خوشحاله شوې او ډاډ به یې تر لاسه کړې وې . خو زما خورجاني ! زه نه پو هیږم چې ته په داسې حال کې چې یوه نصرانۍ یې ، خو زما څخه زیاته د علي پاشا په بریو باندې ته خوشحاله یې ؟ ریونا

(c) ketabton.com: The Digital Library

خورجاني ! ایا زه ستا ددې خوشحالیو کوم علت پوښتلې شم ؟

د نریوس ددې پوښتنې د ځواب له پاره ریونا تر لږ ځه ځنډه پورې په فکر کې شوه ، او دهغې وروسته یو ځل بیا دهغې په څیرې باندې د خوښیو نښې را ښکاره شوې او په لوړ اواز یې وویل :

زما خورجاني ! تا چې کومه پوښتنه وکړه نود هغې ځواب خو ډیر سخت دې خو ګوره نریوس خورې ! هغه وخت چې ته نصرانۍ وې ، او اسلام دې لا نه و منلې ، او نه دې د مجدالدین سره واده کړې و نو هغه وخت هم زه په ښه توګه پوهیدم چې ستا سره زما ناسته پاسته وه اوما اوتا دواړو به کله چې د مسلمانانو د برياو خبرونه اوریدل نو د غم او غصې ، اندیښنې او افسوس او پریشانتیا څخه به مو ګُلمې خوړلې ، خو نن معامله بله ده ،، ته مسلمانه یې ، د علي پاشا خور یې په دې خاطر ستا خوشحالي په ځاې ده . اوس چې ته له ما څخه پوښتې چې ته په دې خوشحالي باندې ولې ویاړې نو نریوس ! واوره : ما د علي پاشا په کور کې څو ورځې تیرې کړې او دلته را ستنه شوې یم ، دهغه مور ، دهغه خور او په خپله علي پاشا چې له ماسره کوم سلوک کړې دې ، د هغسې سلوک ، دهغسې میلمستیا، د هغسې درنښت امید ما دخپلو نژدې خپلوانو څخه هم نه شوکولې ، هلته د اوسیدو په وخت کې زما درنې خورې ! یوازې زما ځان نه بلکه زما عصمت ، زما ابرو ، او زما د حیثیت ساتنه هم په ډیره ښه توګه شوې ده . نریوس خورې ! دښځې سره د هغې د عصمت او د هغې ابرو د یوه نه پیداکیدونکې جوهر په څیر دې او هغه خلک چې د خپلې آبرو ، عصمت او عفت ساتنه وکړي نو زه پوهیږم چې هغه ددې وړ ده چې د ټولې نړۍ نه زیات دهغې عزت ، د ټولو خلکو نه ډیر د هغه درنښت او احترام وکړل شي . نریوس خورجاني ! زما حالت هم څه همدا ډول دې ، علي پاشا ، دهغه مور او دهغه خور چې په کوم درنښت سره زما میلمستیا کړې او تر څنګ یې زما د ځان ، آبرو او عصمت ساتنه کړې نو زه به دهغوې ددې کړچار بدله هیڅ وخت پوره نه کړاې شم .

نریوس ! ته پوهیږې چې کومو وسلوالو ځوانانو چې زه له دې ځایه په زور بوتلې وم ، هغوې زه په دې خاطر بولې وم چې زه او یا زما کورنۍ د مجدالدین او دهغه د ورور او پلار په وژلو کې لاس لرو . ددې اړیکو د پوهیدو سره یو ځاې علي پاشا ، د هغه مور او دهغه خور دري واړو ، یا ددوې څخه یوه هم او یا دري واړو زما پر خلاف انتقامي عمل کولې شو . خو هغوې یوه هم داسې و نه کړل . برعکس یې زما سره دا سې سلوک وکړ چې مثال او نمونه یې نه شي موندل کیداې . د علي پاشا مور قیرات له ماسره داسې لاره خپله کړه لکه د یوې لور او مور تر منځ چې موجوده وي . د علي پاشا خور سریان زما سره داسې دوستې جوړه کړه لکه د مشرې او کشرې سکه خویندو تر منځ چې موجوده وی ، او پخپله علي پاشا ، زه به دهغه په هکله څه ووایم . که چیرې زه د هغه صفت وکړم نو الفاظ به ورته پیدا نه کړاې شم . په بروصه کې د اوسیدو په وخت کې علي پاشا له ما سره داسې سلوک وکړ لکه زه چې د ډیر ستر عزت خاونده او یو باوقاره اعلي شخصیت اوسم.

ګوره نریوس ! دهمغه حالاتو په کتلو سره چې زه د علي پاشا په بریاو ، سوبو ، او کامیابیو باندې و نه ویاړم نو بل به څوک پرې وویاړي ؟ نریوس خورې ! هغوې درې واړه ماته د ډیر عزت او وقار خاوندان دی .

د ریونا ددې خبرو په اوریدو سره نریوس د لږ څه وخت له پاره په فکر کې ډوبه شوه اوبیا یې ریونا له لاسه و نیوله او د پخلنځي په لور یې له ځانه سره کش کړه او ورته یې وویل « را ځه چې هلته کینو ، زه به هلته د پخلي کار هم وکړم او خبرې به هم سره کوو. »

ریونا چپ چاپ د هغې سره یو ځاې روانه شوه ، نریوس او ریونا دواړه هلته په پخلنځاې کې کیناستې ، خو پربیسا خپل دواړه لمسې له لاسو و نیول او په انګړ کې په خپاره لمڅې باندې کینول . پخلنځاې ته د راتلو سره سم لږ څه چپه چپتیا وه ، او وروسته یو ځل بیا نریوس ریونا ته په خبرو خبرو کې وویل :

ریونا جاني ! که بده درباندې ونه لږي نو یوه پوښتنه کولې شم ؟

په ځواب کې ریونا لږ څه په تیز و سترګو نریوس ته وکتل او بیایې په ډیره ژولې ژبه نریوس ته وویل : نریوس خورې ! وایه ته څه پوښتنه کول غواړې ؟ زه به ستا هیڅ خبره په بده وا نخلم .

دریونا ددې خبرو څخه نریوس تر یوه ځایه ډاډمنه شوه او په ډیره درنه توګه یې هملته ورڅخه وپوښتل چې: « ریونا! دا چې ته زما د ورور علي پاشا په بریاو باندې دومره د خوشحالۍ او ویاړ خبره کوې نو ایا زه ستا د رد عمل اندازه دا ډول کولې شم چې ته د علي پاشا سره مینه کوې او هغه خوښوې ؟

د نریوس ددې خبرې په اوریدو سره ریونا په زوره زوره وخندل اوبیا یې د ډیرې خوشحالۍ نه وویل :

نه نریوس خورې ! داسې کومه خبره نه شته ، زه د علي پاشا سره مینه نه کوم او نه هغه د ځان له پاره غواړم. خو بیا هم زه په زړه کې دهغه سره خواخوږي لرم .داسې خواخوږي چې زه یې په الفاظو کې نه شم بیانولې . ځکه چې علی پاشا چې کوم ډول سلوک او رویه له ما سره کړې د همغې په اساس زما په زړه کې دهغې له پاره ځانګړې ځاې پیدا شوې دی . بلې زما په زړه کې یو کمښت ، او یوه خلا ضرور را پیدا شوې ده ، ډیر وخت فکر کوم چې کاشکې زه هم ستا او دعلي پاشا په څیر

(c) ketabton.com: The Digital Library

مسلمانه شوې واې ،اسلام مې منلې واې ، ګوره نریوس ! ما هلته په بروصه کې د اوسیدو په وخت کې نه یواځې د علي پاشا مور او دهغې خور په عبادت کولو لیدلې ، بلکه نور خلک مې هم کتلي چې په عبادت کې به مصروف وو. ماته د هغوې دعبادت دا طریقه ډیره خوښه شوه . اوهملته په بروصې کې د شتون په وخت کې مې دا فکر کاوه چې کاشکې زه هم دهغوې سره یو ځاې په عبادت کې شریکه واې اودهغوې په څیر مې د کائیناتو مالک ته دبندګۍ سر ټیټولې .
ریونا تر لږ ځنډه چپه خوله پاته شوه ، په دې وخت کې نریوس هم هغې ته په ډیره عجیبه توګه کتل ، دلږ ځنډ وروسته ریونا یو ځل بیا په خبرو پیل وکړ او ویې ویل :
نریوس ! ډیر وخت زه دا فکر کوم چې ما خو د زړه نه اسلام منلي دې ، زما ظاهرې حیثیت یواځې داسې دې چې زه باید د اسلام په دایره کې ور ننوځم . خو زه ویریږم چې کله چې زما مور او پلار ته زما د مذهب د بدلون په اړه معلومات وشئ نو هغوې به ډیره زیاته صدمه ومومې ، او بیا خو ته پوهیږې چې زمونږ د کلي زیات خلک نصراني مذهبه دي . او زما پلار ددې کلي سردار دې ، نو زما د مذهب دبدلون په واسطه به د کلي خلک څه فکر کوي ؟ او زه په دې فکر کې یم چې دعلي پاشا پلار او دواړه ورونه په همدې خاطر ووژل شول چې هغوې مسلمانان وول ، په دې خاطر چې د علي پاشا پلار دې سیمې ته د داسلام د تبلیغ له پاره راغلي و. نصراني راهبان او پادریان نه غواړې چې په دې سیموکې اسلام په دومره تیزۍ سره خپور شي ، هغوې د اسلام د پیروانو ډیر سخت دښمنان دي دا هغه حالات دي چې زما داسلام د اعلانیدو تر مخ خنډ دي . ریونا چې چپ شوه نو نریوس د لږ څه وخته پورې مسکې وه او بیا یې په ډیر شفقت او مینې سره هغې ته وکتل او ورته یې وویل :
زه تا ته دعا کوم چې ستا تر مخ دا خنډونه په ډیره اسانۍ سره له منځه ولاړ شي . اوس خو را ځه دلته زما خواته کینه ، زما خوشحالي او زما غوښتنه ده چې ته به نن شپه زمونږ سره ډوډۍ خورې . ریونا د نریوس ددغه د مینې نه ډک وړاندیز سره توافق وکړ او بیا دواړو همله په پخلنځاې کې د ډوډۍ په تیارولو مصروفې شوې
پرلپسې لري ....

دقریب الرحمن سعید ژباړه

عثماني امپراطوري او پرخلاف یې د صلیبیانوسازشونه (۷)

مکمل غیر سیاسي : یوتاریخي په زړه پورې ناول .
زمونږ دهیواد ګوډ یتمور څوک دې ؟

اوس تاسې ددې تاریخي ناول اوومه برخه لولئ:

پرلپسې***** ۱۰
د سلطان مراد د حکم تر ورسیدو سمدستي وروسته علي پاشا د خپل لښکر سره یو ځاې د نائیکو پولس د ښار څخه ووت. هغه د سلطان د همدې حکم په اساس د رومیل د ولایت په لور مخه کړه او خپل لښکر ته یې د ریونا او نریوس دکلي سره نژدې دیړاو کولو حکم وکړ.
کله چې د علي پاشا لښکر د رومیل د ولایت په دغه برخه کې خیمې وهلې نو علي پاشا په خپل آس باندې سپور د خپل لښکر په لیکو کې دننه چکر کواهه ، د لږ وخت وروسته د هغه د سترګو لاندې د خیمو یو لوې کلي آباد شو . علی پاشا د خپل لښکر له پاره دماښام د ډوډۍ دتیارولو حکم وکړ ، ځکه په دې وخت کې لمر ډوبیدو ته ډیر نژدې شوې و . کله چې علي پاشا د لښکر تر منځه د ګرزیدو او څارنې وروسته بیرته خپل آس د خپلې خیمې په لور را و ګرځاوه نو خیمي ته د رارسیدو سره سم ډیر حیران پاته شو. هغه وکتل چې دهغه د خیمي نه باهر نریوس ، کندام خیسار اود ریونا نه علاوه د ریونا پلار رستاک هم ولاړ دي ، علی پاشا ته دهغوې په کتلو ډیره زیاته خوښي احساس شو . سمدستي دخپله اسه را ښکه شو ، د آس واګي یې پریښودې او دمیلمنو په لور یې ور منډه کړه . په دې وخت کې د لښکر یو عسکر را منډه کړه او دعلي پاشا آس یې و نیوه او یوه لورې ته یې یوړه . علي پاشا تر ټولو د مخه د رستاک سره روغبړ وکړ او بیا پر زمکه کیناست او دواړه وریرونه یې په ورنو باندې کینول . او دهغوې سره یې د زړه له کومې مینه وکړه . بیا پورته شو او د نریوس په لور په کتلو سره یې وویل « نریوس خورې ! ته څنګه یې ؟
نریوس په ځواب کې ورته په ډیر شوق او مینه و کتل او بیا یې علي پاشا ته وویل :
علي پاشا زما وروره ! زه خو ستا داسې خور یم چې ستا په کتلو خوشحالیږم . زما وروره ! ته پوهیږې چې په دې دنیا کې

(c) ketabton.com: The Digital Library

يواځې ته زما ورور يې چې ستا په کټلو مې سترګې يخيږي . مونږ ته معلومه شوې وه چې ته د خپل لښکر سره يو ځاې دلته تم کيږی نو په دې خاطر مونږ ټول له تاسره د کتلو له پاره دلته راغلو .
هغه وخت چې د نريوس او علي پاشا تر منځ دا خبرې کيدې نو ريونا هغوې ته د شک په سترګو کتل ، په همدې وخت کې علي پاشا ريونا ته وکتل او ورته يې وويل . ريونا ! زه افسوس کوم چې له تا مې لا تر اوسه پوښتنه نه ده کړې، وايه ته څنګه يې ؟ که څه هم ماستاسې سره ډير لږ وخت تير کړې و خو په هغوڅو ساعتو کې چې کوم سلوک ستا مور او پلار له ما سره وکړ هغه به مې هيڅکله هم له ياده و نه وځي .
ريونا تر لږ وخته پورې په ډير شوق او مينه علي پاشا ته کتل بيا يې په ډيرې نرمې لهجې سره وويل
« علي پاشا! که چيرې ته زما د مور او پلار د سلوک نه اغيزمن شوې يې نو واوره ، زما مور هم تا د خپل زوې په څير ګڼي ، کله چې مونږ له تاسره د کتلو له پاره را تللو نو هغې څو ځله په تاکيد سره وويل چې د هغې سلام تاته ورسوو . او دهغې له اړخه ستا د خيريت پوښتنه وکړو .
د ريونا په دې خبرو باندې د علي پاشا په څيرې کې خندا را وځليده ، بيا يې د ريونا په لور په کتلو سره وويلې :
ستا مور ډيره محترمه او درنه ښځه ده . داسې مهربانه او مينه ناکې ښځې چې دهغوې کرچار په ژوند کې دهيريدو نه دې . ماته که وخت پيدا شو نو زه به دهغې خدمت ته يو ځل حاضريږم .
په دې وخت کې ريونا دهغه په خبرو کې را ټوپ کړ او ويې ويل:
« وخت خو در ته په لاس درغلي دې علي پاشا ! تا زمونږ دکلي تر څنګ پړاو کړې دې . ته چې کله او کوم وخت وغواړې په ډيره اسانی سره په آس نه بلکه په پښو هم هلته را تلاې شئ او زما دمور سره کتلې شئ .
دريونا ددې خبرو په ځواب کې علي پاشا د لږڅه ځنډ او فکر وروسته وويل:
« ريونا ! ستا خبره سهي ده ، خو دلته د پړاو څخه زما اخوا ديخوا تلل مناسب نه دی . سلطان مراد او دهغه زوې بايزيد دواړه د يوه ستر لښکر سره د بروصې د ښاره را روان شوي دي ، شايد چې تاسو ته به داپه ډاګه شوي وي چې د اروپائيانو متحده لښکر د شنيزه د درياب په هغه غاړه په ميدانو کې راټوليږي او دمسلمانانو سره د ټکر نه وروسته غواړې چې مسلمانان د فاسفورس د بحيرې نه اخوا ورټيل وهي . نو د اروپا ددې ځواک سره د ټکر له پاره سلطان په ډيره بيړه دغه لورې ته را روان دې . سلطان او دهغه زوې بايزيد، ډير ژر دلته رارسيدونکې دي، په دې خاطر ماته هر وخت دهغوې د استقبال او ښه راغلاست له پاره تيار دريدل په کار دي . خو که چيرې په دې ورځو کې زه ستاسې کلي ته ستاسې سره د کتلو له پاره درنه شم نو ته هم او نريوس خورې ته هم زما څخه ګيله او شکوده مه کوئ.
بيا يوناځاپه علي پاشا ټکان وخوړ او د ريونا د پلار رستاک ي لورې متوجه شو او ويې ويل : زه هيڅ متوجه شوې نه يم ما تاسې ټول د خيمي نه دباندې درولي ياست . راځئ زما سره ،چې خيمې ته ولاړ شو اوهملته خبرې اترې وکړو .
ددې خبرې سره سم علي پاشا دخپلې خيمې په لور روان شو او پاته خلک هم د هغه پسې وروسته خيمې ته ور ننوتل او په خپلو خپلو ځايو باندې کيناستل . دلږڅه چپتيا وروسته رستاک علي پاشا ته وويلې چې :
علي پاشا ! تر اوسه يواځې ريونا له تا سره خبرې کولې ، په حقيقت کې د هغې دمور غوښتنه وه چې ته بايد هلته ولاړ شې ، هملته د شپې پاته شئ ، علي پاشا ! ته پوهيږې چې زمونږ کوم نارينه بچې نه شته نو په دې خاطر ستا د کتلو وروسته د ريونا مور ، داسې و ګڼه ، چې تا د خپل زوې په څير غواړې ،ګوره علي پاشا زويه ! کله چې وخت در ته پيدا شو نو خامخا هلته راشې !
دا خو يوه خبره شوه . اوس غواړم ددې بلې خبرې لورې ته هم راشم او هغه ستا د پلار او دواړو ورونو د وژنکو پورې اړه لري . علي پاشا زما زويه ! ما خپلو څو کسو ته د معاملې د څيرنې له پاره حکم کړې دې ، هغوې دا دوه شپې او ورځې په خپلو کارونو کې مصروف دي . او ډير ژر به ماته ووايې چې ستا د پلار او دواړو ورونو په وژلو کې څوک لاس لري . زه دا کار ځکه دومره ژر او په دومره اهتمام سره کوم چې په دې وژلو کې يې زما لور ريونا هم راښکودې ده. اوپه همدې خاطر هغه دوه وسله والو ځوانانو هغه له دې ځايه وړې وه . خوستا د مور ، ستا د خور ډيره ستره مهرباني اوښيګڼه وه چې تاسې خلکو زما د لور سره د خپل اولاد په څير سلوک کړې دې او دا داسې سلوک دې چې تر اوسه زما لور ريونا له ياده نه دې ويستلې .
علي پاشا ! که ستا دپلار او ستا د ورونو په قتل کې زما وريرونه هم شريک وول نو دا ځاې ياد ساته چې زه به دهغوې په هکله هم تاته ټولې نښې نښانې ووايم ، زه به د معاملې به تفصيل ځان پوه کړم او بيا به تا ته ووايم چې د چا لاسونه په دې پيښه کې ککړ دي او تا ته دهغوې سره څه ډول معامله کول په کاردي ؟ په دې لړکې که چيرې تاته زما دکومک اړتيا پيدا شي نو زه به دريغ و نه کړم . علي پاشا ! دا يواځې زما نه بلکه د ريونا د مور غوښتنه او هيله هم ده .

(c) ketabton.com: The Digital Library

رستا ک ددې خبرو څخه وروسته لږ څه و درید او بیا یې د څه فکر کولو وروسته وویل چې :
علي پاشا ! زه پو هیږم چې ستا په مصروفیاتو او بوختیاو کې ډیرښت راغلي دي او دا چې سلطان مراد څه وخت هم دلته را رسیدوونکې دي او دهغه په خاطر ته باید دلته په لښکر کې موجود واوسې ، زما زویه ! بیا هم ستا څخه غواړم چې کله هم تا ته فرصت او موقع په لاس درشي نو زمونږ ځای ته یو ځل ضرور راشه ، که چیرې تاته دلته داوسیدو په وخت کې موقع په لاس درنه شي نو د کوم جنګ پیلامه چې همدا اوس کیدونکې ده نو د هغې دپای ته رسیدو سره سم ته یو ځل زمونږ کور ته ضرور راشه . زما ښځه ستا په لیدو باندې ډیره خوشحالیږي .
کله چې رستاک چپ شو نو علي پاشا د لږڅه فکر وروسته ورته و کتل او ورته یې وویل :
درونده مشره ! لمړۍ خو به زه دلته د تم کیدو په وخت کې هڅه وکړم چې وخت پیدا کړم او ستاسې کور ته راشم . او که اوس و نه توانیدم نو ژمنه کوم چې ددې جنګ دپای ته رسیدو سره سم ستاسې خلکو خدمت ته حاضر شم .
ددې خیرو وروسته علي پاشا پورته شو ، هغه د خیمې څخه لږ څه مخته تللې و چې په همدې وخت کې یو وسله وال ځوان دهغه خیمې ته ور ننوت ، هغه دعلي پاشا د آس زین په یو کونج کې کیښود اوهغه خورجین چې د آس سره نښتې وه هغه یې علي پاشا ته ورکړه . شاید چې علي پاشا به د هغې څرمنې خورجین له پاره بیرون را وتلې و . هغه راغلې وسله وال ځوان بیرته ولاړ . علي پاشا خورجین را واخسته او بیرته خپل ځای ته راغې او کیناست . بیا علي پاشا د هغې څرمنېزې خورجین خوله پرانسته لمړۍ یې دهغې څخه د نقدو پیسو یو کڅوړه را وویسته اوپه خپل مخکې ناستې نریوس په غیږ کې یې کیښوده او ورته یې وویل :
زما خورې ! په هغو جنګونو کې چې ما برخه اخیستې وه په هغوی کې څه د غنیمت مالونه زما لاسته راغلي دي دا د هغه غنیمت د مالونو څخه زما برخه ده . زما خورې ! په دې کې دومره نقدې شته چې ته یې په استعمالو سره خپل ژوند په پوره ډاډ او سکون سره تیرولې شې.
نریوس هغه کڅوړه پرانسته ویې کتله او بیرته یې دهغې خوله وربنده کړه اوعلي پاشا ته یې و کتل او ورته یې وویل :
علي پاشا ! سهې ده چې ته زما ورور یې ، تل وررونه د خویندو کومک کوی ، خو ګوره وروره دا نقدې ډیره زیاته ده . ددې څخه یوه برخه ماته پریږده او پاته دوه برخې خپلې مور او خور ته ورکړه .
دنریوس په دې خبره علي پاشا و خندل او ورته یې وویل : نریوس خورې ! دا نقدې یواځې تا لره ده ، د مور او خور برخه مې هلته جدا ایښودې ده . دهغوې په هکله ته فکر مه کوه .
علي پاشا یو ځل بیا په خورجین کې لاس ور ننویست ، او غوښتل یې څه ترې را وکاږې چې رستاک ورته مخ کړ او ورته یې وویل ؟
علي پاشا ! په نژدې وخت کې مونږ د ریونا واده تیاروو . زویه ! دهغې له پاره ما او زما ښځې د خپل کلي یو ځوان خوښ کړې دې . تر اوسه پورې مونږ په دې هکله چاته څه نه دي ویلي ، ځکه دا خبره یواځې زما، زما دښځې او ریونا پورې را نغښتې ده . او نریوس هم همدا اوس د لمړۍ ځل له پاره ترې خبریږي . زویه ! هغه ډیر ښه هلک دې ، که څه تر اوسه پورې ریونا دهغه د خوښیدو او نه خوښیدو په هکله څه خبره نه ده کړې خو ریونا هغه کتلې دې او هغه هم ریونا ښه پیژني ، ستاسره ددې خیرې د یادولو څخه زما مقصد دادې چې زویه ، ته به د ریونا په واده کې ضرور ګډون کوې .
د رستاک په دې خبره د علي پاشا رنګ والوت ، دهغه دغه حالت ته نه یواځې نریوس کتل بلکه ریونا هم متوجه وه . خو هغه ډیر ژر خپل ځان کنترول کړ او په داسې حال کې چې یو لاس یې لا د مخه په خورجین کې و او په خورجین کې د کوم شي لټون کاوه نو رستاک ته یې په وینا کې وویل :
داخبره تا ماته په ډیر ښه وخت کې وکړه . زه به د ریونا په واده باندې ډیر زیات خوشحاله شم ، څرنګه چې تا ماته دا ډیر ښه خبر واوراوه نو زه به هم په دې وخت کې ، که ته یې بده نه ګڼې ریونا ته یو تحفه ورکړم .
رستاک په ډیر محبت سره علي پاشا ته وکتل او ورته یې وویل :
په دې هکله خو تا ته زما څخه د اجازې اخستو اړتیا نه شته . ځکه ریونا پخپله ستا د مخلصینو څخه ده . په دې وخت کې علي پاشا د خورجین څخه یوه طلاې ګوته را وویسته، چې په کې جواهرات کارول شوې و ، علي پاشا هغه ګوته ریونا ته ور وړاندې کړه . او په ډیر مړژواندې او لړزیدلې اواز یې ورته وویل :
ریونا ! څرنګه چې ستا پلار ما ته ستا د واده زیرې راکړ نو زه د دې خوشحالۍ په وخت کې تا ته دا ګوته نذر کوم . دا قبوله کړه ، انکا ر مه کوه او که نه زما زړه به مات شي .
دعلي پاشا دې خبرو په نریوس هم ډیر زیات اغیز وکړ ، ریونا هم ورته په ډیر عجیبه توګه کتل ، بیا ریونا خپل سر ټیټ کړ او یو دم یې د علي پاشا څخه هغه ګوته را واخسته او په خپله ګوته یې کړه .

(c) ketabton.com: The Digital Library

په دې وخت کې ريونا غوښتل د خپلو جذباتو او احساساتو رد عمل ښکاره کړي چې علي پاشا دخپله ځايه پورته شو او دهغې په لور يې په کټلو سره وويل :
تاسې همدلته کينئ ، زه به تاسو ته د ډوډۍ انتظام وکړم . بيا به ټول سره يو ځاې همدلته ډوډۍ وخورو .
ددې خبرې سره سم علي پاشا په ډيره چټکۍ سره د خيمې څخه را ووت .
د لږځنډ وروسته علي پاشا بيرته را ستون شو . دهغه وروسته يو څو ځوانان و چې د ډوډۍ لوښې ورسره و ، هغوې د ډوډۍ لوښې به خيمه کې کيښودل او بيا دوې ټولو يوځاې هغه ډوډۍ وخوړه . ددې وروسته رستاک ، نريوس ، ريونا ، کندام او خيسار ټول دعلي پاشا د لښکر ځاې څخه را ووتل او دخپل کلي په لور روان شول .
١١*****
شپه په تيريدو شوه او علی پاشا د سهار لمونځ ادا کړ او د سهارنی د خوړلو وروسته يو ځل بيا دخپلو لښکريانو د احوال د معلومولو له پاره د هغوې تر منځ ګرځيده چې د لمر خاته د لورې څخه درې کسه آس سپاره په چټکۍ سره دهغه لورې ته را روان دي . علي پا شا دهغوې دکتلو سره سم و دريد . هغوې هم علي پاشا ته راغله او دخپلو آسونو څخه را ښکته شو علي پاشا غوښتل دهغوې څخه لږ څه و پوښتي چې ددې درې واړو څخه يوکس وويل :
پاشا! سلطان مراد او ولي عهد بايزيد دواړه دخپلو لښکرو سره يو ځاې ستاسې تم ځاې ته را رسيدونکې دي ، سلطان حکم کړي چې د هغه د رارسيدو تر مخه تاسې خپل ځانونه تيار کړئ او دکوچ کولو له پاره تيار اوسئ ، سلطان دلته نه پاته کيږي ، هغوې تاسې له ځانه سره اخلې اود شينزا ددرياب غاړې ته درومي او ددښمن تر مخه صفونه جوړوی . سلطان د زړه نه غواړي چې وخت يې ضايع نه شي او سمدستي ددښمن پر خلاف يوه قوې ضربه وارده کړي تر څو د هغوې ټول باد ووځي .
پاشا ! سلطان مراد او بايزيد له دې ځايه لږ تر لږه پنځه ميله لرې دې نو به دې خاطر د هغوې د راتلو څخه د مخه تاسې د خپل کوچ کولو له پاره ځانونه تيار کړئ .
د راغليو آس سپرو په دې خبره د علي پاشا په مخ باندې د خوشحالۍ نښې را ښکاره شوې او هغوې درې واړو ته يې وويل :
زما دوستانو !د سهار ناشته مو کړې او که نه دهغې له پاره درته څه تيار کړو ؟
د هغوې څخه يوه وويل : پاشا ! تاسې ته د زحمت کولو اړتيا نه شته ، د سلطان ټول لښکر د سهار ناشته کړې ده ، او بيا يې د سلطان د وخت د ضايع کولو پرته د شينزاد د درياب په لورې مخ کړې ده .
ددې خبرې سره سم علي پاشا سمدستي په پوره ځواک سره اواز وکړ او دلښکر د خيمو د را ټولولو او پړاو ختمولو حکم يې وکړ . د علي پاشا ددې حکم سره سم يو توپان جوړ شو ،د لښکر هر چا خپلې خيمې را ويستلې او هر شي په باروړونکو ځناورو باندې باريدل. او د پړاو هر څه را ټوليدل . دسترګو په رپ کې د پړاو هر څه را ټول شوي و او په کوم ځاې کې چې هلته پړاو شوي و د سلطان مراد او بايزيد لښکر تر را رسيدو پورې همله‌ته تم شول .
د لږڅه ځنده وروسته د شرق له لورې ګرد و غبار او دوړې تر سترګو شوې . علي پاشا پوه شو چې سلطان مراد او بايز د خپلو لښکرو سره يو ځاې را نژدې شوې دې نو په دې خاطر د هغوې د ښه راغلاست له پاره يې ځان تيار کړ . د سترګو په کتلو سره د هغه ګرد او دو ړو څخه د سلطان مراد را ښکاره شو ، پاشا د سلطان په کتلو ډير خوشحاله شو . د سلطان لښکر د رارسيدو سره سم په هماغه ځاې کې چې د علي پاشا لښکر پړاوکړې و همله‌ته تم شو . پاشا ور منده کړه چې د سلطان مراد د آس واګې و نيسي ،که څه هم سلطان مراد زوړ شوې و خو د ډير همت او ډيرې ځوانمردۍ څرګندونه يې وکړه ، هغه د آسه را ښکته شو د علي پاشا د لاسو څخه يې دآس واګې بيرته واخيستې او په غاړه يې ور سره روغبړ وکړ او ورته يې وويلې .
علي پاشا ! ته زما د آس د واګو د نيولو له پاره نه يې پيدا شوې . تا دومره ستر کارونه تر سره کړي چې زويه! زه پرې په ځاې وياړ او فخر احساسوم .
دسلطان مراد نه وروسته بايزيد علي پاشا د خپل ځان سره په غيږ کې و نيو . اود هغې وروسته علي پاشا بيا د نورو سالارانو سره روغبړ وکړ. لا تر اوسه پورې دسلطان مراد لښکر وروسته پاته و. د ټولو سره د روغبړ وروسته کله چې علي پاشا د سلطان مراد او بايزيد مخته راغې نو تر لږه وخته پورې سلطان مراد علي پاشا ته په ډيره مينه وکتل او په مخ يې دخندا لکيرې را پيدا شوې . بيا سلطان مراد علي پاشا ته وويل:
علي پاشا ! دبروصې نه ستاسې سيمې ته د را روانيدو په وخت کې چې کومه هيله ما ستاسې پورې تړلې نو سوګند په خداى چې لا شريک او قادر دې چې ته زما د هيلو څخه ډير پورته او ارفع و ختلې . تا په دښمن باندې څومره ښه د غيرفاني جذبو او تل پاتې هيلو په څير حمله وکړه او دخپلو آسونو د پښو سُمونو ، د غشو د توغولو ، د تکبير د اوازو ، او د تورو په هر ضرب باندې مو د دوښمن څيره ژيړه او دهغوې سترګي مو لمدې کړې .
علي پاشا ! دا چې ته زما زوي يې ، او د بايزيد د زامنو څخه هم تر ټولو کم عمره يې ، خو زه به تا ته د زوې په نوم خطاب

(c) ketabton.com: The Digital Library

کوم . نو اې زما زویه ! واوره ! ستا د سوبې ، اوبریا خبرونه ما ته را رسیدلي و ،زما زویه ! ستا په کار او کرچار زه همدومره خوشحاله او ډاډ من یم دا سې ډاډ من لکه څنګه چې دخپل کار څخه ډاډمن اوسم .
نو اې د خیرالدین زویه ! واوره : اوس یو ځل بیا دغه د الله د مخلوق دښمنان غواړي خپل ظلم او تیرۍ ته دوام ورکړي ، معراج یو انسان په خپل مخ کې د یو سوالګر ، د کوم بینوا او بې اسرې په څیر را ټیټوي ، خو مونږ لاشریکه خداې خپل معبود او خپل مددګار ګڼو او د همغې تر مخه خپل سر ټیټوو . که چیرې د جنګ په دغو میدانونو کې مونږ ته یو ځل بیا د اروپا ځواکونو چلینج را کړې ، نو د فطرت سترګې به ووینې چې مونږ به د هغوې سره په دې جنګ هم د الله دکتاب آیات او دالله د ویاړلو په څیر را څرګندیږو ، او په دې معرکه کې به هم مونږ د انسانیت څیرې ته روښنایې ور وبښو. او هلته به خپل نوي څراغونه روښانه کړو .
زما دوسته ! د هغو نوم ورکو وادیو کانې به هم ووینې چې د زړو د نظام شوقینو دښمنانانو باندې مونږ څه ډول د مشیت د راز او ابن ادم دکمال په څیر نازلیږو . دښمن به په خپله ووینې چې مونږ به د هغوې د خوبونو لړۍ د توپانونو ترمنځ په ډوبولو کې لږ څه ځنډ هم و نه کړو . مونږ به د شنیزه د غاړو په میدانونو کې هم ددښمن سترګې د وینو د اوښکو څخه ډکوو . څارونکې سترګې به ووینې چې د رښتیا وژونکې او د خپل برخلیک او اخرت نه نه ویریدونکې به مونږ د مجوسیانو د اور په څیر ومروړو . د بابل د بت په څیر به دوې ټوټې ټوټې کړو او کله چې زمونږ ټکر را منځته شي نو و به وینې چې د جنګ ډګر کې مونږ دهغوې له پاره د اور په شعلو کې د انقلاب د بحر په څیر را وخوټیږو .
تر دې ځایه پورې سلطان مراد لږ ځنډوکړ او وروسته یې د بایزید په لور وکتل او ویې ویل :
بایزیده ! ته علي پاشا ته څه ویل غواړې ؟
د بایزید پر مخ باندې مسکا راغله ، او ویې ویل : درونده پلاره ! هغه څه چې ما ویل غوښتل هغه ټول تا وویل : دعلي پاشا د بې مثاله کړچار ستاینه تا په پوره اخلاص سره وکړه . زه ، سوګند یادوم چې داسې ستاینه زه نه شم کولې ، خوبیا هم بایزید د علي پاشا په لور وکتل او ویې ویل :
علي پاشا! دکومې ورځې څخه چې ته د بروصې څخه راغلي یې او کوم کړچار چې له تا نه یې هیله کیده . دهغه په اړوند زه په څه شک او شبه کې نه یم . ما هر وخت د سلطان تر مخه ستا ستاینه او تعریف کړې دې . کله چې ستا د کامیابیو او بریاو خبرونه هلته بروصې ته راورسیدل نو محترم سلطان ته دا ډاډ پیدا شو چې هغه ستاینه او تعریف چې ما ستا کاوه هغه په ځاې او پر حقیقت باندې ولاړ و . زما دوسته ! اوس ته دعثماني سلطنت یو نیغ تیر ، نه ټیټیدونکې او نه کږیدونکې توره ، او په دښمن باندې د مرګونو ضرب ورکونکې یو غښتلي یې ، او عثماني سلطنت به تل پر تا ویاړې .
د بایزید د خبرو سره لږ څه چپه چپتیا را پیدا شوه . دهغې وروسته سلطان مراد یوځل بیا علي پاشا ته مخ را واړاو او ورته یې وویل :
علي پاشا ستا د لښکرد حالت په کتلو سره زه دا ویلې شم چې ته همدا اوس په همدې وخت کې دکوچ کولو له پاره تیار یې .
هغه سپاره چې ماتاته را استولي و لکه چې تا د هغوې د خبر سره سم خپل فوځ کوچ ته تیار کړې دې . په هر حال تاسې زمونږ سره همدا اوس حرکت کولو ته تیار یاستئ.
علي پاشا د سلطان مراد په لور په کتلو سره وویل :
درونده سلطان ! زه خو همدا ستاسې منتظر وم ، زما لښکر له تاسې سره یو ځاې کوچ کولو ته تیاردې .
دهغې په دې خبره باندې سلطان مراد د خپل آس واګې په لاس کې و نیولې او ویې ویل : که چیرې داسې وي نو بیا په خپل آس باندې سپور شه ،او کوچ وکړه .
د سلطان دخبرې سره سم علي پاشا د آس په لور ور منډه کړه او په خپل اس سپور شو، په دې وخت کې سلطان مراد او بایزید هم په خپلو آسونو سپاره شول . او د متحده لښکر سره د ټکر له پاره یې د شینزا د ددریاب لورې ته حرکت وکړ.
پرلپسې لرې .....

دقریب الرحمن سعید ژباړه

عثماني امپراطوري او پرخلاف یي د صلیبیانو سازشونه (۸)

مکمل غیر سیاسي : یوتاریخي په زړه پورې ناول .

(c) ketabton.com: The Digital Library

زمونږ دهیواد ګوډ یتمور څوک دی ؟

عثماني امپراطوري او پرخلاف يي د صليبيانوسازشونه (۸)

اوس تاسې ددې تاريخي ناول اتمه برخه لولئ:

(۸)

پرلپسې ***** ۱۲

ريونا لکه د يوې ويريدلې هوسی په څير د نريوس دکور دهليز ته ور ټوپ کړ او ور ننوتله . نريوس دکور او انګړ په پاکوالي کې مصروفه وه . د ريونا ددې بيرنې حالت او په منډه په ورتلو سره نريوس خپله جارو په لاس کې ونيوله ، او دهغې په لور يې و کتل . دخپله ځايه را پورته شوه . خو ريونا د را تګ سره سم وويل چې :

نريوس خورې ! ستا کوچنيان او مور چيرې دي ؟

نريوس سمدستي وويل : هغوې درې واړه زمونږ ددغه ګاونډي کور ته ورغلي ، ولې ! خيريت خو دې ؟ ايا کوم ښه يا خراب خبر خوبه دي نه وي راوړې ؟

ريونا د يوې لحظې له پاره فکر وکړ او بيا يې د نريوس په لور وکتل او په ژولې ژبه يې وويل :

نريوس ، خورې ! ايا تاته معلومات شته چې علي پاشا د خپل لښکر سره يو ځاې د شينزا د درياب د غاړو په لور حرکت کړې ، ايا د تللو په وخت کې يې له تاسره کتلي و ؟

نريوس ددې خبر په اوريدو سره لږ څه غمجنه شوه ، هغې خو په خولې څه و نه ويل ، خو په نفي سره يې سر و خوځاوه ، په دې وخت کې ريوناورته وويل :

ما خو فکر کاوه چې علي پاشا به له تاسره کتلي وي او بيا به تللې وي . او زه د علي پاشا څخه دهمدې شکايت کولو په خاطر راغلي وم چې که چيرې هغه ستاسې د کتلو له پاره راغلي وي نو بيا خو به هغه زمونږ ځاې ته هم بايد راغلي واې اوبيا تللې واې ، خو ستا څخه په اوريدو سره چې علي پاشا دلته نه دې راغلي نو اوس زما د زړه څخه داشکوه او شکايت هم ووت . هغه خبرونه چې زما پلار ته رارسيدلي و دهغوې په مطابق نو همدا نن سهار سلطان مراد د خپل لښکر سره يو ځاې دلته را رسيدلي و . دلته د رارسيدو سره سم سلطان خپل څو سواره علي پاشا ته را استولي و او علي پاشا ته سلطان دخپلو راتلو څخه د مخه دکوچ کولو له پاره دخپل ځان دتيارولو حکم کړې و .

ويل کيږي چې د سلطان مراد د راتلو د مخه علي پاشا د خپل لښکر خيمې را ويستلي وې او دکوچ له پاره يې تيارې کړې و . اوڅنګه چې سلطان مراد او د سلطان مراد زوې بايزيد هغه ځاې ته را ورسيدل چې علي پاشا په کې پړاو کړې و نو سلطان مراد د خپل زوې بايزيد اوعلي پاشا سره يو ځاې د اروپا دمتحده لښکر دمقابلې له پاره د شينزا په لور کوچ وکړ.

تردې خبرو وروسته ريونا دلږڅه وخت له پاره ځنډ وکړ او بيا يې نريوس ته مخ کړ او ويې ويل :

نريوس خورجانې ! ته خو دکور په کار کې نښتې يې . زه اوس ځم ، ما غوښتل د همدې موضوع په هکله خبرې وکړم .

نريوس په ډيره ترخه توګه د ريونا په لور وکتل ، هغه يې له لاسه و نيوله ، او ورته يې وويل :

(c) ketabton.com: The Digital Library

ريونا خورې ! د پرديو په څير خبره مه کوه . ما دکور ټول کار ختم کړې دې . را ځه چې دواړه خويندې سره کينو او خبرې وکړو ، زه هسې هم په کور کې ځانته يم . ستا سره په کيناستو به زما زړه لږ څه را ټول شي .

ريونا د نريوس خبره و منله ، بيا دواړه مخامخ خونې ته ولاړې ، او هلته په يوه لمڅي باندې کيناستلې اوپه خپلو منځو کې يې خبرې پيل کړې .

۱۳ ******

د شينزا د درياب غاړې ته په رسيدو سره سلطان مراد خپل لښکر ته د خيمه کيدو حکم وکړ . اوس حالات داسې و چې دشينزا ددرياب جنوبی غاړه کې د سلطان مراد لښکر پړاو کړې و په داسې حال کې چې د شينزا ددرياب په شمالي غاړو کې د اروپا متحده لښکر تر ډيره ځايه پورې خپور ور پروت و . دهغوې د لښکر شميره دومره زياته وه چې ددرياب په غاړه چې تر کومه د سترګو نظر کار کولي شو دهغوې دلښکر خيمي تر سترګو کيدې . اروپاې ځواکونو څو لکه کسان د سلطان مراد د لښکرو سره د مقابلې له پاره راټول کړې و.

دا حال يواځې يوه ورځ پاته شو .، بيا سلطان لږ څه پورته ولاړ او هلته يې خپلو انجنيرانو ته د لرګيو د پُل د جوړولو حکم وکړ تر څو د شينزا دريا ب څخه د فوځونو دتيريدولو له پاره مناسبه لاره پيدا کړي ، څنګه چې دشينزا د درياب په غاړه د لرګي پُل جوړ کړل شو سلطان مراد د خپل لښکر سره يو ځاې ددغه پُل څخه تير شو اوددښمن مخامخ يې پړاو وکړ ، د اروپا په متحده ځواک کې چې څومره سالاران و، هغوې د سلطان مراد، دهغه د زوې او علي پاشا په جرأت او بهادرۍ باندې هک حيران شول .

مشهور تاريخپوه (لين پول) ليکي چې را روانه شپه سلطان دالله په دربار کې د خپلې سوبې او دخپل شهادت له پاره هيله او دعا وکړه ، هغه ټوله شپه ويښ و او په عبادکې مصروف او دخپل الله نه يې د بسپنې او اعانت غوښتنه کوله . لين پول دا هم ليکي چې هغه د يوه مؤمن په څير د مشرکينو سره په جنګ کې د خپل شهادت هيله من و . لين پول مخته ليکی چې دا دسلطان مراد د دعاوو اغيز و چې سهار يې اثرات دمعجزې په توګه را څرګند شول . په سهار کې ډير سخت توپان او باد وباران په را پيدا شو چې مخ يې ډير د ترک لښکرو په لور و . د ترکانو تر څنګ ښه باران وشو . په دې تر تيب دهغوې سره د اوبو ډيره ښه پراخه ذخيره پيدا شوه او شاوخوا ته يې چې کومې شګې وې هغه هم اوس د شګو په ځاې په د ختو په څير ګرځيدلې وې .

بل سهار سلطان مراد خپلو لښکرو ته د صف جوړولو حکم وکړ . کله چې سلطان مراد د جنګ له پاره دخپلو لښکرو صفونه جوړول نو سلطان خپلو ټولو سالارانو ته په يوه ځاې کې د راټوليدوحکم وکړ، کله چې ټول سالاران را ټول شو نو سلطان مراد هغوې ته مخ واړاوه او ورته يې په وينا کې وويل :

زما دوستاتو! واورئ ! د انسان کوچنيوالې يوه دردناکه بيداري ، ځواني يې يو طلاې خوب او زړښت يې دونې د زيړې پاڼې په څير دې . او زه اوس په دې وخت کې دهمدې زيړې پاڼې ځاې ته رسيدلې يم . يعني په هر ه لمحه کې او د ژوند په هر موړ کې ، هيڅ انسان خپل ځان په مکمله توګه متوازن نه شي ساتلي . دا ژوند يو مکتب دې او د ټول ژوند له پاره د فطرت يوه معمه ده . خو بيا هم انسان د خپل پوره والي ، د خپلو غوښتنو د پوره کولو له پاره ټول ژوند په هڅه او هاند کې تيروي . نو د حالاتو د سختۍ او تريخوالي ترمخه هره لمحه انسان خپل اصليت بايد له ياده و نه کاږي او د ژوند د قفس څخه هر وخت د مرګ منتظر و اوسي .

زما ملګرو ! په دې کائناتو کې هر شي د زوال او فنا پابند دې . يواځې غير فاني الله او زمونږ رب ذات دې . هيڅ شي دهغه د ذات پرته لازواله نه دې . نو لکه څنګه چې سمندر نه ويده کيږي . دهغې بيدارې دخوب نه بې برخې والي دې په همدې توګه ددې کشمکش په زمانه کې مرګ هم د لمر په څير بيداره او هر وخت متوجه اوسي . دا جنګ چې مونږ به يې پيلامه تر

(c) ketabton.com: The Digital Library

لږ څه ځنډ وروسته کوو . نوکه زه په دې جنګ کې شهید شوم ، ووژل شوم نو زما وروسته به تاسې لکه د تیږو په څیر جمود نه ګرځئ او نه به د څرونکو په څیر په تفکر او چورتونو کې ډوبیږئ . لکه څنګه چې له ماسره دکار کولو په وخت کې صحرا صحرا د غږمبیدونکې اور ، د دریاب د تندو موجونو په څیر په خپلو دښمنانو باندې ور لویږئ او په همدې تر تیب د لمر د اچونکو وړانګو به څیر زما د زوې بایزید سره لا س ورکړئ ، زما وروسته به همدا ستاسې سلطان اوسي . زه تا سې ته ډاډ درکوم چې د تاریخ په رفتار کې به دا ستاسې سره د منصفانو روایت او د نقیبانو په څیر اخلاص نه ډک سلوک و کړي او ستاسې تر منځ به د اخوت او ورورګلوۍ د نور په څیر ..ستاسې خیال وساتی .

زما کار کوونکو وارئ ! ددین اصل عقل ، د عقل اصل علم او دعلم اصل صبر دې . که چیرې تاسې ددښمن په مقابله کې د صبر نه کار واخلئ ، د جرأت او استقامت مظاهره وکړئ نو یاد ساتئ چې تاسې به نه یواځې ستور و باندې خپل ډال خپور کړئ بلکه انساني زړونه به هم تسخیر کړئ .

زما دوستانو! اسلام ټول وخت د سیم او زرو له پاره نه بلکه د انسان د عزت او کرامت لار مونږ ته را خولې ده . که چیرې تاسي ددې ترخو لمحو څخه ازاد شوی او د را نغښتې فکر زنځیرونه ما ت کړئ او جسماني قید له یاده و کاږئ اوخپل کړچار ، خپل ماحول پاک کړئ نو یاد ساتئ ، چې زما خداې به تاسي ته برياوې او خوشحالي درکړي . هغه څه چې زه یې تاسې ویل غواړم د هغې لنډيز دادې چې که زه په دې جنګ کې و مرم ، نو زما وروسته به زما زوې بایزید ستاسې سلطان اوسي . بس همدا یوه مرکزې نقطه وه چې ما تاسې د هغې له پاره راټول کړي واست ، تاسې ټول اوس دخپلو خپلو دلګیو په لور ولاړ شئ . یوازې بایزید اوعلي پاشا له ماسره پریږدئ . واورئ ! لښکر په درې برخو ویشل کیږي . یوه برخه یې زما سره ، بله برخه یې د بایزید او دریمه برخه به یې د علي پاشا سره اوسي . اوس ټول ولاړ شئ او دجنګ دپیلامې انتظار وکړئ . ددې سره سم د بایزید اوعلي پاشا پرته نور ټول سالاران د لښکر په لور ولاړ ل .

په دې وخت کې سلطان مراد خپل زوې بایزید اوعلي پاشا ته وویل چې :

زما زامنو! د جنګ د پیلامې د مخه دخپل رب ، د خپل خداې دحضوره د ملاتړ ، او استعانت دعاوې وکړئ.

ددې خبرې سره سم سلطان مراد د خپل آس مخه د قبلې لورې ته واړوله اوپه خپل آس سپور شو . بایزید او علي پاشا هم دخپل پلار په څیر خپل اسونه د قبلې په لور کړل او پرې کیناستل . بیا یې د سلطان په لور وکتل او په دعائیه توګه یې لاسونه پورته کړل . سلطان په لوړ اواز پیل وکړ چې :

اې الله ! د لمر ګرمې څپې ستا په حکم باندې د سمندر د پراخیو څخه را وځي او خپله رڼا شیندې ، اې الله ! ستا په حکم باندې دستورو څرخیدل د انساني تقدیرله پاره بنسټ ګرځي ، او د ژوندانه د یوې قطرې څخه قومونه اوولسونه منځته راوړي ، همدا ستا په اجازه پر اسمان باندې وریځې راخپریږي او یو په بل سې ځغلي او شپه په خپلې پوره تیارو سره نزول کوي .

اې خدایه ! همدا ته ژوند د جمال اوحرارت سره نوازش کوې ، همدا ته د هر ګل په پاڼه باندې خوشبو ، په پاڼه پاڼه باندې دتقدیر کرښې باسې ، همستا په اجازه شفق د اسمان د نیلګونې سره غاړه غړۍ کیږي . د منو په ونو کې میوه راپیدا کیږي او لمر د شعاعو څخه وریځې رنګینږې .

اې الله ! زه ستا عاجز بنده یم . تا واحد او لاشریک ګنم ، او تل له تا څخه بسپنه اوکومک غواړم . اوس هم زه ددښمن ډیرو زیاتو لښکرو تر مخه ولاړ تا ته لاس په دعا یم او یوازې له تا څخه بسپنه او کومک غواړم.

سلطان مراد دعا غوښتله او ورپسې وروسته بایزید اوعلي پاشا دواړو امین وایه . دلږ څه ځنډ وروسته سلطان مراد بیا خپل خداې ته زارې اوعذر شروع کړ او ویې ویل چې :

اې الله ! دوې مکارۍ ته ذهانت ، بکواس ته علم ، کمرزۍ ته نرم زړې ، بزدلۍ ته بې نیازې ویونکي اوس د بدنصیبو

(c) ketabton.com: The Digital Library

سیورو په ځیر پر مونږ باندې یرغل کونکي دي . اې زما الله ! د وخت د سیلاب له پاره که ته وغواړې نو تیږه ورته آینه کړې . تیارو ته لمررا وکاږې ، د لارې غبار کهکشان و گرځوې ، یخې څپې د طور په شعله باندې تبدیلي کړې . اې زما الله ! ته چې کله وغواړې ذرې ذرې ته د صحرا پراخوالي ، شبنم ته ساگر ، اغزو ته گلستان جوړکوې ، اې زما الله . زمونږ تر مخه د تمدن دغه ړندې لوخړې ، د گناهونو ځالې، په وینه تویونکو هیکلو کې را نغښتي دښمن ، غواړي پر مونږ باندې یرغل راوړي اومونږ خپل غلامان و گرځوي ، ایې زما الله ! زه ستا عاجز بنده یم ، ماته همت را ، زما کومک وکړه چې زه ددښمن لاسونه د وینو نه ډک کړم اودهغوې په زړونوکې د ویرې او رعب تیارې خورې کړم ، اې زما الله ! ددغې دښمن په مقابله کې مونږ ته برې را. اې زما الله مونږ په خپل حفظ کې و ساته او بریمند مو و گرځوه .

تر دې ځایه سلطان مراد خپله دعا پاې ته ورسوله ، ددې وروسته درې واړو حرکت وکړ . سلطان منځنی برخې کې د ورید ، په داسې حال کې چې بایزید اوعلي پاشا خپلو خپلولښکریانو ته ورغلل .

هلته د اروپا په متحد لښکر کې هم تر ډیره وخت پورې د جنگ ډول وهل کیده بیا دهغوې ټول لښکر مخته راغې ، په دې وخت کې دسرویه پادشاه لازار یواځې نه ، بلکه د اروپا د نورو هیوادنو تکړه جنرالان اوحکمرانان هم دخپلو لښکرو سره یو ځاي و . ټولو په زوره زوره عجیب و غریبې نارې وهلي ، او خپلو عسکرو ته یې ډاډ ورکاوه . دددې لښکر و تر شا د اروپا بې شمیره ښایسته او زینت کړل شوې نجونې را رواني وې چې د صلیبي جنگیالیو له پاره یې ډاډ اواطمینان ورکاوه . ویل کیږی چې په هغونجونو کې دسرویه دپادشاه لازار لور ډسپنا هم شامله وه . دهغې په اړه دا هم ویل کیږې چې هغه داروپا د ډیرو ښایستو نجونو څخه یوه وه او د اروپا هر حکمران غوښتل چې دهغې سره واده وکړي .

په همدې وخت کې د اروپا متحده لښکر مخته راغې او د سلطان مراد په لښکر یې د طاغوتي ابلیس ، او زهرجنو مارانو په څیر یرغل وکړ .

سلطان مراد هم سمدستي خپل عکس العمل وښود . هغوې هم په پوره میړانه او د یوه سخت هجوم سره سم په دښمن باندې ور پریوتل .

ددغو اروپایي صلیبانو جنگیالیو له پاره د سلطان مراد ، بایزید اوعلي پاشا دغه ځوابې حمله داسې وه لکه د چا ترمخه چې کومه بنده صحیفه ، کوم نه لیدلي خوب ، کوم زورداره توپان او کوم نوې انقلاب په څیر مخته راشي .

ددواړو لښکرو دداسې ټکریدو سره دجنگ ډگر داسې صورت ځانته نیولي و لکه اتش فشان چې و چوي ، دبرزخ د عالم دجسمونو ارواح چې پورته عالم ته رخصت شي ، هره ساه اذیت ، هره لمحه حشر پیدا کونکی وي . د تیارو طنابونو کړیو د صلیب شکل نیولي و او ژوند یې د اور د سیلاب په څیرله منځه ووړ .

داروپا دې صیبلییانو ته پوره ډاډ بلکه پوره یقین و چې هغوې به د سلطان مراد او دهغه لښکرو ته ډیر بده ماتي ورکوي . ځکه چې هغوې د کافي لښکر خاوندان و . بیا هغوې د جنگ نه ترمخه د خپلو لښکریانو حوصلې هم را پورته کړې وې ، دهغوې تر شا د اروپا ډیر ې ښایسته او ځواني نجونې رواني وې . هغوې هم دصلیبیانو د ځواکونو د ډاډ سبب وې . صلیبي جنگیالي هغه وخت ډیر حیران شول چې د خپل ټول توان او ټول لښکر سره یې بیا هم مخته تگ نه شوکولي ، دا په دې خاطر چې دمخې له لورې سلطان مراد ،بایزید او علي پاشا پرې د توپاني سیلیو په څیر یرغل کړې و . دهغوې دتیزې او تندې حملې په واسطه داروپایي صلیبیانو حالت سوکه سوکه د مړ کیدونکې اور په څیر گرځیدلي و او مسلمانانو په ډیره تیزی سره د صلیبیانو قتل عام پیل کړې و .

په دې جنگ کې سلطان ، دهغه زوې بایزید دواړه هغه کاروونه تر سره کړل چې نمونه یې په تاریخ کې نه لیدل کیږی. ددښمن په هرې برخې کې به چې کمزوري را پیدا کیده نودوې به د اور د سکروټو او برق په څیر هلته ورسیدل او د دښمن صفونه به یې یو په بل پسې له منځه وړل او یا به یې شاتگ ته مجبورول . په دې جنگ کې بایزید د تیغ وهلو او توري وهل هغه کارنامې وکړې چې د همدې کارنامو په اساس بایزید ته د (یلدرم یعني صاعقه (برق)) لقب ورکړل شو. او د جنگ

(c) ketabton.com: The Digital Library

وروسته هغه یوازې بایزید نه بلکه بایزید یلدرم وګرزید .

که څه هم په دې جنګ کې سلطان مراد سخت ټپي شوې و خو هغوې دسرویه پادشان لارشاه هم ژوندې و نیوه . کله چې د اروپا متحده صلیبانو ته خبر ورکړل شو چې دهغوې د جنګ اعلې سالار د سرویه پادشاه لازار شاه ژوندې نیول شوې نو دهغوې حوصلې ماتې شوې نو پدې اساس یې چیرې چې توانیدل و تښتیدل. اروپایې متحده ځواک د شینزا د دریاب په غاړه د سلطان له خوا سخته ماتې وخوړه ، ماتې خوړلې لښکر به خپلې ښایسته نجونې مخته کولې او تښتیدل به .

څرنګه چې سلطان مراد په جنګ کې ډیر خراب زخمي شوې و نو په دې خاطر علي پاشا او بایزید ددښمن تعاقب و نه شو کړای . ددې څخه ددښمن ځواکونو ته دا ګټه ورسیده چې هغوې په ارام زړه فرار وکړي . بایزید یلدرم او علي پاشا دسلطان مراد د سنبالولو دنده په غاړه اخیستې وه . هغوې وکتل چې د سلطان مراد په وجود باندې زیات شمیر زخمونه دې او دسلطان د وجود څخه د وینو سیلاب را روان دې . ددې وینو په واسطه به سلطان باندې کله کله بې خوشي را تله، سلطان یې هملته د جنګ په میدان کې په شړیو اچولې و او د بایزید او علي پاشا څخه علاوه نور سالاران یې هم مخته ولاړ وو . په لښکر کې شامل طبیب د سلطان د زخمونو مرهم پټې کوله او هڅه یې کوله چې دسلطان د وینې بهیر و دروې ، په دې وخت کې چې کله سلطان لږ څه په هوش کې راغې نو خپل زوې بایزید یلدرم ته یې وکتل او ورته یې وویل چې :

ګرانه وروره ! د سرویه پادشاه لازار شا زما مخ ته راړه .

د سلطان مراد ددې غوښتنې په اساس بایزید یلدرم خپل شاته ولاړ خپل څو ساتونکې یې و استول اوحکم یې ورته کړ تر څو لازارشا د سلطان ترمخه را حاضر کړي . د لږ ځنډ وروسته یې هغه د سلطان مخې ته راوست . سلطان مراد تر لږ څه وخت پورې د هغه سر ا و پښو ته کتل او ډیر عجیبه غوندې مسکایې په څیرې باندې تله را تله ، او بیا یې لازارشا ته مخ کړ او ورته یې وویل :

لازار شا ! تا یو ځل بیا د خپلو اروپایې اتحادیونو په غوښتنه د ددې سیمې د امن د خرابولو هڅه وکړه او تایې دادې انجام هم وکوت . لازارشاه ! تا د ولاړ وخت په جلال کې دیوې داوره ډکې سرې لاوې او دسلګیو اوژړا د توپان په څیر په مونږ باندې ، په دغه میدانو کې حمله راوړه ، اودا هیله دې درلوده چې مونږ ته به د جنګ په ډګر کې ماتې راکړې خو تا وکتل چې زما لښکر ستا ترمخه په تاسې او ستا په لښکر و د توپانې سیلۍ په څیر غبرګ شو.

لازارشا ! ددې له پاره چې جنګ ستا په لور و څرخې تا د اروپانه د تر ټولو ښایستوو نجونو یو لښکر له ځانه سره راوړې و خو ستاسې د جادوګرۍ دا لوبه هم بریالۍ نه شوه او ستا په کار را نه غله .

لازار شاه ! تر جنګ دمخه ستا لښکرو د اروپایې نجونو سره یو ځاې چې کومې میلې کولې او کومې ترانې یې ویلې نو تا وکتل چې هغه ټوله خوشحالې ستاسو د سترګو په اوبو او سوزیدو باندې بدله شوه . لازارشا ! ستا څخه دمخه هم ستا په څیر څو ابلیسانو په مونږ خاورینو باندې دمنترونو جال را خپور کړې خو مونږ د هر دا ډول ابلیس تر مخه د آدم د وفا ، ټینګ یقین او د زړونو دمرهم په څیر، دځواکمون حوصلو سره مقابله کړې او داسې هردښمن مو دخپل تیغ په وینو باندې رنګ کړې او له منځه مو وړې دې .

لازارشا ! ددې ټول جنګ وجه اوعلت همدا ته یې ، ستا په وجه دغه بې شماره لښکرې په دې جنګ کې له منځه ولاړې ، ستا په خاطر د انسانیت څیره په دغه میدانو کې سره شوه ، ته یو داسې مجرم یې چې د ښنولو وړنه یې . په دې خاطر زه ستا د وژلو حکم ورکوم .

دخپلو وژلو د حکم د اوریدو سره سم د سرویه پادشاه لارزاشا و لړزید ، د ډیرې یخنۍ سره سره بیا هم دهغې په وجود باندې د ګرمۍ خولې را ماتې شوې . او بیا په عجیب شکل سره سلطان مراد خپل زوې بایزیلدرم ته وکتل ، دغه ډول کتل بایزید ته دحکم په څیر و . د هغه په دې کتلو بایزید خپل شاته ولاړو ساتونکو ته یو څه وویل او هغوې یې پوه کړل . هغوې لازارشا د

(c) ketabton.com: The Digital Library

لاسه و نیو یوې لورې ته یوړ او دهغه مرۍ یې و رپرې کړه .

هغه وخت چې د سرویه دپاشا لازارشاه ژوند پای ته ورسید نو سلطان خپل حالت هم ډیر زیات خرابیدونکې و . تر لږ وخته پوې یې په خپلې ساه قابو درلود ه ، بیا یې په خپل مخ کې ولاړ خپل زوې بایزید یلدرم ته مخ کړ او ورته یې وویل :

زما زویه بایده ! د تیرو شوو کلونو بار پر ما باندې پروت و ، خو د راتلونکو کلونو بار به ، اې زما درونده بچیه ! ستا په اوږو پروت وي . زویه ! ته هم ګواه اوسه چې په تیرو وختونو کې کله هم دښمن د خپل زور او غرور په اساس پر مونږ باندې یرغل کړ ي ، نو زویه! داسې دښمن مونږ د موسمي ګرد و غبار په څیر له منځه وړو . بایزیده ! زما څخه وروسته په راتلونکو کلونو کې که کوم دښمن ستا پر خلاف را پورته شي نو اې زما زویه ! دداسې هر دښمن په وړاندې د تقدیر د عذاب او یو تند او تیز توپان په څیر را پورته شه . زویه ! که د فصل ساتنه و نه شي نو ځناور ، مرغان او نور حیوانات هغه له منځه وړي او خرابوي یې ، نو اې بچیه ! رعایا د فصل په څیر دي ، او پادشاه ددې فصل ساتونکې دې اودهغې د مالک په څیر دې که د خپل فصل ساتنه و نه کړې نو په راتلونکو ورځو کې به هغوې دخپل خوراک و څښاک سامانونه له کومه کوي ؟ زه تاته نصیحت او وصیت کوم ، زما نه وروسته د یوه عادل اونیک زړه حکمران په څیر حکومت وکړه تر څو د تاریخ پاڼې او راتلوکې نسلونه ستا نوم په نیکه او ښه توګه یاد کړي .

تر دې ځایه دخبرو وروسته سلطان لږ څه ځنډ وکړ او په زوره زوره یې ساه واخسته هغه تر یو څو لمحو پورې خپل د لاسه تللې ځواک بیرته درست کړ اود علي پاشا لورې ته یې مخ کړ اوپه ډیر کمزورې اواز سره یې ورته وویل :

علي پاشا! زه اوس د مرګ مخ ته ولاړ یم ، زه په خپل فکر کې الفاظ نه شم راټولولې چې ستا دممنونیت له پاره یې استعمال کړم او ستا د ځان ځارنې تعریف وکړم . زما زویه ! په داسې حال کې چې زه اوس ددې نړۍ څخه تلونکې یم زما په زړه کې دا خواهش راځي چې کاش چې ستا په څیر سر ښندویه ، ستا په څیر جنګجو هغه وخت ماته تر لاسه شوې وې چې زه ځوان وم ، خو علي پاشا واوره ! زه د خپلې مړینې تر مخه ستا د حیثیت ټاکل غواړم . زه تا ته د بایزد د زامنو په څیر خیال کوم ، زما زویه ! زما نه وروسته د بایزید ملاتړې اوسه او یوازې د له همدې سره وفاداره اوسه. لکه څنګه چې یو زوې دخپل پلار سره اوسي . زه پوهیږم چې تا په خپل ژوند کې ډیر ې ستونزې او کړاونه کتلي د ي ، خو زه ډاډ درکوم چې بایزید یلدرم به زما څخه زیات تا د خپلو بچیانو په څیر دوست ګڼی .

د سلطان مردا ددې خبرو څخه علي پاشا ډیر اغیزمن شو دهغه په سترګو کې اوښکې را غلي وې ، هغه د سلطان تر څنګ کیناست ، د سلطان لاس یې په دواړو لاسو و نیو ، او اوږده شیبه یې خوله پرې ایښې وه او ښکلاوه یې، په دې وخت کې د علي پاشا د سترګو اوښکې د سلطان په لاسو پریوې . بیا علي پاشا په لړزیدلي اواز وویل :

درونده سلطانه ! وخت به ووینې چې زه د بایزید یوازې زوې نه بلکه د هغه یو ډیر ادنې خادم به هم و اوسم . درونده سلطانه ! د هر چا پر خلاف چې ماته دا حکم وکړ ي نو زه تا ته ډاډ درکو م چې زه به په خپل ځان د پرواه کولو پرته دهغه په دښمن باندې ور لویږم او تر خپو لاندې به یې مروړم .

علي پاشا ددې څخه نور څه زیات و نه شو ویلې . ځکه چې د سلطان مراد څټ نور را ځوړند شوې و، لاسونه یې بې ساه و . اوسلطان مراد ختم شوې و . هغه د سلطان مراد لاس همغسې په خپلو لاسو کې وساته او د کوچنیانو په څیر یې ورته په سلګیو پیل وکړ . بایزید په خپل ځاې ولاړ و ، شونډې یې رپیدې د سترګو یې د اوښکو سیلاب را روان و ، ددوې د ژړا تر څنګ شاوخوا ولاړو سالارانو او ساتونکو ټولو په کوکو کوکو وژړل .

تر لږ وخته پورې همداسې حال و . بیا بایزید د علي پاشا څنګ ته راغې هغه یې ددواړو اوږو څخه و نیو او پورته یې کړ . او بیا یې په خپله غیږ کې و نیو. علي پاشا د سلطان بایزید په اوږو سر کیښود او دکوچنیانو په څیر یې په کوکو و ژړل .
بایزید دهغه په ملا لاس را ښکو او ورته یې وویل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

علي پاشا ، زما زويه ! ماته معلومه ده چي تا په خپل لږ عمر کي ډيرې صدمي ، ډير ې ستونزې کتلي ، ماته دا هم معلومه ده چي د سلطان د مړينی دا پيښه هم تا ته د زغم وړ نه ده . ځکه څوک چي مرګ ويني نو دهغې پخواني زخمونه بيرته را تازه کيږي او د نه زغم داذيت سبب ګرځي . خو زما زويه ! حوصله کوه ، خپل ځان سبنال کړه ، تر څو د لښکر د کوچ کولو بندوبست وکړو .

دبايزيد په تسلی سره علي پاشا سمدستي خپل ځان سنبا ل کړ خپلي اوښکي يې وچي کړې او بيا يې په ډيره بې وسی سره په خپل مخ کې پروت د سلطان لاش ته کتل. په دې وخت کې سلطان بايزيد يو ځل بيا د علي پاشا په اوږو باندې لاس کينود او ورته يې وويل :

علي پاشا زويه ! د سلطان لاش به په يوه عسکر ې ګاډی کې ړدو ، زه غواړم له دې ځايه بروصې ته کوچ وکړو او همل‌ته په بروصه کې د سلطان مړې خاورو ته وسپارو .

دسلطان بايزيد په خبرو باندې علي پاشا يو ټکان وخوړ او د سلطان په لور يې مخ کړ او ورته يې وويل چي : درونده سلطانه ! ستا وينا په ځاې ده . که چيرې مونږ د خپل ټول لښکر سره يو ځاې له دې ځايه کوچ وکړو اودښمن ته خبر ور ورسيږي چي سلطان له دې دينا څخه تللي دي ، نو ايا دهغوی حوصلي ، او ولولي به بيرته را ژوندی نه شی ؟ او هغوې به د شينزا ددرياب څخه په راتيريدو سره يو ځل بيا زمونږ په سيمو باندې دخپلو شيطاني لوبو اغاز و نه کړي؟

د علي پاشا ددغې استفهاميه وينا په اساس سلطان بايزيد يلدرم متوجه شو . د لږ څه وخت له پاره يې علي پاشا ته په توصيفي توګه وکتل اوبيا داسې معلوميدل چي هغه کومه پريکړه کړې ده نو علي پاشا ته يې وويل :

زويه !کومه انديښنه چي تا و ښودله هغه په ريښتنې توګه په راتولونکو ورځو کې زمونږ له پاره خطرناکه کيداې شي . اوس زما په فکر کې دهمغې حالاتو دکنترولو له پاره يو وړانديز شته که چيرې ته په هغې راضي يې نو زه ډاډ من يم چې بيا به دښمن دومره په اسانی سره زمونږ پر خلاف دسر د راپورته کولو جرأت و نه کړای شي .

علي پاشا د سلطان بايزيد يلدرم په لورې په ډيرې ميني سره وکتل او ويې ويل : درونده سلطانه! هغه وړانديز چي اوس ستا په ذهن کې دې هغه تاسو وواياست ، زما د رضامندی فکر مه کوئ ، هر تجويز چي ته وړاندې کړې نو هغه به زما له پاره د حکم معنې ولري .

د علي پاشا ددې خبرو سره بايزيد يلدرم خوشحاله شو او ويې ويل :

زما وړانديز دادې چي هغه لښکر چي د پخوا څخه ستا په قوماندې کې دې ته دهمغې لښکر سره يو ځاې د روميل په ولايت په يوه ځاې کې چيرې چي ستا خوښه وې پړاو وکړه ، بلکه زه خو دا غواړم چي د روميل په ولايت کې مونږ ته د اوسيدو يو عسکر ې تلپاتې مرکز په کار دې ، تر څو مونږ دهغه ځايه د اروپا څخه هررا پورته شوې خطر له منځه يوسو . خو اوس زما تجويز دادې چي ته د خپل لښکر سره يو ځاې د روميل په ولايت کې پاته شه ، هغه لښکر چي د بروصې څخه راغلي زه هغوې دخپل ځانه سره اخلم او دخپل پلار مړې بروصې ته وړم او همل‌ته يې د تدفين مراسم تر سره کوم . که چيرې ته ددې له پاره رضامند يې نو په دې پوه شه چي زمونږ له پاره کومه ستونزه نه راپيښيږي . او که ته چيرې خپلې خور ، مور ته کوم پيغام استول غواړې نو هغه هم مونږ ته ووايه . ددې ترڅنګ زه تاته دا هم ويل غواړم چي کله هم ته د اروپا څخه د راپورته شوې کوم ځواک څخه ويره احساس کړې نو سمدستي يې مونږ ته اطلاع راکړه . هسې هم زه غواړم د خپلو جاسوسي شبکې يو جال په دې سيمه کې و غوړوم او بيا ددې ځايه کوچ وکړ م . دغه شبکه به ماته د يوې يوې پيښې په هکله معلومات راکوی او تر څنګ به له تاسره هم په تماس کې اوسي او د حالاتو د بدلون څخه به مونږ په پوره توګه خبروی ، ددې ځايه دکوچ کولو څخه د مخه زه به ددې جاسوسی شبکو پيژندکلوي له تاسره وکړم . خو ما له تا څخه غوښتل که چيرې ته دخپلې مور او خور له پاره کوم پيغام ليږل غواړې نو ماته يې ووايه زه به ستا دخور او مور سره ووينم .

(c) ketabton.com: The Digital Library

د سلطان بايزيد يلدرم ددې وړانديز په ځواب کې علي پاشا لږ څه فکر اوکړ او بيا يې سلطا ن ته وويل:

درونده سلطانه ! د هغوې له پاره زما پيغام همدا دی چې هغوې ته زما دخيريت په هکله خبر ورکړئ او هغوې ته ډاډ ورکړئ چې زه د خپل پلار او ورونو د قاتلانو پسې ګرځم او هيله لرم چې ډير ژر به يې پيدا کړم. درونده سلطانه ! زه غواړم دهغوې د مصارفو له پاره څه نقدې رقم ور وليږم .

دعلي پاشا ددې خبرې سره سم سلطان د هغه په خوله باندې لاس کيښود او ورته يې وويل:

علي پاشا ! اوس داسې خبرې مه کوه . زه په خپله دهغوې د اخراجاتو مسؤل يم کله چې ته زما د زوې په څير له ماسره يې نو ستا خور زما د لور او ستا مور زما دخور په څير دي ، ته دهغوې د مصاروفو په هکله بلکل فکر مه کوه ، يوازې دهغوې اخراجات نه بلکه اوس خو دهغوې ساتنه هم د بايزيديلدرم په غاړه ده . مګر ستا دپلار او ورونو د قاتلانو څخه د بدل اخستلو په اړه بايد ووايم چې ته به دا کار د خپل لښکر په ملاتړ همدلته د روميل په ولايت کې دخپل تم کيدو په وخت کې په ډيره ښه طريقې سره تر سره کړې .

علي پاشا په ډيرې خوشحالي سره وويل :

دورند سلطان ! که چيرې تا ماته دلته دخپل لښکر سره يو ځاې د پاته کيدو نه واى ويلى نو ما به په خپله تاته ويلې چې په دې سيمو کې ددښمن په خوزښتونو باندې د څارنې او نظر کولو له پاره ما ته په دې سيمه کې د قيام او تم کيدو اجازه راکړه . خو اوس چې تا ماته د لته د روميل په ولايت کې د تم کيدو حکم کړې دا زما په هکله يوه ډيره غوره او ښه پريکړه ده . اوزه به په راتلونکې وختو کې تا ناهيلې نه کړم .

ددې پريکړې وروسته دسلطان مراد لاش يې په يوې جنګې ګاډئ کې کيښود ، او سلطان بايزيد يلدرم خپل جاسوسان دعلي پاشا سره ور وپيژندل ، او بيا د کساو د ميدانو څخه دواړو سلطان بايزيد يلدرم او علي پاشا د خپلو لښکرو سره يو ځاې کوچ وکړ . د لرګي د همغې پل په واسطه چې دوې د شينزا درياب څخه تير شوې و د همغې پل په واسطه بيرته را تير شول .
دښمن ته د ماتې ورکولو وروسته ، دهغوې د پړاو څخه سلطان بايزيد يلدرم ته د ډير زيات مال اودولت تر څنګ وسلې او جنګې مهمات او خوراک څښاک هم په لاس ورغلي و چې د شميرلو اندازه يې نه کيده . هغوې دا ټول شيان را ټول کړل او بيا علي پاشا او بايزيد يلدريم دواړه د لښکرو سره يو ځاې د روميل ولايت ته را ننوتل . دلته علي پاشا دخپل لښکر سره يو ځاې په هماغه ځاې کې قيام وکړ دکومه ځايه يې چې د سلطان مراد او بايزيد يلدرم د لښکرو سره يو ځاې د متحده لښکرو په مقابل کې د جنګ له پاره کوچ کړې و . او بايزيديلدرم د خپل پاته لښکر سره يو ځاې د بروصې په لور حرکت وکړ.

ويل کيږي چې سلطان مراد د ترکانو د نورو مسلمانو حکمرانانو څخه ډير په خپل مذهبی اعتقاداتو کې کلک و . هغه ډير بهادر ، ننګيالې ، زړه ور او د عظمت خاوند و . هغه دخپلو هڅو او کوششونو د شانداره پايلو په اسا س ډير زيات د نيک او ښه بخت انسان و .

هغه خپل اسيايي هيواد ته، دتورې وهلو ، جرأت ، بهادرئ ، زړه ورتيا او ازدواجي اړيکو په قيمت ډيره پراختيا ورکړه .
دهمدې صفاتو په درلودلو سره يې د اروپا په څو سيمو باندې يرغل وکړ هغه يې سوبه کړې ، په هغه وخت کې د بالقان د غرونو لړئ د شرق او غرب تر منځ په دوه څرګندو کرښو ويشل شوې وه . او ددې غرنيو سيمو د شمال او جنوب په لورې خپارو واره صليبي نشانونه و، په داسې حال کې چې په پاته دوو برخو يې په غرب کې پرته زمکه چې په پخوا وختو کې يې ورته بوسنيا ويل کيده ، چې په دې سيمه کې د سرويه او بوسنيا دوه حکومتونه و او شرقي خطې ته بوسنيا او بلغاريه ويل کيدل ، دغه دواړو خطې د تريس او مقدونيې په نامه ياديدې ، او بيا يې ددغې دواړو خطو يو ځاې والې ته د روميليا سيمه ويله . ددغو څلورو خطو څخه سلطان مراد د جنوبې شرقي برخه يعنې تريس و نيوله ، بيا يې د مقدونې په لور مخ کړ او دمقدونيې يوه برخه يې ونيوله اود عثمانې سلطنت برخه يې وګرځوله ، ددې نه اخوا سلطان مراد د خپل حکومت پولې هغه

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوږدې غرنۍ لړۍ ته ورسولې چې روميليا د البانيه څخه جدا کوی .

سلطان نوره هم دخپلي بهادرئ څرګندونه وکړه ، هغه د اروپا په پاته نژدې زمکو هم خپل لښکر ور وخېژاوه ، د بالقانه تير شو اود نيش په سيمو يې هم غلبه پيدا کړه .دا سيمه د ستر قسطنطين دپيدايښت وطن دې ، چې د برنطيني دحکومت يو ډير ستر سنګر او پينه قلا وه . سلطان مراد دا ښار د پنځه پنځوس ورځو د محاصرې څخه وروسته تر خپلې ولکې لاندې راوست .

ددې وروسته سلطان مراد د اروپا په دننه کې خپل تګ ته دوام ورکړ ، دسرويه د ازاد حکمران د حکومت په زړه يې يرغل وکړ اوهغه ترې امان وغوښت ، هغه ورته يو زر پونډه نقريې او يوزر پونډه کلني خراج ورکول و منل . دهغې وروسته سلطان د بلغاريي په لور مخه کړه ، د بلغاريې حکمران پخوا له دې چې د خپل حکومت د سقوط او دمسلمانانو په لاسو د هغې د فتحې منظر ووينې په ډيره عاجزئ سره د رحم غوښته وکړ ه، دهغوې غوښتنه هم ومنل شوه . د هغه ځاې حکمرا ن خپله لور سلطان ته د خراج په ځاې غوره و ګڼله ، د هغه لور سلطان په خپل حرم کې ور داخله کړه . په دې ترتيب دغه ټولې سيمې سلطان دخپل جرأت ، بهادرئ او زړه ورتيا په اساس فتحه کړې . اوس نو کومې سيمې چې سلطان دخپلو ازدواجي اړيکو په غزولو سره د خپل اغيز لاندې راوړې و ې . هغه په دې ترتيب سره دي ، چې دهمدې اړيکو په واسطه سلطان اسيايي ولکه شوې سيمې په سوله ايزه توګه تر خپل اغيز لاندې راوړې . همدا راز سلطان مراد دخپل زوې بايزيد واده هم د کرميان د امير د لور سره وکړ . کرميان د هغو سيمو څخه يوه وه چې د سلجوقي د سلطنت د پاې ته د رسيدونه وروسته را پيدا شوې وه .

ددغې واده په پايلو کې ناوې د خپل پلار د رياست يوه ستره برخه ، نوي ترک ځوان بايزيد ته د جهيز په توګه راوړه ، او په دې تر تيب د کرميان سيمه په خپله د عثماني سلطنت برخه وګرزيده . ددې واده مراسم په ډيره شانداره توګه د بروصې په ښار کې تر سره شوې و.

په دې تر تيب د سلجوقيانو لس واړه واړه رياستونو ټول د سلطان مراد په سلطنت کې را شامل شوې و . په دې واده کې ناوې د بايزيد له پاره دخپله ځانه سره د عربي نسل يو ډير ښه آس ، يوه يوناني پيغله دکنيزې په توګه او د سکندريې حيرانونکي وريښمي کپړا د تحفو په توګه راوړيوو . خو هغه جواهرات او نقرې چې ناوې له ځانه سره راوړې وې هغه سلطان مراد بيرته د واده په ميلمنو وويشلې ، ددې تر څنګ دغه ناوې سلطان مراد ته د کرميان د سترو سترو قلاګانو کنجياني هم را وړې وې ، نو ددې ازدواجي اړيکو په واسطه د سلجوقيانو هغه کوچني کوچني رياستونه هم د سلطان مراد په سلطنت کې را ونغښتل شول .

د کساو په ميدانو کې چې سلطان مراد د اروپا متحده ځواک ته بدترينه ماتې ورکړه نو دهغې په واسطه عثمانی امپراطورې په نور سيمو باندې هم خپله ولکه زياته کړه او دقسطنطنيې پادشاه يو بې هيواده پادشاه ګرځيد. ددې نه علاوه سلطان مراد د بلغاريې پراخه سيمه فتح کړه او سرويه ، بوسنيا، اومقدونيه يې هم په خپل سلطنت کې ر ا شامل کړل .

سلطان مراد چې دخپلو رعاياو سره څومره مراعات کولې شو هغه يې کاوه خو تر څنګ يې همدا سې سخته نيونه هم کوله . هغه به لږې خبرې کولې اوخپلې ارادې به يې تل پټې ساتلې ،، کله يې چې دحکومت وخت يوديرش کالو ته ورسيد نو دهغه عمر اته شپيته کاله و . او همغه و چې د کساو په جنګ کې په کار راغې .

په هر صورت د سلطان مراد زوې د ستر عظمت خاوند بايزيد يلدرم دخپل پلار لاش بروصې ته راوړ، او په شاهانه احترام اودرنښت سره يې دبروصې د ښار په غربې څنډه کې خاورو ته وسپاره . دهغه د مقبرې تر څنګ اوس هم دهغه عسکرې لباس او خولۍ موجوده ده، په داسې حال کې چې دا ډول خولۍ اوس په ترکې کې رواج نه لري .

د مقبرې لاندې درې نيزې ايښودل شوې چې دهغوې د سرونو سره د درې آسونو لکۍ تړل شوې ، همدا د عثماني ترکې د بيرغ نښه وه .

(c) ketabton.com: The Digital Library

دکساو په میدانونو کې په کوم ځای کې چې سلطان مراد زخمي شوې و، ویل کیږي چې هلته اوس هم دري تیږې اینبودل شوي دي .

په هر حال بایزید خپل پلار په بروصه کې خاورو ته و سپاره ،او بیا یې دسلطان په څیر دخپل سلطنت د نظام د جوړښت له پاره کار پیل کړ.

پرلپسې لري...

دقریب الرحمن سعید ژباړه

عثماني امپراطوري او پرخلاف یې د صلیبیانو سازشونه (۹)

مکمل غیر سیاسي : یوتاریخې په زړه پورې ناول .

زمونږ دهیواد ګوډ یتمور څوک دې ؟

عثماني امپراطوري او پرخلاف یې د صلیبیانوسازشونه (۹)

اوس تاسې ددې تاریخې ناول نهمه برخه لولئ:

(۹)

۱۴ *****

درومیل په ولایت کې د علي شاه دخپل لښکر سره یو ځای د پړاو کولو نژدې یوه میاشت تیره شوې وه . په دې وخت کې دهغه د لاس لاندې مخبرانو او جاسوسانو په اروپایي هیوادونو کې یو جال خپور کړې و اوهغوې علي پاشا د ټولو بدلیدونکو حالاتو څخه خبراوه ، او علي پاشا دا ټولو خبرونه تر سلطان بایزید پورې ورسول . تر اوسه چې په اروپاکې کوم بدلونونه راتلل هغه دا و چې : د سرویه دپادشاه لازار شا د وژل کیدو وروسته د هغه زوې ستیفن او لور یې ډسپنا هڅې پیل کړي و ي ، دواړو د اروپا د مختلفو هیوادنو په سفر وتلي و و او هغوې یې د مسلمانانو پر خلاف رالمسول ، په دې تر تیب ستیفن او ډسپنا په ډیره چټکتیا سره د مسلمانانو پر خلاف یو ستر لښکر را ټول کړې و تر څو د کساو په میدانو کې د خپل پلار د وژلو او خپلې ماتې بدل واخلي . علي پاشا ته دا خبرونه ټول رارسیدل. او بیا همدې دا ټول خبرونه تر سلطان بایزید پورې ور رسول. یوه ورځ علي پاشا په خپل آس باندې سپور شو او د خپل لښکر د پړاو په داخل کې یې څارونکې چکرواهه چې یو ناڅاپه په شرقي برخه کې ودرید. ځکه د شرقي برخې څخه څو اسپ سواره دهغه په لور په ډیره ګړندۍ توګه را روان وو. ددې سپرو په لیدلو سره سمدستي علي پاشا د خپل لښکر یوه برخه «تیارسئ» کړه . دا هغه ډله وه چې د لښکر د ساتنې دنده ور په غاړه وه . خو د علي پاشا اندیښنه ډیره ژر په خوشحالۍ باندې بدله شوه ، ځکه چې دغه راتلونکی پنځه ویشت سپاره و او کله چې هغوې را نژدې شول نو علي پاشا هغوې د خپل لباس څخه و پیژندل چې هغوې ترکان مسلمانان دي ،

د رانژدې کیدو سره سم سپاره و درېدل نو علي پاشا حیران پاته شو ځکه دهغې سپرو په مخکې دهغې مور قیرات او خور سریان را رواني وې ، علي پاشا دخپلې مور اوخور په کتلو سره ډیر زیات خوشحاله شو او منډه یې کړه خپلې مور ته ور

(c) ketabton.com: The Digital Library

غاړیوت او بیا یي خور په غیږ کې و نیوله . قیرات او سر یان هم د علي پاشا په کتلو د خوشحالی نه په کالیو کې نه ځایېدې ، او دهغه په کتلو سره سم د خپلو آسونو څخه را ښکته شوې . علي پاشا خپلې مور او خور ته په ډیره حیرانتیا سره کتل او بیا یی ورته وویل :

مورجانې ! خیریت خو دې ؟ ته او سر یان دلته زما پړاو ته د څه په خاطر راغلي یاست ؟ ایا تاسې ته هلته کوم تکلیف او یا مشکل پیدا شوي دي ؟

د علي پاشا ددې اندیښنې په مقابل کې قیرات او سریان دواړه په خندا شوې او علي پاشا ته یي دهغه د پوښنې په ځواب کې وویل :

علي پاشا زویه ! مونږ ته به څه تکلیف او مشکل را مخته وي ؟ سلطان بایزیدیلدرم په مونږ دواړو مور اولور دومره پام کوي لکه څنګه چې یو پلار د خپلې لور او یو ورور د خپلې سکه خور . هغه زمونږ د احوال د معلومولو له پاره هره ورځ برهان الدین را استوي ، یوه ورځ ما په خبروخبرو کې برهان الدین ته وویل چې علي پاشا مې ډیر یادشوې دې او زړه مي غواړې چې یو ځل یی ووینم . برهان الدین زما د غوښتنې څخه سلطان بایزید یلدرم خبر کړې و، نوسلطان سمدستي دغه د ساتونکو ډله تیاره کړه او مونږ دواړه یی ستا لورې ته ر ا ولیږلو . دا ټول انتظام د سلطان بایزید له اړخه شوي و . زویه ! سلطان بایزید تاته سلام کاوه او برهان الدین هم ته ډیر ډیر یادولې ، هغه ستا د کار څخه ډیر زیات خوشحاله دې . زویه ! په جنګونو کې چې کومه میرانه تا ښوولې ده نو د هغې ټولې څخه زه او ستا خور خبریدو ، زویه ! زه ډاډ منه یم چې ته به دخپل پلار او دوو ورونو بدل واخستلې شې .

درنې مورجانې ! ته اندیښنه مه کوه ، قاتل چې هر چیرې ولاړ شي خو زما د انتقام څخه به خوندی پاته نه شي. دریونا پلار رستاک له ماسره ژمنه کړی ده چې هغه به د قاتلانو په اړه ماته معلوما ت راکوي ، هغه دا وعده هم کړي ده چې که چیرې زما د پلار او ورونو قاتلان دهغه خپل وریرونه هم وی ، بیا به هم ماته دهغوې د اوسیدو ځایونه را په ګوته کوی. زه هیله لرم چې رستاک به خپله ژمنه پوره کړي ، او کله چې داسې وشول نو مورجانې ! ته به واورې چې ما به قاتلان خپل انجام ته رسولي وي .

د علي پاشا په دې خبرو باندې قیرات او سریان دواړه ډیرې خوشحاله شوې ، قیرات غوښتل څه ووایي خو علي پاشا دهغې خبره غوڅه کړه او ویی ویل : مورجانې ! راځه چې خیمي ته ولاړ شو دلته په ولاړه ټولې خبرې خوند نه کوي ، بیا یی خپل نائب سالارته حکم وکړ چې د راغلیو ساتونکو د ډلې له پاره دخوراک څښا ک غم وکړی او په خپله د خپلې مور اوخور سره د خیمي په لور روان شو.

درې واړه یو بل ته مخ په مخ کیناستل . بیا قیرات علي پاشا ته مخ کړ او غوښتل یي ورته څه ووایي چې یو وسله وال ځوان خیمی ته را ننوت ، دهغه په لاسو کې د پیتلو یو پتنوس و اوپه هغې کې یي څه د څښلو له پاره راوړې و، هغه یې د علي پاشا تر مخه کیښود ، علي پاشا ته یی تعظیم وکړ او بیرته ووت . علي پاشا خپلې مور اوخور ته وکتل او ورته یي وویل :

مورجانې ! او زما ګراني کوچنۍ خورې ! اول دا شربت و څکې او بیا به نورې خبرې کوو.

دعلي پاشا د وینا په مطابق قیرات اوسریان دواړو ګیلاسونه را پورته کړل ، اوشربت یي و څښه ، اوبیا یي ګیلاسونه یوې خواته کیښودل او قیرات په خبرو پیل وکړ .

علي پاشا زویه !هغه سپړو چې زه او سریان یی دلته راوړو ، هغوې ویل چې تاسې د رومیل په ولایت کې پړاو کړې دې نوزویه ! ستا دورور ښځه نریوس او ریونا هم دلته د رومیل په ولایت ک ې چیرې اوسی . هغوې به ددې ځایه څومره لرې وي ؟ ایا ته کله هم ور سره ګورې او که نه ؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

د قيرات ددې پوښتنې په مقابل کې د علي پاشا په مخ باندې خوښي را ښکاره شوه ،او بیایی خپلې مور ته وویلې:

مورجانې ! نریوس او ریونا دغه نژدې کلې کې اوسیږي ، له ما سره ډیر نزدې دی ، زه ډیروخت هلته ورځم اودهغوې سره وینم. دلته زما د پړاو تر یوې میاشتې زیات وخت وشو، په دې وخت کې ماڅو ځله دنریوس او ریونا سره کتلې دي . بلکه د ریونا پلار ، په خپله ریونا ، دریونا مور کیتهنا او نریوس هم څو ځله دلته زما خیمې ته راغلې دي او له ماسره پاته شوې دي . مورجانې ! نن شپه به ته او سریان دواړه همدلته زما په خیمه کې پاته کیږئ ، سبا سهار به زه تاسې له دې ځایه دهغوې سره دکتلو له پاره بوځم .

دعلي پاشا په دې خبره باندې قیرات د نفي سر و خوځاوه ، اوویې ویل :

نه علي پاشا ! زه ستا دا خبره نه منم . زه همدا اوس او په همدې وخت کې د نریوس سره کتل غواړم ،تا وویل چې هغوې همدلته نژدې دي . ته همدا اوس پورته شه او ما او سریان هلته د نریوس کور ته بوزه . مونږ به شپه همهلته د نریوس سره یو ځاې کوو. بلکه زه خو وایم چې تر هغې چې زه او سریان دلته له تاسره پاته کیږو نو زمونږ دا ټول وخت به د نریوس په کور کې وي ، زه غواړ م چې دخپل زوې د ښځې او دهغې د کوچنیانو سره څو ورځې پاته شم . په دې وخت کې به ته همهلته د نریوس کره زما د کتلو له پاره راځې. زویه ! زه تر یوې اونۍ پورې دلته پاته کیږم. یوه اونۍ وروسته به زه او سریان دهمدې ساتونکو د ډلې سره بیرته بروصې ته ستنیږو.

په دې وخت کې علي پاشا په سوالیه سترګو خپلې خور سریان ته وکتل ، شاید چې هغه غوښتل سریان ته څه ووایی خو سریان پرې را مخته شوه او ورته یې وویلې :

وروره ! څه چې مور وویل همغه سهي دي ، زه پخپله د خپلې ورندار نریوس اودهغې د بچیانو هر یو کندام اوخیسار کتلو ته بې قراره یم . نووروره ! که ته ستومانتیا نه احساسوې نوما او مورمې سمدستې هغه لورې ته ورسوه . دمور خبره سهي ده ، مونږ دلته یوازې یوه اونۍ تم کیږو . اوس به مونږ او تاسو همهلته د نریوس په کور کې له یوه بل سره وینو . او یوه اونۍ وروسته مونږ بیرته بروصې ته ستنیږو .

دخپلې مور اوخور د خبرو وروسته علي پاشا دخپله ځایه را پورته شو بیا یې وویل : تاسې مور اولور لږه شیبه دلته کینئ ، زه به دوه اسونه تیار کړم ، یو خپل او بل یو دمه خوړلې آس . ستاسې اسونه زما عسکرو هلته اخورته وړي دي ، هلته یې هغوې ته ګیاه او دانه اچولې تر څو دمه شی . دغه دوه اسونه چې زه یې اوس راوړم یو باندې به زه او په بل باندې به تاسې دواړه مور اولور سپاره شئ ، بیا به د نریوس دکور په لور ولاړشو. تاسې به همهلته پاته شئ او زه به بیرته را ستون شم . ځکه چې د نریوس په کور کې د زیاتو ځناورو د دریدو ځاې نه شته . دهغوې سره یو اس و هغه یې هم و پلوره . اوس چې هغوې چیرې ځې را ځې نو د ریونا پلار رستاک ورته سپرلی تیاروي ، هغه ډیر نیک او رحم زړې انسان دي اود پخوا څخه د نریوس او دهغې دمور پربیسا ډیر پام ساتي . ددې خبرې سره سم علي پاشا دخپلې خیمې څخه را ووت .

لږه شیبه وروسته علي پاشا را ستون شو ،دوه اسونه یې د واګو څخه نیولې و. بیا یې دغه دواړه اسونو دخیمې نه بیرون و درول .اوخپلې مور او خور ته یې ورغږ کړ ، قیرات اوسریان هم دخیمې څخه را ووتلې ، په دغه وخت کې دسریان سره یوه ستره ټوکرۍ هم وه ، علي پاشا مخته ورغې او ټوکرۍ ترې را واخسته او دیوه اس د زین سره یې وتړله ، بیا یی په یوه آس باندې خپله مور اوخور سپاره کړل او په بله باندې په خپله کیناست ، او د نریوس او ریونا دکلې په لور سره یو ځاې روان شول .علي پاشا خپل نائب سالار د دې ټول پروګرام نه خبر کړ.

*****

کله چې علي پاشا د قیرات اوسریان سره یو ځاې د نریو س کورته ور ننوت ، نو هلته ریونا هم موجوده وه . څرنګه چې په دې وخت کې لمر د پریوتو په لور را پرزیدونکې و،نو په دې خاطر کوچنیانو د حویلۍ په انګړ کې د نریوس او ریونا سره

(c) ketabton.com: The Digital Library

يو ځاې په خپروشوو لمڅيو باندې ناست و اولوبي يې کولې . په دې وخت کې علي پاشا ددوو اسونو واګې په خپل لاس کې نيولې حويلۍ ته ور ننوت . ددې په کتلو سره نه يواځې نريوس ډيره زياته خوشحاله شوه بلکه ريونا هم د خوشحالۍ نه ډکه وه . ريونا سمدستي د خپله ځايه را پورته شوه اودعلي پاشا د استقبا ل له پاره مخته راغله . خو هغه هغه وخت ډيره حيرانه شوه چې دعلي پاشا پسې وروسته يې د هغه مور قيرات او خور سريان د راتلو په حال کې وکتل .

دقيرات اوسريان په کتلو سره سم د ريونا په نازکو شونډو باندې ژوره خندا را څرګنده شوه، مخ يې د خوشحالۍ څخه وغوړيد.ددې نوې حال نه داسې معلوميده لکه دهغې ورانه دنياګۍ چې دخوشحاليو د سمندر څخه ډکه شوې وی ، ريونا په يوه تيزه منډه ورمنډه کړه او دقيرات نه يې غيږ چاپير کړه

قيرات هم په خندا سره هغه په خپله غيږه کې و نيوله ، هغې د ريونا مخ او سترګې ښکل کړې ، دهغې پر سر يې د ميني اومحبت لاس راښکود . ريونا د قيرات وروسته سريان ته ورغله او دهغې سره يې په غيږ روغبړ وکړ او ان تر دې چې سريان ته ښکته شوه او درنښت يې ورته وکړ.

بيا ريونا قيرات او سريان له ځانه سره يو ځاې مخکې يوړل ، ، تر دېوخته پورې علي پاشا خپل آسونه هلته په انګړ کې تړلی و او دوې ته بيرته را ستون شوې و . هغه لږ مخته ولاړ ، ريونا و دريده ، بيا نريوس په لور يې وکتل او ورته يې وويل :

نريوس خورې ! ددوې سره ووينه ، دا د علي پاشا مور او دغه بله يې خور ده . ددې وروسته ريونا د قيرات او سريان لورې ته وکتل او ورته يې وويل . دغه مخامخ نريوس ده . دا کوچنيان کندام اوخيسار دي . او دغه مشره ښځه د نريوس مور پر بيسا ده .

قيرات او سريان په کتلو سره ، څرګنده نه ده چې دکومو جذبو تر اغيز لاندې نريوس په ډکو سترګو او ډک زړه سره ، تر لږ ځنډه پورې په داسې حال کې چې شونډې يې رپيدې ، منډه کړه مخته ورغله او د قيرات سره په غيږ شوه ، ددې وروسته هغه د باروتو په څير و چاوديده ، د قيرات په اوږه يې سر کيښود او په کوکو کوکو يې وژړل .

دنريوس ددې حال په کتلو سره قيرات هم د ژړا بند مات کړ ،د ميره مړينه او ددوه زامنو شهادت ورته مخته و دريد . کله چې هغه د نريوس سره په غيږ وه او ژړل يې نو دهغوې د سترګو څخه لکه د اوبو بند چې مات شي داسې اوښکې را سر شوې وې.

دا حال د هر چا له پاره د انديښنې او ژړا وړ او د زغم نه وتلي و . ريونا اوسريان هم دواړو د پخلنځي په ديوال تکيه کړې وه او په زوره زوره يې ژړا کوله ، علي پاشا سر ښکته کړې و او يوې لورې ته ولاړ و ، دهغه له سترګو اوښکې را بهيدې او په زمکه کې جذبيدې . پربيسا هم په لمڅې باندې ناسته ژړيدله او بيا را پورته شوه . کندام اوخيسار هم ددغه حالت نه اغيزمن شوې و او دواړو ژړل .

اخر قيرات نريوس د ژړا په حال کې له خپله ځانه جدا کړه ، دقيرات څخه د جدا کيدو وروسته نريوس په ډير شفقت او محبت سره سريان په غيږ کې و نيوله روغبړ يې ورسره وکړ ، د زړه له اخلاصه يې ښکل کړه . په همدې وخت کې قيرات مخته ولاړه او د نريوس د مور پربيسا سره يې غاړه ورکړه . ريونا هم خپل ځان سنبال کړ اومنډه يې کړه د يوې خونې نه يې دوه لمڅې را وويستل . او د پخوانيو لمڅيو سره يې يو ځاې خپاره کړل . علي پاشا تر اوسه هم په خپل ځاې ولاړ و ، ريونا دهغه سره نژدې وه او په مړژواندې لهجې سره يې وويل چې :

علي پاشا! ته دلته ولې ولاړ يې ؟ را ځه کينه . ستا دداسې خفه ولاړتيا او انديښنې او خفګان څخه به په نورو څه تيريږي ؟

علي پاشا هم خپل ځان سنبا ل کړ ، خپلې د غم اوښکې يې په خپل لستوني وچې کړې ، بيا هغه هم په همغه لمڅې کيناست چې دهغه مور اوخور پرې ناست وو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

لږڅه وروسته بیا چپه چپتیا شوه . خو بیا قیرات نریوس مخ واړاوه او ورته یې وویل :.

نریوس لورې ! ستا د لیدولو ارمانجنه وم ، زما زوی علي پاشا اویا زما زوی مجدالدین به تاسو ته زما دکورنۍ ټول حالات ویلي وي . په دې سیمې کې تر هر څه لمړۍ زما خاوند شهید شو . او دهغې وروسته زما دوه ځوان زامن یو په بل پسې په دغه سور تنور کې له منځه ولاړ ل . اوس زما اخري زوی علي پاشا دې لورې ته راغلي دی . زه هر وخت د خپل خدای په وړاندې دده د بریا او موفقیت له پاره لاس په دعا یم . په دې خاطر چې دا زما د کور د انګړ اخري ګل دی .

تر دې خبرې وروسته قیرات یو ځل بیا ودریده ، د خپله ځایه پورته شوه ، بیا بیا یې کندام اوخیسار د لاسونو ونیول او په خپله غیږه کې یې کینول . تر ډیره یې دهغوی دواړو سره مینه کوله ، ښکل کول یې ، په زړه پورې یې نیول اوبیا یې هغه ستر ماشوم کندام ته وویل :

کندام زویه ! ته پوهیږې چې زه څوک یم ؟

د قیرات ددې پوښتنې په اسا س دکندام په څیره کې نرۍ غوندې مسکار را پیدا شوه ، هغه په دې وخت کې په سوالیه توګه خپلې مور نریوس ته وکتل بیا یې د قیرات مخ ته وکتل او ورته یې وویل :

ته زما د پلار مور اوزما نیا یې .

د کندام په دې ځواب باندې قیرات دومره خوشحاله شوه چې هغې بیچارګۍ یو ځل بیا په سلګیو کې کندام اوخیسار دواړه په خپله غیږه کې را تاو کړل ، بیا نو دا یو غمناکه او د اذیت نه ډکه صحنه وه . هغې وویل :

زما زامنو ! کندام اوخیسار ه ! تاسې زما د نسب د شجرې ګلان یاست ، زما زامنو! الله دې تاسې ته دومره اوږود عمر درکړې چې خلک ستاسې په دغه اوږود عمر باندې رشک وکړي . الله دې تاسې دومره نیک و ګرځوې چې خلک ستاسې د نیکۍ ستاینه وکړي .

تر دې ځایه د خبرو کولو وروسته قیرات چپ شوه، داسې معلومیده چې کوم څه ورته رایاد شوې وې . بیا دعلي پاشا په لور وکتل او ویې پوښتل :

علي پاشا ! هغه ټوکرۍ چې ما او سریان له ځانه سر ه راوړې وه هغه دې چیرې پرې ایښې ده ؟ علي پاشا سمدستې را پورته شو او ویې ویل : مورې ! هغه د آس له زینه سره ما تړلې ده ، همدا اوس به یې راپرانزم او را به یې وړم .

د هغه په دې خبره ریونا سمدستې له خپله ځایه پورته شوه اوعلي پاشا ته یې وکتل او ورته یې وویل :

علي پاشا ! ته کینه ، زه به د آس له زینه هغه ټوکرۍ راپرانیزم او را به یې وړم . ریونا را پورته شوه او په منډه هغې لورې ته ولاړه چې آسونه په کې تړل شوې ، د زین څخه یې هغه تړلې ټوکرۍ را پرانسته او را وړه یې او د قیرات تر مخه یې نژدې کینښوده . په دې وخت کې قیرات تر ډیره د هغې تر مخ ناستې نریوس په لور وکتل اوبیا یې هغه ټوکرۍ را واخسته او دنریوس په غیږ کې یې کینښوده .

نریوس ! زما لورې ، دا ټوکرۍ پرانیزه ، په دې کې مونږ ستاسې له پاره او ستا د اولادونو له پاره څه کالي او لباس راوړې . زما د لور ریونا له پاره هم په کې لباس شته ، دا څو ورځې زمونږ کور ته راغله او هلته له مونږه سر ه و اوسیده ، او اوس زه دا احساسوم چې دهغې دلته د راتلو څخه زمونږ دکور یو غړی د علي پاشا په څیر زمونږ دکور د انګړ څخه غیر حاضر دی او دی لورې ته راغلي ،نریوس لورې ! سامان ټول را وباسه ، په هغه کې څه نقدي هم شته ، او کالي هم ، زه به درته

(c) ketabton.com: The Digital Library

ووایم چې په هغې کې ستا او ستا دکوچنیانو کالي کوم دي او ستا دمور او ریونا کوم دي ؟

دهغې په دې خبره نریوس ټوکرۍ په لمڅي باندې چپه کړه بیا قیرات او سریان دواړو یو ځای ټول کالي سره جدا جدا کړل ، سریان را پورته شوه او دریونا کالي یې دهغې په غیږ کې ور کېښول ، ریونا تر یوې لمحې پورې هغه کالي ښکته پورته کول او ورته یې کتل، دهغې پر مخ باندې د خوشحالۍ اومسکا لیکې راپیدا شوې وې . شاید چې هغې ته دا کالي ډېر خوښ و. بیا یې د قیرات په لور وکتل او ورته یې وویل :

اې مورې ! تا ولې دومره تکلیف او زحمت ویستلې ؟ څرنګه چې ما په بروصه کې تاته مور ویلې او دمور غږ مې درته کاوه ، نو په دې خاطر اوس هم درته د مور په نامه غږ کوم . دا خو ډېر ښه رخت دي ،او زما تر ټولو ډېر زیات خوښ . اوبیا تاسو پوهیږئ چې که تاسې ماته هیڅ هم را نه کړئ بیا به هم زه د ټولې نړۍ څخه زیات ستاسې قدر او عزت کوم .

د ریونا دې خبرو قیرات او سریان دواړه ډېر زیات خوشحاله کړل . بیا هغوې دواړو یو ځای د نریوس ، پربیسا ،کندام وخیسار کالي بیل بیل کړل او او نقدې رقم یې د همد ټوکرۍ څخه را بیل کړې او هغه یې نریوس ته په غیږ کې کېښود. په دې وخت کې د نریوس مور پربیسا قیرات ته مخ را واړو او ورته یې وویل :

قیرات خورې ! تا خو ډېر زیات مصرف کړې ، ددې نه مخته علي پاشا هم مونږ ته ډېر څه را کړي ،ګوره خورې

قیرات د پربیسا خبرې غوځې کړې او ورته یې وویل : د نریوس مورې ، نریوس یوازې ستا لور نه ده ، اوس هغه زما لور ده . دهغې پر ما او زما پر هغې باندې ډېر حقوق دي . دا څه چې ما ورته راوړي دي ، زما خورې ، دا خو هیح نه دي. که خداې و غواړي او دا کله هم بروصې ته زما خواته راشي نو کتونکې به ووینې چې زه د خپلې لور څومره خدمت کوم .

اوس نو لمر لویدلې و ، نریوس کالي را ټول کړل او پورته شوه ، ریونا ته یې مخ واړاوه او ورته یې وویل : واوره خورې ! خپل کالي دې اوس همدلته په خونه کې کېږده . ګوره دا دې لمر پریوتې دې ، را ځه چې ډوډۍ تیاره ده.

ریونا ورته وویلې چې هغه کالي چې زما دې هغه به زما سره وی ، نریوس خورې ! ته خپل کالي او نقدې کڅوړه هلته دننه کېږده او راځه ، بیا چې زه څه ویل غواړم نو تاته به یې ووایم.

نریوس سمدستې د کالیو او نقدې کڅوړې سره یو ځای مخامخ خونې ته ولاړه او د لږ ځنډ وروسته بیرته را ستنه شوه. کله چې هغه لمڅي ته را نژدې شوه ودریده ، نو ریونا ور ته وویل :

نریوس خورې ! نن به ډوډۍ دلته نه پخیږي ، ټول به زما سره زمونږ کور ته ځئ ، څومره ورځې چې زما مور قیرات او زما خور سریان دلته تم کیږي ، نو د هغوې تم کیدا ځای ، او نوره میلمستیا به یې همدلته وي ، نریوس خورې! څومره ورځې چې دوې پاته کیږي ،نو ته او ستا مور او بچیان به هم همدلته له مونږه سره پاته کیږئ . زما په دې خبره که کوم یو څه نیوکه لري نو ویې وایاست . اوکه نه زه همدا اوس کور ته ځم او خپله مور او پلار هم همدلته را وړم . بیا به هغوې په خپله تاسې له ځانه سره هلته یوسي .

ریونا ددې خبرو وروسته چپ شوه ، ځکه چې په همدې ساعت کې د ریونا مور کیتهنا او پلار رستاک حویلۍ ته را ننوتل . دهغوې په کتلو سره نریوس ،علي پاشا اوریونا ټول و دریدل . نو قیرات هم غوښتل چې پورته شي خو ریونا هغه له لاسه و نیوله او بیرته یې کینوله ، بیا ریونا قیرات ته وویل :

اې مورجانې ! ستا پورته کیدو ته اړتیا نه شته . ستا شخصیت ماته دومره محترم دې چې ستا له پاره نه ښایږي چې د نور و له پاره پورته شي . دغه دواړه یو زما پلار رستاک او بله زما مور کیتهنا دي . بیا خپل پلار او مور ته و کتل او ورته یې د علي پاشا مور او خور دواړه ور وپیژندل . اوبیا یې خپل مور و پلار ته دخبرو به جریان کې وویل :

(c) ketabton.com: The Digital Library

اې زما مورې ! اې زما پلاره ! ستاسو د راتلو نه مخته ما دې خلکو ته وويل چې هر څومره ورځې چې د علي پاشا مور اوخور دلته تم کيږي نو دهغوې تم کيدا ځاې او خوراک څښاک به هملته زمونږ په کور کې وي او تر څنګ به يې نريوس ، دهغې مور او دواړه کوچنيان هم هملته قيام کوي .

په دې وخت کې رستاک هم څه ويل غوښتل خو دهغه تر مخه کيتهنا په خبرو پيل وکړ او ويې ويل:

زما د رنو اوخوږو ميلمنو !هغه څه چې زما لور ويلي همغه سهي دي . دا يواځې زما د لور غوښتنه نه ده بلکه داسې و ګڼئ چې دا زما او زماد خاوند رستاک غوښتنه هم ده چې تاسې ټول زمونږ هلته قيام وکړئ ، زه پوهيږم چې زه او زما خاوند رستاک په ښه وخت کې دلته را رسيدلي يو . مونږ دواړه د خپلو باغونو دکتلو له پاره را وتلي و او بيا ددې ځايه تيريدو نو فکر مو وکړ چې ريونا به هم له دې ځايه له ځانه سره واخلو ، نو ستاسې هلته زمونږ سره اوسيدل يوازې زما د لور ريونا غوښتنه اوهيله نه ده بلکه زمونږ د ټولو هيله ده. يواځې ته او ستا لور نه ، بلکه تر څو پورې چې تاسې دلته ياست نو نريوس ، دهغې مور او دواړه کوچنيان به هم له مونږ ه سره اوسي ، ددې نه علاوه که د علي پاشا زوې سره وخت وي نو هغه دې هم هملته له مونږه سر وا وسي .

د کيتهنا دې وړانديز علي پاشا ډير خوشحاله کړ . بيا نو هغه د کيتهنا په لور وکتل او روته يې وويل :

درنې مشرې ! زه ستا ددې وړانديز ډير زيات ممنون يم . په هر صورت زما مور او زما خور ، زما ورنداره ددواړو کوچنيانو سره يو ځاې ستا سې په کور کې اوسيدې شي . ته پو هيږې چې زما لښکر دلته ډير نژدې پړاو کړې دې . او زه د يوه سالار په څير بايد هلته په لښکر کې موجود و اوسم . په هر صورت زه به د ورځې يو يا دوه ځلي ددې خلکو د کتلو له پاره دلته را ځم .

ددې پريکړې وروسته ټول دخپلو ځايو څخه پورته شول ، ټولو ژر ژر ځانونه تيار کړل ، نريوس دخپل کور ټولې خونې و تړلې ، او ټول د کوره ووتل . بهرنۍ دروازه يې هم کلکه کړه . او د ريونا د حويلۍ په لور وخوځيدل. علي پاشا خپل دواړه آسونه هم له قيضې و نيول او له ځانه سره يې يوړل .

کيتهنا او رستاک دواړو ميره او ښځې ټول له ځانه سره کړل او کله چې حويلۍ ته ور ننوتل ، نو د ننوتلو سره سم ښايسته او خوشحاله ريونا د علي پاشا څخه ددواړو آسونو واګې دتر لاسه کولو هڅه وکړه ، خو علي پاشا ورته وويل :

ريونا ! ته يې ماته پريږده ، زه به دا دواړه اسونه په خپله و تړم .

ريونا دعلي پاشا خبره و نه منله بلکه ددواړو آسونو واګې يې دخپل ځان په لور راښکوددې ، او علي پاشا ته يې وويل :

نه علي پاشا ! دا شونې نه ده . دا زما حويلۍ ده ، دلته دا ډول کار کولو زما کار دې ، دا ځکه چې زه د خپل مور اوپلار يواځې لور نه ، بلکه دهغوې زوې هم يم . په دې خاطر به زه ستا دواړه اسونه تر اخوره پورې وړم. دهغوې تړل ، دهغوې دانه او واښه ، هغوې ته اوبه ورکول ، دا ټول نور زما کار دي .

په دې وخت کې علي پاشا په ډير غور سره ريونا ته وکتل ، اوبيا يې ريونا ته وويل : ريونا ! ستا دا سلوک ددې خبرې څرګندونه کوي چې ته په خپل کور کې ما پردې ګڼې ، اوهمداسې غواړې چې پردې و اوسم .

ريونا په خندا شوه ، او بيا په خندوني اواز سره وويل :

علي پاشا! نه ، خبره داسې نه ده . ستا حيثيت خو زمونږ به کور کې د ډير ستر او دروند ميلمه په څير دې ، د کوم پردې سره

(c) ketabton.com: The Digital Library

یوه ځوانه نجلۍ په دې توګه خبرې نه شي کولې . او نه یې د اسونو واګې تر ې اخلي او په اخوره یې ورته ترې ، بلکه په دې کې خو ستا عزت او ستا درنښت دي ، په دې خاطر ته اوس ددواړو آسونو واګې پرېږده او ضد مه کوه ، زه به ستا خبره و نه منم ، آسونه به زه په خپله په اخور ترم.

د ریونا دې خبرو باندې علي پاشا مسکې شو ، ویې خندل ، او د دواړو آسونو واګې یې هغې ته ورپرېښودې. ریونا د ډېرې زیاتې خوشحالۍ سره هغه دواړه آسونه اخور ته یوړل ، هلته یې دهغوې څخه زینونه پرانستل ، د آسونو دخولو څخه یې قیضې ایسته کړې او دهغوې د دانې او وښو بندوبست یې وکړ.

ټول خلک هلته میلمستون ته ولاړل او کیناستل . په دې وخت کې نا څاپه د کیتهنا سترګې د قیرات په لوڅو پښو باندې ولویدې ، ویې کتل چې پښې یې په ځاې ځاې باندې زخمې او په ځینو ځایو کې چاودې هم دي . د قیرات د پښو د کتلو وروسته کیتهنا سترګې په ډېره مشفقانه توګه د قیرات په څېرې باندې پریوتې اوبیا یې قیرات ته وویل :

قیرات خورې !تر څو پورې به ته په خپل دې سوګند باندې ولاړه یې چې « تر څو چې قاتلانو ته سزا نه یې ورکړل شوې او دهغوې څخه دې بدله نه وې اخستې ، نو پڼې به نه په پښو کوې» . که چیرې بده یې و نه ګڼې او ماته اجازه راکړې نو زه به یوه ډېره ښه جوړه پڼې درته هدیه کړم .

دهغې په دې خبرو باندې قیرات په ډېر ناخوالي اواز سره وویل :

کیتهنا خورې ! لمړۍ زما لور سریان ، زما زوې علي پاشا او بیا زما لور ریونا هم پر ما باندې څو څو ځلې فشار راوړې تر څو زه خپل سوګند مات کړم او پڼې پښنو ته واچوم . ځکه چې په یخنۍ کې زما د پښو حالات ډېر خرابیږي ، خو واوره زما خورجانې ! زه به په خپل سوګند باندې تر هغې پورې ولاړه یم «تر څو چې قاتلان خپل انجام ته نه وی رسیدلي ».

د قیرات ددې ځواب په اوریدو سره کیتهنا چپ پاته شوه ، په دې وخت کې ریونا دخپله ځایه را پورته شوه ، سریان یې له لاسه و نیوله او له ځانه سره یې را پورته کړه . بیا ریونا دخپلې مور کیتهنا په لور وکتل او ورته یې وویل :

اې مورجانې !تاسې ټول دلته کینئ خبرې کوئ ، زه او سریان ځو چې ډوډۍ تیاره کړو .

په دې وخت کې نریوس هم دخپله ځایه پورته شوه او ریونا ته یې وویل ، ریونا جانې ! زه هم له تاسې سره یوځاې پخلنځاې ته ځم تر څو له تاسې سره کومک وکړم.

په ځواب کې ریونا سمدستي نریوس له لاسه و نیوله او بیرته یې په خپل ځاې کینوله ، او ورته یې وویل :

نه ، نریوس خورې ! نن به ته دلته ارام کوې ، دا ټول کار به نن زه او زما خور سریان کوو.

نریوس غوښتل د ریونا د خبرې ځواب ووایې چې دهغې نه مخته علي پاشا په خبرو پیل وکړ.

ریونا ماته ډوډۍ مه تیاروه ، زه بیرته لښکر ته ځم او همدلته یې خورم .

دعلي پاشا په دې خبره ریونا په تیزو سترګو هغه ته وکتل او په احتجاجی لهجې سره یې وویل :

علي پاشا ! دا شونې نه ده . ته په هیڅ صورت د ډوډۍ د خوړلو پرته له دې ځایه تللې نه شې . ته په ارام سره دخپلې مور تر څنګ کینه ، دهغې سره خبرې وکړه ، دهغې خدمت وکړه ، زه او زما خور سریان دواړه به په لږه شیبه کې ډوډۍ تیاره کړو ، ډوډۍ وخوره بیا چې چیرته ځې هلته ولاړ شه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

علي پاشا غوښتل څه ووايي چې ريونا سمدستي سريان له لاسه و نيوله او د پخلنځي په لور يې بوتله . ريونا او سريان په ډېره بيړه ډوډۍ تياره کړه ، ميلمستون کې ټولو يو ځاې هغه وخوړه ، اوبيا علي پاشا د خپل لښکر په لور و خوځيد .

په دې توګه قيرات او سريان دواړو مور او لور نژدې يوه اونۍ دريونا په کور کې قيام وکړ ، تر هغې چې دوې هلته تم وو ، تر هغې وخته پورې نريوس ،کندام ، خيسار او پر بيسا هم هملته له دوې سره يو ځاې و. علي پاشا به د ورځې يو ځّل يا دوه ځلې هلته راته او دټولو سره به يې کتل . په دې ترتيب د ريونا په کور کې دڅو ورځو د اوسيدو وروسته قيرات اوسريان دواړه مور اولور دهماغه ساتونکو سره چې دوې يې له بروصې دلته راوستې و بيرته د روميليا د ولايت څخه بروصې ته له کوچ وکړ .

پرلپسې لري...

دقريب الرحمن سعيد ژباړه

عثماني امپراطوري او پرخلاف يي د صليبيانو سازشونه (۱۰)

مکمل غير سياسي : يوتاريخي په زړه پورې ناول .

زمونږ دهيواد ګوډ يتمور څوک دي ؟

عثماني امپراطوري او پرخلاف يي د صليبيانوسازشونه (۱۰)

اوس تاسي ددې تاريخي ناول لسمه برخه لولئ:

(۱۰)

د سرويه پادشاه لازار شاه د سلطان مراد په لاسو وژل شوې و ، دهغه دوژل کيدو وروسته د هغه زوې ستيفن د سرويه پادشاه شوې و . د سرويه په تخت و تاج باندې د کيناستو نه وروسته ستيفن سوګند کړې و چې هغه به په هر صورت د مسلمانانو څخه د خپل پلار د وژل کيدو بدله اخلي . نو د سرويې په تخت باندې د کيناستو سره سم په هغه دجنګ ليونتوب راغې . او په ډيره چټکتيا سره يې په خپل فوځ کې زيادښت راوست .

هغومره لښکر چې لازارشاه د سلطان مراد او بايزيد د مقابلې له پاره راوستې و نو ستيفن دهغې دوه هومره لښکر تيار کړ.ددې نه اخوا هغه د خپلو نصاراو (صليبيانو) ورونو څخه هم کومک و غوښت او دهغوې څخه يې هم صليبي ځوانان د مسلمانانو څخه د بدلې د اخستلو له پاره له ځانه سره تيار کړل . ستيفن د يو ډير ستر لښکر د تيارولو او را غونډولو وروسته دمسلمانانو سره دټکر کولو هوډ وکړ . او په دې خاطر هغه د خپل مرکزي ښاره ووت او د سرحدونو په لور روان شو .

ستيفن چې کله دمسلمانانو سيمو ته را نژدې شو نو خپل لښکر يې په درې برخو وويشه ، يوه برخه يې له ځانه سره و ساتله ، او پاته دوه برخې يې د خپلو تکړه سالارانو دقوماندې لاندې ورکړې . هغه لښکر چې په خپله د ستيفن سره و هغوې د ويدين په سيمه کې پړاو وکړ .

(دويدين ښار دبلغاريې په شمال غرب کې دډينيوب د درياب په غاړه د يوګو سلاويه د پولو سره نژدې پروت دې . اوس دا ښار د يو ستر تجارتي مرکز تر څنګ يو صنعتي ښار هم دې . په پخوانيو وختو کې دلته يو ښار د «بونوټيله» په نوم هم اباد و ،او په څوالسمه پيړۍ کې دا ښار د يوه ازاد هيواد پايتخت هم و، د « ۱۳۹۶ ـ د ۱۸۰۷» پورې دا ښار د ترکانو تر ولکې

(c) ketabton.com: The Digital Library

لاندې و.)

د لښکر بلې برخې ته چې د سټيفن يوه تکړه سالار يې قوماندانې په غاړه درلوده ، داسکب په سيمه کې پړاو کولو حکم وشو .

(د اسکب اوسنې نوم اسکوپلچ دې ، دا ښار د بلغارد څخه دوه سوه ميله واټن لري او د «درذار» ددرياب په غاړه پروت دې . اوس يو تجارتي او صنعتي مرکز دې . دلته نن سبا يو کلب ، يوپوهنتون ، او يو نندارتون هم شته . د۱۹۴۱ ز کال د اپريل په مياشت کې پرې جرمنيانو واکمني کړې ده .)

د لښکر دريمه برخې ته سټيفن په غرنۍ لړۍ کې د پټيدو او د غلچکي بريد حکم کړی و، که څه هم سټيفن خپل لښکر په درې برخو ويشلې خو هغه په ډاگيزه توگه دا ښوول چې دهغې لښکر يواځې همدا دوه برخې دې . چې يوې يې په ويدين کې او بله يې په اسکب کې ځای نيولې و. د هغه لښکر په دغه دوو ځايو کې ساتل دحکمت نه خالي نه و . په دې ترتيب سټيفن غوښتل چې کله چې مسلمانان دهغې مقابلې ته راودانگي نو هغوې به هم زمونږ ددوه لښکر و دمقابلې له پاره خپل لښکر په دوو برخو ويشي . په دې ترتيب به دهغوې ځواک کمزورې شي اوبيا چې کله مسلمانان زمونږ ددواړو برخو لښکر سره ټکر وکړی نو هغه برخه چې د غرونو په لړۍ کې پټه پرته ده هغوې به د شا له خوا په دوې ناڅاپي يرغل وکړي . سټيفن په خپلې سوبه باندې ډاډمن و ، دا ځل د سټيفن خور ډسپنا هم په عسکري کاليو کې دخپل ورور اوخپل لښکر تر څنگ ولاړه و ه . په پخوانيو جنگونو کې هغې يواځې دښځينه لښکر لارښوونه کوله ، او دهغوې دښځينه و کار دا و چې د خپل لښکر تر منځ وا وسي او خپل لښکر د مسلمانانو پر خلاف را و پاروي ، خو دا ځل ډسپنا په عملي توگه په جنگ کې ور ننوتې وه .

دسرويه دپادشاه سټيفن دا ستره غلطي وه چې د مسلمانانو لښکر به په دوو برخو په ويشلو سره کمزورې کړي . او دا چې د مسلمانانو دوه برخې لښکر چې کله ددوې د لښکر سره په ټکر کې شی نود دوې دريمه برخه به پرې دشا له اړخه يرغل راوړې او په دې تر تيب به مسلمانانو ته ماتې ورکړې او خپله سوبه به ډاډمنه کړي . دا په داسې حال کې و چې د مسلمانانو جاسوسي شبکو دهرې لمحې اوهرې لحظې خبر علي پاشا ته را رساوه . او علي پاشا هم دا ټول خبرونه پرته له ځنډه سلطان بايزيد يلدرم ته ور ليږل . په دې تر تيب د مسلمانانو جاسوسي شبکو د سټيفن د لښکر ددرې واړو برخو خبر ، دهغوې دپټنځايو په هکله او هم د هغوې دخوزښتونو اوپلانونو په هکله ، د گړنديو ليږونکو په واسطه علي پاشا اوبيا علي پاشا سلطان بايزيد يلدرم ته ور رسول .

ددې خبرونو د ورسيدو سره سم سلطان درنگ و نه کړ . يو ستر لښکر يې د بروصې د ښاره څخه له ځانه سره را واخست ،او د روميليا په لور را روان شول او دلته ورته په روميليا کې علي پاشا د خپل لښکر سره يو ځای منتظر ناست و .

۱۷ *****

يوه ورځ ماښام نا وخته سلطان بايزيد يلدرم هغه ځاې ته ورسيد چيرې چې علي پاشا د خپل لښکر سره پړاو کړې و. علي پاشا دخپلو سالارانو سره يو ځاې دهغوې دښه راغلاست په خاطر دهغوې مخې ته ورغلل . سلطان له آسه را ښکته شو او د علي پاشا او نورو سالارانو سره يې په غيږ روغبړ وکړ او تر څنگ يې خپلو لښکر و ته هملته د پړاو کولو حکم وکړ . بيا سلطان د علي پاشا اودهغه د سالارانو او هم دهغو سالارانو سره چې د بروصې له ښاره ورسره يو ځاې راغلي و دخپلې خيمې په لور روان شو .او پاته لښکر په خپلو خيمو جوړولو کې بوخت شول .

ټول په خيمه کې کيناستل ، تر لږ څه وخته پورې سلطان بايزير يلدرم ، علي پاشا او دهغې سالارانو ته کتل اوبيا يې ورته وويل:

علي پاشا زويه ! هغه خبرونه چې تا د خپلو جاسوسي شبکو له لارې ماته را رسولي دي ، دهغوې په مطابق استيفن درې لښکره تيار کړی دي، يو په ويدين کې بل په اسکب کې او دريم يې په غرنۍ سلسله کې پټ کړې دې . په دې توگه استيفن غواړې ځان ته گټه پيدا کړي .خو مونږ هوډ کړې چې دهغې گټه به په زيان بدلوو . زما په ذهن کې د استيفن ددې درې واړو

(c) ketabton.com: The Digital Library

لښکرو دمقابلې له پاره يو پلان شته . که چيرې په هغې باندې عمل وکړ و نو زما په آند به مونږ ډير ژر استيفن ته ماتې ورکړو ،او بيرته به يې تيښتې ته مجبور کړو. او يا به يې په جنګ کې ژوندې و نيسو او د خپلو شرايطو په مطابق به پرې سوله و منو.

سلطان بايزيد يلدرم تر دې ځايه دخبرو کولو وروسته لږ څه تم شو او بيا يې علي پاشا ته وکتل او په پوره ځانګړتيا سره يې هغه ته وويل :

علي پاشا ! زه غواړم نن شپه له تاسې سره يو ځاې همدلته قيام وکړم . تر څو زمونږ لښکر دلته لږ څه ارام وکړي ، سبا سهر به له دې ځايه کوچ کوو . زمونږ وړاندې تګ به په ډيره ارامه توګه وي . تر ماښامه به سفر ته دوام ورکړو . د ماښام سره سم به لښکر په کوم ښه ځاې کې پړاو وکړي ، ماښام ډوډۍ به وخوري اوکله چې ماښام تياره شي ، شپه پېنځه شي نوته به دخپل لښکر سره يو ځاې د اسکب په لور مخه وکړي ، تاته په دې سيمو کې د پاته کيدو په اساس ډيره تجربه تر لاسه شوې ، په دې خاطر به تر اسکب پورې رسيدل تاته کوم ستونزمن کار نه وي .

د سلطان بايزيد يلدرم دوينا په ځواب کې علي پاشا وويل :

درونده سلطانه ! ته غم مه کوه . دا ټوله سيمه ما له پخوا څخه کتلي ده . هغه وخت چې ما د ترانوا ښار ونيوه نو زه د ويدين او اسکب تر څنګ تيرشوې وم. ددې څنګ به دشپې په تياره کې زما هغه مخبران هم زما لارښوونه کوي چې په اسکب کې يې د دښمن دلښکر پړاو کتلي ، اوس تاسې ماته نور څه حکم لرئ؟

دعلي پاشا په خبرو باندې د سلطان بايزيد يلدرم په مخ باندې د خوشحالۍ نښې را و ځليدې ، اوبيا يې خپلو خبرو ته دوام ورکړ او ورته يې و ويل :

علي پاشا د شپې په تياره کې ته د اسکب په لور روان شه . هلته چې ددښمن کوم لښکر پروت دې پر هغې باندې دشپې له خوا حمله وکړه ، دا بايدداسې توپاني حمله وی چې دښمن ترې د خلاصو ن لاره و نه مومي ، ترڅو ددښمن دا برخه زمونږ له پاره د خطر سبب ونه ګرځي ، زه به هم ستا د کوچ سره سم د ويدين په لور ولاړ شم . هلته استيفن په خپله دخپل لښکر مشرې کوي ، زه به د استيفن سره په خپله ټکر کوم . علي پاشا زويه ! ستا کار به داوي چې په اسکب کې چې ددښمن څومره لښکر دې هغوې له منځه يوسې اوبيا د ويدين په لور راشې او په کوم ځاې کې پټ سنګرونه و نيسې ، کله چې زه د ستيفن سره ټکر کوم نو ښکاره ده چې دهغه، هغه پټ لښکر چې هلته په غره کې يې ځاې په ځاې کړې دې د شا له اړخه پر ما يرغل کوي ، نوکله چې هغوې د خپلو سنګرونو څخه را ووځي نو تاسې پرې يرغل يوسئ ، تردې وخته پورې زه ډاډه يم چې زه به داستيفن لښکرو ته ماتې ورکړم اوبريمند به ترې را ووځم ، زه هيله لرم چې زمونږ تر شا ددښمن لښکر به تاسې سنبال کړئ . په دې ترتيب د سرويه پادشاه ستيفن به دخپل پلار لازارشا ه په څير زمونږ تر مخه بې وسه شي. مونږ به هڅه وکړو چې ستيفن ژوندې و نيسو واوپوښتنه ترې وکړو چې هغه ولې بيا د جنګ کولو هوډ کړې و.

سلطان بايزيد يلدرم چې کله چپ شو نو علي پاشا ورته وويل :

درونده سلطانه ! کوم پلان چې تا وړاندې کړې هغه ډير زيات د پياده کولو وړدې ،بس همدا اخري خبره و ګڼه .

سلطان بايزيد يلدرم يو ځل بيا په خبرو پيل وکړ او ويې ويل:

نو که چيرې معامله همداسې وی نو پورته شئ ، د لښکر دپړاو معاينه وکړئ ، او د لښکر دخورا څښاک تيارۍ وکړئ .

ددې خبرې سره سم سلطان بايزيد يلدرم دخپله ځايه را پورته شو ، نور سالاران هم راپورته شول ټول د خيمې څخه بيرون را ووتل ، د لښکر دخوراک څښاک تيارې يې و نيوه ، راتلونکې شپه ټول لښکر په هماغه ځاې کې سبا کړه . او سبا يې

(c) ketabton.com: The Digital Library

دهغه ځایه کوچ وکړ . علي پاشا دخپل لښکر سره یو ځاې د اسکب په لور روان شو په داسي حال کي چي سلطان بایزید یلدرم د سرویه دپادشاه استیفن سره د ټکر له پاره د ویدین په لور وخوځید.

١٨ *****

د بروصي دښار په لور د قیرات او سریان د تللو نه څو ورځي وروسته بیا هم نریوس ، دهغي مور او دواړه کوچنیان همدلته د ریونا په کور کي تم شول . یو نا څاپه دوه آس سپاره نا پیژندل شوي کسان د خپلو آسونو سره یو ځاې د ریونا انګړ ته را ننوتل . په دي وخت کي ریونا ، نریوس ، دهغوې مور ، دواړه کوچنیان ، رستاک او کیتهنا د حویلی په انګړ کي ناست ول او په خپلو منځو کي یي خبرې کولي ، ریونا او دهغي پلار رستاک د نوو راغلیو کسانو په کتلو هک پک شول ، سمدستي د خپلو ځایو څخه پورته شول ، بیا ریونا د نریوس په لور وکتل اوپه ځانګړې اشاره یي هغه پوه کړه ، اونریوس هم اشاره باندې پوه شوې وه . پربیسا هم په دغه اشاره باندې پوه شوې وه ، هغوې ټول پورته شول . ریونا نریوس او پربیسا ددواړو کوچنیانو سره یو ځاې یوې خوني ته یوړل . خو د ریونا پلار رستاک و کیتهنا همدلته په انګړ کي دریدلي پاته شول . راغلي دواړه سپاره مخته ولاړل ، بیا دهغوې څخه یوه د آس واګي پریښولي او د رستاک په لور ورغي او هغه ته یي مخ کړ او ورته یي وویل :

اې کاکا ! زه او ورور مي دواړه د یوې مهمي خبرې له پاره تا ته راغلي یو . دي سړي همدومره خبره وکړه چي رستاک یې خبره غوڅه کړه او ورته یي وویل . تاسي ته له ماسره دخبرو کولو د اجازې اړتیا نه شته . تاسو زما د خداې ښنلي ورور زامن یاست ، او زما له پاره هم د زامنو ځاې لرئ ، را ځی هلته په میلمستون کي کینئ . نو هره خبره چي وې همدلته به یې په ډاډه زړه سره وکړو .

درستاک ددې خبرې په اوریدو سره دواړه سپاره ډیر خوشحاله شول ، دواړو خپل آسونه په اخور باندې و تړل ، او میلمستون ته راغلل او کیناستل. کیتهنا او رستاک دواړه میره او ښځه هم د هغوې تر څنګ په میلمستون کي کیناستل .دهغوې ددې خبرې په اوریدلو سره ریونا ډیره اندیښمنه وه ، کله چي هغوې ټول دننه کیناستل نوریونا د خپلې خوني څخه را ووتله او دمیلمستون د دروازې په ووت کي یې غوږ و نیوه تر څو واوري چي دوې څه وایي ؟ دغه راغلي دواړه سواره د رستاک وریرونه وول. چي د علي پاشا د وژل شوي ورور مجدالدین سره ټکر شوې و او بیا یي ددغي ټکر وروسته د خپلو ځانو د خوندي کولو په خاطر تیښته کړې وه .

په میلمستون کي تر لږه وخته پورې چپه چپتیا وه ، بیا رستاک ته د خپلو دواړو وریرونو څخه یوه وویل :

اې کاکا! زه او ورور مي په څو مهمو مسایلو باندې له تاسره خبرې کوو. هغه خبره چي تر هر څه لمړۍ مونږ له تاسره پرې غږیږو هغه داده چي هغه ښځه چي نریوس نومیږي دا دخپلي مور او کوچنیانو سره ولي ستاسي کور ته ډیره ځي راځي؟ ته پوهیږې چي هغه په دوو علتونو زمونږ له پاره د نفرت او کرکي وړ ده ؟

لمړۍ دا چي هغې نصرانیت پریښود ، دې او مور یې دواړو اسلام و مانه . اوبیا یې د یوه مسلمان سره واده هم وکړ. اودهغې دواړه کوچنیان دهمغه مسلمان میره څخه دي . نو د نصرانیت په پریښولو سره ددې ښځي سره اړیکي ټینګول ښه کار نه دې . داسي خلک په نصرانیت کي د نفرت اوکرکي وړ دي . نو مونږ تاته دا ویل غواړو چي ته هغه پس له دې دلته په کور کي مه پریږده . او دا هم شوني ده چي مونږ د هغې څخه او دهغې ددواړو زامنو څخه دخپلو ترخو یادونو بدله واخلو.

بل د نفرت ا وکرکي وړ علت دادې چي هغې چي د کوم مسلمان سره واده کړې و د هغه نوم مجدالدین و او هغه زمونږ د بدترینو دښمنانو څخه و . تا ته به څرګنده وی چي همدغه شخص دخپلو څو تنو ملګرو سره پر مونږ حمله وکړه . او دهغې حملې په پایلو کي نه یواځي زمونږ پلار ووژل شو بلکه زمونږ کوچني ورور هم له منځه ولاړ . هغه یوازې زمونږ ورور نه و بلکه د ریونا راتلونکي میره هم و . په دې خاطر د دغي نریوس نومي ښځي میره مجدالدین لکه څنګه چي مونږ ته دکرکي او نفرت وړ دې همداسي باید تاسي هم ترې کرکه او نفرت وکړئ ، بلکه زه تاته په څرګندو ټکو وایم چي څرنګه چي دهغې

(c) ketabton.com: The Digital Library

دميره په لاسو زما پلار او کوچني ورور وژل شوي دي نو په دې خاطر يوه ورځ نه يوه ورځ به مونږ ددې ښځې او دهغې ددواړو کوچنيانو څه بدل اخلو او دهغوې ژوند ته به خاتمه ورکوو.

اې کاکا! دا خو لمړۍ خبره وه چې مونږ غوښتل له تاسره پرې خبرې وکړو خو اوس غواړم هغه بله خبره هم تاته تر مخ کيږدم .

پخوا له دې چې ددې ځوانانو څخه کوم يو خپله خبره پيل کړي رستاک په خبرو پيل وکړ او ورته يې وويل :

د بلې خبرې د بيانولو تر مخه ، زما بچيانو ! دخپل لمړني اعتراض ځواب له مانه واورئ ! اوبيا د بلې خبرې پيل وکړئ . تر هر څه لمړۍ زه تاسې ته داويل غواړم چې هيڅکله هم ته اوستا ورور د نريوس ، دهغې د مور او دواړو کوچنيانو پر خلاف کوم اقدام و نه کړئ . او نه د هغوې د وژلو هڅه وکړئ ، زما لور ريونا او زما ښځه کيتهنا ځکه هغوې دلته ډير را بولي تر څو مونږ هغوې بيرته د نصرانيت په لور را واړو. زه به تاسې ته دا په ډاګه کړم چې زمونږ هڅې هيڅکله هم خوشې نه ځي . تاسې ته معلومه ده چې د نريوس ميړه مجدالدين چې مسلمان و وژل شوې دې . دهغې نه وروسته ما او زما لور ډيره هڅه وکړه چې نوموړې بيرته خپل نصرانيت ته راواړو ، نو زه تاسې ته زيرې درکوم چې نريوس او دهغې مور پربيسا اسلام پريښې او بيرته نصرانيت ته را اوښتي دي . په دې خاطر زه تاسې ته داويم چې اوس هغوې دنفرت او کرکې وړ نه دي او نه واجب القتل دي په دې خاطر نه دهغوې پر خلاف لاس پورته کړئ او نه هغوې ووژنئ. اوس هغوې دمسلمانانو پر ځاې نصراني شوې دي .

درستاک ددې خبرې په اوريدو سره ددواړو ورونو په څيرو کې خوښي راو ځليده ، په دې وخت کې هغه بل وويل :

که چيرې هغې نريوس او مور يې دواړو اسلام پريښي وي او نصرانيت ته را اوښتي وي نو دا خو رښتيا هم ډير ښه خبر دې . زه او ورور مې له تاسره ژمنه کوو چې له ننه وروسته به مونږ نه نريوس ته په بده سترګه وګورو او نه به پرې لاس پورته کړو او نه به يې د وژلو هڅه وکړو . کله چې هغې او مور يې بيرته نصرانيت منلې نو دهغې پايلې دا ر ا وځي چې دواړه کوچنيان به هم د نصرانيت په فضا کې را لوي شي ، اې کاکا! دا خبره ختمه و ګڼه . اوس دا بله خبره ستا مخته ږدو .

ته پوهيږې چې ريونا زمونږ دکشر ورور غوښتنه او پلان و . اوس چې هغه دمجدالدين سره د ټکر په وخت کې له منځه ولاړ نو ريونا به بل چيرې نه ځي ، دهغې اصل ځاې زمونږ کور دې او هملته به ورځي ، اې کاکا! ته زمونږ دواړو څخه چې هر يوه ته دې خوښه وې د ريونا واده وکړه ، مونږ دا خبره دريونا خوښې ته هم پريږدو، خو زمونږ نه پرته مونږ ريونا بل چاته نه پريږدو .

دخپل وراره ددې خبر و په اوريدلو سره درستاک په څيره باندې د خفګان نښې را ښکاره شوې خودحالاتو د نزاکت سره يې خپل ځان سنبال کړ اوتر ډيره ځنډه چپ پاته شو اوبيا يې د لږ څه فکر نه وروسته وويل :

زما زامنو! هغه څه چې تاسې وويل هغه په خپل ځاې سهي دي . خو تاسې داخبره ډيره وروسته کوئ ، په دې خاطر چې ستاسې د کوچني ورور د وژل کيدو وروسته ما د ريونا کوژدن دکلي د يوه ځوان سره کړې ده ، هغه هم ددير حيثت خاوند ، نصراني او نيک انسان دې ، اوريونا د زړه نه خوښوي .

دهغه په دې خبره د رستاک د وريرونو څخه يوه يې وويل : ايا ريونا هم هغه خوښوي؟

رستاک لږ څه فکر وکړ او بيا يې وويل :

زما زامنو ! ريونا هغه ځوان ليدلې دې خو تر اوسه يې ورسره خبرې اترې نه دې کړې ، دهغې خوښيږۍ هم نه ، خو ما او دهغې مور دا خپلوي کړې ، نو په دې خاطر داسې و ګڼئ چې په دې کې د ريونا رضامندي هم شامله ده . که چيرې دغه

(c) ketabton.com: The Digital Library

خبره چې تاسې يې اوس کوئ پخوا مو کړې واې نومونږ به دغې ځوان سره د ريونا رشته نه تړله ، بلکه ستاسې د دواړو ځخه به مې يوه ته په خوشحالۍ سره واده کړې واى، تاسې په دې مسئله کې کوم اعتراض مه راپورته کوئ.

د رستاک ددې ځواب په هکله دواړه ورونه تر يوه وخته پورې په خپل منځې سلا او مشورې کې بوخت شول او دهغې وروسته يوه يې وويل :

اې کاکا جانه ! بې شکه چې تا به ددې کلې د کوم ځوان سره د ريونا د کوژدې خبره کړې وي خو مونږ به دا واده پرې نه ږدو . مونږ ته هغه ځوان هم معلوم دې د کوم سره چې ته د ريونا واده کول غواړې . لږ ساعت وروسته مونږ دواړه ورونه له دې ځايه درومو ، او تاته يوه اونۍ مهلت درکوو . په دې موده کې ته ښه فکر وکړه ، خو تا ته به غوره او بهتره داوې چې د ريونا دکوژدنې خبره په همدې ځاې پاې ته ورسوې ،او په پوره خوشحالۍ سره ريونا زمونږ سره ليږلو ته تيار شې.

په دې وخت کې رستاک د ډېر عقل او پوهې ځخه کار واخست ، ځکه په همدې ځاې کې يې دهغوې دخبرې ځخه انکار و نه کړ . بلکه په ډېره عاجزۍ او ډېره نرمې لهجې سره يې هغوې وويل :

زما زامنو !تاسې زما د ورور اولاد ياست ، ماته دخپل ځان نه وروسته تاسو ډېر محترم او درانه ياست هغه ځه چې تاسې وويل زه به دهغې په هکله د ريونا او دهغې دمور ، ستاسې دکاني ، سره په دې هکله خبرې وکړم. زه هيله لرم چې مونږ درې واړه به يوځاې کومې ښې پايلې ته ورسيږو . اوبيا هم زه هيله من يم چې بايلې به يې ستاسې په حق کې وي . خو زما زامنو ! پخوا له دې چې ريونا ستاسې ځخه د کوم يوه سره واده کړم ستاسې له اړخه هم ډاډ غواړم.

دواړو دخپل کاکا خبرې په ډېر غور سره واورېدې او دهغې د خبرو ځخه ډېر زيات خوښمن شول ، تر ځنګ يې دهغې د خبرو ځخه هيلې هم را وټوکيدې . ځکه چې دهغوې کاکا د هغوې ځخه د يوه سره دريونا په واده کولو باندې راضي شوې معلوميده ، نو دوې هم د خپل کاکا په لور باندې په ډېره عاجزۍ سره کتل ، رستاک هم دهغوې ددې ردعمل ځخه پوره پوره ګټه پورته کړه ، دخبرو اترو مخ يې بلې خواته بوړ او ورته يې وويل:

هغه باور او ډاډ چې زه يې له تاسې دواړو ځخه غواړم هغه دادې چې تاسې هم خبر ياست او زه هم خبر يم چې تاسې د مجدالدين سره ټکر کړې ، او دهغې ټکر په پايلو کې زما د ورور په ګډون ستاسې کشر ورور هم وژل شوې ، زه يواځې دا پوښتل غواړم چې تاسې ولې د مجدالدين سره ټکر وکړ ؟ ګورئ زامنو! ما ته په دې خبره پوهيدل ډېر زيات اړين دي چې کله چې ريونا ستاسې ځخه د يوه سره واده شي نو زه غواړم چې زما لور هلته ډاډمنه ژوند وکړي . زه په دې خاطر هم ددې حالاتو ځخه ځان خبرول غواړم چې دهغو راتلونکو ګواښونکو حالاتو مخنيوې وکولاې شم او دخپلې لور راتلونکې خوندې کړاې شم . که چيرې تاسې له چا سره دښمني لرئ ، که چيرې ستاسې د مجدالدين سره کومه دښمني وه ، نو زه بايد پر هغې وپوهيږم . تر ځو زه د خپلې لور او ستاسې د دواړو د خونديتوب په هکله وسايل برابر او لارې چارې ولټوم . زما زامنو! ما خو داخبره غلبه نه ده کړې .

د رستاک په دې پوښتنو باندې دواړو ورونو يو ځل بيا رستاک ته په ډېره حيرانونکي توګه وکتل . خو ځرنګه چې هغوې ته د ريونا د په لاس ورتلو اميد و نو په دې خاطر هغوې خپل ټول راز خپل کاکا ته په ويلو تيار شول . دهغوې ځخه يوه يې وويل :

اې کاکا جانه ! دا چې مونږ ولې د مجدالدين سره ټکر وکړ ، دا په خپله يوه اوږد داستان دې .

رستاک سمدستې ورته وويل :

زه غواړم همدا اوږد داستان واورم ، تر ځو په هغه حالاتو او شرايطو چې مونږ ته مخته راځي ، ځان پوه کړم. زامنو! ددې هر ځه پوهيدو ځخه زما موخه داده چې زه ستاسې ددواړو سره سره د خپلې لور ريونا د ساتنې له پاره هم د خونديتوب سامان

(c) ketabton.com: The Digital Library

تیار کړم . په دې خاطر هر هغه څه چې وشول هغه ماته په تفصیل سره وواياست . په دې وخت کې به زه تاسي ته دا هم ووایم چې له مانه د کومې خبرې د پټیدو هڅه مه کوئ ،که چیرې تاسې کومه خبره را نه پټه کړه اوماته وروسته دهغې په هکله معلومات تر لاسه شو نو دا یاد ساتئ چې زه به هیڅکله هم له تاسې سره د ریونا دتللو اجازه درنه کړم .

د رستاک په دې ګواښ باندې دواړو ورونو وخندل اوبیا یې یوه وویل :

اې کاکاجانه ! هغه څه چې زمونږ سره راز دې هغه به ټول ستا تر مخه کیږدو. اوس چې ته دې ته تیار یې چې ریونا زمونږ سره د لیږلو ملاتړې یې نو بیا زمونږ په فکر زمونږ اوستا تر منځ راز باید پاته نه شي . اې کاکا چانه ! مونږ یواځې د مجدالدین ژوند ته دپاې ټکي نه دې ایښودې ، دهغه نه د مخه مو دمجدالدین مشر ورور او دهغه پلار هم له تیغه تیرکړي دي .

دهغوې په دې څرګندونو باندې د پردې تر شا ولاړې ریونا ټکان وخوړ ، د رستاک ښځه او په خپله رستاک هم هک پک شول . خو ټولو ډیر ژر ځانونه سبنال کړل ، او یوځل بیا رستاک په خبرو پیل وکړ.

زه غواړم په دې و پوهیږم چې تاسې اخر ولې مجدالدین ، دهغه ورور او دهغه پلار ووژل ؟

د رستاک ددې پوښتنې په ځواب کې د هغه بل ورور په خبرو پیل وکړ او ویې ویل : اې کاکا جانه !دا یواوږود داستان دې ، په دې کې هیڅ شک نه شته چې هغه درې واړه مونږه وژلې دي خو په دې وژلو کې زمونږ سره نور هم ډیر خلک ګډ دي ، او هغوې هم د ا وژل په خپله خوښه نه دې کړې ، بلکه مونږ ټولو ته حکم شوې و چې داسې باید وشي ، نو مونږ هم همغسې وکړل .

دهغوې په دې څرګندونو باندې رستاک لږڅه ټکان وخوړ خو دهغوې څخه یې د نور زیات معلومات دتر لاسه کولو په خاطر ځان سنبال کړ او ویې ویل : زما د ډاډ او تسلې په خاطر ایا تاسې دا ویلې شئ چې تاسې دا کار د چا په حکم تر سره کړ؟

درستاک ددې پوښتنې له پاره دواړو ورونو خپلو کې مشوره وکړه اوبیا یې یوه وویل :

واروه کاکا جانه ! دلته د یوناني پادریانو او راهبانو یوه ډیره ستره ډله ده ، هغوې نه یواځې د عیسایت تبلیغ دنده په غاړه لري بلکه دهغې د پر مختګ له پاره یې زیات شمیر تنظمیونه جوړ کړي دی . د پادریانو اوراهبانو ددې ډلې دوه مرکزونه دي . یو یې د ګرمۍ د موسم ځاې دې او بل یې د یخنۍ د موسم ځاې . د ګرمۍ د موسم ځاې یې په « ایکرو پولس » کې دې .

(ایکروپولس یو پورته او لوړ ځاې ته ویل کیږې .د یونان د یوه ښار د ټولو نه پورته ځاې ته « ایکروپولس » ویل کیږي ، په دې اسا س د ایتهنز په شاوخوا کې هم یو ایکروپولس شته ، دا ایکروپولس نژدې پنځه سوه فټه لوړ په یوې غرنۍ سیمه کې پروت دې ، دې ځاې ته یواځې یوه لاره د ورتللو شته ، اوبله نه لري . په دې غره باندې د ښار ستر ستر ې ماڼۍ ابادې شوې دې ، هلته یو ډیر مشهوره پخواني ماڼۍ« پارتهین » ده چې یو وخت دمعبد په توګه کارول کیده ، د پارتهین قوم دا پخواني معبد د پادریانو او راهبانو دګرمۍ دموسم ناست ځاې و .)

د هغوې ژمني ناستځاې د پلوپ په سیمه کې و . پلوپ د یونان جنوبي برخه ده چې د څلورو اړخو نو څخه په سمندر کې را ګیر ده . د وچې یوه نرۍ پټۍ هغه د نورې لوې وچې سره نښلوي هغې ته دګړنګونو پټۍ ویل کیږی. که چیرې د سهیل له اړخه څوک دغه جزیره نما ته ورځې نو د ترپلې څخه به تیریږي . دا د راهبانو او پادریانو ژمني ناستځاې دې .

اوس نو د کومو پاردریانواو راهبانو د ډلې په اړه زه خبرې کوم ، نو لکه څنګه چې مخته مې تاته وویل چې دهغوې تر مخ تر ټولو ستره دنده د عیسائیت تبلیغ او پر مختګ دې . د همدې موخو په خاطر دغه پادریانو وسله وال تنظیمونه جوړ کړي دي ، او په مختلفو سیمو کې یې هغوې خپاره کړي دي ،د دغو ډلو د چلولو په خاطر هغوې د قسطنطنیه د پارشاه مینوئیل نه علاوه د هنګرې دپادشاه سجسمنډ او د بلغاریه د شهزادګانو سائرکن او ایکسلا څخه هم مالي او اخلاقي کومک اخلي . دددې

(c) ketabton.com: The Digital Library

تنظیم تر ټولو ستر او تکړه ملاتړي د بلغاریه شهزادګان سائرکن او ایکسلا دي .

دلته زمونږ د رومیل په ولایت کې ددې تنظیم تر ټولو لوی رکن «یونیسیس »دی ، دا هماغه یونیسیس دی چې زمونږ دکلي سردار هم دی او ته یې ډیر ښه پیژنې هم . دپادریانو او راهبانو دې تنظیم خپلو ټولو کارکوونکو او وسله والو ته حکم کړی دی چې هغه سیمې چې مسلمانانو سوبه کړې دي او یایې سوبه کوي، هلته د مسلمانانو د تبلیغ کارونه مه پرېږدئ تر څو دهغوی د تبلیغاتو له لارې عیسایان د اسلام په لور ولاړ نه شي ، مونږ دواړه ورونه هم ددهمدې تنظیم ارکان یو . زمونږ هغه ورور چې، د ریونا کوژده شوې و او ووژل شو هغه هم د همدې تنظیم رکن و . بلکه داسې و انګیره چې ستا ورور او زمونږ پلار هم دهمدې تنظیم رکن و، نو مونږ په دې سیمه کې ټوله کار روایي د خپل کلي د سردار یونیسیس په حکم کوله ، او دهمدې یونیسیس په حکم مونږ د مجدالدین نه اخوا د هغه مشر ورور او پلار هم وژلي دي . دهغه پلار تر ټولو دمخه زمونږ په لاسو ووژل شو ځکه چې هغه په دې سیمو کې د اسلام تبلیغ کاوه . هغه یو ډیر زهرجن او اغیزمن تبلیغي و . د هغې د وژلو له پاره مونږ ته د پلوپ د جزیرې څخه د پادریانو او راهبانو له اړخه خاص پیغام راغلي و . چې په هغې کې یې ویلې و چې دغه مبلغ چې نوم یې خیرالدین دی سمدستي له منځه یوسئ . ځکه چې د هغه په لاسو ډیرو خلکو د اسلام منلو ته غاړه اېښودې وه . زه باید دا هم ووایم چې د خیرالدین مبلغ په لاسو په زرګونو وګړو یواځې د رومیلیا په ولایت کې نصرانیت پرې اېښې او اسلام یې منلي و . کله چې دا خبرې د پلوپ جزیرې کې د راهبانو او پادریانو غوږونو ته ورسیدې نو هغوی ډیر په غضب شول ،نو د خیرالدین د وژلو حکم یې را ولیږه ، اومونږ ته د حکم د رسیدو سره سم، مونږ هغه پلې کړ او خیرالدین مو له منځه یوړ.

خبره یوازې تر خیرالدین پورې نه وه را ټوله . په دې سیمو کې په سلګونو مسلمان مبلیغین ، چې دلته د تبلیغ له پاره راغلي و ، نژدې ټول مو له منځه وړي دی . په دې ورځو کې یو څو لا تر اوسه پورې شته چې لا تر اوسه زمونږ لاس نه دی ورسیدلې ، ددې علت دادې چې دهغوی سره څه ساتونکي هم ګرځي او په ډیره منظمه توګه خپل کارونه سر ته رسوي ، خو زمونږ سترګې پر هغوی باندې نښتې دي او یوه ورځ نه یوه ورځ به مونږ دهغوی کار هم ور ختم کړو.

دخیرالدین مبلغ د وژلو وروسته د هغه مشر زوی د هغه د بدلې د اخستسلو له پاره راغې ، مونږ هغه هم له منځه یوړ . دهغه وروسته دهغه ورور مجدالدین ددې زمکو په لور مخه کړه .او هغه هم مونږ له منځه یوړ. اوس ویل کیږي چې د مجدالدین یو کشر ورور چې ، علي پاشا ، نومیږي ، هغه سلطان مراد په خپل لښکر کې اخستې دی ، همدا سږې په راتلونکو ورځو کې زمونږ له پاره ګواښ ګرزیدای شي ، په دې خاطر مونږ هوډ کړې دې چې هر وخت چې مونږ ته وخت تر لاسه شي نو دعلي پاشا څټ به هم ورپرې کړو تر څو دهغه له اړخه مونږ ته چې کوم ګواښ متوجه دې هغه د تل له پاره له منځه ولاړ شي .

ددې خبرې سره سم دغو دواړو ورونو یو بل ته اشاره وکړه ، پورته شول ،یو یې درستاک په لو ر وکتل او ورته یې وویل :

کاکاجانه ! اوس به مونږ دواړه ولاړ شو ، یوه اونۍ وروسته به بیرته را ستنیږو ، خو ستا ، زمونږ دکاني او ریونا درې واړو ځواب باید «هو» وي . خو که چیرې تاسې نه وکړه نو په یاد ولرئ چې حالات به دومره خراب شي چې بیا به یې هیڅوک نه شي کنترولولای .

ددې خبرې سره دواړه د میلمستون څخه ووتل نو ددروازې د پردې په ګوډ کې ولاړې ریونا د هغوې څخه مخته منډه کړه او خونې ته ننوته . دهغې د کاکا دواړه زامن د اخور په لور ورغلل ، خپل آسونه یې راپرانستل او د انګړ څخه ووتل .

کله چې هغو دواړه ولاړل نو رستاک او کیتهنا دواړه هم د میلمستون څخه را پورته شوې او د حویلۍ داخلي برخې ته د ورتللو نیت یې وکړ خو په همدې وخت کې نریوس ، پربیسا ، ریونا درې واړه دهغوی لورې ته ورغلل. ددوې په ورتګ سره هغوی بیرته په خپلو ځایو کیناستل، هغوی ددواړو کوچنیانو سره یو ځاې هم هملته کیناستل . بیا نو رستاک د نریوس په لور وکتل اور ورته یې وویل :

(c) ketabton.com: The Digital Library

نریوس لورې ! دغه زما دواړه وریرونه چې دلته راغلي و هغوې یوائې ستا د میره ، مجدالدین ، قاتلین نه بلکه د هغه دپلار او ورور قاتلین هم دي . لورجانې ! دوې که څه هم زما د ورور زامن او زما وریرونه دي خو په حقیقت کې زه ریښتیا هیڅکله هم نه پېژنم ، همدوې ستا د میړه وژونکي هم دي .

ددې وروسته روستا ک د پلوپ په جزیره کې د راهبانو اوپادریانو به هکله چې څه اوریدلې و او هغه تفصیلات چې وریرونو یې ورته ورکړي و ټول نریوس ، ریونا ، پربیسا ته ټکي په ټکي وویل په دې وخت کې ریونا خپل پلار ته مخ کړ او ورته یې وویل :

اې پلارجانه ! اول خو دا ووایه چې دهغوې د هغې غوښتنې به هکله ته څه وایې چې هغوې ما له تا څخه غواړی ؟ زه ددې دواړو څخه د یوه سره هم واده کولو ته تیاره نه یم . او نه یې د خپل ژوند د ملګرې په توګه غوره کولې شم . دوې دواړه قاتلین دي او دقاتلینو په حیث زه ترې کرکه او نفرت کوم . اوس خود هغوې دکشر ورور څخه هم زما ، چې زما کوژدن ورسره شوې وه ، نفرت اوکرکه را پیدا شوه. هغه هم له دوې سره په دې قتل او غارت کې شامل و . او ستا ورور ، زما کاکا، چې ووژل شو هم په دغه ټولو جرائمو کې له دوې سره یو ځاې و .

پلار جانه ! دا چې دوې ولاړل او تا ته یې د یوې اونی مهلت درکړې ، او دا یې وویل چې یوه اونی وروسته دوې بیرته را ستنیږې او ریونا به له ځانه سره وړي ،نو په دې لړکې به ستا کړنلاره او کړچار څه ډول وی ؟

رستاک وکتل چې په دې وخت کې د ریونا حالت څومره د اندیښنې وړ دې . هغه د غم او اندیښنې نه ژیړه تښتیدلې وه . دهغې په سترګو کې ویره وه ، رستاک هغه ته یوځل وکتل اوبیا یې نرې شانته و خندل او ورته یې وویل :

ریونا جانې ! ته په دې اړه فکر او اندیښنه مه کوه ، زه به په دې هکله تر هر څه دمخه ستا د اوسنې کوژده شوي ،یوتاش ، سره خبرې وکړم . زه به د یوتاش په ګډون ددې کلې د ځوانانو یوه ډله تیاره کړم تر څو ددې بدمعاشانو په مقابل کې زمونږ نه دفاع وکړي . لورجانې ! ما د هغوې تر مخه ځکه انکساری او عاجزی کوله، چې ما غوښتل چې ځانته دا معلومه کړم چې د مجدالدین ، دهغه د پلار او مشر ورور وژونکي څوک دي . زما دغې نرمي رویې او زما دهمدې همدرده وینا په اساس هغوې هم نرم شول . ما هغوې ته وویل چې زه به یوه اونی وروسته دوې ته ووایم چې د ریونا په اړه زما ځواب څه ډول دې . په دې توګه هغوې په دې لړ کې هم ډاډمن شول . او دهمدې ډاډ په اساس هغوې ماته ټول داستان واوراوه. او دا یې را ته ډاګیزه کړه چې هغوې مجدالدین ، دهغه پلار او ورور ولي وژلي دي . اوس به داټولې خبرې علي پاشا ته هغه وخت کوم چې هغه د اوسنې جنګ څخه فارغ شي او زما کورته بیرته راستون شي . زما په آند چې هغه ته به پدې هکله ډیره ښه رڼا تر لاسه شي او د ټولو قاتلینو په پیداکولو کې به بریالي شي. ددې خلکو مشر زما د کشر ورور دکلې سردار ، یونیسیس دې . هغه په دې سیمه کې د راهبانو او پادریانو د تنظیم تر ټولو مهم رکن دې او د همغې په حکم مجدالدین ، دهغه پلار او ورور په قتل رسیدلي دي ، لور جانې ! که دا دواړه ورونه تر یوې اونی پورې ستا د وړلو په خاطر بیرته راستنیږي نو زه به ورته انکار کوم . دهغوې سره به په پوره قوت سره مقابله وکړم او دخپل کلې هغه ځوانان چې ما د خپل کور د ساتنې له پاره تیار کړی دي ، نو هغوې به زمونږ په خاطر د هغوې مقابله وکړي . ته په دې اړه ډاډ منه اوسه ، ته هیڅ ډول اندیښنه مه کوه . زه پوهیږم چې ته دهغوې دواړو څخه نفرت اوکرکه کوې . لور جانې ! ستا واده به ستا د رضا پرته هیچرته هم و نه کړم .

رستا ک تر دې ځایه نور چپ شوځو وروسته یې بیا د نریوس په لور وکتل او ورته یې وویل :

نریوس لورې !د ریونا معامله خو ختمه شوه ، خو اوس به زما لورې ! زه ستا په لور توجه کوم. په حقیقت کې زما دا دواړه وریرونه ستا او ستا د کوچنیانو د قتل پسې و . خو لورې! ما د ا نه شو زغملاې ، هغوې ته تر ټولو ډیر زیات قهر په دې و چې تا نصرانیت پرې ایښې او اسلام دې منلې ، بله د قهر خبره ورته داده چې تا د یو مسلمان مجدالدین سره واده کړې، او ما ته یې هم په ګواښلې توګه وویل ، چې نریوس د خپلې مور او کوچنیانو سره یو ځاې دلته زمونږ کور ته ولې راځي . ما هغوې ته وویلې چې زه نریوس دلته راغواړم او ترغیب ورکوم چې اسلام پریږدې او بیرته نصرانیت ومنې . ما هغوې دواړو ته دا وویلې چې نریوس اومور یې اوس اسلام پرې ایښې او بیرته عیسائیانې شوې دي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

لورجاني ! زما په دې درواغو هغوې دواړه ډېر خوشحاله شول. خو تر څو پورې چې دوې د لونډانو اوبدمعاشانو په څير ګرځي راګرځي نو لور جاني ! زما دا دروغ به تاته ګټور ثابت شي ،که چيرې له تا څخه هم څوک و پوښتي نو تر هغه وخته پورې چې علي پاشا له دوې څخه بدل نه وې اخستې ، ته همدا وايه چې زه اوس مسلمانه نه يم بلکه عيسائي يم .نو په دې ترتيب به ددئ ظالمانو د لاسو څخه په امن يې .

د رستاک په دې خبرو باندې نريوس او دهغي مور د رستاک نه مننه وکړه او هغه ته يې ډاډ ورکړ چې هغه به خپل ځان نصراني ښئي.

څرنګه چې اوس لمر په پريو و نو په دې خاطر کيتهنا ،نريوس ، دنريوس مور پربيسا د ميلمستون څخه راپورته شوې او دډوډۍ د پخلنځي په لور ولاړې .

پرلپسې لري ....

دقريب الرحمن سعيد ژباړه

عثماني امپراطوري او پرخلاف يي د صليبيانو سازشونه (۱۱)

مکمل غير سياسي : يوتاريخي په زړه پورې ناول .

زمونږ دهيواد ګوډ يتمور څوک دې ؟

عثماني امپراطوري او پرخلاف يي د صليبيانوسازشونه (۱۱)

اوس تاسې ددې تاريخې ناول يولسمه برخه لولئ:

(۱۱)

پرلپسې ***** ۱۹

د شپې تيارې د تورو غارونو څخه را وتلي وې او هر څه او هر شې يې په خپله غيږ کې نيولې د خوب او ويدوکيدو په لور يې ښکلاوه

علي پاشا د خپل لښکر سره يوځاې د شپې په تيارو کې د يوه نا خلاصيدونکي الوت او خطرناکه څپو په څير د خپلو جاسو سانو په لار ښ

دې لښکر ته په ورنژدې کيدو سره جاساسو نو علي پاشا ته د تم کيدو اشاره وکړه او هغه ځايونه يې ورته وښوول چيرې چې د دښمن لښ
تيار کړې وې.

ددې نه وروسته يو انقلاب جوړ شو . علي پاشا په توپانې توګه خپل لښکر ته د وړاندې تللو حکم وکړ بيا يې دشپې ټول زنخيرونو مات ا

دا په داسې حال کې چې د اسکب د ښار په شاوخوا کې پرتو ځواکونو د هيڅ لورې دداسې کوم خطر او ګواښ احساس هم نه کاوه چې پ

(c) ketabton.com: The Digital Library

دبنمن باندې شپیني وینه تویونکې حمله وکړه نو دې حملې ددښمن د عسکرو حوصلې ټوټې ټوټې کړې . د لښکر ددې نا څاپي حملې له
هغوې بیرته منظم کړي . او دعلي پاشا په فوځونو باندې را پریوځي .

خو اوس هغوې ته ډیر ناوخته شوې و، په دې وخت کې علي پاشا د خپلې ناڅاپي حملې په عروج کې و، بریالي شوې و . هغه په خپل د

د استیفن د لښکر دې برخې ډیره هڅه کوله چې په یوه ډول نه یوه ډول د شپې یرغل کونکي بیرته دفع کړی خو په ډیره نابېره توګه د نا
ټولې لارې بندې کړې وې .

دلته یې د نیمایي زیات د دښمن لښکر له منځه یوړ ، علي پاشا تر لرې لرې پورې خپل لښکر خپور کړې و تر څو ددښمن عسکر ترې و
ماتې دغه خبر د استیفن دلښکر دریمې برخې ته و نه رسیږي .

کله چې د اسکب په څنډو کې لمر را وخوت نو علي پاشا د دښمن د عسکرو د مړو نظاره وکړه، د هغوې مړي یې هملته په میدان کې خ
چې د سرویه دپادشا استیفن خپل لښکر ته پړاو ورکړې ، بیا یې دهغه پلان له مخې چې دده او سلطان بایزید تر منځ پرې کار شوې و پ

ددې سنګر په وخت کې علي پاشا ته دهغه جاسوسانو خبرورکړې و چې سلطان بایزید او دسرویه پادشاه استیفن لښکر ې یو بل ته مخام

٢٠*****

نریوس دخپلې مور بربیسا او دواړو کوچنیانو سره یو ځاې څو ورځی هلته د ریونا به کور کې د دیره کیدو وروسته اوس خپل کور ته ت
یې په لاسو کې نیولې وې ، هغوې له خپله ځانه سره د هغه کلي اوسیدونکي یوتاش ، چې د ریونا کوژده ورسره شو ې وه ،هم را وړې
هغه یې راوست او دخپلو دوره نورو اسونو تر څنګ یې و دراوه. په دې وخت کې په انګړ کې بلکل چپه چپتیا وه ، هیچا د خبرو کولو

بیا ددوې دواړو بدمعاشانو ورونو څخه یې یوه رستاک ته وکتل او ورته یې وویل چې :

اې کاکا جانه! زه او ورور مې یوه اونی مخته دلته راغلي و او مونږ تا ته ویلي و چې مونږ به یوه اونی وروسته بیرته را ستنیږو اوته ب

کاکاجانه! ستا دهغې ورځې په خبرو باندې مونږ ډیر خوشحاله شوي و او مونږ هیله من شوي و چې ته به ریونا زمونږ دواړو څخه یوه

خو ددې ځایه زمونږ د تللو وروسته تا برعکس بله لوبه پیل کړه ، رستاک کاکا! په یاد ساته چې په دې کلي کې زمونږ څه کسان شته ،ت
ځان دفاع وکړې . کاکا جانه ! دا ډیر ذلیل او مجرمانه عمل دې چې تا کړې دې .

ددې خبرو وروسته هغه اوباش تر یوې لمحې پورې چپ شو اوبیا یې وویل : اې کاکا جانه! مونږ ستا د لور کوژده شوې یوتاش هم له ځ

بیا یې د یوتاش په لور وکتل ، د رستاک د وریرونو څخه یوه یې ترې و پوښتل : ګوره یوتاشه ! زما کاکا رستاک وایې چې هغه خپله لو
له ځانه سره په زور بوتلل و غواړو ایا ته ددې همت لرې چې زمونږ په لاره کې خنډ شې ؟

دهغوې ددې پوښتنې په مقابل کې یوتاش په ډیره بیره د نفي ځواب ورکړ . ددې مطلب داو چې هغه نه غواړې ددې دواړو په مخ کې خن

مونږ دواړو ورونو چې ته د خپل کور څخه د کوم مقصد په خاطر را وستې وې هغه مقصد پوره شو ته اوس تللې شې.

ددې سره سم یوتاش په ډیر ډاډمه توګه د دې دواړو ورونو لورې ته وکتل او د هغوې شکر یه یې وکړه اوبیا په یوه تیزه منډه د حویلی د

دیوتاش دتللو وروسته دهغو دواړو څخه یې یوه یو ځل بیا رستاک ته مخ کړ او ورته یې وویل :

(c) ketabton.com: The Digital Library

کاکاجانه ! اوس نو ته مونږ ته زمونږ د پوښتني ځواب را کړه ، مونږ تا ته پخوا ویلي و چي مونږ به یوه اونۍ وروسته را ځو ، خو زمو
خلاف داسي کومه غلطي وکړه او یادي داسي هڅه وکړه نو لکه څنګه مو چي مجدالدین او د هغې مشر ورور اوپلار له منځه یوړل په
او دهغې دمور اوزمونږ دکاني کیتهنا عکس العمل څه ډول دي ؟

ددې ټول خبرو په جریان کي څومره چي ریونا اندیښمنه وه نو د رستاک په مخ باندې هم د قهر و غضب سکروټي اوښتي را اوښتي ، ب

زه پوهیږم چي تاسي اوباش او غیر مسؤل ځوانان یاست . که چیرې داسي نه وایي نه هیڅکله به مو هم د عامو خلکو وژل نه کول . په
واورئ ! دفاع دهر انسان خپل حق دی او دا دفاعي ډله ما د یونا په مشورې سره جوړه کړې وه.

واورئ زما د وررو دواړو زامنو ! زه نه له تاسي ویریږم او نه په دې اړه کومه اندیښنه لرم . که چیرې تاسي په دې پوهیږئ چي زه به
ستاسي ددواړو څخه کوم یو دخپل ژوند ملګرې کړي . په خپله زما او زما د ښځې کیتهنا فکر هم د ریونا څخه مختلف نه دی . زمونږ ل
ډول دی . خو که چیرې په دې هکله تاسي دواړو څخه کوم یو هم د زور څخه کار واخست. نو دا به یاد ساتئ چي یوه نه یوه ورځ به تاس

د خپل کاکا رستاک ددې ګواښ نه وروسته دواړو ورونو په خپلو مینځوکي مشوره وکړه اوبیا یې یوه درې واړه آسونو د حویلۍ نه بیرو
حیرانونکي حالت کي وه . هغه ډیره زیاته هڅه کوله خپل ځان د هغوې له لاسو خلاص کړي ، لیکن توان یې نه درلود. هغه اوباش هغه

رستاک کاکا ! که په دې لړ کي دې زمونږ پر خلاف د کوم قدم داخستلو هڅه وکړه اویا دې د کلي ځوانان زمونږ پسي وروسته را ولیږل
علاوه به ستا جایداد او شتمني هم زمونږ خپله شی.

ددې خبرې سر ه سم دواړو ورونو یوه بل ته وکتل ، او آسونو ته یي لغته ورکړه او ریونا یي هم له ځانه سره لرې و ځغلوله .

۲۱ *****

درستاک دواړو وریرونو به لا ریونا دکلي څخه لرِه لرې وړې وه چي تر مخې یې په تور رنګي آس سپور یو کس راغي ، دوې ته نژدې

همدلته و دریږئ ... په همدې ځای ستاسي هڅي او کوشش پای ته ورسید. ریونا د آسه راښکته کړئ ، او دخپل انجام انتظار وکړئ.

دې دواړو ورنو وکتل چي هغه سپور چي ددوې په لاره کي ولاړ و هغه په تور رنګ آس باندې سپور و. هغه یوه ډیره نوې ذره په ځان

لمړۍ خو دواړو ورونود دغه نوې لار نیوونکي په لور په ډیر غور سره و کتل ، بیا یي یوه وویل :

اې اجنبي ! مونږ نه پوهیږو چي ته څوک یي او ولي دې زمونږ لاره نیولي ده. شاید چي ته مونږ دواړه وررونه و نه پیژني ، په دې خا
لیدلي سفر باندې به روان شې . مونږ هغه خلک یو چي پر خپلو دښمنانو ، پر خپلو مخالفینو باندې د ور پریوتو په چل ښه پوهیږو . که

مخه نیونکي سړې تر ډیره په ډیر غور سره دوې دواړو ته و کتل او بیا د برق په څیر و ګرځید اوپه غور نده اواز سره یي وویل :

د انسانیت قاتلینو ! ما چي ستاسي لاره نیولي هغه مي د یوه مقصد له پاره نیولي ، ما هسي په کوڅو کي ګرځیدونکي انسان مه ګڼئ ، زه
رستاک لور ریونا په زوره یوسئ اودهغې د ابرو او عزت په تویولو باندې به بریالي شئ . هیڅکله هم نه ، واورئ ! ریونا یو امانت دی
رب په ذات مي سوګند چي زه به تاسي تیښتي ته پرې نه ږدم . په دې خاطر چي تاسي هغه شیطانان یاست چي په ټولنه کي مو فتنه را پ

په لار کي د ولاړ انسان دغو ګواښونو دا دواړه وررونه ډیر زیات ناارامه کړل ،بیا یي یوه په ډیره سخته لهجه و غړمبید او ویي ویل :

(c) ketabton.com: The Digital Library

اې لار کې ولاړ اجنبيه !شايد چې ته زمو نږ د حقيقت څخه خبر نه يې ، مونږ سره ټکر کونکي هيڅکله هم د بريا فکر نه شي کولې ، ک

پخوا له دې چې مونږ دواړه ورونه ستا پر خلاف څه وکړو نو د مخ نه دې دا نقاب پورته کړه تر څو مونږ و پوهيږو چې ته څوک يې .
رستاک يې او نه يوتاش .ووايه څوک يې ؟ تر څو ستا د مړينې دمخه مونږ ه پوه شو چې زمونږ سره ټکر کونکې ، زمونږ په لار کې د

دهغوې ددې خبرې سره سم په تور آس سپور خپل نقاب لرې کړ ، هغه علي پاشا و .ددې سره سم يې خپله توره په هوا کې خوزوله او

واروړئ ابليسانو ! په لايزال خداې مې سوگند ،چې زه به ستاسې دغه تږې شونډې وچې ژبې او وږې ستونې د تل له پاره و تړم .

علي پاشا د لږځنډ وروسته يو ځل بيا په تندې او تيزې لهجې ووېل :

اې بې نومه او بې ننگه انسانانو ! واروئ ! په خپلو زړونو باندې وليکئ او په همدې ځاې چې تاسې ولاړ ياست نو علي پاشا به تاسې د

علي پاشا چپ شو ، هلته ريونا چې لږ مخته د يوه ژيړ کا عذ په څير گرځيدلي وه د علي پاشا په کتلو سره يې يو دم څيره و غړيده . په د
پاشا ته وويل :

علي پاشا ! مونږ ستا په اړه ډير څه اوريدلي دي ، ته په دې پوهيږې چې ددې تر مخه مونږ ستاپلار ، اودوه ورونه وژلي دي ، ستا دواړ

علي پاشا ! له ځانه سره يې و ليکه چې : ته به هيڅکله هم زمونږ څخه د خپل پلار او ورونو د بدلې په اخستو کې بريالې نه شئ مونږ س
هدف دې . واوره علي پاشا ! اوس نو په دې زمکو باندې زمونږ د دواړو ورونو په لاسو د وژلو له پاره تيار اوسه .

ددې خبرې سره سم دواړو ورونو يو بل ته په ډير معنې داره توگه و کتل او تورې يې په هوا کې وخوزولې او په علي پاشا باندې را من

تر لږه وخته پورې علي پاشا دهغوې کلکه مقابله وکړه ، هغوې دواړه به کله د مخ څخه اوکله کله به د چپ او ښي اړخ څخه يرغل راو
کولو وس يې پيدا نه کړ . هغوې په همدې فکر کې و چې د علي پاشا متقابل حمله به په دوې باندې تباه کونکي ثابته شي .

دلږ ساعت پورې علي پاشا د هغوې مقابله او دځانه دفاع وکړه او يو ناڅاپه يې خپل تور رنگې اس ته لغته ورکړه او د ښي لورې يې په

ددې سره سم يو انقلاب راغې ، علي پاشا هم په يوه ټوپ د خپل آسه را ښکته شو ، ددې حال په کتلو سره هغه بل ورور هم له آسه را ښ
ددې بريا په پايلو کې نه يواځې علي پاشا بلکه لرې په آس سپره ولاړه ريونا هم خوشحاله شوه .

هغه پاته اوباش او بدمعاش ځانته انديښمن او خفه ولاړ پاته شو . دهغه مخ تک زيړ گرځيدلي و، په دې وخت کې علي پاشا په داسې حال

درستاک وراره واوره ! ستا د ورور کار مې پاې ته ورساوه ،پخوا تاسې زما په مقابل کې دوه واست ،هغه وخت ما هم په پوره ميرانه س
تيار اوسه ، لکه څنگه مې چې ستا د ورور مرئ پرې کړه په همدې ځاې به پرتا هم زما توره را خلاصه شي او پر زمکه به دې پريکړ

د علي پاشا دې خبرو د ريونا د کاکا زوې و لړزاوه ،د هغه پر مخ او وجود باندې د ويرې او وحشت خولې را ماتې وې ، د علي پاشا ح
شوې اوبيا مخته ورغې او ډيره سخته حمله يې پرې وکړه .

د علي پاشا په حملو کې تازه والې ، زور او قوت و چې د رستاک دې وراره په مشکله سره کنترولولاې شو. خو هغه دعلي پاشا په مقاب
څټ باندې سپره شوه او دوه ټوټې يې کړ . او په دې تر تيب علي پاشا خپل دواړه دښمنان پر خپل مخکې مړه وکتل .

پرزمکه باندې د کيناستو سره سم علي پاشا خپله توره د يوه په کاليو باندې پاکه کړه او بيرته يې په تيکي کې کيښوده . په دې وخت کې

(c) ketabton.com: The Digital Library

پوره توان سره يې علي پاشا په غيږ کې و نيوه .

دا حال يوڅو ثانيې همداسې و خو داسې معلومه شوه چې ريونا ته د خپلې غلطۍ احساس شوی وی ، سمدستي يې ځان جدا کړ ، تر يوه

علي پاشا ! ستا ډيره مننه . د مصيبت او غم په دې وخت کې ته په يقين سره زما د ازادۍ ، فکري سکون او بدبختي په نيک بختی باندې

ريونا لږ ځنډ وکړ او بيايې علي پاشا ته وويل : علي پاشا ! دلته زمونږ دريدل او په دې ډول خبرې کول ښه نه ښکاري ، له ماسره کورته
په دې وخت کې دلته را ورسيږی او زما سره کومک وکړې ؟ له ماسره ولاړ شه ، زما په ذهن کې ډير زياتې پوښتنې دې چې زه غواړم

د ريونا ددې خبرو په ځواب کې علي پاشا لږ څه فکر وکړ ، تر لږ وخته پورې يې سر ښکته و اوبيا يې ريونا ته وويل :

ريونا ستا کلي هغه دې ددې ځايه اوچت ښکاريږي ، ډير نژدې دې ستا دکلي خلک په خپلو زمکو کې ښکاري چې خپل خپل کارونه کو
ناڅاپه دې رامنډه کړه او زه دې په غيږ کې و نيولم ، دا لحظه او دا ساعت همدلته هير کړه . ځکه چې ستا کوژدن شوې ده . ته د يو چا
نو دهغوی په خوشحاليو او ډاډ کې به ډير زيات زياتوالي راشي . ولاړه شه او هغوی ته ووايه چې تاسې خلکو سره دښمني کونکو ته له
خپل لښکر ته ورځم . ځکه چې له ماسره وخت نه شته ، ما ډير لږ وخت ستا د خلاصون په خاطر پيدا کړې و او دلته راغلم .ته ولاړه ش

د علي پاشا په دې خبرو ريونا ډيره خفه ، انديښمنه او ورانه ويجاړه شوه . تر لږ ساعته پر خپل ځای ولاړه وه بيا سوکه سوکه په بندو قد
حال وکوت نو سوکه سوکه يې په څيرې باندې مسکا را پيدا شوه . خو ژر بيرته متوجه شوه .علي پاشا ته نژدې را غله خپل دواړه لاسو

علي پاشا ! د خدای له پاره هغه څه چې مې وويل همغسې وکړه . انکار مه کوه ، زما سره تر کوره پورې ولاړ شه. زه له تاسره وعده ک
له ماسره زما تر کوره پورې له ماسره ولاړ شه . هلته ستا له ماسره تګ زما د ژوند اومرګ سوال دی ، زه هيله لرم چې ته به ما نا هيله

د ريونا دې خبرو علي پاشا ويلې کړې و . د لږڅه وخت له پاره يې ريونا ته وکتل . ريونا دهغه سترګو ته و نه شوکتلای نوسمدستي يې

ريونا ! که ته ضد کوې نو زه له تا سره تللو ته تيار يم . ورځه اوپه خپل آس سپره شه .

د علي پاشا دې خبرې د ريونا په څيرې باندې د دنيا ټولې نخاوې را يوځای کړې ، اوبيا يې په يوه منډه به خپل آس ور خيز کړ او پرې

دلږځنډ ووسته علي پاشا د ريونا سره ی ځای د هغې کورته ورننوت ، کله چې هغه دحويلۍ انګړ ته راغې او دخپله آسه ښکته شو نو هغ
حالات د تعجب اوحيرانتيا وړ و . خو بيا هم هغې د ټولو تر مخه منډه کړه او دخپلې مور سره غاړې وتله ، بيا د نريوس سره او د هغې

ريونا ! دا زما خوش قمستي ده چې ستاد ساتنې او ستا خونديتوب له پاره علي پاشا دلته را ورسيد . لورجانې ! دا د علي پاشا پر مونږ با
خپلوانو په لاسو ته د رسوايې او د بې ابرو کيدو څخه خوندی کړې. ټولو وکتل چې علي پاشا لا تر اوسه په انګړ کې د خپلو اسوونو وو

علي پاشا ! دا په تا څه وشول ؟ ته خو د پرديو په څير د انګړ په منځ کې ولاړ يې ؟ دهغې په دې خبره علي پاشا په دروند اوازا وويل :

علي پاشا همدومره وويل ،خودهغې د وينا سره سم ټول دهغې لورې ته راغلل ، ترټولوو دمخه رستاک دعلي پاشا څخه غيږه چاپيره کړ

علي پاشا ززويه ! ته زمونږ د ويني سره د شپې دتيارو د عزت اووقارد نور په څير مخته راغلی يې . زما زويه! زما د حويلی په دغه
ويرې او تريخوالي نه ډکې وي ، زه ستا ممنون يم چې تا دخپلې بهادرۍ په اسا س مونږ ته ددې انديښنې نه نجات را کړ.

زويه ! ريونا سهي خبره کوي ، دا کور همستا دې او ته ددې کور له پاره پردې نه يې . ته ولې د پرديو په څير په انګړ کې ولاړ يې ؟ ز

(c) ketabton.com: The Digital Library

درستاک ددې خبرو وروسته ریونا په ناست اواز باندې علي پاشا ته وویل :

علي پاشا ! ما تا ته ډیر عذر او زاری کړې وې چې ته د لږ وخت له پاره زمونږ کور ته له ماسره ولاړ شه .ځکه دلته زه له تا ځخه ځو

علي پاشا یو ځل بیا ریونا ته وکتل او ورته یې وویل : ریونا واوره ! هغه څه چې ته له ماڅخه پوښتل غواړې نو ستا د هغې ټولو پوښتنو

دعلي پاشا په دې غوڅو خبرو باندې ریونا ډیره غمګینه شوه . خپل پلار ته یې شا کړه او یو ځل بیا یې خپل لاسونه سره جوړه کړه او پ
نریوس ، پربیسا ، کندام او خیسار ټول ورسره یو ځای ولاړل. خو ریونا ټول آسونه د واګو څخه و نیول او تر اخوره پورې یې یوړل .

زما محسنه ، علي پاشا ! تر ټولو لمړی دا را ته ووایه چې ته خو د خپل لښکر سره ددې ځایه ډیر لرې پړاو کې پروت یې ، نو ته څنګه
زامنو چې زه یې په زور له ځانه سره وړلم نوعلي پاشا دهغوې دواړو مړی ورغوڅې کړې دي .

دریونا د خبرو په ځواب کې رستاک په خندا سره وویل :

ریونا لورې ! که تا مونږ ته داخبره نه وای کړې هم ، مونږ په دې پوه شوی و ، په دې خاطر چې د علي پاشا له تاسره دا ډول راتلل او

د رستاک د چپ کیدو سمدستي وروسته علي پاشا د ریونا په لور وکتل او ویې ویل :

ریونا ! تا چې کومه پوښتنه له مانه کړې دهغې ځواب به زما خور نریوس تا ته ووایي.

د علي پاشا ددې خبرې په ځواب کې ریونا په پوښتنه کونکې توګه نریوس ته وکتل ، خو نریوس دهغې په مطلب پوه شوې وه ، بیا نو نر

ریونا خورجانې ! ما علي پاشا ستا دکومک او ساتنې له پاره را غوښتې و . او هغه داسې چې کله چې یوه اونۍ مخته ستا دکاکا زامن دل
پاشا زمونږ د خوندې ساتنې د نده هم ورسپارلې ده او ورته یې حکم کړې دې چې کله هم کوم یو ددې سیمو څخه تیریږي نو زمونو د خ
بیګاه شپه دلته راغې . هغه همدلته زمونږ په ځای کې پاته شو ما تاسو ته دهغه د راتلو په هکله خبر در نه کړ ، ما غوښتل تاسې په حیرا
ځنګ ته شو.

پرلپسې لرې ...

دقریب الرحمن سعید ژباړه

عثماني امپراطوري او پرخلاف یې د صلیبیانوسازشونه (۱۲)

مکمل غیر سیاسي : یوتاریخې په زړه پورې ناول .
زمونږ دهیواد ګوډ یتمور څوک دې ؟
اوس تاسې ددې تاریخې ناول دولسمه برخه لولئ:

(۱۲)
پرلپسې......
زه پوهیدم چې هغه دواړه بدمعاشان به تا په زور له دې ځایه بیایي . علي پاشا غوښتل چې هغه ستاسې حویلۍ ته را ننوځي او دهغې دو
خو ما نه غوښتل چې هغوې دواړه ستاسو په انګړ کې ووژل شي . ځکه چې بیا به دهغوې ملګري او دهغوې د تنظیم نور خلک تاسې پ
علي پاشا هم زما خبره و منله نو کله چې هغوې ته له ځانه سره په زوره وویستې نو علي پاشا دهغوې لاره و نیوله ، مخته چې څه راغل
دنریوس ددې خبرو اوڅرګندونو په اساس ریونا تر یوه ځایه ډیره حیرانه وه او په ډیره مینه ناکه توګه یې علي پاشا ته و کتل ، په دې و

(c) ketabton.com: The Digital Library

پر ما ناوخته کيږي ، په هغو حالاتو کې چې زه دلته راغلي وم او دکوم هدف له پاره راغلي وم هغه مې تر لاسه کړ ،اوکوم حالات چې
زما موجوديت ډير زيات اړين دي . که څه هم زه د سلطان د اجازې سره سم دلته راغلي يم . خودهغې سره سره بيا هم بايد سمدستي هلته
دعلي پاشا په دې خبرو باندې ريونا ډيره غمګينه وه . هغه سمدستي د خپل ځايه پورته شوه او دمنت کولو په ډير يې علي پاشا په لور و
علي پاشا ! زه له تا څخه غواړم چې لږ څه دلته کينې ، زه همدا اوس بيرته راځم . ددې سره سم ريونا منډه کړه او بيرون ووتله .
د ريونا په بيرته را ستنيدو کې لږ څه ځنډ وشو . په دې وخت کې علي پاشا بيا بيا د ميلمستون ددروازې په لور کتل . اخر ريونا را ستنه
علي پاشا ! ستا د آس د خورجين لاندې ما ستا له پاره څه ميوه اچولې ، دا به ستا په کار راشي ،اوس نو نور زه تا ته نه وايم چې ته کوچ
علي پاشا سمدستي له خپل ځايه پورته شو . د ميلمستون څخه ووت ، دهغې وروسته وروسته ټول خلک د ميلمستون څخه ووتل بيا ريونا
خداې پاماني وکړه اوبيا يې ټولو څخه په يوه اواز خداې پاماني واخيسته او د حويلۍ څخه ووت،
رستاک ، کيتهنا ، ريونا ، نريوس هم د حويلۍ تر دروازې پورې ولاړل اوهلته و دريدل . دهغوې د سترګو تر مخه علي پاشا په يوه ټوپ
د علي پاشا د تلو سره سم ريونا زړه او فکر په يوې ويرانې باندې تبديل شو .او په داسې حال کې چې د علي پاشا آس د هغوې د سترګو
خو سمدستي يې دا احساس وکړ چې دهغې شاته د نريوس څخه علاوه د هغې پلار ، مور هم ولاړ و ، سمدستي يې مخ بل لورې ته واړا
نريوس د ريونا ددې حالاتو په کتلو سره د هغې مور اوپلار ته اشاره وکړه . دهغې په اشارې سره هغوې دواړه شاته ولاړل او بيرته دک
کوکو کوکو يې وژړل . خو نريوس هغه دلاسه کړه او بيرته يې ميلمستون ته راوسته او خپل مخته يې کينوله .
تر لږ وخت پورې هغوې دواړه چپ پاته شو ، په دې وخت کې ريونا خپل ځان کنترول کړ او بيا نريوس ورته وويل :
ريونا ! زه په تا نه پوهيږم ، له يوه اړخه ماته په اعلانيه او ځرګنده توګه وايې چې ته د علي پاشا سره مينه نه لرې او نه غواړې چې هغ
د نريوس د خبرو په ځواب کې ريونا په ډيره ژړيدونکې توګه هغې ته وکتل او ورته يې وويل :
نريوس خورې ! نن چې کله علي پاشا زه دخپل کاکا د زامنو د لاسو څخه خوندي کړم، هغوې يې ووژل ، دهغې وروسته يې کله چې دم
ترې بيل کړ . ګوره نريوس خورې ! ددغه غيږي خوند اولذت زه د محبت او مينې د اهميت ، د ځوانې او د ځوانۍ د عصمتونو د درنښ
دې .
زما خورجانې !زه ستا په وړاندې اقرار کوم چې ددې محبت اسرارو او عجائبو زما نرم او نازک بدن معطر کړې دې . اوس ما ته علي
نريوس ! زه اوس پوهيږم چې د محبت پرته کائنات هسې يوه تياره ده ، دغم ناکه سکوت په څير دې او ژوند دا لوبه د يو پرلپ
هغه وخت چې زما پلار زما کوژده زما د کاکا د تر ټولو کشر زوې سره وکړه، په هغه وخت کې هم زما دهغې سره کومه دلچسپي نه و
يوتاش سره منسوب کړم . زما په زړه کې دهغه له پاره هم نه مينه وه او نه نفرت . بس ما د پخوا په څير دا منسوبيت هم په پټه خوله و
نريوس ! هغه وخت چې ما تاته ويلي و چې زه د علي پاشا سره مينه نه لرم او يوازې دهغه سره همدردي لرم ، خو په دې پوه شه چې پ
په زړه کې خپريده ،خو ماته بيا هم احساس نه کيده ، خو اوس دعلي پاشا سره د غاړې غوټۍ کيدو وروسته ما ته دا احساس راپيدا شوې
که چيرې زه د علي پاشا څخه بيله کړل شم نو زه به پوه شم چې زما ژوندون هسې بيکاره او عبث دې .
تردې ځايه د خبرو وروسته ريونا چپ شوه نو نريوس ورته وويل :
ريونا ! کله چې تيره شپه علي پاشا ستا د خوندي ساتلو په خاطر زمونږ کور ته راغې نو ما ورته ستاسره دخپلو خبرو پيلامه وکړه . ما
ډيرخفه او غمګين شو . دهغې ددې خفګان څخه ما دا احساس وکړ چې هغه په زړه کې يواځې اويواځې همتا غواړي . له تاسره مينه کو
وکړ او ته يې د خپل زړه څخه ويستلې يې .
د نريوس ددې خبرو په اسا س ريونا ټکان وخوړ. دهغې پر مخ باندې دغم نښې راښکاره شوې خو ژر يې ځان سنبال کړ او ويې ويل :
نريوس خورې ! ما د خپل پلار او مور تر مخه نه غوښتل تاته ووايم، هغه دا چې کله چې علي پاشا تلونکې و نو ته خبره يې چې هغه م
مينې اظهار کړې دې . هغه خط ما د لارې د توښې په کڅوړه کې ايښې دې . زما په فکر به يا په لاره کې او يا خپل لښکر ته د رسيدو
د ريونا ددې خبرو څخه نريوس ډاډ منه شوه ، د لږ څه چپې چپتيا وروسته ، نريوس فکر وکړ او ويې ويل :
ريونا خورې ! که چيرې ته راضي يې نو کيداې شي زه په دې لړ کې ستا د پلار او مور سره هم خبره پښه کړم . اوس خو دا خبره د يق
دهغوې سره خبره وکړ م.، خورې ! زه نه غواړم چې په دې هکله کوم ابهام را پيدا شي. زه غواړم چې ته او علي پاشا په ښکاره توګه ي
ريونا د نريوس ددې وړانديز سره موافقه وکړه ، نريوس د ميلمستون څخه ووتله او د حويلۍددننې برخې په لور ولاړه ، د لږځنډ وروس
تاسې دواړه ماته د خپل مور اوپلار په څير درنښت لرئ ، زه غواړم د ريونا په سلسله کې له تاسې سره خبره وکړم. هغه وخت چې په د
پايلې دادې چې ريونا علي پاشا خوښوي او غواړي هغه د خپل ژوند ملګرې وګرځوي . دريونا دهمدې غوښتنې په اساس ماتاسې ته دلت
ژوند ملګرې و ګرځوي ؟
د نريوس ددې ځرګندونو په اساس رستاک او کيتهنا يو بل ته وکتل اومسکې شول بيا په سترګو سترګو کې ميره او ښځې يو بل ته اشاره
نريوس لورجانې ! په دې هکله د علي پاشا د رضا کولو اړتيا نه شته . زه پوهيږم چې دا دواړه هغه وخت خپل ژونديه ښه توګه تر سره
ددې خبرو په پايلو کې ، زه او زما ميره يو کار کولې شو چې کله هم علي پاشا دلته راشي نو مونږ به هغه ته د ريونا سره د کتلو او ليدل

(c) ketabton.com: The Digital Library

پيژني دهغې وروسته به يو بل د ژوند ملګري و ګڼي نو زما په فکر چې دوې دواړه به په دې ترتيب ډير ښه ژ وند تر سره کړي .
دکيتهنا د دې خبرو څخه نريوس خوشحاله شوه ، بيا هغه د خپله ځايه پورته شوه ويې ويل : زه اوس ځم ، خو په هرصورت زه به علي
شي ، زه اوس ځم ،چې کوچنيان او مور به مې زما په ډيره بې قرارۍ سره انتظار کوي .
نه نريوس خورې ! داسې نه ده ، نن شپه به ته همدلته پاته کيږي زه له تاسره يو ځاې ځم . ستا مور ، دواړه کوچنيان به له ځانه سره هم
رستاک او کيتهنا هم ددې وړانديز سره توافق درلود .بيا نريوس او ريونا دواړه لاس په لاس په خندا اومسکا سره دحويلي څخه ووتلې .

٢٠ *****

علي پاشا په خپل آس سپور په ډيره ګړندۍ توګه د خپل لښکر په لور روان و خو هغه دخپل لښکر سره يوځاې د سلطان بايزيد دلښکر څ
مشرانو هغه ته ډير تود ښه راغلاست ووايه. کله چې هغه د خيمې لورې ته راغې نو يو عسکر ور منډه کړه ، دعلي پاشا څخه يې د هغ
علي پاشا تر لږ وخته پورې د خپلو سالارانو سره د خيمې څخه بيرون په خبرو بوخت و او بيا خپلې خيمې ته را ننوت .
د آس د زين سره تړلې سامان ورته يو عسکر راوست او دخيمې په يوه کونج کې يې کيښود، علي پاشا دهغې سامان په لور ورغې ، هغ
کې يو کاغذ و ، دا ټوټه کاغذ دهغه په نوم د ريونا ليک و ، په ډيره بيړه يې د کاغذ ځندې پرانستې پورته شو او په خيمې کې لګيدلې شم
«زه نه پوهيږم چې تا ته دخط پيلامه څه ډول وکړم .ځکه ددې تر مخه مې کوم نارينه ته داسې ليک نه و ليکلې ، او نه مې پخوا تر دې
له تاسره په همغه لمړنۍ کتنه کې زما زړ ه او زما ذهن کې يوه جذبه وه ، خو دخپلې نا پوهۍ په اساس ما هغې جذبې ته د همدردۍ نوم
شوې وه ، او نه د يوتاش په نوم دهغه ځوان سره د چاسره چې زما اړيکې اوس له منځه تللې دي . ستا د ليدو څخه چې کومه جذبه زما
ستا سره مينه او ستا سره محبت ما ته دا احساس را پيدا کړې چې د محبت پرته ژوند بې ثمره ونه ده . هغه يوه ميوه ده ، محبت نه پرته
، علي پاشا ! زما محترمه ! زما حبيبه ، ته زما له پاره يوه ډيره مهربانه پرينسته يې ، ستا محبت ماته ډير لطيف روحاني سکون را ښښلي
علي پاشا! زما مهربانه پريښتې ! ته هغه لمړې ځوان يې چې ما دخپل ځان ، د خپل ذات ، او دخپل جسم له پاره محبوب ګڼلې يې ، ته له
پاشا ! ددې نه پخوا چې په کومو ځايو کې زما کوژدن شوې ، هغه يوه يې هم زما په خوښه نه وې ،او نه زما په رضا شوې وې ، په هغ
غواړم . او اوس خو ستا نه پرته زه بل څوک د ژوند ملګرې جوړولو په هکله فکر هم نه شم کولې . علي پاشا ! ر يونا يواځې ستا له پار
تر دې ځايه د ريونا ليک پاې ته ورسيد . علي پاشا بيرته خط دپخوا په څير قط کړ او په خپلو کاليو کې يې پټ کيښود .د ليک د لوستلو و
لمانځه د اداء کولو له پاره د خپلې خيمې څخه بيرون را ووت .
٢١ *****

د سرويه پادشاه استيفن او دهغې خور ډسپنا درې ورځې پرلپسې د سلطان د لښکر په مقابل کې پړاو اچولې و او دواړه خواوې بلکل خا
ته د بيرته ستنيدو خبر ور ورسيد،نو بيا سلطان بايزيدد سرويه د پادشاه استيفن او دهغې د خور ډسپنا پر خلاف د جنګ اراده وکړه .
بيا د سهار د لمانځه وروسته ، کله چې سلطان بايزيد لښکر د سهار د ناشتې نه فارغ شول ، سلطان د خپل لښکر صفونه منظم کړل او دل
دسلطان بايزيد په حکم باندې دهغه لښکر کې د جنګ ډول وهل کيده ، او دهغې په ځواب کې د سرويه پادشاه استيفن او دهغې د خور ډس
بيا دسلطان بايزيد په لښکر کې څه بدلون را مخته شو اودجنګ د ډول پر ځاې د تکبيرونو اوازونه پورته شول ، د تکبير اوازونو په لښک
داسې منظم کړ لکه څنګه چې د مرګ په نا خلاصيدونکې واديوکې او اتلولۍ دميدانو په چپه چپتيا کې د بارودی هواو څخه يو توپان را
د بله اړخه استيفن او ډسپنا چې د سلطان د عسکرو خوزښت وکوت نو هغوې هم خپل فوځونه متحر ک کړل او را مخته يې کړل. خو د
لورې را پريوتې و، ددواړو خواو د عسکرو دا ډول ټکر څخه مرګ په هوا ک ګډيده ، تراو تازه څيرې په وينوکې لت پت شوې ، ساه ګ
تر لږه ځنډه دويدين ميدانونه د سخت جنګ او جګړې شاهدان و، د سرويه پادشاه استيفن او دهغې خور ډسپنا په خپل ځايو کې ډاډمن ناس
لخوا حمله وکړي ، دبله اړخه سلطان هم ډاډمن و او لا تراوسه يې د استيفن او د هغې دخور ډسپنا پرخلاف په پوره توانايې سره جنګ ن
کله چې د جنګ تنور په توديدو شو نو د سرويه د پادشاه هغه لښکر چې په سنګر کې پټ ناست و را څرګند شول ، نو دهغې لښکر مشر
دعلي پاشا لښکر ددې ساعت له پاره په ډيره بې قرارۍ سره انتظار کاوه ، نو په دې خاطر يې په خپلې لمړنۍ حمله کې د استيفن دا لښک
د استيفن دا لښکر د علي پاشا تر مخ و نه شو دريداې ، علي پاشا هم د هغوې صفونه له منځه يوړل . ددې حالت په کتلو سره دې لښکر
خودا دهغوې حماقت و ، ځکه چې علي پاشا مخته دهغوې پسې وروسته ولاړ ، دهغوې لښکر يې تارو مار کړ دهغوې شميره يې را کم
استيفن د عسکرو مخکنې صفوف يې بې نظمه کړل . علي پاشا هم د ستيفن په لښکر باندې د شا له لورې حمله وکړه او د تکبير د اواز پ
د تکبير اوازونه سلطان بايزيد ته هم ورسيدل ، شايد سلطان ته هم دهمدې اشارې اړتيا وه په دې خاطر سلطان د مخې له لورې په پوره
استيفن او دهغې خور ته هم خبر رسيدلې و چې پر هغوې باندې د شا له اړخه د سلطان يو تکړه او اتل جنرال علي پاشا حمله کړې ده ،
عام شروع شوې و .
څرنګه چې د سرويه دپادشاه لښکر د مخامخ لورې او دشا له لورې د حملو سره مخ شوې و نو په دې اساس دسررويه پادشاه استيفن دخ
په دې خاطر د جنګ د ميدان نه بايد پښې سپکې کړي اوکه په دې کې بريالي نه شول نوبيا به دسلطان تر مخه خپله وسله کيږدي او ښښنا

(c) ketabton.com: The Digital Library

ددې پرېکړې وروسته استيفن او ډسپنا خپله ماتې و منوده او د جنګ دميدان نه يې د تيښتې اراده وکړه. هغوې دمخې او شا له اړخه تښتې
وسلې د ايښولو حکم وکړ ، او سلطان ته يې خپل قاصد را ولېږه او دخپلې ماتې په منلو سره يې د سلطان څخه معافي او ښښنه و غوښته
د ستيفن دحکم سره سم هغه پاته عسکرو خپله وسله پر زمکه کېښوده ، د ستيفن هغه قاصد چې د هغه پيغام يې دلته سلطان ته راوړې و
ستيفن د رالېږل شوې قاصد په خوله دا پيغام ور واستاوه چې د استيفن لښکر دې په يوه ځاى کې خپله ټوله وسله را ټوله کړي او بيا دې
علي پاشا هم د سلطان د حکم د اوريدو سره سم د شا له خوا خپل يرغل و دراوه . ددې تر څنګ استيفن او دهغې خور ډسپنا هم خپلو عس
کېښوده او د جنګي بنديانو په څېر د هغې څخه لرې فاصله کې قطار ودريدل .
تر دې وخته پورې علي پاشا هم د سلطان د لښکر سره را يوځاى شوې و. سلطان د هر څه ترمخه په همدې ځاى کې خپلو عسکرو ته د
ور ننوتل اوبيا يې د سرويه دپادشاه استيفن او دهغې دخور ډسپنا د راحاضريدو حکم وکړ .
د لږ څه ځنډ وروسته د سرويه پادشاه استيفن او دهغې ځوانه ، ښايسته او نوې پيغله شوې خور هم د سلطان بايزيد خيمي ته را ننوتل . س
هغه وخت چې استيفن او دهغې خور ډسپنا خيمي ته ورننوتل نو دهغې ځيرې پريوتې و ې ، په سترګو کې يې تر لرې لرې پورې وران
انديښنه بې ځايه وه چې ګني سلطان به ددواړو ورور اوخور د وژلو حکم وکړي .
د استيفن سره د روغبړ نه وروسته سلطان او علي پاشا دواړه بيرته په خپلو خپلو ځايو کې کيناستل ، خو استيفن او دهغې خور دمجرمان
تاسې دواړه ورور اوخور د مجرمانو په څېر مه دريږئ ، په هغه خالي ځايونو کې کينئ ،مونږ له تاسې دواړو سره د جنګي مجرمينو پ
کله چې هغه ورور اوخور دواړه کيناستل نوسلطان بايزيد استيفن ته مخ را واړاوه او ورته يې وويل :
هغه خبره چې زه تاسې ته کول غواړم دهغې تر مخه زه تاسې ته دا په ډاګه کوم چې تاسې دواړو ورور اوخور ته به هيڅ ډول سزا نه د
دپلار پر خلاف د جنګ پيلامه کړې وه خو تاته به ياد و ې چې هغه ته مو نه هيريدونکې ماتې ورکړه . په هغه جنګونو کې ته هم شريک
استيفن ! ته پوهيږې چې کله چې ما او زما پلار ستا پلار اود هغې دوستانو ته ډيره بده ماته ورکړه ،نو بيا مونږ بيرته بروصې ته ولاړو
توانايي په دې جنګ ستاسې په درد وخوړه هغه ستاسې تر مخه ده .
تا هم ستا دپلار په څېر د ويدين په ميدانو کې ډيره بده ماتې وخوړه ، ستا د لښکر ډير عسکر ووژل شول ، اوپاته بې وسلې شول او د ج
د سلطان ددې خبرو سره د استيفن او دهغې خور څټونه ښکته و . د څه ويلو جرأت يې هم نه درلود، خويوځل استيفن زړه لوې کړ او س
درونده سلطانه ! مونږ دا منو چې مونږه ډيره ستره غلطي کړې ده . په مخکنې جنګ کې چې زما پلار ووژل شوې نو زما احساسا ت ډ
د استيفن ددې خبرو په ځواب کې سلطا ن وويل :
استيفن ! تا ته به ياد وې چې په هغه جنګ کې زما پلار او دمسلمانانو سلطان ، سلطان مراد ، هم ووژل شو. ما خو ستاسې پرخلاف هيڅ
خلک به ډير زيات له منځه تللي وئ بلکه ستاسې د سلطنت په دغه پراخه سيمه به هم زمونږ. ولکه وې خو ما داسې و نه کړل .
دا ځل د سلطان د خبرو ځواب استيفن په ځاى دهغې ځواني او ښايسته خور ورکړ . هغې د سلطان په لور وکتل او ورته يې وويل:
درونده سلطان !دا ستا مهرباني او د زړه پراخوالي دې چې په مخکنی جنګ کې د سوبې نه وروسته زمونږ سلطنت ته داخل نه شوئ ،
شو کولاى ، او په راتلونکې کې به هم ستا پر خلاف جنګ و نه کړو ، مونږ به ستا دوستان او ستا ملګرې واوسو ، اوکه چيرې څوک س
تر دې ځايه د خبرو وروسته ډسپنا لږڅه پټنه نيولې شوه . د هغې په څېرې باندې د شرم اوحيا اثار را ښکاره شول ،هغې دخپل ورور اس
درونده سلطانه! مونږ داوړو ورور اوخور چې بله کومه پريکړه کړيده ، نو څرنګه چې هغه زما د ذات سره اړه لری نو په دې خاطر ز
دډسپنا دې خبرو نه يواځې سلطان بايزيد يلدرم په انديښنه کې کړبلکه علي پاشا ته هم انديښنه پيدا شوه په دې خاطر دواړو په پوښتنه کو
، خپلې خور ډسپنا ته يې وکتل اوبيا يې وويل:
دووونده سلطانه ! که ته ماته او زما خور دواړو ته ښښنه وکړې نو د هغې ورسته که ستاسې له اړخه پر ما کوم شرط ايښول کيږي نو ز
کې برخه وانه خلو ، که چيرې د اروپا کوم قوت ستا بر خلاف سر را پورته کاوه اويا يې ستا پر خلاف د جنګ پيلامه وکړه نو زما له ت
بل کوم شرط چې مونږ دواړه ورور اوخور غواړو تاسو ت ووايو هغه يواځې زما نه بلکه د ډسپنا خپله غوښتنه هم ده. او هغه دا چې ه
تل ستاسې له پاره د احترام ، عزت او درنښت سبب وګرځي. که چيرې کوم شيطاني قوت پر ما باندې د غلبې پيدا کيدو هڅه کوي او يا
چې زه ستا د فرمان لاندې د اوسيدو ژمنه کوم نو تر څنګ به يې زه ددغې خپلوئ ، چې زماد خور په واسطه منځته راغلي هم ډير احتر
دوورنده سلطانه !دغه دواړه شرايط چې مونږ ستا تر مخ کېښول، ددې نه علاوه يو بل شرط هم شته چې تاسې ته يې وړاندې کوم. دا دو
لکه څنګه چې تاته معلومه ده چې ستا د درونډ والد سلطان مراد په لاسو زما پلار ډيره بده ماتې خوړلې وه. او په هغه جنګ کې زما پلا
ډسپنا تر دې پورې مخته ولاړه چې که په دې جنګ کې مونږ د سلطان بايزيد په مقابل کې بريالېتوب تر لاسه نه کړ او د پخوا په څېر يو
اوس چې زمونږ د دعا په مطابق مونږ ته برې په برخه نه شو نو په دې خاطر ډسپنا اوس ستا د ښځې په څېر ستا سره د اوسيدو له پاره
وشوه و درونده سلطانه ! ته چې کله هم وغواړې زما او زما د خور ډسپنا څټونه پرې کولاى شې.
دغه دواړه شرايط چې زما او زما دخور تر منځ د جنګ دپيلامې نه تر مخه پرې خبرې شوې وې ، نو درونده سلطانه ! هغه مو ستا تر
طلاو څو کانونه دې درونده سلطانه ! دهغو کانونو څخه د لاسته راغلي زرو څخه مونږ ته پوره ګټه تر لاسه کيږي . نو که چيرې ته زم

(c) ketabton.com: The Digital Library

مجبور واوسم.
د استيفن دخبرو وروسته سلطان بايزيد په ډيره معني لرونکي توګه علي پاشا ته وکتل او ورسره يي پټه مشوره وکړه . دمشورې په دور
استيفنه ! زه تيار يم ستا خور ډسپينا د خپلي ښځي په څير قبوله کړم . په دې کي شک نه شته چي ډسپينا د اروپا په ډيرو زياتو ښايسته و ښ
د سلطان بايزيد په دې خبره ډسپينا ټکان وخوړ او د سلطان په لور يي مخ را واړاوه ، تر څنګ يي ورور استيفن هم د سلطان په لور په پ
استيفنه ! ستا خور ډسپينا د ښځي د منلو په څير زما شرط دادې چي تر هر څه لمړی هغه عيسايت پريږدي او اسلام و مني . که چيرې ه
دسلطان دې خبرې د ډسپينا په مخ باندې د خوشحالی او مسکا نښي را و ځلولې .د هغې په سترګو کي ډيرې زياتي خوشحاليو نڅا کوله ،
دورنده سلطان ! لکه څنګه مي چي پخوا وويل د جنګ دپيلامي تر مخه مونږ په يسوع مسيح باندې سوګند کړې و او دهغې نه مو په دې
د استيفن په ځواب باندې سلطان ډير ډاډ من او خوشحاله شو ، او بيا يي وويل :
ستاسي لمړی شرط ماو منوده چي ته به پس له دې زما تابع ، مطيع او فرمانبرداره اوسي او دخپلي خور د خپلوۍ په اساس به ته زما تر
او زه به هغه د خپلي ښځي په څير و منم ، خو ګرانه ! ستا دريم شرط زما له پاره دمنلو وړ نه دې . اوس چي ته خپله خور زما په حرم
کړې و هغه ماته د منلو وړ نه دې .
دسلطان بايزيد ددې سخاوت په واسطه د ډسپينا د زړه غوټۍ و غوړيدې او دخوشحاليونه په کاليو کي نه ځايده ، استيفن هم تر يو وخته پو
دورونده سلطان ! ، که چيرې ته ماته دوررور په سترګو کورې ، نو زه به د ورور په څير د هغې کانونو يوه برخه ستا په قدمونو کي نظر
د استيفن په ډير اصرار او فشار سره سلطان دهغه هغه دريم شرط هم و منوده او تر څنګ يي ناست علي پاشا ته وکتل او ورته يي وويل
علي پاشا زويه ! زه همدا اوس د لښکر قاضي را بولم تر څو هغه ډسپينا په اسلام کي داخله کړي ، دهغې وروسته به زه ډسپينا د خپلي ښ
به همدلته په روميليا کي د خپل لښکر سره يو ځاې تم کيږې . او د همدې ځايه به د اروپايي ځواکونو څارنه کوې . په دې وخت کي ته د
دهغو پاتو معامله هم ور خلاصه کړې او په خپلو کاروو کي به بريالې را ووزې ، ګوره زويه ! زما په دې خبرو خو کومه نيوکه ، اعتر
علي پاشا ورته وويل : محترم سلطان ! زه په دې لړ کي هيڅ ډول خبره نه لرم و، ته پوهيږې چي ستا هره خبره د علي پاشا له پاره دحک
د علي پاشا په دې ځواب باندې سلطان ډير زيات خوشحاله شو، بيا دسلطان دحکم په اساس د لښکر قاضي را وبلل شو ، او هغه د استيفن
د ډسپينا او خپل لښکر سره يو ځاې د جنګ ددې ميدانونو څخه د بروصي د ښار په لور روان شو . علي پاشا هم د سلطان سره يو ځاې د
خيمه کيدو حکم وکړ.
پرلپسي لري ......

دقريب الرحمن سعيد ژباړه

عثماني امپراطوري او پرخلاف يي د صليبيانوسازشونه (۱۳)

مکمل غير سياسي : يوتاريخي په زړه پورې ناول .

زمونږ دهيواد ګوډ يتمور څوک دې ؟

اوس تاسي ددې تاريخي ناول ديارلسمه برخه لولئ:

(۱۳)

پرلپسي***** ۲۲

لمر خپلي د تودخي او رڼا وړانګي نورې را ټولي کړې وې ،او ډوب شوې و .د شپې تيارې په خپل قوت سره د لمر د ډوبيدو

علي پاشا د ريونا د کاکا د زامنوپه کلي کي يوه دروازه ټک ټک کړه ، دهماغه لمړۍ ټک ټک سره د لږ ځنډ وروسته دروازه پر
، د خپل اس څټ يي دوه درې ځلې په مينه وواهه او بيا يي ددروازې پرانستونکي ته وکتل او په ډيره نرمه لهجه يي ورته وو

که زه غلط نه اوسم نو ستا نوم به يونيسيس وې!

(c) ketabton.com: The Digital Library

دوازه پرانستونکې حیران شو او په ډیره عجیبه توګه یې علي پاشا ته وکتل او ورڅخه یې و پوښتل .

اول خو دا ووایه چې ته څوک یې ؟ او زما د حویلۍ دروازه دې ولې ټک ټک کړې ده ؟ ستا خبره سهي ده چې زما نوم یونیس

دیونیسیس په خبرو د علي پاشا په څیره کې نرې غوندې خوښي را ښکاره شو ه ، یو ځل بیا یې د خپل آس څټ و ټپاوه او
پیغام تاسې ته ورسوم.

دعلي پاشا په دې خبرو باندې د یونیسیس وجود لږ څه را وغوړید ، او په خندا یې وویل : که چیرې هغو دواړو وروړنو ته مات
نن شپه زما سره د یوه دروند میلمه په څیر همدلته تیره کړه .

علی پاشا په خپلو ښکاري سترګو یو ځل بیا یونیسیس ته وکتل او خپل آس یې هملته د دروازې نه بیرون پریښود او همله یې و تا
وایم هغه به درته ووایم او دهغې وروسته بیرته ژر ستنیږم .

دعلي پاشا حویلۍ ته د ننوتلو سره سم یونیسیس د حویلۍ دروازه لکه د پخوا په څیر و تړله ، اوبیا یې له ځانه سره علي پاشا خپل
ماته سکون تر لاسه شي .

د یونیسیس ددې خبرو په اساس د علي پاشا په څیرې باندې درنه غوندې جذبه او په سترګو کې یې د تورې تیارې امواج راغل

یونیسیس! زه غواړم تاته ووایم چې د رستاک دواړه وریرونه ما له منځه وړي دي ، همغوې ماته ویلي چې ته هغه څوک یې
یې ؟

د علي پاشا په دې خبرو باندې یونیسیس حیران شو او ټکان یې وخوړ او بیا یې په ډیره بده توګه وویل :

زه به ستا د ټولو خبرو ځواب درکړم خو لمړۍ دا ووایه چې ته څوک یې ؟

علي پاشا په ډیره بې پروایې سره یونیسیس ته وکتل او ورته یې وویل :

یونیسیس! زما نوم علي پاشا دې . زه ستا په لاس د وژل شوې مجدالدین کشر ورور یم . او دخپلو قاتلینو څخه د بدلې اخستو له پا

دعلي پاشا په دې خبرو، یونیسیس د علي پاشا په لور وکتل او په یوه ډیره ویرونکې خندا سره او په ډیره سپکه توګه یې علي پاشا

که چیرې ستا نوم رښتیا هم علي پاشا وې او ته دمجدالدین کوچنې ورور یې نو ته خو بیا ډیر احمق او بې عقل یې ، ته دومره ناپوه
د یو څو لمحو میلمه دې ، ته څومره احمق ، څومره نا پوهه ،څومره بې وقوفه یې چې په دغه فضا کې دخپلې فنا تختۍ دې لی

واوره علي پاشا ! زما د لاسو په یو پړک ، زما په یوه اواز ،او زما پر یوه غږ سره به داسې ځوانان توره وهونکې دې میلمستون
اخستلو له پاره راغلې یې نو بیا له ځانه سره ولیکه چې ته به په دې میلمستون کې د څوځان سوزونکې لمحو او افسوسونو یو

کله چې یونیسیس ددې خبرو د کولو وروسته چپ شو نو علي پاشا هم د میلمستون چت ته په کتلو سره همغسې یوه زوروره خ

یونیسیس! هغه څه چې تا وویل هغه خو به ستا د نظر او آند په مطابق سهي وي ، خو هغه څه چې زه یې ویل غواړم هغه
دې هیر کړې .

تر دې ځایه تر خبرو وروسته علي پاشا لږ څه چپ غوندې شو او بیا یې په پوره توجه ، قهر او غضب سره یونیسیس ته وویل

یونیسیس! زما خبره لا تراوسه پورې نه ده ختمه شوې ، زه غواړم تا ته دا هم ووایم چې ، هغه سپکاوې چې د مشیت سبب ګر

(c) ketabton.com: The Digital Library

نو يونيسيس! دهغه د ژوند په بيکرانه مسافتو کې د درد او تکليف نه اخوا نور څه نه پرېږدم .

د علي پاشا ددې خبرو په واسطه يونيسيس نور هم په غضب شو اود علي پاشا ددې خبرو ځواب يې په همغه لهجه ورکړ او ورت

علي پاشا ! هغه څه چې تا وويل ، هغه ستا فريب ، ستا غولنه ده ، شايد تا په داسې چاپېريال کې پالنه موندلې وې ، چيرې چې
داسې شپه وګرځي چې په قسمت کې يې سهار نه وي ليکلي .د هغې دغه تيرې شوې څوګړۍ به اوس ستا د ژوند اخري

علي پاشا په خپل ځاې باندې ډاډمن ناست و او يونيسيس ته دکتلو پرته يې د مخکې نه په زيات قوت او غضب ناکه اوازه سره وو

يونيسيس! ځنډ ولې کوې ؟ کله چې ته زما ژوند ختمول غواړې او د مجدالدين په څير باندې ما هم دخپلې لارې څخه لرې کول غ

دعلي پاشا په دې خبروو باندې يونيسيس نور هم په غضب شوو نو په دې خاطر يې په لوړ اواز يو څو نومونه اخستل او هغو پ

ددې غږوروسته يونيسيس څو لمحې انتظار وکړ او دهغې وروسته د هغه په حالت کې بدلون را غې ، دهغه په سترګو کې غضب
:

يونيسيس! په خپل ځاې کينه ، زه به تا پرې نږدم چې دميلمستون څخه بيرون قدم کيږدې ،تا ماته پخوا ويلي و چې ستا يو اواز ،
وهونکو اننظار وکړه چې ستا په حکم به ما هغسې کوې لکه څنګه چې تاوويل :

دعلي پاشا د دې خبرو په ځواب کې يونيسيس ډير عصبي شو او په خپل ځاې ولاړ و او په ډير نفرت اوکرکې سره يې علي پاشا ت

علي پاشا ! که چيرې ما ستا دوه ستر ورونه اوپلار وژلي شول نو تا هم په خپله وينه کې لمبولې شم . ته څه فکر کوې چې

د يونيسيس په دغه خبرې باندې علي پاشا د توپان په څير دخپله ځايه پورته شو او يونيسيس ته يې په سخت اواز سره وويل :

که چيرې ته په کوم هوډ ، عزم ، غلطي انګيرنې ، دهوکې يا فريب کې ککړ شوې يې نو لږ د خپلې ميلمستون څخه بير ون

دهغه په دې خبره باندې يونيسيس نور هم په غصه شو ، هغه د ميلمستون ددروازې په لور ولاړ، په دې وخت کې علي پاشا ور م

د علي پاشا ددغې قوې ضربې وروسته يونيسيس يو ځل بيا را پورته شو او تريوه وخته پورې يې علي پاشا ته د يوه ليونې سپې

علي پاشا ! تا دلته په دې کمره کې پر ما لاس پورته کړ نو پوه شه چې ستا د مرګ په پروانې باندې زما مهر ولګيد . په دې پېښ
سره تباه کړې ، کله چې همداسې خلک پر تا باندې را دننه شې نو بيا به په دې کمره کې ستا حالات په شګو د ليک په څير و ګر

علي پاشا سمدستې د يونيسيس ددغه ګواښ په ځواب کې څه و نه ويل : خو په يوه نا څاپه توګه يې خپله توره د تيکې څخه را وو
دخپلې تورې په اشارې سره يې يونيسيس ته وويلې :

يونيسيس ! زه د ډيره وخته را هيسې ستا بک بک اورم ، ستا اوتې بوتې اورم ، لږ څه د خپل ميلمستون څخه بيرون را ووځه ، چ

دعلي پاشا ددې خبرې سره که له يوې خوا د يونيسيس په مخ باندې مرګ نڅا پيل کړې وه خو دبله اړخه هغه لږ څه د ډاډ سا
يې وويل :

يونيسيس ! د خپل کور په انګړ کې و دريږه او بيا اواز وکړه، څوک چې را بولې را ويې بوله ،زه تا ته اجازه درکوم څوک

د علي پاشا د وينا سره سم يونيسيس همدلته د خپلې حويلۍ په منځ کې ودريد او بيا يې په زوره زوره چغې ووهلې ،

(c) ketabton.com: The Digital Library

کله چې هغه خپل زور وواهه نو علي پاشا يې په ورو ورو په ځټ لاس را ښکود او ورته يې وويل:

يونيسيس ! اوس نو چپ شه ،ما تا ته د خپلو ملګرو او ملاتړو د رابللو فرصت درکړ ، او تا هغوئ ته غږ وکړ، اوس زه هم انتظا

د شپې په تياره کې يونيسيس په خپل ځاې ډاډمن و هغه هيله من و چې هغه خلک چې هغه د خپل ملاتړ له پاره را غوښتي دې نو
وه ، دواړه چپ چاپ ولاړ و و نو کله چې د يونيسيس د اواز کومه پايله تر مخه را نغله ، نو علي پاشا ورته وويل :

يونيسيس ! تا وکتل چې ستا د اواز کوم اغيز مخ ته را نغې ، هيڅ دښمن بل دښمن ته دومره مهلت نه شي ورکولې و، تر دومره
پوره ډاډ سره به خپل د اوسيدو ځاې ته ستون شوې هم واې . ماتاته د اواز کولو مهلت هم درکړ .ما تاته د خپلو ملګرو د رابللو ل
په ډيره ذليله مړينه ووژنم .

په ځواب کې يونيسيس په ډيره بې وسۍ سره دعلي پاشا په لور وکتل او ورته يې وويل : ګوره زما بدترينه دښمنه ! داسهې نه د

علي پاشا د غاښ چيچنې په څير ورته ځواب ورکړ او ورته يې وويل:

نه !...هغه څه چې زه درڅخه پوښتم لمړۍ دهغې ځوابونه راکړه . دهغې وروسته به بيا ستا د وژلو تر مخه ستا پوښتنې واورم ا
راکړې وه ، هغه ستا په هکله څه نورې خبرې هم ماته کړي دي ، د همغه اطلاعاتو په اساس به زه ستا ځواب تلم ، که چيرې درو

د علي پاشا په دې خبره د يونيسيس وجود نور هم لکه د باد په څير په رپيدو شو . تر لږه ځنډه چپ خوله و . په دې وخت کې علي
ډوب اواز وويل چې :

زما نا څاپې دښمنه واوره ! که چيرې رښتيا هم مجدالدين ستا ورور وی نو هغه ، دهغه پلار او ورور درې واړه پنځه کسانو وژلي دي

ديونيسيس د ځواب په اوريد سره د علی پاشا په مخ کې د خوشحالۍ نښې را ښرګندېې شوې ، ددې وروسته يې ترې دويمه پوښتن

تاسو دا خلک د چا په اشاره او امر وژلي دي ؟

يونيسيس په لړزيدلي اواز او نښتي ژبه باندې وويل چې :

په يونان کې دپادريانوو او راهبانو يوه ډله ده ، دا ډيره وينه خوړونکې ا و څيرونکې ډله ده . هغوئ د مسلمانانو پر خلاف يو محا
ته راشي نو د همدې پاديانو د ويناو په اساس د هغوئ څومره ډلې چې خپرې دي دهغوئ کار و رتماموي ، د همدې پادريانو په
په حکم باندې ستا پلار او دوه ورونه به قتل رسولي دې ، دا په دې خاطر چې ستا پلار دې سيمو ته د مبلغ په څير را غلي و او د

دپادريانو ددې ډلې او ددې انجمن د لارښووني له پاره دوه کسه ستر پادريان دی ، هغوئ ته لاټ پادريان هم وايي. دهغوئ دو
يوه ډيره پخوانی ګرجه ده چې په همغې کې دوې خپلې غونډې تر سره کوي . اوديخنی به موسم کې دوئ د «پلوپ» په جزيره
پادريانو ددې انجمن او غونډو عملي ، مالي او اخلاقي مرسته کوي

تر دې ځايه د يونيسيس خبرې خلاصې شوې ، علي پاشا هم د فکرونو په امواجو کې ډوب و ، او دلږ څه ځنډ وروسته علي پاش

يونيسيس ! تا وويل چې د دې پادريانو اجنټان د يونان په هره څنډه کې خواره واره پراته دې ، نو ددوئ دا نمانيدګان په کومو ک
دې توثيق کې تا لږ څه غلطي هم وکړه نو بيا به ستا په مقدر کې د ذلت او رسوايي څخه نور څه نه وي .

د علي پاشا په دې خبره باندې يونيسيس تر لږ څه وخته پورې چپ پاته شو ځکه چې علي پاشا د خپلې تورې تيره سر د شا له اړ

علي پاشا ! په کوم کلي کې چې ته همدا اوس ولاړ يې ، نو داسې يې وګڼه چې دا دپادريانو تر ټولو ستر مرکز دې ، ددې کلي نژ

(c) ketabton.com: The Digital Library

هلته د ستر پادري کرسپاس او کوچني پادري اردیس څخه احکامات تر لاسه کوي . او بیا زه دهمدې احکاماتو په رڼاکې د ه

د یونیسیس د ځواب په میندولو سره علي پاشا نور هم ډیر زیات خوشحاله شو ، داسې بریښیده چې هغه ددې ځواب څخه پوره

ایا ستا دکور د غړو څخه بل کوم کس هم په دې ډله کې شامل دې ؟

دهغې دپوښتنې په ځواب کې یونیسیس وویل : هو .... زما کشر ان دوه ورونه دي چې دهغوی څخه یې یو دلته دې .

علي پاشا دخپلې توري سر لږ نور هم دهغه په څټ کې ور زور کړ او په تحکمانه شکل یې ورته وویل :

په کومه خونه کې چې همدا اوس ستا ورور شتون لري د همغې لورې ته ولاړ شه .

د علي پاشا په دې حکم باندې یویسیس لږ څه وویرید، لمړی خوشحاله وه چې په دې ترتیب هغه ته دخپل ورور دژوند د خوندي
شاشا روان و .

د لږڅه وخت وروسته یونیسیس یوې خونې ته ور ننوت ، خو د خونې دروازې ته د رارسیدو سره سم هغه هک پک شو ، څ
رنګ تک ژیړ شوې و، یو ځل یې مخ را واړاوه او دعلي پاشا په لور یې په حیرانونکي ډول وکتل، هغه غوښتل څه ووایي ، خو

یونیسیس ! اعتراض به نه کوي ، زه پوهیږم چې څومره کسان چې په دې کمره کې پراته دې ټول ستا د کورنۍ غړي دي ، او ک
اخستي ، اوس نو د شپې په دې تیاره کې نه څوک ددې کلي څخه بیرون تللې شی او نه د بهر څخه ورسره څوک څه کومک او مر
خو خپل ورور ته دې ووایه چې که هغه په لاره کې د څه کولو شرارت وکړ او یا یې کومه غلطه لوبه کول زړه وغوښتل نو ز
ترې د خوندې وتلو اجازه ور نکړم . دا هم باید تا ته څرګنده کړم چې زما عسکر نه یواځې کلي په محاصره کې اخستي دې بلک
یې ور واستوه ، زما وسله وال ځوانان به دهغوی سره یو ځای وي .

علي پاشا یونیسیس پریښود چې ورشي او خپل ورور وپوهوی ، یونیسیس هم تر ډیره ځنډه خپل ورور ته پټې خبرې وکړی ، ه
بیرون را ووتل .

د هغوی د تللو وروسته علي پاشا یو ځل بیا یونیسیس ته مخ کړ او ورته یې وویل : یونیسیس زه پوهیږم چې دوی ټول ستا دکورنۍ
دي ، دوی به نه یواځې تا بلکه ستا ټوله کورنۍ به په وینو کې لت پت کړي .

یونیسیس چپ چاپ مخته ولاړ او په هغه خالي ځای کې کیناست چې علي پاشا ورته په ګوته کړې و. علي پاشا د خپلو وسله ال ځو
لاسونه د شا له خوا تړل شوې و . هغوی یې را وستل او دعلي پاشا تر مخه یې ودرول . او ورته یې وویل چې :

علي پاشا ! دغه هغه دوه کسه ځوانان دي چې تا را بللي و.

علي پاشا لمړی د خپلو وسله والو ځوانانو شکریه وکړه او بیایې یونیسیس ته وکتل او ورته یې وویل :

یونیسیس ! ایا دا هماغه دواړه ځوانان دی چې تا ددوې سره یو ځای مجدالدین او دهغې ورور اوپلار درې واړه وژلي و .

یونیسیس خو په خوله څه و نه ویل خو بیا یې دغم او درد نه په ډکه توګه خپل سر و خوځاوه ، ددوې ددې خبرو څخه دهغو دوا

اوس نو د یونیسیس نه اخوا د علي پاشا سترګې په دغو دواړو ځوانانو و لږیدې ، تر لږه وخته پورې یې ددوې دواړو دسر نه تر

ایا تاسو دواړو د یونیسیس او د تولک نومې کلي رستاک ددواړو وریرونو سره یو ځای مجدالدین او دهغې مشر ورور او پلار

(c) ketabton.com: The Digital Library

دعلي پاشا ددې پوښتنې سره سم دواړو ځوانانو خپل سرونه ښکته وغورځول ، هغوی خو په خوله څه نه ویلې خو دهغوی په دې

ماتاسو ته د چپ کیدو له پاره نه دې ویلي ،ما ستاسو څخه پوښتنه کړې ، دپوښتنې ځواب راکړئ ،که چیرې زما د پوښتنې ځواب ر
پرې کړي ، ستاسې ښه په دې کې دي چې هر هغه څه چې زه یې پوښتنه کوم دهغې سهي سهي ځواب راکړئ،

علي پاشا ددې خبرو وروسته لږ څه ځنډن شو ، څه فکر یې وکړ ، یو نظر یې په خپل مخکې ولاړو ځوانانو باندې وکړ اوبیا

واورئ اې قاتلانو ! زه تر ډیره وخته پورې ستاسې چپتیا نه شم زغملاې ، ما چې در څخه څه پوښتلي دهغې ځواب سمدستي

که چیرې یونیسیس ددې خبرې اقرار کړې وي چې هغه زمونږ سره یو ځاې مجدالدین ، دهغه مشر ورور اوپلار ټول وژلي دي

دهغوی دواړو په دې اقرار باندې د علي پاشا قهر او غضب نور هم زیات شو. او تر خپلې مخې ولاړ ځوانانو ته یې وویل :

اې دتیارو شیطانانو واورئ ! اې زما د پلار او دوو ورونو قاتلانو ! ما ستاسو پر خلاف د انتقامي عملیاتو لار خپله کړې ده . ک
خلاف حرکت وکړم.

هغوی دعلي پاشا ددې خبرو ځواب ور نه شو کړاې ، تر لږ وخته پورې علي پاشا هغوی ته کتل بیا یې په خپل څنګ کې ولاړو

دسرونو د پریکولو په وخت کې هغوی ډیرې زیاتې چغې او نارې ووهلې دهغوی ددغه حالت به کتلو سره دیونیسیس او دهغه دکو

د هغوی دواړو د وژلو وروسته علي پاشا د یونیسیس تر څنګ راغې دهغه سره خپله لوڅه توره په لاس کې وه. یونیسیس ډاډ

یونیسیس ! زه نه غواړم تا د شپې په تیاره کې ووژنم ، زه په دې خونه کې له تاسره نژدې کینم او شپه به سبا کړم ، سهار به زه
وحشي او د ړندې جذبې خاوندان دي اود پادریانو او راهبانو د انجمن ایجنټان او سرتیرې دي. اوس ته هم همدلته کینه شپه تیر

ددې خبرو څخه وروسته علي پاشا بیرته شا ته شو او تر را تلونکې سهاره پورې یې دخپلو ملګرو سره یو ځاې ددې شپې د

٢٣*****

په دغه ورځ کله چې د ماښام د تیارې د خپریدوسره سم ښایسته او ښکلې ریونا په منډو منډو د نریوس په کور ور ننووته. نو نر
ته ور ننوتې وه نور نریوس سمدستي خپل لاس د ډوډۍ څخه واخیست ، د نریوس دا حال د ریونا له پاره د زغم وړ نه و . هغ

نریوس خورې ! اول ته ژر ژر ډوډۍ وخوره ، د هغې وروسته به زه تاته یو ډیر ښه خبر واوروم .

د ریونا ددې خبرې سره نریوس ډاډمنه شوه ، هغې ژر ژر خپله ډوډۍ وخوړه ، د دې تر څنګ دهغې کوچنیانو او مور هم خپ
هم را ننوتل ، دهغوی په دې بې وخته راتګ باندې نریوس لږ څه حیرانه غوندې شوه . هغه داسې و ګڼله چې کومه ستره غمیز

ریونا ! کله چې ته زمونږ حویلۍ ته را ننوتې نو په هغه وخت کې ستا د څیرې حالات څه نور و خو کله چې تا وکتل چې زه
بریښې چې دا کومه معمولي پیښه نه ده .

تر دې وخته پورې رستاک او کیتهنا هم په خونه کې کیناستل ، نو بیا په کمرې کې ریونا نریوس ته وویل :

نریوس خورې ! څرنګه چې تاسو څلور واړو ډوډۍ خوړله ، نو په دې خاطر د ډوډۍ په وخت کې ما نه غوښتل تاسو په کوم فک

ریونا تردې ځایه خبره وکړه چې نریوس د غم ، اندیښنې او فکر تر منځ د هغې خبره غوڅه کړه او ورته یې وویل :

(c) ketabton.com: The Digital Library

ریونا ! ته ما ته زما د ورور علي پاشا په هکله څه ویل غواړې؟ خدای دې نه کړې ایا هغه په کوم مصیبت کې نښتي دې؟ یا کو

دهغې په دې خبره باندې ریونا یو ځل بیا خبره بیل کړه .

نریوس ! ته مه اندیښمنه کیږه ، که څه هم زما مور او پلار د علي پاشا په هکله اندیښمند دي خو زه هیله منده یم چې د کوم کار

نریوس خورې ! زه خبره شوې یم چې علي پاشا د روميل په ولایت کې د خپل لښکر سره یو ځای زمونږ د کلي تر څنګ خیمه
ولاړ ، او علي پاشا تیره شپه یو ځل بیا زمونږ دکلي تر څنګ پړاو کړې دې . کله چې ما ته او زما مور اوپلار ته په دې هکله خبر
او اندیښمن کړل.

نریوس خورې ! د علي پاشا په هکله زما اندیښنه یوه قدرتي خبره ده . زه تر اوسه په دې نه پوهیږم چې د علي پاشا سره زما
لیک هم استولې و خو ماته د علي پاشا لخوا دهغه خط په هکله کوم ځواب را نغی . زه په دې هکله کومه شکوده او ګله هم نه ک

بلې ! ماغوښتل تاتهووایم ، چې کله چې مونږ درې واړه دعلي پاشا خیمې ته ورغلو نو هلته د علي پاشا نیمایي لښکر و او دهمدې ن
مونږ درې واړه هملته تم کړي خومونږ موافقه و نه کړه نو بیا هغوې مونږ ته په تفصیل سره خبره وکړه.

نریوس ! ددې نه مخته ماته هم معلومه نه وه او تا ته به هم په دې اړه کوم معلومات نه و خو زما پلار د علي پاشا د دواړو و
رسیدلې و چې په یونان کې د راهبانو اوپادریانو یو انجمن کار کوي ، دا انجمن چې دې سیمو ته هر مسلمان مبلغ د راتلو څخه
شول او زه یې ترې را ازاده کړم ، هم د همدې راهبانو او پادریانو د انجمن سرتیرې و.

ما ته ددې ټولو خبرو په هکله هغه وخت معلومات پیدا شو چې علي پاشا زما د خلاصون له پاره زما دکاکا د زامنو لاره و نیو
قاتلانو په لټون پسې و . خو قدرت په خپله داسې فرصت برابر کړ چې زما دکاکا د زامنو په لاسو زما دتښتولو په وخت کې ،د ق
مشري په غاړه لري ، یعني ددې کلي ټول وګړي د یوې مجرمي مافیا په څیر د همدې انجمن د راهبانو او پادریانو سره اړیکې

نریوس خورې ! مونږ ته د اندیښنې خبره داده چې علي پاشا په خپله د خپل نیمایي لښکر سره دهمدې کلي په لور ورغلي دی ،
خورجانې ! دا هغه خبره وه چې ما غوښتل له تاسره یې شریکه کړم اوهمدې خبرې زه اندیښمنه کړې یم .

د ریونا په دې خبرو باندې نریوس هم د غم په فکر کې ډوبه شوه. مور یې هم د اندیښنو به بحر کې و غورځیده او کوچنیانو با

ریونا ! که تاسې درې واړه هلته د علي پاشا خیمې پورې تللې وی،نو هلته خو مو داپوښتنه کولې شوه چې علي پاشا به کله بیرته د خپل

ریونا سمدستي ځواب ورکړ .

مونږ د علي پاشا د سالارانو څخه دا وپوښتل ، خو هغوې ته دعلي پاشا د بیرته را ستنیدو په اړه هیڅ معلومات نه و. زما پلار ،مور او
په دې خاطر مونږ درې واړه ستا لورې ته راغلو .

نریوس د ځواب په اړه لږ څه فکر وکړ . او بیا یې وویل :

زه به ډوډۍ تیار کړم ، لمړۍ ډوډۍ وخورئ بیا به کومه پریکړه وکړو . خو زه فکر کوم چې هغه به د شپې دشپې خپله موخه ت
دهغه سره په تفصیل سره خبره وکړو. اوس تاسو درې واړه کینئ چې زه درته غذا تیاره کړم .

دهغې ددې خبرې په ځواب کې کیتهنا سمدستي وویلي:

نریوس لورې ! تا ته دڅه کولو اړتیا نه شته لکه څنګه چې ریونا وویل ،کله چې مونږ دعلي پاشا خیمې ته ولاړو نو د علي پاشا سا

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کیتهنا ددې خبرو په واسطه نریوس تر یوه ځایه ډاډه شوه او بیا یې وویل:

که چیرې تاسي ربښتیا هم ډوډۍ خوړلې وې او بیا راغلي یاست نو زما غوښتنه داده چې نن شپه به تاسي درې واړه دلته زما سره

کیتهنا ،ریونا او رستاک د نریوس په دې وړاندیز باندې په خپلو کې مشوره وکړه اوبیا ریونا نریوس ته وویل:

نریوس ! مونږ درې واړه ستا دا وړاندیز منو ، نن شپه همدلته له تاسره پاته کیږو، بیا به سهار وختي د علي پاشا د خیمي په لور

نریوس سمدستي له خپله ځایه پورته شوه او دهغو بسترو تر څنګ چې دخپلې مور او کوچنیانو له پاره یې خپرې کړې وې په بل

پرلپسې لري.....

دقریب الرحمن سعید ژباړه

عثماني امپراطوري او پرخلاف يي د صليبيانوسازشونه (۱۴)

مکمل غیر سیاسي : یوتاریخي په زړه پورې ناول .
زمونږ دهیواد ګوډ یتمور څوک دې ؟
اوس تاسي ددې تاریخي ناول څوارلسمه برخه لولئ:
پرلپسي*****۲۴

تیره برخه له دی ځایه ولولئ

هلته علي پاشا د یونیسیس سره یو ځای ټوله شپه سهار کړه ،دهغه وسله وال ځوانان د یونیسیس د حویلی تر څنګ ټول کلي ، دننه او بهر ،په خپله محاصره کې اخستی و کله چې لمر د شرق له لورې را وخوت ، نو دعلي پاشا په حکم یې دکلي ټول خلک د کلي په شرقي برخه کې را ټول کړل ، هغوې یې په ډلو ډلو وویشل ، ځوانان یې ترې را وویستل او هغوې یې په یوه ځای کې را ټول کړل او ښځې ، کوچنیان ، زاړه او معذور خلک یې ترې بیل کړل . بیا یې یونیسیس د کلي د ځوانانو تر مخ و دراوه ، د کلي ټول ځوانان یې بې وسه کړي و د هغوې تر شا هم دعلي پاشا وسله وال ځوانان ولاړ و، د کلي د ښځو ، کوچنیانو ، زړو او معذورینو سره یې هیڅ غرض و نه کړ . هغه د خپلو عملیاتو د پیلامې تر مخه یونیسیس ته مخ کړ او ورته یې وویل :
یونیسیس! تا ددې خبرې اقرار کړې چې تا د رستاک ددواړو وریرونو سره یو ځای ، او دهغه دوه نورو ځوانانو سره یو ځای چې تیره شپه یې ما کار ورخلاص کړ ، زما پلار او دواړه ورونه وژلي دي . په دې ترتیب تاسي پنځه واړه زما دپلار او دواړو ورونو قاتلین یاست . او اوس ما دخپل پلار او ورونو د قاتلینو څخه د څلور و معامله فیصله کړې ده ، یواځې ته پنځم پاته یې ، ستا کار به هم ډیر ژر تمام شي .
تا ما ته داهم ډاګیزه کړې ده چې تاسي ټول د پادریانو او راهبانود هغه انجمن غړی یاست چې دمسلمانانو په عامه وژنه کې لاس لري ، او دهغوې موخې دادې چې په دې سیموکې به نه کوم مسلمان مبلغ را ننوځي او نه به ورته د اسلام د خپریدو فرصت ورکړل شي. تا ماته دا هم ډاګیزه کړې ده چې ددې کلي ټول ځوانان د راهبانو او پادریانو د انجمن غړي او سرتیرې دي .
تردې ځایه علی پاشا چپ شو اوبیا یې په لږ څه اوچت اواز سره وویل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

یونیسیس ! زه تا ته داخبرې په اوچت اواز ځکه کول غواړم چې د کلي ټولو ځوانانو ته ستا په موجودیت کې دا ډاګیزه شي چې دوې ټول مجرمین دي او یونیسیس ددوې په جرمونو باندې شاهد اوګواه دی. نو زه به هیڅکله هم دا مجرمین و نه بښم ،یونیسیس ! تر اوسه پورې خو ماته یواځې دا څرګند و چې تاسي یواځې زما پلار او دوه ورونه وژلي دي ، خو ددې نه علاوه معلوم نه ده چې تاسي خلکو به تر اوسه پورې څومره مسلمانان مبلیغین دتیغه تیر کړي وي ، نو په دې خاطر یونیسیس!ستا او ستا د دې ملګرو ژوندي پرېښول د انسانیت له پاره سپکاوې دې .
تردې ځایه د خبرو کولو وروسته علي پاشا چپ شو بیا یې په نا ځاپي توګه خپله درنه ځلیدونکې توره د نیام او تیکي څخه را وویسته ،څوقدمه مخته ورغې او یونیسیس ته یې وویل:
یونیسیس ! هغه څه چې زه یې کونکې یم هغه هیڅکله هم ستاسي سره تیرې نه دې ، هغه څه چې ستاسي د ځوانانو سر ه تر سره کیدونکې دي هغه هم دهغوې سره تیرې نه دې . تاسي د کینې نه ډک انسانان یاست او ستاسي په سترګو کې د کینی او تعصب پرته نور څه نشته . یونیسیس ! تا د ځلورونور ځوانانو سره یو ځاې زما پلار او دوه ورونه وژلي دي ، نو په دې خاطر ستا وژل پر ما فرض شوي دي .
ددې خبرې سره سم علي پاشا خپله توره را پورته کړه او په یوه ګذار یې د یونیسیس سر له تنې پرې کړ، فضا د چغو اوسورو نه ډکه شوه او دیونیسیس بدن په وینو کې لت پت پریوت . علي پاشا د یونیسیس د وژلو وروسته لکه د پخوا په څیر خپله توره دهغه په کالیو پاکه کړه او بیا یې خپل یو سالار راوغوښت او هغه ته یې څه حکمونه وکړ ل ، دهغې سره سم هغه سالار په خندا شو ، شاته ولاړ اوهغه وسله وال چې ددې کلي د ځوانانو تر شا ولاړ و هغوې ته یې څه اشاره وکړه ، دعلي پاشا حکم یې ورته واوراوه ،دهغې سره سم هغوې ټول مخته راغلل ، او د یوې اشارې سره سم یې دهغه کلي ټول ځوانان له یوه سره د تیغه تیر کړل .
کله چې دا عملیات پاې ته ورسیدل نو بیا علي پاشا ټولو هغو ښځو ، کوچنیانو ، زړو او معذور ته چې هلته یې په ډیره بې وسی سره دغه ننداره کتله په وینا کې وویل :
دکلي زړو، کوچنیانو ، ښځو او معذورو ټول واورئ چې زما دین په ښځو ، زړو و کوچنیانو او معذور باندې د لاس د پورته کولو اجازه نه راکوي ، ستاسو سردار یونیسیس ما ته ویلي و چې ددې کلي ټول خلک د راهبانواو پادریانو د انجمن غړیتوب لري او د مسلمانانو په وژلو ویاړ ي، هم ستا سو د کلي خلکو زما پلار او دوه ورونه وژلي و نو اې د کلي خلکو واورئ چې زما نوم علي پاشا دې او زه د سلطان بایزید یلدرم د فوځ سالار یم ، ما د یونیسیس تر څنګ ددې کلي ټول ځوانان هم ووژل ،ځکه چې دوې ټول مجرمین و او د پادریانو او راهبانو د انجمن غړې او سرتیرې و ، زه پر تاسو باندې لاس نه پورته کوم .تاسي ټولو ښځو، کوچنیانو ، زړو او معذورو ته ښننه کوم، تاسي ټول خپلو خپلو کورنو ته ولاړ شئ ، خو یوه خبره یاد لرئ چې د نن نه وروسته که په دې کلي کې کوم مجرم انسان ته پنا ورکړل شو ه و او یا د نن نه وروسته زما جاسوسانو او مخبرانو ماته اطلاع راکړه چې ددې کلي د کوم وګړي اړیکي د راهبانو او پادریانو د انجمن سره دي نو ستاسي څخه به داسي انتقام واخلم چې ستاسو په فکر کې به هم نه را ګرځي .اوس تاسو ټول خپل کلي ته تللي شئ.
د علي پاشا په دې حکم باندې هغوې ټول خوشحاله شول ، بیا یې په منډو منډو باندې خپل ځانونه کلي ته ورسول ، علي پاشا هغه وژل شوې خلک ټول د هوایې مرغانو خورا ک ته پرېښودل او بیا بیرته خپلې خیمې ته راستون شو .
۲۵ *****
لمر څو نیزې را پورته شوې و ، او وړانګویې دګرمی اغیز شینده ، ګرمي هرې خواته خپره و ، علي پاشا دخپل نیمایي لښکر سره بیرته د خپلې خیمې په لور را روان و. د رارسیدو تر مخه یوه عسکر ورمنډه کړه او دهغه د اس واګي یې په خپلو لاسو کې ونیولې او ورته یې وویل :
پاشا ستا په خیمه کې څو کسه میلمانه ناست دي . په هغوې کې ستا مور او ستا کشره خور هم شته ، زه به ستا آس تر اخور پورې یوسم او ته خپلې خیمي ته ورځه .
دخپلې مور او خور د خبر په اوریدو سره علي پاشا دومره خوشحاله شو چې د آسه یې را ټوب کړ اود آس د زین سره تړلي دوه خورجینه یې را پرانستل ، په خپله اوږه یې واچول ، آس یې د خپل عسکر په لاسو کې ورکړ او په خپله یې په یو څو ګامونو سره ځان خیمي ته ورساوه.
کله چې خیمي ته ور ننوت نو ویې کتل چې هلته په خیمه کې د هغه دمور قیرات او دسریان خور نه علاوه نریوس ، ریونا ، رستاک او کیتهنا هم ناست دي . کله چې علي پاشا خیمی ته ورننوت نو ټول د خپلوځایو څخه پورته شول ، علي پاشا ورمنډه کړه او د یوه کوچنی په څیر د خپلې مور په غاړه کې ور پریوت.
قیرات تر یوه وخته پورې هغه ښکلاوه او مینه یې ورسره کوله ، علي پاشا د خپلې مور څخه وروسته خپلې خور ته ورغې

(c) ketabton.com: The Digital Library

دهغه په سر يې لاس راښکود ،بيا چې کله دهغه مور اوخور کيناستل نو علي پاشا هم په يوه خالي ځاې کې کيناست ،ددې سره سم د علي پاشا مور غوښتل هغه ته څه ووايي چې ريونا خبرې پيل کړې،

علي پاشا ! تا مونږ ته دويلو پرته زما د کاکا په کلي حمله وکړه ، په هغې کلي کې ټول مجرمين اوسيږي .او هغوې ټول د راهبانو اوپادريانو د انجمن غړي او سرتيري او دمسلمانانو پر خلاف ورته دندې ورکول شوي دي . ته دداسې يوه ستر کار له پاره د شپې په تياره کې يوازې تللې وې ، کيداې شو چې هلته هغوې تاته کوم زيان در رسولې واې.

د ريونا په دې معقولو خبرو باندې علي پاشا دهغه شکريه وکړه او بيا يې ورته وويل :

ګوره ريونا ! زه خو ځانته نه وم، زما سره زما د لښکر يوه برخه هم وه . زما ددواړو ورونو او پلار پنځه کسه قاتلان وو، دهغوې له ډلې څخه دوه هغوې و چې ته يې تښتولې ، هغوې دواړه ستا دکاکا زامن و. ما هغوې ستا په موجوديت کې له تيغه تير کړل . دريم يې ستا د کاکا دکلي سردار يونيسيس و او دوه کسه نور ځوانان و چې د همدې کلي اوسيدونکي و ما دهغوې درې واړو کار هم ورخلاص کړ .

که جيرې ما يواځې همدا کار کولی نو زه به د شپې دشپې بيرته خپلې خيمې ته را ستون شوې وې، خو ما ته اطلاع راکړل شوې وه چې ددې کلي ټول ځوانان د راهبانواو پادريانو دانجمن غړي او سرتيرې دي او په دې سيموکې د مسلمانانو پر خلاف کار کوي ،نو ما د لمر د راختلو پورې انتظار وکړ دکلي ټول کوچنيان ، زاړه، ښځې او معذورين مې پريښوول او پاته مې ټول ځوانان له تيغه تير کړل . په دې ترتيب مې هغه کلي د مسلمانانو له پاره د خطر نه وويست . زه نن ډير زيات خوشحاله يم چې زه نن د خپل پلار او ورونو د قاتلينو څخه په بدل اخستلو باندې بريالي شوې يم.

دعلي پاشا په دې خبرو باندې د قيرات او سريان په مخونوکي د خوشحالی ليکي را پيدا شوې چې هغوې خپله خوشحالي په الفاظو کې نه شو بيانولې ، قيرات يو ځل بيا دخپله ځايه پورته شوه او علي پاشا يې په خپله غيږ. کې و نيو اوډيره مينه يې ورسره وکړه. ددې سره سم سريان هم د خپله ځايه پورته شوه او علي پاشا يې په تندې باندې موچې کړ . بيا نو قيرات علي پاشا ته وويلې:

علي پاشا زويه ! تا هغه کار ترسره کړ چې د ډيرې مودې را هيسې يې ما انتظار کاوه ، زويه ! تا زما د کورنۍ عزت او وقار پورته کړ .

قيرات لا دا خبره کوله چې علي پاشا د خپلې اوږې څخه خورجين را ښکته کړه په هغې کې يې لاس ور ننويست او د پڼو يوه ډيره قيمتي جوړه يې ترې را وويستله ، اودخپلې مور په لور يې ور وړاندې کړه او ورته يې وويل :

اې مورجانې ! ما ستا له پاره دوه جوړه پڼې اخستې وې ، چې يوه يې همدا ده ،مادا بوټان تاته د نکوپولس په ښار کې را نيولي و . اې مورجانې ! دا بوټان ما په خپل خورجين کې له ځانه سره ګرځول ، او غوښتل مې چې کله دخپلو دښمنانو څخه بدل واخلم نو په خپلو لاسو به يې خپلې مور ته په پښو کوم. اوس ته خپلې پښې راوړندې کړه تر څو ستا زوې علي تا ته په خپلو لاسو دا پڼې په پښو کړي . اې زما مورې ! ما دخپل کوچنيتوب ا و ځوانۍ ډيره برخه ته پښې ابلې ليدلې يې، درنې مورې ! دا چې هغه وخت ما څنګه دا زغمل په الفاظو کې يې نه شم بيانولې. خو د هغه خداې ډير زيات شکر دې چې هغه ماته ددې کار د ترسره کولو توفيق را وباښه .

ددې سره سم علي پاشا هغه پڼې ور مخکې کړې ، قيرات هم خپلې پښې خپل ځوې ته ور وړاندې کړې اوعلي پاشا خپلې مور ته پڼې ور په پښو کړې ، بيا هغه دخپله ځايه پورته شو او په لوڅه زمکه يې خپل خداې ته سجده وکړه. تر لږ. څه وخته پورې هغه په سجده پروت و، ژړل يې ، قيرات هم دهغه سره په ژړا پيل وکړ سريان هم دژړيدو پرته پاته نه شوه . ټول د غم په موجونو کې را ګير شوې و. بيا چې کله علي پاشا پورته شو اوپه خپل ځاې کيناست ټولو وکتل چې د علي پاشا په سترګو کې اوښکې وې اوهغه يو نا څاپه په خندا بدلې شوې ، نو قيرات علي پاشا ته وويل :

ګرانه زويه علي پاشا ، ستا په سترګوکې اوښکي دی! ته ژاړې! د قيرات په اوازکې يودرد ، يوه آه ،اويوډول اذيب او تکليف و.

علي پاشا نرۍ شانته خندا و کړه او ويې ويل : اې مورجانې! دا خو دشکر او ممنونيت اوښکی دي، زه د خپل خداې ډير زيات ممنون يم چې هغه زما مور ته زما له لاسه خوشحالۍ ور وبښلې.

دعلي پاشا ددې خبرو په واسطه تر لږ. ه وخته پورې ټولو وخندل ، دهغې وروسته دعلي پاشا مور قيرات په يوې نوې او زړه پورې موضو ع باندې خبرې پيل کړې او ويې ويل :

علي پاشا زويه ! دلته د راتللو سره سم چې کومې خوشحالي ماته تر لاسه شوې ده نو زه هغه په الفاظو کې نه شم بيانولې .

قيرات تر دې ځايه خبره وکړه چې علي پاشا په کې ورټوپ کړ او ويې ويل :

اې مور جانې تاسې څنګه دلته راغلی ياست ؟ ايا کومه مهمه خبره وه چې دهغې له پاره تاسې د بروصې نه تر دې ځايه د

(c) ketabton.com: The Digital Library

راتلو زحمت ګاللي دي .
د علي پاشا په دې پوښتنه د قيرات په مخ کې د خوشحالی ليکې را تازه شوې ،او بيا يې په خبرو پيل وکړ.
علي پاشا، زويه ! زه دلته د مقصد پرته نه يم راغلی ، زويه ! دا خو دلته زما د راتللو وروسته ما ته معلومه شوه چې تا د خپل پلار او ورورنو د قاتلانو څخه بدل اخيستی دی . خو زوی جانه ! زه هسې د يوې بلې خبرې له پاره راغلی يم . ما دخپله ځانه سره يوه نجلۍ هم راوړې ده او غواړم دهغې سره ستا کوژده تر سره کړم . زويه ! ما دا نجلۍ تاته ستا د ژوند د ملګرې په څير غوره کړې ده. او زما په دې خوښه کې د سلطان بايزيد يلدرم خوښې هم ګډه ده. هغه وايي چې په هر صورت کې ته بايد ددې نجلۍ سره کوژده وکړې. او تر يوه وخته پورې تاسو دواړه يو ځای يو د بل خوی بوی باندې و پوهيږئ ، او بيا سره واده وکړئ ، ددې نجلۍ مور اوپلار هم په دې رشته باندې خوښ اوتيار دي او هغوی په خپله خوښه دا نجلۍ له مونږ سره را ليږلې ده . زويه ! هغه نجلۍ ما هلته ستا د خيمې تر څنګ دبلې خيمې په يوه کونج کې کينولې ده . د لږ ځنډ وروسته به زه تا ته هغه نجلۍ در وښيم. او دهغې وروسته به په همدې خيمه کې د کوژدې مراسم تر سره شي .
علي پاشا د خپلې مور په دې خبره لږ څه انديښمن غوندې شو، بيا يې خپلې مور ته و کتل او ورته يې وويل :
اې مور جانې ! ددې تر مخه خو به مو له ماسره مشوره کړې واې ، او زما څخه به مو د خوښې او ناخوښې په اړه پوښتلې واې ،
علي پاشا غوښتل نور څه هم ووايي ، خو مور يې خبره ور غوڅه کړه .
علي پاشا زويه ! هغه نجلۍ به خامخا ستا دخوښې ثابته شي ، زويه زه ستا خيمې ته د شپې په اخری برخه کې را ننوتې يم ، او ستا سالار زه او سريان دواړه همدلته ستا په خيمه کې پريښودو ، او زمونږ. يې ډير زيات عزت او درنښت وکړ . ما هغه سالار ته دشپې وويل چې سهار وختي زما لور نريوس ماته را ورسوئ. نو کله چې هغه سرې د نريوس پسې ولاړ نو دهغې سره يو ځای ريونا ، دهغې پلار رستاک او مور يې کيتهنا چې هملته د نريوس په کور کې يې شپه سبا کړې وه ، هم يو ځای را غلل. دخيمې تر څنګ چې کومه نجلۍ ناسته ده نو هغه يواځې نريوس کتلې ده ، بل چاته مې دهغې دکتلو اجازه نه ده ورکړې هغه وخت چې نريوس ، ريونا ، رستاک او کيتهنا دې خيمې ته را ننوتل نو په هماغه وخت کې ما او سريان نريوس د خيمې هغه برخې ته يوړله ،هملته مو هغه نجلۍ نريوس ته وښووله ، زويه ! دا چې هغه نجلۍ څه ډول ده دهغې په هکله به نريوس تاته ووايي . تر هر څه لمړی د نريوس خبره واوره اوبيا چې څه وايې هغه ووايه . ددې نجلۍ د تعريف له پاره نريوس لا د پخوا څخه ښه او غوره الفاظ لټوي ، زما په فکر چې تر اوسه به يې دهغې د تعريف له پاره ښه او درانه الفاظ پيدا کړي هم وي . نو اوس خو هغه څه چې نريوس وايي هغه په ښه غور سره واوره . او بيا دی خپل عکس العمل و ښايه .
کله چې د علي پاشا مور چپ شوه نو تر ډيره ځنډه په خيمه کې سکون او چپتيا حاکمه وه .د دې وروسته نريوس علي پاشا ته مخ کړ او ورته يې وويل:
زما ګران او درونډ وروره علي پاشا ! هغه نجلۍ چې ماته ښوول شوېده او اوس ستا کوژدن ورسره کيدونکې ده اوبيا ستا واده ورسره کيدونکې دې هغه ډيره حسينه ، ښايسته او د ښه شکل او صورت خاونده ده . دهغې جسم د بلورو په څير تراشل شوې ،د هغې نازک ښايسته لاسونه ، دهغې نری او ښايسته ګوتې ، د مرمرو په څير بازوګان ، نری ملا، د وريښمو په څير ويښتان ،د صراحې په څير نری غاړه ، دهغې ښايست په يوه توپان بدل کړې ......
ريونا تر اوسه پورې چپه خوله ، حيرانه ، او په انديښنو او غمونو کې ډوبه ناسته وه. د نريوس په دې خبرو باندې يې ډير حيرانونکې غوندې عکس العمل ښوده ، د هيچا سره يې سترګې نه مخ کولې ،سر يې ټيټ کړې و، د غمونو په څپو کې ډوبه او چاپيريال پرې هره لمحه تريخيده ، ځکه نريوس خو دهغې ټول خوبونه له منځه وړي و . هغې خو په ډيرو هيلو ا و اميدونو سره د علي پاشا سره د خپلې مينې اظهار کړې و، ددې تر مخه دهغې مور او پلار ددوو ځوانانو سره د هغه کوژده کړې وه، په داسې حال کې چې دهغې ځوانانو سره نه دهغې مينه وه او نه رغبت ، يواځې دهغې مور اوپلار و چې هغه يې دهغوی سره تړلې وه او دې هم هغه رشته په پوره چپه چپتيا سره منلې وه . خو د علي پاشا سره معامله بل منګه وه . علي پاشا دهغې دخوبونو ځوان و، لکه څنګه چې هغه په خپل کور کې دهغې عزت کړې و ، دهغې عفت يې خوندې ساتلې و نو هلته هغه په دې باندې يو بل تر ټولو زيات احسان وکړ . هغه وخت چې د هغې دکاکا زامنو هغه تښتوله ،نو علي پاشا نه يواځې هغه د هغوی د پنجې نه خلاصه کړه بلکه د هغې ابرو او عزت يې هم خوندی وساته . دهمدې کرچار په وسيله د ريونا په زړه کې د علي پاشا له پاره د محبت او منيې انکار را تازه شو خو هغې ورته د شرم نه د همدردی پوخ ور واغوست . او اوس خو ريونا د ژوند هغه موړ ته رسيدلې وه چې د هغې څخه د بيرته ستنيدو زغم ورسره نه و . ځکه چې علي پاشا اوس دهغې منزل او دهغې دغوښتنې اخري ځای و .
دلته په خيمه کې چې کله دهغې په شتون کې د علي پاشا سره د بلې کومې نجلۍ د کوژدې خبرې کيدې نو دې ټولو خبرو

(c) ketabton.com: The Digital Library

دهغې په زړه ،او ذهن باندې د نشتر په څېر زخمونه جوړول. خوبیا هم هغه چپه خوله ناسته وه ، زغم یې کاوه ، ځکه چې که هغه ویل نو هغې ډېر څه ویلاې شول ، خو دخپل مور اوپلار په موجودیت کې هغه مجبوره وه او دعلي پاشا مور ته یې هم هیڅ و نه شو ویلاې .
کله چې نریوس خپل تعریفونه اوصفتونه خلاص کړ ل اوچپ شوه نو دعلي پاشا مور په خبرو پیل وکړ.
نریوس لورې ! پورته شه او هغه نجلۍ د خیمې د هغې برخې څخه دلته راوړه ،
د قیرات د خبرې سره نریوس د خپله ځایه سمدستې پورته شوه ، په دې وخت کې قیرات ریونا ته وکتل او په ډېر محبت او مینه یې ورته یې وویل :
ریونا جانې لورې ! ته هم دنریوس سره ولاړه شه ، دواړه خویندې یو ځاې هغه نجلۍ د خیمې د هغې برخې څخه دلته راوړئ ،
ریونا همغسې ټیټ سر په خپل ځاې ناسته وه ، پورته نه شوه ، خو بیا یې هم په یوه ټیټ او مړژواندې اواز سره قیرات ته وویل :
اې زما مشرې مورې ! زما په فکر یواځې نریوس خور ددې کار له پاره پوره ده . هغه نجلۍ خو څه شله ګوډه نه ده چې مونږ یې په دوو کسانو باندې را پورته کړو او دلته یې را وړو. نریوس خور هغه نجلۍ په یواځې ځان دلته را وستلې شي .
د ریونا په دې سوزیدونکو خبرو باندې ، قیرات ، سریان ، نریوس ، رستاک اوکیتهنا ټول په یوه وار په زوره زوره وخندل .
خو دا خندا تر هغې چې علي پاشا باندې ډېره بده و لګیده دهغې نه زیاته په ریونا باندې بده ولګیده ، که څه هم د قیرات ، سریان او نریوس خندا د ریونا له پاره د زغم وړ نه وه ، خو دداسې خوشحالۍ نه ډکه خندا د ریونا د مور اوپلار څخه بلکل د توقع او امید پر خلاف وه. خو بیا هم قیرات یو ځل بیا وویل :
ریونا لورجانې ! زه هیله لرم چې ته به زما خبره و منې او د نریوس سره به هغه بلې خونې ته ولاړه شې ، زما لورې ! دا زما غوښتنه ده چې تاسې دواړه خویندې هغه نجلۍ تردې ځایه په پوره عزت او درنښت سره راوړئ.
د قیرا ت په دې اصرار سره ریونا د خپله ځایه پورته شو ه ، او بیا و دریده او په ډېره قهرجنه لهجه یې نریوس ته مخ کړ او ورته یې وویل : درځه ، مخته شه !
نریوس په خندا شوه او د خیمې هغې بلې برخې ته ور روانه شوه. ریونا هم ورپسې ورپسې پښه نیولې روانه وه . د خیمې بلې برخې نیمایې ته چې ور رسیدل نو نریوس و دریده ، ریونا په ډېره بې قرارۍ سره د خیمې دهغې بلې برخې جایزه اخیسته ، هغې وکتل چې د خیمې هغه بله برخه بلکل خالي پرته ده .نو په دې وخت کې یې په ډېرې اندیښنې ، او غم او فکر سره نریوس ته وکتل او ورڅخه یې وپوښتل :
نریوس ! هغه نجلۍ چیرې دې دکومې د راوړو په خاطر یې چې زه له تاسره د خیمې دې برخې ته را لیږلې یم. ایا هغه نجلۍ دومره درنه شوه چې تا په یواځې ځان هلته نه شوه را وستلاې؟ نریوس ! زما له تاڅخه داسې هیله اوامید نه و ځکه چې ته پوهیدې چې زه د علي پاشا سره د لیونتوب تر پولو مینه کوم. دهغه په محبت ، مینه او غوښتلو کې زه تر هغه ځایه رسیدلې یم چې دهغې څخه ما ته بیرته ستنیدل شونې نه دي . خو ددې سره سره بیا هم ته د علي پاشا د موره سره یو ځاې شوې او غواړې د علي پاشا سره بله نجلۍ کوژده کړئ، زه به اوس تا ته څه ووایم . ته پوهیږې چې تا ماته تل دخپلې کوچنۍ خور په څیر خیال کړې دې ، خو زه به اوس ستا ددې رویې اوسلوک په اړه همدومره ووایم چې تا دخپلې کوچنۍ خور سره ظلم او تیرې وکړ . ماتاته داهم ویلې و چې ما علي پاشا ته د محبت نه ډک پیغام هم استولې دې او کیدې شي هغه خط علي پاشا لوستې هم وي ځکه دهغې لیک وروسته ما دا احساس کړې و چې لکه څنګه چې زه علي پاشا غواړم په همغه اندازه هغه هم زما سره مینه کوي ، تا وکتل چې کله چې دهغې مور غوښتل د هغې کوژده زما څخه پرته د بل چا سره وکړي . نریوس! تا وکتل چې نه یوازې دا چې دهغې پر مخ باندې د ناخوښې لیکي را ښکاره شوې بلکه هغه په څرګنده اوډاګیزه توګه خپلې مور ته وویل چې اې مورجانې ! په دې هکله خو به د ې زما څخه مشوره اخستې وې .
نریوس ! دهغه وخته چې تا ماته خور ویلې دي نو دیوې خور په څیر خو به دې د علي پاشا مور اوخور ته دا ډاګیزه کړې وې چې ریونا د علي پاشا ده او دهمغې په سترګو به ژوند کوي . ځکه ریونا دهمغې له پاره پیدا شوې ده . ګوره نریوس ! که ماته علي پاشا تر لاسه نه شو نو ریونا به ژوندۍ پاته نه شي.
دریونا ددې خبرو وروسته نریوس لږ څه چپ شوه او فکر یې وکړ .او په ژوره توګه یې ریونا ته وکتل اوورته یې وویل:
ریونا ! دا سې وګڼه چې حالات زما د کنټروله وتلې دي ، تا ته به یاد وي چې یو ځل ما په خپل کور کې له تا څخه وپوښتل چې ایا ته علي پاشا سره مینه کوې اوهغه دې خوښ دې ؟ نو تا په پوره بې پروایې سره یو زوروره خندا وکړه او په ډېره ناخوښه توګه دې وویل چې ته دعلي پاشا سره محبت نه کوې ،نه ته هغه غواړې او نه یې خوښوې . تا دا هم وویل چې ته د

(c) ketabton.com: The Digital Library

علي پاشا سره يو ډول همدردي لري . نو په دې خاطر ته دهغه سره د خپلولی اظهار کوې. اودا همدردي هم په دې خاطر ده چې علي پاشا ، دهغه مور اوخور ته هلته دهغوې په کور کې د يوې درنې ميلمنې په څير ساتلي وې او ستايې ډير زيات درنښت کړې دې . کله چې تا زما تر مخه دا خبرې ډاگيزه کړې نو ما ستا همدا خبرې دعلي پاشا مور ته ورسولې ، زما په فکر چې ستا دهمغو خبرو په اساس دا پريکړه شوې ده .

د نريوس ددې خبرو په ځواب کې ريونا تر يوې لحظې پورې چپ پاته شوه . بيا يې نريوس ته په ډير قهر او غضب و کتل او ورته يې وويل چې :

نريوس ! په دې کې شک نه شته چې هغه وخت ما ستا تر مخه داسې خبرې کړې او خپل احساسات مې ډاگيزه کړې ، ما دا ويلي و چې زه دعلي پاشا سره نه محبت کوم او نه هغه غواړم . خو داسې وگڼه چې دهغې الفاظو په ويلو سره ما هم خپل ځان ته دوکه ورکړی وه او هم خپلې مينې ته . په هغه وخت کې زه د محبت د احساس او جذبو څخه بلکل بې خبره وم . نريوس! ما هغه وخت هم تاته ويلي و چې زه د علي پاشا سره يو ډول همدردي لرم خو په حقيقت کې همدا همدردي يو محبت او غوښتنه وه چې ما په هغه وخت کې نه شوه درک کولاې ، ماتاته پخوا هم ويلي چې زه د محبت او مينې د جذبو څخه بلکل بې خبره وم. دا په دې خاطر چې ددې تر مخه زما دداسې کوم وگړې سره واسطه نه وه پيدا شوې چې ما ورسره مينه او محبت کړې وې . لمړی مې د کاکا زوې سره کوژدن وشوه او ما په پټه خوله و منله ، هغه نه زما خوښه وه او نه مې هغه کله هم دخپل ځان له پاره غوښتي و.

دهغه د مړيني وروسته زما مور او پلار زما کوژدن دکلي د يوه ځوان يوتاش سره وکړه، په داسې حال کې چې ما يوتاش يو ځل کتلي و، نه ورسره زما کومه مينه وه او نه زما کومه غوښتنه، په دې اساس زه د پخوا څخه ددې احساس او جذبې څخه خالي وم.

خورې ! کوم احساس چې دعلي پاشا له پاره زما په زړه کې د همغه لمړی ورځې څخه را پيدا شوې و نو دا زما دوکه او فريب و چې هغې ته ما دهمدردی نوم ورکړ. او زما خورې ! په حقيقت کې همغه د علي پاشا سره زما د محبت او مينې پيلامه وه . افسوس چې ما خپل احساس اومحبت و نه شو پيژندلاې ، او نن وخت يې زه په داسې دوه لاريو کې درولې يم چې مرگ يې را ته را نژدې او ژوند يې را څخه لري کړې دې .

ريونا د لږ څه وخت له پاره و دريده اوبيا يې نريوس ته مخ کړ او ورته يې وويل :

نريوس ! اوس ته ووايه چې تا زما دغه جذبات اواحساسا ت څه ډول او څنگه د علي پاشا مور ته ور ورسول؟

نريوس د ځواب له پاره ريونا ته په کتلوشوه او بيا يې ورته وويل :

ريونا خورجانې ! ما تاته پخوا ويلي چې علي پاشا د خپل لښکر مخبران ټاکلي چې کله کله زما دکور په شاوخوا کې واوسيږي زما او زما د کوچنيانو پوښتنه وکړي ، تر څو په دې سيمو کې کوم دښمن پر مونږ باندې حمله ونه کړي . دا مخبران په پرلپسې توگه زما او زما د مورسره رابطه کوي ، او که کله هم دکوم شي اړتيا پيښيږي نو زه د همدوې له لارې علي پاشا ته پيغام ليږم .

ريونا خورې ! دهمدغو مخبرانو څخه يې يو د بروصې دښار په لورې ته ، هغه ماته راغې، او دعلي پاشا د وينا په اساس يې له ما وپوښتل چې د بروصې ښار ته د تللو له پاره خو څه نه لري ، که د علي پاشا د مور له پاره کوم پيغام وي نو وي وايه ، زه به يې ور رسوم . څرنگه چې په هغو ورځو کې تا ماته په ډاگه کړې وه چې ته د علي پاشا سره مينه نه لري او نه هغه د خپل ځان له پاره خوښوې نو په دې خاطر ما ستا دزړه خبره د علي پاشا مور ته ور سوله ، او نن دهمغه خبرو پايلې دې چې د علي پاشا کوژدن د بلې نجلۍ سره کيږي .دا نجلۍ د علي پاشا مور د خپله ځانه سره د بروصې د ښاره را وړې ده . ما هم هغه نجلۍ کتلې ده ، هغه ډيره ښايسته ، ښه شکله ، او را ښکودونکې سترگې لري ، هغه دومره ښايسته ده چې که چيرې د شپې په تياره کې هغه و ساتې نو بيا به هم دهغه څيره د شمعې يا مشال په څير خپل چاپيريال روښانه کړي .

د نريوس ددې خبرو په اوريدو سره ريونا يو ځل بيا په احتجاجي توگه نريوس ته وکتل او ورته يې وويلې :

واوره نريوس ! پس له دې به زه تاته هيڅکله هم خور و نه وايم. يواځې په نامه به دې را بولم ،ځکه چې تا پر ما ډير زيات ظلم او ستم کړې دې ، نريوس که چيرې تا زما پخوانې احساسات د علي پاشا مور ته رسولې شول نو زما وروستي جذبات به دې هم ورته رسولي واې ، که چيرې ما پخوا تاته ويلي و چې زه دعلي پاشا سره مينه نه لرم . خو وروسته مې درته وويلي چې زه د علي پاشا سره د زړه له کومې مينه لرم او د ځان له پاره يې غواړم .دهغه د ملگرتوب غوښتونکې يم او دهغه نه پرته ژوند نه شم کولې ، تا ته په کار و چې لکه څنگه چې دې زما مخته خبرې هغوې ته ور رسولې داسې زما وروستۍ خبرې هم هغوې ته ور ورسوې . زه ډاډ منه يم چې که چيرې تا همداسې کړې واې نو نن به زه ددې غميزې سره نه مخ کيدم. زه نن دعلي پاشا له پاره د يوې پردۍ نجلۍ حيثيت لرم ، او هغه ځاې چې زه په کې بايد نن ولاړه واې هلته نن يوه بله

(c) ketabton.com: The Digital Library

نجلۍ دريدلي ده . د علي پاشا دهغه ملګرتوب حق چې له ماسره و هغه نن بل چاته ورکول شوي دي . خو زه به دا حق هيڅکله هم و نه منم . زه خو هغه نجلۍ ته څه نه شم ويلي ، خو زه به دعلي پاشا سره په دې هکله ضرور خبرې وکړم. ځکه چې کله چې علي پاشا زمونږ له ځايه رخصت اخيست ،او د سلطان بايزيد سره د جنګ ډګر ته روان و او ماورته د لارې توښه تياره کړې وه نو په هغې کې ما د خپلې مينې اومحبت يو ليک هم ايښې و او په هغې کې مې علي پاشا ته دخپلو احساساتو اظهار هم کړې و. زه هيله منده يم چې علي پاشا به زما د هغې محبت او مينې خيال و ساتي او زما د غوښتنې درنښت به وکړي ، او کومه نجلۍ چې دعلي پاشا مور هغه ته غوره کړې ده هغه به پرېږدې او زما ملګرتوب اوزما محبت او مينې ته به ترجيح ورکړي .
تردې ځايه دخبرو کولو وروسته ريونا يو ځل بيا ودريده ، دهغې سترګو د اوښکو نه ډکې وې او بيا د اوښکو څو څاڅکې د هغې په لمن باندې لاندې ولويدل . دهغې ددې حالت په کتلو سره نريوس نښتې معلوميده ، غوښتل يې څه ووايي خو ريونا يو ځل بيا شروع وکړه.
ما خو ته ټول عمر خپله خور ګڼلې وې خو تا دخور په بڼه زما سره ډير ظلم او تيرې وکړ که چيرې تاد علي پاشا په اړه زما دغه جذبات اواحساسات دهغه مور ته نه شوې رسولې ، نو کوم وخت چې د علي پاشا مور دلته راغله او د بلې کومې نجلۍ سره يې د علي پاشا د کوژدنې خبره کړې وه نو په هغه وخت کې هم تا دا ويلې شول چې د علي پاشا له پاره د ريونا نه بله مناسبه نجلۍ نه شي پيدا کيدی. نو که اوس تا دعلي پاشا د مور تر مخ زما د جذباتو او احساساتو د ښکاره کولو هڅه کړې وې نو شونې وه چې د علي پاشا مور چې کومه نجلۍ د بروصې ښخه له ځانه سره راوړې ده هغه به يې له ياده ويستلې وې اودعلي پاشا سره به يې زما کوژده کړې وې ، خکه چې زه پوهيږم چې دعلي پاشا مور زما په هکله ډيره مهربانه ، او همدرده ښځه ده . که چيرې تا د علي پاشا مور ته داټول هر څه ويلي واې نو زه په ډاډ سر ويلې شم چې دوې به زما په حق کې پريکړه کړې واې .
د ريونا په دې خبرو نريوس تر يوه حده پورې تروه شوې وه . تر لږ څه وخته پورې يې سر ټيټ کړې و او څه فکر يې کاوه ، بيايې د ريونا په لور وکتل او ورته يې وويل :
ريونا جانې ! که ته غواړې نو زما په ذهن کې يو وړانديز شته دې . په دې ترتيب سره به ته دخپل منزل په لاسته راوړوکې بريالۍ کيږې . ريونا خورې ! هغه نجلۍ چې دعلي پاشا مور د بروصې له ښاره له ځانه سره يو ځاې راوستې ، پرېږده چې د هغې کوژده د علي پاشا سره تر سره شي. زه به په دې لړ کې دعلي پاشا د مورسره خبرې وکړم . او همدا نن به ستا کوژدن هم دعلي پاشا سره تر سره کړو ، ځکه چې علي پاشا تا او د بروصې ښځه راغلې نجلۍ دواړه په يوه وخت کې د ښځو په څير ساتلې شي . په دې ترتيب که د بروصې ښځه راغلې نجلۍ ته دا څرګنده شي چې هغه دعلي پاشا په ملګرتوب کې راتلونکې ده ،په دې خاطر چې هغه نجلۍ هغه خوښوې نو هغې ته به هم خپل منزل تر لاسه شي او ته چې د ليونتوب تر پولو پورې علي پاشا سره مينه لرې او دخپل ځان له پاره يې غواړې تا ته به هم خپل منزل او مقصد تر لاسه شي. ووايه چې په دې لړ کې ستا آند څه دې ؟
د نريوس په دې خبرو باندې د ريونا په مخ کې د قهر او غضب نښې را ښکاره شوې ، بيا يې په ډيره ناخوښۍ سره وويل :
نه نريوس !دا هيڅکله هم نه شي کيداې ،ما دعلي پاشا سره مينه کړې ده ، هغه مې د ځان له پاره غوښتې د ې ، زه به هيڅکله هم دا خوښ نه کړم چې زما دا غوښتنه ، زما دامينه سره وويشل شي ،هو ! که چيرې د علي پاشا ملګرتوب ما ته تر لاسه شي نو زه به دهغه د ټولې مينې ، محبت او غوښتنې حقداره اوسم .اوکه نه په ياد ولره که چيرې زما علي پاشا ماته تر لاسه نه شو نو ما لکه څنګه مې چې مخته تاته وويل چې ريونا به د علي پاشا پرته ژوندۍ پاته نه شي .
نريوس ! ما تاته پخوا هم ډاګيزه کړې ده چې ما د هماغه لمړۍ ورځې ښځه د علي پاشا سره مينه پيل کړې ده خو څرنګه چې زه د محبت او مينې د جذبې ښځه نا خبره وم نوما دغې محبت او مينې ته د همدردۍ نوم ورکړ. بس داسې يې و ګڼه چې دا زما بې عقلي او نا پوهې وه. او زما همدا بې عقلي ماته نن ستر مصيبت او غم و ګرزيد. او که نه په هماغه لمړي ځل چې تا له ما څخه د علي پاشا د محبت په هکله پوښتنه وکړه نو که چيرې زه ريښتا احمقه او نا پوهه نه وايې نو په هماغه وخت به مې ځوا ب درکړې و چې علي پاشا زما منزل ، زما محبت او زما غوښتنه ده . په هرصورت نريوس ! لا تراوسه هم څه له لاسه نه دې تللي ، اوس هم که چيرې ته دعلي پاشا د مور سره په دې هکله خبرې وکړې نو زه ډاډه يم چې هغه به زما په حق کې پريکړه وکړي . زه به په خپله په دې اړه د علي پاشا سره خبره وکړم . زه پوهيږم چې دعلي پاشا جذبات به زما په حق کې وي . تا ونه کتل چې علي پاشا په څرګنده توګه خپلې مور ته وويل چې د واده په هکله به يې ورسره مشوره کړې وې . اوس هم وخت مه ضايع کوه . ووايه چې هغه نجلۍ چيرې ده ؟ راځه چې هغه له ځانه سره يو ځاې د علي پاشا مور ته يوسو . هلته به ټول په ډيره بې قرارۍ سره زمونږ انتظار کوی ،

(c) ketabton.com: The Digital Library

دريونا د پوښتني په هکله نريوس تر لږ ځه وخته پورې په فکر کې ډوبه شوه. بيا يې په ټيټ او راز لرونکي اواز سره وويل :
ريونا خورې ! ته خوژاړې ، ستا په سترګو کې اوښکې دي ، ته خپل ځان سنبال کړه، زه به هغه نجلۍ په خپله دعلي پاشا او دنورو تر مخ له ځانه سره يوسم .
ريونا سمدستي خپلې اوښکې وچې کړې او ويي ويل : څه ، وايه هغه نجلۍ چيرې ده چې زه يې هم درسره يو ځای هلته دعلي پاشا مخې ته بوزم .
د ريونا ددې خبرې سره نريوس يو نا څاپه په زوره و خندل ، لمړۍ يې خپله خوله ور وړاندې کړه او دريونا مخ يې ښکل کړ اوبيا يې په دې بل مخ باندې لاس کيښود او ورته يې وويلې : ريونا جانې خورې ! هغه نجلۍ چې زه يې دعلي پاشا تر مخه دهغې د کوژدني په خاطر ور حاضروم هغه په خپله همدا ته يې !
د نريوس په دې خبره ريونا يو ټکان وخوړ ، ډيره حيرانه او متعجبه شوه، نريوس ته يې مخ کړ او ورته يې وويلې :
دا ته څه وايې ، دعلي پاشا مور زه له تاسره ددې له پاره را وليږلم تر څو دخيمې دهغې برخې څخه چې د بروصې څخه راغلي نجلۍ په کې ناسته ده د علي پاشا د کوژده شوې په څير دعلي پاشا مخ ته بوزم . خواوس دلته د راتلو وروسته ته ماته دا خبره کوې چې ته ما د علي پاشا دکوژده شوې په څير دخيمې ددې برخې څخه د علي پاشا د مور تر مخه وړې ، ووايه دا مو کومه معامله روانه کړې ؟تا خو زه په يوه انديښنه کې او يو پلټنه کې ور غورځولې يم .
په ځواب کې نريوس يو ځل بيا يوه زور وره خندا وکړه او بيا يې ريونا ته وويل :
ريونا جانې خورې !ما له تاسره څنګه بې وفايي کولې شوه ؟ ما څنګه پر تا ظلم،تيرې او جبر کولې شول ؟ هغه وخت چې تا ماته وويل چې ته د علي پاشا سره مينه نه کوې اويا دهغه په هکله د ملګرتوب فکر نه لرې نو په هماغه وخت کې ماستا د څيرې څخه دا اندازه کړې وه چې ته د علي پاشا سره مينه او محبت کوې او هغه د ځان له پاره غواړې او بيا چې کله تا د علي پاشا په هکله په ښکاره توګه د خپل محبت او مينې څرګندونه ماته وکړه و نو ما د همغه مخبرانو به واسطه چې علي پاشا زما له پاره دلته ټاکلي ود علي پاشا مور ته دا پيغام وليږه چې ريونا د علي پاشا سره مينه کوی ،او همدا راز علي پاشا هم ريونا د خپل ځان له پاره غواړې ، ما په دې هکله دعلي پاشا سره هم خبرې کړې دي. هغه هم تا دځان له پاره غواړي ، له تاسره مينه کوي .
ريونا ! تا ته به ياد وې چې يو ځل چې مونږ دعلي پاشا په پړاو کې دهغه خيمې ته ورغلو نوهلته ستا پلار علي پاشا ته يوه خبره کړې وه چې مونږ به ډير ژر د ريونا واده کوو . اوعلي پاشا ته يې ويلې و چې دريونا په واده کې به خامخا ګډون کوې . ته پوهيږې چې ستا د واده کولو په اوريدو سره علي پاشا ډير زيات غمګين ، انديښنمن او افسرده شو . ما به ډير غور سره دهغه څيره کتله او کيداې شي تا هم هغه کتلې وې .
ريونا ورته وويل:
نريوس خورې ! ستا اندازه درسته ده ، ما هم په هماغه ورځ د علي پاشا څيره په غور سره کتلې وه . او ما ته په هماغه ورځ دا احساس را پيدا شوې و چې د علي پاشا سره هغه احساس ته چې ما دهمدردۍ نوم ورکړې و هغه په خپل ذات کې همدردي نه وه بلکه مينه او ارزو وه.
ريونا دومره خبره وکړه چې نريوس يې خبره غوڅه کړه او ورته يې وويل :
د علي پاشا مور اوخور چې زما پيغام واوريد نو سمدستي دلته راغلې ،مونږ غوښتل تا په يوتجسس کې واچوو . او تا ته ووايو چې هغوې له ځانه سره يوه نجلۍ هم راوړې ده . په حقيقت کې دعلي پاشا مور غوښتل چې دا ډاګيزه کړي چې ته د علي پاشا سره څومره مينه کوې ، دخيمې په هغې برخې کې چې کله دا څرګنديده چې علي پاشا د بلې کومې نجلۍ سره واده کول غواړ ي او تا خپل سر ټيټ اچولي نو دعلي پاشا مور تا ته کتل او ستا دغه کار ور ته ډير خوند ورکاوه . کله چې دعلي پاشا مور مونږ ټول خيمې ته ور وبللو ، نو دخيمې په دې بله څنډه کې دعلي پاشا مور له ماسره په دغه ټوله مسئله باندې تفصيلي خبرې وکړې او ستا د محبت د معلومولو له پاره د ا ټوله لوبه ولوبول شوه. او تا ته به ياد وې چې د خيمې په هغه سر کې د علي پاشا خور سريان ته د خپله ځانه سره په خبرو بوخته کړې ، سريان ستا تر مخه نا سته وه او داسې ناسته وه چې ستا شا ستا د مور او پلار په لور وه. نو ددې فرصت نه په ګټې اخستوسره د علي پاشا مور ستا مور اوپلار ددې ټول پلان څخه خبر کړل . نو دغه لوبه چې له تاسره و لوبول شوه. په دې کې يواځې دعلي پاشا مور نه بلکه دهغه خور سريان هم شامله وه ، ستا مور اوپلار هم په کې ورګډو او زه په کې هم . خو يوازې هغه څوک چې ددې معاملې څخه بې خبره دي هغه ته او علي پاشا دواړه ياست . اوس ووايه ته څه ويل غواړې ؟
د نريوس په دې انکشاف سره د ريونا حال په سلګيو کې ډوب شو ، تر لږ څه وخته پورې يې د نريوس په دې انکشاف باندې عکس العمل و نه شو ښوداې ،خو بيا هم هغه دسپوږمۍ په څير رونه و ګرځيده او په مخ او څيره کې يې ډير خوشحاله بدلون

(c) ketabton.com: The Digital Library

راغي. هغه لږ څه په فکر کې شو ه او بیا یې په یوه منډه نریوس نه غیږ چاپیره کړه دهغې مخ ، تندې او وجود یې ښکلاوه ، او د ډیرې مینې وروسته یې ځان جدا کړ او نریوس ته یې وویل :
زما ډیرې درنې خورې نریوس جانې ! تا خو په دې خبرو زما ټول غم او هم ، ټولې اندیښنې او ټول ... په یوه وار له منځه یوړل . تا خو په ریښتونې توګه د یوې خور حق ادا کړې دې ، نریوس ! کله چې تا زه دخیمې دې لورې ته راوستلم نو ما په خپل زړه کې دا فکر کاوه چې کاشکې زه د اوبو پوکڼۍ وې او پر زمکه باندې د لویدلو سره سم چاودیدلې وې، ما دا ارزو کوله چې کاشکې دا زمکه و چوې او زه په کې ژوندۍ ور ننوځم . نریوس خورجانې ! ته پوهیږې چې دځان له پاره دعلي پاشا غوښتلو زما دمحبت او مینې ټولې پولې له منځه وړې دي،اوس خو علي پاشا زما منزل او نښه ده. د هغه پرته زه د ژوندۍ پاته کیدو هیله او امیدهم نه شم کوولې ، تا خو د خپل سلوک په واسطه زما ځولۍ د خوشحالیونه ډکه کړه او زما په لمن کې دې د مینې ګلاب وا چول .
تردې ځایه دخبرو وروسته ریونا د یوې لمحې له پاره چپ شوه ، لږ څه فکر یې وکړ اوبیا یې په خبرو پیل وکړ.
نریوس خورجانې ! اوس چې تا زه د ټول حقیقت څخه خبره کړم ، اوس را ته ووایه چې زه څه وکړم ؟ ایا ته ما له لاسه نیسې او د ټولو تر مخ مې دروې ،
دریونا په دې خبره نریوس یوه نرۍ غوندې خندا وکړه او بیایې وویل:
ریونا خورجانې ! ستا خبره سهي ده . اوس به زه تا د علي پاشا د کوژدې شوې په څیر له لاسه نیسم او د خیمې هغې بلې برخې ته به دې بوزم . په دې باندې به ټول خوشحاله شي خو یوازې علي پاشا به حیران دریان وي ، ریونا جانې ! کل چې علي پاشا په دې خبر شي چې دکومې نجلۍ سره چې دهغه کوژدن کیږي هغه د ریونا پرته بل څوک نه ده ، نو یاد ساته چې د علي پاشا د خوشحالیو به انتها نه وی .
د نریوس په دې خبرو باندې ریونا ډیره زیاته خوشحاله شوه، کله چې نریوس خپلې خبرې خلاصې کړې نو ریونا ورته وکتل او ویې ویل :
که چیرې خبره همداسې وي نو درځه د هغه بلې برخې په لور ولاړ شو !
په دې وخت کې نریوس ریونا ته په ډیر غور سره وکتل او ورته یې وویل: ته خو دې اول دا خپل ځان ووینه ، ستا د سترګو څخه را بیدونکې اوښکې ستا پر ګلابي مخ باندې لارې کړی دي . هغه مخامخ د لاس پریمنځلو ځاې دې ولاړه شه ، او خپل مخ لاس پریمنځه ، په آینه کې دی خپل ځان په غور سره ووینه ، خپله څیره ، خپل کالي او لباس دې سهي کړه دهغې وروسته به زه تا د خیمې هغه بلې برخې ته له ځانه سره یوسم .
ریونا د نریوس په خبره سمدلاسه پا څیده او د ځان پریمنځلو ځاې ته ورغله ، لمړۍ یې مخ لاس پریمنځل بیا د آینې تر مخ و دریده خپل ویښتان یې سهي کړل ، خپل کالي یې و کتل او بیا نریوس ته را نژدې شو ه دهغه لاس یې و نیو او ورته یې وویل :
را ځه خورې ، چې نور ورځو .
نریوس دهغې په دې خبره تر ډیره پورې مسکۍ وه اودهغې لورې ته یې کتل ، بیا یې د ریونا تر ملا لاس چاپیره کړ او د ناوې په څیر یې د لاسه و نیوله او دخیمې هغې بلې لورې ته یې یوړه چیرې چې رستاک ، کیتهنا ، قیرات ، سریان او علي پاشا ټولو په ډیره بې قرارۍ سره دوې ته منتظر ناست و.
کله چې نریوس به داسې حال کې چې لاس یې د ریونا د ملا څخه را تاو کړې و د خیمې هغه برخې ته ورننوتل چیرې چې ټول ناست و نو په دې ډول ددوې د راننوتلو سره چې تر کومه ځایه قیرات ، سریان ، کیتهنا او رستاک دخوشحالۍ نه په کالیو کې نه ځایدل ، هلته علي پاشا سخت آندیښمن ، حیران او تجسس کې و . نریوس غوښتل ریونا په هغه ځاې باندې بیرته کینوی د کومه ځایه چې هغه را پاڅیدلې وه خو دعلي پاشا مور قیرات پرې نه ښود ه او نریوس ته یې وویل :
نریوس لورې ! ریونا دلته نه هلته د علي پاشا تر څنګ چې کوم ځاې مونږ ورته خالي کړې او جوړکړې هلته کینوه ، د قیرات په دې خبره ریونا ټکان وخوړ او خپل مور او پلار ته یې په احتجاجي توګه ور وکتل. په دې وخت کې د ریونا مور کیتهنا وویل :
ریونا جانې لورې ! اوس خو به ته کوم اعتراض نه لرۍ ته همدلته دعلي پاشا تر څنګ کینه ، ځکه چې اوس خو دعلي پاشا پر تا او ستا پر علي پاشا باندې ډیر حقونه دي . تاسې دواړه یوه بل ته منسوبیږئ ، زما لورې ! د همدې شیبې وروسته ته دعلي پاشا امانت یې .او علي پاشا ستا ژوند ، ستا ځان ،ستا ابرو او ستا د عصمت خاوند او ساتندوي دی .
دخپلې موو د دې خبرو په اوریدو سره ریونا دخوشحالۍ په ټالنوکې زنګیده خو بیا یې هم نه غوښتل د خپلې خوشحالۍ نښې په خپل مخ باندې را څرګندې کړې . بس هغه چپ خوله ، ټیټ سر د علي پاشا تر څنګ اوږه په اوږه کیناسته ، په دې وخت کې

(c) ketabton.com: The Digital Library

دعلی پاشا سر هم ښکته و او په فکرونو کې ډوب ناست و. خو دهغه دا ډول کیناستل د ریونا له پاره د زغم وړ نه و. ځکه هغې غوښتل هغه خندان او خوشحاله ویني ،دهغه تر څنګ د کیناستو وروسته به ریونا کله کله هغه ته په غلنیو سترګو کتل ،او دهمغې په لور به یې سترګې ور ښکته کړې وې .
کله چې دا ټول مراسم سر ته ورسیدل ، نو قیرات او سریان دواړه د ریونا تر څنګ کیناستل ، په دې وخت کې قیرات ریونا ته وویل :
ریونا جانې ! هغه څه چې تر اوسه پورې وشول هغه داسې و ګنه چې ستا د محبت او مینې یو ازمیښت شانته و. لورجانې ! ما دبروصې څخه دخپل ځانه سره کومه نجلۍ نه وه راوړې ، ماته مې نریوس لور دخپلو مخبرانو په خوله ځواب رالیږلې و چې ته دعلي پاشا سره او علي پاشا له تاسره مینه کوي ، سوګند په خداې چې کله د بروصې په ښار کې ماته دا خبر راورسید نو زما د خوشحالیو پاې نه و. هغه وخت چې ته د لمړي ځل له پاره د بروصې ښار ته راغلې و ې او یوه اونۍ دې له مونږ ه سره تیره کړه نو په همغه وخت کې ما ته د علي پاشا له پاره خوښه کړې وې ، خو ما نه غوښتل خپله خوښه پر تاسې باندې و منم . ما غوښتل چې هر وخت ستا له اړخه ددې غوښتنه وشي نو زه به تا دعلي پاشا سره منسوب کړم. نن زه ډیره زیاته خوشحاله یم چې ته دعلي پاشا او علي پاشا ستا شو .
قیرات تر دې ځایه ریونا ته خبرې وکړې او بیا یې علي پاشا ته مخ کړ او ورته یې وویل :
علي پاشا زویه ! ما کله کولې شول ستا واده او کوژدن ستا د خوښې پرته تر سره کړم . او دا چې تاسې مې تر یوه وخته پورې په تجسس کې واچولې نو په دې پلان کې ستا خور نریوس له مونږ ه سره برابره شریکه ده . خو زما بچیانو! زما خبره په غور سره واورئ:
په دې کې شک نه شته چې زما خاوند او زما دوه زامن ددښمن په لاسو وژل شوي او دهغې څخه وروسته تر ننه پورې ماته خوشحالي نه وه تر لاسه شوې ، خو نن زه ددووخوشحالیو سره مخ شوې یم ، تر هر څه لمړۍ خوشحالي ما ته داده چې زما زوې علي پاشا د خپل پلار او ورونو قاتلان له منځه یوړل ، دا داسې یو ستر ګار دې چې زه به یې په ټول ژوند کې له یاده و نه کاږم. زه په واورینو سیمو او د ګرمۍ نه په را خوټیدونکو لمرونو کې لوڅې پښې ګرزیدلم ، دا پر ما دعلي پاشا احسان دې چې هغه قاتلان له منځه یوړل او زما پښو ته یې پڼې واچولې .
بله ستره خوشحالي چې ماته تر لاسه شوه هغه دا ده چې ما ته د نریوس نه وروسته دریونا په څیر لور په نصیب شوه . لمړۍ زه یواځې د یوې لور مور وم او اوس ددرې لوڼو مور یم . او دا زما له پاره دډیرې خوښۍ ځاې دې .
علي پاشا ! ستا ددې کوژدنې مراسم د سلطان بایزید یلدرم په حکم او غوښتنه تر سره کیږي کله چې زه دبروصې څخه دې لورې ته راتللم نو د راتګ تر مخه مې محترم برهان الدین ورور دخپل پلان څخه خبر کړ ، هغه دا پلان ټول سلطان بایزید ته وواېه ، نو سلطان بایزید یلدریم زما د کتلو له پاره په خپله زما حویلۍ ته را غې او ویې ویل چې د علي پاشا ددې کوژدنې د مراسمو په خاطر د سلطان بایزید له اړخه تا ته مبارکي وایم ، هغه زما په لاس تاته د ددې کوژدنې په خاطر یوه ګوته هم را لیږلې ده، ډیره ارزښتناکه ګوته . دا ګوته د سلطان عثمان د شاهي زیوراتو څخه یوه ده. چې د کلونو کلونو راهیسې په عثماني کورنۍ کې ساتل کیږي . سلطان بایزید همداسې یوه ګوته د ریونا له پاره هم را لیږلې ده . سلطان حکم کړې دې چې هغه ګوته چې علي پاشا ته په ګوته کیږی هغه د ریونا مور اوپلار ته ورکړئ او هغه چې ریونا ته په ګوته کیږی هغه علي پاشا ته ورکړئ . علي پاشا دې ریونا ته په خپله دا ګوته په ګوته کړي ، ددې څخه اخوا سلطان د ریونا له پاره څه نور قیمتي زیورات را لیږلې دي. تر څنګ یې ماته دخداې پامانۍ په وخت کې دا هم وویل چې څرنګه چې علي پاشا د سلطان د زوې په څیر دې نو سلطان ریونا ته هم خپل لور وویله ، او دایې وویل چې د کوژدنې په دې مراسمو کې زه ریونا ته د خپلې لور په څیر د زړه له کومې مبارکي وایم .
په دې وخت کې قیرات په یوه ځانګړې انداز سره خپلې لور سریان ته وکتل . سریان دهغې په اشاره سمدستي پورته شوه او دخپل سامان څخه یې یوه څرمني خلطه را وویسته ، دخلطې خوله یې پرانسته اوخپلې مور ته یې ور حواله کړه . قیرات په هغه خلطه کې سترګې ور ښکته کړې ، بیا یې ترې دوه ډیرې قیمتي ګوتې را وویستې ، دا ګوتې د سرو زرو څخه جوړې شوې وې چې ډیر زیات جواهرات په کې کارول شوي و. دهغې څخه یې یوه ګوته علي پاشا ته ورکړه او ورته یې وویل :
علي پاشا ! ته به دا ګوته زما لور ریونا ته په ګوته کړې ، هغې هغه بله ګوته د ریونا مور کیتهنا ته ورکړه او ورته یې وویل :
کیتهنا خورې !ته داګوته په خپل لاس ریونا ته ورکړه تر څو هغه یې د کوژدنې دمراسمو په وخت کې علي پاشا ته په ګوته کړي ،
کیتهناتر یوه وخته پورې هغه ګوته په لاس کې اړوله را اړوله او هغې ته یې په حیرانتیا سره کتل ، ډیره زیاته خوشحاله وه

(c) ketabton.com: The Digital Library

او بیا پورته شوه او هغه ګوته یې ریونا ته ورکړه ، په دې وخت کې قیرات وویل :
علي پاشا زویه ! او ریونا لورجانې ! اوس چې ددې ټولو تر مخه ستاسو ددواړو د کوژدنې مراسم تر سره کیږي نو تاسې هم زمونږ د ټولو په موجودیت کې دا ګوتې یو بل ته په ګوته کړ ئ ، علي پاشا ! ریونا نجلی ده ،هغه به شرمیږ ي نو ته دا کار لمړی پیل کړه . ته ریونا ته ګوته په لاس کړه نو بیا به ریونا تاته ګوته په لاس کړي ،
علی پاشا دخپلې مور خبره و منله او خپل لاس یې ور مخته کړ او د ریونا لاس یې په خپل لاس کې را ونیو خو هغه و کتل چې د ریونا لاس لړزیږي او رپیږي ،خو بیا هم علي پاشا ریونا ته ګوته په ګوته کړه .
د علي پاشا نه وروسته ریونا په داسې حال کې چې لړزیده د غلې په څیر یې خپل لاس ور اوږود کړ د علي پاشا لاس یې په خپل لاس کې و نیو او دکوژدنې ګوته یې ور ته په ګوته کړه . کله چې دواړو یو بل ته ګوتې په لاسو کړې نو قیرات ددعا له پاره خپل لاسونه اسمان ته پورته کړل ، تر لږه ځنده پورې هغې په ډیره عاجزی او انکساری سره دعاوې کولې او دهغې وروسته یې علي پاشا او ریونا دواړو ته مخ کړ او ورته یې وویل :
علي پاشا او ریونا ، زما بچیانو ! ما نه غوښتل ستاسې کوژدن وکړم ما غوښتل چې ستاسې واده وکړم ، خو دا زما د ورور برهان الدین او په خپله د سلطان بایزید یلدرم غوښتنه وه چې د علي پاشا واده به د بروصې په ښار کې کیږي نو په دې خاطر تاسې دواړه تر هر څه لمړی د کوژدنې د مراسمو سره مخ شوئ. ستاسې دواړو د واده له پاره به زما لور ریونا د بروصې ښار ته وړل کیږي ، د ریونا پلار رستاک او مور کیتهنا به هم له مونږ ه سره هملته ځي ، اوبیا به هلته د ټولو تر مخه په پوره شان او شوکت سره ستاسې واده تر سره کوو . ریونا لورې ! د علي پاشا واده زما د ژوند تر ټولو ستره خوشحالي او د ټولو ستره غوښتنه ده . د واده ټول انتظامات به زه د خپلې لور نریوس په غاړه کې واچوم . او زه غواړم چې ددې واده وروسته نریوس د خپلو دواړو کوچنیانو اومور سره یو ځای همله په بروصه کې زمونږ سره تم شي .
قیرات د لږو خبرو وروسته یو ځل بیا ریونا ته مخ کړ او ورته یې وویل :
ریونا جانې لورې ! اوس خو ته هم دعلي پاشا په څیر زما خزانه او زما دولت یې ،داسې لکه څنګه چې نریوس لور جانه ده .اوس نو ته او نریوس دواړه زما د هغه حویلی ، چې په بروصه کې ده ، څښتنان یاست . تاسې دواړه کله او څه وخت چې وغواړئ د بروصې ښار ته را تللای شئ ، ریونا لورجانې ! تر هغې چې د نریوس جانې پورې اړه لري نو دهغې او دهغې د دواړو کوچنیان په اړه خدای ته دعاده چې هغوی تل خوښ او خوشحال وساتي. څرنګه چې سلطان بایزید یلدرم زمونږ د ټولو حالاتو څخه پوره خبر دې نو کله چې زه دې لورې ته راتللم نو هغه د بروصې د ښار په چاپیریال کې دنریوس له پاره یوه ستره ټوټه زمکه ځانګړې کړه ، په دې اساس به دهغې ټوټې زمکې مالکه نریوس او دهغې کوچنیان وي ، په دې ټوټه کې څو باغونه دي او ډیره زیاته ښه زراعتي زمکه ده . دهغې لاسته راوړنه او حاصلات به تر یوه کاله پورې پیل شي . زما لورجانې ! هغه ټوټه زمکه او باغونه چې همدا اوس زما په ملکیت کې دي نو دهغې خاوندان ته او علي پاشا یاست . زه دعا کوم چې تاسې د تل له پاره خوشحاله او خوښ و اوسئ.
قیرات تر لږ ځنده وروسته رستاک او کیتهنا ته و کتل او ورته یې وویل :
زما درنې خورې ، او زما دروند وروره ! هغه څه چې ما علي پاشا او ریونا ته ویل غوښتل هغه مې ورته وویل ، اوس نو ستاسې د دواړو څخه که دوې ته څه ویل غواړئ نو ورته یې ویلې شئ.
دقیرات ددې خبرې په ځواب کې د ریونا پلار رستاک په خبرو پیل وکړاو ریونا ته یې وویل:
ریونا ! اوس چې ته په رسمي توګه علي پاشا ته منسوب شوې ، نو زما لورې ، ته اوس دعلي پاشا امانت یې ، لورجانې ! هر هغه څه چې علي پاشا در څخه وغواړي هغه کوه ،او دکوم کار څخه دې چې منه کوي د هغې څخه ځان ساته ، زما لورې ! په همدې کې ستا خوشحالي او په همدې کې ستا خیر دې .
اوس چې ته دعلي پاشا شوې نو زه تاته اجازه درکوم چې ته په خپل کور کې ، د نریوس په کور کې ، په دې لښکر ځای کې ،هر چیرې چې ته وغواړې او هر وخت وغواړې د علي پاشا سره لیدل کتل کولې شې . دا په دې خاطر چې ته دعلي پاشا امانت یې، اوکله چې زمونږ خور قیرات بیرته ستیږي نو مونږ به تا د بروصې ښار ته له ځان سره یوسو او هلته به دې د علی پاشا سره واده ترسره کړو .
ددې خبرو وروسته رستاک چپ شو ، په خیمه کې هم چپه چپتیا شوه، ددې وروسته قیرات دغه چپتیا ماته کړه او وی ویل :
سریان ! هغه دواړ ټوکرۍ چې کالي په کې پراته دي ، راواخله ،
دهغې په دې خبره سریان ولاړه او دواړه ټوکرۍ یې ر ا واخستې او دخپلې مور په غیږ کې یې کیښودې ، قیرات ددواړو خولې پرانستې او بیا یې په پلټونکو سترګو په کې و کتل، دهغې څخه یې یوه د ریونا په غیږ ې کیښوده او ورته یې وویل :
ریونا په دې ټوکرۍ کې ستا او ستا د مور و پلار کالي هم دې . دا ما تاسې ته د بروصې د ښار نه د همدې کوژدنې په

(c) ketabton.com: The Digital Library

خوشحالی کې راوړې دې . خو دا خبره یاد ساتې چې هر هغه څه چې ما دلته د ځانه سره راوړي ددې ټولو انتظام په خپله سلطان بایزید کړې دې ، ځکه چې سلطان بایزید ، علي پاشا خپل زوی ګڼلې دی د بروصې د ښاره د راتللو په وخت کې هغه ماته په څرګندو ټکو دا وویل چې : کله چې د علي پاشا واده وي نو د واده ټول مصارف به د سلطان په غاړه وي . لورجانې ! تر هغې چې زه د علي پاشا دمور په حیث د ښه نصیب خاونده یم نو لورجانې زه غواړم چې د علي پاشا له لورې ستا قسمت هم دخوشحالۍ قدمونه ښکل کړي . زه دعا کوم چې ته به دعلي پاشا سره د ډیرښه او بریالي ژوند خاونده شې.

قیرات تر دې ځایه دخبرو وروسته و دریده ، دمه یې وکړه او بیا یې تر څنګ ایښې هغه بله ټوکرۍ را پرانسته او هغه یې د نریوس په غیږ کې کیښوده ، او ورته یې وویل چې : په دې کې ستا ، ستا د مور او زما ددواړو بچیانو کالي دي. تاسې ته هم دا کالي سلطان بایزید تیارې کړې دي ، لورجانې تادې هم خداې د ریونا سره یو ځاې ښاده او اباده لرې ، لورې ! نن ورځ زما د خوشحالیو ډیره ستره ورځ ده . ځکه له یوه اړخه علي پاشا زما د خاوند او دواړو زامنو قاتلینو ته سزا ورکړې ، تر څنګ یې زما پښې ابلې پښې را پټې کړې او پښې یې را په پښنو کړې او تر څنګ یې تر ټولو لویه خوشحالي داده چې ما ته یې د یونا په څیر یوه لور راکړه . خداې دې یې تل د علي پاشا سره دخوښۍ نه ډک ژوند په برخه کړي .

قیرات د لږ څه تم کیدو نه وروسته یو ځل بیا نریوس ته مخ کړ او ور ته یې وویل :

نریوس ! ته او ریونا ما ته یو ډول یاست . اوس زه ډاډمنه یم چې زه یواځې د سریان مور نه بلکه ستاسې ددواړو مور هم یم او زما یوه لور نه بلکه درې لوڼې دي . واورئ زما لوڼو! زما سره چې هر څه د علي پاشا له پاره دي هغه ستاسو د ټولو امانت دې . او بیا د سلطان بایزید نه ممنونه یو چې هغه مونږ ته نوره زمکه او باغونه هم را وبښل . خو هغه څه چې بایزید مونږ ته را کړې نو نریوس لورې ! هغه ستا او ستا د کوچنیانو دي .

کله چې د یونانیانو او اروپایانو د خطر اوګواښ مخه و نیول شي ،او دعلي پاشا د لښکر پړاو له دې ځایه پورته شي، نو لورې زه به تاسې ټول د بروصې ښار ته راوبولم، هلته به دسلطان بایزید په شتون کې د علي پاشا او ریونا واده تر سره شي ، د واده وروسته ک چیرې د ریونا پلار رستاک اومور کیتهنا بیرته خپل کلي ته راستنیدل غواړی نو کوم ممانعت به ورته نه وی ځکه د ریونا پلار د خپل کلي سردار دی ، او دلته هغه د پراخې زمکې او باغونو مالک دې ، خو نریوس لورې ! تر هغې چې تا پورې اړه لرې نو زه غواړم چې کله ته د ریونا د واده په خاطر هلته راشې نو بیا بیرته دې کلي ته مه را ستنیږه ، هملته واوسه ، او هغه جایداد چې سلطان تاته درکړې د خپلو بچیانو او مور سره دې د هغو ساتنه وکړه . که چیرې ته همداسې وکړې نو زما لورې د ا به ماته د ډیر ډاډ او خوشحالۍ سبب وګرځي .

دقیرات د چپتیا نه وروسته نریوس په خبرو پیل وکړ او ویې ویل :

اې مورجانې ! زه ستا د هیڅ پریکړې خلاف ورزی نه کوم . که چیرې ته غواړ ې چې د ریونا او علي پاشا د واده نه وروسته زه دې کلي ته بیرته را ستنه نه شم ، نو مور جانې ! زه به همداسې وکړم . اوس چې تا ماته د بروصې په ښار کې د زمکې او باغونو د ورکړې ژمنه کړې ده ، نوکه چیرې زه ټول عمر ستا خدمت وکړ م بیا به هم ستا احسان ادا نه کړاې شم . دا زما خوش قسمتي وه چې ماته ستا د زوې په څیر خاونداو ستا په څیر درنه مور تر لاسه شوې .

نریوس همدومره خبره وکړه او چپ شوه ، نو د ریونا پلار رستاک په خبرو پیل وکړ .

قیرات خورې ! هغه پریکړه چې تا د نریوس په هکله کوې زه د هغې سره اختلاف لرم ، کله چې د ریونا د واده نه وروسته زه او زما ښځه کیتهنا بیرته را ستنیږو نو نریوس ، دهغې مور او دواړه زامن هم له ځانه سره بیرته راوړو .

درستاک په دې خبره باندې قیرات حیرانه شو او په عجیبه توګه یې هغه ته و کتل . ریونا هم ټکان وخوړ او په ډیره سوالیه توګه یې خپل پلار ته وکتل ،دهغوی په دې حیرانتیاو باندې رستاک و خندل او بیا یې وویل: زما خورې ! دا چې تا ما ته په حیرانتیا سره وکتل دا ستا حق دې ، او ریونا هم حق لری ما ته په سوالیه سترګو سره ووینې ، خو تر اوسه پورې ما خپله خبره نه ده خلاصه کړې ، زما خورې او زما لورې! هغه څه چې زه یې وایم په غور سره یې واورئ . کله چې ریونا دعلي پاشا سره واده وکړي اودهغې د ښځې په څیر هلته په بروصه کې واوسي ، نو ښکاره ده چې ستا همدا یو زوې دې او هغه څه چې د علي پاشا دي هغه ټول د ریونا هم دي . نریوس به په هغه جایداد او ملکیتونو کې هیڅ ډول برخه نه لرې .

د رستاک په دې خبرو باندې ریونا نوره هم برګه شوه او په ډیرو تیزو سترګو یې پلار ته وکتل ، درستاک ښځه هم دخپل میره په خبرو باندې نا خوښه معلومیده ، خو رستاک خندل او ویې ویل :

کیتهنا او ریونا ما ته په داسې برګو سترګو مه وینئ ، ما تاسو ته مخته هم وویل چې ما د خپلې خبرې تر خلاصیدو پور ې پریږدئ ، هو ! ما وویل چې په بروصه کې چې څومره جایداد تاسې لرئ ، نو په هغې کې نریوس ته کومه برخه او کوم حق نه شته . دهغې مالکین به علي پاشا او د هغې ښځه ریونا وي . خو قیرات خورې ! ته پوهیږې چې ما ایکې یوه لور درلوده او هغه ریونا وه، زما نور اولاد نه شته ، نه زوې نه لور! نو په دې خاطر به نریوس ددې کلي څخه نه وځي ، زه چې څومره

(c) ketabton.com: The Digital Library

جایداد لرم زه به هغه د نریوس ددواړو زامنو په نامه کړم ، دوې به زما نه وروسته دهمدې کلي سرداران و ي، قیرات خورې ! داسې کول اوس ماته اړین دي ،ځکه چې که ریونا ددې ځایه ولاړه شي نوبیا خو به زه او کیتهنا په دې کلي کې ځانته پاته شو او دا به مونږ ته دزغم وړ نه وی .

دریونا د واده وروسته به نریوس ، دواړه کوچنیان او د نریوس مور پربیسا ټول دخپلي حویلی څخه زمونږ لورې ته راشي او زه به هم خپله ټوله دارایی اوملکیت ددې کوچنیانو په نوم منتقل کړم . ددې څخه به دوه ګټې تر لاسه شي ، لمړۍدا چې د ریونا د تګ وروسته به زما د حویلۍ ښایست په خپل ځاې پا ته شي او بله ستره ګټه به یې داوي چې ماته به تیار روزل شوې دوه لمسیان په لاس راشي چې دوې به زما د جایداد مالکین او زما د هر شي حقداره وي . ددوې په شتون کې به زما په حویلۍ کې داسې رڼا را پیدا شي لکه څنګه چې په تاکونو کې د پسرلي په راتلو سر خوشحالي راځي ، رستاک تر دې ځایه خبره وکړه او بیا یې قیرات ته وکتل او دوباره یې خپله خبره پیل کړه.

دغه واړاندیز چې ما وکړ نو فکر کوم چې ته به ورسره اختلاف و نه کړې ؟

پخوا له دې چې قیرات د رستاک دخبرو ځواب ورکړي نو ریونا په خبرو پیل وکړ، هغه دعلي پاشا د خوا څخه را پورته شو او منده یې کړه د خپل پلار رستاک ته یې غاړه ورکړه،او بیا یې دخوشحالیواوخوښیو په اواز کې وویل چې :

اې زما پلار جانه ! ته ډیر زیات ستر انسان یې . کله چې تا خپلې خبرې پیل کړې ا و ودې ویل چې د بروصې دښار د ټول جایداد مالکین به ریونا اوعلي پاشا و ي ،او په هغې کې به نریوس ته هیڅ برخه اوحق نه ورکول کیږي نو ای پلارجانه ! ستا هغه خبرو ماته ډیرې زیاتې ګیلي ، شکوې او دردونه راپیدا کړی و، خو زه تاته سلام کوم ،او ستا دغه فیاضۍ ته په درنښت قایله یم ، چې تا د خپل کلي ټول جایداد زما د خور نریوس د زامنو په نوم کړ . اې پلار جانه ! زه چې ستا د دې پریکړې څومره شکریه اداکړم هغه به بیا هم لږه وي .

کله چې ریونا چپ شوه نو علي پاشا د لمړي ځل له پاره ریونا ته وکتل او ورته یې وویل :

ریونا ! تا خو د خپل پلار شکریه ادا کړه نو په دې خاطر زه ستا ممنون یم ، دا کار باید ما کړې وایې .

بیا علي پاشا خپل خسر رستاک ته مخ کړ او ورته یې وویل:

تاچې زما دخور نریوس او دهغې د زامنو په نوم دخپل ټول جایداد د انتقالولو اعلان وکړ، نو د هغې له پاره ریونا ته په کار نه و چې ستا شکریه یې ادا کړې واې ، دا شکریه باید ما ، زما مور او زما خور نریوس ادا کړې وې ، ریونا ته خو ددې پریکړې زیان ور سیږي . ځکه چې هغه د خپلې برخې څخه بې برخې کیږي . په هر صورت زه د خپلې مور اوخپلې خور نریوس په نمایندګې باندې دا وایم چې دا وړاندیز چې تا کړې دا د هر چا د وسې کار نه دې ، هیڅوک به هم خپله ټوله شتمني دبل په نامه منتقل نه کړي. درونده رستاکه ! مونږ به ستا دا ښیګڼه تر خپله عمره پورې هیره نه کړو .تا د ریونا په څیر زما خور نریوس ، دهغې زامو او مور ته ډیرزیات درنښت ورکړې نو په دې خاطر به زه ، زما مور او زما خور نریوس ستا دا احسان د تل له پاره په یاد ساتو.

د علي پاشا په دې خبرو باندې درستاک په مخکې د خوشحالیو لیکي را پیدا شوې .او بیا یې وویل :

علی پاشا! اوس خو د ریونا کوژدن له تا سره تر سره شوه. خو په مسیح باندې سوګند چې ما ته له دې مخته هم خپل زوې ګڼلې وې ،که څه هم ما دخپل کلي یوه ځوان سره د ریونا خبره کړې وه خو ډیر وخت به مې په زړه کې دا راتلل چې کاشکې دریونا خبره مې د علي پاشا سره پښخه کړې وې . ما به زیات وخت دا خبره په خپل فکر کې را ګرځوله چې کاشکې ریونا ستا دښځې په څیر له تاسره تللې وې ، ما دا خبره د کیتهنا سره هم څو ځلې یاده کړې وه . خو ما نه غوښتل ددې کار پیلامه زه په خپله وکړم ما غوښتل چې ددې رشتې غوښتنه ستا یاستا د مور له اړخه تر سر ه شي . اوس چې ستا مور د بایزید یلدرم له اړخه ددې معاملی د کولو له پاره دلته راغلي ده نو علي پاشا جانه ! نن زما دخوشحالیو انتها نه شته ، ما ته پخوا هم خپل زوې ګڼلې او اوس خو دریونا په حواله زما د وجود یوه برخه او زما مټ وګرزیدې ، واوره علي پاشا! ما ریونا دخپل حق څخه نه ده بې برخې کړې ، زه په دې پوهیږم چې هغه څه چې له تا سره دې هغه د ریونا له پاره بسنه کوی او هغه څه چې زما سره دي هغه د نریوس او دهغې د زامنو له پاره بسیا دي .

ریونا بیرته پورته شوه او دعلي پاشا تر څنګ کیناستله ، او بیا یې په ډیر ټیټ اواز سره علي پاشا ته وویل:

تا څنګه زما پلار ته وویل چې تا ریونا دخپله حقه بې برخې کړې ده ؟ علي پاشازه هیڅ هم نه غواړم ، دا چې ته ماته تر لاسه شوې لکه دټولې نړۍ خزانې او خوشحالیګانې مې چې تر لاسه کړې وي .

د ریونا په دې خبرو باندې علي پاشا مسکي شو هغه غوښتل د ریونا ځواب ورکړي خو رستاک قیرات ته په خبرو پیل وکړ .

اوس چې د کوژدنې ټول مراسم پاې ته ورسیدل نو زه غواړم چې ټول د حویلۍ په لور ولاړ شو ، تاسې چې هر څومره ورځې اوسیدل غواړۍ نو هملته واوسئ زه به علي پاشا ته هم ووایم چې هغه هم حویلۍ ته راشي، هغه دې خپل سالار ته

(c) ketabton.com: The Digital Library

ووايي چې دهغه مور د هغه کوژدن د سلطان په حکم د ريونا سره کړي ده نو په دې خاطر به هغه د خپلې مور سره يوځاې د ريونا په کور کی وي .
د رستاک په دې وړانديز علي پاشا لږ څه فکر وکړ خو تر څنګ ناستې ريونا هغه و سکونده او ورته يې په پټه وويل چې ، انکار و نه کړې.
د ريونا په دې خبره علي پاشا و خندل اوو يې ويل :
درونده رستاکه ! زه انکار نه کوم ، خو هغه کلي چې ما بيګاه شپه محاصره کړې و هغه اوس هم زما د هلکانو په محاصره کې دې، تاسې لږ څه کينئ زه يو دوه کسه مخبران د پولو پ د جزيرې په لور استوم ،تر څو د هغه ځاې پادرې کرسپاس ته زما په لاسو دخپلې تباهی خبر ورکړي ،، او بيا زه غواړم چې دا معلومه کړم چې دپادريانو د انجمن عکس العمل به زما د تيرې شپې د عملياتو په هکله څه ډول وي، زما دا دواړه جاسوسان به دهغه کلي د وژلو شوو خلکو د خپلوانو په څير هلته پولوپ ته ورځي او د ستر پادرې تر مخه به حاضريږي او د کلي ټول حال به ورته ا وروي ، ددې وروسته چې دهغوې کوم عکس العمل وی نو دوې به د هغې په هکله ما ته راپور راکړی او بيا به زه دهغوې د راپور په رڼا کې تصميم نيسم ، او ددې پادريانو او راهبانو د انجمن ، دا د انسانيت د قاتلينو ، په خلاف پلان جوړو اوهغوې ته به د سزا ورکولو په خاطرهلته ورځم .
ددې خبرې سره سم علی پاشا د خپله ځايه پورته ش اوو ويې ويل :
تاسې لږ کينئ زه لږه شيبه وروسته بيرته راستنيږم.
بيا علي پاشا په ډيره بيړه بيرون را ووت ، دهغه د راوتلوو سره پاته ناسته خلکوو د کوژدې په رسم و رواج باندې خبر ي اترې وکړې .
علی پاشا ډی ژر بيرته خپلې خيمي ته راستون شو ، بيا ټول د خيمي څخه بيرون ووتل ، په آسونو سپاره شول او د ريونا د کلي په لور روان شول .
پرلپسې لري.......

دقريب الرحمن سعيد ژباړه

عثماني امپراطوري او پرخلاف يي د صليبيانوسازشونه (۱۵)

مکمل غير سياسي : يوتاريخي په زړه پورې ناول .
زمونږ دهيواد ګوډ يتمور څوک دی ؟
تبره (۱۴) برخه له دې ځايه ولولئ
اوس تاسې ددې تاريخې ناول پنځلسمه برخه لولئ:

پرلپسې***** ۲۶

شپه خپلې اخرې پړاو ته رسيدلې وه او د سهار وړمې تازه تازه را ليږيدلې چې دوه کسه په خپلو آسونو سپاره دخپل منزل په لور روان و . دوې په ډيره چټکی سره د يونان د جزيرې د پولوپ د سميې په منځنی برخې کې داسې يوه ځاې ته ورسيدل ، چې تر مخه يې يوه ستره او شانداره ابادي راغله ، ددې ابادی په کتلو سره سپرو يو بل ته د دريدو اشاره وکړه. دواړو سپور و دخپلو آسونو واږې کش کړې او ودريدل .
دا دواړه سپاره هر يو مظفرالدين او قادرخان وو. دا د علي پاشا مخبران و او دوې هماغه دواړه و چې علي پاشا د يوناني راهبانو او پادريانو د انجمن په اړه د معلوماتو د راټولولو له پاره استولي و . کله چې دوې دواړه و دريدل نو قادرخان مظفرالدين خان ته مخ کړ او ورته يې وويلې :
مظفرالدين خانه ! مونږ اوس د دښمن په زمکه کې يو. ته اوس مظفرالدين نه يې او زه قادر خان نه يم . داسې و ګڼه چې دې زمکو ته په راتلو سره زمونږ نومونه هم تبديل شول ،پس له دې زما نوم مارس دې او ستا نوم اريوس ، نو کله چې

(c) ketabton.com: The Digital Library

مونږ. دواړه یو دبله سره خبرې کوو او یا د نورو خلکو سره مخ کیږ.و نو یو بل ته به په همدې نصراني نومونو نوم اخلو. په دې سیمه کې خپل اصلي نوم بلکل له یاده و کاږ.ه .
دقادرخان په دې خبره مظفرالدین مسکې شو . بیا یې د خپل آس غاړه و ټپوله او قادرخان ته یې وویل :
قادرخانه ! هیڅ فکر مه کوه ، زه او ته چې دکوم د کولو له پاره راغلي یو نو که خداې و غوښتل د همدې نوو نومونو سره به هغه تر سره کړو اوبیرته به دهمدې نومونو سر یو ځاې خپل امیر علي پاشا ته ستانه شو. زه فکر کوم چې مونږ. لږ. څه نور ګرندی ولاړ شو او دپادریانو او راهبانو د انجمن دسترو مشرانو سره د لیدو کتو له پاره لاره پیدا کړو .
قادرخان هم د مظفرالدین ددې خبرو سره اتفاق وکړ . بیا دواړو یو ځاې خپل آسونه په ځغاسته کړل او مخته دکلي لورې ته یې ور تاو کړل.
کلي ته دننووتلوسره سم قادرخان دکلي په کوڅه کې د تیریدو په وخت کې د یوه سړې څخه په ډیره عاجزئ او انکسارئ سره و پوښتل :
اې دوسته ! مونږ. د پولوپ په حزیره کې نا بلده یو ، مونږ. غواړو ستر پادري کرسپاس او یا دهغې نائب اردیس سره ووینو ، مونږ. دواړه د رومیل د ولایت څخه راغلي یو او د کرسپاس یا اردیس له پاره مو ډیر مهم پیغام راوړې دې .
د دې خبرو په جریان کې قادرخان په خپله غاړه کې را زوړند صلیب برابر کړ . په دې وخت کې هغه کس چې قاردخان ور څخه پوښتلي و لمړئ دې دواړو ته په ډیر ژوره توګه وکتل ، او بیا یې په ډیره نرمه ژبه دوې ته وویل : که چیرې تاسې دواړه په دې جزیره کې نابلده یاست نو زه به ستاسې لارښوونه وکړ م . او که تاسو د رومیل څخه راغلي یاست نو داسې معلومیږ.ي چې تاسې به دپادریانو له پاره ډیر مهم پیغام راوستي وي . په دغه کوڅه کې چې تاسې همدا اوس له ماسره ولاړ یاست په همدې کې مخته ولاړ شئ ،او دکلي هغه بل اړخ ته ووځئ ، مخ ته به درته یو ستر ه مانۍ راشي ، دا مانۍ په پخوا زمانو کې ډیر ستر عبادت ځاې و ، همدې عبادتځاې لورې ته ورشئ هملته به تاسې ته دواړه پادریان په لاس درشي . د پادریانو او راهبانو ټولي سترې غونډې په همدې ځاې کې جوړیږ.ي . فکر کوم چې همدومره لار ښوونه به تاسو ته کافي وی . ددې وروسته هغه سړې مخته ولاړ او قادرخان او مظفرالدین خپل اسونه هغه لورې ته د ژر رسیدو په خاطر و ځغلول .
دکلي د منځ څخه دتیریدو وروسته دوې دواړه دکلي جنوبي برخې ته ووتل ، هلته یې یوه ستره مانۍ تر سترګو شوه ، هغوې دې مانۍ ته ورغلل او د مانۍ په ستره دروازه کې یې آسونه و درول . هلته د دروازې سره نژدې دوه کسه ساتونکې ولاړ و ، دوې دواړه دخپلو آسونو څخه را ښکته شول نو بیا قادرخان دغه دواړو ساتونکو ته وویل :
زما دوستانو ! مونږ. د رومیل د ولایت څخه راغلي یو . په دغه جزیره کې نا بلده یو . مونږ. غواړو سمدستي د ستر پادري کرسپاس او یا دهغه د نائب اردیس سره ووینو ، مونږ. هغوې ته یو ډیر مهم پیغام راوړې دې . داسې و ګڼئ چې مونږ. هغوې ته یوډیر خراب خبر او خپل فریاد راوړې دې ، زه فکر کوم چې تاسې دواړه به زمونږه لار ښوونه وکړئ .
دقادرخان د خبرو وروسته ددواړو ساتونکو څخه یې یوه وویل :
دغه ښې لاسته چې کوم عمارت په سترګو کې کیږ.ی دا د آسونو د تړلو ځاې دې ، ولاړ شئ خپل آسونه هلته و تړئ، هلته ستاسې د آسونو له پاره د وښو او ګیاه انتظام شته ، بیا بیرته دلته راشئ زه به تاسې ستر پادرې کرسپاس ته ورسوم ، نائب پادري اردیس هم هملته دې ، دواړه په کومه مهمه موضوع باندې په خپلو منځو کې خبرې کوې. دا ستاسې له پاره ډیره ښه وخت دې تاسې کولاې شې ددواړو سره په یوه وخت کې ووینئ .
دساتونکې په دې خبرو باندې دواړه مظفرالدین او قادر خان ډیر خوشحاله شول. لمړې د هغه ورښوول شوي عمارت په لور ولاړل اوهلته یې خپل آسونه وتړل،او وابښه او ګیا یې ورته واچوله ،خو خپلې بسترې یې چې د زینونو سره تړلې وې هماغسې تړلې پریښودې . مګر هغه ضروري سامان او خورجینه یې ترې را واخستل اوپه خپلو اوږ.و یې بار کړل اوبیا بیرته د عمارت مرکزې دروازې ته را ستانه شول. یو ساتونکې هملته ولاړ پاته شو اویو له دوې سره د عمارت دننه ولاړ . عمارت ته د ورننوتلو وروسته هغه ساتونکې د یوې خونې مخته ودرید، هلته ددې تر مخه یو بل ساتونکې هم ولاړ و ، هغه ساتونکې چې دوې یې له ځانه سره وړې و دهغه دروازې تر مخ ولاړ ساتونکې سره د لږې شیبې له پاره په راز کې خبرې اترې وکړې ، بیا د قادرخان او مظفرالدین لورې ته راغې او هغوې دواړو ته یې وویل : دغه مخامخ ځوان چې دلته ولاړ دې هغه د ټولو د ستر پادرې د ساتونکو څخه یو دې . هغه به ستاسې له پاره د ستر پادري کرسپاس اویا د هغه د نائب اردیس سره د کتلو زمینه برابره کړې .
ددې خبرې سره سم هغه بیرته مرکزي دروازې ته ولاړ او هغه د خونې مخ ته ولاړ ساتونکې دوې ته مخ کړ او ورته یې وویل :

(c) ketabton.com: The Digital Library

تاسي دواړه لږ ځنډ وکړئ ، زه دننه کوټې ته ورځم او ستر پادري به ستاسي د راتللو څخه خبر کړ م. و به ګورم چې هغه څه وايي ، ددې خبرې سره يې سم دروازه پرانسته او دننه ولاړ.
لږه شیبه وروسته هغه ساتونکې بیرته بیرون را ووت او دواړو مظفرالدين او قادر خان ته يې وويل :ما دواړو پادريانو ته ستاسي د راتلو په هکله خبر ورکړي دي هغوی سخت ټکان و خوړ ، تاسو سمدستي دننه ورشئ هغوی غواړي له تاسي سره سمدستي ووینې .
ددې خبرې سره سم هغه د خونې دروازه پرانسته او دوې دواړه مظفرالدين او قادرخان دننه ور ننوتل :
د خونې په منځنۍ برخه کې د منځنې عمر دوه کسان ناست و، مظفرالدين او قادرخان ور مخته شول او دهغوی يې ډير زيات تعظيم او احترام وکړ . بيا د هغوی څخه يوه يې دوی ته په لاس د کيناستو اشاره وکړه او ويې ويل :
دوستانو! تاسو ته ښه راغلاست وايم ، زما نوم کرسپاس او زما تر مخه ناست ارديس دي تاسي دواړه به زمونږ دحقيقت څخه خبر ياست ، ما ته وويل شول چې تاسو د روميل دولايت څخه راغلي ياست .او څه فرياد لرئ ، وواياست ،ستاسې فرياد څه دی ؟
د ستر پادرې د پوښتنې په اساس قادرخان لږ څه فکر وکړ ،خپل ستونې يې پاک کړ او بيا يې دواړو پادريانو ته وويل :
زه او زما ملګرې وياړو چې مونږ ته نن د نصرانيت د عالم ددوو ستر و شخصيتونو سره د ليدنې شرف حاصل شوې دی ، مقدسه پلاره ، کرسپاس ! مونږ دواړه د روميل دولايت څخه راغلي يو . پرتاسو دې نه بده ولږيږي او نه پرې خفه شئ چې زه ستاسي څخه وپوښتم چې تاسي د روميل په ولايت کې داسې څوک پيژنئ چې نوم يې يونيسيس دی ؟دقادرخان په دې خبره ستر پادرې ټکان وخوړ او تر ډيره يې قادرخان او مظفرالدين ته وکتل او بيا يې وويل :
درومیل په ولایت کې هغه زمونږ تر ټولو ښه او ګرندې غړې دی ، کوم کلي کې چې هغه اوسی هغه ټول کلي زمونږ د انجمن غړي دي او هغوی د انجمن له پاره ډیر ستر ستر او قیمتي کارونه تر سره کړې دی . دا خويونيسيس و چې هلته د رومیل په ولایت کې يې هيڅ مسلما مبلغ پرې نه ښود چې د اسلام تبليغ وکړي . وواياست تاسو د يونيسيس په اړه څه ويل غوښتل ؟ دهغه پرخلاف د څه خبرې نه مخته او ياد هغه پرخلاف د کوم شکايت کولو تر څنګ دا فکر وکړئ چې يونيسيس مونږ ته ډير عزتمند انسان دی که چيرې دهغه څخه کومه کوچنۍ غلطي او يا تيروتنه هم وشي ، نو ياد ساتئ چې هغه به د ښښنې وړ وي . اوس وواياست تاسي څه ويل غواړئ؟
د ستر پادرې په خبرو باندې د قادرخان سر ټيټ شوې و ، مظفرالدين هم دهغه په لور په کتلوسره خپل سر ټيټ کړ ، ددواړو په مخونو باندې د ډيرې زياتې انديښنې اوخفګان اثار را څرګند شوي و . دهغوی ددې حالت په کتلو سره ستر پادري کرسپاس او دهغه نائب ارديوس هم ډير انديښمن شول . بيا قادرخان مخته وکتل او ستر پادرې کرسپاس ته يې وويل :
مقدسه پلاره !مونږ د يونيسيس پر خلاف نه کوم شکايت راوړې او نه کومه ګيله ، مونږ تاسو ته يو ډير افسوسناک خبر راوړې او هغه دا چې يونيسيس اوس په دې نړۍ کې نه شته .
قادرخان تر دې ځايه خبره وکړه نو چپ کيدو ته اړ شو ځکه چې ستر پادري کرسپاس په خپل ځای کې پورته شو اوبيرته را پريوت . بيا يې قادرخان ته وکتل او ورنه يې وپوښتل : زما درنو راغلو ميلمنو ! زه نه پوهيږم چې ستاسي نومونه څه دي خو دومره درته وايم چې وواياست هر څه چې وايي په زغرده يې ووايي؟
دهغه دخبرې په ځواب کې قادرخان يو ځل بيا پيل وکړ .
«د مسلمانانو يو سالار چې علي پاشا نوميږي ، دخپل لښکر سره يو ځای يې د روميل په ولايت کې پړاو کړې دی ، ددې تر مخه دعلي پاشا پلار او دهغه دوه مشران ورونه د يونيسيس او دهغه د ملګرو په لاسو له منځه تللې و، ځکه چې دعلي پاشا پلار داسلام مبلغ و او د اسلام د تبليغ له پاره هلته د روميل ولايت ته را ننوتي و . علی پاشا د سلطان بايزيد يلدرم د لښکر يو ستر سالار دی او هماغه ورسره په جنګونو کې برخه اخلي او اوس يې هملته د روميل په ولايت کې لښکر ديره کړې دی . دهمدې پړاو په دوران کې هغه د خپل پلار او ورونو د قاتلانو په لټه کې و ،هغه ددې کار له پاره مخبران هم خواره کړی و ، اوس دا معلومه نه ده چې دې مخبرانو له کومه دا خبرونه تر لاسه کړې و چې علي پاشا ته يې ورسوي چې دهغه د پلار او ورونو په قتل کې يونيسيس او ددې کلي ټول خلک برخمن دې ، د هغه مخبرانو هغه ته دا اطلاع هم ورکړې وه چې د يونيسيس ټول کلي د يونان د پادريانو او راهبانو دانجمن غړيتوب لري ، او ددې پادريانو د ګرمي د اوسيدو تم ځای د پولوپ سيمه ده .
مقدسه پلاره ! علي پاشا ددې خبرونو د تر لاسه کولو وروسته په دغه کلي باندې يرغل وکړ د شپې په تياره کې يې خپل لښکر ددې کلي چار چاپير خپور کړ او دکلي څخه يې د ځوانانو د تيښتې ټولې لارې بندې کړې ، بيا علي پاشا په خپله د

(c) ketabton.com: The Digital Library

یونیسیس حویلی ته ور ننوت لمړی یي د یونیسیس سره خبرې و کړ ې او بیا یې دخپل پلار او ورونو قاتلان هملته د یونیسیس په حویلی کې سره را ټول کړ ل ، اوهملته یې ووژل . سهار یې یونیسیس ته حکم وکړ چې د کلي ټول خلک د کلي مخې ته راټول کړي.
د علي پاشا په حکم یونیسیس د کلي ټول خلک د کلي مخ ته را ټول کړ ل د یلدرم دې جرنیل د کلي ځوانان دښځو ، کوچنیانو ، زړو او معذور و ښځه جدا کړ ل او بیا یې د یونیسیس په ګډون د کلي ټول ځوانان یو په بل پسې له تیغه تیر کړل. خو زاړه ، ښځې ، کوچنیان او معذور یې و بښل ، او هغوې ته یې بیرته په هماغه کلي کې د اوسیدو اجازه ورکړه .
مقدسه پلاره ! مونږ دواړه د تولک د کلي اوسیدونکی یو ، زمونږ د کلي مشر او سردار رستاک دې مونږ د رستاک په حکم دلته راغلی یو او دا خبر مو تاسو ته راوړی دې . رستاک د یونیسیس دکلي د ځوانانو په هلاکت باندې ډیر زیات خواشیني او غمګین دې ، خو د هغه هیڅ په وسه پوره نه دی . ځکه چې د رومیل په ولایت کې د مسلمانانو یو ډیر ستر لښکر د علي پاشا تر قوماندې لاندې پروت دې . په دې ولایت کې چې هر نصراني د سر د راپورته کولو هڅه کوي نو مسلمانان یې سمدستي وژني ، مقدسه پلاره ! دا هغه بد خبرو چې مونږ دواړه تر دې ځایه تاسو ته راوړ .
د قادرخان په دې څرګندونو باندې دواړو پادریانو ، ستر پادري کرسپاس او نائب یې اردیوس ، په خپلو منځو کې یو بل ته وکتل او سرونه یې ټیټ کړل .د هغوې په مخونو باندې د غم او درد نښې او لیکي راخپرې شوې وې ، تر ډیره هغوې دواړه په همداسې حال کې کیناستي و،بیا کرسپاس قادرخان ته مخ کړ او ورته یې وویل :
زه ستاسې د دواړو ډیر زیات ممنون او شکر کونکي یم چې تاسو دواړو دومره زحمت وګاله او دا خبر مو تر مونږ پورې را ورساوه . زه د تولک د کلي د سردار رستاک هم ډیر زیات ممنون یم چې هغه تاسې دواړه ددې خبر د رسولو له پاره دلته را استولي یاست . ګورئ ! تاسې به تر سهاره پورې دلته میلمانه یاست ، سبا دلته د ټولو پادریانو اوراهبانو غونډه کیدونکې ده ، چې په هغه کې به ډیرې مهمې پریکړې و شي ، دا غونډه مونږ ستاسو د راتلو تر مخه رابللې وه. ځکه چې ددې ښځه مخته هم په دې سیمو کې ډیرې مهمې پیښې تر سره شوي دي ، او یوه د هغوې ښځه د سرویه د پادشاه ماتي او دسلطان بایزید سره دهغه سوله ده.
تاسې دواړه پوهیږئ چې استیفن د بایزید اوعلي پاشا په مقابله کې ماته وخوړه و ددې ماتې به پایلو کې هغه نه یواځې هغه سیمه چې هلته د زړو کانونه دې دسلطان یزید په واک کې ورکړه ، بلکه تر ټولو ستر حماقت یې دا وکړ چې خپله ډیره ښایسته خور ،ډسپنا ، یې هم دسلطان په حرم کې ور ننویسته .
شاید تاسې دواړه په دې پوه نه شئ چې ډسپنا هغه نجلی ده چې به ښایست او حسن کې په ټوله اروپا کې مثال نه لري ، د اروپا هر حکمران دهغې سره د واده کولو ارزو او تمنا درلوده ، خو استیفن ډیر بد وکړل ، هغه ته په کار وو چې لمړئ خو یې د جنګ پیلامه نه وی کړې او که بیا یې خامخا جنګ ته زړه کیداې نو داروپایي حکمرانانو څخه به یې مرسته او ملاتړ تر لاسه کړې واې ، بیا به د یوه ستر ا و قوي ځواک سره یو ځاې مقابلې ته ور وتلاې وې نو زه دا ویلاې شم چې په هغه صورت کې به یې سلطان ته ډیره بده ماتې ورکړې وه. او که چیرې دې ته ماتې ور په برخه کیده نو خراج یې باید منلي وې اوخپله ډیره ښکلي او ښایسته خور به یې سلطان بایزید ته نه ورکوله . بس د همدې موضوع له پاره مو سبا غونډه را بللې ده. تاسې دواړه هم تر سبا همدلته اوسئ ،کومې پریکړې چې وشي نو بیا رستاک هم د هغې څخه خبر کړئ ، زما درونو راغلو میلمنو! زه هیله من یم چې مونږ به ډیر ژر په دې و توانیږو چې مسلمانان ددې سیمو څخه چې اوس پرې مسلط شوي بیرته و کاږو .
کرسپاس ددې خبرو څخه وروسته لږ څه توقف وکړ او بیا یې خپل لاسونه و پړکول ، دهغه د لاس داواز سره سم هغه ساتونکې چې بهر په دروازه کې ولاړ و رااننوت ، کرسپاس ورته وویل :
دا دواړه زمونږ ډیر د قدر وړ میلمانه دي په دې عمارت کې ددوې د خوراک څښا ک او دشپې د پاته کیدو ډیر ښه انتظام وکړئ، سبا چې د راهبانو او پادریانو دانجمن کومه غونډه کیږي ، دوې به هم په هغې کې ګډون کوي ، دوې مونږ ته ډیر مهم خبرونه را وړي دي . څرنګه چې دوې د ډیر لرې سفر څخه دلته را غلي دي نو دوې به ستومانه شوی وی، نو دوی له ځانه سره یوسه ،او د خوراک څښاک ښه انتظام یې وکړه اوکله چې سبا د انجمن غونډه کیږي نومونږ به دوې خبر کړو اوله ځانه سره به یې راړې .
خپل ساتونکی ته د خبرو وروسته ستر پادري کرسپاس قادرخان ا و مظفرالدین ته مخ کړ او ورته یې وویل :
زما دوستانو! زما د ساتونکې سره ولاړشئ دوې به ستاسې دتم کیدو انتظا و کړي ، سبا به بیا یو دبل سره ووینو.
ددې خبرې سره سم قادرخان اومظفرلدین دواړه دخپلوځایو څخه پورته شو ل او د هغه ساتونکې سره یوځاې دخوني څخه وو تل .

(c) ketabton.com: The Digital Library

بل سهار کله چې قادرخان او مظفرالدین په خپلو منځو کې خبرې کولې چې د پادري هغه ساتونکې راغې چې ددوې میلمستیا یې کړ ې وه ، دوې ته را نژدې شو ، ددوې ډېر زیات احترام اودرنښت یې وکړ اوبیا یې دواړو ته وویل .
زما دوستانو ! له ماسره را ځئ ، ستر پادرې کرسپاس تاسې بللې یاست ، همدا اوس ستر پادرې کرسپاس او کوچنې اردیس هملته په همغه کمره کې ستاسې انتظار کوې چې پرون مو وروسره کتلې و،
د ساتونکې په دې خبره قادرخان او مظفرالدین خان لږ څه ټکان غوندې وخوړ او د راغلې ساتونکې څخه یې و پوښتل :
دوسته ! تا وویل چې ستر پادر ې کرسپاس او نائب یې اردیس په هماغه خونه کې دې چې پرون مو ورسره لیدلې و په داسې حال کې چې ستر پادرې مونږ ته وویلې و چې د راهبانواوپادریانو ستره غونډه کیدونکې ده اومونږ به په دغه غونډه کې را بولې ،او هلته به د تیرو شوو حالاتو په رڼا کې د راتلونکوحالاتو په هکله هم تصامیم نیول کیږي .
د قادرخان په دې خبره باندې هغه ساتونکې هغه ته د لږڅه وخت له پاره په غور سره وکتل او بیا یې ورته وویل : درونده میلمه ! ستا خبره سهې ده . لمړۍ خو ستر پادرې کرسپاس غوښتل تاسې د پادریانواوراهبانو دانجمن په غونډه کې ور و غواړي خو بیا پوه نه شوم چې څه وشول چې هغه دا کار و نه کړ اوس خودا غونډه خلاصه شوې ده او د غونډې پریکړې هم منځته راغلې دې زما په فکر چې ستر پادرې غواړې تاسې د هغو پریکړ و څخه خبر کړي ، نو په دې خاطر تاسې دواړه له ماسره راځئ.
دساتونکې په دې څرګندونو باندې قادرخان اومظفرالدین یو بل ته په غور سره وکتل او بیا یې په سترګو سترګو کې کومه پریکړه وکړه ،دهغې وروسته دواړه دخپلو ځایو څخه پورته شول اوپه چپه خوله دهغه ساتونکې سره یوځاې روان شول .
دې ساتونکې دوې دواړه همغه کمرې ته یوړل چې یوه ورځ دمخه یې دستر پادرې اودهغه د نائب سره په کې لیدنه شوې وه . کله چې دوې هغه کمرې ته ور ننوتل نودواړو پادریانو یې ښه درونډ ښه راغلاست وکړ. اوپه خپل مخ کې یې ورته د کیناستو وویل : کله چې قادرخان اومظفرالدین په خپلو خپلو ځایو باندې کیناستل ،نوستر پادرې کرسپاس ورته مخ کړ او ورته یې وویل:
زما دوستانو ! تاسې یې بده و نه ګڼئ ، پرون چې ما له تاسو سره خبرې کړې وې په هغه کې مو پریکړه کړې وه چې نن چې د پادریانواوراهبانو دانجمن کومه غونډه کیدونکې وه په هغې غونډې کې به تاسو ته هم دګډون ویل کیږي، اوکومې پریکړې چې کیږي نوهغه به ستاسو ترمخه اوستاسې په شتون کې وشي . خو وروسته ما دخپلو ملګرو سره د مشورې وروسته تاسو ته زحمت دنه درکولو پریکړه وکړه. زما ساتونکې به تاسو ته ویلې وې چې د انجمن غونډه پاې ته رسیدلې ده . اوکومې پریکړې چې په هغې کې شویدې زه به تاسو د هغو څخه خبر کړم . تر څو تاسو په پوره راز سره دا پریکړې د رومیل ولایت کې خلکو ته ورسوئ ، تر څو دهغوې په عزم کې سستې او کمزورتیا را پیدا نه شې او ورته وواياست چې د راتلونکې مناسب وخت انتظار وکاړي .
زما دوستانو ! کومې پریکړې چې زه یې تاسو ته ډاګیزه کوم هغه به په پټه توګه د رومیل نصرانیانو ته ورسوئ، مسلمانان باید ترې بلکل خبر نه شي ، که چیرې تاسې په ښکاره توګه د رومیل دولایت نصرانیانو کې دا تبلیغ کړئ نود بایزید سالار علي پاشا به ستاسو پر خلاف متحر ک شي ،اوپه یاد ساتئ چې هغه به په هر صورت تاسې دواړه د مرګ له کومې تیرکړي نو په دې خاطر زه تاسې ته خبر درکوم چې دا پریکړې په ډیره پټه توګه د رومیل نصرانیانو ته ورسوئ تر څو دهغوې هغه پستې حوصلې ددې پریکړو په اوریدو سره بیرته را تازه شي ، اوس چې څه درته وایم هغه په پوره غور سره واورئ ،دا ټولې خبرې نن د انجمن په غونډه کې فیصله شوې دي.
تر ټولو لمړۍ هغه معامله چې په دې غونډه کې تر بحث لاندې راغله ، هغه داده چې د مسلمانو پرخلاف د صلیبي جنګ اعلان وکړل شي . ددې صلیبي جنګ دپیلامې له پاره همدا نن څو هیئتونه د صلیبي حکمرانانو په لور استول شوې دې ، تر څو هغوې هغه په ګوته کړل شوو ځایونو ته خپل خپل لښکر را ولیږي.، په دې لړ کې چې کومو هیوادو ته هیئتونه تللې دي په هغو کې هنګرې ،بلغاریه ، دلاچیه بویریا، سسلې، فرانس ، انګلستان، او دقسطنطنیې پادشاه مینوئل شامل دي . مونږ ددې ټولو حکمرانانو په نومونو لیکونه استولې دي او ورته مو لیکلې دي چې ک چیرې د نصرانیت پاینت غواړي اودا چې که غواړي چې د اروپا خلک دخوشحالی نه ډک ژوند تر سره کړي نو بیا دې د اروپا دزمکو څخه مسلمانان بیرون کړي ، او دا کار دصلیبي جنګ د اعلان نه وروسته شوني دې . په دې ډله کې یو قاصد مو د روم پاپا ته هلته ایټالیې ته استولی،د روم دپاپا نه مو غوښتې چې هغه دې د خپل ذاتي پیغام په ذریعې د ټولو اروپایې هیوادونود حکمرانانو څخه وغواړي چې د مسلمانانو پر خلاف د صلیبي جنګ اغاز وکړی ، زه هیله من یم چې د پاپای اعظم له اړخه دداسې لیکونو په لیږلو سره به ټوله اروپا په ډیر قهر اوغضب سره د مسلمانانو پر خلاف را پورته شي .
مونږ دې اروپایي حکمرانانو ته دا پیغام هم استولې دې چې هغوې دې په خپله د خپل لښکر مشرې وکړي اویا دې هغه د

(c) ketabton.com: The Digital Library

ډیرو تکړو سالارانو تر مشرۍ لاندې دلته د یونان لورې ته را ولیږي . تر څو د مسلمانانو پر خلاف یو نه پاې ته رسیدونکې صلیبي جنګ پیل کړل شي ، اودا جنګ به تر هغه وخته پورې روان وې تر څو چې مسلمانان د فاسفورس د بحیرې نه اخواد اسیا اوانا طولیه د میدانو په لور نه وې تیل وهل شوي .
په دې غونډه کې بله مهمه پریکړه دا وشوه ، چې د مسلمانانو دوه ستر حکمرانان په خپلو منځوکې یو له بله سره و جنګوی ،یو بایزیدیلدرم اوبل تیمور لنګ ، په اوسنیو وختوکې تیمور لنګ د خپلو فتوحاتو لړۍ د هندوستان نه اخوا د شمال اوشرقي روسي سیمو ته ور غځولې ده . څرنګه چې روسان نصرانیان دي نو مونږ باید د هغوې ساتنه هم وکړو ، که چیرې دا دواړه مسلمان حکمرانان همدا ډول خپلو سوبو ته دوام ورکړي ، نو بیا خو به نصرانیت ته نه جبیره کیدونکې زیان ورسیږي . که تیمور لنګ همداسي برياو ته دوام ورکړي اوهندوستان د نیولو وروسته د مسکو په لور مخه کړي ، لکه څنګه چې اطلاعات دي ، نو هغه به د مسکو عیسایي هیواد هم له منځه یوسي،د بله اړخه بایزید یلدرم دې تاسو پوهیږئ چې هغه په اروپا کې یو توپان را پورته کړې دې. دهغه پلار هم اروپایي حکمرانانو ته په پر لپسې توګه ماتې ورکړې او دهغې د مرګ نه روسته د هغه زوې بایزید یلدرم دا کار پیل کړې دې . اوزمونږ د بدبختی دا حال دې چې د سرویه پادشاه استیفن خپله ډیره ښایسته خور ډسپنا د بایزید یلدرم په حرم کې ورکړه، دا یو داسې دروند جرم دې چې تل به زمونږ په سینو کې دا غ وي ، ځکه ډسپنا داسې یوه ښایسته اوښکلې نجلۍ وه چې داروپا هر حکمران غوښتل دهغې سره واده وکړي ، نو استیفن دې تباه شي چې هغه دغه ښکلې نجلۍ سلطان بایزید ته حوال کړه . اوزه هغه وخت ډیر زیات خفه شوم چې وامې وریدل چې دا کار په خپله د ډسپنا په خوښه تر سره شوې دې.
اوس نودعیسایي سلطنت او د اروپا د پاته سیمو دخوندې کولو له پاره چې کوم کار باید مونږ وکړ و هغه دادې چې په یوډول نه یوډول تیمور لنګ اوسلطان بایزید یو د بل په مقابل کې و درووِ، که چیرې دا دواړه مسلمان ځواکونه یو دبل سره ټکر شي نودهغوې ځواک اوتوان به په خپله له منځه ولاړ شي اوپه دې ترتیب به نه یواځې روسی سلطنت په خپل ځاې پاته شي بلکه اروپایي سیمې به هم د بایزید یلدرم د یرغلونو څخه خوندې پاته شي .
ستر پادرې ددې خبرو وروسته لږ څه دمه وکړه . لږ څه فکر یې وکړ اوبیا یې خپله خبرې ته دوام ورکړ.
زما دوستانو !دمسلمانانو دپادشاه تیمور لنګ اوسلطان بایزید تر منځ د جنګ کولو له پاره او یودبل مخې ته په راوړو سره مونږ څه تدابیر نیولې دي، دهغوې څخه یو دا چې زمونږ مخبرانو مونږ ته خبر راکړې چې دتیمور لنګ څه داسې سرداران چې د هغې د رويې څخه نالانه دي هغوې د بایزید یلدرم سره پناه اخستی ده . تیمور لنګ دهغوې د بیرته ورکولو غوښتنه کوي اوبایزید دهغوې د بیرته ورسپارلو څخه ډډه کوي ، ځکه چې هغه هغوې ته په خپل ځاې کې پناه ورکړې .
او همدا کار ددې دواړو حکمرانانوتر منځ د فساد د راپورته کولو له پاره ډیره ښه بهانه جوړوی ، که په دې لړ کې تیمورلنګ را وپارول شي او هغه د خپلو هغو سردارانو چې دهغه څخه نالانه دي اود بایزید سره یې پنا ه اخستې د بیرته را ستینو غوښتنه په جدي توګ وکړی نو دبایزید له لورې د انکار په صورت کې به ددوې تر منځ د شخړې نوبت ډیر په اسانۍ سره راځي.
ددې خبرې د نور مخکې تګ له پاره دا تدبیر هم نیول شوې چې د بلغاریه دواړه شهزادګان ، سائرکن اوایکسلا، چې پخوا یې د بایزید یلدرم اوعلي پاشا سره په جنګونو کې هم برخه اخستی وه اونن زمونږ په دې غونډه کې هم موجود وول نو په غونډه کې چې څومره پادریان اوراهبان وول د ټولو مشترکه خبره داوه چې سائرکن اوایکسلا دواړه دخپلو لښکرو سره یوځاې د اروپا څخه ووځي اود تیمور لنګ په لښکر کې دې شامل شي ،تاسې پوهیږئ چې تیمور لنګ نن سبا د هندوستان نه علاوه د شمالي سیمو په نیولو بوخت دې ، په دې فتوحاتو کې به دغه دواړه شهزادګان دهغه پوره پوره ملاتړ وکړي ، اوتر څنګ به یې هغه د سلطان بایزید پر خلاف هم را پاروي ، بلکه د تیمورلنګ په ذهن کې به داخبره ور غورځوي چې د بایزید د لښکر ماتول د تیمور لنګ له پاره ډیر زیات د اهمیت وړ دي ، اوکه چیرې هغه داسې ونه کړل نو د اروپا د فتوحاتونه په فراغت سره به په خپله سلطان بایزید دهغه پرخلاف راولاړ شي . اوهغه به له هر څه سره له منځه یوسي .
زما په فکر چې دغه دواړه شهزادګان ، سائرکن اوایکسلا، به په خپل کار کې بریمند شي ، دوې به په یوځو ورځو کې د خپل لښکر سره یو ځاې د اروپا څخه ووځي ،او دتیمور لنګ په لښکر کې به ورګډ شي، اوپه دې ترتب به دتیمورلنګ اود بایزید یلدرم تر منځ د ټکر له پاره د کار اغاز وشي .
اوس زمونږ تر خه دوه حالات دي ، لمړ ی دا چې د اروپا ټول ځواکونه د صلیبي جګړې له پاره تیار شي ، نو که د اروپا ټول حکمرانان چې مونږ ورته هیئتونه استولي دي په پوره اخلاص سره خپلې لښکرې دلته یونان ته راولیږي نو زما په فکر چې د تیمور لنګ اوبایزید تر منځ به د ټکر کولو وخت هم پیدا نه شي مونږ به په خپله د خپل توان او قوت په زور بایزید یلدرم اوعلي پاشا د اروپا څخه بیرون کړو .ځکه چې په دې هکله په خپله پاپایي اعظم هر زمونږ سره دې . کله چې

(c) ketabton.com: The Digital Library

پاپا یې اعظم له اړخه احکامات جاري کړل شي چې دمسلمانانو پر خلاف دې دصلیبي جګړې پیل و شي ، نو زما د فکر په اساس داروپا ټول حکمرانان به خپل لښکر په پوره شوق او جذبې سره راټول کړي چې بیا به دهغې لښکر مقابله نه خو بایزید یلدرم وکولي شي اونه دهغې جرنیل علي پاشا .
خو که چیرې زمونږ د بدبختی اوبدنصیبی حدود خپل اخري حد ته رسیدلي وې اومونږدخپل دغه جمعي ځواک په واسطه بایزید اودهغې جرنیل علي پاشا ته ماته ورنه کړاې شوه او یا ځنګه چې مونږ هیله لرو هغسې د اروپا حکمرانان خپل ځواکونه سره را ټول نه کړي نو بیا به هغه مخکني تدبیر ته عملی شکل ورکول کیږی اوهغه دا چې مونږ به ټوله توجه د تیمور لنګ او بایزید تر منځ د جنګ جګړې له پاره ور اړوو . اوهڅه به کوو چې په هر شوني حال کې هغوې دواړه په خپلو منځوکې په جګړه بوخت کړو. ددې لار ې به تیمور لنګ و نه توانیږي چې روسیه فتحه کړي ځکه همدا اوس په روسیه کې یو ډیر ټینګ نصراني نظام دې اودبله اړخه به بایزید ددې وړتیا و نه لری چې په اروپا کې خپل مخته تګ ته دوام ورکړي . زه تاسې دواړو ته دا هم ډاګیزه کوم چې که په اروپاکې بایزید یلدرم همداسې خپل وړاندی تګ ته دوام ورکړي نو بیا یاد ساتئ چې قسطنطنیه به د بایزید تر مخه مقاومت و نه شي کړاې او دا پخوانې او مقدس ښار به دمسلمانانو په ولکه کې راشي .
د کرسپاس ددې خبرو وروسته سمدستي قادرخان هغه ته مخ کړ او ورته یې وویل :
مقدس پلاره ! دغه دواړه تدابیر چې نیول شوي مونږ دواړو ته د ډیر زیات قدر په سترګو ګورو ، زه هیله من یم چې دهغه صلیبي جنګ پیل چې تاسې کول غواړئ نودهغه له پاره که د اروپا حکمرانان د زړه د اخلاصه کار واخلي نو هغوې به د یونان په دې زمکو کې دومره ستر لښکر را ټول کړي چې دهغې په کومک به مسلمانان د دې زمکو څخه بیرون کړل شي . خو که چیرې د بدقسمتی څخه داسې و نه شول ، نو دغه بل تدبیر او وړاندیز هم د مسلمانانو له پاره د ډیر زیان سبب ګرځیداې شی . که چیرې تیمورلنګ اوبایزید په خپلو منځو کې یو له بل سره ټکر کیږي نو د مسلمانانو ټولنیز ځواک به ټوټې ټوټې شي اواروپا به تل د بایزید د ګواښ څخه خوندی پاته شي . همدا راز به د روس نصراني حکومت هم د تیمور لنګ د حملې نه خوندي وي .
تر دې ځایه قادر خان خبرې وکړې او بیایې څه فکر کاوه بیایې ستر پادري کرسپاس ته و کتل اوورته یې وویل : مونږ باید د یوه بل صورت له پاره هم تیار واوسو .
د قادرخان په دې خبره باندې ستر پادري کرسپاس ، دهغه نائب اردیس دواړو ټکان وخوړ او قادر خان ته یې وکتل ،خو پخوا له دې نه چې دوې څه ووایې قادرخان یو ځل بیا په خبرو پیل وکړ. او ویې ویل :
مقدسه پلاره ! دریم صورت دادې چې که چیرې مونږ په صلیبي جنګونو کې بریالي نه شو اوکه چیرې بایزید یلدرم او دهغه جرنیل علي پاشا د صلیبیانو متحده ځواک ته په یونان کې ماته ورکړي نو دهغې نه وروسته چې مونږ کوم دویم صورت اختیاروو،او هغه د تیمورلنګ اوبایزید تر منځه خپل منځې جګړې را پارول دي نو بیا خو مونږ ته دا فکر هم کول په کار دي چې زمونږ انجام به څه ډول وي .؟
د قادرخان د پوښتنې په ځواب کې ستر پادري په ژوره وخندل اوبیا یې په ډیر عجیبه توګه قادرخان ته وکتل او ورته یې وویل :
درونده میلمه ! زه ستا د اندیښنو سره متفق نه یم . لمړئ خو زه هیله من یم چې مونږ به په صلیبي جنګونو کې بریالي را ووزو . زه همدا راز هیله لرم چې یسوع مسیح اودهغې مقدسه مور به له مونږ ه تر دې حده خفه نه وي چې زمونږ په خپلو زمکو کې زمونږ کومک و نه کړي ، خو که چیرې زمونږ دعملونو په خاطر د یونان په زمکو کې مونږ دماتې سره مخ شو نو بیا هم زه تاسې دواړو ته ډاډ درکوم چې ساړکن او ایکسلا دواړه شهزادګان به د تیمورلنګ په لښکر کې د ورګډیدو وروسته داسې حالات را پیدا کړې وي چې دبایزید او تیمورلنګ تر منځ ټکر منځته را وړي او بیا همدا ټکر د دواړو لورو ځواکونه تباه کړی ، ددواړو د ځواکونو د تباه کیدو سره سم به بیا دوې ددې جوګه نه وي چې زمونږ پر خلاف کوم عمل وکړي .
ستر پادري کرسپاس لږ څه تم شو اوبیا یې قادرخان او مظفرالدین ته وکتل اوورته یې وویل :
زما درونو میلمنو ! که چیرې تاسو ددېنه زیات دلته په پولوپ جزیره کې تم کیدل غواړئ نو مونږ تاسې ته ښه راغلاست وایو . خو دهغه مقصد له پاره چې تاسې دلته راغلي واست هغه یو ډول تاسې تر لاسه کړ، بیرته خپلو زمکو ته ستانه شئ او په ډیره خفیه اوپټه توګه داپیغام کور کور ،اوکلي کلي ته ورسوئ او ورته وواياست چې په ډیرو نژدې ورځوکې به په اروپا کې د مسلمانانوپر خلاف یو ستر صلیبي جنګ پیل شي ، همدار از په یونانې زمکو کې اوسیدونکي عیساییان هم ددې له پاره تیار کړئ چې د صلیبي جنګ په تیاریو کې د صلیبیانو د لښکرو پوره پوره بسپنه اوملاتړ وکړي . د زړه د اخلاصه

(c) ketabton.com: The Digital Library

دې هغوې ته وسلې او د خوراک زیرمې تیارې کړې ، که چیرې د یونان خلک همداسې وکړي نو زه تاسې ته ډاډ درکوم چې د یونان په زمکو کې به د بایزید یلدرم ځواکونه دړې وړې شي .
ددې سره قادرخان او مظفر الدین دواړه دخپلو ځایو څخه پورته شول ، قادرخان یو ځل بیا ستر پادری کرسپاس ته وکتل اوورته یې وویل :
مقدس پلاره ! مونږ خو ډیره ناهیلې دخپلو زمکو څخه دلته راغلي و خو ستاسې خبرو اوارادو زمونږه حوصله او عزم نوي کړ، زه او زما ملګرې همدا اوس ددې ځایه بیرته ستنیږو اودخپل کلي نه علاوه نورو کلیو ته به هم داپیغام ور ورسوو او ورته به ووایو چې د ناهیلی ته اړتیا نه شته ځکه چې د مسلمانانو پر خلاف دصلیبي ستر جنګ پیلامه کیدونکې ده او په هغه کې د مسلمانانو په مقدر کې دناکامی ، ماتې ، ذلت او رسوایي پرته نور څه نه شته.
ددې وینا سمدستي وروسته قادرخان اومظفرالدین دواړو د ستر پادري کرسپاس او دهغه د نائب اردیس سره په ډیره درنه توګه خداې پاماني وکړه او بیا د کمرې څخه بیرون را ووتل .
دلږځنډ وروسته قادرخان او مظفرالدین دواړه په خپلو خپلو آسونو باندې سپاره شول اود یونان د جزیرې پولوپ څخه بیرته د علي پاشا د لښکر په لورې را روان شول .
پرلپسې لري ....

دقریب الرحمن سعید ژباړه

ب ټک وکړ . علي پاشا غوښتل چې دخپله ځایه پورته شي خو دهغه څخه د مخه رستاک پورته شو او علي پاشا ته یې وکتل او

علي پاشا ته وویل :
دګلوې هم دې ،ځکه چې ستا د وینا په اساس دوې د نریوس ساتنه اوحفاظت هم کوي .
ل نو علي پاشا دواړو ته وکتل او ورته یې وویل :
ن د نقل وحرکت په هکله زما څخه معلومات غوښته ، نو اوس چې تاسې راغلي یاست د سلطان بایزید له لورې راغلي مخبران

دا ډاګیزه کړه چې څه ډول د سلطان بایزید جرنیل علي پاشا د یونیسیس کلي محاصره کړ اوپه هغه کلي کې چې څومره د انجمن

ډسپینا دومره ښایسته نجلۍ وه چې د اروپا هر حکمران غوښتل دهغه سره نژدې والي وکړي خو استیفن ډیره بې عقلي وکړه چې

ې پریکړې وکړی :
ژدې وخت کې به د اروپا ټول ځواکونه د مسلمانانو پر خلاف د صلیبي جنګ اغاز وکړي .
نیولو څخه علاوه دهندوستا ن په نیولو هم مصروف دې، اوهمدا راز غواړې د روسیې په نصرانی حکومت باندې هم ور
و په خپل منځې جنګ کې دمسلمانان عظمت اود هغوې قوت ټوټه ټوټه شي اوپه هغه صورت کې به د بایزید له اړخه اروپا ته
املیږي ،هغوې همدا اوس هغه لورې ته روان شوي دې، هغوې به هلته د تیمورشا ه په لښکر کې د شامليدو وروسته دا کار
و اوس پرې په پوره چټکتیا سره عمل کوی .

(c) ketabton.com: The Digital Library

و ځليدې ، بيا علي پاشا قادرخان او مظفرالدين ته وکتل او ورته يې وويل :
ودواړه کوچنيان پس له دې همدلته تم کيږي ، تاسې يې په خپله هم ياد ساتئ اونورو ملګرو ته يې هم ووایاست . اوس زما دخور

ته بيرون تړلي دي . ځکه چې مونږ غوښتل تاته هغه پيغام چې مونږ له ځانه سره راوړې در ورسوو اوبيرته خپل لښکر ته ستانه
ندې سره سم علي پاشا دخپله ځايه پورته شو او قادرخان او مظفرالدين ته يې وکتل او ورته يې وويل :

وخفګان ، هجر او بيلتون نښې و کتلې ، هغه وکتل چې دريونا په سترګو کې د سترتيا نښې، دهغې په څيره باندې خړوالې .....را
ې اواز سره ورته وويل :
ډول وي ؟ پاشا ! هغه حالات چې دې مخبرانو ووايه ، نو دهغې په مطابق تر څو چې دا خبر بروصي ته سلطان ته ور رسيږي
کي به نه پاې ته رسيدونکې صليبي جنګ و نښلي ، نو علي پاشا! په هغه حالاتو کې به ماته ستا انتظار څومره سخت او د زغم
لامتی له پاره لاس په دعا يم خو ترڅنګ به يې په ډيره بې قرارۍ سره ستا د بيرته راستنيدو په تمه يم . علي پاشا ! زما هيله ده
ه چې د صليبي جنګونو لړۍ پيل شي نو بيا نه پوهيږ م چې ماته به څومره ورځي ، څومره اونۍ ،څومره مياشتې ستا جداي

چې د صليبي جنګونو لړۍ نه وی پيل شوې نوزه له تاسره وعده کوم چې زه به هره ورځ ستا کتلو ته را ځم اوماښامي به هم له
ه هم ستا څخه لرې اوسيدل دزغم وړ نه دي ، خو ګوره ريونا ! کله چې د قومي اهميت داسی پيښې مخته راځي نو هره ستونزه

غوې په لور په کتلو سره علي پاشا ورته وويل :

، اوس خو هغه ستا امانت دې ، ستا د ژوند ملګرې ده اوستا ماندينه هم .
اته اوپه وير کې ولاړه و ه او ژړل يې.

يګماتوپه نسبت هغه خپل ځانته ډيره رانژدې او دسلطان ډيره ګرانه اومحبوبه ملکه و ګرزيده .
ې پادشاه بايزيد ته هم د شرابو د څښلو په لور رغبت ورکړ . د ترکيي د قوانينو له مخې شراب منه و او سلطان بايزيد په خ پله
غې سلطان په داسې عاداتو باندې را واړوه چې دسلطان پلرونو او نيکونو ترې ځان ساته .
بوبې په خاطر په شرابو څکلو پيل وکړ.
ه کتلي و چې کوم وخت چې برهان الدين دهغه کمرې ته را ننوت نو د هغې سترګې د قهر اوغضب نه تکې سرې وې ، دخپل
جذبه نه وه ،

چې :
ه منل ستا کار دې، په هر صورت هغه فرض چې زما په غاړه دي زه به دهغې په پوره کولو کې کمې و نه کړم .

غو خلکو اولاد يو چې سرتيرې او صف ماتونکي و . چې د غرونو او رغونو فاتحين و ،د قوم او ملت ابرو او عزت و او دښمن

رې ،او د زرو نظام ، دکانو ښکار وګرزي ،

(c) ketabton.com: The Digital Library

و د مشيت په راز کې د ابن ادم نمايندګي کونکي اوسي .

ا حالت وي نو بيا د خداوند قدوس عناصر هم په حرکت راځي ،هغه د بدل شوو موسمونو د تيزو څنډو په څير را نازليږی او هر
ځ کيږي نو بيا ياد ساته چې د ظلم او تيرې ښکار شوې يو سوالګر،بينوا ګرځي ، زه هيله لرم چې ته به خپل قوم اوخپل ولس

ورځ به ته د خداې د قهر او غضب سره مخ کيږي . بايزيده ! هغه څه چې مې ويل ومې ويل ، په راتلونکې کې به هم زه د ويلو

ې دې .
د ورسيدو سره سم يې يو ځل بيرته شاته را وکتل اوبايزيد ته يې وويل :
ر ددې وروسته برهان الدين په پرلپسې توګه بايزيد ته د نصيحت کولو په خاطر را ته . د برهان الدين د تللو وروسته بايزيد خپل

ي چې د اروپا د زمکو څخه مسلمانان وويستل شی ، دا انجمن دا کار کوي چې هغه مسلمان مبلغين وژني چې د اروپا په مفتوحه
څو هغه هم د اروپا حکمرانانو ته حکم وکړی چې ټول دې د نائکوپولس د ښار په چاپير کې خپل فوځونه را ټول کړي او

ت په خپلمنځي ربړو کې له منځه ولاړ شي او له يوه اړخه اروپا خوندي پاته شي او دبله اړخه د تيمور لنګ د يرغل څخه د

ي متحرک شوې دې . هغه د دې پادريانو اوراهبانو دپيغام په ځواب کې يو ستر لښکر جوړ کړي دي ، هغه خپل لښکر په دوو
مسلمانانو په ولکه کې دي. ددلاچيه دپادشاه او دهغه د زوې مائرچ مقصد دادې چې تر هر څه لمړۍ علي پاشا تر حملې لاندی و
د دلاچيه حکمران او دهغه زوې مائرچ غواړی د نورو اروپايې حکمرانانو څخه مخته شي . هغوې غواړي چې که د نورو څخه
ې ، بس دهمدې ارادو سره يوځاې د دلاچيه پادشاه د خپل مرکزی ښار څخه را بهر شوي او دعلي پاشا په لور وړاندی تګ کوي

ريوس هم ميلمستون ته ورغله ، هغې په ميلمستوون کې شاوخوا ته وکتل او بيايې د ريونا پلار رستاک ته وويل:

ران او دهغه د زوې دمقابلې له پاره هغه لورې ته کوچ کړي .

ړه ماته وويل چې علي پاشا د سلطان بايزيد يلدرم سره يوځاې ددې ځاېه کوچ کړې دې.
ريوس سمدلاسه د ميلمستون څخه را ووتله خو ريونا دنريوس په کتلو سره سمدستي خپل ځان سنبال کړ، دخپل آس واګې يې

(c) ketabton.com: The Digital Library

چيدلې دې ، زه پوهيدم چې د علي پاشا سره د نه کتلو په خاطر به ډيره ناهيلي شوې يې، زه ستا حال وينم ، زه پوهيږم چې د

ريوس تر څنګ کيناسته. په دې وخت کې دهغې مور کيتهنا ورته وويل :

ی که دعلي پاشا سره وخت وايي نو ضرور به يې ماته دخپل کوچ څخه دمخه خبر راکړې و . زه فکر کوم چې سلطان با يزيد
وې په لور وي، ځکه چې ځو ورځې دمخه علي پاشا ماته ويلي و
ونود لړی د پيل کيدو کومه غوښتنه کړې نو دهغې غوښتني دپوره کولو له پاره تر ټولو د مخه د دلاچيه پادشاه اودهغه زوې را
هغه د اروپايي هيوادو په منځ کې را وځليږي او دپلار او زوې دواړو عزت اودرنښت کې به ډيرښت راشي . خو اوس به کتل

ی کې روښنايي را پيدا کيږي . لورې ! هغه زما له پاره دسکون او ارام سبب ګرځي . لورې ! زه پوهيږم چې دعلي پاشا د تللو
رځي همدلته اوسئ ، په دې ترتيب به د علي پاشا د تللو سره ستا په شتون کې د ريونا ناهيلي او غم لږ څه را کم شي .

او دهغه زوې ته د مسلمانانو زمکو ته د راننوتلو موقع هم ورنه کړه . په دې جنګ کې د سلطان سره دهغه کشر زوې شهزاده

دا فکر کاوه چې سلطان بايزيد د خپل لښکر سره يو ځاي د بروصې څخه دومره لرې واټن وهلي ، دهغه لښکر به پوره ستومانه
صفونه درست کړل . نو سلطان بايزيد هم همداسې وکړ ل.
ې دهمغه دقومندې لاندې پريښوده . نوپه دې ترتيب هغه خپل لښکر په درې برخو وويشه .
ې قومندان و ټاکه . اوپه دې ترتيب يې ځان دسلطان بايزيد ، علي پاشا اومحمد په مقابل کې تيار کړ .
ل په يواځې ځان د چا سره مقابله وکړي .

پاشا ته په استفهاميه توګه وويل :
ې سره د علي پاشا په مخ باندې مسکا راغله اوويې ويل :
مقابلې له پاره اخلي او ما غواړی نودرونده سلطانه ! ته به ووينې چې زه څه ډول ددې ليونې سپې ورميږ ورماتوم. ددې سره

ج ته خپل آس په ځغاسته کړ .

ريدو سره سم په ډيره مسحورونکي توګه د تکبير اوازونه پورته کړل . داسې اوازونه چې زړونوته سکون اوارام وربښي ،

(c) ketabton.com: The Digital Library

خپل مقابل لورې دیوه قهر په څېر را خپور شي ، اې زما درویش صفته مجاهده ! زما دعا ده چې ته به د الله په فضل او ارادې

ې ارادی واک ....وخت مه ضایع کوه ، ژر کوه نوم دې را وښیه ، تر څو د مقابلې اغاز وشي ، او ستا دا سهارني نشاتات په

م موجود. خوعلي پاشا ، دمقابلې په وخت کې به زه ستا هر څه به اضمحلال او زوال باندې تبدیل کړم.

م. او څنګه ستا ذهني اوعقلي ځواکونه مفلوجوم ، د یونیسیس وروره ! دمقابلې پیل وکړه .. لکه څنګه مې چې ستا ورور

، پاشا هم د یوه وینه تویونکي ، خونړی انسان په څېر پرې خپل یرغل پیل کړ .

کې پریوتې و . هغه فکر کاوه چې ډېر ژر به دعلي پاشا کار ور ختم کړي خو علي پاشا هغه داسې را ښلولې و چې په خپله
ېکه دا را څرګندیده چې خپل ځان د علي پاشا په مقابل کې بې وسه احساسوي ، علي پاشا په ډېر عجیبه انداز کې څو ځلې د تکبیر

وویني چې زه ستا تر مخه د لرې اونژدې تر منځ واټن د تل له پاره له منځه یوسم . نیاسیس ، ځان تیار کړه چې زه یو ځل بیا

پل ډال دهغه مخته کړ ، څنګه چې هغه خپل ډال را مخته کړ نو علي پاشا دخپلې تورې به واسطه دهغه ښټ او اوږي ان ترپښتیو

د محمد دخپل فوځ سره یو ځاې کتله ، نو په دې اساس سلطان دخپله ځانه سره وویل :
ړد تاریخ لیکوالان به ستا د غه جرأت او بهادري چې دخپل دښمن په مقابل کې دې وښوده په زرینو ټکو ولیکي .

س ته لښته ورکړه ، اس هم شړیندونکي ،غریدونکي شو او یو ځل بیا یې د الف شکل خأنته ونیو . په دې وخت کې علي پاشا خپله

نه پرې کړ.
حکمران په خپله زما مقابلې ته راشي تر څو ووینو چې څوک غالب او څوک مغلوبیږي. خو که چیرې ددلاچیه حکمران خپل
ر ! که چیرې په تاسې کې لږ څه غیرت هم وي نو خپل شهزاده مائیرچ زما مقابلې ته را وباسی.
یه دخلکو له خوا کوم غبرګون را معلوم نه شو . کله چې دهغوې له اړخه کوم څوک دمقابلې له پاره رامعلوم نه شو نو علي پاشا

ره سم علي پاشا خپل آس را وڅرخاوه اودهغه مړ شوي کس اس یې هم له واګو ونیو اودخپل فوځ په لورراستون شو.

ې چا د وس کار نه دې ، تا څومره په ښه توګه او په حیرانونکي توګه د دلاچیه خنزیر د ځان لاندې کړ او له منځه دې یوړ. تا
تا سره الفاظ نه شته چې زه هغه استعمال کړم او د هغې له لارې ستا د جرأت مندئ ، بهادرئ او میرانې تعریف وکړم.

کې وي . زما وروره ! ستا سلامتي ، زمونږ له پاره ډېره مهمه ده . زه محمد بن بایزید ستا دې جرأت ، میرانې او بهادرئ ته

ه خلکو ښېټ پرې کول زمونږ په فرائضو کې شامل دي . دروونده سلطانه ! دا خویوه معمولې جګړه وه چې ما په کې دخپلو
انو او پادریانو د انجمن پر وینا زمونږ پرخلاف جنګ پیل کړې وې نو دوې به په خپلو دې ارادو کې ډېر ژر پښیمانه شې .

ې علي پاشا له ځانه سره راوړې و هغه یې د لښکر اخرې برخې ته و لیږه .

(c) ketabton.com: The Digital Library

ي ستاسي د عقيدو رڼا ، ستاسي ارزوګاني او روايات ، ستاسي اسلوب اوکړچار د نفرتونو په توپان اووينه تويونکي تعبيرونو

ي حملې سره دهغوي هغه دخوبونو انځورونه ، د بې خوبه سترګو د بې نومه غوښتنو په وينه لتاړو ناهيليو باندې بدلي کړي .
صرت او کومک هم له تاسې سره دي . زه ستاسو څخه دمخه روان يم ، او دخپل زوي وليعهد محمد او دخپل ستر جرنيل علي
ت دتاريخ پوهانو ، د قسمتونو د ليکونکو او دفطرت د کاتبانو او د تقدير د پاسبانانو په څير را ځرګند شئ ، زه تاسې ته ډاډ
کومک له تاسې سره وی . الله دې تاسې ته په دې ستر جهاد کې برې او کاميابي در په برخه کړي .
زيد هم دهغوي د دغه حال په کتلو سره خپلو فوځونو ته د را مخته کيدو حکم وکړ ، دمسلمانانو لښکر د حکم سره سم د توپاني باد

غانودسيلاب او د توپاني باد په څير راپريوتل .

سلطان بايزيد خپل زوي وليعهد محمد دخپل پړاو دخوندي ساتلو سره سره ددښمن په پړاو باندې هم د ولکي کولو له پاره موظف

که څه هم د اروپا په دې زمکو کې سلطان بايزيد اوعلی پاشا د دلاچيه حکمران او دهغه زوي مائرچ ته سخته ماته ورکړه ، خو
ځي ، خو دهغوي هر تدبير ، هره هڅه د ناکامۍ سره مخ شوه ، ځکه سلطان بايزيد اوعلي پاشا دهغوي هره هڅه ، هر ځواک او
ي کوم څه د راهبانو او پادريانو په وينا ور اچول شوي و هغه په موړې باندې بدل شول .
ړې وه. هر څه يې چې ددښمن څخه تر لاسه ړ کړي و نو هغه يې د سلطان او علي پاشا له نظره تيرکړل ، بيا دوي درې ړواړه

اپورته کيدو هڅه ونه کړی .

دلته به ددښمن په ټولو کړو وړو باندې څارنه کوم .

ه هلته د ځاي واکمنان و ټاکو. نو همدغه واکمنان به هلته د لښکر سره يو ځاي ددښمن په ټولو حرکاتو باندې څارنه او نظارت

ه نريوس ، دهغې دواړه کوچنيان او دهغې مور پر بيسا ټول له ځانه سره يو ځاي د بروصي په لور بوځو . هلته به زما ګرانه !
، دهغوي غوښتنه ده چې ستا او دريونا واده ژر تر ژره تر سره شي. برهان الدين هم په ډيره بې قرارۍ سره منتظر دي ، او

يصلي پر خلاف کومه خبره وکړاي شم ، دروند ه سلطان ! په دې هکله چې ته ځنګه وايې همغسې به وکړم .
. اسونه يې ودرول ، را ښکته شول او سلطان ته يې تعظيم وکړ . سلطان هم هغوي وپيژندل . ځکه هغوي د سلطان جاسوسان و.

قيقت کې د کرميا حکمران دکومې غلطي انګيرنی ښکار شوي دي . هغه کتلي چې تاسې او علي پاشا دواړه په اروپا کې په
د ورکړل شوي اودا کار په ځانګړی توګه دهغو نصرانيانو له اړخه شوي چې د تيمورلنګ په لښکر کې ور ننوتي دي او د همغه

ټول زما سره يو ځاي د بروصي په لور کوچ کوي ، علي پاشا زويه ! زه پوهيږم چې د کرميا حکمرا ن به زمونږ پر خلاف د
و اوس خو زما اراده ده چې د کرميا باغي حکمران ته دددې بغاوت داسې سزا ورکړم چې هغه دټولو سيمو څخه بې واکه او
يرته بروصي ته راستانه شو او درا ستنيدو سره سم به ستا او د ريونا واده په پوره جوش اوخروش سره تر سره کړو . راځئ

اکل او بيا سلطان بايزيد دخپل زوي وليعهد محمد او علی پاشا سره يو ځاي د روميل د ولايت په لور کوچ وکړ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

له ، نو درې واړه وارخطا شول او د وارخطايې او اندېښنو په ګډ آند کې له ميلمستون څخه راووتل ، کله چې نريوس را نزدې

ې کوم بد خبر راوړي او نه ماته زما د ځان په اړه کوم ګواښ متوجه دې ، بلکه ماتاسو ټولو ته يو ډېر ښه خبر راوړی دی.

مد اوعلي پاشا هم ملګری وول.
تاسې درې واړه هم د سلطان او علي پاشا د راتلو سره سم تيار اوسئ ځکه چې مونږ ټول د سلطان اوعلي پاشا سره يو ځای د

مراسم پر ځای کړې .
رته يې وويل :
وهيږم چې علي پاشا د ريونا سره څومره مينه او محبت لری ، زه په دې هم پوهيږم چې ددې پرته به دهغه حالت څه ډول وی ؟

ر علي پاشا ته ډيره څه په لاس ورغلی دی . خو دددې جنګ نه وروسته سلطان ته يو ډېر بد خبر راغلي اوهغه دا چې په اسيا کې
ر ټول هلته په بروصه کې دعلي پاشا په کور کې تم کيږو. په خپله سلطا ن او علی پاشا به د کرميان په لور، دهغه ځای دحکمرا

دې . دا به دعلي پاشا د جاېيداد ، دهغه د باغونو ، زمکو او هر څه مالکه وی اودا ځکه چې علي پاشا بل کوم ورور نه لري چې

ی برخه درکړي ،خو زما لورې ته دهغوې دا وړانديز هيڅکله هم و نه منې ،
سوګند چې زما په ذهن کې هم دا خبره نه ده راغلي او نه به کله هم راشي . بلکه زه غواړم چې دريونا د دې ځايه د تللو وروسته

ی يو .د قبر په غاړه ولاړ يو . لورجانې ! د ريونا د واده وروسته زه به په ليکلي توګه عهدپاڼه و ليکم چې زما او زما د ښځې
د علي پاشا مور ، يا خور او يا په خپله علي پاشا له تا څخه هلته د تم کيدو غوښتنه وکړي نو ته د هغوې دا خبره و نه منی او
رم .
باغونو مالکين زما کوچنيان ګرځي . زه به ددې څخه زيات نور څه غواړم ، خو زه له تاڅخه يوه هيله لرم چې ددومره سترې

(c) ketabton.com: The Digital Library

لاشریک خداي سوګند چي همدا د ریونا غوښتنه ،دهغي هيله ، اود هغي د خوښي عين مطابق ده ، نریو س خورې ! په دې هکله
او تل پاتي واوسي .
ه فيصله شوي توګه اعلان وکړ چي:
سلطان د لښکر په لور ولاړ شو .

ه راوړو اوبیا به دلته مونږ هم خپل ځان تيار کړ و . که چيرې تر ماښامه پورې سلطان اوعلي پاشا را ورسيدل ، نوبيا به مونږ

ټول کړل ، ويي ترړل ، نریوس خپل کوچنيان اوخپله مور هم له ځانه سره را روان کړل ،دې حویلی ته يي راوستل اوبيا رستاک

رستا ک په اسونو د زينونو د ايښولو نه وروسته په توبرو کي دخوراک اوڅښاک شيان په ځاې کول . په همدوخت کي ریونا د

کيتهنا ریونا د خپله ځانه را چاپيره کړه دهغي تندې يي ښکل کړ او بيا يي ورته وویل :

ل ، زه هيله منده یم چي علي پاشا به اورومرو زمونږ پسي دلته کلي ته راشي ، مور ې ما کتل چي یو سپور د لښکر څخه را ووت

ي تاسو ته په د ې اړه کوم اعتراض نه وي .

ه نولورجاني ! څوک به ولی اعتراض کوي ؟ ځکه چي اوس خو ته او علي پاشا دواړه یو له بله سره منسلک شوي یاست ،
جي هغه به هم هيڅکله هم په دې خبره اعتراض و نه کړي . که چيرې ته د حویلۍ نه بيرون دخپل علی پاشا استقبال کوې ، اوهغه

ړه یو ځاې دحویلی په انګړ کي ولاړه وه. کيتهنا د آسونو اخور ته راغله ،او رستاک ته يي وویل:

که چي سلطان بايزيد ا وعلي پاشا دلته راځي اومونږ ټول د هغوې سره یو ځاې د بروصي په لور درومو.
اظهار په خوله نه شم کولې .

کلي ته د رارسيدو سره سم دلته تم شوې دې ، اوعلي پاشا د لښکر څخه را بيرون شوې او زمونږ دحویلی په لور را روان دې .
ي اجازه ورکړه او اوس ریونا دحویلۍ څخه بيرون دعلي پاشا د استقبال له پاره ولاړه ده.

ن . په دې خاطر په دې ورځو کي مونږ بايد د ریونا د ډيرو وړو وړو غوښتنو خيال هم وساتو . فکر کوم چي مونږ هم بايد د

هم د هغوې سره یو ځاې هملته ودریږو . په دې خاطر چي علي پاشا زمونږ له پاره اوس هر څه دي. رستاک د کيتهنا خبره و

و ځليده علي پاشا هم وکتل چي هغه دحویلی په دروازه کي دده د استقبال له پاره ولاړه ده . په دې وخت کي ریونا دخپلو نازکو

ثير ګرزيدلي وه ، دهغي په سترګو کي د محبت او الفت هيلي د ورايه ځليدې .

(c) ketabton.com: The Digital Library

ه وويل :

لم او دننه حويلی ته يې يونه سم .

ړ را وسپېرم ، تر اسمانه به څېرې کړم ، او ستا په ليندی کې به غشي شم او ستا د تورې تيره ژی به شم او ستا ددښمنانو ټولې

منډه کړه او علي پاشا ته ور غاړې وت ، هغه يې په تندې باندې ښکل کړ ، د هغه وروسته د هغې ښځې کيتهنا د علی پاشا سره
يا بيا يې دهغوی سره مينه وکړه او ښکل يې کړل . ترڅو وخته پورې ريونا دعلی پاشا آس په اخور باندې د ترلو له پاره روان

ی ؤ، زما دبيرته ستنيدو سره سم لښکر د بروصې په لور روانيږي ، په دې خاطر زه ستاسې څخه غواړم ، چې د وخت د ضايع

مونږ د ځانونو په تيارولو باندې پيل کړې ، زويه ! اوس خو مونږ ستا د راتګ انتظار کاوه ، ريونا هلته په چت ختلې وه او ستا
ازې څخه يې بيرون ستا انتظار پيل کړ . تر څو هملته ستا استقبال وکړي . زويه ! که ته اوس بيره کوې نو لږ ځندوکړه مونږ

ی پاشا سره يو ځای حرکت وکړو .
خوندي ساتلو دنده و سپارله ، او پخپله د علي پاشا سره يو ځای په سفر روان شول.
تاک ، کيتهنا ، نريوس ، د هغې دمور پربيسا او دواړو کوچنيانو پيژندګلوي وکړه ، سلطان بايزيد او وليعهد محمد هم د رستاک

نته را نزدې کړه او دهغې په سر يې هم د شفقت او مهربانی لاس را ښکود ،او ورته يې وويلې :
ن محسوس نه کړې ، مونږ ټول له تاسره يو .
ير خفه شو ، خو بيا سلطان نريوس ته مخ کړ او ورته يې وويل چې :

ان زما په څير غريبې کوندې ښځې ته دا ډول الفاظ نه و ويلې . ستا ددغه الفاظو په خاطر خپل ځان ډير زيات سعادتمنده او

ل جائيداد د نريوس د کوچنيانو په نامه کړې او نريوس دې دخپلې لور په ځير د ځانه سره ديو ځای اوسيدولو ژمنه کړې ده .
ه په بروصه کې ددې نه زياتې خوشحالی او اسانتياو تيارې کړل شي ، که چيرې تا نريوس خپله لور ګرځولې ده نو بيا دا هم و

لو آسونو باندې سپاره شول او دلښکر سره يې يو ځای د بروصې په لور حرکت وکړ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغوې ته د سلطان بايزيد د لښکر د راتللو په هکله خبرو رکړي و . صليبيانو د نايکوپولس د ښار محاصره پرې ښودې وه او

شا او وليعهد محمد دواړه ځانته نژدې را وبلل،د جنګ په پلان يې کار پيل کړ، د لږځند وروسته ددرې واړو په خوله خندا وه او

ې درې واړه بيرته دخپلو خپلو فوځونو مخې ته راغلل. په دې وخت کې سلطان بايزيد ددښمن لورې ته کتل ، هغه چې چيرې هم
کتل ، په سترګو کې يې اوښکې راغلې ، بيا دخپله آسه را ښکته شو ، په زمکه کيناست ، بيا يې سجده وکړه اوپه ډيرې عاجزئ

او محمد ته وويل :

فوځ ترتيب د پخوا څخه جوړ کړې و . سلطان د خپل خداې تر مخه په سجده پريوتو او دهغه د ذات څخه په ډيره عاجزی دخپل
دهغې وروسته يې د علي پاشا او محمد لورې ته وکتل او ورته يې وويل :

نو دهغوې وړاندې راتګ ، دهغوې يلغار د خپل جوړ شوي پلان په مطابق دفعه کړئ .

چپ اړخ په لور ولاړ . خو د لښکر د منځنی برخې په لور په خپله سلطان ولاړ . کله چې دا کار دپلان مطابق پاې ته ورسيد نو
هد محمد دواړو هم خپل ځانونه د لښکر په دريمو صفونو کې ځاې په ځاې کړل . په دې وخت کې سلطان تر ډيره وخته په خپل

هغه به تاسې ته د ټولو اسر ارو او رازونو دښکاره کولو،د برې او فضيلت دسبب کيدو سوبه درو ښي.

د تيارو ، په هوا کې دچټک تلونکو وريځو په څير په حرکت راغي ، مخته راتګ يې پيل کړ، او بيا د سلطان بايزيد په لښکر

. مسلمانانو په لښکرو باندې دومره فشار راوست چې هغوې د فشار له امله ښي او چپ اړخه ته شول او دوې ته يې لاره ورکړه
تلو تر مخه سلطان بايزيد يلدرم ، علي پاشا او وليعهد محمد درې واړه و لاړ و . بيا پخوا له دې چې صليبيان د مسلمانانو ددرې
مره سم دسلطان بايزيد يلدرم شاته نژدې څلويښت زره نيزه ويشتونکي د يوه ستر ځنګل په څير را پورته شول ، په دې وخت کې
کبير غږ پورته کاوه ، دعلي پاشا او وليعهد محمد تر شا هم همداسې حال و . صليبيانو وکتل چې دهغوې مخې او شاته همدا حال

لمه کوله ، سلطان بايزيديلدرم ، علي پاشا او وليعهد محمد د څو ثانيو له پاره دتکبير اوازونه پورته کړل خوکله چې هغوې چپ
ان بايزيديلدرم ، علي پاشا او وليعهد محمد ځوابي حمله پيل کړه .

ې ددښمن پرخلاف په يوې وينه تويونکي لوبه باندې مصروف وي ، دسلطان دجنګ دا طريقه د صليبيانو له پاره نوې وه ،
وي اودهغوې کار به يې ور تمام کړې و.

(c) ketabton.com: The Digital Library

امیابي ډاډ منه وه ، اوبیا کله چي سلطان بایزیدیلدرم ، علي پاشا او ولیعهد محمددخپلو لښکرو سره د صلیبیانو ځپول پیل کړل ،
وستي څادر د تښتیدونکو خوبونو په څیر،بدلیدل شروع شول .

ښتي ، چي هغي په خپلو لښکر و باندې چیغي وهلي او هغوې یې د مسلمانانو پرخلاف را پارول. سلطان بایزیدیلدرم د سجسمنډ په
سره یې دعا وکړه .

ول ته ، بلکه ستا اخرى دین ته یې هم سپکاوې کړي دې ، اې الله ! ما اوس هغه خپل هدف ټاکلې دې ، نو یا الله ماته دهغه په

هغه سلطان بایزیدیلدرم دشکله پیژانده ، هغه بایزید پیژندلې و . په دې وخت کي یو ځل دهغه په زړه کي دا فکر را پیدا شو چي
ړه او ډال را واخستل او د سلطان بایزیدیلدرم مقابلې ته په ډیره نازړه توګه تیار شو .

ر ستا تر مخه ولاړ یم او ستا ددې ګستاخۍ او بدژبۍ سزا درکوم.

زیدیلدرم پر هغه د توري ګذار وکړ نو دهغي ډال یې لرې و غورځاوه او دسلطان درنې تورې د هغه اوږى تر اخره پورې د

ر دهمغي ځایه یې په صلیبیانو باندې له یوه اړخه یرغل راوست ،دې حملي د صلیبیانو هغه پاته روحیه هم له منځه یوړه ، او په
مانانو رحم وکرم ته پریښودې او په خپله ټولو دتیښتې لاره خپله کړه . سلطان بایزیدیلدرم د نایکوپولس ښاروال د خپل فوځ سره

ړل شوي و ې ، هم د هماغه صلیبیانو خیمو کي ځای په ځاې کړې او پر هغې یې پهره و دروله .

غبړ وکړ ، ددښمن دلښکر کومه برخه چي سلطان له ځانه سره بندیان کړي و هغوې یې ټول په یوه ځاې کي سره را ټول کړل
وي شیان یې ورته و ښوول . خو کله چي سلطان د خیمو لورې ته ولاړ نو په سوالیه توګه یې خپل ښاروال ته وکتل او غوښتل

پاره دعیش اوعشرت سامان و له بله اړخه یې دخپلو فوځونو په راپارولو کي هم ډیر ستر رول لوباوه ، دوې ټولې هملته په
خوا دیخوا و نه تښتي .

یوه وخته پورې سلطان د جنګ د میدان جایزه واخیسته ، اوبیا په یوه ځاې کي پر زمکه باندې کیناست ، اوبیا یې علي پاشا ته

(c) ketabton.com: The Digital Library

سلم د نائټو څخه اخوا د اروپا د هر قوم ستر ستر خلک زما مخې ته را حاضر کړئ.

ئټ ، بويري ، د هنګري سورمار هم شامل و .کله چې هغوې سلطان ته را نژدې شول نوټولو خپل سرونه ښکته کړ ل ، سلطان
اوف ډي نيورس او دهغه ملګرو ته يې هم دخپل ځان سره د کيناستو له پاره وويل : ددې سره سم دفرانسې جنرال دخپلو نورو

ي بنديانو په څير نيول شوي او د اروپا ډير ستر ستر سورماران او جنګي پوهان په کې شامل و ، دهغې وروسته يې ټولو ته په

ميرې خاوندان هم . کيداې شي ستاسې د لمړئ ميراني په هڅو کې ستاسې خلک تاسې ته مجرمين ووايي ، او تاسې خپل

لو او نه به په راتلونکي کې ستا پر خلاف دجنګ له پاره ځان تياروو . خو زه ستاسې د ټولو اوستاسې هغه ملګري چې دلته نه

ي يم ،تر څو تاسې هر يو خپل خپل هيواد ته ولاړ شئ . هغه حماقت او بې عقلی چې تاسې زما سره د جنګ کولو په خاطر کړې

ل وکړ او ورته يې وويل :

حالی سره زما لورې ته راشئ، څومره فوځ مو چې زړه وی زماپر خلاف يې راوړئ ، تاسو به تل ما د جنګ په ډګر کې
نو په څير پراته دي . ټولو ته وواياست ! چې هر هيواد،هر حکومت ، هر جنرال ، چې غواړی ما سره د جنګ ازميښت وکړ ي

ندې راوړم . خو زه داسې هيڅکله هم نه کوم . زه تاسې ټولو ته د خپلو کورونو په لور د تللو اجازه درکوم او دهغه غضب په اړه

هغه بيرته کيناست او سلطان بيا په خبرو پيل وکړ.

له تاسې سره په بربنده زمکه ناست يم . نو په دې خاطر تاسې که غواړئ څه ووايی نو په کيناستو يې ووايي ، د دريدو اړتيا نه

دزړه پراخوالي ، ستا حوصلي ، ستا هوډ او عزم ته سلام کوم . چې تا مونږ وبښلو ،او مونږ ته دې د تللو اجازه راکړې ده .

،که څه هم زه دهغوې د زړونو ترجماني نه شم کولي او زه د خپل زړه خبره کوم چې که کاؤنټ ډی نيورس که د انسان زوي
ه والي ورکړې ، زه يو ځل بيا ستاسې عظمت ته سلام کوم . ايا ته اوس ما ته او زما د ې نورو ملګرو ته د تللو اجازه راکوئ ؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځ .

فرازي له ځانه سره لري .

کډې شوی یاست . تر څو دخپلو لښکریانو زړونه خوشحاله او هغوی دجنګ په لور تشويق کړئ ، په هغه څه چې زه تر ټولو
د مفتوحو سره داسې سلوک کوي ، خوستاسې خپل صليبي لښکر چې دخپله اړخه د يوه مقدس جنګ د پيلامې له پاره دلته راغلي
مرې ګندګۍ او چټلۍ کې تر پښو لاندې کړې ده . تاسو خلکو د نسوانيت جوهر د تمرد ، بې حيايي او فنا انجام ته رسولي دې .

يم. ما تاسې ټول دلته په دې خاطر را وغوښتلئ چې هغه وخت چې ما تېښتيدونکي دښمن دخپلو سالارانو او جنرالانو سره يو
ې وي او ياکومې نجلۍ ته د داړول زحمت ورکولو هڅه شوي وي نو خپل لاس دې پورته کړي .

فرانسې جنرال کاؤنټ دي نيورس په حيرانونکي توګه کله دغه نجونو ته او کله هم سلطان ته کتل ، په دې وخت کې هغه غوښتل

څخه کوم تحقيق، زه تاسې په بنديخانه کې هم نه ور اچوم ، او نه به مو خپل اسيران کړم . بلکه لږه شيبه وروسته زه غواړم تاسې

م نه ښکته شو ،دهغه تر څنګ د اروپا نور جنګي مشران چې دخپلو لښکرو سره دلته راغلي و او اوس د سلطان تر مخ ناست و

ه او ورکړه ده . د ښځې عزت د ګل د رګ څخه هم ډير اعلي او پورته وي ،د هغې عصمت او پت د ورځې په رڼا کې ، دشپې
ه باپته وي نو هغه د نصبې شرافت پيژندګلو،او دخوشحاليو غوړيدلي جال دې ، خو يوه بې ابرو او بې عصمته ښځه ، يوه بې
ه ، نو هغوې دغه ډول انځور نه شی وړاندې کولې ، ستاسې په ټولنه کې دښځې ابرو د غوښتنو دسوند پر موادو دبې ابرويي د

وخت چې تاسې دلته را بلل شوي وئ نو يقيننا چې تاسې به ويريدلي ياست چې مسلمانان به له تاسې سره ډير بد سلوک وکړي ،
مه دريږئ ، کينئ ، زه ستاسې په هکله يوه پريکړه کوم ، ماته لږ څه مهلت را کړئ ، زه به ستاسې په اړه د فرانسې د کاؤنټ

زه هغوې ټولو ته ښنه کوم . نيورس ! زما مخبرانو ماته خبر راکړې دې چې د صليبيي جنګياليو او دهغې د مشرانو له پاره يو
وو ميزبانانو کومک او دهغوې د ژوند خونديتوب پورې را نغښتې دې .

(c) ketabton.com: The Digital Library

ر يم چې هغه هغه ته كتل خو هيڅ تعرض يې پرې و نه كړ . نه يې د لاش وړونكي منه كړل او نه يې دهغوې تعاقب وكړ . بلكه

ه زرګونو اروپايي نجوني چې دلته ولاړې دي دوې هم ته د خپلو فوځونو په خوندي ساتنه كې دډينوب درياب په غاړه ولاړې

سلطان سمدستي خپلې پښې شاته كړې . بيا كاؤنټ دي نيورس بيرته سيخ كيناست او سلطان بايزيديلدرم ته يې وويل :

ر كه چيرې داسې نجوني د كوم اروپايي حكمران پر لاس ورغلي واې نوتر هر څه لمړی به هغه په هغوې كې ښه ځريدلې واې
چې تا دې ټولو نجونو ته ازادی وركړه او اوس چې ته دا نجوني زما سره يو ځاې اروپايي جنګي بنديانو ته ورسپارې او هغوې
ف ، عدل ، اخلاقو او كردرا ته سلام وړاندی كوم . يقينا چې ته دزړونو قايد يی او د اخلاقو او كړچار يو ډير ستر معلم يې .
طان ! زه يو ځل بيا خپله ژمنه تكرار وم ، چې كه چيرې په راتلونكې كې كله هم صليبي ځواكونو ستا پر خلاف سر راپورته كړ
لاسه څه ډول وهل خوري .

ر ته ور سپارم ، ددې ځايه لږ مخته په لږ واټن كې دډينوس د درياب په غاړه يو بحری بيړه ولاړه ده ، نيورس به دخپلو ملګرو په

نه نجونو هم دا كارو كړ .او د سلطان بايزيدلدرم په صفت كې يې شعارونه وركول پيل كړل. په ځواب كې يې سلطان د هغوې

ي پاشا ته وكتل او ورته يې وويل :

رتيب دروم پاپای اعظم ته هم پوره سپكاوی تر غاړه شوې دې .اود ا ځكه چې دا صليبي جنګ دهمغه به خطوطو او ليكنو
شم . او ددښمن د عكس العمل انتظار وكړ م.ددې نه علاوه ، علي پاشا او محمد زويه ! تاسې پو هيږئ د بروصې دښارڅخه د

ه دې جنګ كې د برخې اخستلو له پاره تر ټولو ستر لښكر را استولې و،دا په داسې حال كې چې ددې تر مخه مونږ د قسطنطنيې

يم او دروم په لور ، چيرې چې د سينټ پيټر دعبادتځاې قربان ځاې دې ، مخه كوم او هلته به د خپل سوګند سره سم خپل آس تړم
ا صليبي جنګ د پيلولو فكر او جرأت و نه كړاې شي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

لړه شيبه وروسته به مونږ او تاسي ټول د دښمن ډيراو معاينه وکړو ، دهغه ځايه چې هر څه تر لاسه شول نو دهغې يوه برخه به
کتلو وروسته ، علي پاشا ! ته به سمدلاسه د ريونا پسې ولاړ شې، که زما مني نو تر هغو چې مونږ په نايکوپولس ښار کې تم
ې ؟

شاهي خزانې ته ولېږله ، بله برخه يې په نايکو پولس ښار کې د تم کيدو نه علاوه ددښمن پر خلاف د خوزښتونو د مصارفو

شوي و نو لښکر ته يې هملته د پړاو کولو حکم ورکړ . په دې تم ځاې کې د سالارانو د اوسيدو له پاره ډېرې ښې خونې جوړې
د حکم په اساس د ريونا د راوستلو له پاره دهغې د کلي په لور روان شوي . تر څوريونا له ځانه سره د نايکوپولس ښار ته

ډينيوب د درياب څخه د يونان پورې او ان تر دجله او فرات پورې د اسيا ټولواک واکمن و. او د اروپا خلکو ورته د نړۍ فاتح

صيبت خو بلکل په حساب کې نه را ته .

و د افاقو شونډې سرې شوې وې اولمر دډوبيدو لورې ته ور ښکته شوي و، په همدې وخت کې ريونا په داسې حال کې چې د
اګې يې نيولې وې دننه را ننوت ، ريونا په ډېره حيرانونکې او خاصو احساساتو سره علي پاشا ته کتل اوبيا يې د ډېرې زياتې
ه کيدونکې نه وه ، نو دهمدې فکر په اساس دهغې قدم درېدلې و. تر څو شيبو هغې په ډېر شوق ، ډېر محبت سره علي پاشا ته

په کتلو سره علي پاشا خپل دواړه لاسونه پرانستل ، دواړه ماشومان د علي پاشا سره ور غاړې وتل . علي پاشا پر زمکه

(c) ketabton.com: The Digital Library

ې وروسته علي پاشا نورو ټولو ته سلام وکړ،نریوس را مخته شوه او هغه یې په تندي باندې ښکل کړ او ورته یې وویل:

رانسې جنرال کاؤنټ دی نیورس هم و ، ددې تر څنګ د صلیبي لښکر و په زړګونو نجوني هم و نیول شوې ، بیا سلطان
ه دلته راغلې دي نودوې بیرته همغو خپلو خپلو سیمو ته ورسوي، څرنګه چې په جنګ کې د ګډون له پاره د ډینس بحري بیړه
ورکړه .

ځانه سره یوسم ،ځکه چې سلطان بایزیدیلدرم همله د نایکوپولس په ښار کې زما او د ریونا داوسیدلو له پاره ځای تیار کړې دې
ه وي ، خو په هر صورت بروصې ته د تللو تر مخه به زه اوریونا یو ځل دلته له تاسو سره ووینو.

ولس ښار کې تیارکړې دې . په دې ترتیب ته کولې شې ریونا له ځانه سره همله دیره کړې ،خو دا را ته ووایه زویه ! چې ته به

باره اوسم . اوس پریږده چې اس دې په اخور وتړم او بیرته را ستنه شم نو نورې خبرې به کوو .

زما څخه اخلې نو زه هم دهمدې رشتې احترام کوم چې زما او ستا تر منځ شتون لري. ته همدلته و دریږه ، زه په خپله اس تر

ضد مه کوه ، اس به زه وړم او هلته به یې همدا زه تړم .

و زویه ! دا غواړی پر تا باندې هم خپله خبره و مني .

ه واسطه ستومانه شوې او هم یې دومره اوږود سفر کړې دې .

ه زوره وخندل .

او قیضه ترې لرې کړه ، او د زین سره چې کومه څرمنیزه خلطه نښتې ده هغه ترې را واخله او له ځانه سره یې راوړه ، په

ره یې راوړه ، دعلي پاشا څنګ ته راغله او بیا یې ورته وویل :

(c) ketabton.com: The Digital Library

وويل:

، ځکه چې په هغې سامانونو کې د قیمتي زیوراتو نه علاوه جواهرات او دښایست او تزئین ډیر زیات شیان موجود و ول. د

ګه غواړې هغسې یې وویشه .

ي پریکړه تاسې میره او ښځه کوئ .

خه یې یوه برخه د نریوس له پاره ، بله یې د ریونا او دریمه برخه یې د سریان له پاره کیږدئ. اوس نو که چیرې تاسې په دې

ور سریان له پاره ورکړئ .

یونا دعلي پاشا په لور وکتل او ورځخه یې وپوښتل چې ایا ته زما ددې خبرو سره اختلاف لرې ؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

، اوپاته دواړه برخي چي ستا او د سريان رسيدلي هغه دخپله ځان سره خوندی و ساته . بيا ريونا دخپلي مور په لور مخ کړ او

ري لښکر عکس العمل نه وي را ښرگند شوي ، اوکه اروپايي ځواکونه غواړي له تاسي څخه د انتقام له پاره ر ا ووځي نو ته ،
ده چي ريونا به له تاسره يو ځاي ځي ، نو زه غواړم تاته دا ووايم چي کله چي ستاسي لښکر د نايکوپولس څخه بروصي لوري

، او تااو بايزيدیلدرم ته بل کوم لوري ته دهغوي دمقابلي له پاره کوچ کولو ته اړتيا پيدا شي نو زويه ! ته به بيا د ريونا سره څه

له پاره دلته راولم تر څو له تاسو ټولو سره ووينی ، ددې وروسته بيا دواړه د لښکر سره يو ځاي د بروصي په لور حرکت کوو .

خاطر دلته راوړم او زه به بيرته ستون شم.

ن مو ور رسولي دې خو بيا هم سلطان په خپلو ټولو سيمو کي جاسوسان خپاره کړي دي او سلطان هغوي ته تاکيد کړې دې ،
، هغوي پر مونږ د يرغل پلان لري خبر راکړي ترڅو مونږ د مخه دهغوي پلان شنډ او ځواکونه يي دړې وړې کړو .

روسته به ريونا له ځانه سره اخلم او بروصي ته به ځم . اوس ما دخپل پلان تفصيل تاسي ته ووايه، که چيري په دې لړ کي

ه زړه زړه کي يي ورته وويل :

ه ځايه پورته شو تر څنگ يې نريوس او موريي پر بيسا هم د خپلو ځايو څخه پورته شول او ددواړو کوچنيانو سره يو ځاي د

(c) ketabton.com: The Digital Library

کوم ، ما به هيڅکله هم نه وي کړې ، ځکه چې ته دمور يواځنۍ زوی يې ، نو په دې خاطر زما هلته په بروصه کې ستا د مور

ه خود هغې د نښې په توګه دهغې ور سره ناسته ده . نو په دې توګه به هغه ته يو ډول اطمينان ور په برخه واې ، دويمه خبره
سته دې لورې ته را وستم ، نو ايا دا خبره به زما مور قيرات نه وي محسوس کړې ؟ او يا په باطني توګه هغې ته دا احساس نه
اشا ! په دې کې هيڅ شک نه شته ، چې ريونا له پاره ته تر ټولو قيمتي پانګه يې . خو علي پاشا ! مونږ دواړو ميړه او ښځې ته د

ت کول په کار و چې ما ته د لښکر سره يو ځاې د بروصې ښځه دې سيمو ته راوستلې!

ستنه همدا وه ، چې زه له تاسره په لښکر کې و اوسيږم. خو که چيرې په هغه وخت کې تا ويلي وې او سلطان دې هم په دې خبره

ې وکړم . خو کله چې لږه شيبه مخکې تا زما د مور او پلار سره دلته په ميلمستون کې خبرې کولې چې که چيرې نوې جنګ و
دې ځاې کې د تم کيدو په ځاې بروصې ته د مور ځنګ ته ولېږه ، ما ته به دهغې په خدمت کې ډاډ او سکون تر لاسه کيږي او

ه ګيله شکوه وکړي . ځرنګه چې ته دلته راغلي يي ، نو اوس همدلته اوسه ، زه هيله لرم چې په ډيرو لنډو ورځو کې به مونږ د
ډير ژر کار و ختم کړو . او بيا به د بروصې په لور کوچ وکړو . دهغې وروسته که بيا کوم داسې پروګرام را مخته کيږي نوبيا
دواړه ميړه اوښځه د هغې سره تفصيلي خبرې وکړو اودهغې ښځه به ښنه هم و غواړو . زما په فکر که دهغې په زړه کې

(c) ketabton.com: The Digital Library

ي د هغوې خولې پرانستې . په هغو کې یې دننه سترګې ور ننویستې او بیا یې بیرته دواړه کڅوړې د ریونا په غیږ کې کینودې

س چې ته څنګه غواړې هغه وویشې نو وي ویشه .

، مونږ دواړه د یوه بل له پاره یو او د یوه بل له پاره به اوسو . علي پاشا ! که ته اجازه راکړې نو زه به خپل پلار دلته را وبلم

ع باندې و غږېږه . بیا نوټول یو ځای یوه پریکړه کوو او دهمغې په مطابق به عمل کوو .

ه ورکړې و ې ، هغه هغې په خپله مخکې کینودې او بیا یې خپل پلارته مخ کړ او ورته یې وویلې .

غشو د خلطې په منځ کې اینودې وې، بیا وروسته یې چې له ماسره په میلمستون کې خبرې کولې دا ورته را یادې شوې ، اوس
ې لړ کې ما د علي پاشا سره مشوره کړې ده خو دا بلکل په دې باندې خبره نه کوی ، هغه دا خبره تاسې ټولو ته پرې اینې ده.

ه ددې خبرې ځواب ورکړ م ؟

ل سامان هلته بروصې ته د علي پاشا مور ته له ځانه سره وروړې وې ، او همغې ددې سامان د ویش کار په خپله تر سره کړې
مغې حقداره یې ، هغه له ځانه سره بروصې ته یوسه ، خورې ! داستاسې په کارېږي . خورې ! ته خو وینې او پرې پوهیږې هم
خه زما برخه هم را وکاږې ، ریونا ! زه ستا د فکر نه ښه خبره یم . زه ستا ممنون او شکریه کونکې یم ، چې ته زما دومره غم

ټهنا ته هغه د منلو وړ وي نو زه به پرې څه نیوکه وکړای شم .

(c) ketabton.com: The Digital Library

يونا علي پاشا له ځانه سره خپلې خونې ته يوړ.

او په دې ترتيب د ريونا سره يو ځاې مخته ولاړ .

لی پاشا يو دم دخپله آسه را ښکته شو ، د علي پاشا په لور په کتلو سره ريونا هم په تيزی سره دخپله آسه را ښکته شوه . او دخپلو

ې :

ڼا ته وکتل او ورته يې وويل :

ې په انګړ کې و درید او علي پاشا ته يې وويل :

ستنه شوه چيرې چې علي پاشا او سلطان ولاړ وو. کله چې هغه را ورسيده نو سلطان ورته وويل :

وه ، په دې وخت کې وليعهد محمد دخپلې حويلی ځخه يوه خورجين را وړې وه ، هغه دا خورجين د سلطان بايزيدیلدرم تر مخه

ې و . ددې نه اخوا په کې نور ډير قسم جواهرات هم موجود و . علي پاشا او ريونا ددې شيانو په کتلو باندې هک پک حيران پاته

(c) ketabton.com: The Digital Library

يه ! رارسيدلي ده . علي پاشا ! په تير جنګ کې چې د غنيمت کوم مالونه مونږ ته رارسيدلي و په هغې کې د سروزرو او طلاو
وخت چې هغه زما د توري د ګذار لاندې راغي نو دا تاج يې د سر څخه ولويد . او ما همغه وخت را و ا خست او دخپل آس په
ه ، کيدائ شي هغې خپل تاج هملته په پړاو کې پرې ايښې وي او يا يې د ويرې او تيښتې په حال کې خپل تاج هم له ياده ويستلي

ي کړاې ، ځکه د کرميان د جنګ دميدانو څخه د فراغت نه وروسته مونږ غوښتل دبروصې په ښار کې ستاسي واده په شاهي
ه ښار کې ستاسو د دواړو نکاح وکړو . زما لورې ! علي پاشا ماته دخپل زوي په څير حيثيت لري ، ما دخپل زوي په واده کې
ي کړو .

نه تاته د بروصې په ښار کې تر لاسه شي . خو لورجانې ! په دې ځاې کې ته اوس همدا شيان قبول کړه . ګوره ريونا ! ته هم

يونا لورې ! هغه څه چې ستا تر مخه دې نو دا ټول له ځانه سره و ساته ، ددې وروسته به د بلې موضوع په هکله خبرې کوو.

ه ،

فکر کوم چې دا صليبيان مونږ د انتقام پرته نه پريږدي . ځکه مونږ چې هغوې ته کومه ماتې ورکړې ده هغه ډيره د ذلت نه ډکه
د وينه داده چې زمونږ په لاسو د ماتې څخه وروسته د اروپا متحده لښکر به د پولوپ د جزيرې په لور مخه کوى ، او هلته به نه
ى داسې هم وکړي نو مونږ به دخپل خداې په نصرت او کومک سره دهغوې په ځپلو باندې بريالي شو. اويو ځل بيا به دهغوې

ى دي . او هغوې ته مې حکم کړې دې چې هغوې دې په دښمن باندې څارنه وکړي او ددښمن د هر حرکت څخه دې مونږ ته خبر

ه پاته شو . تر هغو چې مونږ دلته د نايکوپولس په ښار کې اوسيږو نوريونا به هم له تاسره وي . خو کله چې مونږ د کوم جنګي

(c) ketabton.com: The Digital Library

نر څو زما د مور قيرات خدمت يې کولې ، ريونا وايي چې زما مشره ورندار د پخوا څخه په دې سيمو کې مقيم ده ، او د بله
.

کړې واې . ځکه چې ستاسې ددواړو د نکاح وروسته لښکر دغو سيمو ته کوچ کړي و او تا ته د ريونا سره د يوځاې کيناستو
ځې.

ې د ريونا فکر په حقيقت ولاړ دې ، دنکاح او واده وروسته ريونا بايد هملته دقيرات سره يو ځاې پاته شوې وې ، هغې به هلته د
هغه وخت کې چې ما کومه پريکړه کړې وه هغه د حالاتو غوښتنه و ه او ماته همغسې کول په کارو . او اوس چې ريونا څه

يو ځل بيا دکوم جنګې پلان له پاره حرکت کوو ، نو مونږ به بيا هم همدلته تا ستا دمور او پلار کور ته ليږو . اوکله چې مونږ د

زينونو سره ترل شوې هغه را پرانيزم . او د حويلۍ دننه برخې ته يې راوړم .

سونو د ترلو يوه کوچنۍ اخور هم شته . د اخور مخامخ د اودسونو او ځان پاکولو له پاره او هم د پخلنځي ځاې شته ، ريونا ولاړه
يوه لرونکې ونې او بوټې او ګلونه و . ريونا هلته تر ډيره وخت پورې و ګرزيده ، بيا بيرته دعلي پاشا خواته همل‍ته انګړ ته

کونو د حالاتو په هکله پوره معلومات مونږ ته نه وې راوړې .

ې څه ډير تزئين نه دې کړې . همدا راز دحويلۍ د پخلنځي څخه هم ډير کار نه شې اخستل کيداې ، ځکه زمونږ د دواړو ميره او

په دې حويلۍ کې کيداې شي مونږ يواځې يو څو ورځې و اوسيږو ، اويا څو مياشتې ، په هر حال اوس زما اوستا د اوسيدو ځاې
ځاې څخه زما او ستا دواړو ډوډۍ تياره را ځی .

ه ورکړلې ، اسونو په مړه ګيډه اوبه و څښلې او بيا يې د دانې او ګياه اخورې ته و درول .

ې په ښار کې د ماښام اذانونه پيل شوي و. دواړو ميره او ښځې همل‍ته په حويلۍ کې خپل لمونځونه ادا کړل ، اوبيا وروسته د لږ

(c) ketabton.com: The Digital Library

ړدي دوه مياشتې پوره شوې ، لږ څه دمخه هغه مخبران ، چې ما د لته د پولوپ د جزيرې په شاوخوا کې د دښمن د نقل و حرکت
پل پړاو کړې ، ددې ماتې خوړلې لښکر جنرالانو چې دله يوه اړخه زمونږ څخه د خپل انتقام د اخستلو له پاره ټولو اروپايې
انو ته تاکيدی ليکونه استولې تر څو ددې ماتې خوړلې لښکر سره چې دلته په اروپا کې يې پړاو کړيدې هر ډول مرستې وکړي .
.

ل چې دا ټولنه به نژدې همغومره ستره وه لکه څومره ټولنې ته چې مونږ د نايکوپولس په ښار کې ماتې ورکړې وه ، راغليو
، چې تر ولکې لاندې يې راوستې ، تر هغې به د جنګ څخه لاس و نه کاږی . مخبر دا خبر هم راوړې چې په دې جنګ کې د
خپله د خپلې ژمنې څخه تيرشوې دې نو ما اوس يو پلان تر تيب کړې دې :

که په دې سيمو کې ددښمن نقل وحرکت تر سترګو شو نو ښاروال به په اسانۍ سره هغه و ځپوي .

وپه ځپلو کې له مونږ سره کړې و ، نو زما زويه ! نو هلته به د صليبيانو د ملا دماتولو وروسته ، زما اراده چې د خپل لښکر

څه لمړئ مونږ ته يو ډير ښکلې د اوسيدو ښار تر لاسه کيږي ، دويم دا چې د قسطنطنيې پادشاه اوس د صليبيانو يو سترپنا ه ځاې
ځي ځواک هملته را ټول کړو او بيا به له همغه ځايه هر اروپايی ځواک چې سر را پورته کوی مونږ به يې د ځپلو له پاره تيار

(c) ketabton.com: The Digital Library

سره پوره اشنايي لري ، زويه ! څرنګه چې هغه دواړه ستړی ستومانه دي نوپه د خاطر ما هغوی ولیږل تر څو لږ څه ارام

د پولوپ د جزيرې په لور خوزيږو ، زما په فکر چې سبا سهر به دخپلو فوځونو سره یو ځای ددې ځایه کوچ کوو . مونږ به د

غو سيمو کې د صليبي جنګونو پيلونکي دغه راهبان اوپادريان دي چې ددې کارونو د ترسره کولو له پاره يې يو انجمن (ټولنه)
وه ، دهمدې انجمن پادريانو د روم پاپای اعظم ته ليکونه استولي و او د هغې څخه يې د جنګ دپيلامي له پاره د کومک غوښتنه
وپا حکمرانانو ته تاکيدي خطونه ليکلي و اوزمونږ پر خلاف يې د صليبي جنګ دپيلامې له پاره تشويق او ترغيب ورکړی و .

ې نو دا خبره ياده ساتئ چې هغه راهبان اوپادريان چې دغه انجمن يې جوړ کړی دي او هغه صليبيان چې د جنګ څخه تيښته
په غاړه دې . زه هيله لرم چې دپادريانو او راهبانو د انجمن ټول غړي و نيول شي ، دواړه ستر پادريان هم و نيول شی . هغوی

ن کړل . چې په دې ډله کې ستا پلار هم شامل دی . په دې اساس د مبلغينو ددې وژنو په خاطر هم دا انجمن د بښنې وړ نه دی .
چې څومره پادريان او راهبان دي او هغوی هلته دپولوپ د جزيرې په غاړه د ولاړو کشتيو په واسطه خپلو ځانو ته د تيښتې لاره

کړ او سلطان ته يې وويل :

ه دروميل ولايت ته ولاړ شو ، ريونا به هلته دخپل پلار رستاک په کور کې پريږدو اومونږ به د پولوپ په لور مخه کړو ، مونږ
خلاف جنګ پيل هم کړی نو هغه به سهار وختي وي او سهار سهار به هغوی د جنګ نغاره و ډبوي ، تر دې وخته پورې به زه د
عهد محمد چې کله د شپې په تياره کې د پولوپ جزيرې ته ورسيږو او هلته ددښمن تر مخه پړاو وکړو ، زه به دخپل لښکر سره
دريانو سره يو ځای لاس نيولي له ځانه سره تاسې ته راوړم . تاسې چې د خپل لښکر تر شاو پړاو کړی وی نو زه به دغه

ل ځواک له منځه وړی دی. په ساحل باندې ولاړو کشتيو ته يې اور لګولې ، او د راهبانو او پادريانو دانجمن چې څومره وګړي
کيږي . او دا ټول په دښمن باندې د غلبې له پاره ډير اغيزمن ثابتيږي .

مي . زمازويه ! اوس ته ولاړ شه ، ريونا به په ډيره بې قرارۍ سره ستا انتظار کوي او بيا دهغې سره يو ځای د سهار وختي

و پوښتل : علي پاشا، زما حبيبه ! ته سلطان د څه له پاره ور غوښتې وې ؟ ايا کومه مهمه مسئله وه ؟

ړی و ، همغومره ځواکونه يو ځل بيا هلته په پولوپ کې را ټول شوي دي ، د سلطان بايزيديلدرم سره دخبرو وروسته پريکړه
په لورې کوچ کوو . دعلی پاشا ددې خبرو په اړه ريونا غوښتل چې څه ووايي خو هلته د نايکوپولس په ښار کې د ماښام

(c) ketabton.com: The Digital Library

د پولوپ د جزيرې په لور وخوزيدل .

ه منځه وړل ، بلکه د سلطان بايزيد يلدرم د لښکر لار ښوونه يې هم کوله ، کله چې دسلطان لښکر ې د جزيرې څخه نژدې پنځه

.ي

جزيرې ته د ننوتلو يواځنۍ لاره هم همدا ده . د شپې په ژوره تياره کې دغې کوچنۍ او نرۍ پټۍ ته په رسيدو سره علي پاشا خپل
، خو د لښکرد بلې برخې سره يو ځاې علي پاشا د سمندر په څنګ څنګ کې روان و ، د سمندر په ساحل باندې چې څومره

له کونکو په مقابل کې يې د عاجزۍ او انکسار نه کار واخست، هغوې يې ټول و ښل . په دې ترتيب دشپې په تياره کې علي

سره را يوځاې کړې او د سهار د لمر خاته تر مخه هغه هلته د صليبي لښکر تر مخه پړاو کونکي سلطان بايزيد يلدرم د لښکر

ه جوړول پيل کړل ،هغه وخت چې سلطان بايزيد يلدرم د خپل لښکر صفونه جوړول ، نو په هغه وخت کې علي پاشا او وليعهد

ه وخت کې چې و ه . اوس زمونږ د لښکرو شميره نژدې يولک او پنځه ويشت زره کسان دي ، خو زه چې وينم د صليبيانو د

نږ د جنګ دهغې طريقې سره بلدتيا لري .

مو چې د نايکو پولس دښار په جنګ کې جوړ کړی و ، په منځنۍ برخه کې به زه اوسم ، ښې لورې ته علي پاشا او چپ لورې ته
ترۍ .

من د قوت اندازه اخستي ده ،او هغه مو په خپل مخکې درولې دې ، دتکبير د اواز داوريدو سره سم به ، زامنو! تاسې په کار پيل

پيدا کيږي . ستاسې ددواړو د لښکرو د غشو د ويشتلو په اساس به ددښمن دعسکرو صفونه يو په بل پسې له منځه ولاړ شي ،
عسکرې څواکونو تر منځ يوه ګډوډي رامنځته شي ، او مخامخ به زه دخپلو حملو په واسطه دهغوې تر منځ همداسې کيفيت را

اړو خواو څخه دغشو حمله و دروئ او پرې په پوره قوت سره حمله وکړئ . نو که چيرې مونږ ددې پلان په پلې کولو کې

(c) ketabton.com: The Digital Library

ږ. هغه طریقه دومره اغیزمنه نه وی . که چیرې مونږ د جنګ په عروج کې د ښي او چپ اړخه نه ددښمن په صفونو باندې غشي

جذبو دریښتونوالي ،او ستاسي د روح د پایمالولو پسي دي .

ه دې میدانو کې به هم تاسو په دښمن باندې لکه د توپان په څیر را وغورزئ ، زه تاسو ته ډاډ درکوم که چیرې تاسي یوائې یو
ه مو ماته ورکړه همدا سي به پدې جنګ کې هم ستاسي تر مخه ددښمن پر خلاف جنګیږم او دښمن ته به دا ثابته کړم چي مرګ

همغه ذات به ستاسي ملاتړې ، ستاسي دوست او ناصر وي او په دې میدان کې به تاسي ته هم بې له شکه برې په برخه کړي .

او ولیعهد محمد هم همداسي وکړل او دخپلوخپلو لښکرو مخې ته ورغلل .

د خپل لښکر سره یو ځاې د خپل مرکز څخه ډیر لرې دې ، او بیا هغه د صلیبیانو په زمکه کې ور ننوتي و . اوصلیبیان پر دې
ې څو وارې زیات و .

ې ډیر خفه و چې دخپل ټول توان په استعمالولو سره بیا هم نه و توانیدلي د سلطان بایزید یلدرم لښکر لږ څه هم شاته و تمبوي ،

او ولیعهد محمد لښکری د سترګو په رپ کې دد ښمن په صفوفو کې ور ننوتي ، اوبیا یې داسي په تیزۍ سره لکه د تیز باران په
ږ تر منځه ستر ه ګډوډی راپیدا شوي وه . کله چې ددښمن مخکنیو صفونو وکتل چې د هغوې په ښي او چپ اړخ باندې دمخالف
سره نیمایی کوي نو په دې خاطر به مخکې صفونه ددښمن په منځ کې پاته شي . نو په دې اساس به دهغوې مرګ یقیني شي .

ںکو باندې حمله وکړه ،د سلطان بایزید یلدرم دا حمله دومره سخته ، او تیزه و ه چې مخته صفونه یې یو په بل پسې و ځپول او

سترګو تر لیدو پورې وه . د صلیبیانو له پاره دا حال د زغم وړ نه و . نو په دې خاطر یې خپله ماتې و منله او څوک چې توانیدل

چې توانیدل و ځپول ، کله چې سلطان وکتل چې تښتیدونکي صلیبیان اوس دهغه د فوځ له پاره د خطر سبب نه ګرځي نودخپل

(c) ketabton.com: The Digital Library

و ځخه هم ډیره وه . زه د هغه خداې ممنون یم چې ددې توپیر سره سره یې بیا هم مونږ ته په دښمن د همغوې په زمکو باندې

جنګونو ځخه دا خلک ډیر مجرمان او فساد ی دي . په داسې حال کې چې د الله حکم دې چې «فتنه » د قتل ځخه هم بدتره ده .

یل :

علي پاشا غوږ ته ور نزدې کړه او په ډیره مینه او شفقت سره یې ورته وویل :

نه په لړزه کې شول ، په سترګو کې یې ویره را پیدا شوه ، سلطان لږ ځه نور هم ور نزدې شو . ځومره پادریان او راهبان چې
ه په لړزه کې و . په ځهرو یې د مرګ ویره ، په سترګو کې نا امیدي . سلطان یو ځل د ټولو جایزه واخسته ،اوبیا د ستر پادري

ي راهبان او ستاسې پادریان ستړې ستړې ډلې د تبلیغي ډلو تر نامه لاندې زمونږ سیمو ته راوړې او دخپل دین او مذهب تبلیغ
نو تاسو زمونږ پر خلاف د صلیبي جنګ پیلامه وکړه ، داسې خلک مو مخته راوړل چې د لوښتیا انځور یې جوړ او ، د نوې

کې مونږ د اروپا په زرګونو ښایسته نجوني و نیولي ، هغوې ټولي ستاسې صلیبي عسکرو زمونږ د نیولو ځخه د مخه بې عفته
نیولي او نه زما په هوډ کې کوم تغیر چا رواستلي شو . خو ما داسې و نه کړ ل ، ما دهغو نجونو درنښت وکړ او په ډیر درنښت
و کوم ځواب شته ؟ زه پر تاسو باندې د عامې وژنې الزام لګوم ، ځکه چې تاسې مسلمان مبلغین وژنئ نو ایا تاسو سره ددې

ې د ټولو د وژلو حکم ورکوم .

او راهبا ن یوې لورې ته یوړل او ټول یې له منځه یوړل .

(c) ketabton.com: The Digital Library

ه لمړۍ د قسطنطنيي لورې ته ځم ، هغه محاصره کوم ، هيله لرم چې تر څو ورځو پورې به قسطنطنيه ولکه کړم ، کله چې
و غوښتل نو خپل قسم به پوره کړم ، اوس راځئ چې دخپل فوځ له پاره د قيام او طعام انتظام وکړو .

خپل اس تړی نو د هغه ددغه اعلان په اوريدو سره د اروپا ټول راهبان او پادريان د حکمرانانو په ګډون په لړزه شوي وو .
چې سلطان بايزيديلدرم د صليبيانو متحده لښکر ته د نايکوپولس د ښار په ځنډو کې ماتې ورکړه نو بيا هم اروپا په لړزه شوه ، نه
ې ووايی چې په سلطان بايزيديلدرم باندې حمله وکړي او دا ډاډ دې هم ورکړي چې که چيرې هغه په سلطان بايزيديلدرم باندې
اپای عظم له اړخه د پيغام د ورسيدو سره سم روسې نصراني حکمرانانو د سلطان بايزيديلدرم په خلاف دتيمور لنګ د ملاتړ له

هغوې هم تيمور لنګ د سلطان بايزيديلدرم پر خلاف د جنګ له پاره تياراوه ، په حقيقت کې تيمورلنګ تر اوسه پورې د سلطان
طان بايزيديلدرم يو داسې سلطان دې چې په جنګ کې دخپل لښکر مخته ځي ،او په دښمن باندې د يرغل کولو پوره پوهه لري،

ر خلاف د حملې ترغيب ورکوو . روسانو هم هغه ته يو لوې لښکر تيار او ور استولې و. او اخرکې پاپای اعظم او د قسطنطنيي
رلنګ به هم مات او د شمال په لور به يې واوريني سيمي ته په شا کړي .

و په ملاتړ عملي پروګرام ته تيار شو او د سلطان بايزيديلدرم پر خلاف يې د جنګ کولو هوډ وکړ . نو هغه اته لکه قوي فوځ را

نه جوړ کړل ، نهرونه يې و غځول ، او ديوه بند په واسطه يې د سمرقند پايتخت ته د ذرفشان ددرياب اوبه را واړولې .

ې د فتح د هنر په اړه يو يادګار عمارت هلته جوړ کړي.

ې باغونه پراته و . چې په هغوې کې ډير سترې ستر ې مانۍ چې زياتو کې يې زمرد او نور ښايسته کانۍ لګيدلې و تر سترګو

(c) ketabton.com: The Digital Library

ل . دهغه د هڅو پايلې داشوې چې د اسيا د هرکسب خلک اود هر قوم وګړي دلته موجود شول. د صنعت او حرفت له پاره يې

سمرقند په ما نيو کې د ټولو شاندار عمارت د تيمور لنګ څلور منزله ماڼی ده چې د ترک د سراې په نامه يې شهرت موندلې دې

ځانګړتيا داده چې دهغې پر مخه يو آيت په ډېر ښايسته بڼه ليکل شوې دې ، دا آيت «کوس » لري څخه هم لوستل کيداې شي .
تان د بابر د شهنشاه الفاظ دی)

نه کړ.ددې ځايه به تجارتي قافلي له يوه لورې هندوستان ته او دبلې لورې جرمني او ان تر جينوا پورې رسيدلې ، تيمور اوقافو
کړ .

وراءنهر په ښار باندې ولکه وکړه ، بيا يې ترکستان سوبه کړ ، اودهغې وروسته يې تر څنګ ګاونډي هيوادونه اوسيمي يوپه بل
ې او ان تر کوچنی اسيا پورې ورسيد . دهغه ځايه د شام او مصر په لور ولاړ او په منځني ختيز باندې ور و غوزيد ، او دا

، خو هغه دخپلو عزايمو او غوښتنو په خاطر تر خپله ځانه پورته ډيرو جابرو او ظالمو ،سفاکو غيرمسلمانو فاتحينو ته هم ماتې

د ذهنونو څخه وويستې .

وانه وه ، او بيا يې د پاته ابادی د له منځه وړلو په خاطر د مرغاب ددرياب بند ورمات کړ . دغه بند دهغه ځاې زراعت ته اوبه
د ښختو سره و جنګولې ، په هر صورت د تيمور په بل مخ کې ددنيا داسې ظلم او تيرې نه و چې هغه د انسانانو په خلاف نه و

سلطان بايزيديلدرم تر مخه د راتلو له پاره ډيرې زياتې بهانې جوړولې ، او کله چې هغه ته د روس څخه هم د هغه ملاتړي ستر

ڼيده په کې را ولوشي يوې خواته کيښود او ددروازې لورې ته ورغله ،

ې وکتل ، نو هغې هم خپل لوښې په هماغه ځاې کې کيښود چيرې چې سريان خپل لوښې ايښې و .او دمرکزي دروازي په لور

ت هم دروازې ته ور رسيدلې وه . بيا د سريان څخه د جدا کيدو وروسته ريونا د قيرات په لور ورمنده کړه او هغې ته ورغاړې

(c) ketabton.com: The Digital Library

نو په دې حساب زه ستا مشر ورور هم يم . نو کله چې هم داسې موقع مخ ته راځي ،زما درنې خورې ! زما د اس واګې مه نيسه

ره چې کوم سامان تړلې و نو کله يې چې هغه را خسته نو سريان هم ورمنده کړه او څه سامان يې دريونا سره را واخست ،اوبيا

سريان دواړو به د وزو څخه شيده را واخلو او دهغې وروسته به بيا همدلته کينو او په خپلو منځو کې به خبرې اترې وکړو .

ول. دواړو خويندو په ډېره چټکۍ سره د وزو څخه شيده واخستل .

ږخميانو د مرهم پټۍ په خاطر هلته درې ورځې تم شو ، ددرې ورځو ددې پړاو نه تر مخ سلطان بايزيديلدرم علي پاشا زما پسې
رې ولاړ او هغه ښار يې محاصره کړ

چې د قسطنطنيې محاصره به اوږده شي ، تر څنګ يې سلطان هوډ درلود چې د دې ښارد سوبې وروسته به هغه د روم په لور

(c) ketabton.com: The Digital Library

سي ښار ته را ولیږلم . نومور جاني زه دهمدې ساتونکو په ساتنه کې دادې دلته راورسیدم.

م شوني وه چي د قسطنطنيي محاصره اوږده شي ، او هلته تا ته ځانته په خیمه کې ژوند کول د اذیت او درد نه ډک و ګرځي.
خاطر زه ډیره خوشحاله یم چي ته زما لورې ترې دلته راغلې ، ددې تر څنګ لورې ! ما او سریان خپل ځانونه یواځې احساسول

طنطنيي د محاصرې په وخت کې هغه د سلطان تر خوا وې. ددې ښار د سوبې نه وروسته کله چي سلطان د روم په لور کوچ

ې یئ ، اوس به زه تاته حکماً وو ایم چي ته همدلته په میلمستون کې کینه زه او سریان به ولاړې شو او ډوډئ به تیاره کړو .اوبیا

تیاره کړې نو بیا داسې و ګڼه چي د ریونا په ژوند باندې لعنت دې ،که چیرې زما په موجودیت کې زما مور ټول کارونه کوی

مکمل غیرسیاسي : یو تاریخي په زړه پورې ناول .
زمونږ د هیواد ګوډ تیمور څوک دې ؟
اوس تاسي ددې تاریخي ناول څلور ویشتمه برخه لولئ :

. ښار د ساتني له پاره د سلطان بایزیدیلدرم زوي ار طغرال مامور و . دهغه سره همغه د سیواس د ساتني له پاره
نه د تیمورلنګ د عسکرو مقابله وکړه چي داسي وختونه په تاریخ کې ډیر کم تر لاسه کیږي .

آس یا اوښ باندې د سفر کولو په وخت کې د اوسپني د سیخانو څخه جوړ شوي یو کجاوه جوړه کړې وه ، نو هغه په

(c) ketabton.com: The Digital Library

بل زوي عمر شيخ لا ترمخه د نرۍ ځخه کوچ کړې و . دهغه دریم زوی میران شاه ډیره ناوړه او بې عقله انسان و .
ه ورتیاو میرانی په اساس په لښکر کې هم محبوبیت درلود.

نه اخوا د خپل عقل او فکر له اړخه هم دوې دواړه د تیمور لنګ د سترګو دنور حیثیت درلود. خو ددې سره سره بیا

برخه یې د خپل سپه سالار نور الدین تر قوماندې لاندې پرې ښوولـه ، اوبله برخه یې د خپل لمسي شهزاده محمد تر

و چې د تیمور لنګ تاتاریان په هیڅصورت و نه توانیږي چې د ښار دروازې ماتې کړې اودننه را ننوځي ، نو په دې
ې خپل نور پنځه زره فوځونه یې په هغې لورې و ټاکل چې د تیمورلنګ ولیعهداو دهغه لمسي شهزاده محمد د هغې

رانې کې ټولو ترکانو ته ماته ورکړې وه. هغه وخت چې تیمورلنګ دخپلو اته لکو فوځونو سره د سیواس د ښار په لور
ه کړې و.

ددې منجنیقونو تر مخه یې د خپلو غشو ویشتونکو ډلې و ټاکلې او د منجنیقونو تر شا یې هم د غشو ډیرې کیښول ، ددې
خه جوړ شوي ډیر زیات لوښي ایښودي و، چې په هغه وخت کې د ارطغرال د وینا په اساس خلکو د اوره ځخه ډک کړل

وې باندې د غشو باران و اورید چې په پایلو کې یې زیات شمیر تاتاریان دلدل شول ، په دې خاطر دهغوی لښکر هملته تم

میره یې په ښار کې د لسو زرو ځخه زیاته نه ده ، په هیڅصورت زمونږ د حملې ځخه خوندی پاته نه شي. نو کله چې
داسې اندازه او په داسې ګړندی توګه را خوشې کړې چې زیات شمیر تاتاریان یې هملته وسوځول او له منځه یې

و کیږي . ځکه هر ځل د تاتاریانو دا یرغل په شا تمبول شوې ،پر هغوی د جوش اوبو او د اور د سکروټو را ورول هغوی

ثبوت وړاندې کړ نو دهغې مثالونه هم په تاریخ کې ډیر کم تر لاسه کیږي ، ارطغرال و توانید چې پوره اته لکه فوځ د
چنۍ قلعه سوبه نه شوه کړای .

زیاته اوږده شوه نو دهغه سره د خوراک ذخیرې په ختمیدو شوې ، او مجبور شو چې د تیمور لنګ سره سوله وکړي او

حشي انسان په دنیاکې بل پیدا کیږي نه . کله چې ارطغرال د سیواس ښار تیمور لنګ ته حواله کړ نو تیمور لنګ چې

(c) ketabton.com: The Digital Library

دهغوې د سالارد سلطان بایزیریلدرم د زوي ارطغرال په ګډون ووژل . د ارطغرال او دهغې دملګرو جرم داو چې

ه دمې په خاطر هملته دسیواس په ښار کې پړاو وکړ .

دتیمور زوې شا رخ ، لمسي او ولیعهد محمد ، بل لمسي الخ خان او شاملک شامل و . کله چې دوې ټول د تیمور خیمي

زرو په شاوخوا کې ده ، ددې نه اخوا د هغه په لښکر کې دوه کسه ډیره تکړه سالاران دي ، دهغوې څخه یو دهغه
د اروپا په ټولو جنګونو کې هغه په خپل سپه سالار علي پاشا باندې ډیره تکیه کړی وه ، په ورستیو جنګونو کې د بایزید

دی . خوبیا هم که چیرې تاسې ته دهغه په هکله څه نور معلومات وي نو وي وایاست ، دا به زما د خوښی سببب شي

برخې د لښکر لار ښوونه کوي ، په دښمن باندې د ګذار کولو له پاره پخپله مخکې کیږي نو په دې خاطر دهغه لښکرپر

اسي ځواکونو باندې یې شپینی حملې وکړې چې خپل ځانونه یې نا قابل تسخیر ګڼل ، اودهغوې پر خلاف یې ډیر ښه
ې و د همدي یونانیانو ښکار و ګر ځیدل . بیا دا علي پاشا ډګر ته راووت . هغه ټول یونانیان له منځه یوړل چې د

څومره د خپلو اسلافو داخلاقو ممنون دی په همغه اندازه د محمد د طبیعت ،زکاوت ، او میرانې احسان مند هم دی . دا
خه ډیر فوځ دې او دوه سالاران لري ، چې یو یې علي پاشا او بل یې ولیعهد محمد دې .

واړه جاسوسان لږ څه را نژدې شول خو بیا هملته تم شول اما هغه ورته د نور رانزدې کیدو حکم وکړ . کله چې هغوې

برخې اخستلو وړ نه دې ، او نه یې پخوا په دغسې وینه تویونکو جنګونوکې برخه اخستی ده ، هغه غواړي د جنګ

(c) ketabton.com: The Digital Library

ه رپ کې به هغوی همله ډېرې کړل شي . له تاسره یواځې ستا سالار نور الدين اوستا لمسي وليعهد محمد دې چې

ـغو دواړو جاسوسانو په خبره چې همدا اوس دخيمي څخه ووتل ، د ترکانو پادشاه سلطان بايزيريلدرم د پولوپ په جزيره
خپل آس تړي ، دا ځکه چې هغه ددې کار له پاره سوګند کړې دې . خو مونږ به هغه ته دداسې کار کولو مهلت ورنه

ې دې نو ياد ساتئ چې سلطان بايزيريلدرم به زمونږد لښکر و د شميرې د په نظر کې نيولو پرته دفاسفور س د
نو په څير به مونږ ته د ماتې د راکولو هڅه کوي .

مات کړي دي .

چې هغه ته دا خبرونه ور ورسيږی نو زما په فکر چې هغه به په قسطنطنيه کې يوه ورځ زيات وکم تم شی او بيا به
دجنګ کومه طريقه چې ما خپله کړې هغه ته هم غوږ کيږدئ.

شوې فوځ دې ، کله چې د بايزيد د لښکرو سره ټکر پيليږي نو اول به دغه ټول لښکر د هغه د لښکر سره ټکر وکړي
بنديان کړې او ماته به يې راوړي ،او دبروصې په خزاني به ولکه وکړي .

ڼو نو مونږ ته به يې ډيره ستره ګټه تر لاسه شی .

لکه فوځونه له ځانه سره يوسئ ، نو بيا به هم زما سره څلور لکه فوځ پاته شي ، زما لمسي الخ خان ، او شا ملګ به د

پاته کيږی ، او ددغه دوو نوي پرانستل شوي محاذونو په لور به خپل سالار علی پاشا او وليعهد محمد استوي ، که چيرې
وځ دې نو دهغې په مقابله کې د بايزيد سره يواځې څلويښت زره فوځ پاته کيږی . او هغوې ته هم هلته زما د سالار نور
ر تيب به نور الدين او محمد هم دعلي پاشا او وليعهمد محمد په فوځونو باندې غلبه تر لاسه کړي . کله چې داسې
طان دې چې تر نن ورځي پورې يې د سترو سترو جابرانو تر مخ يې د فتحې او سوبې علاوه د ماتې نوم هم نه دې
په تاريخ کې په طلاي ټکو وليکل شي .

ل منتظر واوسو .

(c) ketabton.com: The Digital Library

سرې يوه ورځ نه وه تيره شوې چې يو سپاهي ستړې ستومانه او مات مات را ورسيد. په دې وخت کې بايزيد د خپلو

وپوښتل :

هغه مخبر وويل :

رحدي ښار سيواس ولکه کړې ، په سيواس کې ستا زوې ارطغرال دا اته لکه فوځ په مقابل کې يوه اونۍ و جنګيده
ره . درونده سلطانه! هغه د سيواس په ښار کې زمونږ ټول لښکر له منځه يوړ ، څلورزر ه مسلمان سپاهيان يې ژوندې

وخته هغه ګونګ ،صُم او په غم کې ډوب ناست و .د علي پاشا او وليعهد حالت هم د سلطان د حال څخه کم نه و . تر

رمونږ پر خلاف د جنګ کولو له پاره کوم کار پيل کړې نو هغه په يقين سره د اسلامي ملت له پاره دجنګ د ويرونکي

شال وګرزيده .

انځورونود پېتولو له پاره خپل لوڅوالي نه را څرګندولي ،او نه يې دخپلو د بيلتون په خاطر دتورې شپې دجدايي د توپان په

ندي بريالي شول ، که چيرې دې تيمورلنګ د اته لکه لښکرو سره يو ځاې زمونږ پر سلطنت باندې يرغل نه وې کړې
ندې کار مخنيوي وکړي ، نو په دې خاطر يې ددې کار له پاره زمونږ دخپل يوه ورور سره معامله وکړه ، زه نه پوهيږم

ن په سازشونو باندې ځان نه خبروي ، د ختيڅه ديوالونو په خامو رنګونو سره د خپل عظمت او ستروالي دداستانونو
صف جوړوی خو کاش چې دا تيمور لنګ د ملت د خوږو شونډو خندا باندې د زهرو جام انه اړولی ، کاشکي چې

(c) ketabton.com: The Digital Library

ی کتل. په دې وخت کې دسلطان په سترګو کې یو غم ، یو الم او یو افسوس و ، نو یو ځل بیا یې په خبرو پیل وکړ او

رلنګ زما زوی هم وژلی دی ، لکه چې تاسی هم واوریدل ، هغه څلور زره مسلمانان ژوندي تر خاورو لاندې کړل ،

ه وسله وال موجود دي ، تاسي ته معلومه ده چې د اروپا په دي سیمو کې مونږ د شمیر ډیربښت ته کوم اهمیت نه دی
ره . زامنو! پورته شئ او لښکر ته د تللو حکم وکړئ . اوس مونږ دلته د قسطنطنیې په محاصره کولو باندې باید خپل وخت
ح د مقابلې کولو جرأت هم لري .

څخه یې غیږه چاپیره کړه په داسې حال کې چې ریونا د علي پاشا څخه د اس واګې واخستې ،او په خوږو خوږو سترګو
غم او خفګان دی ، ریونا هم علی پاشا ته کتل او هغه هم دعلي پاشا په خفګان باندې غمګینه وه ، بیا مخکې له دې چې

ې تندې دماتولو په خاطر د تیغه نه وې تیر کړي ، دې ظالم د سلطان بایزید یلدرم زوی هم له تیغه تیر کړې دی .

و نو په همدې توګه به مونږ د تیمور لنګ مقابله هم وکړو. خو څه چې ما زوروي هغه دادی چې دا تیمور لنګ د
ه د غم او صدمې سبب ګرځیدلی ده .

خته پورې ریونا ، علي پاشا او قیرات درې واړه هلته په میلمستون کې ناست و ، سریان هم بیرته ور ستنه شوه او دخپل

همدلته پرې ښوول شي . او دلته دبروصې څخه به تازه فوځونه واخستل شي . ددې تر څنګ به سلطان د بروصې څخه د

ړتلې او پخلنځي ته د ډوډۍ د تیارولو له پاره ولاړې .

(c) ketabton.com: The Digital Library

ه کوچ کړې دې . په بروصې کې د يوې شپې په تم کيدو سره سلطان د لښکر زخميان همدلته په بروصې کې پريښودل

وروسته هغه همډلته د درياب په غاړه په غرنۍ سيمو کې خپل لښکر ور ننويست ، ددې سره سم سلطان د سيواس پورې

رم په همدې غرنيو سيمو کې د تيمور لنګ سره د مقابلې له پاره تيار او بيدا ر و .

لته تم شو خو تيمور لنګ دخپل فوځ سره د سلطان مقابلې ته حاضر نه شو .

ې خبر د اوريدو سره سم سلطان بايزيد يلدرم د غرنيو لمنو څخه را ووت او د هيلس ددرياب غاړې ته راغې .

ور.ود چکر و هلو ته اړتيا ده ، او سلطان د همدې چکر په دننه کې خپل لښکر راټول کړ اوپه دې انتظار کې و چې

ه حقيقت کې تيمور لنګ ته د فوځونو برتري هم تر لاسه وه ځکه دهغه د فوځونو شميره اته لکه وه په داسې حال کې

ټکر هڅه وکړه نو سلطان بايزيد يلدرم به دهغه لښکر د شميرې د زياتوالي سره سره نابوده کړی او له منځه به يې

مور جرأ ت و نه کړ چې ددرياب څخه را تير شي او د سلطان مقابلې ته راشي . په اتمه ورځ سلطان ته خبر راغې

، په دې خاطر هغه د خپل اته لکو فوځونو سره په ډيره بيړه د انقرې په لور وخوځيد او انقره يې محاصره کړه او په پوره

. هغه وخت چې د تيمورلښکر د رسيو اوزينو په واسطه په ديوالونو د ورختلو هڅه وکړه نو انقرې کې ميشت د
خبرانو خبر ورکړ چې سلطان بايزيد يلدرم په ډيره چټکتيا سره دهغه په لور را روان دې ، ددې خبر د اوريدو سره
ته وويل :

کاره لويدلې وي سمدستي ټکر کول دي ، خو ياد ساتۍ چې دا تدبيرونه هم زمونږ له پاره زيانمن ثابتيداې شی . که
وته کوي چې هغه نه شاته تلونکې دې او نه د جنګ څخه مخه ګرځونکی دې .

يواد هر کلي ، هر ښار چې مخ ته راځي هغه د تباهۍ سره مخ کړ و . اوپه دې ترتيب بايزيد مجبور کړو زمونږ تر شا
اوبو د ذخير نه د ګټې دپورته کولو په وخت کې د زهرو سره مخ کيږي اوپه دې ترتيب به هغوې له منځه ځّي او د
حساس کړي نو که چيرې په داسې وخت کې مونږ پر بايزيد باندې يرغل وکړ و نو دبايزيد ماتې به حتمی او زمونږ بريا به

(c) ketabton.com: The Digital Library

ي ځخه خوندی پاته شي .

، په دې تر تيب هغه اته لکه فوځ مخکې مخکي په تيښته کې روان و او د سلطان بايزيد يلدرم يولک شل زره فوځ د

ايزيد يلدرم د لښکر د ويرې د خندق د ويستلو حکم وکړ .

سي سفر کړې و او دې ميدانو ته رارسيدلې و .

اچولي واو دا يو داسې حرکت دې چې د انسانيت پر خلاف ګڼل کيږي .

سلطان ځني خويونه او کړچار نه خوښولې نو هغه به يې د خپلو سفيرانو د ليږلو را ليږلو په واسطه حل کړې وې ، او دا

ي دسلطان بايزيديلدرم د مقابلي له پاره تيار کړل تر څو دخپلې ماتې امکانات را کم کړي .

ده کې يې پريکړه کړې وه چې کله سلطان بايزيديلدرم ددې مقابلې له پاره راشی نو تيمورلنګ به د الغ خان او شا ملک
سي پورې او دخپل لمسي وليعهد محمد سره يې دوه لکه لښکر د انقرې په لور د استولو حکم کړې و.

ه ورسته تيمورلنګ په خپل لمسي وليعهد محمد باندې تر ټولو ډير باور درلود .نو په دې خاطر يې نه غوښتل هغوې
حشت سره سره چې دې په کې دسلطان بايزيديلدرم له اړخه ککړ و بيا يې هم دخپل زوې شارخ سره په خپله خيمه

علاوه په لښکر کې ډير کلک نظم او نسق موجود و اودهغه هر وګړې د بايزيد همدومره وفادرا و لکه څومره چې يو
ځارنه کوله چې دغه ټول اذيتونه او ستونزې يې زغملې او هيڅ ډول شکايت يې نه کاوه .

و مخته خپله خيمه و دروله نو بيا دتيمور لنګ سره د جنګ پرته بله لاره نه وه . سلطان بايزيديلدرم د راتلو سره سم د
ح ته يو ګوټ اوبه هم نه وې تر لاسه شوې ، نو دخپلو فوځونو د همدغو ستونزو او کړاو په کتلو سره هغه يوه لمحه

ى يې له ځانه سره هملته پريښود ، دويمه برخه يې وليعهد محمد ته او دريمه برخه يې د علي پاشا په قومندې کې ورکړه

د لښکر په مقابلکې د جنګ له پاره صفونه جوړ کړی و . دسلطان بايزيديلدرم په لور د کتلو سره سم هغوې هم خپل
شهزادګانو سايرکن اوايکسلا سره يو ځاې پاته شول..

په دې ترتيب د تيمور لنګ ټول لښکر د دسلطان بايزيديلدرم په لښکر لکه د مچو او ميږيو په څير را پريوت .

رو باندې ور پريوتل .

د زوې وليعهد محمد لښکر شاته و تمباوه ، وليعهد محمد د خپل لښکر سره ځکه لږ څه شاته شو چې پر هغه ددښمن

(c) ketabton.com: The Digital Library

وسته تګ ته مجبور شو .

همداسې وينه تويونکې حمله وکړه او هغوې يې تر ډېره شاته و زغلول . په دې وخت کې سائرکن د ډېر جرأت نه کار
ب يې داروپايي دوو شهزادګانو څخه د يوه کار و ر خلاص کړ. اوس ايکسلا پاته و ، کله چې هغه وکتل چې وروړ يې

، کله چې د تيمورلنګ سالارانو وکتل چې د وخت په تيريدو سره کيداې شي علي پاشا دهغوې منځته ورسيږي نو هغوې

هم دا ښه درک کړې وه . بيا سلطان بايزيديلدرم دتيمورلنګ د عسکرو سره په جنګ دوه تيز زغليدونکې آس سپاره
ئ او يوې لورې ته دوتلو هڅه وکړئ ، او ددښمن د پنجې څخه د وتلو سره سم لږ څه شاته ولاړ شئ اوبيا د نوې جنګ

مه لښکر چې ددوې د اړخونو څخه تيريده تر سختې ضربې لاندې راووست . د علي پاشا دا حمله دومره قوي وه چې
ه تښتې . په دې تر تيب علي پاشا دخپلو توپانې حملو په واسطه د هغه په اړخ کې تيريدونکې دښمن له منځه يوړ او پخپله

ب عسکرو يې زغم و نه شو کولاې اويوې لورې اوبلې ته يې د تيښتې مخه کړه ، بيا وليعهد تر ډېره پورې شاته ، ان
ب پيل شي.

ښار راوړي او په دې ترتيب په پا شاکيدو باندې بريالي شي .

باندې د ملخانو په څير را توې شول.، سلطان بايزيديلدرم دهمدې حالاتو په کتلو سره شاته شوې و .د سلطان شاته يوه

وځونه د څو فرلانګو پورې خپاره شوی و . په دې خاطر ددومره دښمن له منځه وړل او ځان ترې ويستل شونې نه
دسلطان ټول لښکر له منځه ولاړ اوسلطان يې ژوندې و نيوه ، او هغه يې و تاړه او په پړاو کې پروت تيمور لنګ ته يې

ړاو پلار اوزوې وکتل چې د سلطان د سترګو څخه د قهر اوغضب لمبې را وځي ، دهغه سينه زخمي شوې وه او

او ستا زوې وليعهد محمد هم د خپل څلويښت زره عسکرو سره يو ځاې د تيښتې لار خپله کړې ده .

خه وم او ستا عسکر مې ځپل ، زه د نورو د بچيانو د حلالو او دهغوې په واسطه دخپلې سوبې د يقيني کولو له پاره دلته

(c) ketabton.com: The Digital Library

لاف جنګ کړې دې . خو ګوره تیموره ! فتح اوما ته د قدوس خداې له لورې وې خو یاد ساته چې په اخلاقي توګه ته

یمه کې د خپل زوې شارخ سره د شطرنج لوبه کوي دا لوبه خو ښځې هم د حرم په یوه خونه کې کیني اوکوی يي .
ته لږ څه د انصاف په حد کې فکر وکړه ، هغه خبرې و تله ، او بیا ووایه چې ایا ربښتیا ته فاتح يې ؟ ایا تا په جنګ
شکو لې وې ، که اوس هم تاته شک وي نو پلار او زوې دواړه تورې را واخلئ او ځانته زما سره مقابله وکړئ ، بیا

رید لاسونه ور پرانزي ، په دې خبره هغو سپاهیانو چې بایزید یې لاس تړلي دلته د تیمور خیمي ته راوستې و دهغه
، هم سلطان ته راوست .

جره کې بند کړئ په کومې کې چې تیمور لنګ په خپله سفر کاوه ، دتیمور لنګ د حکم سره سم یې سلطان د اوسپنې

ل شول چې د سلطان بایزیدیلدرم سپه سالار علي پاشا او زوې ولیعهد محمد دواړه تښتیدلي دي . دهغه په سالارانو کې
ښکرو سره یو ځاې په وتلو بریالي شول . هغوې د هیلس دریاب څخه تیر شوي دي او په هغه بل لورې غرنی سیمو کې

طوری په مرکزې خزانه باندې ولکه وکړئ او ټوله خزانه دلته خپل پړاو ته را منتقل کړئ .

ک هغوې ته قاصد ور ولیږه اوخبر یې ورکړ چې سلطان ته مو ماتې ورکړې او پخپله سلطان مو نیولی دې او اوس

په سالار و . هغه د اسلامي امت او مسلمانانو سره ډیره همدردي درلوده ،که څه هم هغه د تیمور لنګ په حکم د بروصې په

مکمل غیرسیاسي : یو تاریخي په زړه پورې ناول .
زمونږ د هیواد ګوډ تیمور څوک دې ؟
اوس تاسې ددې تاریخې ناول شپږ ویشتمه برخه لولئ :
۴۵ *****
رالدین سره په خیمه کې ناست و او په څه مسله یې خبرې کولې چې د هغه یو ساتونکي راغي او ورته یې وویل :
اقا! د بایزید د لښکر سره چې کوم بندیان مونږ نیولي دي په هغوې کې یو معمر شخص برهان الدین هم شامل دی.
سره ټکان وخوړ او ساتونکي ته یې وویل چې هر څه چې د برهان الدین په هکله وایي ویې وایه . اوژر یې راته ووایه .
ساتونکي وویل :

(c) ketabton.com: The Digital Library

باندې ټاکل شويدي ،وايي چې د بنديانو دډلې څخه دغه برهان الدين له تاسره ليدل غواړي. اوس دوه ساتونکو دغه برهان الدين دلته راوړې دې او د خيمې نه بيرون ولاړ دي او د اجازې غوښتنه کوي.
ځان ځارنې ، دهغه ددیانت په هکله ډېرې قصې اوريدلي دي . هغه په ډېر درنښت سره دلته خيمې ته راوړئ، زه غواړم و پوهيږم چې هغه څه غواړي .
ه . دهغه په راتللو سره ولي عهد محمد ، الخ خان ،نورالدين ، او شارخ ټول ودريدل . تيمورلنګ هغه ته په يوه ځاې کې د ره و کړه ، خو برهان الدين حرکت و نه کړ . اوپه خپل ځاې ولاړ پاته شو او بيا يې په نفي سره سر و خوځاوه او ويې ويل :
د هم يواځې دا و چې زه ستا په خدمت کې حاضر شم او درته ووايم چې ماته د بايزيد سره د کتلو له پاره وخت راکړه . زه تاسې ته دا ډاګيزه کوم چې زه د بروصې اوسيدونکې يم ، زما نوم برهان الدين دې او يو وخت د بايزيد يلدرم استاد وم.
تيمورلنګ په ډيره درنه توګه برهان الدين ته وکتل او ورته يې وويل:
ونده مشره ! ته کينه .زه بايزيد را غواړم . بيا چې ته دهغه سره څه ويل غواړې نو زما په موجوديت کې يې يزيد ته ووايه .
برهان الدين يوځل بيا خپل سر د نفي په توګه وخوځاوه ، او ورته يې وويل :
ې تا هغه په اوسپنيزه پنجره کې بند کړي دې ، زه غواړم په همغه پنجره کې بند بايزيد ووينم او بيا ورسره خبرې وکړ م.
د برهان الدين په خبرو باندې تيمورلنګ تر يوه وخته پورې فکر وکړ او بيا يې د څه فکر او سوچ وروسته وويل :
ته اوسئ زه بيرته ژر راستنيږم . ددې خبرې سره سم تيمور لنګ دخپلې خيمې څخه د برهان الدين سره يو ځاې بيرون شو.
ې وې ، سر يې ښکته و ، د پنجري تر مخه د برهان الدين د درولو سره سم تيمور لنګ هغه ته دا وښووله چې هغه د خيمې د دې . خو هغه د همدې پنجرې شاته پټ ولاړ و .تر څو ځان خبر کړي چې برهان الدين د بايزيد سره څه خبرې کوی..
تر ډيره پورې بايزيد ته کتل اوبيا يې په ډېر ناست او ژړه غوني اواز غږ وکړ چې : بايزيده....بايزيده ،بايزيده زما زويه !
په خپل مخکې برهان الدين وکوت نو بايزيد په پنجره کې ددريدو هڅه وکړه ، برهان الدين په ډېر غوره سره بايزيد ته کتل .
رو يو بل ته کتل ، اوبيا داسې لکه چې په چپو خولو اوولاړو ژبو يو بل ته څه وايي . بيا برهان الدين بايزيد ته وويل :
ې . ما تاته څو وارې ياد ه کړی و ه چې کله چې ستا نيکونو او غورنيکونو شرابو ته لاس هم نه و ور وړې نو تا ولې دا په راتولونکي وختو کې به زه تا په کومو ځنګلونو کې ، دغرونو په لمنو کې ،او دجنګ په ميدانونو کې لټوم . نه يواځې زه ،بايزيده ! بلکه ستا ټول رعيت ، ستا سره مينه کونکې به ټول ستا په لټه کې و ي.
برهان الدين د لږڅه وقفې نه وروسته بيا بايزيدیلدرم ته وويل :
ت يې پرې تمام کړي وي ، قدوس خداې هر قوم ، اودهر ملت دلارښوونې له پاره وسايل برابروي او په عذاب دککړيدو تر کړيږي. بايزيده ! اوس چې تا ماتې خوړلې ، او دا چې ته اوس د اوسپنې په دې پنجره کې بند يې نو دا هم دخپل خداې له ه خبر درکاوه ، ته مې پوهه ولې ، ته مې د شرابو دڅکلو څخه منه کولې ، او د راتلونکي عذاب او اذيت څخه مې ويرولې وويستلې ، بايزيده ! تا د سمندر دهغې غاړې څخه راوړې د خپلې نوې ناوې په طلسم کې ورک شوې ، اودهغې د هرې غوښتنې او د هغې د هر خواهش په پوره کولو کې اود هغې دهرې خبرې په منلو کې دې دريغ و نه کړ .
ا خپله دغه نوې ښځه دخپل ذهن د معبوديت نغمه ، د خپل زړه صومعه ګڼله ، خو نن هغه ستا هيڅ درد نه دوا کوي ، دا ځکه چې کله چې دخداې له اړخه نيول کيږي نو بيا هر څه دهغه تر مخه بې وسې اومجبور شي .
دې ، اوس نه ستا کوم نوم شته ا و نه کوم عنوان . تا دخپل رعيت خوشبوي او خوشحالي د يتمانو په اوښکو تبديله کړه .
و سيلاب را روان و ، سلګۍ يې وهلې ، او دبرهان الدين په ځير يې خپلې شوندې سره خوړلې ، د پنجرې شاته پټ ولاړ هان الدين د خبرو څخه د سرنه تر پښو پورې په خولو کې ډوب شو ... برهان الدين يو ځل بيا خبرې پيل کړې او ويې ويل :
بايزيده ! زه دشپود تيارو په چاودنو کې دخندا سهار ، اود وطن د سهار له پاره د هنر نوې اسلو ب له کومه راوړم ؟
شهيدانو دخاورو شفق ، اودقوس قزح څخه روښانه ستورى را وکاږی؟ برهان الدين تردې ځايه خبرې و کړې او چپ شو.
سلطان بايزيد يلدرم ورته وويل :
نه ورنژدې کاوه ، ما داکار دهمدې نوې ناوی په راوستلو سره پيل کړ ، زه ړوند شوي وم ، او ما په هغه وخت کې ستا په وب وي ، نود خداې عذاب پر ده ولې نه را نازليږي ؟ ولې يې خداې نه نيسي ؟ دا عذاب ولې يواځې پر مانازل شوي دې ؟
دسلطان ددې خبرو په اوريدو سره برهان الدين تر يوې شيبې پورې چپ پاته شو اوبيا يې ورته وويل :
بايزيده ! ما په خپل ژوند کې هيڅکله هم تا ته غلطه مشوره نه ده درکړې ، تا دا فکر هم ونه کړ چې برهان الدين يوه د د خپلو رعاياو له پاره يو ډول د رحمت سيورى وې . ستا پلار او نيکونه په رېښتانې توګه دخپل رعيت له پاره د خداې که چيرې ته زما د پوهاوی په واسطه توبه کړې وې نو تا ته ډاډ درکوم چې تا ته به نن دا ورځ نه وې په برخه شوې .
ي تمام شوي ، خو ياد ساته چې که څه هم تيمور لنګ په ډيرو بدو فعلونو کې ککړ دې نو هغه ورځ به ډيره ژر راشي

(c) ketabton.com: The Digital Library

کو په خير په هوا کې محوه اوله منځه ولاړ شي ، ټولې ارزوګانې د خاورو سره خاورې شي ، هغه ورځ به خامخا راځي .
برهان الدين لږ ځه تم شو او بيايې دلږ ځه فکر کولو وروسته وويل :
ه برابره کړه او له ما سره پخپله تر دې ځايه راغې . بايزيده ! هغه څه چې ما تا ته ويل غوښتل هغه مې درته وويل ،
ک هم ستا په خير په اعمالو باندې چلند وکړې نو د قدرت نيونه ډيره سخته ده او هيڅوک ترې خوندې نه شې پاته کيدې .
دقسمتې وه چې د څلورو خواو څخه مې را پريوتونکې پانې و نه شواې کتلې . يواځې د تورو شپو له پاره مې د ښايست
د اخلاص وريځې لټوم ، هاې افسوس ! هاې افسوس ! زه به اوس چيرې د خپلو تندو مداوا لټوم . ددې پنجرې نښې د
عمراذيتونه زما ملګرې او زما سره غملړلي دي .
ا اوس چې د شا له دروازې را ننوتې وي . دتيمورلنګ په کتلو سره بايزيد خپلې سترګې بلې لورې ته واړولې ، په همدې
وخت کې برهان الدين تيمورلنګ ته وويل :
ما هغه ته داسې کومه خبره نه ده کړې چې ستا پر خلاف کوم ساز وباز وګڼل شي ، او نه مې دهغه سره داسې کومه خبره
چې خداې پرې اوس نيولې دې ، ما چې څه ويل غوښتل هغه مې ورته وويلې ، اوس نو ماته د خپلو هغو ملګرو سره
ديو ځاې کيدو د بيرته ستنيدو اجازه راکړه چې له ماسره يو ځاې بنديان دي .
راځه ، زما سره يو ځاې راځه ، تيمورلنګ په مړژواندې اواز وويل :
هغه تر شا روان و کله چې دخپلې خيمې څنګ ته راغې نو هملته و دريد . او برهان الدين ته يې مخ کړا و ورته يې وويل:
ه ته دهغه آينه ور وښووله ،برهان الدينه ! په هغې اينې کې ماته خپل ځان هم را څرګند شو . برهان الدينه ! ته اوس زمونږ
زه تا او ستا ټول ملګرې پريږدم . ته دخپلو ټولو ملګرو سره بروصې ته ولاړ شه ، پرتاسو باندې هيڅ ډول بنديز نه شته.
شيبه وروسته برهان الدين دخپلو نورو ملګرو سره يو ځاې د بروصې په لور ولاړ. ځکه چې تيمورلنګ هغوې ازاد کړي و .
۴۶ *****

او د ميلمستون ديوال ته يې ځان تکيه کړ. دهغې د حال څخه څرګنديده چې هغه بلکل ماته شوې ده . ريونا او سريان
رسيدو سره سم قيرات په خپله غيږ کې و نيوله ، او د شا له اړخه سريان هغې ته را غاړې وته ، او په ژړا يې پيل وکړ. خو
ې ځکه ريونا هم ژړل او د سترګو څخه يې اوښکې را روانې وې، او په خپل ژړغونې اواز سره يې قيرات ته وويل :
پيل شوې ته هره ورځ قصر ته ورځې ، او دعلي پاشا پوښتنه کوي ، خو نن چې ته په کوم حال بيرته راستنه شوې بې پخوا
نوځي ، ريونا ددې څخه نور زيات څه و نه ويل خو خپل سر يې د قيرات په اوږې اينودې و او په کوکو کوکو يې ژړل .
ه يوه اړخ کې ريونا او په بل کې سريان را ونغاړلې ، ميلمستون ته يې ننويستلې اوپه ډير غمژن اواز سره يې وويلې .
ره څرګنده ده چې هغوې ددښمن په قيد کې نه دې ورغلې . لونو! د ماښام اذانونه و شول ، راځئ چې د هر څه تر مخه د
ماښام لمونځونه ادا کړو ،بيا به د لمانځه د اداء کولو وروسته له تاسې سره تفصيلي خبره وکړم.
ې واړه هلته ميلمستون ته راغلې اوکيناستې ،قيرات چې په کوم ځاې کې خبره پرې ايښې و ه د هماغه ځايه يې بيا وويل :
ل محترم ، زمونږ محسن ، زمونږ مربي ،او زمونږ سلطان او دسر سيورې ، زمونږ د هيلو او اميدونو اسمان سلطان بايزيد
د عيش او عشرت نه ګټه پورته نه شې کړاې . نن چې کوم خلک راغلي هغوې هم دا ډاګيزه کړېده چې د سلطان بايزيد
يلدرم سره دهغه زوې موسې هم نيول شوې دې .
قيرات لږ شيبه چپ شوه او بيا يې خپلې خبرې پيل کړې .
مير وايې چې نورالدين د ډير نيک خوې انسان دې ، د لمانځه اوروژې پابندي کوي او ددين د سترو خدمت کونکو څخه ګڼل
ې له ځانو سره وړې واې او ټول ښار به يې لوټلې و . نو خداې دې نورالدين ته خير ورکړي . تا سو وکتل چې هغه د خپل
نه يې کوم اوسيدونکي ته زيان ور ساوه او نه يې په چا لاس پورته کړ . زه فکر کوم چې دا به هم د قدوس خداې له
اړخه پر مونږ باندې يو احسان وي چې د بروصې ښار د تباهۍ اوبر بادۍ څخه خوندي پاته شو .
دقيرات د چپ کيدو سره سم ريونا خپلې سترګې د اوښکو څخه وچې کړې او بيا يې په ډيره غمژنه توګه وويل.
کر سره را وتلي وې او په کوم خوندي ځاې کې به ځاې په ځاې شوې وې ، هغه به په کوم موزون او مناسب وخت کې
اړ ى ، کيداې شې هغه دا کار هغه وخت وکړ ى چې تيمورلنګ ددې ځايه څخه د خپل لښکر سره يو ځاې کوچ وکړ ى .
دريونا ددې خبرو وروسته قيرات وويلې :
وپايې حکمرانانو ته چې همدا اوس د قسطنطنيې په ښار کې سره راټول شوى دي بلنه ورکړي تر څو د هغه د فتحې په
سې وکړي نو زما زوې علي پاشا اوولیعهد محمد به هم خپل ځانونه را ښکاره کړي او دبروصې په لور به راستانه شي.
يزيد يلدرم تر قومندې لاندې وه دهغوې ډيره برخه له منځه تللې دى ، او لږه پاته برخه يې بنديان شوى دي ، په دې بنديانو
کې زما ورور برهان الدين هم شامل دې ، زه دعا کوم چې زما ورور برهان الدين د دښمن د ظلم څخه خلاصون ومومي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

واړو د میلمستون ددروازې په لور ورغلل ، چې برهان الدین هم په همدې ګړۍ میلمستون ته ور ننوت . د برهان الدین په
وشحاله شوې ، برهان الدین هغوې درې واړو ته د کیناستو وویل ، کله چې هغوې ټول کیناستل نو برهان الدین ورته وویل :
په هکله اودهغه د سلامتیا اوروغتیا په اړه کوم خبر نه دې درکول شوې ، قیرات خورې ! زه د تیمورلنګ د پړاو نه نیغ
ې نه یواځې علي پاشا بلکه ولیعهد محمد هم ژوندې او سلامت دي ،او دهغوې دواړو لښکر هم دهغوې سره یو ځاې دي .
تردې ځایه دخبرو وروسته برهان الدین لږه شیبه تم شو او بیا یې د خپلو خبرو سلسله پیل کړه او ویې ویل :

تر مخ د وړاندې کیدو وروسته د اوسپنې په بنجره کې بند سلطان بایزیدیلدرم سره د خبروڅخه هغوې درې واړه خبرې کړې .
کله چې برهان الدین خپله خبره خلاصه کړه ه د لږې شیبې د چپتیا وروسته قیرات په خبرو پیل وکړ او وې ویل :

جره کې بند کړې دې ، خو وروره تا را ته دا ونه ویل چې علي پاشا او ولیعهد محمد د جنګ څخه څنګه خوندی را ووتل ؟
سلطان بایزید یلدرم سره یواځې یولک شل زره عسکر وو ، خو د هغې په مقابل کې د تیمور لنګ سره اته لکه لښکر و .
، دجنګ په وخت کې تیمور لنګ په خپله په جنګ کې نه و موجود، بلکه دخپل زوې شارخ سره یې د شطرنج لوبه کوله ،
وه چې دخپل لښکر سره یو ځاې ددښمن د قوت په هغه برخه باندې په پوره قوت سره یرغل وکړي چې د اړخونو له
لورې مخته راځي ، د هغوې زور مات کړئ او خپل ځانونه خوندی ځایوته و کاږئ.

الدین ددمې په خاطر توقف وکړ. سرېې ښکته کړ او څه فکر یې وکړ . او دوپاره یې خپله خبره جاري وساتله ، اوویې ویل :
و سره د دښمن د اته لکه فوځونو سره جنګیدل که شوني نه دی نو ستونزمن خو ضرور دي . بیا خو حالاتو او شرایطو
نو کې دخپل همدې عسکرې ځواک په واسطه هغه د صلیبیانو شپږ شپږ، اته اته ، لکو فوځونو ته ماتې ورکړې وه نو
یدلي و چې تر څو ورځو پورې یې مخکې مخکې منډې وهلې ، هغه ته د اته لکو عسکرو سره بیا هم د ا جرأ ت نه و په
، د انقرې ښاروال ډیره هڅه وکړه چې هغوې په دیوالو باندې د را ختلو څخه دفع کړي ، خو هغه بریالي نه شو . خو کله
و هلته لري په ازادو میدانونو کې یې پړاو وکړ . دهغې د ویرې او ډار اندازه ددې څخه اخستلي شئ چې هغه خپلو اته
ر خندقونه و کاږی ، تر څو سلطان بایزید د شپې له اړخه پرې یرغل را نه وړی او دوې دشپې دشپې له منځه یونه سي.
لي ، که څه د بایزید جاسوسانو دهرې پیښې خبر ورکاوه چې په لاره کې ټولې اوبه په زهرو ککړې دې ، نوسلطان د ډیر
شو نو هغه وخت د بایزید لښکر ې وږې تږې وې او دهغوې دجنګ کومه طریقه چې وه نو هغوې دهغې په مطابق
خپل کار ونه کړاې شو.

کم سره سم علي پاشا او ولیعهد محمد په خپلو اړخونوکې را خپریدونکې دښمن تر سختې ضربې لاندې ونیو ، هغوې یې
علي پاشا او ولیعهد محمد خپل ځانونه او خپلې لښکرې خوندې ځایو ته یوسي ، نو دهغوې د وتلو سره سم دښمن د څلورو
حاصرې څخه خوندي کړي ، خو سلطان په خپله ددښمن په جال کې را ونغښت ، او ان د سترګو تر دیده پورې یې په
په پنجه کې ولوید اوهغه هم هغه په اوسپنیزه پنجره کې بند کړ . زه هم په همدې بندیانو کې وم . خو وروسته تیمور زه
ي کور ته راغلم ، زه پوهیدم چې تاسې به دعلي پاشا په اړه اندیښمن یاست . نو ما غوښتل تاسې دعلي پاشا څخه خبر کړم .
ذیت سبب وي . دا ځکه چې تا د دې څخه د مخه خپل میره او دوه زامن له لاسه ورکړي دي ، خو زه تاته ډاډ درکوم چې
حمد دواړو خپلې لښکرې دهیلس ددریاب څخه را تیرې کړې او ددریاب دې غاړې ته په غرنیو سیموکې پټ شوي دي .
ن درې واړه تر یوه ځایه پورې تکیه شولې او لږ څه تسلي ورته پیدا شوه . په دې وخت کې ریونا برهان الدین ته وویلې :
خپلو لښکرو سره پټ شویدې تیمور لنګ هم هلته ور ننوځي اوعلي پاشا ، ولیعهد محمد او د هغوې لښکرو ته زیان ورسوي.
دریونا په دې پوښتنو باندې برهان الدین داسې مسکې شو چې په هغه کې تمسخر هم و او طنز هم . بیا هغه ریونا ته وویل :
رسوی، ځکه هغه وخت چې سلطان بایزید د خپلو لښکرو سره دبروصې څخه حرکت کاوه نوسلطان دهیلس ددریاب څخه د
تیریدو وروسته ، همدې غرنیو سلسلو کې ور ننوتې واوهملته یې دخپل لښکر سره یو ځاې پړاو کړې و .

هغه ته څرګنده وه چې سلطان بایزید په میداني او غرنیو دواړو جنګونو کې په تیمور باندې لوړتیا لري . هغه په دې هم
جنګ نه ځان ویسته ،او د انقرې پراخو میدانونو ته ورغې او بیا یې هلته پړاو وکړ. او اوس هم زه تاسې ته ډاډ درکوم چې
نیو سیمو څخه را ووزي او داسې کوم کار به وکړي چې د خپلې ماتې دغه داغ به پریمنځي او خپل تیر تاریخ بیرته را
تازه کړي .

الدین په دې خبرو باندې قیرات ، ریونا او سریان درې واړه ډاډمنې شوې وې او بیا قیرات دخپله ځایه پورته شوه او وې ویل:
ي پاشا نه وې راستون شوې ته به همدلته اوسیږې ، اوس ته کینه چې زه ډوډۍ راوړم . بیا به یې ټول سره یو ځاې وخورو .
ې واړو سره یو ځاې د ډوډۍ خوړلو وروسته رخصتیږم . خو ژمنه کوم چې هره ورځ به ستاسې دکتلو له پاره دلته یوځل
راځم . اوکه چیرې جنګ بیا پیښ شو نو زه به دعلي پاشا او لیعهد محمد د کړچار په هکله تاسې ته خبر درکړم .
ه شوه ، قیرات یې د لاسه و نیوله ، او په خپل هغه ځاې یې بیرته کنیوله چې ترې را پورته شوې وه ،اوبیا یې ورته وویل :

(c) ketabton.com: The Digital Library

ـه وروسته هغوی دواړو میلمستون ته ډوډۍ راوړه ، څلورو واړو یو ځای ډوډۍ وخوړله ، اوبیا برهان الدین بیرته ولاړ.
پرلپسې لري ....

مکمل غیرسیاسي : یو تاریخي په زړه پورې ناول .
زمونږ د هیواد ګوډ تیمور څوک دې ؟
اوس تاسي ددې تاریخي ناول و ویشتمه برخه لولئ :
۴۷ *****
ـراو درلود دهغې پړاو موجود ټول سامان او وسایل یی هم له ځانه سره راټول کړي و او را وتلي و. هغوی ته دداسې کولو
ـتي اخستلو سره د خپل پړاو ټول شیان را ټول کړي و او د هیلس ددریاب څخه تیر او په غرنیو لمنو کې یې پناه اخستې و.
ـرلودې ، نو په دې خاطر دوی همدلته په دې غرنیو سیموکې پړاو وکړ او د حالاتو د معلومولو له پاره منتظر پاته شول.
۴۸ *****
ولیعهد محمد هغوی و پیژندل چې ددوی مخبران دي ، د رارسیدو سره سم دوی د خپلو اسونو څخه را ښکته شول ، علي پاشا
او ولیعهد محمد هم په خپلو ځایو کې و دریدل، دراتلونکو څخه یوه یې علي پاشا او ولیعهد محمد ته وویل چې :
ـې وکړه خو تر دې وخته پورې دښمن دهغې څخه را چاپیر شوې و، نو په دې خاطر د سلطان بایزیدیلدرم د راوتلو هڅه د
ـ کې بند کړې چې د خپل سفر په دوران کې یې په اوښ یا آس باندې د ځان له پاره استعمالوی ، داسې و ګڼئ چې سلطان
بایزید یلدرم د تیمور لنګ بندي دې .
اجازه ورکړی ، تیمورلنګ هغه ته د سلطان سره د کتلو اجازه ورکړې ده ، برهان الدین د سلطان سره وکتل او دهغه سره یې
زمونږ د لښکر نیول شوې ټول کسان ازاد شوي دي او اوس ټول د برهان الدین سره یو ځای د بروصې په لور تللي دي .
ځونو سره بروصې ته رسیدلې ، خو ویل کیږی چې نورالدین ډیر نیک انسان دې ، ښه جنګي پوهه لري ،او دمذهب او
ـماني سلطنت پر خزاني باندې ولکه وکړه ،او دسلطان بایزید د حرم ټول وګړي یې بندیان کړل او له ځانه سره یې یوړل .
ښار کې عامه وژنه وکړه او نه یې ښار لوټ او تالا کړ او نه یې خپل لښکر ته ددې لوټولو او تا لا کولو موقع برابره کړه .
ـه پاره را ټولو شوي و ، بلنه ورکړي چې هغوی دې د تیمورلنګ سره یو ځای د دې ستری سوبې په جشن کې ګډون
ـ کې ګڼ شمیر نصراني حکمرانان د تیمورلنګ فوځ ته ورسیدلي دي او اوس به دوه ورځی وروسته جشن جوړیږي .
ددې ټولو خبرونو په اوریدو سره علي پاشا دواړو مخبرانو ته وکتل او دهغوی شکریه وکړه او بیا ورته وویل :
دخپل ورور محمد سره خبرې کوم بیا به تاسې ته ووایم چې تاسو ددې ځایه د تللو وروسته کوم کارونه باید تر سره کړئ.
ددې وروسته علي پاشا د ولیعهدمحمد په لورې وکتل او ورته یې وویل :
ـک هغه په اوسپنیزه پنجره کې بند کړې دې ، نودا خبر زمونږ په مصیبتونو کې نور هم ډیرښت راوست . ورو ره ! زه
غواړم یو کار وکړم ، زه دهغې تفصیل تا ته وایم او بیا ستا راې پرې غواړم
تعقیب پسې روان و نو تیمور لنګ ته زمونږ ددې تعقیب په هکله معلومات نه و . هغه د انقرې په ښار باندې یرغل و
ـتید ، اولري یې په پراخه میدانونو کې پړاو وکړ او خندقونه یې وویستل ، خو بیا هم دهغه په زړه کې د انقری د نیولو هیله
همغسې پاته ده . اوس زه غواړم دهغه دا هیله را وپاروم .
تیریږم او دانقری په لور ورځم . محمده وروره ! ته دخپل لښکر سره همدلته اوسه ، زه د انقري ښار ته ور ننوځم . تر لږه
لږ وخت پاته کیدل اوبیا د بلې دروازې څخه بیرته راوتل او بیرته دلته راتلل د کوم عاقل سړي کار دې او مونږ ته به
یې ګټه څه وي ؟
سالاران او لښکر دخپل ځان له پاره خطر احساس کړي ، اودا فکر به وکړي چې زه کوم وخت د انقری د ښار څخه را
ـهملته به خپل پړاو وکړي ، نوکه چیرې هغوی همدا سې وکړي نو زه او ته به دهغوی په پړاو باندې حمله وکړو او په پړاو
کې دهغوی د لښکرو د تباه کیدو وروسته به خپل سلطان دهغوی د لاسه ازاد کړو .
ـداسې وکړي نوزه به دشپې په تیاره کې د تیمور لنګ په دغه فوځ باندې حمله کوم اوزه هیله لرم چې زه به دهغه دا برخه
ـ کې ما خپل دښمن ته ماتې ورکړه اودهغوی لښکر مې ټول له منځه یوړل ، نو پوه شه چې ما دخپلې ماتې بدله واخستله .
ـنو څخه راوتلي اودخپلو لښکرو سره یو ځای د انقرې ښار ته و ر ننوتی دي. کیدائ شي انقرې ته زمونږد ورننوتلو خبر د

(c) ketabton.com: The Digital Library

ر ته ونه رسيږي ، خوکله چې زمونږ جاسوسان دا خبرونه خپاره کړي نو بيا به ډير ژر تر تيمور لنګ پورې ورسيږي .
وي له منځه يوسي ، ترڅو دښمن ته په هيڅ صورت دا خبر و نه رسيږي چې زه د انقرې دښار په يوې دروازې ور
لکه څارنه کوي او زما ددې عمل څخه چې د دښمن په لښکر کې څه عکس العمل راپيدا کيږي دهغه څخه به ما خبروي.
چې علي پاشا خپله خبره بس کړه نو تر يوه وخته پورې هلته چپه چپتيا وه ، بيا وليعهد محمد په خبرو پيل وکړ او ويې ويل :
ستله ، بيا ګوره وروره ! ددښمن په پړاو او يا دانقرې په شاوخوا کې ددښمن په لښکرو باندې به د حملې پلان او طريقه څه
ډول وي ؟
حمله وکړو او يا د انقرې دښار په اطر افو کې د هغوی په لښکر باندې شپيني وينه تويونکې برید وکړو . هر څه چې مونږ
نو دواړه ورونه به دهمغه په مطابق د جنګ پلان جوړ کړو . علي پاشا په ډير ډاډ سره داخبرې وليعهد محمد ته کولې .
په دې وخت کې علي پاشا مخبرانو ته مخ کړاو ورته يې وويل چې :
ښار ته ننوځي ، بياد لږ وخت لپاره هلته تم کيږي او بيا به دشرقي دروازې څخه بيرته را وزي او د غرنيو لمنو خواته به
تاسي په شتون کې دخپل ورور وليعهدمحمد سره جوړ کړ ددې پلان ټول تفصيل به د انقرې د ښاروال سره شريک کړئ.
ښار ته را رسيدلي دي ، تر څو د تيمورلنګ لښکرو ته زمونږ انقرې ته د ورتللو دا خبر و رسيږي . بيا به دهغوی دعکس
العمل انتظار کوو،اوس تاسي دددې ځايه د انقرې په لور کوچ وکړئ .
دخپل فوځ سره دغرنيو سيمو څخه کوچ وکړ، په ډيره پټه توګه د هيلس درياب څخه تير او د انقرې په لور وخوځيدل.
٤٩ *****
دښار جنوبي دروازې ته را ورسيد نو هغه څراغونه چې په برج او ديوالونو باندې روښانه و دهمغوی په رڼا کې ښاروال
علي پاشا و پيژانده ، بيا نو د ښاروال لوړ غږ تر غوږو شو .
دروازه پرانيزئ !!
سپور په ښار کې و ر ننوت نو ښاروال په يوه منډه هغه ته ور ورسيد. علي پاشا د آسه را ښکته شواو ښاروال ته يې غاړه
ه پورې خپل فوځ هملته په پراخه ميدان کې د پړاو او ارام کولو له پاره پريښود اوتر څنګ ولاړ ښاروال ته يې وويل :
ونو لمنې کې به ورننوځم او دخپل ورور وليعهد محمد سره به يو ځاې شم . مونږ ته خبر را رسيدلي او تا ته به هم داخبر را
وبې د جشن د جوړولو په کار بوخت دې ، هغه په دې جشن کې د ګډون له پاره اروپايي حکمرانانو ته هم بلنه ورکړې ده
رې دراپورونو په اساس يو شمير حکمرانان د هغوی په جشن کې د ګډون له پاره د تيمورلنګ د فوځ پړاو ته ورسيدلي دي .
هد محمد هم دخپل لښکر سره يو ځاې دانقرې ښار ته ور ننوتي دي . کله چې تيمورلنګ ته دا خبر ورسيږي نو هغه به د خپل
ي بيرون ددښمن سره څه وکړل شي ، دا کار ماته او وليعهد محمد ته پريږده . که چيرې تيمورلنګ دخپل فوځ يوه برخه
ي کوم زيان د تيمورلنګ له اړخه رارسيدلي دي نو که خداې غوښتل نو تيمورلنګ ته به دهغه څخه ډير زيان ور ورسوو .
ازادوم . کله چې دا خبر تيمور ته ورسيږي نو ياد ساته کله چې هغه انقره محاصره کړه نو بيا به هغه خپله محاصره بيرته
رې نو په هر صورت کې به ته د انقرې په ښار کې ځان محاصره کوې . او دا چې ستا سره دخوراک څښاک څه حال دې ؟
مياشتو پورې هم محاصره اوږده کړې نوبيا به هم زمونږ سره دخوراک زيرمې پاتې وې ، ما دخوراک څښاک يوه ډيره
ت کې ما تاته او د وليعهد محمد لښکريانو ته ددې انتظام کړې و . دا خوراک تاسې له ځانه سره دخپل لښکر له پاره يوسئ .
ښاروال ددې خبرو نه وروسته توقف وکړ او د لږ څه فکر نه وروسته يې وويل:
خپله خوشحالي تاسې ته نه شم بيانولې ، په هر حال هغه پلان چې تاسې ددښمن له پاره تيار کړې دې نو زه دعا کوم چې
لان کې بريمند کړي ، اوس ته له ماسره يو ځاې شه تر څو تاته هغه زيرمې و ښايم چې ته به يې دخپله ځانه سره وړې .
ډيري لړيدلي و . تر ډيره پورې علي پاشا د زيرمو په کتلو باندې ډير زيات خوشحالي خووله ،اوبيا يې ښاروال ته وويلې :
س ځم ، زما جاسوسانو به خپل کار پيل کړی وي اوتر لږې پورې به يې د دې خبرو دخپرولو له پاره کار کړې وي .
خبرې سره سم دعلي پاشا لښکر ې د سترګو په رپ کې تيارې شوې او په زياتو شوو اسونو يې د خوراک سامان بار کړ. او
په پاته نيمو يې دوه دوه عسکر سپاره شول او د انقرې د ښار د شرقي دروازې څخه بيرته بيرون ووتل .
. محمد هم په ډيره بې قرارۍ سره د علي پاشا او دهغه د لښکرو انتظار کاوه ، څنګه چې د علي پاشا لښکر را ښکاره شو
د محمد د ډيرې خوشحالۍ څخه ورمنډه کړه او علي پاشا ته يې غيږ ورکړه کله چې سره جدا شول نو علي پاشا ورته وويل:
! دا سامان چې په آسونو باندې بار دې ، دا ټول د خوراک څښاک شيان دي ،د انقرې ښاروال مونږ دواړو ته راکړې دې .
يې هملته په غارونو کې ور ننويستل ، او ددې وروسته علي پاشا او وليعهد محمد خپلو لښکرو ته د ارام کولو حکم وکړ .
خيمې ته د ننوتلو وروسته د تيمورلنګ په اشاره باندې کيناستل ، بيا وروسته دتيمورلنګ دې ټولو ته وکتل او ويې ويل :

(c) ketabton.com: The Digital Library

ایا تاسو په خپل لښکر کې کوم خبر اوریدلي دې ؟
د تیمور لنګ ولیعهد او لمسي محمد ورته په ځواب کې وویل :
ور داخل شوي دي زه پوهیږم چې دا خبر دومره بد نه دې ، بلکه ډیره ښه خبر دې ، په تیر جنګ همدې علي پاشا او ولیعهد
نیو لمنو کې ور ننوتل ، هغوې ته په دې تیښته کې بایزید هم بسپنه کړې ده ،خو هغه و نیول شو او دوې دواړه و تښتیدل.
سره دلته د کتلو تر مخه مونږ ټول ناست و او په دغه موضوع مو بحث وکړ او زه هیله لرم چې هغه پلان چې مونږ ټولو
یوځاې تیار کړې دې هغه به تا ته هم منظور وي .
ې ته مخ کړ او ورته یې وویل، ما ته ووایاست چې تاسې څه ډول پلان جوړ کړې چې هغه ته اخري بڼه ورکول غواړئ ؟
اتونوکې دسهار اذانونه پیل شي نو بیا به زه د یرغل له پاره ځان چمتو کړم . او په همدې وخت کې به په ښار باندې حمله
وال فوځونه قتل عام کړم ، د عامې وژنې داسې منظره به جوړه کړم چې د انقرې خلکو تر اوسه پورې نه وې کتلي ،
د خپلې لمسي په دا ډول خبرو باندې تیمور لنګ ډیر زیات خوشحاله شو او بیا یې په ډیره مینه خپل لمسی ته وویل :
دا چې ځانته هلته مه ورځه ، یا له ځانه سره خپل ورور الغ خان یوسه او یا سپه سالار نور الدین له ځانه سره ملګري کړه .
ول یواځې ستا د لمسي کار دې ، زه به هیڅکله هم بل څوک له ځانه سره په دې کار کې ملګری نه کړم . اوس خپله دویمه
خبره را ته وکړه.
بیا ددې جشن نه وروسته په انقره باندې یرغل وکړه ، نو په دې تر تیب به مونږ د انقرې د فتحې دویم جشن هم و لمانځو .
چیرې دکوم علت په واسطه د انقرې د ښار په سوبې کې او یا دهغې په انتظام کې ماته ستونزه پیدا شوه نو ته به د فتح
سې هغې ته د اخري بڼې ورکولو حکم وکړئ . زه هیله لرم چې اوس به ته په هغې پلان باندې کومه نیوکه و نه کړې .
تیمور لنګ تر یوه وخته پورې دخندانه شین و . بیا چپ شو او څه فکر یې وکړ بیا را پورته شو او ویې ویل:
مله کول غواړې نو تر هغه وخته پورې خپل لښکر په خوندی ځایو کې و ساته ، که چیرې ته د وخت نه مخته هلته ور
هم ورسیږې نو داسې یلغار وکړه چې ستا پر هماغه لمړي یلغار سره انقره د ېښو و غورزیږي او تاته سلامي شي .
ې په جشن کې په ډیره بې صبرۍ سره ستا انتظار کوم ، اوس تاسې ولاړ شئ ، او دمحمد د فوځ د کوچ تیارې وکړئ .
ددې خبرې سره سم ټول د تیمورلنګ دخیمې څخه ووتل .
پرلپسې لري ......

عثماني امپراطوري او پر خلاف یې د صلیبیانو سازشونه (۲۸)

عثماني امپراطوري او پر خلاف یې د صلیبیانو سازشونه (۲۸مه)
مکمل غیرسیاسي : یو تاریخي په زړه پورې ناول .
زمونږ د هیواد ګوډ تیمور څوک دې ؟
اوس تاسي ددې تاریخي ناول اته ویشتمه برخه لولئ :
۵۰ *****
هلته د سلطان بایزیدیلدرم جاسوسانو په ډیره بیړه خپل کارونه تر سره کول ، هغوې د انقري ښاروال هم ددې خبرو اترو
څخه چې د تیمور لنګ اودهغې د سالارانو تر منځ شوې و ې ،خبر کړ. هغوې ښاروال ته دا خبر هم ورکړ چې د تیمورلنګ
لمسي به د انقرې په ښار باندې هغه وخت یرغل کوی چې د ښار په دننه کې د سهار اذانونه پیل شي .
دانقرې ښاروال ددې خبر د اوریدو سره سم خپل جنګي تیارې نور هم ځواکمن کړ . دانقري دښار په دیوالونو باندې لا د
پخوا څخه کوچنې کوچنې منجنیقونه نصب شوی و او تر څنګ یې د تیرو ډیرې لا هماغسې موجود و . ښاروال د برجونو
دننه غشي ویشتونکی کینول او دهغوې سره یې دغشو انبارونه کیښودل . تر څنګ یې ددیوال دپاسه د تیرو بارې جوړې
کړې ، اوښاریانو ته یې دا لارښوونه وکړه چې څنګه چې دښمن په ښار باندې حمله وکړي نو نر او ښځې دې ټول د
دیوالونو لورې ته مخه کړي او داسې تیرې دې وورو ي چې دښمن ته ددې موقع په لاس ور نشی چې دیوالونو ته را نږدی

(c) ketabton.com: The Digital Library

شي.
دا خبر هلته په غرنيولمنو کې علي پاشا او وليعهد محمد ته هم وررورسيد . په ځواب کې علي پاشا او وليعهد محمد دواړو خپلې لښکرې د غرنيو سيمو څخه راوويستې او د هيلس ددرياب څخه تيرې او همله يې په پوره تيارئ سره سنګرونه و نيول .علي پاشا و اوليعهد محمد دواړه د هيلس ددرياب په غاړه د غره په يوه اوچته څوکه باندې کيناستل او انتظار يې کاوه ،کله چې د شرق نه دسهار سپينوالې رابښکاره شو نوعلي پاشا وليعهد محمد ته وويلې :
وروره ! زمونږ د ازميښت او امتحان وخت را ورسيد. تر لږه څه وخته پورې به دانقرې په جوماتونو کې اذانونه پيل شي ، اودهغې سره سم به دتيمورلنګ لمسي د انقرې په ښار باندې يرغل پيلوې .
واوره زما وروره ! زه به لږه شيبه وروسته د هيلس ددرياب په غاړه غاړه د شمال په لورې ولاړ شم ته دخپل لښکر سره همدلته پړاو وکړه ، کله دې چې د انقرې په جوماتونوکې دسهار د لمانځه اواز تر غوږو شو نوبيا د خپل لښکر سره يو ځای د هيلس ددرياب څخه راتير شه ، اودجنوب له اړخه په دښمن باندې ځيونکې ګذارونه وکړه . ښکاره ده چې کله چې ته په دښمن باندې حمله وکړې نو دښمن به په پوره ځواک سره ستا په لور را ټول شي . اود ښار په ديوالونو باندې دختلو اراده به له ياده و کاږی ، تر هغې وخته پورې به زه هم خپل کار پيل کړم . زه به هم ستاسې په څير د هيلس ددرياب څخه تير شم . او هغه وخت چې دښمن له تاسره دټکر له پاره هغې لورې ته درځي د شا له اړخه به پرې ځيونکې حمله وکړم. زه هيله لرم چې مونږ به ددې لښکر په لمنځه وړلو کې بريالي شو.
علي پاشا د خبرو په منځ کې دلږ څه فکر کولو له پاره تم شو اوبيايې وليعهد ته وويلې :
محمده ! زما وروره ! ددې تر مخه ما تاته دخپل زړه يوه خبره لانده کړې او هغه داچې ، هغه وخت چې ماښام کې زما مخبرانو ماته خبر راوړې و چې د تيمورلنګ لمسي ، ولي عهد محمد ، د سهار د اذانونو سره سم په انقره باندې حمله کوي نو ما همغه وخت يوه اراد ه وکړه ، چې هغه دا ډول ده :
وروره ! لکه څنګه چې سلطان بايزيديلدرم ، ته او زه دخپلو لښکرو تر مخه اوسيږو اوپه دښمن باندې ګذارونه کوو نو تيمورلنګ او دهغه سالار نورالدين داسې نه کوي ، يا خو دوې دخپلو لښکرو په منځ کې اوسی او يا دهغوې تر شا ولاړ وي او خپل لښکر جنګ ته ور ټيله کوی ، کله چې زه ددښمن پر خلاف دشا له اړخه حمله وکړم . نو زما تر ټولو لوې مقصد او تر ټولو لويه اراده به داوي چې زه خو يا د تيمور لنګ لمسي وليعهد محمد ژوندي و نيسم او يا لږ تر لږه هغه له منځه يوسم . نو تيمورلنګ ته چې دخپل لمسي د مړيني او يا ژوندي نيولو خبر د جشن په منځ کې ور سيږي نو بيا فکر کوه چې تيمورلنګ به په څه حال کې وي ؟
دعلي پاشا په دې خبرو باندې وليعهد محمد خندان و . غوښتل يې څه ووايي چې علي پاشا بيا ورته په ويلو پيل وکړ . که چيرې زه په شمال کې او ته په جنوب کې د هيلس ددريا ب غاړه د سهار د اذانونو پورې انتظار وکړو نو لمړئ خو د انقرې ښار له دې ځايه دومره لرې نه دې ، اودويم دا چې دشپې له اړخه اواز تر ډيره پورې بيرته انګاز ې کوي او منعکس کيږی نو وروره ! زما اوستا پلان همدا دې چې کله دې اواز واوريد نو دهيلس له دريابه تيريږه او ځان د جنوب اړخ ته ور رسوه ،اوپه دښمن باندې را لويږه . زه به تر لږه وخته پورې انتظا ر وکړم چې دښمن له تاسره پوره په جنګ کې و نښلي نود شا له خوا به پرې ځيونکې بريد کوم ،نو دښمن ته به د ځان د سنبالولو فرصت په لاس ورنشي . اودشا له اړخه به زه هيله لرم چې دښمن به يوپه بل پسې د پښو ورغورزوم ، همدا به زما او ستا تر منځه اخری پريکړه وي . نو اوس که ته په دې کې کوم بدلون راوستل غواړې نو وي وايه .
وليعهد محمد تر ډيره پورې چپ چاپ و اوبيا يې وويل : علي پاشا! بې شکه چې زه وليعهد يم ، خوزما وروره ! ستا د جنګونو تجربه زما څخه ډيره ده ، تا زما دپلار سره داروپا په ډيرو جنګونو کې ګډون کړې دې او ددښمن د ځپلو په اړه بريالي تجربې لرې ، نو وروره ! ستا پريکړه ماته اخري پريکړه ده .اودهمدې په مطابق به په دښمن باندې ګذار کوو.
علي پاشا ودريد.
که چيرې خبره همداسې وې نو ته دخپل لښکر سره همدلته تم ښه ، زه به دخپل لښکر سره يو ځای دهيلس ددرياب په غاړه غاړه باندې ځم او د سهار د اذانونو تر وخته به انتظار کوم . ددې خبرې سره سم علي پاشا خپلې لښکرې د شمال په لور و خوزولې . په دې تر تيب د جنوب له اړخه وليعهد محمد او د شمال له اړخه علي پاشا په دښمن باندې د ور پريوتلو له پاره ځانونه چمتو کړل او په ډيره بې قرارئ سره يې دسهار د اذانونو انتظار کاوه .
شپې د مصلحت قلف مات کړ ، هر شي را بيدار شوې و ، ځکه چې د انقرې د جوماتونو څخه د اذانونو اواز هر شي په خپله غيږ کې را نيولې و.
دانقرې د جوماتونو د اذانونو سره سم درې مهم انقلابونه جوړ کړل شول . لمړئ دا چې د تيمورلنګ لمسي وليعهدمحمد چې

(c) ketabton.com: The Digital Library

دخپلو دوو لکو فوځیانو سره په سنګر کې ناست و په ناڅاپي توګه د سنګر څخه راووت اود انقرې د ښار دديوالونو په لور لکه د توپان په څير ور خوځيدل .
بل انقلاب په ښار کې را پيدا شو . لاتر اوسه د انقرې دښار ديوالونه په تيارو کې ډوب و خو بيا هم په ديوالونو باندې ټول لښکر مستعد ولاړ و . کيداې شي ښاروال قصدا ديوال په تياره کې پرې ايښې وي . خو کله چې دانقرې په جوماتونوکې د سهار اذان پيل شو نو يو نا څاپه ټول هغه مشالونه چې د ديوالونو دننه ايښول شوي و بيرون را وويستل شول اودديوال دپاسه کيښودل شو ل. په دې ترتيب د ديوال ټوله برخه روښانه کړل شوه ، د روښنايي دا انقلاب د ښار په لور ور تلونکی يرغل کونکو اودهغوې مشر دتيمورلنګ لمسي هم په سترګو کاته ، او دا خبره په يقين سره دهغه له پاره ټکان ورکونکي وه ، هغه پوه شوې و چې دهغه د حملي اويرغل خبر دانقرى ښاروال ته رسيدلي دې ، اوهغه د ښاره ددفاع کولو له پاره مستعد دې .
خو بيا هم د تيمور لنګ لمسي ډاډمن و چې دهغه سره دوه لکه عسکر دي او دښار دننه د علي پاشا ، وليعهد محمد او ښاروال سره ټول فوځونه تر يوه لک نه نه زياتيږى ، او هغه به ډير ژر هغوې و ځپوي .
دتيمورلنګ لمسی دا فکر هم کاوه چې دلمړئ فتحې په واسطه دهغوې د فوځونو حوصلي کلکې شي ،ځکه چې د بايزيدېلدرم د ماتې په اساس د ترکانو حوصلي ډيرې ماتې شوې وې نو په دې خاطر د انقرې تر څنګ دهغه د فوځ برې او د بايزيد د فوځ ناکامي هغه ته يو ډاډمنه خبره وه .
ددې نه اخوا چې کوم دريم ستر انقلاب راغې ، هغه دا و چې علي پاشا او وليعهد محمد دواړو د سهار داذانونو سره سم خپلې لښکرې د هيلس دريابه تيرې کړې او علي پاشا د شمال له اړخه او وليعهد محمد د جنوب له اړخه په دښمن دګذار کولو له پاره مخکې تګ کاوه .
دښار ديوالونو ته د رسيدو سره سم د تيمورلنګ لمسي خپله دوه لکه فوځونه د ښار په شمال غرب او شرقى سيموکې خپاره کړل ، څنګه چې هغوې دښار ديوالونو ته د ور نزدې کيدو هڅه پيل کړه او د رسيو پاتخې يې و غورزولې تر څو د ښار په ديوالونو باندې پورته وخيژې نو پر هغوې باندې د غشو ، او منجنيقيون په واسطه د تيږو ورول پيل شول، هغه کسان چې د مخکې نه په ديوالونو ناست و هغوې پر دښمن باندې داسې تيږې وورولې چې ددښمن په عسکرو کې يې يوه واويلا خپره کړه ، د تيږ او غشو باران هغوې د سختو ستونزوسره مخ کړل او دخپلو ځانونودخوندي ساتلو په خاطر يې وروسته تګ پيل کړ . اوپه دې تر تيب د تيمورلنګ د لمسي لمړئ يرغل د ناکامئ سره مخ شو .
کوم وخت چې د تيمور لنګ لمسي د انقرې دښار په ديوالونو باندې د دويمې حملې له پاره ځان جوړاوه نو په همدې وخت کې پرې د سلطان بايزيدېلدرم د زوې وليعهد محمد لښکر را څرګند شو اوبيا يې د جنوب له اړخه د تيمورلنګ په لمسي هغه ناتار جوړ کړ چې تاريخ يې ياد لرې .
د وليعهد محمد دلښکر ددې ناتار په اساس د تيمورلنګ د لمسي عسکرو هم په جوابي عمل لاس پورې کړ او دجنګ ډګر د تنور په څير ګرم شو .
دجنوب له اړخه د وليعهد د حملې څخه د تيمورلنګ لمسي دا فکر کړې و چې د علي پاشا او وليعهد محمد دواړو څخه به يو خامخا په ښار کې دننه پاته وي اوبل يې دښاره راوتلې اوپر دې يې حملې پيل کړې دې نو په دې خاطر يې په ديوال د ورختلو پريکړه ودروله ،اودخپل ټول لښکر سره يو ځاې د جنوب په لور د بايزيد د زوې وليعهد محمد په لور د حملې کولو حکم ورکړ .
تاتاريان د حکم سره سم د خپل قايد د تيمورلنګ دلمسي سره يو ځاې د بايزيد پر زوې را توې شول خو په همدې وخت کې فطرت حالات بل منګه کړل .
ځکه چې د هيلس ددرياب څخه د راتيريدو وروسته علي پاشا د خپل لښکر سره يوځاې هملته په سنګر کې ناست و . کله چې دتيمورلنګ د لمسى دوو لکو فوځونو په وليعهد باندې يرغل وکړ نو د هغوې تر شا علي پاشا د خپل لښکر سره را څرګند شو . اوبيايې د شا له اړخه دتاتاريانو لښکر تارو ما رکول پيل کړل
د شا له اړخه د علي پاشا د لښکرو حمله د سمرقند څخه د راغلي لښکر تر مخ د مرګ نښې راو ځلولې ،د هغوې ژوندونونه د زنځير په څير يو په بل پسې له منځه تلل ، هغوې زخميان د اسونو د سومونو لاندې دليدل ، دعلي پاشا د تيزو حملو په اساس د تيمورلنګ د لمسي لښکر يوې اوبلې لورې ته و تښتيد .
جنګ تر ډيره وخت پورې روان و . ان ترڈې چې لمر د شرق څخه را ښکاره شواو په خندا خندا د انقرې د ښار شاوخوا ته راغې او ددواړو لښکرو د ټکر په وخت کې پورته کيده ،اوخپله ګرمي يې هرې خوا ته شنيدله .
د شا له اړخه د حملې په واسطه د ثمرقند لښکرې د ډيرې بدنظمئ سره مخ شوې وې او تر لږه وخته پورې د تيمورلنګ د لمسي هغه لښکر چې شميره يې دوه لکه وه دعلي پاشا او وليعهد محمد دحملو په واسطه د ماتې اينې په څير ګرځيدلې و.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځکه تر ډیره وخته پورې دهغوې بیرته منظم کیدل شوني نه ښکاریدل ، دهغوې ټولې لیکي ، دننه او دباندې ، مخکنۍ اوورستنۍ ټولې د بدنظمي ښکار شوې وې ، خو د تیمورلنګ لمسي چې دخپل لښکر په منځنۍ برخه کې و ډیره هڅه وکړه چې خپل لښکر سره راټول او ددښمن پر خلاف یې د حملې له پاره و هڅوي ، که څه هم هغوې یو ځل بیا خپل ځانونه را سنبال کړل خو د شا له اړخه د علي پاشا ضربه په کلکه او شدت سره روا نه وه او هغه ان تر نیمایی پورې ، هغه ځای ته ځان ر ا رسولې و چیرې چې د تیمورلنګ لمسي ولیعهد خپلې لښکرې ددښمن پر خلاف را ټولولې .

د جنګ د پیلامې دمخه علي پاشا ولیعهد محمد ته ویلي و چې هغه به هڅه وکړي چې هغه د تیمورلنګ لمسی ژوندې ونیسی اویا یې له منځه یوسي . دخپلې همدې ارادې د تکمیل په خاطر علي پاشا د خپلو ساتونکو سره یو ځای د تاتاریانو لښکرې سره وشکو لې او د تیمورلنګ د لمسي پورې یې ځان را ورساوه . اوبیایی په ډیر قهر جن او دغضب نه ډک اواز سره د تیمورلنګ لمسي ته وویل :

د تیمورلنګ ظالمه لمسیه ! زه د بایزیدیلدرم سپه سالار علي پاشا ستا تر مخه ولاړ یم ، اوتا ته زیرې درکوم چې که زما خدای وغواړي نو راتلونکې سهار به ستا څیره د وینو ډکه ووینې .

د علي پاشا په داسي ناڅاپي راتلو سره د تیمورلنګ لمسي ټکان وخوړ خو علي پاشا ورته یوځل بیا وویل :

د تیمور لمسیه واوره ! په خدې سوګند چې تاسي زمونږ د سلطان سره دوکه کړې ده ، هغه دخپل ملت له پاره ابرو اوعزت دې ، دخپل قوم له پاره دروح په څیر دې دهغه په نیولو تاسې اسلامي امت د فنا لورې ته د وړلو پرته نور څه نه دی کړي .

د تیمورلمسییه !اوس چې ته زما تر مخ یې نو ولیکه چې : ته به اوس زما څخه خوندی پاته نه شي . زه علي پاشا به تا ته دمرګ راوړنکي اوسم. او کله چې ستا دمرګ خبر ستا دادا تیمور ته ورسیږي نو یاد ساته چې دهغه عمر به د سلګې وهونکې ژوند په څیر په نوحه ویلو باندې تبدیل شي .

د علي پاشا په دې خبرو باندې د تیمورلنګ لمسی ډیر په غضب شو او په ډیره بې باکۍ سره یې علي پاشا ته وویل :

علي پاشا ته بکواس کوې ، زما تر مخ ستا حیثیت څه دې ، ایا ته پو هیږی چې د شا له اړخه دڅلوېښت زرو عسکر وسره او ولیعهد محمد به دڅلوېښت زرو عسکرو څخه د حنوب له اړخه زما دوه لکه فوځونه لاندې کړي . که چیرې تاسو دا فکر کړې وې نو د ا ستاسي خوب اوخیال دې ، له ځانه سره ولیکه چې زه به تا د جنګ په میدان کې و نه وژنم بلکه د بایزید په څیر به دې بندي کړم ، لاسونه به دې تر شاو تړم اودخپل دادا تر مخ به دې حاضر کړم . تا ته به همغسې اوسپنیزه پنجره تیاره کړم تر څو د طوطي په څیر په کې پروت اوسې. اوبیا به همغه پنجره چې ته پکې پروت اوسې د خپل ځان مخې مخې ته وړم اوسمر قند ته به دې ور ننه باسم .

د تیمورلنګ لمسي چې کله خاموشه شو ، نوعلي پاشا ورته وویل :

د تیمورلنګ لمسیه ، زه به تر سمرقنده په پنجره کې ناست له تاسره نه ځم ، که چیرې زما خدای ، زما مالک او زما مرستندوې ته منظور وي نو دجنګ په دې ډګر کې به زه پر تا غالبیږم او زه تاته یقین درکوم چې زه به تر ثمرقنده پورې نه ، بلکه ستا لاش به تر هغه ځایه پورې ځي. اوس ځان جوړ کړه چې زه درباندې حمله کوم . که زما حمله درولې شی نو ویې دروه ، ددې خبرې سره سم علي پاشا دتیمورلنګ پر لمسی باندې ور هئ کړل .

تر ډیره پورې یې یو په بل باندې ځان وړونکی حملې کولې ، یو بل ته یې د تورې د فن ، د ډال د استعمالولو دفن او د زاویې د بدلون په اړه او .... خطرناکې حملې رواني وې ، په دې حملو کې علي پاشا ډیر زر د تیمورلنګ په لمسي باندې غالب شوې و خو یو ځل بیا د زاویې په بدلون سره علي پاشا د تیمور لنګ لمسي ته یوه موقع ورکړه خو بیا یې خپل توره په داسي شان پرې را خوشې کړه چې د تیمورلنګ د لمسي اوږه یې ور پرې کړه .او ان د هغې د شا څخه ووته ، دتیمورلنګ لمسي د آسه پریوت او چیغو اوسورو یې ټول میدان و نیو. کله چې تاتاریانو خپل سالار په وینو رنګ د آس نه راپریوتې او پر زمکه لوغړیدلې وکوت ، نودهغوې تر منځ یو هنګامه جوړه شوه ، او په ډیره بیړه دتیمور لنګ په لښکر کې دا خبر خپور شو چې دسلطان بایزید یلدرم سپه سالار علي پاشا د تیمور لنګ لمسی وواژه .

دخبر په خبریدو سره سم دتیمورلنګ ددوو لکو لښکرو تر منځ د افراتفرې یو ډیر بد حال را پیدا شو ، علي پاشا او د بایزید زوې ددې افراتفرې څخه پوره ګټه پورته کړه ، د سترګو په رپ کې د ښار دروازې پرانستل شوې اوښاروال هم دخپل لښکر سره یو ځای د انقرې د ښاره راووت ،اوپه تاتاریانو باندې یې حمله وکړه .

اوس نو د تیمور لښکر ددرې اړخونو څخه له منځه تّه. د تیمورلنګ ددې لښکر نه کوم وارث و اونه کوم لاربنوداو دجنګ قومنده ورکونکې و، ددرې اړخونو څخه دهغوې عامه وژنه پیل شوي وه ، هغوې نه د شمال لورې ته تښتیدلې شول ځکه دهغه لورې علي پاشا ددښمن دځپلو له پاره تیار کار پیلکړې و . په دې اساس په ډیره چټکۍ سره د هغوې د فوځونو شمیره مخ په کمیدو شوه ، اودجنوب له اړخه پرې همداسې کیفیت د بایزید زوې ولیعهد محمد راوستې و .

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوس نو دهغوې د ځانونو دخوندي کولو له پاره یوائې یوه لاره وه او هغه هم دهیلس ددریاب په لور .نو کله چې هغوې متیقین شول چې جنګ کول بې کاره دي ،او ماتې دهغوې مقدر ګرځیدلې ده نو بیا هغوې ټول د هیلس ددریاب غاړې ته را وتښتیدل. خو دې لورې ته تیښته هم څه اسانه کار نه و..
علي پاشا ، ولیعهد محمد او د انقري ښاروال دهغوې داسې تعقیب کړل چې په تیزۍ سره یې دهغوې وروسته ټول دتیغه تیرول او دهغوې شمیره یې بیخي را ښکته کړه ، هغوې چې خوندي پاته شوی و دخپلو اسونو سره یو ځاې د هیلس په دریاب کې ځانونه ور واچول خو علي پاشا ، ولیعهدمحمد او دانقرې ښاروال هغوې ته د تیښتې فرصت هم نه ورکاوه ، ځکه هغوې غوښتل د خپلې پخوانۍ ماتې بدله واخلي ، په دې خاطر ډیرو لږو ته د دریاب څخه د تیریدلو فرصت تر لاسه شو .
دهیلس ددریاب اوبه د تیمور لنګ د لښکر په وینو باندې سرې وې .
د تیمورلنګ لښکرو ته د ماتې د ورکولو وروسته دهغوې هغه کسان چې ژوندي نیول شوي و هغوې ټول یې په یوه ځاې کې سره راټول کړل ، اوبیا علي پاشا د جنګ په میدان کې هغه ځاې ته راغې چیرې چې دتیمورلنګ د لمسی لاش پروت و هغه د خپلې خورجین څخه یوه بنکه را وویسته ، هغه یې د تیمورلنګ د لمسي د وجود څخه په تلونکې وینه کې ککړه کړه ، پر هغې یې یو خط و لیکه ، لږه شیبه یې د خولې په پوکې هغه په وینه لیکل شوې خط وچ کړ. اوبیا یې هغه کاغذ سره قط کړ او په خپله خورجین کی یې وا چاوه .
هلته نژدې ولاړ ولیعهد محمد او د انقري ښاروال د علي پاشا دا ټول کړچار د نژدې څخه کوت . په دې وخت ولیعهد محمد دعلي پاشا څخه وپوښتل .
وروره ! تا خود تیمور لنګ د لمسي په وینه باندې دا کاغذ ولیکه ، ایا زه ددې په مقصد او مطلب باندې پوهیدې شم ؟
علي پاشا دخپله ځایه راپورته شو او ولیعهد ته یې وویلې :
زما وروره ! له ماسره را ځه ، ته به په خپله وګورې چې زه ددې لیک څخه څه ډول کار اخلم.
ولیعهد محمد او د انقري ښاروال چپ چاپ د علي پاشا پسې روان شول ، علي پاشا دوې هغو عسکرو ته راوړل چې دتیمورلنګ د لمسي دلښکر خلک و . علي پاشا دهغو بندیانو څخه یو د خپل لاس په اشارې سره راوغوښت . بیا د تیمور دلمسي په وینو لیکلې کاغذ یې دهغه په لاس کې ورکړ او ورته یې وویل :
زه تاسې ټول ازادوم . تاسې بیرته خپل پړاو ته تللې شئ ، دغه کاغذ باندې ما دتیمورلنګ د لمسي په وینه یو لیک لیکلې دې ،کله چې تاسې خپل پړاو ته ورسیږئ نو دا کاغذبه شهنشاه تیمورلنګ ته ور کړئ ، اوس تاسې ټول ازاد یاست ، تاسې تللې شئ.
دعلي پاشا ددې پریکړې څخه بندیان تاتاریان ټول ډیر زیات خوشحاله شول. بیاد هغوې څخه یود علي پاشا خوا ته راغې او په ډیر عجز او انکسار سره یې وویل :
مونږ ستا ممنون یو چې مونږ ته دې ازادي راکړه ،او مونږ دې پریښودو چې بیرته خپل پړاو ته ستانه شو . خو ته به له مونږ ه سره یوه بله مهرباني هم وکړې ،ته پوهیږې چې مونږ دومره اوږود واټن په پښو نه شو وهلې ،نو مونږ ته اجازه راکړه چې په هغو اسونو چې مونږ سپاره راغلي و بیرته په همغو اسونو سپاره ولاړ شو .
علي پاشا ورته ددې اجازه هم ورکړه ، هغوې په ډیرې خوشحالی سره هغه لورې ته ولاړل چیرې چې ددوې آسونه تړل شوي و. هلته یې خپل آسونه و لټول اوبیا چې کوم آس کوم یو ته په ګوتو ورته ، په همغه یې پښه اړوله اودخپل پړاو په لور ور روانیده . علي پاشا او ولیعهد محمد هم دهیلس له دریابه را تیر شول .هغوې د همدې غرنیو لمنو څخه تیر شوې و او د تیمورلنګ په لښکرو باندې یې یرغل ور وستي و . د انقري ښاروال هم بیرته خپل لښکر د انقري ښار کې خپلو ځایو ته یوړ او په ښار کې یې ځان د پخوا په څیر یو ځل بیا په محاصره کې واچوه .
۵۱ *****

هلته په پړاو کې تیمورلنګ جشن جوړ کړې و . په دې جشن کې تیمورلنګ سلطان بایزید هم د اوسپنې د پنجرې څخه را ویستلې و او په جشن کې یې را ګډ او ور ته یې د خپل ځان تر څنګ د ناستې ځاې برابر کړې و . دتیمورلنګ سالار نورالدین چې د بروصې د ولکې کولو څخه وروسته کومې خزانې او دسلطان د حرم څه وګړي له ځانه سره راوړي و هغوې یې هم د جشن په وخت کې دنمایش له پاره خلکو ته وړاندې کړل . سلطان بایزید ته یې هم د هغه یوه جوړه کالي ورکړل چې وایې غوندی ،خو هغه د هغوکالیو د اغوستلو څخه ځان وژغوره ، مګر هغه چپنه یې چې دهغه د کوره د بروصې څخه را وستی وه هغه یې ورته په زور واغوستله ، هغه ته یې په زور عمامه (لونګۍ) ور په سر کړه او دشاهنشاهي نښې په څیر یې هغه امصا هم په لاس کې ورکړه چې هغه به تل له ځانه سره په لاس کې ګرځوله .
ددې ټولو هر څه وروسته تیمورلنګ د جشن د پیلولو حکم وکړ . او ټولو هغو وینځو او د سلطان د حرم ښځو ته یې چې د

(c) ketabton.com: The Digital Library

بروصې څخه نورالدین را وستي وې ، حکم وکړ چې د خپلو سالارانو نه علاوه د اروپا نه راغلیو میلمنو ته هم شراب ورکړي ،

دبایزید له پاره دا حال د زغم وړ نه و . په داسې حال کې چې خپل شاهي کالي یې په ځان کې و او ولاړ و نو ورته یې همغه شراب ور وړاندې کړل چې د خپلې نوې ناوې« ډسپنا» د را واده کولو وروسته یې د هغې په څښلو پیل کړې و. خو سلطان د شرابو د څښلو څخه منه والي وکړ . دهغه سترګې د سلطنتي کورنی په ټولو هغو ښایسته او ښکلو وینځو ، ښځو او نجونو باندې نښتې وې چې شر اب یې خلکو ته ورکول .

د بروصې ددې ښځواونجونو څخه یې د شرابو د ورکولو کار اخست . په دې ډله کې د سلطان بایزید نوې محبوبه ډسپنا هم شامله وه . دبروصې هغه ښکلې او ښایسته ښځې چې نورالدین نیولې وې او له ځانه سره یې راوړې وې د هغوې یو شمیر داسې وې چې ددې نه مخته یې دحرم څخه بیرون هم قدم نه و ایښودې . دهغوې حسن او ښکلتیا بې مثاله وه ، خو تیمورلنګ هغوې دومره ذلیلې اورسوا کړې چې هغوې بې چاره ګانو په لوڅو ځانو خلکو ته د شرابو ورکول پیل کړ ل .

په دې جشن کې د اروپا دحکمرانانو څخه علاوه داسیا څه پادشاهان هم ناست و چې تیمور لنګ ددې جشن له پاره په ځانګړې توګه را بللې و. په دې وخت کې ټولو پادشاهانو د سلطان بایزید یلدرم په لورې کتل . یوشمیر د سلطان په حال باندې حیران و او په تعجب یې ورته کتل ، یو شمیر نورو غوښتل چې ښه او نرم سلوک ورسره وشي ، خو بایزید په خپل ځاي باندې چپ چاپ ناست و او هغو شرابو ته چې تر مخ ورته ایښول شوي و لاس هم ور نه وړ .

هغه وخت چې د فتحې دا جشن په پوره جوش کې و نو دتیمورلنګ ساتونکې دننه راغې ، دهغه مخ باندې د اندیښنو سیورې را پریوتې و . هغه تیمورلنګ ته را نژدې شو او په ډیر رازدانه توګه یې ورته وویل :

اقا!د انقرې څخه یو څو کسه سواره راغلې دي ، هغوې غواړی له تاسره ووینی.

تیمورلنګ هغه وخت د شرابو او فتحې په جشن کې مست و ، خپل ساتونکي ته یې وویل : ته دا خبرې ولې دومره پټې ماته کوې ؟ په لوړ اواز یې ووایه تر څو زما تر څنګ ناست بایزید یې هم واوري ، بایزید ته وګوره د هغه زوې موسې هم دلته ناست دې . هغه خبره چې ته کوې دهغوې غوږونو ته یې هم ورسوه ، ددې نه علاوه دلته چې په دې جشن کې څومره خلک ناست دی هغوې ټولو ته یې هم اعلان کړه . ځکه چې زه ډاډه یم چې د انقرې څخه چې کوم سواره راغلي دي هغوې به خامخا زما د لمسي محمد د فتحې خبر راوړي وي .

په دې وخت کې د تیمورلنګ ساتونکي غوښتل څه نور هم ووایي ، خو تیمورلنګ پرلپسې خبرې کولې اوده ته یې د ویلو فرصت نه ورکاوه ، هغه یو ځل بیا خپل ساتونکی ته وکتل او ورته یې وویل : اوس نو ته ما په خبرو کې مه را ښلوه او دجشن دا خوشحالي را باندې مه کموه . ولاړ شه اود انقرې څخه د راغلي سورو څخه چې کوم یې ډیر مهم دې ماته راوړه ، هغه چې څه وایی نو وابه یې ورم . ځکه زه ډاډمن یم چې هغوې به ماته زما د لمسي د سوبې خبر راوستي وي . اوس ورځه ، وخت مه ضایع کوه ،دهغوې د ډلې څخه یو کس ماته را واستوه ، تر څو دخپل لمسي د پیغام څخه خبر شم .

څرنګه چې ساتونکی غوښتل تیمورلنګ ته لږ څه نور هم ووایی خو د تیمورلنګ وینا هغه په شک اوتردد کې واچاوه ، هغه د ډیر یو تذبذب په حال کې د تیمور لنګ د خوا څخه لرې شو او ولاړ .

د تیمورلنګ او د هغه د ساتونکې تر منځ خبرو سلطان بایزید او دهغه زوې موسې هم متوجه کړی و . هغوې هم په ډیره توجه او غور سره د هغوې خبرې اوریدې . اوس نو سلطان بایزید اودهغه زوي موسې د تیمورلنګ د سترګو لاندې هغه لورې ته کتل چې ساتونکې ترې راغلې و.

لږه شیبه وروسته یو وسله وال کس تیمور لنګ ته راغې ، زمکې ته یې کتل او تیمورلنګ ته یې احترام وړاندې کړ. او ورته یې وویل:

اقا! ستا ساتونکي زه تاته را لیږلې یم . زه د انقرې څخه راغلي یم اوله ماسره تاته یو پیغام دې .

تیمورلنګ په ډیر غور سره وسلوال ځوان ته وکتل ، او ورته یې وویل : چې که له تاسره کوم پیغام وی نو ولې ځند کوې سمدستي یې ووایه .

په دې وخت کې هغه ځوان خپلو کالیوته لاس کړ او د یو قط شوې کاغذ یې د تیمور لنګ په لاس کې ورکړ ، اوبیا په ډیر افسوس سره وویل : اقا ! هغه څه چې زه ویل غواړم ، زما په ژبه باندې ښه نه شکار ی چې وي وایم ، ته پخپله خط ولوله ، دا لیک د بایزید یلدرم دسپه سالار علي پاشا له لورې دې .

د علي پاشا د نوم په اوریدو سره د سلطا بایزید او دهغه د زوې موسې په سترګو کې یو قسم نور او رڼا را پیدا شوه ، او په ډیره بې قرارۍ سره یې کله تیمورلنګ ته اوکله هغه وسلوال ځواته کتل چې د خپل لښکر څخه دلته راغلي و.

دسلطان بایزید د سترګو تر مخ تیمورلنګ هغه کاغذ پرانست ، دا همغه کاغذ و چې علی پاشا د تیمورلنګ د لمسی په وینه

(c) ketabton.com: The Digital Library

ليکلي و . کله چې تيمور لنګ هغه کاغذ لوست نو سلطان بايزيد اودهغه زوي موسي هم په هغه ليک باندې سترګې نښلولې وې. او په ډيره چټکۍ سره يې په وينو ليکلی دا کاغذ ولوست . په دې کاغذ کې ليکل شوي و:
تيمورلنګه ! ته دخپلو وينه تويونکو ارزوګانو له پاره يو حيله ناک ، ظالم او د انساني اخلاقو نه عاري انسان يې . ته د خير وشر تر منځه د توپير نه خبر نه يې . ته کولې شې په لارو کې صليبونه و دروې اوپه لاسونوکې خلکو ته دميخونو دټک وهلو پوهه و لرې ، اې د سمرقند ليوه ! واوره ! هغه خبر چې زه ددې ليک په واسطه تا ته درکول غواړم ، دهغه په اوريدو به ستا حهره په خولو کې ډوبه شي او ستاپه سترګو کې به د فنا فکر را خپور شی . اوستا حال به په تېرو کې د بيدونکي ويني په څير وګرځي .
تيمور لنګه !ستا ژوند په وينه تويونکو تعبيرونو باندې ولاړ دی ،ته د نورو د وينو په واسطه د خپلوغوښتنواو هيلو رنګينونکې يې ، خو نن ما ستا د ځان آينه کې زنګ او ستا د روح په ساغر کې زهر وا چول .
دا ليک زه علي پاشا تاته ليکم . تا به اوريدلې وي چې علي پاشا د سلطان بايزيد يلدرم يو سالار دې. تيمورلنګه ،علی پاشا به ستا له پاره دزهرو يوه بګوله ،اودسلطان بايزيد له پاره د هغه يو خدمت ګار او دهغه په غم کې دهغه ملګری او دهغه ممنون او مشکودر زوې اوسي .
تيمورلنګه ! دالېک چې دا اوس يې ته لولې ، ما ستا دلمسي ، ستا د وليعهد محمد په وينه ليکلي دې ، د انقرې به جنګ کې ما هغه ته ماتې ورکړه اوهغه مې له منځه يوړ . تيمورلنګه ! اوس نو خپله اوزمونږ سوبه سره موازنه کړه ، هغه جنګ چې تا زمونږ سره پخوا وکړ نو په هغه کې تا زمونږ نژدې څلويښت زره سپاهيان له منځه يوړل ،او زمونږ محترم سلطان بايزيد دې له ځانه سره قيدی کړ .
هغه جنګ چې مونږ د انقرې په چاپيريا ل کې ستا د لمسي اووليعهد محمد سره وکړ نو به هغه کې مو ستا نزدې دوه لکه فوځونه له منځه يوړل اوستا لمسي محمد مو قتل کړ . اوس ته په خپله فکر وکړه چې په دې جنګ کې څوک فاتح دی ، ته ، او که مونږه . زه پوهيږم چې ددې ليک په لوستلو سره به هغه جشن چې ته يي همدا اوس لمانځې ودروي ، اوستا جشن درول به ددې خبرې ګواه وي چې تاته فتح نه بلکه ماته درکړل شوي ده .
تيمورلنګه ! ته څه فکر کوې چې ته به زمونږدترکانو جرأت هسې په ټوکو مسخرو باندې واخلې ؟ او زمونږد تاريخ طلايي باب به له يوه سره له منځه يوسي ، هيڅکله هم نه ، مونږدخپلې زمکې امينان يو ، تيمورلنګه! اوس خو اصل جنګ پيل شو، يواځې دوه درې کاله نه ، بلکه مونږ تر پيړيو پيړيو پورې ستا سره دمقابلې توان لرو. زمونږد سلطان په پنجره کې د بندولو څخه تا څه فکر کړې چې ته به فاتح وګرځې ؟ مونږ به دلوح و قلم رڼا شو او تا به تعقيب کړو . تيمورلنګه ! مونږ په خپلو کوڅو کې د وينو خوب ، په سترګو کې لوږه او ناروغتيا نځونکې نه شو کتلی .
تيمور لنګه ! ما علي پاشا اود سلطان بايزيد زوې وليعهد محمد د خپلو لښکرو سره ستا لمسي اوستا لښکر له منځه يوړ .او اوس بيرته د هيلس ددرياب څخه تيرشوي يو او په غرنيو لمنو کې ځاې په ځاې شوي يو . که چيرې ته دخپل لمسي د انتقام اخستلو جرأت لرې نوبيا را مخته شه ، ملا وتړه او دغه غرنيو لمنو ته را ننوځه چې مونږ په کې همدا اوس موجود يو . زه تاته د مقابلې بلنه درکوم . که چيرې تا له مونږ ه سره په دې غرنيو سيموکې جنګ وکړ نو په خداې سوګند چې مونږ به ستا د ګوتو سرونو د وينو په چينو باندې بدل کړو .
زه پوهيږم چې زماد ليک په لوستلو سره به ستا د دعا په لاس کې غم ، انديښني او مصيبت نه اخوا نور څه پاته نه شي . اې په مسلمان قوم باندې جبرکونکيه سوداګره ! واوره ! ، دا د ستر خداې له اړخه عذاب وګڼه . تيمور لنګه ! ته د اسلامي امت ډير ستر دښمن يې ، ته تل د خپلو له پاره دشپې صليب دروی ، ته د غمونو په دې وخت کې دمسلمانانو له پاره تل دترخې وژونکې دوا ګولې تياروي ، اوس نو دمرګ دغه نشتر ، اودا وينه تويونه لږ څه د ځان له پاره هم قبوله کړه ، تيمورلنګه ! ته فاتح نه يې بلکه مفتوح يې ، مونږ تاته ډير بده ماتې درکړې ،تا زمونږ څلويښت زره عسکر له منځه وړ ي خو مونږ ستا دوه لکه له منځه يوړل ، خوتيمورلنګه ! مونږ تښتيدلي نه يو . همدلته يو ، که چيرې همت لرې نو دغه غرنيو لمنو ته راشه او بيا مقابله و ګوره .
د علي پاشا دغه خط چې د تيمورلنګ د لمسي په وينه يې ليکلي و همدلته ختم شو . ددې ليک د لوستلو نه وروسته د تيمورلنګ حالات داسې بدل شول لکه داسمان څخه چې پرې تندر ر ا نازل شوي وی ،دا سې احساس کيده چې د هغه د ذات دداخلي دنيا ټولې سطحې دې خبر لړزولې او ټوټه ټوټه کړې وي .
دخط د لوستلو وروسته تيمورلنګ دلاش په قسم زيړ و ګرزيد ، او چپ شو .د هغه سر لاندې پريوتې و. په دې وخت کې په ډير ه ارامه توګه سلطان بايزيد هغه ته وويل :
تيمورلنګه ! تر اوسه پورې په ترکانو کې داسې ځوانان شته چې د خپلې خاورې څخه دګلبڼ د جوړولو په فن ښه پوهيږي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

تیمورلنګ د سلطا ن بایزید ددې خبرو ځوا ب ورنه کړ ، چپ چاپ او په غم کې ډوب پر خپل ځای ناست و . نو سلطان بایزید یو ځل بیا تیمورلنګ ته مخ کړ او ورته یې وویل:
تیمورلنګه ! وخت ټول عمر یو شانته نه وي . زه تا دخپله ځانه سره بندی کړي یم . بې شکه چې دا به ستا کامیابي اوبريې وې ، خو هغه ضربه چې زما زوې علي پاشا تاسي ته درکړې ده هغه هم کمه نه ده . دې ته د قدرت احتساب وایې او دا د خدای له اړخه مکافات وګڼه . تیمورلنګه ! زه پوهیږم چې ددې خبر نه وروسته به ته جشن و دروي ، په دې خاطر ما ته اجازه راکړه چې خپلې پنجری ته ولاړ شم ، له ماسره دې خپل ساتونکې ولیږه .
تیمورلنګ په خوله څه و نه ویل ، خپلو څو کسو ساتونکو ته یې اشاره وکړه ، اوهغوې سلطان او دهغه زوې موسې د پنجری په لور یوړل اوهلته یې بند کړل. موسې دخپل پلار د پنجرې مختته کیناست .
سلطان په پنجری کې ناست په څه فکرونوکې ډوب و ،ناڅاپه په سجده شو او په ډیره عاجزئ سره یې خدای ته سوال وکړ .
اې قدوس خدایه ! اې مهربانه خالقه ! یا حي یا قیوم ! تا په څومره ښه توګه ظالمانو ته د هغوې د کړو سزا په همدې زمکه باندې ورکړه ، اې زما ربه ! تا چې زمونږ نصرت او کومک کړې زه ستا د ډیر عاجز بنده په حیث دهغې ډیر زیات شکر کونکې او ممنون یم .
ددې سره سم سلطان د سجدې څخه را پورته شو اوبیا پر خپل ځای تر ډیره پورې په فکر کې ډوب ناست و چې یو ناڅاپه ورته فکر راغې ، اوداوسپني د پنجرې څخه یې بیرون کتل او ویل یې :
علي پاشا زویه ! تا د وطن ګټو ته تازه روح او نوې جرأت ورکړ . تا څومره په حکمت سره دښمن په خپلو وینوکې لت پت کړ .اې زما دقوم اوناموس ساتونکیه ! زه ستا جرأت ، میړاني ، شجاعت او بهادرئ ته سلام کوم . زویه ! تا په څومره ښه کمال سره د تیمورلنګ فکر ونه خپاره کړل ، او دهغه اطمینان او ډاډ دې په وینوکې و لمباوه ، دهغه د فوځ غرور دې ور مات کړ ، اود هغه امیدونه اوهیلې دې په ویره او بې غیرتئ بدلې کړې ، زما زویه ! ته ربښتیا هم دخپلو زمکو د ازادئ یو ستر عزت ،د خپل وطن د قوت او عظمت ستر ه نښه یې .زه یو ځل بیا ستا ځان ځارني ، ستا سر تیرئ ، ستا عظمت او ستا جرأت ته سلام وړاندې کوم .
سلطان تردې ځایه خپل فکر کې روان و خو ودرید، ځکه چې هغه ته د تیمورلنګ د لښکر څخه د کومې ښځې د تکلیف چیغې ، ژړا او په زوره زوره واویلا تر غوږو شوه ، په دې وخت کې سلطان د خپل ځان سره نزدې ناست خپل زوې موسې ته غوښتل څه ووایي چې ټکان یې و خوړ . ځکه چې د سلطان ښځه ډسپنا دهغه دپنجرې په لور را روانه وه.
څنګه چې دسلطان زوې خپل ناسکه مور ډسپنا د پنجری په لور را روانه وکتله ، نو دهغې د عزت او دهغې عظمت په خاطر د خپله ځایه پورته شو. ډسپنا را نزدې شوه او په خندا یې موسې ته د بیرته کیناستو اشاره وکړه ،او په ډیره خوشحاله خوله یې موسې ته وویل :
زما زویه ! په خپل ځای کینه !
تر څنګ یې ډسپنا په خپله هم په لوڅه زمکه کیناسته ،او د سلطان بایزید اوسپنیزې پنجری ته یې تکیه وکړه ، خو پخوا له دې چې سلطان ورته څه ووایي ډسپنا ورته مخ کړ او ویې ویل :
ما ته تیمورلنګ د بندې خانې او غلامئ څخه ازادی راکړه او ستا تر څنګ یې داوسیدو حکم راته وکړ . اوس به زه دخپل زوې موسې په څیر ستا د پنجرې تر څنګ ناسته یم او ستا خدمت به کوم .
د ډسپنا په دې خبرو باندې د سلطان په مخ د اطمنیان اوډاډ نښې را ښکار ه شوې .
ډسپنا ! ته یې اورې کومه ښځه ژاړي ، چیغې وهی، ..ایا تو پوهیږي چې دا به څوک وي ؟
دسلطان بایزید په دې خبره ډسپنا په ډیره ارامه توګه او په محبت سره سلطان ته وویل چې :
هغه ښځې چې ژړا او واویلا کوي هغه یوه د تیمورلنګ نګور ، دهغه د لمسی محمد ښځه اوبله د مړشوي ولیعهد مور ده .
هغوې ته دعلي پاشا په لاسو دتیمورلنګ د لمسي د وژلو خبر ورکړل شوي دې .
سلطان بایزید یلدرم تر یوه وخت پورې چپ ناست و . خو وروسته یې بیا ډسپنا ته وویلې :
ډسپنا ! زما زوې علي پاشا تیمورلنګ ته یولیک را استولې دې . کیدې شي د خط د مضمون په اړه به تاته چا څه ویلې وي ، کله یې چې دا خط تیمورلنګ ته راوست ، نو په هغه وخت کې هغه جشن لمانځه ، زه هم هلته د تیمورلنګ تر څنګ ناست وم ، ما هم هغه خط ولوست ، هغه لیک علي پاشا د تیمورلنګ د لمسی په وینه باندې لیکلې و او رالیږلې یی و. په هغه کې یی ورته لیکلي و چې که تا زمونږ څلویښت زره عسکر وژلي نو ما ستا دوه لکه له منځه وړې دي ، هغه په دغه لیک کې تیمورلنګ ته چلنج هم ورکړي و چې که ربښتیا هم جنګجو وی نو د هیلس ددریاب څخه دې را تیر شي او دغرونو دغه لمنو ته دې دجنګ او انتقام له پاره راشي . زه او ولیعهد محمد به ورته منتظر اوسو . ډسپنا ! ګوره چې تیمورلنګ به دعلي پاشا

(c) ketabton.com: The Digital Library

ددې لیک ځواب څه ډول ورکوي ، ایا دهغه پرخلاف به کوم عمل کوي او یا دهغه پرخلاف به دغه غرنۍ سیمې چې علي پاشا او زما زوي محمد په کي دي ، محاصره کوي .
په دې وخت کي د ډسپنا په مخ باندې خندا را خپره شوه . بیا یې سلطان ته وویلي :
درونده سلطانه ! دا تیمورلنګ هیڅ هم نه شي کولي ، هغه د علي پاشا چلنج نه دې منلي ، بلکه زه به تا ته دا ډاګیزه کړم چې تیمورلنګ خپل لښکرته د سمرقند په لور د کوچ کولو حکم کړې دې . کیداې شي هغوې د هیلس ددریاب په غاړه په غرنیو لمنو کي د علي پاشا او ولیعهد سره مخامخ کیدل نه غواړي ، زه فکر کوم چې په همدې خاطر هغه ددې ځایه دکوچ کول تابیا کړی ده ، هغه ددې نه ویریږي چې هسې نه چې علي پاشا اوولیعهد محمد پرهغوې دلته هم یرغل را نه وړي .او ددې لښکر ته نه تلافي کونکي زیان ور ورسوی.
د ډسپنا داخبره سهي ثابته شوه ، ځکه چې لږه شیبه وروسته تیمورلنګ خپل پړاو ختم کړ او هر څه یې په اوښانو او نور و باریدونکو حیواناتو باندې بار کړل او هغه اته لکه لښکر یې چې د سمرقند څخه له ځانه سره راوستی و او په هغه لښکر کې دخوشحالۍ نغاری وهل کیدی او د سوبې او فتحې جشنونو له پاره په کې تیارې نیول کیده ،اوس د هغې څخه د تیمورلنګ دلمسي په ګډون دوه لکه له منځه تللي و. کله چې تیمورلنګ د شپږو لکو لښکرو سره بیرته د سمر قند په لور ته ، نو بیا په هغه لښکر کې یې د خپل لمسي په غم کې تورې جنډې پورته کړې وې . او هرې لورې ته چپه چپتیا وه.
پرلپسې لرې .....

دقریب الرحمن سعید ژباړه

عثماني امپراطوري او پر خلاف یې د صلیبیانو سازشونه (۲۹مه)

مکمل غیرسیاسي : یو تاریخي په زړه پورې ناول .

زمونږ د هیواد ګوډ تیمور څوک دې ؟

اوس تاسي ددې تاریخي ناول نهه ویشتمه برخه لولئ :

پرلپسې **** ۵۲

هسې خو تیمورلنګ فکر کاوه چې هغه د ترکي عثمانیانو سلطنت ورختم کړې او اوس د سمرقند په لور روان دې ، ځکه چې سلطان بایزید دهغه سره بندي و او دسلطان زوې هم دهغه سره روان و . د سلطان سپه سالار علي پاشا او دهغه زوي ولیعهد د سترګو نه ورک و . او ریښتیا هم په څرګنده تو ګه داسې بریښیده چې د عثمانیانو سلطنت د تل له پاره له منځه ولاړ . خو راتلونکې وختو ډیره ژر دا خبره غلطه ثابته کړه . خوبیا هم هغه وخت چې تیمورلنګ په عثماني سلطنت باندی ګذار وکړ او بیرته سمرقند ته روان و نو په اروپا کې ډیرو دښمنانو دهمدې حالاتو انتظار کاوه ، او غوښتل یې چې د ترکانو څخه خپلې د لاسه تللي زمکې بیرته واخلي .
که څه دا دهغوې له پاره ډیره خطرناکه مرحله او خطرناکه لوبه وه . خو بیا هم هنګری ، بلغاریه ،دالاچي ، او ډیرو نورو زمکو کې بغاوتونو او سرکشیو سرونه را پورته کړل . یعني هغوې د تیمورلنګ د حملې په اساس عثماني ترکان د تل له پاره مړه تصور کړي و.

(c) ketabton.com: The Digital Library

خو د ترکانو دژوند قوت او نمو په حیرانونکي توګه څه ځانګړتیاوي لري . ډیر ځله به پوهانو ددی امپراطورۍ د تباهی وړاند وینه کوله خو بیا به هم دا سلطنت قایم او دایم و. ولایت ولایت ددې سلطنت څخه جدا شوی هم دي خوبیا به هم ترک عثماني سلطنت په پراخه زمکه باندې په پوره عزم اودبدبه کې قایم او دایم و.

ډیر زیات داسې هم کتل شویدي چې عثماني حکمرانان ، که هر څومره هم ډیر کم د حکمرانی په ځانګړتیاو باندي متصف و خو د خپلې تورې په زور یې تل مفتوحه رعایا ارام کړي دي . د حیرانتیا خبره ده چې عزت او وقار که هر څومره پاته شوني څیز نه دي او که دهغوې ځواک څومره هم متزلزل و خو بیا یې هم خپل ځواک په ځاې ساتلي او دد ښمن په مقابل کې خم شوي نه دي.

کله چې د تیمورلنګ لښکر د فاسفور س د بحیرې د جنوبي ساحل څخه تیریده اوعثماني سلطنت د خوب څخه رابیداریده او په خپلو دلاسه تللو مفتوحه اروپایي سیمو باندې یې بیا د ولکې کولو هڅې کولې ، نو هر چا دا فکر کاوه چې د تیمورلنګ ددې ضربې په واسطه عثماني سلطنت نور له منځه تللي د ي ، خو قدرت د ترکانو په وجودونو کې د ژوند نوې نښې نښانې راپیدا کړې اوپه ډیره لږه موده کې د سلطان بایزیدیلدرم زوي ولیعهد محمد دخپل ځواک او وړتیا په سببب ټولې هغه سیمي بیرته دعثماني سلطنت برخې و ګرځولې چې ترې جلا شوي وي. عثماني سلطنت دتیمورلنګ د دې تباه کونکي ګذار څخه هم و نه مړ . بلکه خپل ځواکونه یې بیرته سره راټول کړل اود پخوا څخه یی زیاد په پوره شجاعت او میړانې سره داسې کارونه تر سره کړل چې تاریخ یې مثال نه لري اودا ټول د علي پاشا او ولیعهد محمد د یوځاې کار کولو ، د هغوې دپوهې ، شجاعت ، زړه ورتیا او میرانی په سبب وشول.

مشهور یوناني تاریخ پوه «فنلي » د عثماني سلطنت حیرانونکي ځواک او کمزورتیا څخه بیرته ځواک ته د راګرزیدو په هکله ډیر څه لیکلي دي لکه چې وایي :

د عثماني ترکانو د حکومت جوړښت ، په عیسایي ډیره کیو سیمو باندې د ډیرو لږو مسلمانانو حمله او دهغوې سیمي لاندې کول او پر هغوې باندې برياوې تر لاسه کول او د متمدنو هیوادونو د اوسیدونکو په مقابل کې د غیرمتمدنو قومونو دوباره ابادول د هغوې اخرین مثال دې .

هغه مخته لیکي چې:

ددې تر مخه، ګات، جرمنیانو او رومیانو هم د همداسې ځواک او قوت ځرګندونه کړې وه ، اوداسې حکومتونه یې جوړ کړی و لکه څنګه چې د عثماني سلطنت تر ولکې لاندې مختلف قومونه ،رنګونه او نژادونه سره را ټول او اباد شوی و . خو د ګات ، جرمنیانو ، رومیانو او ترکانو تر منځ ډیر زیات توپیر موجود دی .

هغه لیکي چې : ګاتیانو ، جرمنیانو او رومیانو خپل رعیت په زور دخپلې سلطې لاندې را ټول کړې و خود ترکانو کار څه بل منګه و . ځکه چې هغوې تر خپل بیرغ لاندې بې شمیره مسلمان او عیسایي قبایل را ټول او دهغوې تر منځ یې داسې ټولنه جوړه کړې وه چې په خوشحالی سره یې دهغوې محکمې او پریکړې منلې . په ډیر عزت او احترام سره یې عثمانیانو او دهغوې ځاې ناستو ته کتل او همدا دهغوې د فوقیت او لوړتیا ثبوت و. که څه هم څه نورو وحشي قومونو هم همداسې په زور ځواک تر لاسه کړې و اوشتمن ولایتونه یې یو په بل پسې نیول. خو

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغه ټول دهغوي په عيش او عشرت او بداخلاقيو کې مصرفيدل. عثمانيانو د خپل عظمت ، ځواک او خپلې برترۍ له پاره د انسانيت لوړتيا معيار وګرځاوله ، او په ډيرې نيکي طر يقي سره يې د خپل لاس لاندي مختلف قومونه خوشحاله او هوسا و ساتل .

فنلي مخته ليکي چې : د عثمانيانو لمړیَ پادشا اورخان او دهغه ورور علاؤالدين و . دوی دحکومت په نظم او جوړښت کې ډيره زياته پوهه درلوده ، هغوی د عدل ، تنظيم او فوځي امورو له پاره خپلو لښکرو ته ځانګړې روزينز نظا م جوړ کړی و .او دا دعثماني سلطنت د ځواک سر چينه شميرل کيږي . دې خلکو د عثماني سلطنت تر واک لاندې دخپلو خپلوانو ، دوستانو او د خپل مورني وطن سره خپل ټول اړيکي پرې کړې و اويواځې او يوځې دسلطان په لمن کې سره راټول شوی و . دهغې فرمانبردار او پر هغه يې وياړ محسوساوه .

بيا د دهغوی د نورې زياتي حوصلي په خاطرد عثماني ترک سلاطينو له اړخه هغوی ته ځانګړې روزنه ،تربيه ، ترقي ، اعزاز، او مراتب ورکول کيدل ، چې دهغې په واسطه دهغوی په حوصلوکې ، دهغوی په ولولو کې ډ اډ او دهغوی په هيلو کې يوه نوی جذبه را ټوکيده ، او د هر وخت نه په زيات د عثماني ترکانو تابع او مطيع ګرزيدل.

دا د عثماني ترکانو داخلاقي ، تمدني او دهغوی د کړچار ، د هغوی د صاف اوپاک سلوک اغيزو چې مسلمانان اوعيسايانو دوه مختلف النوع قومونه په يوې لومي کې داسي را ښتې و لکه څنګه چې يو وخت دروم په شهنشاهيت کې ټول ولايتونه تر يوه مرکزه پورې تړل شوي او متحد و . دې خلکو سلطاني بيرغ په فاتحانه توګه رپاوه ، اودهمدې بيرغ په رپيدو سره د اسيا تر زړه او د اروپا او افريقا تر ساحلونو پورې ورسيدل.

په هرصورت دا يوه پريکړې خبره ده چې کله چې هم عثماني ترکان په کوم ازميښت کې اچول شوي دي نوهغوی د يوه نوې ځواک سره بيرته ظهور کړې دې ، او همدا ډول حالات په دغه وخت کې هم تکرارشول .

تيمورلنګ د خپلو اتو لکو فوځونو په واسطه دعثمانيانو سلطنت تباه کړ ، دهغوی سلطان يې و نيوه ،او دخپله ځانه سره يې سمرقند ته روا ن کړ ې و . خو د عثماني سلطنت رعب ا و دبدبه په همغو سيمو کې لا هماغسي پاته وه . او ددې ځواک د بيرته را پورته کولو ټول کره وړه د علي پاشا او وليعهد د پوهي ، اتحاد ، زړه ورتيا ، شجاعت ، او ځان ځارنی پورې را نغښتي و .

دبلي خوا نه کله چې اروپايانو ته خبر ورسيد چې بايزيد يلدرم د تيمورلنګ له خوا بندي شوي دې او هغه يې د اوسپنې په پنجره کې بندې له ځانه سره سمرقند ته روان کړي دې نو په اروپا کې دځواونيو له پاره د فتح اوسوبې جشن لمانځل کيده . کله چې هغوی ته دا خبر را ورسيد چې د عثماني سلطنت د تيمورلنګ له خوا بلکل تر پښو لاندې شوی دې نو هغوی د عثماني ترکانو څخه دبدلې د اخستلو هوډ وکړ .

ددې مقصد له پاره اروپايي صليبيانو يو ځل بيا خپل ځواک سره را ټول کړ . او دټولو ځواکونو تر منځ دخپلمنځې سلا مشورو وروسته دا پريکړه و شوه چې يو ستر لښکر ، لکه د پخوا په څير، د نايکوپولس د ښار په څنډو کې سره راټول کړي . اول د ترکانو تر ولکې لاندې ټولې اروپايي سيمې بيرته ترخپلې ولکې لاندې راوړي ، هلته خپل ځانونه منظم او ځواکونه منسجم کړي ، اودهغې وروسته د فاسفورس د بحيرې څخه تير شي او د ترکانو اسياي

(c) ketabton.com: The Digital Library

مرکز د تباهی او بربادۍ وروسته ولکه کړی او په دې تر تیب د عثماني ترکانو ټوله سیمه تر خپلې ولکې لاندې راوړې .

هغوی دخپلو ارادو د پوره کولو له پاره په ډیره چټکه توګه صلیبي ځواکونه سره را ټول کړل او د نایکوپولس د ښار سره یې ځاې په ځاې کړل .

که څه هم تیمورلنګ په خپل فکر کې عثماني سلطنت له منځه وړی و ، خودا دهغه خام خیالي وه ، ځکه د تیمورلنګ د مړیني وروسته پخپله دهغه سلطنت او پادشاهي دوړی وړي شوه ، خو دسلطان بایزید د مړیني وروسته دهغه سلطنت نور هم ځواکمن اوقوي را څرګند شو.

د بایزید د نیولو اودهغي د مړیني وروسته ترکانو ته داسي یو شجاع ، با انصافه ، زړه ور ، زغم کونکي او ازاد فکره سلطان ته اړتیا وه چې د تیمورلنګ دمظالمو او تیریو تلافي وکړاې شی او عثماني سلطنت بیرته خپل هغه عروج او لوړتیا و ته ورسوی چې د تیمورلنګ د یرغل د مخه و .

د سلطان بایزید یلدرم په زوی ولیعهد محمد کې دا ټولې خوبیاني را ټولې شوي وې ، یونانیانو به دې ولیعهد ته د اوښ په څیر د ازاد مزاج خاوند وایه . عثماني سلطنت چې څومره د خپلو اخلافو او اسلافو د جنګي وړتیا و احسان مند دي نو همغومره د ولیعهد محمد د ذکاوت ، او محتاط طبیعت احسان مند هم دی ..

هیڅ شاهي کورنۍ دداسې ذکي حکمرانانو او ځای ناستو په پرلپسې والې باندې دومره ویاړ نه شي کولی لکه څومره چې عثماني سلطنت حکمرانانو په څوارلسمه ، پنځلسمه ، شپاړسمه او اولسمه پیړۍ کې شهرت پیدا کړ او خپل سلطنت یې عروج ته ورساوه .

د عثمانیانو عروج د سلطان اورخان څخه پیل شوي و، چې دخپل پلار عثمان وروسته یې دعثماني سلطنت دنسټ ډبره کیښوده ، دهغې کورنۍ دویم کس چې د جنګ په ډګرونو کې یې دښمن ډیرې ډیري را وپرځول هغه مراد اول دې ، دریم یې سلطان بایزید یلدرم دې چې د نایکوپولس په میدانو کې یې د صلیبیانو متحده ځواک ته ماتی ورکړه ا و هغوی یې دپوره تباهی سره مخ کړل . څلورم کس د بایزیدیلدرم زوی ولیعهد محمد و چې د ترکانو درالویدلې مانۍ معمار دې . پنځم یې مراد ثاني دې چې سکندر یې پرې نښود چې د ترکانو پر خلاف د سترګو د راپورته کولو جرأت هم و نه کړي . شپږم یې محمد ثاني دې چې قسطنطنیه یې ونیوله او د عثماني سلطنت برخه یې و ګرځوله ، اوم یې اول سلیم دې چې کردستان ، سوریه او مصر یې د عثماني سلطنت برخه وګرځول ، او اتم یې سلیمان عالیشان دې چې نه یواځې د موهاکو د میدانو فاتح و بلکه د ویانا دروازه یې هم ور وهله ،او دسمندرونو له لارې یې دخپل امیر البحر په تعاون سره د اروپایانو ټول بحري ځواکونه سره مات را مات کړل.

په هیڅ هیواد کې په پرلپسې توګه داسې ځاېناستي نه دې تیر شوي اونه دداسې حکمرانانو د ځای ناستو له اړخه دوه پیړۍ په پرلپسې توګه حکومت شوې او خپلې واکمنۍ ته یې پراختیا ورکړي ده .

علي پاشا او ولي عهد محمد دهیلس ددریاب دې غاړې ته په غرنیو لمنو کې قیام وکړ ، دهغوی سره د خوراک څښنا ک کافي ذخیره موجوده وه . وسله یې هم په کافي اندازه درلوده ،نو هغوی ډاډمن و خو بیا تر اوسه پورې هغوی ته

(c) ketabton.com: The Digital Library

د تیمورلنګ له اړخه کوم عکس العمل رانغي ، خو ددې سره سره دوی هیله من و او دهمدې له پاره یې خپل تکړه جاسوسان ټاکلي و.

علي پاشا د تیمورلنګ لمسی وژلې و او بیا یې د هغه په وینه تیمورلنګ ته د سپکاوي ډک لیک لیکلي و او وراستولي یې و . په دې خاطر علي پاشا او لیعهد محمد د تیمورلنګ له اړخه دکومې ناڅاپي یرغل اویا شپیني یرغل منتظر و .او هر وخت یې دا خطر هم احساساوه . نو په دې خاطر دهر ناڅاپي یرغل په مقابل کې تیار ولاړو .

۵۳ *****

یوه ورځ د ماښام د مخه علي پاشا او ولیعهد محمد دواړه ولاړ و اود لښکرو له پاره یې د ډوډۍ دتیارولو څارنه کوله چې څو کسه سپاره دهغوې لورې ته په ګړندی توګه را ورسیدل . هغوې علي پاشا او ولیعهد محمد ته د رارسیدو سره سم خپل آسونه ودرول او دخپلو اسونو څخه راښکته شول . علي پاشا او ولیعهد محمد هغوې دواړه و پیژندل ، هغوې ډیر باوري مخبران وو. دهغوې په لور په کتلو سره علي پاشا او ولیعهد محمد دواړه ډیر هیله من شوي و او په پلټونکي توګه یې خپلو مخبرانو ته کتل . دخپلو اسونو څخه د را ښکته کیدو سره سم دهغو مخبرانو څخه یوه وویل :

سلطان محمد بن بایزید: اودروند امیر علي پاشا ! تاسې دواړو ته دوه ډیر بد خبرونه او دوه ډیر ښه خبرونه مونږ له ځانه سره لرو.

څرنګه چې راغلي مخبر ولیعهد محمد ته د سلطان خطاب وکړ نو ولیعهد محمد هغه ته په ډیرو خیره سترګو و کتل ، مخبر هم په همغه ډول هغوې ته وکتل او ورته یې وویل :

سلطان محمد بن بایزید ! زه ستا د سترګو په کتلو باندې پوه شوم خو زه د حقیقت څخه کار اخلم ، هغه څلور خبرونه مې چې له ځانه سره راوړي دي نو دهمغې خبرونو په بنسټ مې تاته د سلطان په نامه خطاب کړې . لمړۍ دوه ښه خبرونه در ته اوایم او بیا به دوه خراب خبرونه چې زمونږ له پاره زیانمن ثابتیږی درته واورم .

ښه خبرونه دادې چې د بروصې په ښار کې د سلطنت ټول اراکین را ټول شوي دي ،دهغوې دا غونډه محترم برهان الدین را بللې وه ، په دې غونډه کې ټولو په یوه خوله ته د سلطان په څیر و ټاکلي ،ځکه کوم حالات اوواقعات چې مخته راځي د هغې په مطابق تیمورلنګ زمونږ سلطان نه را خوشی کوي ، نو دهغه په نه موجودیت کې بل څوک ، پرته له تا نشته چې د سلطنت امور مخته بوځي ، او بیروني یرغلګرو څخه د هیواد دفاع وکړي ، په همدې خاطر په بروصې کې د سلطنت اراکینو د برهان الدین په مشرۍ غونډه وکړ ه اوتاسې یې د سلطان په حیث و ټاکلئ ، شونې ده چې برهان الدین پخپله ستاسې په خدمت کې حاضر شي اودا خبر تاسې ته واوروي .

دې خبر په ولیعهد محمد باندې ډیر بد اغیز وکړ ، تر ډیره پورې په خپل ځای ولاړ و او خپلې شونډی یې چیچلې ، ځکه په دې خبر کې دسلطان بایزید نیول او بندي کول هم شامل و . بیا وروسته ولیعهد په ژړا شو په زمکه کیناست ، بیا یې د زمکې په تیرلوړه ځای باندی سجده وکړه ،اوپه ډیره عاجزۍ او انکسارۍ سره یې وویل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

اې زما خدایه ! زه ستا ډیر عاجز او مسکین بنده یم ، زما ارزو سلطاني او حکمراني نه ده . خو اې خدایه ! که چیرې خلکو زه ددې منصب له پاره ټاکلي یم نو اې پروردګاره ! ماته استطاعت ، استقامت ، او همت را په برخه کړه تر څو زه خپل قوم او ولس ددغه مصیبتونو ، غمونو ، تیارو او توپانو څخه به بري سره بیرون کړم . اې پروردګاره ! زما قوم همدا اوس په ډیرو مصیبتونو ، تکلیفونو او غمونو کې اخته دي نو ما ته همت او قدرت را په برخه کړه ، زما سره نصرت وکړه تر څو دهغوخلکو پر خلاف توره وګرځم چې په ستره بیدیا کې ځلیدا سپوږمۍ او شګې اوبه ګڼي . اې پروردګاره ! زما سره کومک وکړه چې ستا د همدې نصرت په واسطه د خپل قوم له پاره په دې تیارې لارې کې منزل ته د رسیدو له پاره روښناي ولټوم .....

ولیعهد ددې دعا وروست چپ شو . را پورته شو ، خپلې سترګې یې په خپلې لنګۍ باندې وچې کړې ، د ولیعهد ددې حالت په کتلو باندي علي پاشا هم ژړغونی و خو وروسته بیا علي پاشا ورته وویل :

په دې غرنیو لمنو کې دهر چا دمخه زه تاته د سلطان کیدو مبارکي وایم ، سلطان محمده ! زه له تاسره ژمنه کوم چې هغه نا هیلي چې د تیمورلنګ په واسطه پیدا شوې ده نو ډیر ژر به مونږ دا د ویرې اوخوف غلام لري و غورزوو.، خپل پخواني عظمت اولوړتیا به بیرته را وګرځوو. درونده سلطانه! د سلطان په حیث ستا د ټاکلو سره سم زه دا ژمنه کوم چې زه به دخپلې وینې تر اخري ځاڅکي پورې دخپل قوم اوولس د ښیګڼې له پاره خپل ژوند وقف کړم .

دعلي پاشا په دې خبرو باندې محمد چپ شو خو کله چې علي پاشا چپ شو نو بیایي علي پاشا ته وکتل او ورته یې وویل :علي پاشا وروره ! ماته به ته یواځې ورور او یا محمد واې .

ددخبرې وروسته ولیعهد محمد چپ شو خو غوښتل یې نور څه هم ووایي خو علي پاشا یې خبرې غوږ کړې او ورته یې وویل :

درونده سلطانه ! تر هغې چې د خطاب کولو پوښتنه را ولاړیږي ،نو زه به تاته سلطان وایم ، کله چې ته د قوم له اړخه سلطان و ټاکل شوې نو بیا علي پاشا څوک دې چې هغه به تاته سلطان نه وایي . او لکه څنګه مې چې دپوره ریښتونولي سره د بایزیدیلدرم سره هر ډول ځان ځارنه کړې ده په همدې ترتیب به یې له تاسره هم وکړم. دعلي پاشا په دې خبرو باندې سلطان محمد خوشحاله شو او علي پاشا ته یې وویل :

زما درونده وروره ! څه چې ته وایي هغه وایه ، ځکه چې ماته څرګنده ده چې ته د ملت د ښیګڼې او پرمختګ له پاره زما څخه ډیر مصروف یې . زما وروره ! په دغو نا مساعده حالاتو کې ، په ډیرو بدو وختو کې یواځې ته زما ښې لاس یې ، همدا ته زما ځواک یې ،او همدا ته زما مټ یې ، زما تر مخه همدا ته یواځنې شخصیت یې چې د خداې نه وروسته پرې باور او اعتماد سره په دښمن باندې دګذار کولو همت او قوت را کې پیدا کیږي . زما وروره ! راغلیو مخبرانو لا تر اوسه پورې یوه خبره کړې ده ، او تر اوسه دهغوې سره درې نور مهم خبرونه هم شته . را ځه چې دهغوې څخه هغه خبرونه هم واورو . بیا به دواړه وورونه کینو او یوځاې به د راتلونکي له پاره پلان جوړ کړو .

(c) ketabton.com: The Digital Library

سلطان محمد ، دعلي پاشا نه مخ مخبرانو لورې ته کړ او دهغو څخه هغه يوه چې خبره کوله هغه ته يې وويل :
ستا دوينا په اساس يو خبر خو ښه و چې تا مونږ ته وويلې ، خو تا په پيل کې ويلي و چې دوه ښه خبرونه دی ، بل ښه خبر څه دې ؟
په ځواب کې مخبر ورته وويلې : هغه بل ښه خبر چې غواړم تاسي ته يې واوروم چې هغه خط چې علي پاشا د تيمورلنګ له پاره دهغه د لمسي په وينه ليکلي او ور استولي و، تيمورلنګ دهغې په لوستلو باندې ولړزيد،د هغې ليک په لوست سره ، داسي و ګڼې ، چې د تيمور لنګ ملا ور ماته شوه . تر ډيره پورې هغه دخبرو اترو څخه وتلي و . ګونګ ناست و . هغه وخت چې ليک هغه ته ورکړ شو نو هغه د جشن په مستيو کې مست و او زمونږ سلطان بايزيد يلدرم هم دهغه به څنګ کې ناست و نو دعلي پاشا د ليک په لوستلو باندې زمونږ د سلطان په مخ باندې د خوشحالۍ نښې را ښکاره شوې .
درونده سلطانه ! په دې ليک کې علي پاشا تيمورلنګ ته په غرنيو لمنوکې د خپل ځاې ځيګې په اړه هم پوره معلومات ورکړي و . خو د هغو غرنيو سيمو ته د راتګ پر ځاې تيمورلنګ د سمرقند په لور خپل فوځ ته دکوچ کولو حکم وکړ. او هغه لښکر چې د سمرقند څخه يې دعثماني سلطنت د نيولو د خوشحاليو نغارې وهلي اوس بيرته د سمرقند په لور به ژړا او فرياد سره د تورو جنډو تر سيورې لاندې روان دې . په دې لښکر کې د علي پاشا په لاسو دتيمورلنګ د وژل شوې وليعهد مور ، خانزاده ، هم ورګډه ده . ويل کيږي چې دتيمورلنګ په لښکر کې دهغې ژړا، واويلا ، چغو او سورو په خپله تيمور لنګ څخه ليوني جوړ کړې دې.
ددې مخبر د خبرو په منځ کې سلطان محمد وويل :
داسي وګڼه چې دا خبر دهغه لمړي خبر څخه هم ډير خوشحاله ونکي دې . نو که چيرې تيمورلنګ دخپل لښکر سره يو ځاې د سمرقند په لور خوزيدلې وي نو داسي وګڼئ چې هغه په خپل زړه کې دا ګمان کړې دې چې هغه به د انقرې په ميدان کې يو ځل د په شاتګ وروسته ، زمونږ د قوت خاتمه کړې وي دا دهغه خيال دې ، په ترکانو باندې داسي ډير وختونه راغلې دي خو په هر وخت کې ترکان د پخوا څخه ډير ځواکمن شوي دي . اوس نو دهغه دوو خرابو خبرونو پيل وکړه ترڅو وپوهيږو چې دهغو دوو ښو خبرونو څخه وروسته دا بد خبرونه کوم کوم دي .
دسلطان محمد به دې خبره باندې د مخبر خوله خندانه شوه او په ډير احترام يې وويل :
درونده سلطانه ! ما لا تراوسه خپله خبره نه ده پوره کړې ، ما چې دومره ښه خبر اوراوه نو تا په منځ کې زما خبره غوڅه کړه . اوکه نه ما خو دهغې خبر يواځې هغه لمړنۍ برخه تاته واوروله ، اصل خبره خو زه اوس کوم . دتيمورلنګ د لښکر سره يو ځاې زمونږ څه ملګرې اوړې را اوړي ، کله چې هغه کوچ کاوه نو هغه وخت هم ښي او چپ لور ې ته اوهم شاته او مخې ته دهغوې څارنه کيدله ، او اوس چې دهغه ښه خبر اخري برخه ده هغه داده چې د شمال په لور دځوميلو تګ نه وروسته په يو ځاې کې تيمورلنګ خپل فوځ ته د پړاو کولو حکم وکړ . د بروصې د خزانو د لوټولو نه وروسته چې کوم څه دهغه لاس ته ورغلي و هغه يې هملته د خپل قيام په وخت کې په څو برخو وويشله . دهغوې څخه يې يوه برخه روسی او اروپايی لښکرو ته ورکړه ، دا روسي اواروپايي لښکر

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوس سوکه سوکه مخکی تګ کوي او د توري بحيرې غاړې غاړې ته به ځي هلته ورته د بحر په غاړه يو دينسي سمندري بيړه منتظره ولاړه ده . دغه بيړه روسي او اروپايی لښکر دفاسفورس د درياب څخه تيروي او ډينيوب ډلټا ته يي روسی ، درونده سلطانه ! تا ته به ياد وي چې د اروپا دوه شهزادګان ، سايرکن او ايکسلا ، د تيمورپه لښکر کې يوځای شوی و،دهغوی څخه يو يې ، سائرکن ، په جنګ کې ووژل شو.او ايکسلا خوندی دې ، او اوس همدغه ايکسلا د اروپايي ټولو ځواکونو قومندانی په غاړه لري . خو دروسي فوځونو قومنداني پخپله يو روسي سپه سالار کوي.

درونده سلطانه ! ددې خبر نوعيت په دې کې دې چې که چيرې ته او علي پاشا ګړندې سفر وکړئ نو نو دغه روسی او اروپايي لښکر به د دينسي بحري بيړۍ ته د ور رسيدو تر مخه ونيسۍ او کار به يې ورتمام کړئ . نو که چيری تاسې دغه متحده لښکر د توری بحيري په غاړه له منځه يوسئ نو بيا ياد ساتئ چې دا خبر دسمرقند په لور د تلونکي تيمورلنګ پورې هم ور رسيږي ، هغه ته لمړۍ ضربه دهغه د لمسي دمړيني ، ددوه لکو فوځونو د له منځه تللو په وخت کې ورکړل شوې دې او که خداې وغواړې نو دهغه ملا ته به دويمه ضربه د روسی او اروپايی لښکرو د ماتې په اساس ورکړل شي . زه هيله لرم چې دا خبر به تيمورلنګ له يوه سره مات کړي ، ځکه چې تيمورلنګ د ماتې خوړلو دغږ سره عادت نه لري . کله چې هغه ته خبر ورکړل شو چې د انقرې په شاوخوا کې د هغه لمسي ډيره خرابه ماتي خوړلې اوپخپله په کې هم له منځه تللې دې نو دهغه د مخ حال داسې و چې په خوله باندې نه شي بيانيدلاې .

مخبر تر دې ځايه خبرې وکړې او لږ څه توقف يی وکړ . څه فکر يی وکړ، سلطان او علي پاشا ته يې وکتل اوبيا يی خپله خبره شروع کړه.

درونده سلطانه ! لمړۍ دوه ښه خبرونه مې تاسې ته وويل : خو زمونږ سره داسې خبرونه دې چې زمونږ له پاره خطرناک ګرځيداې شی . هغه درته وايم ، خو که چيرې ددې خبرونو څخه هم مونږ په خپل وخت لاس وګريوان شونو زه هيله لرم چې هغه خطر ات چې زمونږ په سرونو باندې ګرځي هغه به مونږ و ځنډولي شو.

لمړۍ خبر د کرميان په اړه دې . پخوا سلطان بايزيدېلدرم د کرميانو قوت اوځواک ځپلي و .اودکرميان حاکم د ماتي خوړولو وروسته تښتيدلي و . اودهغې ټولې سيمې سلطان بايزيدېلدرم په خپل سلطنت کې را ګډی کړی وې ، خو دهغه وخته چې عيسايي نړۍ تيمورلنګ زمونږ پر خلاف را ولمساوه ،نو تيمورلنګ زمونږ مخې ته دراتللو څخه هم ويريده ، اودخپل ځان په شاوخوا يې ځواکونه تقويه کول ، په همدې ځواکونو کې يو دکرميان د حاکم هم دې .

زمونږ په لاسو د ماتې خوړلو وروسته دکرميان حاکم په خپله دتيمورلنګ دربار ته ورغلي و . اوزمونږ پر خلاف يې ترې کومک غوښتي و . تيمورلنګ دهغه موجوديت دخپل ځان له پاره يو غنيمت ګانه ، هغه د کرميان والي ته کومک هم ورکړ او فوځ يې هم ورسره ملګري کړ . نو اوس دکرميان والي د تيمور لنګ د ورکړل شوي ځواک سره يو ځاې يو ستر قوت راټول کړې دې .

ددې نه اخوا دا چې تيمورلنګ دکوچ کولو تر مخه دکرميان د حاکم سره د يوه قاصد په واسطه اړيکي کلک کړي

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغه ته يې نورزيات مالي كومكونه هم استولي دي او دخپل لښكر څه دلګي يې هم ور ليږلي دي . تر څو د تيمورلنګ نه وروسته د كرميان حاكم زمونږ دغه پاته ځواكونه له منځه يوسي .اوپه راتلونكي كې تركان ددې ورتيا و نه لري چې هغوې د تيمور دتاتاريانو پر خلاف كوم عمل وكړي .اودخپلې ناكامى انتقام واخلي. د كرميان حاكم ددې ځواک د تر لاسه كولو وروسته په مستئ كې راغلې او هغه سيمي چې په تيرووختو كې يې تر خپل واک لاندې درلودې پر هغوې يرغل كړې او بيرته يې ولكه كړي دي ، خواوس هغه هڅه كوي چې خپل حكومت او نظام مستحكم كړي ، زما په فكر چې د نظام دټينګښت وروسته به هغه زمونږ پر سلطنت نورې حملې هم وكړ ې او زمونږ د كمزورې كولو له پاره به كار وكړي . دا لمړئ بد خبر و .

دويم بد خبر په اروپا كې د صليبي ځواكونو په اړه دي . داروپا هر هيواد او هرې برخې ته دا خبر ورسيدلي دې چې د انقرې سره نژدې مونږ د تيمورلنګ په مقابل كې ماته خوړلې ده . اودا چې تيمورلنګ زمونږ ځواک په مكمله توګه له منځه وړې او تر پښو لاندې كړې يې دې ، اوس د اروپا دا ځواكونه فكر كوي چې تيمورلنګ د تركانو ټول شته او ځواک د تاتاريانو د لښكرو په واسطه پناه كړ او تركان اوس د بيرته را پورته كيدو وړ نه دي .

دې خبرو داروپايي ځواكونو حوصلي غښتلي كړي دي ، كه څه هم مونږ په پولوپ كې د راهبانو او پادريانو انجمن له منځه وړې دې ځكه همغوې و چې د صليبي جنګونو له پاره يې خلک تيارول او دهمدې صليبي جنګونو پيلامه يې كړې وه ، خو لا تر اوسه دهغوې د ټولو مشر پاپاى اعظم يې ژوندي دې او هغه به په هر صورت د صليبي جنګونو پيلامه يو ځل بيا كوي او د تيرو صليبي جنګونو د ماتې بدل به اخلي ، اوس دهمغې په وينا صليبي ځواكونه يوځل بيا زمونږ پر خلاف را ټوليږې او دنايكوپولس د ښار په شاوخوا كې يې د را ټوليدو لړئ روانه ده ، تر اوسه هغوې په ډير لمړني حالت كې دې ، او ل داچې تر اوسه يې د فوځونو شميره دومره نه ده لوړه شوي چې زمونږ له پاره خطر ناكه و ګرځي ، خو بيا هم دټولې اروپا څخه صليبي جنګجويان ډلې ډلې هلته نايكوپولس ته را رسيږي ، او سوګند يې يادكړې چې نن تيمورلنګ د عثماني تركانو فوځ تر پښو لاندې كړې نو مونږ به هم خپله بدله اخلو او خپلې د لاسه تللي سيمي بيرته ولكه كوو. بلكه تر څنګ به يې عثماني تركان داروپا څخه بيرته باسو.

هغوې دهمدې هوډ لاندې را ټوليږې .

مخبر مخته ولاړ او زياته يې كړه چې :

درونده سلطانه !دا هغه دوه بد خبرونه و چې تاسي ته مې په مخكې كيښودل ، اوس ،درونده سلطانه ! كه ما او ملګري ته مي كوم حكم وى نو وي واياست .

زما دوستانو ! لږه شيبه ځنډ وكړئ . زه دخپل ورور علي پاشا سره مشوره كوم . د اخري پريكړې په هكله به تاسي خبر كړم . داخبرې سلطان په ډيرغور سره خپلو مخبرانو ته د كتلو وروسته وكړې او بيا سلطان د علي پاشا په لور ور وګرځيد او ورته يې وويل :

علي پاشا! زما وروره ! خبره خو ټوله هغه ده مخبرانو ستا تر مخ وكړه . وروره ! دخوشحالى خبره خو داده چې

(c) ketabton.com: The Digital Library

تیمورلنګ ستا چلنچ نه دمنلي او د غرنیو سیمو په لور د راتګ په ځای یې د سمرقند په لور خپل فوځ کوچ کړې دې
.او زما له پاره د ناخوښۍ خبره دداده چې زما محبوب پلار د تیمور لنګ سره بندي دي . زما ورور موسې او زما
میرنۍ مور ډسپینا هم ورسره بندیان دي . زما له پاره همدا د ډیر درد او تکلیف نه ډکه خبره ده.
زماوروره ! اوس زمونږ تر مخ درې محاذه دي ، یو د روسانو او اروپایانو دمتحده لښکر چې همدا اوس د روم د
بحیرې په لور د ډینس د بیړۍ په لور روان دي . بل د کرمیان د حکمران چې همدا اوس یې زمونږ په ځینو سمیو
باندې ولکه کړې ده ، او دریم د صلیبي ځواکونو محاذ دې چې همدا اوس د نایکوپولس د ښار په شاوخوا کې سره
را غونډیږي . وروره ! زه دا ټول کارونه تا ته درسپارم ، ددې څخه مخته زما پلار بایزید یلدرم هم په ټولو کارونو
کې له تاسره مشوره کوله ،وروره ! ستا تجربه او پوهه له ماڅخه ډیره زیاته ده . زه ستا د پوهې او تجربې په مقابل
کې په نشت شمیرل کیږم . هر هغه پریکړه چې ته وکړې او هر هغه مشوره چې ته راکړې هغه به اخري وی اوس
ووایه چې ددې ټولو حالاتو د کنترولولو له پاره څه ډول پلان باید جوړ کړل شی .
د سلطان محمد دپوښتنې په هکله علي پاشا لږ څه توقف وکړ او په فکر کې ډوب شو .اوبیا یې وویل:
درونده سلطانه! ما ستا او د مخبرانو تر منځ دخبرو په وخت کې یوه ډیره ستره پریکړه کړې ده . هغه څه چې زه یې
وایم په غور سره یې واوره . دا چې اوس اروپایی او صلیبي ځواکونه یو ځل بیا د نایکوپولس دښار په شاوخوا کې
سره را ټولیږی ،همداسې یې پریږده چې راټول شي . دا چې هغوی زمونږپه مقابل کې خپل ځانونه سنبالوي په هغې
کې ډیر وخت لږیږي . مونږ ددې اړتیا نه لرو چې سمدستي دهغوی په مقابل کې متحرک شو. که چیری مونږ داسې
وکړو نو زیان به یې مونږ ته راشي . زمونږ له پاره بل محاذ دکرمیان محاذ دې ، خو دکرمیان حاکم هم هر څه یې
چې زړه غواړ ي و دې یې کړي ، هغه ته یو څو ورځې ازادي ورکړه . زه ګورم چې هغه به تر کومه ځایه زمونږ
به سیمو باندې ولکه وکړي ، خو کله چې وخت راشي نو د تیر وخت په څیر به کرمیان دحاکم ټول باد وویستل شي
.
اوس خو زمونږ تر مخه دروسانو او اروپایانو د متحدلښکر خبره پرته ده . پردوی باندې حمله کول زمونږ له پاره ډیره
ګټه ور ه ده .درونده سلطانه! لمړۍ خو ددوی سره د بروصې څخه د لوټ کړل شوي خزانې یوه برخه ده،خونږ باید
هغه بیرته ترې راستنه کړو . ددې نه علاوه د تیمورلنګ سره د ملاتړ په اساس به هغوی د تیمورلنګ له اړخه هم
نازول شوي وي او هغه شیان به هم ټول د هغوی سره وي ، نو په دې خاطر ددغو دوو علتونو په اساس په دغه
لښکر باندې تر هر څه لمړۍ ګذار کول په کاردي .
که چیرې مونږ د روسانو او اروپایانو دغه لښکر باندې سترګې پټې کړو او پریږدو چې ولاړ شي نویاد ساته چې
دا خلک به په ډینسي بیړۍ کې دسپریدو وروسته د ډینیوب دریاب کې د ډیلټا په اروپایی سیمو کې ښکته شي
او هغه اروپایی لښکر چې همدا اوس په نایکوپولس کې سره راټولیږي ، دهغوی سره یو ځای شي او په دې تر تیب
به د صلیبیانو په ځواک کې ډیرزیاتوالي راشي او بیا به داخلک زمونږ له پاره ډیر زیات خطرناک و ګرځي ،
په دې حالاتو کې زه ، زه دا وایم چې مونږ باید همدا اوس دخپل لښکر سره یوځای ددې ځایه کوچ وکړو او په ډیر

(c) ketabton.com: The Digital Library

بیړه د توري بحیرې په لور ولاړ شو او د روسانو او اروپایانو متحده لښکر هلته ډینسي بیړۍ ته دورسیدو تر مخه زمونږ د لښکر په واسطه را وګرځوو .

زه پوهیږم چې د توري بحیرې په غاړه به زمونږه او د روسانو او اروپایانو د ګډ لښکر تر منځ خونړۍ نښته کېږي ، خو زه هیله لرم چې مونږ به هغوې همدلته د سمندر په غاړه د فنا سره مخ کړو . نو په دې خاطر زه ستا تر مخه یو وړاندیز کوم ،هغه دا چې د خپل کوچ څخه تر مخه خپل مخبران هم هغې لورې ته واستوئ تر څو د دښمن د حرکاتو څارنه وکړي او دهغوې په اړه تاسو ته په وخت معلومات درکړي . توري بحیرې ته د رسیدو سره سم تاسې ددښمن او بحري بیړۍ تر منځ حایل شئ ، له تاسې سره به ستاسې خپل لښکر وی زه به په غرنیو سیمو کې اخو دیخوا اوړم را اوړم ، کله چې دښمن له تاسره ټکر وکړي نو ته یې تر لږه وخته پورې مصروف کړه ، خوکله چې ددښمن ټول صفونه له تاسره په جنګ کې و نښلي نو زه به پرې د شا له اړخه یرغل دروړم ، اوزه هیله لرم چې دهغوې هیڅ عسکر به ژوندې ولاړ نه شي . ځکه چې د مخې له لورې به تاسې یاست او د شا له لورې به زه یم ، دهغوې شې اړخ ته به سمندر وي ، په دې ترتیب به دهغوې درې واړه اړخونه بند وي هغوې به ...

ت کې د روسانو او اروپایانو ګډ لښکر د توري بحیرې په څنډو څنډو کې سفر کاوه ، هغوې خوشحاله و ، د خوشحالی ... ، ایا پیلوړم ... نو هغه زمونږ دهیواد پولې دي . اوکه چیرې هغه لورې ته و تښتیږي هم ... پاره یو ستر خوزښت پیل کړي و ، نو دهغې مقصد د شنډولو له پاره هغوې د تیمورلنګ په څیر یو غیرمسؤل وګړی ... زمونږ دهغوې تعقیب کوي شو او د کابودي سره یې مخ کوي شو . درونده سلطانه ! هغه څه چې ما ویل ومې ویل دتوري بحیرې په غاړه غاړه بانډې د ډینس د بیړۍ پورې ور رسیدل ددوې خپل حق و .

. ددې خبرې وروسته علي پاشا چپ شو .

مخې ته را ودانګي ، خوکله چې سلطان محمد دخپل فوځ سره یوځای دهغوې لاره و نیوله نو هغوې دیر حیران شول ، د علي پاشا په دې تولو خبرو سلطان مسکی و . مخکنه ورغې او علي پاشا یې په ملا و ټباوه ، علي پاشا وروره ! سوګند سلا اوروسي جرنیل دواړو د بحیرې په غاړه دخپلو فوځونو د تم کیدو حکم وکړ . بیا ایکسلا خپل دوه سالاران مخته ور ... ژدې په ... خپل لښکر څخه مخته دی او وروسته ورپسې فوځ په ډیره منظمه توګه صفونه

بیا سلطان مخبرانو ته مخ کړ اوورته یې وویل :

...

همدا اوس له دې ځایه حرکت وکړئ ،مونږ ته د دښمن د تم ځایو اودهغوې د کړچار څخه په وخت خبر راکړئ ، لږه

... چې ... ځای ... ،او د

جنګ کړی دی خو دا زمونږ بدقسمتي وه چې مونږ دهغوې په مقابل کې په شا تګ ته مجبور شو . دهغه سره اته لکه فوځ ددې سره یو ځای مخبرانو دهغه ځایه حرکت وکړ ، او ورپسې لږه شیبه وروسته سلطان او علي پاشا دواړو د خپلو ... ه تر لاسه کړئ .

... او ... شهزاده ایکسلا ته وواياست چې ستاسې پرلپسې لري.......

توري ... له ډیرې بدې ماتې سره مخ شئ ، هیڅکله هم نه ، مونږ ددې څخه زیات له تاسره خبرې

ه لرو چې د همدې بحیرې په غاړه به هغوې ته ماتې ورکړو او له منځه به یې یوسو.

شخص زمونږ له پاره د مصیبتونو او ستونزو سبب وګرځي.

ې جنګ په پوره عروج کې و یو بل انقلاب منځته راغې اودغرونو دمنځه علي پاشا دخپل لښکر سره راووت اوپه

(c) ketabton.com: The Digital Library

ره ډاد موجود و او فکر يې کاوه چې سلطان محمد به د خپلو ډيرو لږو عسکرو سره ډير ژر تر پښو لاندې کړي .
سلا چې کله دا حال وکوت چې په مخکې ورته سلطان محمد ولاړ دی او ددينس د بحري بيړۍ پوړې يې رسيدل
ه غاړه لري نو دهغوی دا حال اوس درحم وړ وګرزيد، ځکه چې دعلي پاشا نوم هغوی ته په خپله دهيبت او ويرې

، په دې اساس روسي جنرال او اروپايي شهزاده فکر وکړ چې که چيرې جنګ اوږود شي نو دوی به دعلي پاشا په
نه يوه ډول يو لوري ته لاره پرانستل شی .او دوی د بحري بيړۍ پوړې ور سيرې .
، بدقسمتي وه چې د خپل ټول ځواک په جنګولو سره يې بيا هم نه خو سلطان محمد او نه علي پاشا دخپله ځايه و خوځول

ې تياری نه د ژوند د رڼا په لور د تيښتې لاره لټوله، علي پاشا او سلطان محمد دواړو ددواړو اړخونو څخه دهغوی
ږې روسي سالار بلکه داروپا شهزاده هم ووژل شول.
سکته شو ،بيا سلطان محمد ورمنډه کړه اوعلي پاشا يې په خپله غيږ کې و نيو .دهغه تندي يې ښکل کړاو بيا يې په ډيره

ې د تورې بحيرې تر څنګ د غرنيو لمنو څخه د را وتلو په وخت کې به دښمن باندې کوم ناتار ګډ کړ نو زه ستا هغه

که ته زما د ميراني له پاره سلام کوې نو زه به هم ستا دميړاي او جرأت له پاره سلام وکړم. که چيرې دواړو يو ځاې

اتې چې مونږ د تيمورلنګ څخه وخوړه ،په هغې کې زما پلار و نيول شو ، او مونږ دواړه د هيلس ددرياب څخه ديخوا
شوکت او دبدبه چې مونږ ته په تيرو وختو کې را په برخه شوې وه هغه به بيا هيڅکله هم مونږ ته بيرته را ونه

لنګ د لمسي سر دې پرې کړ او بيا دې دهغې په وينه باندې د هغه دادا تيمورلنګ ته ليک و ليکه او روته دې
ځاې يې د سمرقند په لور مخه کړه . دتيمورلنګ دلمسي په وژلو او دهغه لښکر ته دماتې ورکولو سره تا دخپلو برياو
وخت عظمت بيرته تر لاسه کولو کې بريالي شو.
ما وروره ! زه په دې خاطر ستا نوم اخلم چې ما دا ټول کارونه په ځانته ځان نه شو تر سره کولې ، په دې خاطر چې د
سره کړم . علي پاشا ! دا ته وې چې ستا په واسطه دا عظمت مونږ ته بيرته تر لاسه کيږي . د تورې بحيرې په غاړه د
لار بايزيديلدرم سره د اروپايی هيوادونو به پراخه ميدانونو کې د صليبيانو متحده ځواکونه مات کړل او هلته دې هم دخپل

بيا د تورې بحيرې په ساحلونو کې د روسانو او اروپايانو متحده لښکر ته ماته ورکولو نه وروسته اوس زه دا
کې په کوم عملي پلان باندې کار کوو .
. په دې خاطر چې دا زما فرض دی چې ستا د غوښتنو درنښت وکړم . اوس چې څه زما په فکر کې را ګرځي ، هغه
روسته همدلته انتظار وکړو ، دماښام د مخه يو مخبر چې په يوناني ژبه باندې ښه پوهيږي ، مخته وليږئ ، چې د تورې
، نو په دې خاطر تاسې دهغوی د ښه راغلاست له پاره لاندې و دريږئ .
يو سره يو ځاې د اسود په بحيره کې ولاړې خپلې بحری بيړيو سره يو ځاې کړو ، دهغه نه وروسته بيا زمونږ تر مخه
خه خبر کړو . دويم دا چې مونږ د بروصې په لور څه مخبران وليږو اوهغوی دخپلو برياو څخه خبر کړو خو دهغوی
کولو وروسته به مونږ د فاتحينو په څير د بروصې ښار ته ور ننوځو.د بروصې په ښار کې د څو ورځو تم کيدو او په خپل
ماته کړو چې په راتلونکې وختو کې هغوی بيا زمونږ پر خلاف د راپورته کيدو جرأ ت و نه کړي .

يرو چې په يوناني ژبه باندې پوهه ولری ، اوهغوی ته د روسي او اروپايی لښکرو د راتګ خبرو رکړي .د دينس په
هر څه باندې ولکه وکړو اودهغې وروسته بيا دخپلو برياليتوبو نو په لور قدم واخلو .
د خپلو لښکرو سره يو ځاې يو ځل بيا د تورې بحيرې په غاړه غاړه ساحلونو کې خپل پرمختګ ته دوام ورکړ.

څو دهغه ښه راغلاست وکړي . د حويلۍ انګړ ته د رارسيدو سره سم برهان الدين و دريد او درې واړو ته يې مخ کړ

(c) ketabton.com: The Digital Library

وند دتیرولو په ښېر حالت اوس په پوره توګه تبدیل شوې دی . زما خورې ! زما لونو ! د ځانونو هوډمن آند او د قوم
و ګڼئ چې دشپې په زړه کې د بې وسۍ لمر را وخوت .

په ارام زړه سره درته دهغوې په اړه خبرې وکړم.
ور واړه هملته په میلمستون کې کیناستل ، تر لږه وخته پورې چپه چپتیا وه ، خو دا چوپتیا ریونا په خپلو خبرو باندې ماته

مو ځوانانو په اړه خبرې کوې ، چې د هغوې هوډمن تیور یو انقلاب راوړې دی . او د چا جرأتمندۍ د زړه په دښته

بندي کړل شو . او علي پاشا او ولیعهد محمد دواړه د خپلو فوځونو سره یو ځای دهیلس ددریاب څخه راتیر او په غرنیو

. ځکه چې د بروصي دسلطنت تولو اراکینو هغه د رایو په اتفاق سره د ولیعهدۍ څخه سلطان محمد ټاکلي دي) . ما

وینه باندی یو لیک تیمورلنګ ته ولیکه او ور ویی استاوه ، په دې لیک کې یې تیمور لنګ ته بلنه ورکړې وه چې

یرۍ دینس کې سپاره شي او د اروپا په ساحل باندې ښکته شی او هلته په نایکوپولس کې د اروپایي صلیبیانو دلښکرو سره

څخه راووتل اوپه ډیره چټکتیا سره یې د توري بحیرې په لور مخه کړه .
یو عسکر او یو یو سپه سالار یی ورختم کړ ، بیا یې دخپلو لښکرو سره یو ځای د دینس د بحري بیړۍ په لور مخه کړه تر

اوپه هغه کې زمونږ سلطان بایزید و نیول شو نو په هغه وخت کې چې زمونږ د قوم د تذبذب کوم حال و هغه اوس د سلطان
خپلې سترګې سمي کړو.

اخله ، برهان الدینه وروره ! ستا ددې زیرې په واسطه مونږ درې واړه د ځانته والي د عذاب او تعذیب اوتکلیف

کینه ، مونږ به ډوډۍ تیاره کړو ، نن ماښام به ډوډۍ دخپلې خور او دوو لونو سره یو ځای خورې . دهغې وروسته بیا ولاړ

عثماني امپراطوري او پر خلاف یې د صلیبیانو سازشونه (۳۱مه)

مکمل غیرسیاسي : یو تاریخي په زړه پورې ناول .

زمونږ د هیواد ګوډ تیمور څوک دې ؟

اوس تاسي ددې تاریخي ناول یو دیرشتمه برخه لولئ :

(c) ketabton.com: The Digital Library

دسلطان محمد اوعلي پاشا يو جاسوس چي په يوناني ژبه باندې ښه پوهيده ، هغه ولاړ او د وينس د بحري بيړۍ کپتان ته يي دا پيغام ورساوه چي د روسانو او اروپايانو کوم متحده لښکر چي دهغي په بيړۍ کي سپريږي او د اروپا ساحلونو ته سفر کوي هغه په لږ واټن کي دي او ژر به را ورسيږی، په دې خاطر هغوې بايد ټول راښکته شی او په وچه زمکه دهغوې ښه راغلاست وکړي .

د وينس د بحري بيړۍ وګړو اوسالارانو دا خبره دخپل ځان له پاره يوه نيک بختي وګڼله ، په دغه بيړۍ کي چي څومره ملاحان و هغوې د خپل امير البحر په حکم باندې د جهازونو او لويو کشتيو څخه راښکته شول ، وچې ته راغلل تر څو روسي او اروپايی لښکرو ته د فاتحينو په څير ښه راغلاست ووايي .

هلته سلطان محمد او علي پاشا ته دا ډاډ و چي دهغوې مخبر به خپل کار په ښه توګه تر سره کړې وي. په دې خاطر هغوې د توپا ن په څير د بحري بيړۍ په لور دتورې بحيرې په غاړه غاړه را غلل . دواړه سلطان محمد اوعلي پاشا دخپلو متحده فوځونو سره يو ځاې داسي وخت بحري بيړۍ ته را ورسيدل چي ورځ تياره شوي وه ، بيا د شپي په تکه توره تياره کي يو بل انقلاب راغي او سلطان محمد اوعلي پاشا دخپلو لښکروسره يوځاې د بحري بيړۍ په ملاحانو او امير البحر باندی يو ناڅابه راکيښودل .اودهغوې ټولو کار يي ورختم کړ. هغوې په دغه بحري بيړۍ کي خپل څو دلګي داسي عسکر سپاره کړل چي د بحري جنګ تجربه يی هم درلوده په دې خاطر د وينس دغه بحري بيړه يې دشپي په تياره کي د ترکيي د بحري بيړۍ په لور يوړه .

خو څرنګه چي دا دومره زيات عسکری بريا نه معلوميده،نوپه دې اساس سلطان محمد او علي پاشا نه خو هلته تم شول او نه يي خپلو عسکروته ددمي کولو وخت ورکړ. بلکه په هماغه وخت کي يی خپل لوريې تبديل کړ او دواړو لښکرو د کرميان په لور کوچ وکړ. ځکه هغه دعثماني سلطنت ځيني سيمي بيرته تر خپلي ولکي لاندې راوستی وي او نورو باندې يی هم يرغلونه کول .

څرنګه چي دکرميان حاکم ته د تيمورلنګ له اړخه پوره مالي او عسکری کومک ور رسيده ، او تيمورلنګ ورته يو لوي لښکر هم په واک کي ورکړي و او تر څنګ يي هغه په خپله هم پوره لښکر درلود. کله چي هغه ته خبر ورسيد چي د مسلمانانو نوی سلطان محمد دخپل سپه سالار علي پاشا سره يو ځاې دهغه په لورې را روان دي نو هغه سلطان محمد اوعلي پاشا ته کوم اهميت ور نه کړ . ځکه چي د کرميان حاکم په دې ګمان او غلطۍ کي و چي تيمورلنګ د عثماني ترکانو ټولو ځواک تارومار کړې دې ، هغه په همدې دوکي کي ککړ و چي نوې سلطان محمد او علي پاشا به د لږو لښکرو سره د هغه مقابلي ته راشی او هغه به يي د وزو او ميږو د رمي په څير مات کړی . هغه دا اندازه هم لګولي وه چي که هغه د نوی سلطان محمد اوعلي پاشا لښکروته ماتی ورکړه نوبيا هغه په عثماني سلطنت کي تر لري لرې ځايو پورې يلغار کولي شی او دهغوې ډيرې سيمي تر خپل واک لاندې راوستلي شي او خپله واکمني پراخولي شی . ددې نه اخوا هغه لښکر چي دهغه د قوماندې لاندې کار کوي نو دهغوې حوصلي هم ټينګي وي او د تيرو څو اونيو را په دې خوا يی د عثماني ترکانو په سلطنت باندی حملی کولی او دنورور زياتو حملو هوډ او هيله يی هم درلوده . تر څو ډير زيات لوټول وکړي او په خپلو ښتمنيو کي ډيربښت را وړي .

خو دکرميان حاکم ته چي کله خبر ورکړل شو چي د عثماني ترکانو نوي سلطان ، سلطان محمد اودهغه جنرال علی پاشا په ډيرې چټکۍ سره ستا لورې ته مخ کړې او را روان دي نوهغه په يوه داسي ځاې کي خپل لښکر ته پړاو ورکړ چي شاته يي يوه ستره غرنی لړۍ پرته وه .

د کرميان حاکم هلته په دې خاطر پړاو کړی و چي که چيرې د سلطان محمد اويا علي پاشا څخه ماتي وخوری نو هغه به سوکه سوکه خپل لښکر شاته و تمبوي اود دې غرونو اوغونډيو په سرونو به و خيژی اوددښمن په لښکر باندې به داسي تيرې را وروی چي دښمن پخپله شاته تګ ته مجبور کړل شي . اوکله چي دښمن شاته و تمبيږي نو دي به پرې په پوره ځواک او قوت سره يوه درنه حمله وکړی او په دې تر تيب به ماتي په فتح او سوبې باندې

(c) ketabton.com: The Digital Library

تبديله کړی . د کرميان حاکم د همدي فکر په اساس غرنيو لړيو کې دخپل ځان له پاره دناستي ځاې او د عسکرو له پاره پړاو جوړ کړی و.

د کرميان حاکم په زړه کې هم دا پټيپلي وه چې کله چې د سلطان محمد او علي پاشا لښکرې دهغه ترمخ راشی نو هغه به يې ارا م ته پرې نږدی ، د هغوې د لته د رارسيدو سره سم به پرې يرغل کوي او هغوې به له تيغه تيروي ، خو دا دکرميان د حاکم غلطه انګيرنه وه ځکه د سلطان محمد او علي پاشا جاسوسانو ډير په ګړندی توګه خپل کارونه سر ته رسول او هغوې سلطان د ټولو حالاتو څخه پوره پوره خبر کړې و. کله چې دسلطان لښکر په همدې غرنيو لړيو کې د کرميان د حاکم سره مخامخ شي نو هغه دسلطان او علي پاشا د لښکر په کټلو سره سمدستي پر هغوې يرغل وکړي، نو سلطان او علي پاشا په خپلو منځو کې مشوره وکړه او دخپلو عسکرو صفونه يې لا د پخوا څخه منظم کړي و او د کرميان دحاکم د لښکر مخې ته په همدې نظم سره را غلل . خو د کرميان حاکم دخپلو جاسوسانو په وينا سمدستي يرغل تم کړ ، ځکه د هغه مخبرانو هغه ته خبر ورکړی و چې سلطان او علي پاشا ته د سمدستي حملې خبر دهغه مخبرانو ورکړی و نو په دې خاطر د هغه د سمدستي حملې د مخنيوي او شاته تمبونې په هکله سلطان او علي پاشا دواړو نوې پلان جوړ کړی .

دسمدستي حملی نه کولو يو علت دا هم و ، خو تر ټنګ يې دويم علت دا هم کيداې شی چې هغه غوښتل سلطان اوعلي پاشا پريږدي تر څو خپل پړاو جوړ کړی او بيا دهغه وروسته دجنګ پيلامه وشي . هغه ويريده چې که چيرې د پړاو د کولو پرته پر هغوې يرغل يوسی نو د ماتي په صورت کې به هغوې د پړاو ټول شيان له ځانه سره بيرته يوسي او دکرميان حاکم او لښکرو ته به يې څه غنيمت په لاس ور نه شي . په دې خاطر هغه سلطان او علي پاشا ته ښه پوره وخت ورکړ چې خپل پړاو جوړ کړی او خپل صفونه منظم کړي .

کله چې د کرميان حاکم ته معلومه شوه چې سلطان محمد اوعلي پاشا دخپل پړاو څخه فارغه شوی دې نوبيا يې په خپل لښکر کې دجنګ نغاره و ډبوله .

سلطان محمد اوعلي پاشا هم دخپلو فوځونو صفونو سهی کړل ، دپخوا په څير يې فوځ په دوو برخو وويشه، دکرميان حاکم هم دهغوې په لور دکټلو سره سم خپل فوځ په دوو برخو باندې وويشه . بيا ددښمن په لور د کټلو سره سم علي پاشا سلطان محمد ته وويل :

درونده سلطانه ! لکه څنګه چې زمونږه مخبرانو مونږ ته خبر راکړې چې کرميان حاکم دلته ځکه پړاو کړې دې چې زمونږ پر لاسو د ماتې وروسته به شاته تمبيږي اوپه دې غرونو او غونډيو به ور خيژي او د هغه ځايه به پر مونږ باندې د تيرو باران را وروي تر څو زمونږ په لښکرو کې افراتفری را پيدا شي نوبيا به يوناځاپه پر مونږ باندې يرغل وکړي او زمونږ پښي به د ميدان څخه بيرون کړي . درونده سلطانه ! زه غواړم چې د کرميان حاکم ته داسې فرصت په لاس ورنکړم ، زما په فکر په داسې ځاې کې دکرميان حاکم پړاو د هغه په حماقت او بې عقلی باندې دلالت کوي . دا په دې نه پوهيږي چې که چيرې هغه زمونږ په لاسو د ماتي سره مخ شی نو د هغه او دلښکر دتيښتی ټولې لارې به يې تړلې وي ، خو فکر کوم دهغه سره يواځې يوه لاره ده چې دلته يې پړاو کړې دې او هغه هم دا چې غواړې شاته و تمبيږي او د غرونو سرونو ته و خيژ ي او پرمونږ دهغه ځايه د تيرو باران وکړی خو زه غواړم چې د کرميان د حاکم دا لوبه هم د ناکامۍ سره مخ کړم . په دې لړ کې له ماسره يو وړانديز شته او غواړم له تاسره يې شريک کړم او هيله لرم چې ته به يې راسره ومنې.

سلطان ورته په ورين تندي وويل چې : علي پاشا ! وروره ! دا ته څنګه خبری کوی؟ ايا ته داسې فکر کوی چې د جنګ په ميدان کې به زه ستا تجويز ونه منم . وروره ! زما له پاره ستا هر تجويز اخري دې ، اوس وايه چې زه ستا په دې تجويز څه ډول عمل کولی شم . خو وروره ! هغه څه چې ته ويل غواړې د ويلو تر مخه په دې خبره باندې هم غور وکړه چې مونږ دواړه ورونه به هڅه کوو خپل لښکر ته دا هم وايو چې مونږ به د قدوس خداې په کومک سره د کرميان حاکم اودهغه لښکر ته ماته ورکوو خو د کرميان حاکم به ژوندي نيسو. زه غواړم هغه ته يو سبق ورکړم. ځکه چې په تيرو وختونو کې هم چې کله دې ته موقع برابره شوي زمونږ پر خلاف يې

(c) ketabton.com: The Digital Library

بغاوت اوسرکشي کړي ده ، ارامو او بې ضرره خلکو ته يې ستونزې پيدا کړی دي او زيان يې ور رسولې دې .
دخپلو سيمو څخه را وتلی او زمونږ په سلطنت کې يې تر لرې لرې ځايو پورې يلغار او لوټ مار کړې دي ،ښارونه اوکلي يې يوپه بل پسې له منځه وړی ا و کنډري يې ترې جوړې کړې دې ، زه غواړم دې ته دخپل دغه بد عمل سخته سزا ورکړم . زه نه غواړم چې نومو‌ړي زمونږ څخه د ماتې خوړلو وروسته د تيښتې لار پيدا کړي او و تښتيږي ، اوس وايه وروره ته څه واي ؟

لکه څنګه چې زمونږ مخبرانو ويلي چې د کرميان حاکم غواړی چې زمونږ پر شا تمبولو باندې بريالي شي . هغه فکر کوي چې د لښکرو شميره يې زمونږ څخه ډيره ده . او دتيمورلنګ روزل شوي لښکر هم ورسره يو ځاې دي . دا همغه لښکر دې چې دتيمورلنګ په جنګ يې زمونږ په شا تمبولو کی رول درلود ، ددې عسکرو حوصلې ستړې او ځواني دي . او دهمدوي په وجه د کرميان حاکم دومره په غرور سره زمونږ مخې ته راغلي دي .درونده سلطانه ! مونږ دواړه په پوره ځواک او توان سره پر دښمن باندې ور غورزيږو ، او زه هيله لرم چې د کرميان حاکم ته به د ماتې او د هغوې د په شا تګ له پاره به ډير وخت و نه لګيږي او کله چې مونږ ووينو چې ددښمن په صفونو کې په شاتګ پيل شوي دي نو ته په لوړ اواز باندې داسې تکبيرونه ووايه ، لکه څنګه چې به سلطان بايزيد يلدرم ويلي . ستا دا تکبيرونه به ماته ددې اشاره راکوي ، په ځواب کې به زه هم د تکبير اواز کوم ددې تکبيرنو په ځواب کې به ته د خپل لښکر سره د ښي اړخه او زه د چپ اړخه خپاره شو. په دې ترتيب د مخې او اړخونو دواړو له خوا به دښمن باندې ضرب و لګوو، مونږ به خپل لښکر د دښمن دلښکر شاته هم خپور کړو تر څو د ماتی او وروسته تګ په وخت کې دکرميان حاکم دغو غرنيو لړيو ته ونه رسيږي .

زه تا ته ډاډ درکوم ، چې مونږ به ددې کار دعملي کولو په صورت کې بريالي شونو بيا به د دې غرنيو سيمو لاندی د کرميان حاکم ژوندې و نيسو او لښکر به يې له منځّه يوسو .

سلطان محمد ورته ويل : علي پاشا وروره ! زه ستا په پلان ، ستا په تجويز ، او ستا په کړنلاره باندی پوره پوره پوه شوم ، اوس نو ماته مه وايه چې زما ستا ددې تجويز سره اتفاق شته او کنه ؟ زما وروره ! ياد ساته چې زه به د عثماني سلطنت سلطان خامخا يم خو په جنګ کې ستا تجربه له ما ډيره زياته او عملي ده اوتاته له ما څخه ډير زما دپلار سره دکار کولو وخت په لاس درغلي دي . اوبيا خو زه داخبره هم منم چې ته د توری او تيغ په جنګ کې له ماڅخه ډير مخته يې نو په دې اساس ستا خبره ماته اخري خبره ده .

ستا دهمدې خبرې په اساس به مونږ ددښمن په ښي او چپ اړخ کې د ځپلو کار پيلوو .او زه هيله لرم چې دښمن به تر ډيره پورې زمونږ فشار و نه شي زغملی . کله چې ووينو دښمن شاته ځي نو د تکبير په ويلو سره به ددښمن ځواکونه محاصره کوو او زه هيله لرم چې په همدې پلان باندې دعمل کولو په صورت کې به دکرميان حاکم ژوندي و نيسو اولښکر به يې هم دتباهی کندي ته ور وسپارو.

علي پاشا ! که مونږ دکرميان حاکم ته ماته ورکړه نو تر ټولو مهمه خبره داده چې د تيمورلنګ هغه لښکر چې دده سره ملګری شوي دې هم زمونږ پر لاسو له منځه ځي اوتيمورلنګ چې همدا اوس د سمرقند په لاره روان دې په لاره کی به دهغه جاسوسان هغه ته په دې هکله خبر ورکړي چې هغه لښکر چې تا دکرميان دحاکم دکومک له پاره ور استولې و هغه د سلطان بايزيد يلدرم زوي سلطان محمد او علي پاشا په لاسو له منځه ولاړ نو ياد ساته چې دا به د تيمور لنګ له پاره پنځم بد خبر وي چې دهغه ملا به پرې نوره هم ورماته شی . علي پاشا غوښتل چې دسلطان محمد دخبرو ځوا ب ورکړي چې په همدې وخت کې د کرميان دحاکم په فوځ کې د جنګ نغاره ودريده .
دنغارې دريدل ددې معنی ورکوله چې جنګ پيليدونکی دې ، سلطان محمد او علي پاشا يو بل ته سره وکتل ، به خپلو سترګو کې يې کومه پرکړه کړی وه ،اوبيا يې دخپل دښمن د مقابلې له پاره دخپل لښکر صفونه سره را ټول کړل او دتيارۍ په حال کې و دريدل.

له بله اړخه د کرميان حاکم خپلو فوځونو ته د يرغل حکم وکړ. او هغوې هم په پوره ځواک سره د سلطان په لښکر باندې حمله راوړه ،سلطان او علي پاشا هم خپلې لښکرې دحملې له پاره ور مخته کړې او د تکبير اوازونه يې پورته

(c) ketabton.com: The Digital Library

کړل . او په دښمن باندې يې يرغل يوړ.

دکرميان حاکم په خپلې همغه لمړنۍ حمله کې هڅه وکړه چې په يوه ډول نه يوه ډول سره علي پاشا او سلطان شاته تګ ته مجبور کړي ، هغه دا فکر هم کاوه چې که چيرې جنګ اوږود شي نو په هغه صورت کې به علي پاشا او سلطان محمد دکوم پلان څخه کارو اخلي او دهغه د لاندې کولو هڅه به وکړي ، هغه په ځانګړې توګه دعلي پاشا څخه ډير ويريده ، ځکه چې هغه د سلطان بايزيد سره کار کړې و او دجنګونو پوره تجربه يې درلوده . او ددښمن د زير کولو فن باندې هم ډير ښه پوهيده. ځکه دکرميان حاکم په دې هڅه کې و چې جنګ ډير ژر د هغه په حق کې پای ته ورسيږي ، په دې خاطر هغه خپل ټول ځواک او قوت مصرف کړ او ځان ځارونکې يرغل يې وکړ تر څو خپله سوبه ډاډ منه کړي ،

که څه هم د کرميان حاکم خپل ټول زور لګولي و چې خپل ټول توان د جنګ په اور کې ور واچوي خو د سلطان محمد او علي پاشا د ځوابي حملې په واسطه دهغوې لمړي صفونو تارو مار شوي و او په ټول لښکر کي يې د بې قرارۍ او نه ډاډ احساس را پيدا شوي و.

دکرميان د حاکم له پاره دا حال د زغم وړ نه و ، کله چې هغه وکتل چې سلطان محمد او علي پاشا د هغه لمړي صفونه يوپه بل پسې له منځه يوړل نو هغه ډير په غضب شو او خپل لښکر ته يې د يوې قوي حملې حکم وکړ .د هغه لښکر کې هم نوې ولوله راپيدا شوه او يو ځل بيا يې د علي پاشا او سلطان محمد په لښکر باندې د توررور وريځو د باران په څير را وپرځيدل . بل خوا دسلطان محمد او علي پاشا د لښکرو تر منځ هم د تکبير ږغ پورته شو او د تکبير دغږ سره سم دواړو لښکرو تر منځ سخته جګړه و نښته ، دواړه لښکر ی يو به پل باندی ور پريوتې ،د سلطان محمد او علي پاشا دا نوې حمله د کرميان لښکر و نه شوه زغملې ، خوکله چې د کرميان حاکم دا اندازه ولګوله چې اوس يې ماتې به قسمت کې ليکلې خبره ده نو هغه خپل لښکرته دشاته تګ حکم وکړ .

خو د هغه ددې حکم د ورکولو څخه تر مخه سلطان محمد او علي پاشا دا ډاګيزه کړې وه چې اوس به دښمن دپه شا تګ په وخت کې غرنيو سيمو کې پورته غونډيوته د ور ختلو هڅه کوی تر څو دهغې ځايه پر دوی باندې د تيرو باران وکړ ي او ددوې په لښکر کې افراتفری او ګډوډې راپيدا کړي .

دهمدې خبرې په اساس سلطان محمد اوعلي پاشا په ډيره ګړندۍ توګه خپل عسکر د ښي او چپ لورې اړخونو کې خپاره کړل او د کرميان د لښکر وروستی برخه يې هم را بنده کړه دا هغه نوې حال و چې سلطان محمد اوعلي پاشا د کرميان حاکم ته را پيدا کړې و. ځکه اوس نو د کرميان لښکر د ټولو اړخونو څخه په محاصره کې را ګير شوې و.

ددې وروسته يو ځل بيا د سلطان محمد له خوا دتکبير اوازونه پورته شول چې په ځواب کې يې علي پاشا او دهغه عسکرو هم دتکبير اوازاونه پورته کړل ، ددې تکبيرونو سره سم د سلطان محمد اوعلي پاشا لښکرې د څلورو اړخونو څخه ددښمن په فوځونو باندې د توپان په څير را وختلی . او په دې ترتيب يې د کرميان حاکم ته د غرونو سرونو ته د ورختلو وخت او فرصت ورنه کړ ، په دې توګه د کرميان د حاکم د لښکر عامه وژنه پيل شوه .

د کرميان د حاکم په دې لښکر کې د تيمورلنګ جنګيدلې او تجربه کار لښکر هم شامل و هغه هم په مکمله توګه له منځّه ولاړ . د کرميان حاکم ژوندې و نيول شو. ددغې شاندار برې په اساس سلطان محمد خپل فوځ ته هملته د پړاو کولو حکم وکړ . د سترګو په رپ کې هلته د خيمو کلې او ښاروونه جوړ کړل شول. دهر څه دمخه يې ددښمن په پړاو باندې ولکه وکړه ، دهغه هر څه يې د خپلو ځانو سره خوندي کړل اوبيا سلطان محمد د خپلې خيمې مخې ته په يوه ساده لوړ ځاې د علي پاشا تر څنګ کيناست او خپل يو کوچنې سالار ته يې حکم وکړ تر څو د کرميان حاکم ورته حاضر کړي .

لږه شيبه وروسته د کرميان حاکم د سلطان محمد تر مخه ولاړ و . دواړه لاسونه يې تر شا تړلې و ، سلطان په

(c) ketabton.com: The Digital Library

غضب ناکه سترګو هغه ته وکتل اوبیا تر خپل ځنګ ولاړ سالار ته حکم وکړ تر څو لاسونه یی ور پرانځي ،

هغه سالار را مخته شو او دکرمیان دحاکم شاته تړلي لاسونه یې ورپرانستل ، بیا سلطان ورته په ډېر قهریدلي توګه وویل :

تا ددوېم ځل له پاره زمونږ پر خلاف بغاوت وکړ ، ددې تر مخه تا زما د محترم والد په خلاف بغاوت کړي و او دا ستا بدقسمتي وه چې زما والد او علي پاشا تاته ډېره بده ماتې درکړله اوستا ټولي سیمي یی له تا و نیولي او دخپل ستر سلطنت برخه یې و ګرځولي . ته و تښتیدلي او دوباره دې خپل ځان راټول او نوې فوځ دې جوړ کړ . کله چې تیمورلنګ هغو سیمو ته راغي نو تا هغه دخپل ځان لپاره ناجي وګاڼه ، دهغه سره دې و کتل ، او دخپلو سیمو دبیرته نیولو غوښتنه دې تري وکړه ،تیمورلنګ تاته لښکر درکړ اوهغه لښکر تا د خپل لښکر سره یو ځای کړ او یو ځل بیا دې زمونږ پر خلاف د بغاوت بیرغ پورته کړ .ددې بغاوتونو پایلي دادې ستا تر مخه دي .

څرنګه چې تا دوه ځلي زمونږ پر خلاف بغاوت او سرکشي کړې ده نو په دې خاطر په دریم ځل ته د ازمیښت وړ نه یې . اوس نو ته د خپلو دغو بغاوتونو او غدارۍ پر خلاف که څه ویل غواړې نو تاته موقع درکول کیږي چې ویی وایی.

دکرمیان حاکم په ځواب کې څه و نه ویل ، دهغه سر ښکته و. په دې وخت کې ورته سلطان وویل :

ستا چپتیا ددې خبرې ګواهي وایی چې ته خپل جرم منې ، نو په دې خاطر ستا ددې بغاوت ، غدارۍ او سرکشۍ په خاطر ستا دوژلو حکم کوم .

ددې سره سم سلطان خپل سالار ته اشاره وکړه ، هغه دکرمیان حاکم له ځانه سره یوړ او دهغه سر یې د وجود څخه پرې کړ . او په دې ترتیب د یوه ستر غدار ژوند یی ور ختم کړ.

٥٧ *****

تیمورلنګ د خپل لښکر سره یو ځای سوکه سوکه سفر کاوه او د سمر قند ښار ته نژدې شوې و .د سمرقند څخه څو میله واټن کې ، هغه وخت چې هغه خپل لښکر ته اخرى پړاو ورکړ نو هغه وخت سلطان بایزیدیلدرم چې د اوسپنې په پنجرې کې بند ود لمړي ځل له پاره احساس کړه چې دهغه چارچاپیر د ساتونکو پهره زیاته شوې ده . په دې وخت کې د سلطان بایزید یلدرم ښځه ډسپنا چې دسلطان د پنجرې سره یې اوږه لږولي وه ناسته وه ، د سلطان بایزیدیلدرم زوي چې هغه هم د تیمورلنګ په قید کې و دهغو ساتونکو په لور په منډه راغې چې د سلطان چار چاپیر ولاړ و . هغه هم د سلطان د پنجرې سره اوږه ولږوله اوکیناست ، او بیا یې بایزید ته وویل :

پلار جانه ! ما تاته یو ډېر ښه خبر راوړې . دې خبر د سمر قند دپادشاه تیمور لنګ ملا نوره هم ورماته کړې ده.

دخپل زوی موسې په دې خبره د سلطان او دهغه د ښځې ډسپنا دواړو په مخونو باندې د خوشحالی نښې را ښکاره شوې بیا سلطان خپل زوي موسی ته وویل :

زویه ! په دې بندي خانه کې دخپل وطن نه لري ته ماته کوم ښه خبر راوستلي شې . ته خو لږ مخته د ښې لورې د ساتونکو سره ناست وې او هغوې پر خپلو منځو کې خبرې کولې ، تا دهغوې څخه څه اوریدلي دې .

په ځواب کې موسې ورته وویلې : یو ښه خبر خو د انقرې د چار چاپیر جنګ و چې دهغې په اړه تاته خبر دررسیدلي و . چې علي پاشا د تیمورلنګ لمسي له تیغه تیر کړې دې . خو اوس دتیمورلنګ مخبرانو هغه ته درې نور بد خبرونه راوړې دي . اودا درې خبرونه مونږ ته ډېر زیات مهم او زیرې را کونکي د ي . پلارجانه ! د سمرقند په لور د حرکت په وخت کې تیمور لنګ د روسانو او اروپایانو لښکر د خپله ځانه جدا کړې و او هغوې ته یې د بروصې د

(c) ketabton.com: The Digital Library

خزاني يوه برخه هم ورکړي وه ، ددې نه علاوه يې هغوې ته نور مال او خزاني هم ورکړي و ې ،د روسانو او اروپايانو دغه لښکر د توري بحيرې په غاړه غاړه باندې سوکه سوکه سفر کاوه او دهغوې له پاره هملته په توره بحيره کې د دينس په نامه يوې سترې بيړۍ لنګر اچولې و دهمدې بيړې په واسطه دې روسانو او اروپايانو غوښتل تر د ډينيوب تر دريابه اخوا د اروپا تر ساحله ځان ورسوي اوبيا هلته د صليبيانو د ځواکونو سره يو ځاې شی چې د نايکو پولس د ښار په شاوخوا کې را ټوليږي ،تر څو زمونږ پر خلاف يوه ستر ه حمله وکړی او خپلې د لاسه وتلې سيمې بيرته تر لاسه کړي . خو پلار جانه ! د روسانو او اروپايانو دا خوب سهي نه شو ځکه هغه وخت چې هغوې د دينس د بيړۍ په لور حرکت کې و نو زما ورور محمد په ناڅاپی توګه د هغوې لاره و نيوله او دواړو لښکر و ترمنځ د توري بحيرې په غاړه سخت جنګ و نښت . خو د ا ټوله معامله د محمد او علی پاشا تر منځ پلان شوې وه کله چې جنګ په عروج کې و نو علي پاشا پرې د غرنيو سيمو څخه را پريوت او دشاله اړخه يې پرې يرغل وکړ ، داروپايانو ټول لښکر يی تارو مار کړ او د هغوې د سالارانو په ګډون يې ټول د تيغه تير کړل .

ددې وروسته بل خبر چې زمونږ له پاره د خوشحالی سبب دې هغه دا چې د روسي او اروپايی لښکرو د تباهی نه وروسته محمد اوعلي پاشا دهمدې توري بحيرې په ساحل باندې مخته ولاړل او ددينس په بحري بيړي باندي يي حمله وکړه اودهغي ټول ملاحان يې يو په بل پسې ووژل او ټوله بحري بيړه يي د ترکيی د بحري بيړۍ سره يو ځاې کړه . په دې وخت کې د کرميان حاکم بغاوت وکړ او زمونږ د سلطنت په ځينو سيمو يی ولکه وکړه او ډيره زياته تباهي او بربادي يی وکړه . کلي او ښارونه يي يو په بل پسې وران کړل ، ځکه چې هغه ته تيمور لنګ دخپل روزل شوي لښکر يوه برخه ورکړي و ه .

د روسانو او اروپايانو دلښکرو د تباهی او د دينس د بحري بيړۍ دخپلې بيړۍ سره د شامليدو وروسته ، محمد او علی پاشا دکرميان د حاکم په لور ورغلل ، د سخت جنګ وروسته محمد او علي پاشادواړو دکرميان حاکم ته په غرنيو سيمو کې سخته ماته ورکړه ، هغه يي ژوندې ونيو او بيا يی دهغه څټ ور پرې کړ . او په دې ترتيب دکرميان د حاکم له خوا د بغاوت څپه دمحمد او علي پاشا په لاسو له منځه ولاړه .

تردې ځايه دخبرو وروسته موسي لږ څه تم شو او بيا يی په خبرو پيل وکړ. پلار جان ! دا درې واړه خبرې د تيمورلنګ ملازم ر اته کړي دي . دهغه خپل زوې ، خپل لمسی او سترو سترو سالارانو دااحساس کړې ده چې په ترکانو باندې دحملي نه وروسته کوم آند چې مونږ درلود، او داسې مو انګيرلي وه چې د ترکانو ځواک نور ور ختم کړل شو نو دا هسی خبره وه ، دا هسي ځان غولونه ، دوکه او فريب و. د تيمورلنګ زامنو ، لمسيو اوسالارانو دا هم ويلي دي چې د انقري په شاوخوا کې شوي جګړې نه وروسته د ترکانو ځواک او قوت نور هم ډير ښت موندلی دې.

دا اوس يې چې ستاسي او زمونږ په شاوخوا کې ساتونکې زيات کړي دي دا په دې خاطر دي چې د تيمورلنګ په لښکر کې د بغاوت نښې راپيدا شوي دي ، هغه عناصر چې غواړې په اسلامي ا مت کې ګډوډي راپيدا شي نوهغوې د تيمورلنګ څخه دا غواړې چې لښکر بايد بيرته ولاړ شی ، او محمد او علی پاشا ته سزا ورکړي ، دهغوې ټول ځواک ورختم کړي ځکه چې هغوې د تيمور لنګ ټول دوستان له منځه يوړل .

يوه بله ډله چې نيک اومسلمان خلک دي هغوې په تيمورلنګ باندې فشار راوړې دې چې مونږ نه بايد دخپل لښکر سره بيرته و ګرځو . هسې نه چې قدرت مونږ د خپل قهر اوغضب لاندې را نه وړي .او د علي پاشا او محمد په لاسو مونږ هم ماتې و نه خورو . همدا ډله په تيمورلنګ باندې فشار راوړی چې سلطان بايزيد يلدرم ، دهغه ښځه ډسپنا او دهغه زوی موسي ژر تر ژره ازاد کړي

دهمدې خبرو له پاره تيمورلنګ دخپلو زامنو ، لمسو او سالارانو ګډه غونده را غوښتې ده ، په همدې غونډه کې به پريکړه وشی چې کوم ډول قدم پورته کړله شی . دا ټولې خبرې ما ته د غه ښې لور ې ته ناستو پهره دارانو وکړي . هغوې وايی چې تر اوسه پورې ددوې غونډې روانه ده او ګورو چې څه پريکړه به کيږي ، زه بيرته ورځم او دهمغو پهره دارانو سره بيرته کينم . او دهغوې نه به وغواړم چې دتيمورلنګ د غونډې د پريکړي نه ماخبر کړي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

پلار جانه ! دا ساتونکي له تاسره ، زما دمور ډسپنا سره او له ماسره ډيره همدردي لري .

ددې خبرو سره سم موسې د خپله ځايه پورته شو او دهمغو ساتونکو په لور ورغې او ورسره کيناست .

دموسې د بيرته ستنيدو وروسته ، سلطان بايزيد يلدرم ، تر څه وخته پورې د اوسپنيزې پنجرې تر شا ناست و او په خلا کې يې کتل او په ډيره عاجزۍ او انکسارۍ سره يې د زړه په ډک اواز ويل :

علي پاشا! د تيمورلنګ د يلغار نه وروسته زه پوهيږم چې وليعهد محمد ځانته هيڅ نه شو کولې ، دا ته وې چې ددښمن پر خلاف دې دجنګونو کړۍ يوپه بل پسې پرانستې او برياوې دې تر لاسه کړې ، علي پاشا ! زه پوهيږم چې دا ټول هر څه ستا دشجاعت ، ستا د زړه ورتيا ، ستا د ميړانې او ستا د ځان ځارنې په خاطر دي . علي پاشا ! تا په خپله زړه ورتيا ، خپله ميړانه او جرأت د عثماني سلطنت هره ځنده معطره کړه .تا د سلطنت په خوشحاليو کې نوې رنګ را پيدا کړ . علي پاشازويه ! تا نه يوازې عثماني سلطنت بلکه زما ځان کې نوې نفس را تازه کړ . زما د ويني په هره زره کې دې د خپلو برياو او خپلو کامرانيو په واسطه نوې قوت پيدا کړ....

تر دې ځايه دخبرو وروسته سلطان بايزيد يلدرم په څه فکرونو کې ډوب شو .دهغه ښځې ډسپنا هغه ته په پوره غور سره کتل ، لږه شيبه وروسته موسې يو ځل بيا په منډه راغې . سلطان او ښځې يې هغه ته په سواليه سترګو وکتل . موسې دپنجرې تر څنګ کيناست او بيا په ډير سکون او ارام سره سلطان بايزيد يلدرم ته وويل.

پلارجانه! دتيمورلنګ غونډه پاې ته ورسيده ، هغوې پريکړه کړې چې بيرته به نه راګرځې ، بلکه سيده به د سمرقند په لور ځي ، ځکه د تيمورلنګ زامنو او لمسيو دا ويره ښکاره کړې ده چې مونږ ته بيرته تلل نه دي په کار . خو تيمورلنګ د خپل اعلي سالار نورالدين څخه ناراضه دې ، ځکه چې نور الدين ستا د بنديتوب پر خلاف احتجاج کړی دي او دهغه په هغه کار يی هم احتجاج کړی دي چې هغه زمونږ دکورنۍ ښځينه غړی مجبورې کړې وې چې سالارانو ته شراب ورکړي . خوبيا هم تيمور لنګ په دغه غونډه کې نورالدين هم را غوښتي و ، په دې ډله کې نورالدين لمړنی شخص و چې هغه وړانديز وکړ چې مونږ بايد د سمرقند په لور مخه کړو . نورالدين د تيمورلنګ تر مخه هغه ستونزی هم رابرسيره کړي اوويلي دي چې هسې نه د جنګ ډګر ته په ستنيدو سره زمونږ لاس ته راغلي برې هم له لاسه ورکړو.

دتيمورلنګ زامنو او لمسو هم تيمورلنګ ته همدا مشوره ورکړه چې مونږ دجنګ ډګر ته په ورګرځيدو دعلي پاشا او محمد په لاسو د ماتی خوړلو له پاره نه ورستنيږو بلکه د سمرقند په لور بايد مخه کړو . دهمدی ويرې په اساس تيمورلنګ پريکړه وکړه چې دخپل پايتخت سمرقند په لور وخوزيږي .

تردې ځايه د خبرو وروسته موسی چپ پاته شو.، ځکه چې څه ساتونکي راغلل ، هغوې د سلطان بايزيد پنجره پورته کړه او پر اوښ يې کيښوده ، او په دوه نورو اوښانو يې ډسپنا او موسې سپاره کړل .او تيمورلنګ د خپل لښکر سره يو ځاې د سمرقند په لور ولاړ .

پرليسې لري ......

دقريب الرحمن سعيد ژباړه

عثماني امپراطوري او پر خلاف يي ... (۳۲ مه او اخري برخه)

دقريب الرحمن سعيد ژباړه
عثماني امپراطوري او پر خلاف يي د صليبيانو سازشونه (۳۲ مه او اخري برخه)
مکمل غيرسياسي : يو تاريخي په زړه پورې ناول .

(c) ketabton.com: The Digital Library

زمونږ د هیواد ګوډ تیمور څوک دی ؟
اوس تاسي ددې تاريخي ناول اخري برخه لولئ :
پرلپسي ۵۸

سريان په منډه خپل كور ته راغله ، ډيره خوشحاله وه ، په ټوپونو ټوپونو هغه ځاى ته راغله چيرې يې چې مور او ورندار ريونا ناستي وې ، دهغې په دغې حال باندې ريونا او مور يې قيرات دواړه حيراني وې ، په رانژدې كيدو سره سريان بيا بيا د خپلې مور قيرات او ورندار ريونا سره تر غاړه شوه ، اويې ويل:

مورجاني ! او خورجاني ! ما تاسي دواړو ته يو زيرې را وړې دې ، او هغه دا چې نن ماښام به علي پاشا او سلطان محمد د بروصې ښار ته را ننوځي ، هغوې دكرميان دحاكم بغاوت او سركشي ځپلې ده د كرميان لښكر يې له منځه وړي او پخپله دكرميان حاكم يې وژلې دې ، ددې د مخه سلطان محمداو ورورمي علي پاشا د دينس بحري بيړۍ باندې حمله كړي وه او د هغې ملاحان يې له منځه يوړل او بيړۍ د تركي د بيړيو سره يو ځاى كړه . اوس مي واوريدل چې د ماښام تر مخه سلطان محمد او ورور مي علي پاشا د لښكرو سره يو ځاى د بروصې ښار ته را ننوځي ، مورجاني !د بروصې خلک د سلطان محمد او زما د ورور علي پاشا د ښه راغلاست له پاره ځانونه چمتو كوي . په بازارونو او محلاتو باندې ښايسته محرابونه جوړيږي . مورجاني ! زه تا ته نه شم ويلاى چې زه څومره خوشحاله يم .

علي پاشا د راتلو په زيري باندې ريونا لكه د ګل د غوټۍ په څير و غوړيده ، د خپله ځايه پورته شوه او خپلې مور قيرات ته يې وكتل او ورته يې وويل :

مورجاني ! مونږته هم دكور كار ژر ختمول په كار دي تر څو د ښه راغلاست كونكو په ليكو كي و دريږو.

قيرات د ريونا وړانديز و مانه . دري واړو يو ځاى دكور كار ژر ژر خلاص كړ اوبيا هغه لورې ته ولاړې چيرې چې دښار نورې ښځې دخپل لښكر د ښه راغلاست او استقبال له پاره راټولې شوي وې .

ماسپښين نا وخته كله چې سلطان محمد اوعلي پاشا د خپلو لښكرو سره ښارته را ننوتل نو دبروصې ښار د ناوې په شان جوړ شوي و او ښكلي نغمي او تراني په كي غږيدې .داسي بريښيده لكه د بروصې د ښار څخه چې د خوشحاليو يو ستر ابشار را خوټيدلې وي . نجونو ډولكي او ديلارونه و هل اودخپلو لښكريانو استقبال يې كاوه ، لښكر چې دهرې كوڅې او هرې لوې لارې څخه تيريده نو دګلونو پاڼي به پرې را وريدې .

كله چې علي پاشا او سلطان محمد دخپلو لښكرو تر مخه د بازار د سترې كوڅې تر منځه تيريدل نو يو ناڅاپه پرې د ګلونو تيز باران پيل شو ، داسي باران و لكه چا چې ډكي ټوكرۍ راوستي وي او راوروي يې . كله چې علي پاشا او سلطان محمد وكتل چې دګلونو په شيندلو كي د نورو بې شميره نجونو تر منځ دسلطان محمد ښځه او د علي پاشا ښځّه هم شاملې دي .
هغوې ډيرې زياتي خوشحاله وې ، دهغوې پر كتلو دعلي پاشا او سلطان محمد په سترګو كي هم دخوشحالۍ نښې راپه ځليدو شوې . اوبيا هغوې د خپلو لښكرو سره مختته ولاړل . لږه شيبه مخته سلطان محمد خپل لښكر ته د لاس په اشارې سره د دريدو حكم وكړ او پخپله يې خپل آس هم ودراوه ، علي پاشا هم د سلطان محمد په لور د كتلو سره سم خپل آس تم كړ . بيا سلطان محمد علي پاشا ته وويل :

علي پاشا وروره ! د بروصې ښار ته په راننوتلو زه يو ځل بيا دا اقرار كوم چې نه يواځې لښكر بلكه مونږ دواړه ورورنه هم د ډيرې ستړتيا احساس كوو . زه خو وايم چې لښكر ته به اجازه وركړ و چې خپلو خپلو كورونو ته ولاړ شي . او مونږ دواړه به هم د خپلو كورونو په لور مخه كړو.

علي پاشا د سلطان محمد وړانديز ومانه ، سلطان لښكر ته دخپلو خپلو كورنو په لور د ورتللو اجازه وركړه ،او علي پاشا او سلطان محمد هم د خپلو كورونو په لور روان شول.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۵۹ *****

علي پاشا خپل آس په ځغاسته کړ او خپلې حویلۍ ته راغی ، که ګورې چې د حویلۍ په لویه دروازه کې ورته ریونا د استقبال له پاره ولاړه ده . علي پاشا د ریونا د لیدلو سره سم د خپل آس څخه را ښکته شو ، ریونا ورمنډه کړه او مخته ورغله، دهغې پر مخ خوشحالي او په سترګو کې یې خوښی نڅا کوله ، د علي پاشا د اس واګې یې و نیولې او په ډیره مینه یې د علي پاشا په لور کتل او بیا یې په ډیر محبت سره هغه ته وویل :

اې زما حبیبه ! زه تا ته ستا د بریاو ، کامرانیو ، په اړه مبارکي وایم . را ځه دننه را شه ، هلته په انګړ کې مور او خور دواړه ستا په انتظار ولاړ دي . که څه هم هغوې ما ته ویلي و چې دلته به له ماسره یو ځاې ستا استقبال ته دریږي خو بیا هغوې زه ځانته پریښووم . کیداې شي چې هغوې ما او تاته د لږ څه ویلو له پاره موقع برابره کړی وي ، را ځه چې هغوې هلته په انګړ کې په ډیره بې صبرۍ سره انتظار کوي .

علي پاشا خندان د ریونا سره را روان و . کله چې دوې دواړه انګړ ته را ننوتل هلته یې ورته مور قیرات او خور سریان دواړه منتظرې وې ، هغوې یو ناڅاپه ورمنډې کړې او د علي پاشا سره غاړې وتې ، قیرات د علي پاشا په ښکلولو نه مړیده . تر دې وخته پورې ریونا د علي پاشا اس په اخور تړلې و ، زین یې ترې را ښکته کړې و او واښه او دانه یې ورته اچولې وه .

ددې وروسته څلور واړه هلته میلمستون ته ورغلل ، او د ریونا ، قیرات و سریان په اصرار باندې علي پاشا هغوې ته د تیرو جنګونو او پیښو تفصیل واوراوه .

۶۰ ****

سلطان محمداو علي پاشا تر څو اونیو پورې هملته په بروصه کې پاته شول ، او په خپل فوځ کې یې نوي ځوانان را شامل کړل . دهغوې له پاره یې ښه روزنه ورکړه . په دې وختوکې د نایکوپولس په چار چاپیر کې دصلیبیانو تازه لښکر ې مخ په راټولیدو وي . او اوس دمناسب وخت له پاره منتظر و چې د عثماني سلطنت په زمکو باندې برید وکړي . په دې وخت کې سلطان محمد اوعلي پاشا هم خپل لښکر بیرته و غځاوه او شمیره یې تر یولک او شل زرو پورې ورسوله ، همغومره چې سلطان بایزید یلدرم به له ځانه سره لرل.

یوه ورځ سلطان محمد اوعلي پاشا خپل لښکر له ځانه سره واخست ا و د بروصې دښاره ووتل . دهغوې موخې د نایکوپولس ښار ته نزدې د صلیبانو سره ټکر کول و . د نایکوپولس ښار وال به په پرلپسي توګه سلطان محمد دصلیبیانو د خوزښتونو څخه خبراوه ، هغه اصرار کاوه چې همدا اوس د صلیبیانو د ځواکونو سره باید ټکر وشي او که نه ددوې څخه به بیا داسې ځواک جوړ شی چې بیا به ورسره ټکر کول ناشونې وي ، سلطان محمد اوعلي پاشا ددې پیغام د اوریدو سره سم دنایکوپولس دښار په لور مخه کړه .

کله چې لښکر د ښاره ووت . نو دسلطنت اراکین د سلطان محمد سره یو ځاې و، سلطان محمد اوعلي پاشا دخپلو اسونو د سپریدو په ځاې دهغوې سره همداسې پیدل ر وان و . په دې وخت کې یو ناڅاپه د دې هجوم څخه برهان الدین را ووت . او په اشارې سره یې سلطان محمداو علي پاشا ته د دریدو وویل . هغوې دواړو چې کله د برهان الدین اشاره وکتله سمدستي و دریدل. برهان الدین را مخته شو او په یو لاس یې د سلطان محمد او په بل یې د علي پاشا د اسونو واګې په خپلو لاسو کې واخستې .او بیا یې دواړو ته وویل :

داسلامي امت سترو زامنو! زما دقوم او ولس ځان ځارونکو! په خپلو آسونو کینئ ، دهغې وروسته بیا چې زه تاسې ته څه ویل غواړم و به یې وایم . خو ما ته به په ځواب کې دا نه وایې چې ته زمونږ سره ولې پیدل راون یې. زما زامنو! هغه څه چې زه یې درته وایم په هغې عمل وکړئ ، دخداې د لارې مجاهدینو ! مجاهد پر خپل آس سپور ښه ښکاریږي . زما زامنو! په یاد ساتئ چې الله ته دوه سترګې ډیرې ارزښتناکې دې ، یوهغه سترګی چې د الله د ویرې څخه اوښکې تویوي .او بل د

(c) ketabton.com: The Digital Library

مجاهد سترګي چي د اسلامي مملکت او اسلامي امت د پولو څارنه کوي . زما سترو زامنو! تاسي دواړه زمونږ څخه ډېر ستر او د عزت څښتنان یاست . په خپلو آسونو سپاره شئ، تر څو هغه څه چي زما په زړه دي تاسو ته وویلي شم.

علي پاشا او سلطان محمد ورته په ځواب کي څه و نه شو ویلای ، یوبل ته یي سره وکتل او بیا په خپلو آسونو سپاره شول . برهان الدین دهغوې دواړو د اسونو واګي په خپلو لاسو کي و نیولي ،او بیا یي دواړو ته وویل :

سلطان محمد او علي پاشا زامنو! تاسي دواړو د اسلامي امت زامن ، دهغوې ویاړ او افتخار یاست . ددې تر مخه تاسي دواړو یو ځاې د ولس دشپې تیارې مو د سهار په رڼاو باندې بدلي کړې . زامنو ! لکه څنګه چي تیمور لنګ پر مونږ یرغل وکړ او مونږ ته یې زیان او رسوایي را ورسوله ،او عثماني سلطنت یي ټول سره ولړزاوه ، خو تاسو دواړو په ډیره ښه توګه د عثماني سلطنت عزت پر ځاې کړ . زامنو ! اوس دادي یو ځل بیا د صلیبیانو لخوا د جنګ تنور ګرمیږي ، نو زامنو ! زه او دغه څومره خلک چي دلته ولاړ دی ټول د خداې څخه غواړې چي تاسي دواړه دخوشحالیونه ډکي پهخوانۍ قصې په څیر نوې بریاوې ، خوشحالۍ ، د عظمت او بري داستانونه ، حکایتونه ، مونږ ته را وړئ ، زامنو ! دخپل لښکر سره یو ځاې کوچ وکړئ ، خو کله چي ددښمن سره ټکر کوئ نو زما یوه خبره به په یادلرئ چي دالله نوم به په یاد لرئ او دهمغه څخه کومک وغواړئ ،اوبیا پر دښمن باندې ورپریوځئ ، زه هیله لرم چي که چیرې تاسي همداسي وکړئ نو قدوس خداې به تاسي ته په هغه میدانو کي هم بریاوې در په برخه کړي .

ددې خبرې سره برهان الدین هغوې دواړو ته دهغوې داسونو واګی ورکړې . علي پاشا او سلطان محمد یو بل ته وکتل او بیا یي خپل آسونو و ځغلول اودخپلو لښکرو سره یو ځاې د نایکوپولس په لور روان شول.

کله چي سلطان محمد اوعلي پاشا د نایکوپولس دښار په شاوخوا کي د صلیبیانو د لښکر مخي ته ورغلل اوهملته یی پړاو وکړ نو صلیبیانو علي پاشا او سلطان محمد ته څه نظر و نه کړ او نه یي ورته کوم خاص اهمیت ورکړ . ځکه هغوې فکر کاوه چي د عثمانیانو ځواک د تیمورلنګ سره د ټکر وروسته مفلوج شوي دي او اوس چي دغه لښکر دهغوې مخي ته راغلي دهغوې حوصلي اوولولي بلکل مړاوې شوې دې نو په ډیره اسانۍ سره به ورته ماتي ورکړي . کیداې شي د صلیبیانو لښکر ته به تر اوسه پورې دا څرګنده شوي نه وه چي همدي علي پاشا او سلطان محمد د دینس بحري بیړۍ باندي ولکه کړي ، روسی او اروپایی متحده لښکر یی له منځه وړې ، او بیا یي دکرمیان بغاوت ځپلي او دکرمیان حاکم یی هم وژلي دې . او که هغوې ته دا خبر رسیدلې هم وي نوبیا به یي هم د خپلې زیاتي شمیرې په غرور سره سلطان محمد او علي پاشا ته دومره اهمیت نه وی ورکړې . نو په دې اساس کله چي سلطان محمد اوعلي پاشا هلته ورسیدل اوخپل پړاو یی درست کړنو صلیبیانود جنګ ډول وواهه.

څرنګه چي ددښمن په صفونو کي دجنګ ډول وهل پیل شونو سلطان محمداو علي پاشا هم دخپلو صفونو منظم کول پیل کړل . او بیا دخپلو خپلو فوځونو تر مخ و دریدل ، هغوې ددې جنګ له پاره پلان په لاره کي جوړ کړي و . کله چي د جنګ ډول وهل کیده نو علي پاشا دخپل فوځ تر مخه ولاړ د اسمان په لور یي سر پورته کړ ، په دې وخت کي دهغه په سترګو کي اوښکي راټولیدې اولاندې لکه د لعلو ددانو په څیر را غورزیږی. هغه په ډیره انکسارۍ او عاجزۍ سره خپل رب ته لاس پورته کړ او ویي ویل :

اې دکائیناتو د هر شي پیداکونکییه! یواځي ستا ذات ددې وړ دې چي کومک او بسپنه ترې وغوښتل شي . یواځي ستا ذات ددې وړ دي چي بندګي یی وشی او د اړتیاو به وخت کي ورڅخه مرسته و غوښتل شی . اې زمونږ پالونکیه ! زه اوزما ملګرې دواړه ستا ډیر عاجز بندګان یو ، او یواځي ستا د ذات په مرسته به ستا د مقدس نوم د تقدیس په خاطر ستا څخه د کومک او نصرت هیله کوم .

تر دې ځایه د ویلو وروسته علي پاشا لږ څه ځنډ شو او مخته یی وکتل . ځکه چي صلیبیانو خپل لښکر دلارو دتوروالي پورې او دتورو وریځو په څیر را خپور کړې و او مخکي را روان و . د سترګو په لید سره سم صلیبیان د سلطان محمد او علي پاشا په لښکر باندې لکه د مچ او میږیو په څیر را توې شول .

(c) ketabton.com: The Digital Library

خو په دې اړخ کې سلطا ن محمد او علي پاشا هم درنګ و نه کړ ، هغه وخت چې ددښمن لښکر ددوې لورې ته را روان و دوې هم د تکبیر د غږ نغمی پیل کړې او پر دښمن باندې و ر غورځیدل . او ډیر ژر یې ددښمن ټولې ولولې او جوش له منځه یوړه . د لږشیبه جنګ وروسته علي پاشا او سلطان محمد دصلیبیانو لمړي صفونه مات کړي او او ددښمن په لاشونو باندې په تیریدو سره ددویمو صفونو او مرکزي برخې ته ورسیدل.

صلیبیان چې د جنګ دپیلامي څخه دمخه ډیر په جوش او ولولې کې و او په دې ډاډمن وول چې دسلطان بایزیدیلدرم د نیولو وروسته او د تیمورلنګ په لاسو دعثماني ترکانو د ماتې وروسته به اوس عثماني لښکر ته ماتې ورکوي او دخپلو تیرو ماتو او تیښتو بدل به اخلي ، خو اوس ټوله معامله بل منګه شوه ، دهغوې د لمړیو صفونو د ماتولو وروسته ، سلطان محمد او علي پاشا دهغوې په وروستیو صفونو باندی ورغلي و او دا داسي زهري او له منځه وړونکي ځپونکي حمله وه چې د صلیبیانو هیڅ یوې برخې ددې توان نه درلود چې د ځان نه یې دفع کړي ، په پایلو کې د نائکوپولس دښاره بیرون د سلطان محمد او علي پاشا په لاسو صلیبیانو یو ځل بیا ډیره سخته او ذلیله ماته وخوړه او دجنګ د ډګر څخه په تیښته شول. سلطان او علي پاشا دهغوې په تعقیب پسې روان شول . همدا راز د نایکوپولس ښاروال ته هم سلطان محمد ځواب ور ولیږه چې د خپلې برخې د فوځ سره یو ځاې دې د ښاره را ووځي او ددښمن په پړاو دې ولکه وکړی .

سلطان محمد او علي پاشا تر ډیره پورې د هغوې پسې وروسته ولاړل خوکله چې هغوې دا احساس کړه چې دښمن دومره ځپل شوی دي چې د څو راتلونکو کلونو پورې بیا د راپاڅیدو توان نه لري ، نو بیرته راستانه شول اوهغه ځاې ته راغلل چې جنګ په کې شوي و. تر دې وخته پورې د نایکوپولس ښاروال د دښمن دپړاو ټول شیان راټول کړي و او هر شي یې جدا جدا ایښي و ،کله چې سلطان بیرته را ورسید نو د نایکوپولس ښاروال ورته تعظیم وکړ او دهغې په دغه ستر ه فتحه یې ورته مبارکي ورکړه او دخپله اړخه یې ورته د فرمانبرداری ډاډ ورکړ. تر اوسه پورې لا دا خبرې روانې وې چې د لرې څخه یو څو آسپ سواره په داسې حال کې را څرګند شول چې خپل آسونه یې ددوې لورې ته را ځغلول . سلطان ، علي پاشا او دنایکوپولس ښاروال ټول حیران شول ، سپاره را لنډ شول ، دخپلو آسونو څخه را ښکته شول ، سلطان او علي پاشا پوه شول چې دا دهغوې مخبران دي ، هغوې مخته را وړاندی شول ، سلطان محمد اوعلي پاشا ته یی تعظیم وکړ او ورته یې وویل:

درونده سلطانه ! یو ډیر بد خبر مو درته راوړي دي . او هغه داچې ستا محترم پلار ددې دنیا څخه ولاړ . ستا ورور موسې اوستا میرنۍ مور ډسپینا دهغه لاش را خستي او د سمرقند څخه یې بروصې ته ر اوړي

دا خبر د سلطان او علي پاشا دواړو له پاره لکه د برق د جټکې په څیر را وغورزید. ددرې واړو سرونه ښکته و ، د ټولو په سترګو کې اوښکې وې ، په دې وخت کې علي پاشا ښاروال ته وویل :

درونده ! هغه څه چې ددښمن د پړاو څخه تر لاسه شوي دي هغه درې برخې کړه یوه برخه یې ته د خپل لښکر له پاره چې هلته په ښار کې دي یوسه او پاته دوه برخې یې ما او سلطان محمد ته حواله کړه ، مونږ همدا اوس د بروصې په لور کوچ کوو .

د سلطان محمد حالت ډیر خراب و ، علي پاشا د ښاروال سره یوځاي شو او د غنیمت د مالونوڅخه یې یوه برخه هغه ته اودهغه لښکر ته ور حواله کړه اوپاته یی دخپل او سلطان د لښکر سره یو ځاې راواخسته او دبروصې په لور یې حرکت وکړ.

دا اتفاقي خبره وه چې کله چې سلطان اوعلي پاشا د بروصې ښار ته را نژدې شوي و نو دهمغه ورځې په سهار دسلطان بایزید یلدرم مړې دهغه زوي موسي او ښځې ډسپینا هم بروصې ته راورساوه . او کله چې د ماښام په وخت کې سلطان او علي پاشا د بروصې ښار ته څیرمه را غلل نو په هماغه وخت کې د سلطان بایزیدیلدرم جنازه د ښخولو له پاره د بروصې د ښاره بیرون را وړل کیده . سلطان محمد او علي پاشا چې په کوم ځاې کې غوښتل سلطان بایزید خاورو ته وسپارې نو خپل لښکر یی دهماغه ځایه لږ څه شاته پریښود.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د سلطان بایزید دجنازی پسې یو عالم خلک را روان وو، ژړا او انګولاوی وي ، ښځو په کوکو کوکو او چیغو ژړل ،داسې بریښیده لکه ټوله بروصه چې د سلطان دجنازي پسې وروسته راغلي وي ،

سلطان محمد او علي پاشا د خپل لښکر دتم کولو نه وروسته د جنازي په تدفین او تکفین کې شامل شول.. کله چې د جنازی لمونځ ادا کیده نو سلطا ن چې په لمړی صف کې ولاړ و تر شاوکتل چې تر هغه ځایه چې یې د سترګو دید کیده د خلکو سرونه ښکاریدل . کله چې د جنازی لمونځ ادا کړل شو او دتدفین کار پای ته ورسید، نو محترم برهان الدین دسلطان محمد خواته راغې ، اود سلطان سره غاړی وت. اودکوچنیانو په څیر دواړو وژړل . دبرهان الدین دسترګو څخه دومره اوبه ولاړې چې ږیره یې پرې لمده شوه . او بیا یې د سلطان محمد په شا لاس راښکود او ورته یې وویل:

محمد زویه ! دا څومره خلک چې دلته راټول شوي دوې ته او خپل لښکر ته دې خپلو کورنو ته د تګ اجازه ورکړه . دهغه په دې خبره باندې سلطان سمدستي عمل وکړ او خلکو ته یې خپلو خپلو کورنو ته دتللو اجازه ورکړه . دسلطان محمد اوعلي پاشا د لښکر یانو پرته نور ټول خلک خپلو کورنو ته ولاړل . خوبیا هم د قبر تر څنګ څوکسه ښځې ولاړې وې . په دې ښځو کې ډسپینا ، د ولیعهد محمد ښځه ، اودعلي پاشا ښځه ریونا شاملې وې .

ددې وروسته برهان الدین د سلطان بایزیدیلدرم د قبر خواته کیناست ، سلطان محمد او علي پاشا یې شاته ولاړ و ، برهان الدین تر یوه وخت پورې په ډیره عجیبه توګه په قبر باندې لاس راښکود ، شاته ولاړو هر یو علي پاشا او سلطان محمد دا درک کړه چې برهان الدین په سلګیو سلګیو ژاړي ، په خپله سلطان محمد اوعلي پاشا هم ژړل ،او خپلې اوښکې یې په خپلو لمنو پاکولې ، په دې وخت کې برهان الدین د قبر دپاسه لاس راښکود ، ژړل یې او ویل یې :

بایزیده ! زما زویه ! ته دخپل قوم ددښمنانو له پاره دشګو او صرصر سیلاب وې ، تر هغو چې ته ژوندی وې نو زه د افسانو دښار په څیر هوډمن وم ،... برهان الدین په سلګیو سلګیو ژړل او یو ناڅابه دقبر دپاسه ور و غوړید. علي پاشا ور مخته شو ، هغه یې د لاسو او مټانو څخه و نیو ، را پورته یې کړ او په ژړانده اواز یې ورته وویل :

زه پوهیږم چې بایزید ستا څومره عزت کاوه او څومره مینه یې درسره کوله . خو بیا هم زمونږ درونده مشره ! زه او سلطان محمد به تا دژوند په دې ډګر کې یوائې پرینږدو .

کله چې علي پاشا چپ شو نو سلطان محمد را مخته شو د برهان الدین تر مخه و درید ، او دهغه سره داسې ور غاړیوت لکه دپیړیو پیړیو راهیسی یې چې یوبل نه وي کتلي ، بیا سلطان محمد دبرهاالدین په اوږه باندې لکه د کوچنیانو په څیر خپل سر کیښود او په ژړا یې پیل وکړ.

برهان الدین صیب ! که چیرې زما پلار ستا زوي و نو زه خو ستا لمسي یم ، زه به دومره بدبخته انسان نه یم چې تا په تکلیف او ستونزوکې پریږدم .لکه څنګه چې د قدوس خدای وروسته زما پلار، ستا ملاتړي و نو په همدې توګه به که خدای کول زه هم ستا له پاره ثابت شم .

دسلطان محمد او علي پاشا په خبرو باندې برهان الدین تر یوه حده پورې را جوړ شو ،خپلې سترګې یې وچې کړې اوبیا یې سلطان محمد اوعلي پاشا ته وکتل او ورته یې وویل :

زما ځواني د بایزیدیلدرم کوچنیتوب ، اوزما زړښت د بایزید د ځوانۍ سره یو ځاې ولاړ ، په ښکاره توګه خوما باید دهغه دمخه د نړۍ څخه سترګې پټې کړې واې خو مقدر داسې راغې چې بایزید زما څخه د مخه ولاړ شي . خداې دې هغه په اخرت کې هم بریالي او سر لوړې کړې .

بیا درې واړو دد عا له پاره لاسونه پورته کړل ، تر ډیره پورې یې دعاوی وکړی اوبیا برهان الدین علي پاشا او سلطان محمد ته وویل :

زما زامنو! راځۍ چې اوس دښار په لور ولاړ شو. هلته به خلک زمونږ انتظار کوي . په دې خبره ټول د ښار په لور را

(c) ketabton.com: The Digital Library

روان شول ، لږ څه مخته برهان الدين ودريد ځکه چې د بروصې دښار په لور په لاره د لارې په غاړه ملکه ډسپنا ، د سلطان محمد ښځه او دعلي پاشا ښځه ريونا ولاړې وې . درې واړو په سلګيو سلګيو ژړل . لپې لپې اوښکې يې د سترګو را رواني وې . برهان الدين راغې او بيا بيا يې ددرې واړو په سرونو لاس را ښکود، تسلي يې ورکړه ، اوبيا يې ټول له ځانه سره د بروصې دښار په لور را روان کړل. لمر هم خپله هغه اخري ساه اخسته او د غروب او ډوبيدو په لور راوان و . تياره هر ه شيبه فضا په خپله غيږ کې را نغښتله ، دماښام تور رنګې لاسو په فضا کې دتيارو سيورو دخپرولو کار پيل کړې و .د بروصې دښار دجوماتونو نه د ماښام اذانونه را پورته شول او د ستر خداې دنوم په اخستلو سره يې ټوله فضا او چاپيريال په خپله غيږه کې را نيولې و.

د سلطان بايزيد يلدرم د مړيني په اساس د بروصې ښار ته د راننوتونکو ټولو لويو لارو په سر ژړيدونکې سترګې ، غم وهلي او په درد ککړ حال هرې لورې ته خپور و او ټول ښار په غم او وير کې ډوب شوي و.

دژباړې پاې . د(۱۳۸۸ شمسي کال دعقرب مياشت)

قريب الرحمن سعيد

د استاد قريب الرحمن سعيد نورې ليکنې او پښتو ژباړې:

اسلامي سيات .(مولانا ګوهر الرحمن«رح») (چاپ شوی)
اسلامي رياست .(مولانا ابوالاعلي مودودي «رح»)(د چاپ لاندې)
خلافت او ملوکيت . .(مولانا ابوالاعلي مودودي «رح»)(چاپ شوی)
پرده . .(مولانا ابوالاعلي مودودي «رح»)(چاپ شوی)
د حديثو د انکار نه د قران تر انکاره پورې . (مولانا عبدالسلام رستمي «رح»)(چاپ شوی)
دنبوت پائ. (مولانا عبدالسلام رستمي «رح»)(د چاپ لاندې)
دصلاح الدين يوبي رينښتنې پيښې (دايمان پلورونکو داستان) (التمش) (د چاپ لاندې)
د رسول الله (ص) د انقلاب حکمت .(سيد اسعد ګيلاني «رح»)(چاپ شوی)
يو شمير نورې کوچنۍ رسالې (په اردو او پښتوژبو) چې نومونه يې زما په ليکنو کې کتلائ شئ.
د بايزيد يلدرم تاريخي په زړه پورې ناول .
دسلطان علاو الدين خلجي په زړه پورې ناول .
دسولې کاروان (همدا اوس دلاس لاندې دې)...
زيات شمير پښتو مضامين او دانګليسي او د اردو ژبو څخه ژباړل شوې او هم په انګليسي ژبه سياسي شننې ، مقالې او ليکنې چې په پښتو او نګليسي ژبو ورځپاڼو او يو شمير اونيزو او مياشتنيزو کې خپاره شوې دي.(په خواشينی سره چې ريکارډ يې له ژباړن سره نشته .)

قريب الرحمن سعيد

د ۱۳۸۸ لمريز هجري کال د عقرب مياشت .

۲۰۰۹ زيږديز کال دنومبر مياشت .

دقريب الرحمن سعيد ژباړه

(c) ketabton.com: The Digital Library

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library